© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

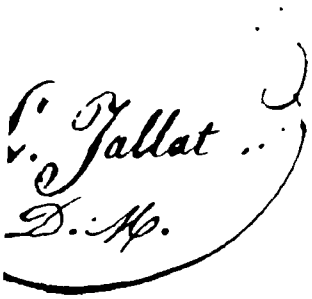

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

SR
J9.A

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

(9566)

STEPH. BLANCARDI

LEXICON NOVUM MEDICUM GRÆCO-LATINUM,

Cæteris editionibus longè perfectissimum.

In hoc enim totius artis medicæ termini, in ANATOMIA, CHIRURGIA, PHARMACIA, CHYMIA Secundum Neotericorum placita dilucidè & verè exponuntur & definiuntur.

GRÆCÆ *quoque voces ex origine sua deducuntur; his*ce *præterea adjungitur* BELGICA, GERMANICA, GALLICA & ANGLICA *interpretatio; cum* INDICIBUS *eorum locupletissimis, opus sanè omnibus physiatris, philologis & Philosophis commodissimum, utilissimum.*

Lugduni Batavorum.

Apud { CORNELIUM BOUTESTEYN. / JORDAANUM LUCHTMANS. } 1690.

Cum Gratia & Privilegio Sacræ Cæs. Majest.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

SENECA.

Nulla res consummata est dum incipit.

Et

Etiamsi omnia à veteribus inventa sunt, hoc semper novum erit, usus & inventorum ab aliis scientia & dispositio.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

LECTORIBUS

SALUTEM.

VEtus opinio eſt, jam inde ab Heroicis ducta temporibus, nihil hodie dici, quod non dictum ſit prius. Hujus ſcilicet auctores minime præſagiebant, venturum tempus, quo iſta quæ tunc latebant, clareſcerent; venturos dies, quibus nos tam aperta neſciſſe majores miraremur. Cunctis enim rebus ineſt quidam velut orbis, ut ſicuti cœleſtia ſydera, ita ſcientiarum

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

vertantur: nec omnia apud antiquos optima; nec apud omnes statim gratiam, fidem, auctoritatem inveniunt, quæ sola ratione & observationibus ponderantur. Si hanc sapientes viam tenuissent, ut semper majorum intra terminos subsisterent; demersa adhuc tenebris lateret veritas: nova artium lumina minime lucerent. ARCHIMEDEM *mirata est antiquitas, quum illius ingenio Syracusæ defenderentur.* Nec DEMETRIUS, *ob repertam machinam, minore glo-*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

gloria fuit, & famam in posteros præmium transmisit. Nostra verò ætas ut ista magnifice exornavit, sic & artes novas eduxit, ad quas priorum nunquam industria penetraverat. Quis tormenta nescit bellica; quanto vel ballistis concitatiore, vel catapultis rapidiore impetu feruntur? Quis nescit navigandi petitia, cum Belgæ in arma truderentur, contabulatum classibus mare? repertas Insulas? resecata Indiæ claustra? maximam Occiduæ orbis partem, priscis igno-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ratam, noſtris ingenti commodo cognitam fuiſſe? Quid artem loquar Typographicam, divinarum humanarumque rerum propagatricem? Quid Medicinam? quæ per diverſos temporum orbes, velut gradibus proceſſibuſque aucta, dum priorum inventis nova adjicit poſteritas, aut fluxas rationes cautè ludificatur, robuſta maturitate in eam qua hodie eſt magnitudinem enavigavit. Multa adhuc ſacro involucro tecta jacent, & fas eſt mortalibus omnia, rationi congrua,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

grua, inquirere; multa admirare imo & Venerare debemus, nam arcanis proxima, inveſtiganda non ſunt. Manſimus inter Æſculapii limites; ſingulæ artes ſua habent addenda, & quæ late ſpatiari videntur, à ſuperfluis mundandæ. Atque iſta de noſtris hauſta fontibus, ac mox ubivis derivata, haud leve compendium humano generi attulerunt. Quiſquis mentis valens acumine, blanditiis voluptatum ſocordiave non ireetitur, ſed ad artis medicæ contemplationem tempus ſumet, po-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

terit eandem cum veteribus orbitam terere, eorumque opibus adjutus, ampliſſima arti conferre incrementa, & abſtruſarum rerum addere proventum. Quocirca abhinc annis variis, quum adducto per meditationem animo, deprehendiſſem plurima in Medicis turbide adeo tradita, ut quid ſequendum declinandumve ambigerem; id negotii credidi mihi dari, quodcunque vel alii repererant, vel ipſe obſervaveram, in commune breviter conferrem. Hinc prodierunt Praxeos, Ana-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

LECTORIBUS.

Anatomes Chirurgiæ & Institutionum libelli novi, à veterum placitis immensum discrepantes. Quæ provincia licet perardua, spretis tamen malorum obtrectationibus, eam subire generosum duxi. Ex hoc genere videtis esse Lexicon, recens, ceu clavem artis, ex inventis præcipuè juniorum comportatum. Nam quæ EROTIANUS, GALENUS, & inter recentes GORRÆUS, FOESIUS, CASTELLUS, tractaverunt; ea suis auctoribus sic addicta, ut vix latum

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

unguem discedere erubescant. Id privatis usibus serviit aliquamdiu, donec suasu an imperio aliorum publicatur. Si summum in eo perfectionem non assecutus, si operarum in Græcis αρορά ματαΠ, *hæc humane fragilitati vel incuriæ donate. Satis amplum præmium feram, si Lectoribus haud ingratum accidat; quod in vestros sinus, deterso vanæ adulationis fuco, ingenua devotione consertur. Valete.*

Amstelædami.
MDCLXXXX.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

IN LEXICON MEDICUM

Vere Novum,

à Doctiſs. ac Nobiliſs. viro

D. STEPH. BLANCARDO Ph. & M. D.

Adornatum.

Ad CANDIDUM LECTOREM.

IMpavidos cantare *Duces*, *duo fulmina Belli*
Auriacum Batavis; *Naſſaviumque* ſuis.
Materies præcelſa nimis, nec *Viribus* æqua eſt
Debilibus, quales conſtat & eſſe meas.
Principe digna loqui, *res momentoſa*, placere
Ægrius hic minimum flectere, crimen habet.
Majores hæc *celſa* canant; mihi ſufficit intra
Fortunam, qualis me decet, eſſe meam.
Me Potuis *Blancarde* tuos narrare *Labores*;
Inque tuas *laudes* ire, redire juvat.
Hic *Scopulus* metuendus abeſt, furibunda *Carybdis*
Nulla, *Timendorum* dum procul omne *genus*.
Heic impune ſicet *quocunque* vagarier, & *queis*
Mens addicta velit *Vocibus* eſſe, licet.
Ergo lubet *Blancarde* tuos narrare *Labores*
Inque tuas *Laudes* ire, redire lubet.
Ingenium quoties *Studium*, *Geniumque* pererro,
Doctus ad invidiam *Tu* mihi ſemper eris.
Nam quecumque ſapit *Medicus*, tibi cognita, quicquid
Vel *Chymicus* ſummus callet in *Arte*, ſapis.
Felices *Nos* ergo reor, *queis* vivere *Tecum*
Contigit, & felix poſterus *Orbis* erit.
Uberius *monumenta* dabunt, meliusque docebunt
Ingenium, quam me reddere poſſe putem.
Lexicon hoc quodcumque vides, brevitate ſuperbit
Docta, & inexhauſta *dexteritate* nitet.
Utile cum *Pulchro* pulchrè glomeratur in unum:
Utrum horum præſtat, dicere crimen habet.
Invenies heic quosque ſuos, cum Nomine, *Morbos*

Unde

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Unde horum doctè quis sit *Origo*, docet
Quid sint, definit, vel circumscribit eosdem,
Additur interdum *Causa*, vel *Ansa Mali*,
Heic est quo *Juvenes*, & quo recreatur abunde
Ipse *Senex*, & quod *Gens studiosa* vovet.
Si *Blancarde* tuum possem describere *Librum*
Pro merito, meritò *Gloria*, major erit.
Cætera præclareo properans; *Punctum omne* tulisse
Te, *Palmam* & Cunctis præripuisse reor.
Pene stupens addam verbum non amplius ullum:
Gratulor *Ingenium* non latuisse tuum.

Dabam olim Leovardiæ
desultorie

Johannes van Dueren
Med. Doctor & Practic. Roterodamensis.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Τοῖς ϗ

Λ Ε Ξ Ι Κ Ο Υ

Αναγνώςοις ϗ ὑπὸ διδακτωτάτȣ

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΒΛΑΓΚΑΡΔΟΥ

ἀρτιζομένȣ.

Εἴ τις ΒΛΑΓΚΑΡΔΟΝ θελέεις πολυαίνου Ἰητρὸν
Ἤδειν ἢ εἰδεῖν ὅιος ἂν ἐςιν Ἀνὴρ.
Λεξικὸν ἀυτοτάτȣ πολυποίκιλον ἀδιαλείπτως
Ἐςὶ δέον γινώσκειν. ἐνθάδε πεῖραν ἔχεις.
Αὐτὸς γὰρ λαμπρῶς νȣσήματα πάντα διδάσκει
Ὄφρα τε γιγνώσκης τ' ἄλγεα ἀυτομαθῶς.
Τȣ́νομα τῶν νȣ́σων ἴδιον, γένεσίν τε διδάσκει
Αἰτίαν ἐκπτύσει πολλάκι ϗ τε ῥίζαν.
Τὴν σὴν πανσοφίαν, πεῖραν, τέχνην τ' ἐπιδείγνυς
Ἡμῖν: ἐν θανάτοις ἀθάνατος δοκέεις.
Ὦ μεγάθυμε σὲ ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα
Τῶν Μώμων ἀμέλει, βροτολόγων τε κακῶν.
Τῶν νῦν ȣ̓τιν' ἐγὼ ἰδέειν δύναμ' ȣ̓δε νοῆσαι
Οὓς ϗ μὴ φοβέȣ κάλλιςε φιλόπονε
Αἰσχρὸν ζῆν σίγῃ: καλὸν εἶν' ἀντάξιον ἄλλων,
Καὶ σȣ̀ς εὐφρανέειν γράμμασίν, ἐςι καλὸν.

JOHANNES van DUEREN.

S. S. Theol. Cand. Med. &
Philos. Doctor.

AD

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

AD LECTOREM,

Pro librorum hactenus ab autore editorum, & ſpecialiter præſentis Lexici Græci commendatione.

J. VAN DYK, J.U.Doct,

MEDENBLICENSIS CARMEN.

Urge, veni, propera, quicunque inſignis amator,
Sermonis verè Græci, quicunque Latine,
Qui cupis ex placito ſolidè cognoſcere linguam
Ac querulus reperire tua de Gente Batava
Græcè cum Græcis quod non ſit copia fandi.
Si quis adhuc etiam, quem non adſpexit Apollo
Quem Muſæ inſcitiæ dediderunt, quemque negarunt
Annumerare ſuis, adeas, mihi credito, uterque
BLANCARDUM *hunc noſtrum, ſolatia præſtat utrique.*
Nec multum interverit, ſtudium tibi quale, Meuendi,
An juris, ſtudiumve tibi ſit litera totum:
Ille quid Hippocrates: Galenus *quidque* Avicenna
Quidque alii Medici ſcripſerunt, explicat omne;
Juſtinianeis Græcè dat legibus aptum,
Ac qui conveniat, ſenſum, docet ille quid unquam
Græca præceptum lingua: Quid ſingula dicam,
Singula teſtantur, minimumque quod hactenus Autor
Edidit in lucem, ſummum jam præſtat honorem.
Et tu, mi lector, ſi perſcruteris eoſdem
Autoris noſtri libros, ſi Lexica *Græca,*
Græcarum, curæ Medicis, præſentia vocum,
Comperies multum fructus captarier inde.
Ergo, qui medicæ ſtudeas immittier arti
Dilige BLANCARDUM *tibi ſint hæc* Lexica *curæ.*
Et de illo verè præclarus dicet Homerus.
Ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων.

STEPH.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

S. BLANCARDI

LEXICON MEDICUM,

In quo exhibentur termini artis in Anatomia, Chirurgia, Pharmacia Chymia, vulgo usitati. &c.

A.

Sive ā, vide *Ana.*

A, āā vide *Ana.*

ABAPTISTON, videatur *Modiolus*, derivatur ab α Priv. & βαπτίζω immergo, quia immergi non potest.

ABDOMEN, *Juvenali*, *Sumen*, *Aqualiculus.* Est venter infimus, Hepar, Lienem, Renes, Ventriculum, Intestina, Vesicam &c. continens. Intus membranâ peritonæum dictâ succingitur: anterius in Epigastrium, Hypochondrium dextrum & sinistrum, Umbilicumque dividitur: inferior regio Hypogastrii nomine venit, nomen accepisse videtur quod abdit, seu abscondit viscera. Græcis ὑπογάστριον, ἧτρον, ὑπήτριον, ἐπίσχιον, λαπάρα, ὑποκόλιον. B. *Onderbuik.* German. der unterbauch. Schmer-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Schmerbauch. Gall. *Le bas ventre. Ventre inferieur.* Angl. The belly, paunch.

ABARTICULATIO, seu *Dearticulatio*, idem quod *diarthrosis:*

ABDUCTORES MUSCULI, sunt illi qui brachium, crus, oculos &c. abducunt, quorum oppositi, *Adductores* dicuntur. B. **afhalende spieren.** Germ. **Hin weg führende Mauß.** Gall. *Les muscles abducteurs.* Angl. The retiring brauwns.

ABLACTATIO dicitur quando infans, annum agens unum aut alterum, à lactatione arcetur. B. **Speeninge / spenen.** Germ. **Von der Milch stossung / entwehnung.** Gall. *Sevrement.* Angl. a weaning.

ABLUTIO. Chymicis est, cum Medicamenta impura, mediante aquæ affusione abluuntur. B. **Een wassinge.** Germ. **Abwäschung.** Gall. *Lavement, Ablution.* Angl. Wassing, rinsing.

ABOMASUS. In ruminantibus quatuor numerantur ventriculi: Primus dicitur, *Venter*, deinde *Reticulum, Omasus & abomasus.* B. **De agterpens.** Germ. **Ein Feister-darm / Feist eingeweydt.** Gall. *Panse, Le gras boyau.* Angl. A Chitterling.

ABORTUS, ABORSUS, ABORTIO & ABORTIVUM indiscriminatim accipitur. Estque fœtus immaturi ante debitum gestationis tempus, in lucem editio: quod fit ex succo nutritio abundante, deficiente, vel depravato; item casu, ictu, subito terrore, gaudio effuso, diureticis, &c. Fœtus abortivus *Sueton.* Abortus *Cic,* exterricinius *Festo,* hujus generis est, quasi matre exterrita ante tempus natus. ἡλιτόμηνον Græci dicunt. ἔκβωμα, ἔκβολον *Eurip.* κύημα ἀνεμιαῖον, ἄμβλωμα, ἄμβλωσις, ἀμβλυωσμὸς *Hipp.* ἀποφθορὰ *Eid.* ἀμβλωθρίδιον, ἔκβωσις, ἐκβωσμὸς *Aristot.* ἐξάμβλωμα. B. Mis-

Misval/ Misdragt/ Misbaaring/ Misgaam. Germ. **Ein unzeytige Geburte / Mißgeburt.** Gall. *Avortement*, *Faux germe.* Angl. Untymelje birth, Abortive.

ABSCESSUS, vide *Apostema.*

ABSORBENTIA, Medicamenta alcalica sunt, quæ acida temperant, & quasi absorbent. Dicuntur & *Temperantia*, *Concentrantia*, & *Saturantia.* B. **Suur brekende middelen.** Germ. Saur brechende mittlen. Gall. *Remede qui tempere l'Aigre.* Angl. The sowre tempering remedie.

ABSTEMIUS est, qui cibis & potubus à Medico interdictis, se abstinet. Compositum ex abs & temetum. gr. ἄοινος. B. **die zig onthoud.** Germ. **Der sig enthält.** Gall. *Qui ne boit point de vin.* Angl. Sober, Temperat.

ABSTERGENTIA sunt, quæ asperis, duriusculis, acutis seu pectinatis ac scopalibus particulis, sordes ex superficie & meatibus corporum, (in quibus diversimodè moventur) abradendo auferunt; dicuntur *abluentia.* Gr. ῥυπαντικὰ, & ἀποπλυντικὰ. B. **Afvagende middelen.** Germ. **Abstreichungde mittlen.** Gall. *Remedes abstergentes.* Angl. Remedie to wipe away.

ACACIA, Dioscoridi frutex lignosus ac spinosus est, ex cujus semine maturo, ejusdem nominis succus exprimitur nigricans, ex immaturo rubescens seu subfulvus. Alia adhuc est *Acacia nostras*, sive *Prunus Sylvestris*, B. **Sleepruimen.** Germ. **Schlehendorn.** Gall. *Prunier sauvage.* Angl. Sloe-Tree, Thorn-tree. Ex ipsius arboris prunis succus colligitur, qui in consistentiam spissam evaporatus, *Rob Acaciæ* officinis dicitur.

ACAMATOS est optima corporis humani con-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ſtitutio & figuratio. Item non laborans, indefeſſus. ex α priv. & κάμνω laboro, Laceſſo.

ACANTABOLUS eſt inſtrumentum Chirurgicum *Volſella* dictum, quo ſpinæ œſophago inhærentes, eximuntur. ex Ἀκανθα ſpina, & βάλλω jacio. B. **Een graat-tang.** Germ. **Grät-Zenglin.** Gall. *Pincête pour tirér l'Epine.* Angl. a thorne pincer.

ACANTHA ſeu ῥάχις eſt vertebrarum protuberantia, vulgo *Spina Dorſi* appellata. B. **Ruggegraat.** Germ. **Ruck-Grath.** Gal. *l'Epine* vel *l'Echine du dós.* Angl. Spine, hinder proceſſes, the knuckles of the back bone. *Acantha* item eſt arborum aut plantarum pars acuta *ſpina* dicta. Derivatur ex ἀκὴ cuſpis & ἀνθίσημι appono, inſurgo. B. **Doozn.** Germ. **Thôrn / Dörn.** Gall. *l'Epine.* Angl. a thorne.

ACCESSIO, idem quod *Paroxyſmus.*

ACCIDENS, idem quod *Symptoma.*

ACETABULUM eſt illa cavitas aut ſinus in oſſe coxæ ſeu iſchio qui etiam *pyxis & cotyle* appellatur, capiti oſſis femoris recipiendo dicatus. B. **Een hollighent des heupen-beens.** Germ. **Die Schüſſel / vel Pfänlein der beinen.** Gall. *Le creux d'un os* vel *s'emboite un autre os.* Angl. The cavity in the huckle-bone. Item glandulæ quædam in Chorio, Acetabula vocantur de quibus vide *Cotyledones.* Græcis κοτυληδόνες & πλακοῦντες κεφαῖαι. *Acetabulum Celſo*, *Plinio* lib. 25. cap. 19. *Athen.* libr. 2. *Dipn.* Barbaris, ut Guil. de Salicit. *Acceptabolis.* *Iſidoro Orig.* lib. 16. c. 25. *Accitabulus.* traducta voce à menſis ad menſuras, imitatione græca ab aceto, ſeu æmula quantitate vaſculorum quibus acetum embarumatis loco apponitur. Græcis eaſdem ob cauſas ὀξύβαφον & ὀξυβαφεῖον, ſic enim *Heſychio*

ὀξύβα-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ὀξύβαφον τὸ σκεῦος. Hinc *Pannio* Oxybaphus. *Isidoro* l. d. ineptè *Oxifalus*, qui ab acetabulo diversum ponit. Mensura tam liquidorum quam aridorum, est quarta Heminæ pars, Marc. Empirico, sive sesquicyathus, *hoc est*, Unc. ij. & Drachm. ij. observatione communi. Aliis Unc. ij. ß. græco *Nicandri* interpreti τὸ ὀξύβαφον ἔχει ὀγγίας β. al. δύο. Atticis tantum XV. olei drachmam continet ʒj. & ʒvij. Mercurial. d. l. c. 2. græcis ita signatur, ξ. ΞΟ. *Isid.* l. d.

ACETUM, in genere liquorem quemcunque acidum notare potest, unde nonnullis spiritus salis, nitri, vitrioli & similes, *acetum* dicuntur. Verum tamen in officinis liquorem solum acidum denotat, ex potulentis succis factum & καὶ ἐξοχὴν ex vino seu uvis: & hoc recipiendum est, quoties *aceti* simpliciter fit mentio. Aliud est *Simplex*, aliud *Destillatum*, cum vel sine Medicamentis; aliud est *Compositum* ut Acetum calendulæ, Rosarum, Sambuci, Scilliticum. B. Azijn/ Edik. Germ. Essig. Gall. *Vin aigre.* Angl. Viniger.

ACETUM RADICATUM, est liquor acerrimus aceti, abstracto phlegmate.

ACHLYS est oculi quoddam vitium caliginolum: recensetur inter species *Ambłyopiæ.* ab ἀχλύω obtenebror.

ACHOR est crustrosa scabies, in capitis superficie pruritum fætoremque excitans, à materia salsa, acida, viscosa & acri, quæ cutis glandulas obstruit, ortum trahens ex α priv. & χῶρος locus, quia parvum locum occupat. Differentia Achoris & Favi hæc est, quod in Achoribus foramina sint minora & visum quandoque effugientia? in Favis vero majora & manifesta. Dic. etiam, *Lactumia* & *Tinea* recens. Græcis ἀχῶρες. *Saphati* arabibus. Belgis, schurftheit

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

des hoofts. Germ. Raude des Haupt. Gall. *Gale de tête.* Angl. Scabbineſſe in ones head.

ACHROI ſunt homines decolores, ut Melancholici, Cachectici & Chloroſi vel Ictero laborantes. ex α priv. & χρόα color. B. **Wankoleurig.** Germ. **Entferbt / übel gefertt.** Gall. *Un Mauvaiſe colour.* Angl. The Loſt of colour in the Face.

ACIA *Celſi* idem quod *Fibula Chirurgorum.*

ACIDA *Dyſpepſia*, vide *Dyſpepſia.*

ACIDULÆ, vide *Balanæum.*

ACINESIA eſt corporis aut partis alicujus immobilitas, ut in Paralyſi, Apoplexia, Syncope &c. ex α priv. & κινέω moveo. B. **Onbeweeglijkheid.** Germ. **Unbeweglichkeit.** Gall. *Immobilite.* Anglic. Immobility.

ACINI ſunt granula minutiora ſive per ſe creſcant, ut acini, id eſt, baccæ ſambuci, ſive aliis incluſa, ut acini uvarum, quin & ipſas uvas integras ſonant. *Acinus* Græcis ῥαξ B. **Kozrel.** Germ. **Körnlin.** Gall. *Un Grain.* Angl. Grein, a kerneill.

ACINIFORMIS TUNICA, idem quod oculi *Tunica uvea.*

ACMASTICA FEBRIS, idem quod *Synochus.* ab ἀκμάζω invaleſco, vigeo.

ACME eſt morborum vigor, ſeu ſtatus & ſumma: morbi plerique quatuor tempora habent: primum dicitur Ἀρχή, id eſt, *Principium*, ſeu Invaſio, ſive cum morbus primo invadit. 2. Ἀνάβασις, ſive *Augmentum*, eſtque tempus inter principium & vigorem. 3. Ἀκμή, ſeu morbi *Vigor*, cum morbi ſymptomata maximè urgent; in quo æger, ſi vires deficiant, moritur. 4. Παρακμή ſeu *Declinatio*, quando morbus deferbuit & æger extra noxam judicatur, nemo enim in declinatione moritur. ab ἀκμάζω vigeo. B. **Het hoogſte der ziekte of gezontheit / ſtil-**

ſtand/

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ſtand / top / 't hoogſt. Germ. Oberſte höhe von dem Kranckheit. Gall. *La hauteur de maladie.* Angl. The height of a diſeaſe. Eſt & Athletarum ſupremus vigor.

ACOPUM, eſt medicamentum quod Laſſitudinem è vehementiore motu corporis contractam, illitu ſopit, & dolores levat : è calefacientibus, mollientibuſque conflatum. ex α priv. & κοπιάζω laſſo. B. **Zalve voor vermoitheit / verfris-ſalf.** Germ. **Ein ſalb vor müdigkeit.** Gall. *Oignement pour la laſſitúde.* Angl. Ointment for wearineſſe.

ACOSMIA, eſt ſtatus ſanitatis perverſus cum faciei decoloratione. ex α priv. & κοσμέω orno. B. **Verkleurtheit.** Germ. **Entferbt / übel geferbt.** Gall. *Un mauvaiſe coleur.* Angl. The loſt of colour.

ACOUSTICA ſunt medicamenta auditum juvantia. ab ἀκούω audio. B. **Gehoor-middelen.** Germ. **Gehör-mittlen.** Gall. *Remede contre la ſourdéſſe.* Angl. Remedie againſt the deafneſſe.

ACRASIA, eſt *intemperies* ſive qualitatum in mixtione exceſſus. ex α priv. & κεράννυμι tempero. B. **Ongetempertheit / onmatigheit.** Germ. **Unmaſſigheid.** Gall. *Intemperance.* Angl. Intemperate.

ACRISIA eſt turbulentus morborum ſtatus, adeo ut rectum judicium ſumi vix poſſit. ex α priv. & κρίνω judico. B. **De ziekens ſtilſtant wanneer men naulix vonnis geven kan.** Germ. **Unruhigkeit im Kranckeit.** Gall. *Troublement dans la maladie.* Angl. Trouble in the diſeaſe.

ACROCHORDUM, eſt verrucarum ſpecies, vertici chordæ reſectæ ſecundum extremitatem ſuam ſimilis. ex ἄκρη ſumma & χορδὴ fides. Belg. **Een wratte / werde.** Germ. **Wartz.** Gall. *Verrue, eor.* Angl. a wart.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ACROMIUM, eſt ſcapulæ proceſſus ſuperior, ſive humeri ſummitas, ubi cum ſcapulis jugula committuntur. ex ἄκρ@ ſummus, & ὦμ@ humerus. ἀκρώμιον *Rufo.* ἐπωμὶς *Eurip.* ὦμ8 κεφαλή. B. **Het Schouder-beens hooft/ uitſteeksel/ ſchouder top.** Germ. **Außzeigung der ſchultern bein.** Gall. *Eminence l'épaule.* Angl. The top of the ſchoulder.

ACROMPHALUM, eſt umbilici medium, ſive umbo, cui funiculus umbilicalis ante partum adhærebat. dicitur & Μεσομφάλιον. ex ἄκρ@ ſummus & ὀμφαλ@ umbilicus. B. **Het midden des navels.** Germ. **Das mittelſt von der nabel.** Gall. *Le milieu de nombril.* Angl. The middle of the navel.

ACROS eſt athletarum & morborum vigor. Item oſſium prominentiæ. Digitorum extremitates & herbarum ſummitates. ab ἀκρίζω excelſa perambulo.

ACTIO eſt operatio ſive Functio, quæ ab homimine vel ſolo corpore, vel corpore & mente peragitur. eſtque vel *voluntarius*, vel *ſpontaneus. Voluntarius* eſt, quæ ſub voluntate noſtra eſt, ut ſunt videre, currere, ſedere &c. Spontaneus vero, quæ à voluntate non deſpendet, ut ſanguinis periodus, cordis & arteriarum pulſatio &c. B. **Werkinge/ bedieninge des Lighaems.** Germ. **Handlung.** Gall. *Action.* Angl. Doing, action, operation, function.

ACUERE, eſt quando liquor aliquis, ab alio fortiori, ad diſſolvendum penetrantior redditur. Sic ſp. ſalis acuit ſuccum citri, ſpiritus nitri acetum deſtill. ad ſolutionem pro conficiendis magiſteriis. Sic ſuppoſitoria acuuntur ſcammonio, aliiſve rebus. B. **Perſcherpen.** Germ. **ſchärffen.** Gal. *Aiguiſer.* Angl. To ſcharpen.

ACUTUS MORBUS eſt, qui cum magno periculo, brevi tempore finitur: eſtque vel *perperacutus* ſive

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ſive *peracutiſſimus*, qui tertio vel quarto die terminatur : vel *peracutus*, qui uſque ad ſeptimum diem extenditur : vel *Acutus* ſimpliciter, qui ad decimum quartum vel vigeſimum diem ad ſummum durat : vel *acutus ex decidentia*, qui quadrageſimum diem pro ſummo termino habet. *Præcipitem* non malè cum *Scribonio* dicas ; aut *celerem* cum *Aureliano* ; pernicialis *Livio* dicitur, qui *celeriter* necat aut liberat hominem. Græcis ὀξὺ νόσημα ἢ πάθος. B. Een ſcherpe ſiekte / haeſtige ſiekte. Germ. Schärffe Krancheit. Gall. *Maladie aigue*. Angl. An acute diſeaſe.

ADDUCTORES MUSCULI, ſunt illi qui Brachium, crus, pollicem, indicem digitum, oculos &c. adducunt, quorum Antagoniſtæ *Abductores* nuncupantur. B. De nahalende ſpieren. Germ. Herzuführunte mauſſ. Gall. *Muſcles adducteire*. Angl. The bring to Brauwne.

ADEN, idem quod *glandula*.

ADEPHAGIA, eſt puerorum voracitas, qui ſubinde alios cibos, prioribus nondum concoctis aſſumunt. Græcis componitur ex ἄδδλω largiter & φάγω comedo. B. Gulzigeten / gulzigheit. Germ. Fräſſigkeit. Gall. *Voracité*, *guloſité*. Angl. Greedineſs.

ADEPS, Gr. στέαρ, ſive pinguedo, eſt pars ſanguinis oleoſa, pinguedine magis conſiſtens, quæ tempore inediæ vel adverſæ valetudinis in Alimentum faceſſit. Palpebræ, labia, penis, ſcrotum, teſtium membranæ, cerebrum, tendines, nervi, oſſa &c. adipe & pinguedine deſtituuntur. Adeps & Pinguedo differunt in eo, quod adeps ſit pinguedine craſſior, durior, & terreſtrior. Adeps ex ſanguine per vaſa peculiaria, in ſacculos ſive veſiculas appropriatas fluit, quemadmodum ex obſervatione

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Malphigij constat. Belg. **Smeer / vet / ongel.** Germ. **Feißte/ fett/ schmeer.** Gall. *Graisse, sein.* Angl. Greasseneſſe, fatneſſe.

ADEPTI, dicuntur à Chymicis, qui artem Chymicam bene norunt, & inter Chymicorum Philoſophos relati ſunt. B. **Aangenomene.** Germ. **annemlung.** Gall. *Adopté.* Angl. An adopted.

ADIAPNEUSTIA eſt præpedita, per inſenſibiles corporis poros, perſpiratio. ex α priv. & διαπνέω perſpiro B. **Belette doorwaaſeming.** Germ. **Verhinderte durch dampff.** Gall. *Perſpiration empéché.* Angl. Hindred perſpiration..

ADIPOSI DUCTUS, vide *ſacculi adipoſi.*

ADNATA TUNICA, eſt membrana oculo communis, *conjunctiva* dicta, originem habet à pericranio, tunicæ corneæ adnaſcitur exterius, & ut lumen ab objectis corneam tranſeant, anterius foramen rotundum relinquit, cui annexa eſt altera *Innominata*, ex tendinibus muſculorum oculum moventium conflata. Propter colorem album, *Albuginea* appellatur. B. **Het aangewaſſen oog-vlies.** Germ. **Das angewachſchenen hautlein.** Gall. *La membrane ſurnée.* Angl. The native Fleece.

AD PONDUS OMNIUM, ſignigficat, quod ultimum præſcriptum medicamentum tantum debeat pendere, quantum omnia illa ſuperius præſcripta ſimul. Ex gr.

℞ Pul. ocul. cancri.
Antimonii diaphor. ãã drach. ſem. facch. ad pondus omnium, hoc eſt drachmam.
M.

ADSTRICTORIA, vide *aſtringentia.*

AEGILOPS, *Angilops & Anchylops*, ſic dicitur, quia caprarum in modum intuentur; eſtque proprie tuberculum, ut plurimum cum inflammatione, carun-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

runculam majorem oculi obsidens. sæpe *Anchylops* & *Ægilops* confunduntur; quidam tamen distinctionis gratia dicunt, quod *Anchylops* sit tuberculum, inter angulum oculi majorem & nasum, nondum apertum. *Ægilops* vero dicitur tuberculum inter nasum & oculi angulum, quod si tempestive non aperiatur, os subjectum cariem contrahit. B. **Een geiten oog.** Germ. **Geiß-aug.** Gall. *Oeil de chêvre.* Angl. A goates eye. Sumitur quandoque pro *Lachrymali Fistula.* B. **Oog-fistel.** Germ. **aug-fluß.** Gall. *Fistule de l'Oeil.* Angl. Fistle of the eye. Item est species graminis hordeum enecans. ex αἴξ caper, & ὤψ oculus, facies, vultus. B. **Dzabig / gebaerde vvene.** Germ. **Dravich / wilder haber / haſen brot.** Gall. *Coquiole, auron.* Angl. Poure otes, wild otes, dravich.

AER INGENITUS sive *innatus*, est ille qui intra membranam tympani & ipsum tympanum concluditur. B. **Ingeboze logt.** Germ. **Das eingewaſchener Lufft.** Gall. *l'Ain né dans.* Angl. The aire native.

AEROMELI, ex ἀὴρ aër, & μέλι mel, vide *Manna.*

ÆRUGINOSA BILIS, vide *Bilis.*

ÆSTUARIUM; idem quod *Vaporarium.*

AETAS est pars durationis vitæ, in qua ex perenni actione & fermentatione particularum minimarum, temperies corporis humani sensibilem mutationem suscipit. Estque sextuplex, *Pueritia* nempe ad annum quintum, quæ distinguitur in tempus ante, in, & post dentitionem. 2. *Adolescentia* ad annum decimum octavum, & adolescentia propriè dicta ad vigesimum quintum. 3. *Juventus*, à vigesimo quinto ad trigesimum quintum. 4. *Virilis ætas* à trigesimo quinto ad quinquagesimum. 5. *Senectus* à quin-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

à quinquagesimo ad sexagesimum. 6. Hanc sequitur *Decrepita ætas*, quæ tandem in mortem terminatur. Gr. ἡλικία. B. **Ouderdom.** Germ. **Alter / Alterthum.** Gall. *Age.* Angl. Age.

ÆTIOLOGIA est causa seu ratio de rebus medicam artem spectantibus. Unde *Ætiologica* pars Medicinæ est, quæ causas morborum & sanitatis exponit. ex αἰτία causa, & λόγος ratio.

ÆTIOLOGICA, est pars Medicinæ, causas explicans. Idem *quod Ætiologia.*

ÆTITES, lapis est veluti prægnans cum quatitur, alio in utero sonante : hujus genera pro diversitate superficiei, (scabræ sc. vel. lævis,) colorum, tum materiæ inibi contentæ, constituuntur quatuor. Primum est exterius, scabrum colore vario, plerumque nigricante : continet in se lapidem *Collimum* dictum. Secundum cinerei coloris est, ac in se argillam vel margam continet. Tertium terram in se concludit. Quartum præter hos addit *Plinius* nomine *Taphusium*, qui nostratibus incognitus. Primus orientalis est, raroque pruni magnitudinem superat. Secundus & Tertius etiam in Germania juxta sueinfurtum reperiuntur, pugnique magnitudinem sæpe æquant. Dicitur & *Lapis Aquilæ*, quod in Aquilæ nido reperiatur, ad promovendum, ut fabulantur, partum ab aquila eo deportatus. B. **Arent-steen / Adelaer steen.** Germ. **Adler stein / Klapper stein.** Gall. *Pierre d'Aigle.* Angl. Eagle-stone.

AFFECTIO HYPOCHONDRIACA, videatur *Hypochondriacus affectus.*

AFFECTIO NEPHRITICA, vide *Nephritis.*

AFFECTIO COLICA, vide *Colica passio.*

AFFECTIO HYSTERICA, vide *Hysterica passio.* AR-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

AFFECTIO COELIACA, vide *Cœliaca passio.*

AFFECTUS, idem quod *pathema.*

AGALACTIA, est lactis defectus, ex α priv. & γαλα lac. B. **Gebrek van Zog.** Germ. **Mangel von Milch.** Gall. *Faute du laît.* Angl. Fault of the milke.

AGALLOCHUM, sive lignum aloes, Gr. Ξυλοαλοη: est lignum cujus frusta raro magna ad nos adferuntur, ut plurimum enim in fragmentis nobis transmittitur, quæ optima cressunt nigro-purpurea, venis cinerei coloris intersecta, amara, ponderosa, liquorem, si prunis, candentive ferro imponantur, exudantia, aromaticum & suavem fumum, si incendantur, præbentia, bullulasque simul post se relinquentia, haud ita facile disparentes: his adde; haud postremum bonitatis signum, si aquæ supernatarint. Dicitur & *Lignum Paradisi.* B. **Aloe hout** / ob colorem forte & non à vera *Aloë*, item **Paradijs-hout.** Germ. **Paradieß vel Aloes Holtz.** Gall. *Bois de perroquet.* Angl. Wood of Aloës. De *Agallocho* vide quoque *Rhodium lignum.*

AGARICUS vel *Agaricum*, est fungus albicans, trunco laricis adnascens. Dicitur & *Mas & Fœmina.* Mas rotundus est undique sibi similis, crispior, amariorque: sed sic reprobatur. Præfertur autem *Fœmina*, quæ rectas intus habet pectinum modo venas & divisuras. Fœmina solutior est, initio dulcis, mox in amaritudinem transit. Debet esse albus, levis, valde rarus, velociter friabilis; lignosus, durus & gravis rejiciendus. Venit ex Italia. B. **Lorken-Swamme.** Germ. **Lerchenschwamm.** Gall. & Angl. Agarick. Græc. Αγαρικον.

AGERAZIA, est insenescentia. ex α priv. & γηρας, senectus. B. **Jeugtigheid in oude jaeren.** Germ. **Grunend alter.** Gall. *Fleurissante vieillesse.*

Angl.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Angl. A youthfullage, a growing old.

AGNATA TUNICA, idem quod *Adnata.*

AGONIA eſt timor & animi contriſtatio. ab ἀγωνιάω anxius ſum. Belg. **Dzoefheid.** German. **Traurigkeit / unmuth.** Gallicè. *Triſteſſe.* Anglicè. Fear.

AGONIA, eſt ſterilitas, ſive impotentia ſeminis, aut membri genitalis, unius vel utriuſque ſexus. ex α priv. & γίνομαι fio. B. **Onbevzugtheid / Zadeloosheidt.** Germ. **Unfruchtbarkeit.** Gall. *Sterilite.* Angl. Barennes, unfruitfulneſſe.

AGRESTA, vide *Omphacium.*

AGRIPPA, quaſi *Ægrippa*, ab ægro partu dicuntur, quorum naſcendo non caput, ſed pedes primi exierunt. Fuerunt autem multi ſic appellati, quorum unus fuit Menius Romanus cognomento Lanatus. Alter Sylvius Agrippa duodecimus Latinorum rex. Item Marcus Agrippa, Auguſti gener. Item Herodes Agrippa, Herodis primi Judæorum regis filius. Belg. **Een kind dat in 't bazen met de voeten voor komt.** Germ. **Ein Kind daß mit dem Füſſen vor auß komt.** Gallicè. *Qui nait les pieds devant.* Angl. A boy that is with the feets for out borne.

AGRYPNIA, ſive *Pervigilium*, aut *Vigiliæ nimiæ*, eſt, cum ſomnus diu interrumpitur, per aliquot nempe dies, vel ut quidam referunt, per aliquot menſes, & (quod incredibile) annos ſine ſomno vixerint. Alii ex ſomno irrequieto ſæpius evigilant, & per aliquot temporis ſpatium redormire non poſſunt, unde virium lapſus, Ardores, Sitis, Dolores, Laſſitudo; Oculi ſqallidi, rubri, palpebræ inſtabiles &c. Sunt quoque ſani qui parumper dormiunt, diu vigiles: at in omni pæne dolore vigiliæ urgent, & in pleriſque febribus & morbis aut pervi-

gilium

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

gilium est, aut irrequietus somnus; senes item sæpe molestis vigiliis fatigantur, quas etiam efficiunt ira, tristitia, sollicitudo, gaudium, meditatio, metus, lusus &c. B. **Waken / Waking / Slapeloosheid.** Germ. Wachung. Gall. *Veille perpetuelle.* Angl. Watching, Waking. Componitur vox Græca ex ἀ priv. & ὕπνος somnus.

AGRYPNOCOMA, idem quod *coma vigil.*

AGYRTA, *Circulator*, sive *circumforaneus*, qui medicamentis empiricis vendendis, populum in foro congregat. ab ἀγυρέω populum congrego. Belgicè, **Een Quak-Zalver / een Beun-haas / een Jan-Potagie / &c.** Germ. abentheurisch. Gall. *Le charletan, Le basteleur.* Angl. A quak-salver, a mountebanke.

AHENUM, est vas cupreum, medicamentis coquendis destinatum, dicitur & *cucuma.* B. **Een Ketel.** Germ. Kessel. Gall. *Coquermard, poëlon.* Angl. A bras kettle.

AIPATHIA, vide *Aeipathia.*

AISTHESIS, sive sensus, estque *externus* ut visus, auditus, odoratus, gustus & tactus, hisce addunt sitim, famem, & coeundi appetitum. Vel *internus* ut vulgò sensus communis, phantasia, æstimativa, memoria: verum duo sufficiunt phantasia nempe & memoria. *Aisthesis* sive sensus est receptio, qua motus à corpore aliquo objecto, fibrillis nervorum impressus, sensorio communi seu animæ, mediantibus spiritibus animalibus in nervis existentibus, communicatur. ab αἰσθάνομαι sentio. B. **De zin / bevat.** German. Sin / empfindelichkeit. Gallic. *Sens, apprehension.* Anglicè. The sense, perceiving.

AISTHETERIUM, est sensorium commune. ab *Aristotele* dicitur τὸ πρῶτον αἰσθητήριον, quod

Car-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Carteſius, aliique hujus aſſeclæ glandulam pinealem eſſe volunt : verum ſenſorium commune debet eſſe ubi ſenſuum externorum nervi terminantur, qui non in glandulam pinealem, ſed (ut ingenioſiſſ. *Th. Williſius* demonſtravit) circa initium medullæ oblongatæ in corpore ſtriato, ſuum terminum conſequuntur & ſi rectius Philoſophari velimus, erit anima noſtra ipſe ſenſuum terminus. Græc. ab αἰσθάνομαι, ſentio. B. De gemeene ſin-plaets. Germ. Der gemeine ſin-platz. Gall. *Lieu commun pour le ſent.* Angl. The common ſenſori.

ALABASTRI, ſunt ſolia illa viridia herbacea, quæ flores, nondum explicitos, ſepiunt. B. Knoppen. Germ. Knöpfflin. Gall. *Bouton.* Angl. Button. In mineralogia *Alabaſter* ſeu *Alabaſtrites* lapidem certum denotat, qui & unguento Alabaſtritidi ingreditur. Vide *Alabaſtrites.*

ALABASTRITES, eſt ſpecies marmoris, verum ipſo mollior, proinde marmor incoctum & imperfectum, ſi ita vis, appellare poteris. Hic ſi ita mollis ſit, ut cultro ſcindi poſſit, gypſum rectius dixeris, & eſt id lapidis genus, è quo varia torno finguntur vaſa. Unguento ingreditur Alabaſtrino. Gr. Ἀλαβαστείτης, Alabaſtrum. B. Alabaſter. Germ. Alabaſter ſtein. Gall. *Albâtre.* Angl. Alabaſter.

ALÆ, dicuntur naſi Latera. B. De Neus-bleugels. Germ. Flügel der Naſen. Gall. *Aile de la nez.* Angl. Winge of the noſe. Item Nympharum pinnulæ, ſeu labia pudendi muliebris, πτερυγώμαλα, μυρίοχειλα, κρημνοὶ. B. De Vrouwelijkheids lippen. Germ. Flügeln der Frawen ſcham. Gall. *Aile des parties honteuſe de la femme.* Angl. The wing of the privie parts of a woman. Item, ſuperior auris pars elata. B. Het opperſte des oors. Germ. Ohrnerpel/ flegel des ohrs. Gall. *l'Aile d'oreille.* Angl.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Angl. The wing of the eare. Item axillæ. Græc. μασχάλαι & μάλη. B. **De oxel.** Germ. **die achſ l.** Gall. *Aiſelle.* Angl. A wing. Item proceſſus oſſis ſphænoidis. B. **De vleugels wijſe uitſteekſels.** Germ. **Die Fleugeln von der keilbein.** Gall. *Ailes d'os ſphenoide.* Angl. The winges of the wedge bone. Item alæ veſpertiliorum alis ſimiles, vide veſpertilionum alæ. Item Myſtaces, vide *Myſtax.*

ALARES MUSCULI, vide *Pterygoides.*

ALANTOIDES, vide *Allantoides.*

ALBADARA eſt arabica vox, ſignificatque oſſiculum majus pollicis articulo ad metatarſi oſſis caput appoſitum.

ALBARAS NIGRA, vide *lepra græcorum.* *Albaras alba*, vide *leuce.*

ALBUGINEA oculi, eſt tunica oculi alba, à pericranio oriunda, quæ corneæ tunicæ accreſcit & foramen anterius pro pupillæ apertione relinquit. Idem quod *Adnata tunica.* Item membrana teſtem immediate involvens, ob colorem quoque Albugineæ nomen accepit. B. **'t Witte vlies.** Germ. **das weiſſen hautlein.** Gall. *Membrane blanche.* Anglicè. The white tunic.

ALBUGO oculi, idem quod album oculi. Item macula alba in tunica cornea, vel ab humoribus, vel à cicatrice aut exulceratione, excitata. Græcis λεύκωμα, & ἀργὶς. B. **Eenen witte oog-vlek.** Germ. **das weiſſe augen fell.** Gall. *Un taye blanche en l'ail.* Angl. White ſpots in the eyes.

ALBUM OCULI, dicitur ubi tunica adnata ſeu albuginea ſcleroti tunicæ adnaſcitur. B. **Het wit van 't oog.** Germ. **Augen weiß.** Gall. *Le blanc des yeux.* Angl. The white of an eye.

ALBUMEN OCULI, vel *albugo.* λογὰς, σφενδόνη, κυκλώτιον. Idem quod *album oculi.*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ALCAHEST, vel *Alkaheſt*, ac ſi diceres *alcali eſt*. Deſcribunt eſſe generale reſolvens, perenne & immutabile, quod reducit omne corpus viſibile in liquorem ſui concreti, ſervata ſeminum poteſtate, forma eſſentiali & nativa integra. Magni nominis, ſi modo paris effectus, quem quiſque ſuo proceſſui tribuit. Nonnulli pro mercurio præparato accipiunt, alii tamen pro tartaro: ſed an unquam talis liquor & univerſale Menſtruum fuerit, nec ne, dubito. B. **Een algemein ſchei-vogt.** Germ. **Ein algemein ſcheidfeucht.** Gall. *Un univerſel diſſolvent.* Angl. A generall diſſolvent.

ALCALI, dicitur ſal omne purum abſque acido, quod extrahitur è cineribus, vel calce cujuſdam materiæ per lixivium elixatum, proprium omnibus rebus, liquidis & ſolidis. Sal illud, alcali nomen ab herba *kali* accepiſſe affirmatur, cujus ſale *Ægyptii* ut & noſtrates vitrum conficiunt. Facillimè cum acido fermentatur & efferveſcit; ſunt enim omnium motuum inteſtinorum cauſa; nihil creſcit, aut vegetatur, ſine illis duobus. Alcali triplex accipitur. Nempe *Alcali Volatile*, uti conficiuntur ex animalibus, ſal ſc. cornu cervi, urinæ &c. *Fixum*, quod ex cineribus plantarum elicitur, uti ſal abſinthii, tartari &c. *Metallicum & Petroſum*, metalla enim & lapides cum acidis menſtruis efferveſcunt, & diſſolvuntur. Hiſce addunt Alcalia mixta, ut ſunt nitrum, alumen, vitrioli genera, ſal foſſile & marinum &c. Quæ ex acido & alcali participant. Belg. **Suyver ſout.** Germ. **Säuber ſaltz.** Gall. *Sel pur.* Angl. The pure ſalt.

ALCHEMIA & ALCHYMIA, vide *Chymia.*

ALCOHOL, vox origine arabica, eſt purior ſubſtantia rei ſegregata ab impuritate ſua. *Alcohol* ſigni-

ſignificat pulverem ſubtiliſſimum & impalpabilem, interdum ſpiritum rectificatiſſimum, ita ut accenſus ardeat, donec totus conſumatur, nihilque fæcum, aut phlegmatis in fundo remaneat. B. **'t Subtyſſte / en 't pit van ytg.** Germ. **das feinſte von ein ding.** Gall. *Le plus ſubtil de quelque choſe.* Angl. The purer ſubſtance of ony thing.

ALCOL idem quod *Alcohol.*

ALCOOL idem quod *Alcohol.*

ALEMBICUS, ſeu *Alembicum*, vel *Capitellum* eſt inſtrumentum chymicum, quod cucurbitis & veſicis deſtillatoriis ſuper imponitur: habet formam galeæ, intus concavum, extus convexum circa infimam partem roſtrum habet cubitale, per quod vapores deſcendunt. Si ſine roſtro fuerint uſum potius in vaſis circulatoriis obtinent, & *alembici cæci* vocantur. Conficiuntur ex ære, ſtanno, vel vitro. Belgis, **Een helm / een alembek.** Germ. **Alembick / Helm / Roſenhût.** Gall. *Alembic.* Angl. Alembick ſtil.

ALEXIPHARMACUM eſt medicamentum, quod venena arcet, ne corpus humanum lædatur; ſunt ut plurimum ea quæ ſanguinem attenuant, ne à veneno coaguletur, ut volatilia omnia & acidum concentrantia. ab ἀλέξω arceo; & φάρμακον venenum. Belg. **Een tegen-gift.** dic. etiam *Antidotus & Alexiterium.* Germ. **Artzney wider gift.** Gall. *Preſervatif, contrepoiſon, antidote.* Anglicè. Antidote.

ALEXIPYRETICUM, idem quod *Antipyreticum.*

ALEXITERIUM eſt remedium, ne venenum ſuſcipiatur, corpus conſervans. ab ἀλέξω arceo, & τηρέω conſervo. Belg. **Een tegen-gift.** Germ. **artzney wider gifft.** Gall. *Preſervatif, contrepoiſon, antidote.* Angl. Antidote.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ALGEMA, & *Algematodes*, ab ἀλγέω doleo; Idem quod *dolor*.

ALHANDAL vide *Colocynthis*.

ALHASEF, idem quod *Hydroa*.

ALIFORMES MUSCULI, seu *Alares*, oriuntur ab ossibus & processibus pterygoidibus, initio partim nervoso, partim carnoso. In maxillæ inferioris cervicem desinunt, nec non in ipsius capitis internam sedem. B. **Die Flügel-spieren**. German. **Der Flügeln Mauß**. Gall. *Muscle pterygoide*. Angl. The winged brawns.

ALIFORMES PROCESSUS, vide *Pterygoides*.

ALIMENTUM dicitur *potus & cibus*. Est quæ talis materia, cujus particulæ minimæ facile canaliculos nostri corporis subire & permeare possunt, totumque corpus nutrire. Respectu graduum, ab *Hippocrate* tripliciter accipitur; unum *Futurum* alimentum, quod ab ore in ventriculum delabitur: aliud *quasi* alimentum, nimirum sanguis arteriosus & succi cerebrales seu nervosi. Tertium, *verè* alimentum, quod appositum partibus agglutinatur, & tandem assimilatur. Gr. Τροφή. B. **Spijze / voedsel**. Germ. **Nahrung/ erhaltung/ ernehrung**. Gall. *Nourriture*, *Aliment*. Angl. Meate, nourishment.

ALINDESIS, est corporis exercitatio, qua oleo uncti se in pulvere olim volutabant. ab ἀλινδέω volvo, vel ab ἁλίω voluto.

ALIPASMA; est pulviscul us, qui oleo commistus, ad cohibendos sudores inungitur. ab ἀλείφω inungo.

ALITURA est actio corporis vivi, qua perpetuus, sanguinis, spiritus, substantiæque defluxus, ope succi alimentarii novi, præparati sive fermentati & in partes alendas impulsi, continuo instauratur. Græ-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Græcis θρέψις. B. **Voeding.** Germ. **Ernehrung.** Gall. *Nourriture.* Angl. Nourishment.

ALKAHEST, vide *Alcaheſt.*

ALCALI, vide *Alcali.*

ALLANTOIDES eſt tunica urinaria, *Farciminalis dicta*, inter amnion & chorion collocata, quæ per umbilicum & Urachum, è veſica fortè urinam accipit. ab ἀλλᾶς farcimen, & εἶδος forma : nam in pleriſque brutis farciminis inſtar figuratur ; in homine vero aliiſque animalibus paucis rotunda, & figuram amnii adipiſcitur. Latinis *farciminalis tunica.* B. **Pis-vlies / wozſt-vlies.** Germ. **Harn hautlein / Wurſt hautlein /** Gall. *Membrane Alantoide.* Angl. The urinary tunic.

ALLIOTICUM eſt medicamentum Galenicum ſanguinem alterans & purificans ; coctum ut plurimum ex *rad. taraxici, cichorei, fœniculi, paſſulis, Herb. endiv. bellid. Lactuc. acetoſ. fumar. &c.* ab ἀλλόω altero, vario. Lat. *Decoctum alterans.* Belg. **Een verander dzank / een mei-dzank / vloet-zuiverende dzank.** Germ. **Verändern tranck.** Gallicè. *Potion alterante.* Angl. The altered potion.

ALLOGOTROPHIA, eſt improportionata nutritio, ita ut una pars corporis majus incrementum accipiat, quam altera, ut in *Rachitide.* ab ἄλογος rationis expers, & τρέφω nutrio. Belg. **Een ongelijke voeding.** Germ. **ungleiche ernehrung.** Gallicè. *Nourriture inegale.* Angl. Unequall nouriſſement.

ALOE eſt ſuccus alicujus plantæ, cujus ſunt variæ ſpecies, uti, Indica, Americana, Arabica, Ægyptiaca &c. Folia habet oblonga, & admodum craſſa, inſtar ſemper vivi : Flores producit albos & ſemen Aſphodelo ſimiles. Succus ſapore amariſſimus eſt, qui condenſatus ex Arabia & Ægypto ad nos pellibus involutus, deportatur. Ejus ſpecies

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

hodie in officinis quatuor in usu sunt, quæ tamen non nisi puritate & impuritate ab invicem discrepant. Nam Aloes crassamentum sive pars magis arenosa, sordibus conspurcata & idcirco nigricans *Aloë* dicitur *Caballina*, pars vero purior, colorem hepatis referens, *Hepatica*: adhuc purior, *succotrina*, quasi succo citrina, vocatur; quod pulvis ejus citrini coloris sit; sed potius ab insula *Socotora*, ubi copiosè crescit, nomen accepisse videtur: pars purissima, si adeo depurata ut transparens sit, *Lucida* dicitur, quod sc. radiis solaribus objecta pellucida instar vitri appareat: quo lucidior est quoque melior. Leniter purgat. Græc. ἀλόη. B. Germ. Gall. & Angl. *Aloë*.

ALOPECIA est *Plin. capillorum defluvium*, à lue venerea vel aliunde excitatum. ex ἀλώπηξ vulpis, & πίπλω cado; a vulpe cujus lotium effæta dicitur reddere loca in annum, ut *Callimachi* scholiastes annotat: vel à malo, vulpi peculiari. Vocatur etiam ὀφίασις à figura, quod partes glabræ & pilis destitutæ tortuosæ instar serpentum videntur. Utrique huic affectui commune est, quod areatim pili decidunt; unde etiam in genere hoc malum *area* vocatur. Belg. **Uitvallen des hairs / Hooft-sugt / Hairelooshеid.** Germ. Ausfallen des Haare. Gall. *Pelade*. Angl. The falling out of ones haire.

ALPHUS, Lat. *Vitiligo*, ita describitur *à Celso*. ἄλφος *dicitur* ubi color albus est ferè subasper, & non continuus, ut quædam quasi guttæ dispersæ esse videantur. Interdum etiam latius, & cum quibusdam intermissionibus serpit. *Alphus* etiam appellatur *Morphæa*, procul dubio à Μορφή, quod scilicet cutis color in album, vel nigrum (& tunc vocatur μέλας) mutetur. ἄλφος dicitur ab ἀλφαίνω muto, differt à leuce quod Alphus non tam altè penetrat. Belg.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Belg. Een witte Lazeri. Germ. Das weiße Maltzey. Gall. *Lepre blanche.* Angl. The white leprosie.

ALTERANTIA, idem quod *Alliotica.*

ALTERATIO SANGUINIS, significat sæpè sanguinis per medicamenta depurationem. Vide *Alliotica.* B. Bloedsuivering. Germ. Das bluthsauberung. Gall. *Purification du sang.* Angl. A purifying of the blood.

ALUDEL, vel ALUDELLI, sunt vitra sublimatoria, & ollæ fundo carentes, & sibi imvicem impositæ, quæ ollæ, suppositæ, adaptentur: ex que sublimationibus inserviunt. Belg. Sublimeer-glasen of potten. Germ. ein sublimir geschir. Gallic. *Un vitre sublimatoire.* Anglic. Subliming glase.

ALVEARIUM, est cavitas auris internæ, sive meatus auditorius, ubi sordes flavæ & amaræ gignuntur, & Soni inferuntur. Belg. Het oor-gat. Germ. der gang des ohrs. Gall. *Le trou de l'oreille.* Angl. The cavitie of the inward ear.

ALVEOLI DENTIUM, utriusque Maxillæ cavitates sunt, quibus dentes per gomphosin inseruntur. B. Kassen der tanden. Germ. Zahnhölen. Gall. *Le caverne de dents.* Angl. The hollowness of teeths.

ALUMEN. Aluminis species usitatiores in officinis, quinque nobis exhibent. Primum locum tenet *Alumen Rupeum*, Gall. *Alun de Roche*, Belg. Klip-aluin. Alterum, est *Plumeum*, seu *Plumosum*, de quo videatur *Amianthus.* Tertium, *Scissile*, quod glebarum instar est & plumosum oblongum vocatur. Quartum est *Zuccarinum*, sive *Saccharinum*, ex Alumine rupeo, albumine ovorum & aqua rosacea. Quintum, dicitur *Alumen catinum.* Si

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ſimpliciter præſcribatur, *Rupeum* ſemper accipiendum eſt: Conſtat ex ſalſugine terræ mineralis ſaturninæ. Invenitur vel in venis per ſe; vel excoquitur ex aquis mineralibus; vel ex terra & lapidibus aliisve mineralibus extrahitur. Dicitur autem *Rupeum*, quia ex rupe ſeu ſaxis confici ſolet. Item *Glaciale*, quia glaciei conforme eſt. *Alumen Catinum*, propriè alumen non eſt, ſed ſal ex cineribus lignorum quorundam extractum, optimeque reverberatum. B. **Potaſch.** Eſt & aliud *Alumen*, *Romanum* dictum, rupeo ſimile, ſed pallide rubens. Gr. Στυπτηρία. Arab. *Sceb.* ſive *Seb.* Belgic. **Aluin / Rotz-Aluin.** Germ. Alaun / alat. Gall. *Alum.* Anglicè. Alume, Roch-Alume.

ALUMEN PLUMOSUM, vide *Amianthus.*

ALVIDUCA, Medicamenta ſunt, quibus alvus liquida & leniter fluida fit. B. **Buik-weik makende middelen.** Germ. Laxierende mittlen. Gall. *Remedie laxative.* Angl. The laxatyf Remedie.

ALVUS, Gr. Κοιλία & Γαστὴρ. Eſt abdominis cavitas, qua ventriculus, inteſtina, Hepar, Lien, renes, veſica &c. continentur. B. **Buik.** Germ. Der Bauch. Gall. *Le Ventre.* Angl. The belly, Pauch.

ALVUS ASTRICTA, dicitur, cum quis raro per ſeceſſum inteſtina deponit. B. **Hard-lyvigheid.** Germ. Hart-leibig. Gall. *Dureté de Ventre, le ventre conſtipe & pareſſeux.* Angl. Bound in body, vel belly. Idem quod *Coproſtaſia.*

ALVUS FLUIDA, eſt, cum quis liquida ſtercora, idque facillimè deponit. B. **Weekbuikigheid.** Germ. Weich-bauchtig. Gall. *Le ventre libre.* Angl. Weackneſſe af the belly.

ALVI FLUXUS, Idem quod *Diarhæa.*

AMALGAMA unde AMALGAMATIO, eſt ali-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

alicujus metalli cum mercurio commixtio. B. **Metaal-menging met quik.** Germ. Zernagung des Metalls mit Quecksilber. Gall. *Corrosion de Metals avec le Mercure.* Angl. The corrosion of Metal by Mercury.

AMAUROSIS, est in rebus eminùs, & cominùs positis, videndi obscuritas, ita tamen ut nullum vitium externum in oculo vel accuratè inspicienti appareat : Idemque ejus vitium in nervi optici obstructione consistit : vocatur etiam *Gutta serena.* ab ἀμαυρόω obscuro. B. **Een verdonkertheit des gezigts / sieke blind / heldere dzop.** Germanic. Heller tropff. Gall. *Goûte serêne.* Angl. Cleare drop.

AMBE, est eminentia ossium superficiosa. Item, instrumentum Chirurgicum, quo brachia dearticulata restituuntur.

AMBLOSIS, idem quod *Abortus.*

AMBLOTICA sunt medicamenta abortum facientia, ut sunt diuretica omnia. ab ἀμβλώσκω abortio. unde ἄμβλωσις & ἄμβλωμα, abortus. Belg. **Middelen die een Misraam maken.** Germanic. Mittlen wie ein Mißgeburt machen. Gallic. *Remede Avortive.* Anglicè. Remedie wich make abortive.

AMBLYOPIA est visus obscuritas : quæ est quadruplex : *Myopia, Presbytia, Nyctalopia & Amaurosis* de quibus suo loco. ex ἀμβλὺς obtusus, hebes, & ὄπωπα video. B. **Een donker gezigt / oogen schemering.** Germ. Dunckelheit der augen. Gall. *La Veüe obscure.* Angl. Dulnesus of sight.

AMBONÆ, idem quod *Ambe.*

AMBRA GRYSEA bituminis quædam species est, ex fontibus ac alveis maris ad littus eructatum. Rectè censetur ex destillatione, Ambram recenseri inter vegetabilia, licet etiam in cetis reperiatur, qui

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

fortè illam devorarunt, eaque delectantur. Invenitur in japonia, insulis Moluccanis, Mauritii, Neicotarres, in Sumatra ad Occidentem, in Borneo, & Caap commoriis prope Malabar sitis. Optima censetur Gryfea, seu coloris cinerei, à sordibus purgata & odorata, lævis quæque acu perfossa succum pinguem resudat. Improbatur nigra, candida valde, utpote dubio procul adulterata. Belg. **Ambergrys.** Germ. **Amber.** Gallic. *Ambre gris.* Anglic. Amber Greece.

AMBROSIA est medicamentum solidum, sed ea qua fieri potest gratitudine præparatum: à Deorum cibo denominari videtur, quia solis Diis, *Ambrosia* in cibum facescit, ut *Nectar* in potum, ex α priv. & βροτὸς *mortalis.* B. **Godespys / een aengenaam geneesmiddel.** German. **Der Gotten speiße.** Gall. *Viande des Dieux.* Angl. The meat af the Gods.

AMBULATIO, Chirurgis dicitur, quando pars quædam gangræna aut sphacelo corripitur, & in ambitu, plagæ malum ulterius proserpit. Belg. **Het ambuleert / 't quaad kruipt voort.** Germanic. **das spatzieret im runde.** Gallic. *Gangréne Ambulante.* Angl. Gangreene witth walking.

AMBUSTIO, est continui solutio, à materia externa adurente causata, cuticulam semper, cutim plerumque, nonnunquam etiam musculos, venas, arterias, nervos atque tendines lædens. B. **Gebrantheit.** Germ. **Brand.** Gallic. *Brûleure, Echaudure.* Angl. Burning.

AMENTUM, Idem quod *Alumen plumeum.*

AMETHODICUM, est quod sine methodica & dogmatica ratione fit, ut solent Empirici, ex α priv. & μέθοδος recta ratio ad invenienda auxilia.

AMI-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

AMIANTHUS, est Alumen plumosum, sive lapis alumini scissili non absimilis, adeo ut nonnullis inter se confundantur. Differt ab Alumine scissili, quod hoc combustibile sit, illud non item. Græcis Ἀσβεστος. B. **Pluim-aluin.** Germ. **Federweiß/ steinflachs/ schiefer-weiß / steindacht /** quod Elychnia ex eodem fiant incombustibilia. Gall. *Alum de Plume.* Angl. Earth-flax, salamanders-hairs, Feathered-allum.

AMMA, sive *Bracherium* est vinculum Herniosis utile, quo inguina, ne intestina foras ruant, arctè cum abdomine, costis, lumbisque connectuntur. ab ἄπτω connecto. *Bracherium* nomen accepisse videtur à cingulis quæ lumbis & renibus adaptantur, ab *Isidoro* Brachiale Monachorum vocatum, succinatorium; Brachile seu Brachiale dicitur, quamvis non Brachiorum sed renum sit cingulum. Rebrachiatorium *Cassiano*, unde dubio procul natum *Bracherium* Chirurgorum, cingulum nempe herniam intestinalem substringens. Belg. **Een breuk-band.** Germ. **Bruch-band.** Gallicè. *Un brayer, des estreintes, une braeyer.* Angl. Girdle for the ruptures.

AMMONIACUM GUMMI, seu *Hammoniacum*, est Lachryma ex Ferula Africana juxta delubrum Hammonis nascente, unde & nomen. Instar Thuris grumosum est, subalbicans cui semina, Angelicæ instar, interspersa sunt; odor est ferè castoreus, & gravis saporque aromaticus & amarescens. Belg. **Gom Ammoniak.** Germ. **Ammoniak.** Gall. *Gomme Ammoniac.* Angl. Gum Ammoniak.

AMNION, est membrana fœtum in utero proximè ambiens, quæ etiam cum reliquis secundinis post partum expellitur chorio longe albicantior atque tenuior est. Continet non tantum fœtum sed & humorem nutritium, quo fœtus per os & gulam alimentum

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tum ſibi ſugit. Exterius membranâ urinariâ, & chorio inveſtitur, quæ ſibi invicem adeo tenaciter quandoque adhærent, ut vix avelli queant. ab ἀμνὸς agnus, ſic ab ejus teneritudine dicta & mollitie. alii à μένος animus, & quaſi, ἀμένιον id eſt ἄνευ μένους ἢ αἵματος. vel tanquam ἄμνιον vas inter ſacrificandum, ſanguinem excipiens. Belg. Het binnenſte vlies van de na-geboorte / 't Lam-vlies. Germ. Schaafen hautlein. Gallicè. *Membrane de Brebis.* Angl. The Scheepe-Fleece.

AMOLYNTUM, eſt Medicamentum, quo tractato, manus non inquinantur. ab ἀμολύνω non inquino.

AMOMUM, Veterum quod nam ſit, adhuc ſub judice lis eſt. Sunt enim qui Roſam Hierochontis eſſe velint: Alii aliud quid eſſe contendunt. Officinæ duplex ſemen ſub Amomi nomine monſtrant, quorum alterum majus nigrum, rotundumque eſt inſtar granorum piperis rotundi vel cubebarum guſtu minime acre, quod videtur veterum eſſe *Siſon*, *Sinon* &c. Alterum minutum ſemen & pallidum, utrumque raro in uſum venit, locoque Amomi veterum recipitur Acorus. Ingreditur Theriacæ.

AMORIS DULCEDO, Idem quod *Clitoris.*

AMPHEMERINUS eſt morbus quotidianus unde πυρετὸς ἀμφήμερος febris quotidiana. ex ἄμφι circum, & ἡμέρα dies.

AMPHIBLESTROIDES, ſive *tunica retina* oculi mollis eſt, alba mucoſaque ſubſtantia, cui nomen inditum quod projecta in aquas reticulum æmuletur. Protenditur ab ipſo nervi optici centro, ſupraque vitreum humorem expanſa, ad ligamentum ciliare porrigitur: hæc tunica ſiquidem albida & medullaris, ab ipſa nervi optici ſubſtantiâ medullo-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

dulloſâ, ac fibroſâ procedit; ut ſit fibrarum nervearum, quæ illic in unam faſciam colliguntur, quaſi in velum retiforme expanſio. Revera ſi integer oculus pro flore, qui cerebro per nervum opticum, velut caudicem accreſcit, ſumatur, tunica retina erit flos ipſe, ac duæ priores tantum calycis vicem præſtabunt. Habent ſe intra oculi thalamum velut paries albatus, qui ſpecies viſibiles, per foramen cameræ atratæ admiſſas excipit repræſentatque, cui ſpecies ſenſibiles imprimuntur, & à quo eadem πρώτῳ αἰσθητηρίῳ communicantur. ex ἀμφίβλεστρον rete, & εἶδος forma. Belg. **Het net-vlies des oogs.** Germ. **Spinnewebs netzlein.** Gall. *La Retine.* Angl. The nets Fleece.

AMPHIBRANCHIA ſunt loca circa tonſillas. ex ἄμφι circum, & βεγγχος raucedo.

AMPHIDÆUM, eſt caput oris uteri, labris cucurbitarum ſimile. Græcis ἀμφίδαιον, ὄχιον, λέγυα. Gal. in gloſſ. ἡ περὶ τὸ στόμα τῆς μήτρας ἑλικοειδὴς ἐπανάστασις.

AMPHISMELA, eſt cultellus anceps Anatomicus utrinque acie præditus, ſecandiſque cadaveribus utilis. ex ἀμφὶ utrinque & μελίζω membranatim concido. μέλα eſt ſpecillum. B. **Een Meſ aan beide ſyden ſnydend.** Germ. **Ein Meſſer daß am beyden ſeitten ſchneidet.** Gall. *Couteau trenchant de deux coſté.* Anglicè. A knife That cut on both ſides.

AMPHORA, eſt menſura liquidorum apud veteres. Italis continet libras ſeptuaginta duas. Attica vero dimidium amphoræ circiter ſupra Italicam Amphoram continebat.

AMPULLA, eſt vitrum rotundum, cui collum in ſummitate eſt. Belg. **Kinderglas / Katroll / Fioolglas.** German. **Krug.** Gall. *Petite Bouteille.* Angl.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Angl. A viol, Glas-bottle.

AMULETUM, idem quod *periamma.*

AMYGDALÆ, idem quod *Antias & Pariſthmia.*

AMYGDALATUM, eſt lac artificiale, ſeu *Emulſio* ex amygdalis aliiſque parata. ab ἀμυγδάλη amygdalæ fructus. Belgis Een Amandel-melk. Germ. Ein mandel-milch. Gall. *Laît d'Amande.* Angl. Almond-milke.

ANA, eſt æqualis variorum Medicamentorum, una formulâ præſciptorum, portio. Ex. gratia

℞. Olei Cinamomi
Caryophyllorum aña guttas tres.

Vulgo ſimplici ā vel duplici āā brevitatis gratia ſcribitur. B. Evelveel Gewicht. Germ. Gleich-theil. Gallicè. *Equal Portion.* Anglic. Equall Portion.

ANABASIS, eſt morborum invaleſcentia. Vide *Acme.* ab ἀναβαίνω aſcendo.

ANABATICA, videatur *Synochus.* ab ἀναβαίνω aſcendo.

ANABROCHISMUS, eſt, cum immiſſis vinculis aliquid ſupervacanei tabefactum tollitur. Item modus extrahendi pilos palpebrarum inverſos, oculumque pungentes, immiſſo per foramen acus tenuiſſimo byſſo: per cujus duplicatam anſam pilus trajectus vellitur.

ANABROSIS eſt partis alicujus in corpore, ab humoribus acribus, eroſio. idem quod *Diabroſis.* ab ἀναβρώσκω peredo, corrodo. Belg. Een door-eting. German. Zernagung. Gallic. *Corroſion, Rongement.* Angl. Corroſion, Knawing through.

ANACARDIUM, eſt fructus alicujus exoticæ arboris, obſcure rubens, vel potius ex nigredine ſplendens, cor humanum repræſentans. Magna eſt ejus

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ejus in Cananor copia, tum in Calecut, & aliis Indiæ locis, veluti in Cambaya & Decan. Græcis Ἀνακάρδιον, veteribus incognitum fuit. Arab. *Baladar*; Indis Bybo. Lusit. *Facca de Malaqua*, quod viridis & in arbore pendens similis sit nostrati majori fabæ., major tamen. Belg. **Anacarden.** German. **Elephanten-Lauß.** Gallic. *Anacardes.* Anglicè. Anacards.

ANACATHARCTICA, Medicamenta vomitoria, quæ per superiora purgant. ex ἄνω supra, & καθαιρέω purgo.

ANACATHARSIS est Medicamentum per superiora purgans; ut Vomitorium, Sternutatorium, Errhinum, Masticatorium, Salivatio, &c. ab ἀνακαθαίρω per superiora purgo.

ANACOLLEMA, est linimentum aut aliud Medicamentum siccum, quod fronti & naribus ad Hæmorrhagiam sistendam, admovetur. Item Remedium incarnans & conglutinans. ab ἀνακολλάω conglutino; unde κόλλα gluten.

ANADIPLOSIS est frequens febrium reduplicatio. ab ἀναδιπλόω reduplico.

ANADOSIS, est omne quod in corpore sursum tendit, ut chyli distributio, vel vomitus. ex ἄνω supra, & δίδωμι do.

ANAISTHESIA est defectus sensationis, ut paralyticis & sphacelo laborantibus contingit. ex α priv. & αἰσθάνομαι, sentio. Belgicè. **Ongevoeligheit.** Germ. **Unempfindlich.** Gall. *Insensibilité.* Anglicè. Unsensibly.

ANALEPTICA sunt Medicamenta quæ vires refocillant. Item pars hygieinæ qua valetudinarii reficiuntur. ab ἀναλαμβάνω iterum refocillo.

ANALGESIA, est indolentia sive doloris defectus. ab ἀναλγέω non doleo.

ANA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

reficiuntur. ab ἀναλαμβάνω iterum refocillo.

ANALGESIA, est indolentia sive doloris defectus. ab ἀναλγέω non doleo.

ANALOGIA, vide *Analogismus.*

ANALOGISMUS, est comparatio & perceptio causarum juvantium per similitudines. ab ἀναλογίζομαι comparo: *Analogia* est Comparatio.

ANALYSIS est alicujus corporis, in sua principia, reductio. Item partium corporis humani demonstratio Anatomica, quæ per partes instituitur. Ab ἀναλύω dissolvo. B. **Een ontdoeninge / ontleding / ontbinding.**

ANAMNESTICA, Remedia quæ memoriam restaurant, ut sunt spirituosa omnia. ab ἀναμνάομαι reminiscor.

ANAPLEROSIS, est Chirurgiæ pars, qua ea quæ in corpore deficiunt vel casu perierunt, arte restituuntur. ab ἀναπληρόω impleo. Unde *pleretica Medicamenta*, quæ partes restituunt.

ANARRHOPUS, idem quod *Anadosis.* ab ἄνω supra, & ῥέπω *vergo*, serpo.

ANASARCA est totius corporis exterioris, aut quarundam ejus partium tumor, albus, mollis, tactui cedens, & foveam à compressione relinquens. Causa est lympha nimis incrassata, & sanguis viscidus, qua vasorum extremitates obstruuntur; hinc fit quod major lymphæ copia in corpore aggeritur, quam per vascula reducentia ablegatur. Si humores nimis viscidi fuerint, *Leucophlegmatia* apellatur. Item, ὑποσαρκίδιον, καὶ σάρκα. *Heraclidæ*, σαρκίτης, intercus, aqua inter cutem &c. ex ἄνα per, & σὰρξ caro. Belg. **'t Lijfwater / tusschen vel en vleis leggende water / leden-sugt.** Germ. **Leibwasser.** Gall. *Hydropisie anasarce.* Angl. The dropsie anasarce.

ANA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ANASTOICHIASIS, est corporum Chymica resolutio. ab ἀναστοιχέω in sua principia redigo. unde στοιχεῖον elementum,

ANASTOMOSIS, est sanguinis, lymphæ, aut, chyli, per oscula vasorum hiantia effluxus. Belgicè. **Ontsluiting der vaten.** Germ. **Aufschlieſſung der gefaſſen.** Gall. *Rupture des vais Seaux.* Angl. Opening of Vessels. Item venarum & arteriarum (ut quidam vigilantes olim somniarunt) mutua inosculatio, hoc enim esset circulationis legi vim inferre, tamen impossibile non est cum venæ venis & arteriæ arteriis inosculantur: exempla habemus in vasis spermaticis, plexu choroidis, reti mirabili, &c. ex ἀνὰ per, & στόμα os. Belg. **Inmondig der vaten.** Germ. **Einmundung der gefaſſen.** Gall. *Abouchement* vel *inosculation de Vaiſſeaux*, vel *Anaſtomoſe.* Anglic. Mutual opening of vessels in to one another.

ANASTOMOTICA, sunt Medicamenta poros & meatus aperientia, ut sunt catharctica, sudorifera, diuretica &c. ex ἀνὰ per, & στόμα os. Belgic. **Openende dingen.** Germ. **Oeffnende mittlen.** Gall. *Remedie aperiente*, vel *ouvertante.* Angl. Opened Midicine.

ANATASIS est corporis extensio versus superiora. ab ἀνατείνω sursum tendo. Belg. **Uitrekking.** Germ. **Außſtreckung.** Gall. *Eſtendue.*

ANATICA PORTIO, vide *ana.*

ANATOMIA, est animalis, præsertim hominis, concinna dissectio, qua partes singulatim, ad usum Medicum & Physicum, demonstrantur. ab ἀνατέμνω disseco. Belg. **Anatomie / ſnp-konſt / ontleding.** Germ. **Anatomey / außſchneidung.** Gal. *Anatomie, Diſſection.* Angl. Anatomie.

ANATOMICUS, est Medicus, dissecandis cadaveribus, peritus. ab ἀνατέμνω perseco. Belgicè.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Een ontleeder / ontleedkundige. German. **Anatomist.** Gall. *Un Anatomiste.* Angl. Anatomist.

ANATRIPSIS, est contritio calculi aut ossis comminutio. ab ἀνατρίβω contero. Belg. **Verbrysselinge / vermorselinge.** Germanic. **Verbrechung.** Gall. *Contrition*, *Ruption.* Angl. Bruising, Comminution.

ANCHORALIS processus, vide *Ancyroides.*

ANCHYLE, est articuli contractio. Item, genu posterior pars. ab ἀγχυλόομαι contractione articulorum laboro. Vide *Contractura.*

ANCHYLOPS, idem quod *Ægilops.*

ANCHYLOSIS, idem quod *Anchyle.*

ANCHYROIDES, vide *Ancyroides.*

ANCON, sive cubiti caput, strictius sumitur pro posteriore ulnæ processu majori: Unde *Anconæus musculus*, Cubiti extensor. ἀπὸ τοῦ ἀγκεῖσθαι ἑτέρω τὸ ὀστέον, quod superiaceat unum os alteri. Belg. **Elleboog.** Germ. **Elnbogen.** Gall. *Coude.* Angl. The Elbowe.

ANCONÆUS, Vide in *Ancon.*

ANCORALIS, vide *Ancyroides.*

ANCYLE, est poplitis contractio vide *Anchyle.*

ANCYLOBLEPHARUM, est palpebræ, cum tunica alba vel cornea, concretio, vel cum interdum utræque palpebræ sibi invicem concrescunt: Ea concretio aliquando ante partum contingit, & tunc vitium nativitatis existit. ex ἀγκύλη hamus, & βλέφαρον palpebra. Belg. **Aanwas der oog-schelen.** Germ. **Anwaschung der augliedern.** Gall. *Accretion des Paupieres.* Anglic. The to growing of the eyelid.

ANCYLOGLOSSUM, est frænuli sub lingua, connexionis strictioris vitium, locutionem difficilem cau-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

causans, & μογιλάλ@ recte vocabitur. ab ἀγκύλη hamus, & γλῶσσα lingua. Belg. **Tongriems aanwas/ spanader.** Germ. Zungriems anwasch. Gall. *Accretion de nérf sous la langue.* Anglic. A growing of the sinuwe under the tongue.

ANCYLOGLOSSUS, est, qui Frænulum prælongum habet, & ab eo nonnunquam sectus fuerit. ex ἀγκύλη hamus, & γλῶσσα lingua. Belg. **Een die met de tongriem belemmert is.** Germ. Dem die zung nicht frey ist. Gall. *Qui a le Filet.* Anglicè. Wich had difficulty of utterance.

ANCYLOSIS, idem quod *Ancyloglossum.*

ANCYLOTOMUS, est scalpellus, quo linguæ frænulum rescinditur. B. **Een Mes om de tongriem te snyden.** Germ. Ein Zungriems Messerlein. Gall. *Coûtelêt pour le Filet.* Angl. A small knife for the sinuw under the tongue.

ANCYROIDES est scapulæ processus rostriformis, qui *Coracoides*, *Anchoralis*, & cornicularis vocatur. ab ἄγκυρ@ anchora, ῥύγχ@ rostrum, & εἶδ@ forma. Belg. **Het anker gelijke uitsteeksel.** Germ. Daß anckergleiche außwasch. Gall. *l'Eminence ancorale.* Angl. The shooting forth of the shoulder bone.

ANDROGYNUS, sive *Hermaphroditus*, est qui membra virilia & muliebria simul habet. Item, quibus excisa sunt membra virilia; Item effœminatus. ex ἀνὴρ vir, & γύνη mulier sive fœmina. Belgicè. **Een Man-wyf.** Germ. Ein Mann-weib. Gallicè. *Hermaphrodite.* Angl. Hermaphrodite.

ANEURISMA, est arteriarum dilatatio vel ruptio, semper pulsans, ad ovi magnitudinem sæpè intumescens, digitis facile cedens, ast ilico rediens. ab ἀνευρύνω dilato. Belgis. **Een slag-ader-breuk.** Germ. der puls-adren zerspannung. Gall. *Dilatation*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

d'Artere. Anglic. Dilatation of the Arterie.

ANGEIOTOMIA, est vasorum dissectio, ut in venæ sectione, & arteriotomia. Gr. ab ἀγγεῖον vas, & τέμνω seco. Belg. **Opening der baten.** Germ. daß offnen der gefässen. Gall. *Ouverture des Vaisseaux.* Angl. Opening of the vessels.

ANGIGLOSSI, sunt qui difficulter pronunciant L. R. K. atque in loquendo restitantes loquelam præcipitant. ab ἀγκύλη Hamus & γλῶσσα lingua. **B. Belemmert van taal.** Germ. den die schwerlich redent. Gall. *Difficulte de parler.* Angl. Labour into Speake.

ANGINA, Lat. ab agendo, quia guttur vel fauces anguntur, sic & Gr. ab ἄγχειν strangulare angere: Vel ut alii ab ἀγχόνη laqueus: vel à χυνέχειν quod spiritum cohibendo respirationem inhibeat, uti Aurelianus vult. Estque faucium vel gutturis inflammatio cum febri continua, respiratione aut deglutitione, aut utraque læsa. Estque *externa* seu *spuria* vel *nota* vulgo dicta, quæ ab externis causis venit à frigore externo, potu frigido, spinis & osciculis œsophago inhærentibus. Sed ea lævis est, nisi ab interna ortum sumat, hoc est, quæ in cute ad collum exterius micat, atque hæc sæpe subito oritur post internam, eamque tollit & ægrum liberat ab insigni molestia vitæque discrimine: huc accedit *Volans*, quæ subito, disparet, & mox oritur de novo, aut per Metastasin, ut vocant, cum à faucibus abit vel ad pulmones vel ad cerebri meninges. Vel *Interna* est, quæ ab interna causa ortum habet, hoc est à febri præcedanea, quæ à loco diverso, juxta ac inflammatio propior est œsophago, tonsillis, Epiglottidi, laryngi, cervici, varia sortitur nomina, uti *Synanche*, fortè à suspendii similitudine cum laqueo. *Parasynanche*, *Cynanche*, seu Κυνάγχη quod ca-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

canes aut lupos frequenter afficiat : & *Paracynanche*. De quibus suo loco. Belg. **Een quade keel/ twyg-geswel/ ontsteking der keel/** quinancie. Germanicè **Hals und Kelen geschwulfft/ bräune.** Gall. *Squinancie*. Angl. The quinsey.

ANGLICUS SUDOR, vide *Sudor Anglicus*.

ANHELATIO, est respiratio difficilis, parva, sed concitata, quæ sanis, sed maximè debilibus evenit, in omni vehementi exercitio, præcipuè cum in altum ascendunt, aut cum currunt, vel saltant, qua plerumque laborant obesi, & viscera abdominis tam magna, tam pinguedine onusta habent, ut venter sit tumidus & protuberans : alias etiam à repletione stomachi, cibis præsertim crudioribus, & flatulentis copiosè sumptis mox anhelatio, vel sedentibus vel decumbentibus, & magis adhuc currentibus, aut ascendentibus, & gravissimè, si æstas fuerit, oboritur. At in Febribus, Hydrope, Tumoribus visce-rum in ventre, in Pleuritide, Cardialgia, & Asth-mate semper urget quædam Anhelatio : Est igitur Anhelatio convulsivi motus species. Gr. Ἀσθμαλικὸς, Πνευμάτωσις. B. **Hyging na den adem / Aamboz-stig.** Germ. **Keichen schwär athem.** Gall. *Anhelati-on*. Angl. Schortwindish.

ANI PROCIDENTIA, vide *Procidentia ani*.

ANIMÆ GUMMI seu *Resina*, quæ est pellucida ex albo citrinescens, in nova Hispaniola ex arboribus quibusdam proceris incisis extillans, Thuri simillima, quo tamen majora grana refert. Putatur & ex Æthiopia & India orientali ad nos deferri.

ANISCULPTORIS MUSCULI par, vocatur & *Latissimus dorsi*. Brachium retro deorsum trahit. Oritur principio membranoso & latissimo, à verte-brarum spinæ apicibus, ab osse sacro ilioque usque sextam thoracis vertebram : inseritur inter pectora-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

lem & rotundum valido, brevi & lato tendine. Figura est triangulari. Belg. Den aars-krabber. Germ. Arß-kratzer. Gall. *Grateur de Fesses.* Anglicè A scratcher af the arse.

ANNULARIS CARTILAGO, vide *Cricoides.*

ANIMALIS FACULTAS est actio qua homo, sensum, motum, & principes animi functiones exercet. suntque tres: Imaginatio, ratiocinatio, & memoria. Belg. De lighamelijke Ziel-werking. Germ. Thierige würckung. Gall. *La Faculte animale.* Angl. The animall faculty.

ANIMI DEFECTUS, vide *Deliquium Animi* vel *Lipothymia.*

ANIMI DELIQUIUM, vide *Deliquium Animi*, vel *Lipothymia.*

ANNULARIS CARTILAGO, vide *Cricoides Cartilago.*

ANNULARIS DIGITUS, vide *Digitus.*

ANNULARIS PROTUBERANTIA, est quædam pars cerebri intra cerebellum & testes cerebri. Belg. Ringwys uitsteeksel. Germ. der ringe gleiche außwasch. Gall. *Prominence en Façon d'Anneau.* Angl. Process after the fashion of a circle.

ANNUS CLIMACTERICUS, est annus 63. 81. in quibus annis vana opinio est, quod nempe homines tunc temporis mori necesse sit. Illi anni semper incidunt in nonum annum, ut septies novem constituunt, tria & sexaginta. Ita novies novem efficiunt octoginta & unum. Nulla ratio, nec ulla experientia nobis persuadere potest, cur homines in illis annis magis essent morte abnoxii, quam in aliis; Imo tantus mortuorum sexagenariorum effertur numerus, quam eorum qui obierint sexagesimo, tertio aut octogesimo primo. Ergo ejusmodi nugæ

ad

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance Tours

ad cæteros errores remittendæ. Vide *Climactericus annus.* B. **Mooꝛd-jaar.** Germ. **mord jahr.** Gallic. *Année Climaterique.* Angl. A murdering yeare.

ANO PURGARE, hoc est, per superia, ut in vomitu &c. cui opponitur κάτω per inferiora.

ANODYNUM est Medicamentum dolorem leniens & sopiens, ex ἀ priv. & ὠδύνω doleo. Gr. ἀνωδυνον φαρηγορικὸν, λυσιπόνον, πεϱαυντικὸν, πόνε φαυσήϱιον, παυσίπονον. Belg. **Een pijn-stillend middel,** Germ. **daß schmertzen sanfft middel.** Gall. *Anodin.* Angl. Medicine that allays pain.

ANOEA, est amentia sive imaginationis & Judicii abolitio. ex ἀ pr. & νοέω cogito. Belg. **Verstandeloosheit / onsinnigheit.** Germ. **Unsinnigkeit.** Gall. *Forcenement.* Anglic. Madnesse, woodnesse.

ANOMEOMERES, idem quod *Heterogeneum*, sive id quod ex aliis atque aliis & inter se diversis particulis constat. ex ἀ priv. ὅμοιον simile, & μέϱος pars. B. **Meerdaantigheit / veeldeelig.** German. **Viel gestaltig.** Gallicè. *Matiere de Plusieurs parties.* Angl. Matter of severals particles.

ANOREXIA est cibi fastidium, à prava succorum ventriculi dispositione. ex ἀ priv. & ὀρέγω cupio. B. **Spijswalging / hongerloosheit / onlust tot eten.** Germ. **Eckel.** Gall. *Degout.* Angl. Loathing.

ANTACIDA, alcalia, vel oleosa quibus acidum domatur. Est vox mixta, origine Græca & Latina. B. **Middelen tegen 't suur.** Germ. **mittlen gegen das saur.** Gall. *Remede contre l'Acidite.* Angl. Remedie against the sawreneſſe.

ANTAGONISTA, est situs musculorum oppositus, ut est inter adductorem & abductorem brachii. ex ἀντὶ contra, & ἀγωνίζω appono. Belg. **Tegen-**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ſtander. Germ. Gegen-ſtänder. Gall. *Antagoniſte.* Angl. Oppoſer.

ANTAPHRODITICA, ſunt Medicamenta quæ adverſus nimiam veneris libidinem : Imo contra luem veneream utuntur. ex ἀντὶ & ἀφρὸς ſpuma, orta mari venus ſpumoſo.

ANTARTHRITICUM eſt Medicamentum adverſus Arthritim. ex ἀντὶ ante, & ἀρθρῖτις morbus articularis.

ANTASTHMATICA, ſunt Medicamenta quæ ab aſthmaticis uſurpantur ex ἀντὶ ante, & ἀσθμάζω anhelo.

ANTECEDENS CAUSA vide *Proegumena.*

ANTECEDENTIA ſigna ſunt, quæ ante morbum obſervantur, ut prava ſanguinis diſpoſitio, infinitis morbis cauſa antecedens exiſtit.

ANTEMETICA, ſunt, quæ vomitum nimium impediunt & inhibent. ex ἀντὶ contra & ἐμέω vomo.

ANTENDEIXIS, eſt *contra indicatio*, ſive indicationum contradictio, quæ impedit, quod à prima indicatione ſuggeritur ; ut, pleuritis venæ ſectionem indicat, cui contraindicant vires debiles. ex ἀντὶ contra, & ἐνδείκνυμι oſtendo.

ANTEPILEPTICA ſunt Medicamenta contra morbum caducum. ex ἀντὶ contra, & ἐπιλαμβάνω invado.

ANTHELIX ſeu *Scapha*, eſt auris protuberantia, ſive externæ auris ora interna. ex ἀντὶ ante, & ἕλιξ volumen. Belg. **Tegen Slangetreck der ooren.** Germ. **Der gegen Kraiß am ohr.** G. *Le Contre bout de l'Oreille.* Angl. The inmoſt ring oft the eare.

ANTHELMINTICA, ſunt Remedia inteſtinorum vermes enecantia. ex ἀντὶ & ἕλμινς vermis.

ANTHERUM, omne floridum in corpore noſtro.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ſtro. *Anthera* etiam dicuntur ſummitates ſeu cacuminula in florum medietate capillamentis incumbentia. ab ἄνθος flos.

ANTHOPHYLLI, ſunt grandes Caryophylli, qui ad maturitatem pervenerunt, nucleo intus duro bifidoque; ſapore non tam acres ut garyophylli, præterquam in ſuperficie. Belgicè. **Moernagelen.** Germ. **Mutter nägelein.** Gallicè. *Grandes Giroffles.* Angl. Mother cloves.

ANTHRACOSIS OCULI eſt cruſtoſa & corroſiva oculi ulceratio, cum tumore totius corporis, præſertim circa oculos. Cauſa quandoque eſt inflammatio oculi. Belg. **Een verbrand oog.** Germ. **Gebrent aug.** Gall. *l'Oeil brulé.* Angl. Burned eye.

ANTHRAX, eſt inflammatio valde ardens, & acrem ſuſcitans dolorem, cum tumore elevato ſed non latè diffuſo, cum puſtulis igneis circum ſe acerrimis, variis in corporis locis abſque ſuppuratione emergens; Caro quaſi cruſta inuritur. Color ex rubro ad lividum, nigrumque, id eſt inflammatio ad gangrænam vergit. Jam quia vel peſtis adeſt, vel non, Anthracis duas conſtituunt ſpecies, quarum altera *peſtilentialis*, altera non. Dicitur & *Carbo*, *Carbunculus*, *pruna*, *ignis perſicus* &c. Belg. **Een peſt-kool/ negen-oog/** Quia novem aliquando puſtulæ conſpiciuntur, ſed hoc caſu fit. Germ. **Carfunkel/ ein kolen.** Gall. *Anthrac', Charbon.* Angl. A Coale.

ANTHROPOLOGIA, eſt de homine doctrina: quæ à *Bartholino* in geminas diſpeſcitur partes: *Anatomiam* nempe; quæ de corpore, ejuſque partibus agit: & ψυχολογίαν quæ de anima. Belg. **Een Menſch-beſchrijvinge.** ex ἄνθρωπος Homo, & γράφω ſcribo. Germ. **Der Menſch beſchreibung.** Gallic. *Deſcription de l'Homme.* Angl. Writing of the man.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ANTHYPNOTICA, seu Medicamenta somnum abigentia. ex ἀντὶ contra, & ὑπνόω dormio.

ANTHYPOCHONDRIACA, Remedia adversus mala, circa Hypochondri contingentia.

ANTHYSTERICA, sunt Medicamenta contra Hystericam passionem. Ex ἀντὶ adversus, & ὑστέρα uterus, matrix.

ANTIARTHRITICA, sunt, quibus arthritis curatur. ex ἀντὶ & ἀρθρίτις dolor articularis.

ANTIAS, pl. *Antiades*, *Tonsilla*, *Cic. Plin.* glandulæ colli, quas *Amygdalas* Chirurgorum vulgus nuncupat, quas tamen non adeo accuratè referunt. ἀντίαδες, μῆλα, à malorum figura, παρίσθμια, σπογγοὶ Hipp. quod spongiorum in modum humores imbibant. Sunt glandulæ duæ, quæ revera unum corpus constituunt, ad latera uvulæ consitæ. *Substantia*, glandulosæ, colore subflavo; tactui molles: sinum habet utrinque unum communem amplum & ovalem in os apertum, intra cujus fimbriam duos majores & plures minores sinulos obtinet. *Usus* est, materiam mucosam colligere, eaque vicinas partes humectare. Item tonsillarum inflammationes: vide *Paristhmia*. ab ἀντιάω occurro, quia sibi ex adverso in oris termino utrinque respondent. Belg. d'Amandelen. Germ. Mandlen. Gall. *Des Amandes*. Angl. Almonds.

ANTIBALLOMENA, sive *Succedanea*, sunt Medicamenta viribus similia, quæ alterius defectu quandoque substituuntur: à Pharmacopæis dicuntur quid pro quo. Ex ἀντὶ contra, & βάλλω jacio.

ANTICACHECTICA, Remedia malos sanguinis succos corrigentia. ex ἀντὶ contra, κακὸν malum, & ἕξις Habitus.

AN-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ANTICARDIUM, est cavitas in pectore supra cordis regionem. ex ἀντὶ ante, & καρδία cor. Belg. **Het herte putjen.** Germ. **Grublein auff der brust.** Gall. *Le Creux de la Poitrine.* Angl. The cavity in the breast.

ANTICNEMIUM, est anterior tibiæ pars. ex ἀντὶ ante, & κνήμη tibia.

ANTICOLIA, sunt Medicamenta, adversus dolorem colicum.

ANTIDINICA: Remedia, quibus vertigines medentur. ex ἀντὶ adversus, & δῖνος gyrus.

ANTIDOTUM, est Medicamentum, contra lethale venenum, hoc est, quod adversus venena epota datur. Ex ἀντὶ contra, & δίδωμι do. Belg. **Een tegengift / tegen vergift.** Germ. **artzney wider gifft.** Gall. *Preservatyf, contrepoison, antidote.* Angl. Antidote.

ANTIDYSENTERICA, Remedia adversus dysenteriam.

ANTIFEBRILE, vide *Antipyreticum.*

ANTIHECTICA, Remedia adversus tabem.

ANTILOIMICA, Remedia pestem *Arcentia.* λοιμὸς enim pestis est.

ANTIMONIUM, est minerale, metallis finitimum, constans primo ex sulphure minerali, partim purissimo & solari, eoque in rubedine fundato, partim combustibili, instar alterius sulphuris. Secundo ex copioso Mercurio metallico indigesto, fuliginoso, (coagulato tamen, magisque cocto, quam est Hydrargyrum,) participante de saturno. Tertio, ex substantia quadam terrestri & salina perpauca. Quod in officinis prostat, liquefactione ex minera est fusum, inque formas pyramidales ut plurimum effusum. Minera in Officinis raro prostat.

In-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Invenitur in Germania, Ungaria, & Transſylvania. Striashabet ſplendentes & longas. Belg. **Antimonie / Spiesglas / Spitsglas.** Germ. Spieß-glaß. Gall. *Antimonie.* Angl. Antimony. Hebræis *Zaddah.* Græc. στίμι, στίβι. Arab. *Aitmad & Antimad.* Latinis quoque *ſtibium* appellant. A Chymicis etiam varia ſortitur nomina.

ANTINEPHRITICA, ſunt Medicamenta morbos renum medentia. Ex ἀντὶ contra, adverſus, & νεφρὸς ren.

ANTIPATHIA, eſt contrarietas & repugnantia in corpore per ſe, vel Medicamentis. Item faſtidium & abhorrentia alicujus rei ſine manifeſta cauſa. Ex ἀντὶ contra, & πάθος affectus. Belg. **Tegenſtrydigheid.** German. Widerwertigkeit gegen eines dinge. Gall. *Antipathie.* Angl. Antipathie.

ANTIPERISTASIS, eſt aëris circumſiſtentia, quemadmodum in fæno, madidè nimis in metam aggeſto, ita aër frigidus corpora noſtra ambit, & effluvia decedentia intus tenet. ex ἀντὶ contra, & περίστημι circumſtatuo. Belg. **Een ront-om-beſetting / tegen-dzang.** Germ. Umbſitzung. Gallicè. *Antiperiſtaſe.* Angl. The Surrounding of the air.

ANTIPHARMACUM, eſt Remedium venenis adverſum. Significat quoque Remedium contra quemvis morbum: ex ἀντὶ contra, & φάρμακον venenum, Remedium. Belgic. **Een tegen-giſte.** German. Widergifft. Gall. *Contrepoiſſon, Anditote.* Angl. Antidote.

ANTIPHTHISICA, Medicamenta Pthiſi ſeu tabi adverſantia.

ANTIPLEURITICUM, eſt Medicamentum Pleuriticum ſeu adverſus morbum Lateralem. ex ἀντὶ ante, & πλευρίτις morbus Lateralis.

ANTIPODOGRICA, Idem quod *Antiarthritica.*

AN-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ANTIPYRETICUM, seu *Antipyreticum*, est Medicamentum febrim temperans & profligens. Ex ἀντὶ contra, & πυρόω incendo. Belgicè. **Een tegen-koorsig middel.** Germ. **Fieber kraut.** Gallic. *Febrifuge.* Angl. Feverwort.

ANTIQUARTANARIUM & ANTIQUARTIUM Medicamentum, est adversus febrim quartanam.

ANTIQUARTIUM, Idem quod *Antiquartanarium.*

ANTIQUI MORBI sunt, qui, ultra quadragesimum diem ad annos sæpe plurimos extenduntur, ideoque & inveterati dicuntur. Belg. **Verouderde Ziekte.** Germ. **Verälterte Kranckeit.** Gall. *Maladie Ancienne.* Angl. Old Diseases.

ANTISCOLICA, sive *Anthelmintica*, sunt Remedia vermes necantia. Ex ἀντὶ adversus, & σκώληξ vermis.

ANTISCORBUTICA, sunt Remedia, quibus scorbutus medetur.

ANTISPASIS veteribus dicebatur *sanguinis revulsio*, & hæc (ut putabant) fiebat, quando Humores in partem aliquam ruentes, in contrarium, per venam, in parte opposita vel satis remota, incisam, avertebantur. Sed jam inventâ sanguinis circulatione, ejusmodi artis termini deridentur. Alio tamen modo accipi potest revulsio, in inæquali nempe sanguinis periodo, cum in capitis dolore nimium ruat ad caput, & per supplantalia avertatur. ab ἀντισπάω in contrarium traho. Belg. **Afrekkinge.** Germ. **Abreissung.** Gall. & Angl. *Revulsion.*

ANTISPASMODICUM, est Medicamentum contractiones & spasmos inhibens. ab ἀντισπάω contraho.

ANTISPASTICUM, idem quod *Antispasis.*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ANTITASIS, est partium in corpore oppositá locatio, ut est inter Hepar & Lienem. ab ἀντιτάσσω ex adverso ordino.

ANTITHENAR, est unus ex musculis pollicem extendentibus. ex ἀντὶ contra, & Θέναρ vola.

ANTITRAGUS, est pars auris externa trago oppositá. Belg. De tegen bock. Germ. Der gegen bock. Gallic. *Le Contrebouc.* Anglic. The opposed goat.

ANTIVENEREA, Medicamenta ad Luem veneream.

ANTRUM BUCCINOSUM, Idem quod *Cochlea.*

ANUS, *Podex & Culus* est intestini recti extrema pars, constat ex tribus musculis, duobus nempe levatoribus, anum tempore necessitatis relaxantibus; & uno sphincter e sive constrictore, qui anum claudit & occlusum servat. *Item* cavitas in cerebro, ex contactu quatuor truncorum spinalis medullæ, orta. Item cutis superans umbilicum, cujus rugæ senii indicium faciunt. *Corrugata vetula* à barbaris. Græcis γραῦα. Belg. arß / der hinder. Gall. *Le Cul.* Anglicè. The arse.

AORTA sive *Arteria magna*, est vas à sinistro cordis antro originem ducens, & tunicis quatuor constans, *Nervea* nempe, *Glandulosa*, *Musculari*, *& Membranacea* seu *Interna*; Continuo pulsans, & sanguinem à corde in totum corpus distribuens. Rami qui à corde versus cerebrum repunt *Carotides* appellantur: qui ad latera excurrunt, versus brachia *Humerarii* nomine veniunt: Inferius per truncum descendens, viscer ibus ramificationibus ejus prospicit: Ulterius deinde facta descensione ad femora & pedes terminum consequitur. Tota arteria nihil aliud est quam fistula musculosa, quod ex ejus tex-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

textura liquet. Consule Anatomiam meam. ab ἀὴρ aër, & τηρέω servo, quia antiquis persuasum erat, in ea aërem contineri. Belg. De groote slag-ader. Germ. Grossen puls-ader. Gallic. *Le Grand artêre.* Angl. Great artere, vel pulse veine.

APAGMA est ossis vel alterius partis, de loco proprio abductio. ex ἀ priv. & πηγνύω compingo.

APANTHISMUS, est obliteratio alicujus partis in corpore, ita ut prius vestigium amplius reperiri non potest; quod Canaliculo arterioso circa cor sæpè contingit. ab ἀπανθέω defloreo. Belgicè. Verwassching. Germ. Verwachschung. Gall. & Anglicè. *Obliteration.*

APATHIA, est affectuum vacuitas. ex ἀ priv. & πάσχω patior.

APELLA vel *Recutitus*, est is, cujus præputium est recutitum; qualis mos Hebræis, Turcis, Ægyptiis &c. familiaris est. Belgicè. Besneden. Germ. Beschnitten. Gall. *Circoncis.* Angl. Circumcised.

APEPSIA est denegata ventriculi coctio. ex ἀ priv. & πέπτω coquo. Belg. Onbertering / verteerloosheid. German. Verlohren kochung. Gallicè. *Coction perdue.* Angl. Last cooking.

ΑΠΕΠΤΑ ΦΥΜΑΤΑ, sunt tubera cruda, nondum in pus conversa.

APERIENTIA sunt, quæ acutis tenuibusque particulis profunda penetrando, crassaque attenuando & expellendo, vasorum & corporis poros atque meatus aperiunt. Belg. Openende dingen. Germ. Offnende mitlen. Gallicè. *Remède Aperitif.* Anglicè. Opening things.

APERISTATOS est ulcus cavum, ex ἀ priv. & περίστημι circumsisto. Unde *Galenus* Ἀπερίστατα ἕλκη

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ἕλκη ulcera cava. Belg. **Holle zweeren.** Germanic. **Höle geschwär.** Gall. *Ulcère Cave.* Anglic. Hollow Ulcer.

APHÆRESIS, est Chirurgiæ pars, superflua auferens. ab ἀφαιρέω tollo.

APHONIA, sive *Loquela abolita*, unde *muti*; quales primo sunt qui surdi, & ideo quoque *Muti* nascuntur. Secundo infantes, qui etsi non in lucem prodeunt surdi, ad tempus tamen muti sunt, donec fâri & loqui didicerunt. Sed Tertio, si linguas varias, quæ homines, quos una conjunxerat ratio, diversa oratione distinxit, spectemus, nemo, etiamsi vel loquacissimus, non erit mutus. Jam Quarto, senes, qui solent bis pueri esse, inter alia muti ex parte fiunt. Sed Quinto, qui Apoplexia, somno qualicunque, Epilepsia, Paraplegia, Hemiplegia, Syncope, Suffocatione Hypochondriaca & aliis morbis laborant, ad tempus muti sunt, aut si placet, obmutescentes, uti etiam, si graviter consternuntur, contristantur, metuunt, irascuntur, sæpe abmutescere solent, denique qui moriuntur in articulo saltem mortis muti sunt; Sed alius quoque casus reperitur, si quis cæteroquin non admodum æger, mutus evadit, aut aliquandiu aut semper manet: Atque ex his constat mutum quem esse, aut abmutescere in morbis soporosis, paralysi spinalis medullæ, in lingua obstructa, in angentibus faucibus &c. Ex ἀ priv. & φωνὴ vox. Belg. **Spraekeloosheid / Stemmeloosheid.** Germ. **Sprachloßheit.** Gallicè. *Muet.* Angl. Speechlesse, want af voice.

APHORISMUS, est brevis locutio & rei determinatio. ab ἀφορίζω determino. Belg. **Schei-regel / kortbondige spreuk.** Germ. **Kurtze Spruch.** Gallic. *Aphorisme, Sentence.* Anglic. Short Sentence.

APHRO-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

APHRODISIA PHRENITIS ab Aphrodita sive venere dictus est insanus & ardens amor in puellam. Belg. Dolle verliefthéid. German. Wütende liebe. Gall. *Amour furieux.* Angl. Rasing love.

APHRODISIUS MORBUS, idem quod *lues venerea* & *Aphrodisia.*

APHRONITRUM, est Nitri Spuma. ab ἀφρὸς spuma, & νίτρον nitrum. Belg. Salpeter-schuim. German. Salpeter-schaum. Gall. *Ecume de Nitre.* Angl. Scumme of the Niter.

APHTHA est tenacis, viscidæ & albæ totius oris, & potissimum linguæ, materiæ obductio: Imo œsophagus, ventriculus & intestina, eadem incrustantur: Accedit etiam febris. Alii ex neotericis sic describunt, sed male; quod nempe sint pustulæ, quæ interiores oris partes etiam Ventriculum & intestina &c. obsideant & maturitatem adeptæ, frustillatim decidant, quas in adultis sæpe febris comitatur: Causam oriri existimant (sed falsum) ab impuritatibus, quas sanguinis massa in utero materno contraxit. *Celsi* Aphthæ aliter ab ipso describuntur: verum, inquit, longè periculosissima sunt ulcera, quas ἄφθας Græci appellant, in pueris: hos enim sæpe consumunt. In viris & mulieribus idem periculum non est. Hæc ulcera à gingivis incipiunt; deinde palatum, totumque os occupant; tum ad uvam fauceſque descendunt. Quibus obsessis, non facile fit, ut puer convalescat. Oscedo *Sereno & Isidoro.* Alcola *Arabibus.* Item Bothor. ab ἀφθάνειν locum occupare: aliis ab ἅπτεσθαι incendi. Belg. De Spruw. Germ. Saar. Gall. *La Pepie.* Angl. The Pipp.

APICES, Idem quod *Anthera.*

APNEA est respiratio ad sensum vel in totum abolita. ex ἀ priv. & πνέω respiro.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

APOCHYLISMA, *Succago, Robub & Rob* eſt ſucci cujuſcunque cum ſaccharo aut melle, in duriuſculam ſapæ conſiſtentiam coctio & inſpiſſatio. ab ἀποχυλίζω ſuccum extraho. Belg. **Conſerve / een gelei.** German. **Conſerf.** Gall. *Conſerve.* Anglicè. Conſerve.

APOCLASMA, eſt partis cujuſvis in corpore abruptio. ab ἀποκλάω abrumpo, defringo.

APOCOPE, eſt partis abſciſſio. ab ἀποκόπτω abſcindo. Vide *extirpatio.* Belg. **Een Extirpatie / afſettinge.** Germ. **Außſcheidung.** Gall. *Extirpation.* Angl. Cutting off, Extirpation.

APOCRISIS & APOCRISIA, eſt id quod ex abundantia quaſi è corpore eliminatur. ab ἀπὸ ab, & κρίνω judico.

APOCRUSTICUM, eſt auxilium, conſtringendi (& ſecundum veteres & non ad neotericorum mentem) repellendi vim obtinens. Nulli repelluntur ſucci, ob ſanguinis periodum. ab. ἀποκρούω repello. Belg. **Een te ſamen en te rug treibent middel.** Germ. **Zurück treibend mittel.** Gall. *Remede Repellente.* Angl. Repelling Remedie.

APODACRYTICUM, eſt Medicamentum lachrymas exitans. ab ἀποδακρύω lachrymas excito.

APOLEPSIA & APOLEPSIS, eſt ſpirituum animalium & ſanguinis interceptio. Vel eſt medius ſtatus inter Apoplexiam & Paralyſin. ab ἀπολαμβάνω intercipio.

APOMELI eſt oxymel, ſeu decoctum ex aceto & melle, ab ἀπὸ de, & μέλι mel.

APONEUROSIS, eſt finis, cauda ſeu chorda muſculorum; dicitur etiam tendo. ex ἀπὸ de, & νεῦρον tendo. Malè ſumitur à Chirurgis pro nervo. Belg. **Een Peeze.** Germ. **Spann-ader.** Gallic. & Angl. *Tendon.*

APO-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

APOPHLEGMATICA, videatur *Apophlegmatiſmus.*

APOPHLEGMATISMUS, *Commanſum*, διαμάσημα. Medicorum Barbaries *Maſticatorium* vocitat. Eſt Medicamentum quod ore detentum ſæpè etiam maſticatum, pituitoſos humores per os excernendos, elicit. ex *Rad. Pyrethri, ſale, ſem ſtaphid: Agriæ, Maſtiche, Cera*, paratur, &c. Formâ hâc ſolidâ cum hæc uſurpantur, *Maſticatorium* dicitur: Uſurpatur & forma liquida, & gargariſmatis conditionem refert, ex cephalicis & attenuantibus decoctis paratis. ab ἀποφλέγω æſtuare deſino: Unde ἀποφλεγματικὰ φάρμακα Medicamenta pituitam educentia. Belgic. **Een ſlym-zuiverent middel / mondſpoelſel / quyl-middel.** German. **Schleim-mittel.** Gall. *Maſticatoire.* Angl. Knawe mittel.

APOPHTHORA, eſt abortus, ſive fætus immaturi in lucem editio. ab ἀποφθέω corrumpo. Vide *Abortus.*

APOPHYSIS, *Probole, Ecphyſis, Proceſſus, Productio, Projectura & Protuberantia*, eſt pars oſſis non contigua ut Epiphyſis, ſed cum oſſe continua, & ultra planam ſuperficiem protuberans. Ut proceſſus Pterygoides, Mammiformis, Styloides &c. ab ἀποφύω produco. Belg. **Uitwaſſen / uitſteekſels.** Germ. **Außwaſch.** Gall. *Apophyſe.* Angl. Proceſs.

APOPLECTICÆ VENÆ, ſunt venæ jugulares, malè ab antiquis *Soporales* dictæ.

APOPLECTICA, ſunt Medicamenta adverſus Apoplexiam.

APOPLEXIA, *Attonitus Stupor, morbus attonitus & ſideratio* dicitur. Eſt ſopor in quo ægri ſubito concidunt, & jam proſtrati, neque movere, neque loqui, neque ſi punguntur, quod ſentiant,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

teſtari poſſunt, jacentes ſupini flaxidis membris ut in paralyſi, cum reſpiratione parva ac difficili ſive anhelatione, ſtertentes ac ſi dormirent vel moverentur, palpebris clauſis aut contractis; ſed pulſus & faciei color remanent, niſi gravis ſit Apoplexia, jam deliquiis & morti manum porrigens, ſed ore etiam patulo & hiante ex quo humor & ſpuma effluunt, aëris ſubſidium quaſi petunt; denique urina, alvi fæces & ſemen ſolent exire, atque niſi in Paralyſin mutetur Apoplexia, aut aliter ſolvatur, mors brevi inſtat quando cum reſpiratione pulſus magis magisque deficit, & extrema frigere incipiant, facies quoque ruborem cum pallore mutare, & ſtertor qui ab initio adeſt primum major fieri, deinde minui & ceſſare, atque ita actum eſt. Oritur à viſcido humore, poros ἐγκεφάλε minimos obſtruente; cujus ſubjectum eſt corpus calloſum: vel à ſanguine effuſo, circa cerebri baſin, arterias carotides vel cerebrum premente & anguſtante. ab ἀποπλήπτω percutio. Belg. **De Popelſye / geraaktheit / beroertheit / de hand Gods.** Germ. **Der Schlag / Tropff / Gottes hand.** Gall. *Apoplexie.* Angl. The Palſey.

APORRHOÆ, ſunt effluvia ſulphurea & vaporoſa, per corporis poros & ſpiracula cætera, exhalantia ab ἀποῤῥέω defluo. Belg. **Uitvloiſels.** Germ. **außdampffung.** Gallic. *Exhalation.* Anglic. Exhalation.

APOSITIA, eſt alimentorum faſtidium. ex ἀπὸ de, & σῖτος cibus, frumentum. Belg. **Een ſpijswalg / hongerloosheit.** Germ. **Maßleidigkeit.** Gall. *Degoutement.* Angl. Diſdaine.

APOSPASMA, nominatur, ſi partium organicarum & compoſitarum unitas ſolvatur & quæ diverſi generis contra communem ordinem inter ſe compacta ſint, atque coaluerint, diſiungantur, diviſis & abru-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

& abruptis ligamentis, filamentisque illis fibrosis, quibus conjungebantur: Ut cum cutis à membrana, membrana à musculis, musculus à musculo, atque omnino partes, quæ prorsus inter se cohærebant disjungantur. Ἀποσπασμάτιον est particula avulsa. ab ἀποσπάω detraho. Belg. **Van een scheuring.** Ger. Abreissung. Gall. *Solution.* Angl. Dissolution of the parts.

Apostasis, vide *Apostema.*

Apostema *Plinio, Apostasis, Hippocr. Metastasis, & Abscessus Celso.* Est exculceratio sæpe post crisin relicta: verum *Apostasis & Metastasis* in eo quandoque differunt, quod *Apostasis* de accurata crisi: (Ut vocant,) *Metastasis* vero de translatione ab una parte in aliam dicitur. ab ἀφίστημι vel μηθίστημι, sejungo, absistere facio. Belg. **Een Apostemnie / een verswering / etter-geswel.** Germ. Abtreunung / ein geschwär / apostem. Gall. *Apostume, Separtion, Apostume.* Angl. Apostume, an imposture.

Aposurma, est ossis vel cutis abrasio. ab ἀποσύρω detraho, abrado.

Apotherapia, est curatio seu medela: Item exercitatio, quæ & excrementa purgat & à lassitudine tutum reddit. ab ἀποθεραπεύω medeor.

Apothermus, ab ἀποθερμαίνω ferveo, idem quod *Apochylisma.*

Apozema, decoctum *plin.* ἀφέψημα. decoctus *plin.* Pharmacopæi *decoctionem* nominant. Est decoctio ex *Radicibus, Lignis, Corticibus, Herbis, Floribus, Fructibus, Seminibus* &c. Quæ coquuntur ad remanentiam ut plurimum unciarum duodecim, quindecim, vel viginti. Estque purgans, laxans, alterans, exsiccans, cephalicum, stomachicum, diureticum, splenicum, hepaticum &c.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ab ἀποζέω deferveo. Belg. **Een Apoſema / een dranck / afzietſel / kookſel.** Germ. **Ein abgeſottener tranck.** Gall. *Apoſême*, *Decoction.* Angl. Potion, Cooking.

APPARATUS MAJOR & MINOR. Lithotomis loquendi formula eſt; duas enim calculum extrahendi methodos habent: Una fit apparatu plurimorum inſtrumentorum, eaque tantum in adultis inſtituitur: & *Apparatus Major* ideo vocatur. Altera vero minori cum apparatu fit, & in puerulis, & nonnunquam in adultis adhibetur. Belg. **'t Groot en 't klein beſlag.** Germ. **Das groß und klein zurüſtung.** Gall. *Le Grand & petit appareil.* Angl. Great & liltle preparation.

APPENDICULA VERMIFORMIS, vide *Cæcum inteſtinum.*

APPENDIX & APPENDICULA. Vide *Epiphyſis.*

APPETITUS ALIMENTARIUS, eſt phantaſiæ quædam conſtitutio, ex motu nervi paris vagi & intercoſtalis, ob defectum alimenti, inordinatius in ventriculo moti, orta; per quam impellimur, ob ſpiritus animales, in certo modo, ad motus membrorum, alimento proſequendo idoneas. Cietur in quantum ſpiritus animales quoviſmodo circa cerebri meditullium conciti, illinc exterius verſus ſyſtema nervoſum tendunt. Vel ſic, appetitus alimentarius, eſt ſtimulus alimenta petendi ab exiſtente acido, in ventriculo, fermento ortus, quo nervi vellicantur, per quos cerebro communicatur defectus alimentarius, quorum defectum ſupplendum dijudicat viciſſim cerebrum. Belg. **Spys-luſt / appetyt.** Germ. **Eſſen luſt.** Gall. *Apetit.* Angl. Hunger.

APPETITUS CANINUS, idem quod *Cynodes orexis.*

APHY-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

APSYCHIA, est summum animi deliquium. Vide *deliquium animi.* ex α priv. & Ψυχὴ anima.

APTYSTUS, est salivæ defectus, ita ut quis spuere nequeat. ex α priv. & πτύω spuo.

APYREXIA, est febrium intermissio, sive deflagratio; ejus causa est, quod omnis materia morbifica uno paroxysmo ferè difflatur, & eousque extenditur earum intermissio, donec reliquiæ de novo ad plenitudinem aggestæ sint, & incalescere incipiant: Latinis *Integritas.* Græcis ἀπυρεξία. ex α priv. & πυρέσσω febricito. Belg. **Tusschen-tijt der hoozt-sen / byze tijd / huiten hoozsigheid.** Germ. **ablassung.** Gall. *Intermission, Discontinuation.* Anglicè. Intermission.

AQUA, Arabis, Idem est ac *Suffusio.*

AQUA DESTILLATA, seu *Stillatitia*, est lympha seu liquor destillatione elicitus; estque vel per se simpliciter, vel cum Herbis, aliisve rebus prolectus. B. **Gedistilleert water.** Germ. **Distilliert wasser.** Gallicè. *l'Eau destillée.* Anglicè. Distilled water.

AQUÆ DUCTUS, est anterior Tympani meatus osseus, qui ab aure ad palatum tendit; sic dicitur non tantum ob formam, quæ canalem refert, sed & quod transitum sæpe præbere possit limo, vel aliis humoribus exteraneis, qui sæpe in hac tympani cavitate colliguntur. Belg. **De waterloop.** Ger. **Dole / ablauff des wassers.** Gallicè. *Aqueduc, Conduit, d'Eau.*

AQUA INTER CUTIM, Idem quod *Anasarca.*

AQUA PERICARDII, est iste humor, qui in cordis sacculo colligitur, hoc enim modo cor facilius movetur: à glandulis basi cordis incumbentibus is humor delabitur, ac per vasa lymphatica in ductum

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Chyliferum relegatur, dicitur & *urina cordis & Hydrocardia.* Belg. **Herte water.** Germ. Hertz waſſer. Gall. *Eau dans le pericarde.* Angl. The water in the pericarde.

AQUALICULUS ſeu *infimus venter*, idem quod *Hypogaſtrium & Abdomen.*

AQUEUS HUMOR vide *Humores oculi.*

AQUILÆ LAPIS, vide *Ætites.*

AQUULA, idem quod *Hydatis.*

ARABICUM GUMMI officinarum, Galeno *Thebaicum*, nonnullis *Babyloniсum* dicitur; alii arbuſculam eſſe Acaciæ dicunt. Duas conſtituunt ſpecies prior recta aſſurgens virgulta profert lignoſa, ſpinis exertis & duris hinc inde ſtipata: Folia longa, quaſi ex multis foliolis cohærentia compoſita, flores albidos odores, ſiliquas breves, planas lupinorum more; ſemen glabrum & ſplendens Altera Acacia in Cappadocia & ponto provenit, priore minor, tenerior, humilior, folia habens rutæ. Iſtud gummi pellucidum eſt & glutinoſum, facile in aqua ſolvitur, rotundum eſt, & externe quaſi à vermiculis ſæpe exeſum: ob copiam quam hic habemus adfertur non tantum ex Arabia ſed & ex America. Belg. **Arabiſche Gom.** Germ. **Arabiſcher Gum.** Gall. *Gomme d'Arabe.* Angl. Gum of Arabie.

ARACHNOIDES TUNICA, dicitur tertia & tenuiſſima medullæ ſpinalis membrana; Item tunica oculi cryſtallina, à ſimilitudine araneæ telæ dicta. ex ἀράχνη aranea, & εἶδος forma. Belgicè. **Het Spinne-webs-vlieg.** Germ. **Spinnewebs häutlein/ daß netz häutlein.** Gall. *l'Aranée.* Angl. The ſpiders fleece.

ARÆOTICA vide *Rarefacientia.* ab ἀραιόω rarefacio.

ARA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ARANEA TUNICA sive *Crystallina* est, quæ humorem Crystallinum in oculo ambit, ob levitatem tenuem araneæ textum, araneæ nomen conservat; Græc. Ἀραχνοειδής. Belg. **Het Kryſtallyn-vlies / des oogs / het ſpinne-webs vlies.** Germ. Spinne-webs häutlein / daß netz häutlein. Gallic. *L'Araniée.* Angl. The Spiders Fleece.

ARCANUM THEOPHRASTI, est Quinta rei essentia summè exaltata, sed ut ait idem, est virtus rei millecupla exaltatione emendata. Quatuor imprimis arcana jactitat. 1. Arcanum primæ materiæ. 2. Lapidis Philosophorum. 3. Mercurii vitæ. 4. Tincturæ. Aliis est extractum in specie sic dictum. Belg. **Een Geheim.** German. **Geheim.** Gall. & Angl. *Secret*, *Myſtere.*

ARCENICUM, fuligo sive succus est, mineralis, pinguis, inflammabilis; estque vel *album* in specie sic dictum, sive crystallinum: *Citrinum* seu *Flavum*, alias *Riſigallum*, aut *Auripigmentum* dictum; & Tertio *Rubeum*, sive *Græcorum Sandaracha.* Omnia corrodunt, & deleteriam vim præstant, ideoque inter venena recensentur. Belg. **Rottebruid** / quia mures gliriumque soboles, hoc commesto, moriuntur. Germanicè. **Ratten Pulver / Hütten rauch.** Gallicè. *Arcenic.* Anglicè. Arsenick, Orpment, Rattenbread.

ARCHE est morbi initium. ab ἄρχω incipio. Vide *Acme.*

ARCHEUS, est (ut Chymici loquuntur) summus, exaltatus, & invisibilis spiritus, qui separatur à corporibus, exaltatur & ascendit, occulta rerum virtus generalis omnibus, Artifex, & Medicus. *Item* Archiatros supremus rerum Medicus, qui rei cuique suum *archeum* peculiarem, & membro cuilibet

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

occultè per *Arem* distribuit. *Item Archeus* primus in rebus, vis est occultissima res omnes producens ex *Iliaste*, divina virtute nimirum suffulta duntaxat. Belgic. **Itzacht / elementscheider / geest.** Gallicè. *Esprit, vertu, qui separe les elements.* Angl. Spirit, Gost, vertue, which separate the Elements.

ARCHIATER, est medicus supremus; vel qui caput & dux aliorum Medicorum est: Ideoque primarius vel senior dicitur. Ita Principum & magnatum Medici κατ' ἐξοχὴν Archiatri vocantur. ex ἀρχὴ & ἰατρὸς Medicus. B. **Een oppergeneesheer.** Germ. **Statt-artzt / fürnemster artzt.** Gall. *Archiatre, le premier Medicin.* Angl. The Chiefest Physician.

ARCUATIO, à quibusdam dicitur *Gibbositas anterior*, quando accidit cum ossium communitate. Belg. **Gebogtheid.** Germ. **Gebeckelt.** Gall. *Courbe.* Angl. Bending.

ARCUATUS MORBUS, vide *Ictterus.*

ARDENTES FEBRES, sunt, in quibus præter alia symptomata magnus æstus, ardor & sitis deprehenduntur, ut in *Causo & Lipyriis.* Vide *Causus.*

ARDOR, seu *Æstus*, est calor in corpore nostro, intensè acutus. Belg. **Hitte /** Germ. **Hitze.** Gall. *Ferveur, Ardeur.* Angl. Burning.

ARDOR VENTRICULI, doloris ventriculi peculiaris species est, quæ tamen simul etiam œsophagum molestat, quam ἕ στομάχε καύσωνα, *ardorem stomachi* & nonnulli ebullitionem ardoremque stomachi ebullientem nominant, quibusdam *seda.* Quando ardens quidam dolor in ventriculo & gula percipitur, qui urendo quasi molestat, malum hoc sanis etiam sæpe familiare est, tum cibum sumentibus, tum jeiunis; Imprimis cum eructant, intus in-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

incluſo quaſi flatu igneo & erumpere non valente. Nonnunquam tamen & in febribus accidit. *Cauſa* mali eſt effervescentia quædam particularum valde acrium cum particulis oleoſis aut bilioſis unde ebullitio ſive ardor ventriculi ebulliens perſentitur. Belgic. **De ſode.** German. **Hitze der magen / ſode.** Gallic. *l'Ardeur d'Eſtomac.* Anglic. Zeething of the mawe.

ARDOR URINÆ, vide *Dyſuria.*

AREA. *Celſo* arearum duo genera ſunt. Commune utrique eſt, quod, emortua ſumma pellicula, pili primum extenuantur; deinde excidunt: ac, ſi ictus is locus fuerit, ſanguis exit liquidus, & mali odoris: increſſitque utrumque in aliis celeriter, in aliis tardè. Peius eſt, quod denſam cutim, & ſubpinguem, & ex toto glabram fecit. Sed ea, quæ ἀλοπεκία nominatur, ſub qualibet figurâ dilatatur. Fit & in capillo, & in barba. Id vero, à ſerpentis ſimilitudine ὄφιασις appellatur, incipit ab occipitio: duorum digitorum latitudinem non excedit: ad aures duobus capitibus ſerpit; qnibuſdam etiam ad frontem, donec ſe duo capita in priorem partem committant. Illud vitium in qualibet ætate eſt: hoc ferè in infantibus. Illud vix unquam ſine curatione: hoc per ſe ſæpe finitur. Belg. **Hair uitvalling / hairelooſheid.** German. **Außfallen des haars.** Gallic. *Pelade.* Angl. The falling out of ones haire.

ARENA, in corpore humano, res eſt toto genere aliena, ex plurimo ſale & terra, genita: ex qua ſæpe calculi concreſcunt. Gr. Ψάμμος & Ἄμμος. Belg. **Grabelige ſandigheid.** Latinis etiam *Sabulum* dicitur. Germ. **Sand / das grieß.** Gall. *Sable, Arene, Sablon, Grave.* Angl. Sand, Gravell.

ARENATIO, eſt ſpecies Balnei ſicci, cum æger pedibus arenæ calidæ inſedent: ut in Hydrope fit.

Belg.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Belg. Sand-bad. Germ. Sand-bad. Gall. *Bain de Sable.* Angl. Bathe & baine of the ſand.

AREOLA PAPILLARIS, vocatur circulus papillam ambiens. Belg. De Mamſchyf. Germ. Der Zepffien kreiß. Gall. *Cercle de Tetin.* Angl. The Circle of the teat.

ARGEMON, eſt ulcuſculum oculi album in iridis circulo, comprehendens partem albi & nigri. ex ἀργὸς albus, & ἔχω habeo.

ARGENTUM VIVUM, Idem quod *Mercurius.*

ARIDURA, *Tabes* eſt ſeu *atrophia* particularis, qua corpus vel membrum aliquod plane conſumitur. Belg. Uitteringe.

ARILLI, Idem quod *Acini.*

ARMENUS LAPIS, eſt lapis maculis viridibus, cæruleis & ſubnigris relucens, ſicut *Lapis Lazuli* punctis aureis, adeoque non differt inter ſe, niſi ſola maturitate; Uterque enim in unis iiſdemque Scapteſulis reperitur. Lazuli tamen lapis ceu maturior, crebrius invenitur in fodinis aureis: Armenus in argenteis. Dicitur *Lapis Armenus* ſeu *Armenius*, Gr. Ἀρμένιος λίθος, quod olim ex Armenia ſolum ad nos tranſlata ſit, hodie tamen & in Germania producitur, verbi gratia, in comitatu Tyrolenſi ſub nomine Melochites. Præfertur colorato cæruleus. Inter purgantia recenſetur ad drachmam & ſcrupulos quatuor. Belg. Armeni-ſteen. German. Armenier-ſtein / Bergblauw. Gall. *La Pierre d'Armenie.* Angl. Armenian-ſtone.

ARMILLA MEMBRANOSA, eſt ligamentum circulare, tendines multiplices univerſæ manus circulo aliquo comprehendens, in regione carpi; in varia alia facile diviſibile. Duplicia conſtituunt;

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tuunt ; Unum ſinum carpi ſuccingens , revera unicum , ſed latum robuſtumque , ſimul omnes tendines flectentium muſculorum continens : alterum quod eſt in dorſo carpi , ex ſex inter ſe connexis , & ſingulis annuli inſtar obvolutis circa extendentium tendines. Belgic. d'Armband. German. Armband. Gall. *Ligament du bras.* Angl. Ligament of the arme , aſcarſe , a bracelet.

ARMONIACUM SAL *Nativum* à majoribus deſcriptum , ſub arenis Libycis concreſcebat : Verum noſtratibus non niſi *Artificiale* cognitum eſt. Quod nihil aliud eſt , quam ſal amarum factitium , compoſitum , volatile , coctum ex urina , fuligine & ſale communi vel ſale gemmæ & ſimilibus. Eligatur candidum ac purum , vel niſi ſatis nitidum fuerit , purificari poteſt. Præſtantius habetur Antverpianum , & Venetianum. Dicitur *Sal Solare* , *Aquila Cœleſtis* , *Alba Mercurialis Fuligo* , *Sal Mercurialis Philoſophorum* , *Lapis Adir* , *Audix* , *Anacab* , *Alacab* , *Aliocab* , *Alocaph* , *Alcob* , *Alfol* , *Alfatide* , *Alinziadir* , *Aliſtiles* , *Alumonodig* , *Amizadir* , *Anoxadic* , *Azanec* , *Butrum* , *Hiſazium* , *Lixandram* , *Miſatis* , *Meſtudar* , *Nuſiadal* , *Nyſæ* , *Obac* , *Raal* , *Salmiax* , *Turſies.* B. Salarmoniak. Germ. Salmiak. Gall. *Sel armoniac.* Angl. Salt Armoniak.

AROMA eſt odoramentum quodvis , ut Caryophylli , Cinamomum , Galanga &c. ex ἀρ particula intenſiva , & ὄζω oleo. Belg. Riekende ſpecerie. Germ. gewürtz ſpezery. Gall. *Drogue Epice* , *Epicerie.* Angl. Swet-ſnelling , fragant ſpices.

AROMATOPOLA , eſt is , qui aromata divendit , *Aromatarius* dictus. Belg. Kruidenier / Drooghiſt. Germ. Ein Würtz-krämer / ein Pulver-krämer. Gall. *Eſpicier.* Angl. A ſeller of ſpices.

ARTERIA AORTA ſeu *Magna* , eſt vas con-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

continuò pulsans, cordis sinistro ventriculo adhærens: constat ex quatuor tunicis, sanguinem in pulmonibus, vi aëris nitrosi elaboratum & è corde protrusum excipiens, ac in universum corpus nutrimenti gratia distribuens atque propellens. Vide ulterius *aorta arteria.* ab ἀὴρ aër, & τηρέω servo; à servando aëre, ut antiqui credebant. alii ab ἄιρεσθαι.

ARTERIA COELIACA, vide *Cœliaca Arteria.*

ARTERIA MAGNA, Idem quod *Arteria aorta.*

ARTERIACA Medicamenta sunt, quæ ad vocis Læsionem & Tracheæ vitia solemus uti.

ARTERIA TRACHEA, vide *Aspera Arteria.*

ARTERIOTOMIA, est arteriarum sectio artificialis, ad sanguinem in Cephalæa, Mania, Epilepsia, oculorum, auriumque dolore & inflammatione evacuandum. *Sectio* illa fit in fronte, temporibus vel pone aures: *Modus* incidendi hic est, post ligaturas nempe Brachiis aut collo injectas, arteria inciditur ut vena, facta deinde sanguinis evacuatione, emplastrum potenter astringens cum lamina plumbea vulneri applicetur, & fasciis commodis firmetur, *curatio* septem vel novem dierum spatio, absolvetur. ex ἀρτηρία arteria, & τέμνω seco. Belg. **Een slagaders snijding / of opening.** Germ. **Öffnung der puls-adren.** Gallicè, *Arteriotomie, Section d'Artére.* Angl. Arteriotomie, opening of an arterie.

ARTHETICA, idem quod *Arthritica.*

ARTHRITICA vide in *Arthritis.*

ARTHRITIS sive *morbus articularis*, circa duos, tres, plures ve articulos sive ossium internodia, suas tragædias exercet. Estque dolor circa articulos, ab effervescentia acidi & alcali, quæ in succis circa arti-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

articulos subsistentibus, abundant, unde nervi, tendines, ligamenta, periostea corrugantur, doloreque miserrimo cruciantur, unde tumor, rubedo, tophi, aliaque symptomata concomitantia. Estque quadruplex: *Chiragra* in manibus; *Ischias* in aut circa os Ilium: *Gonagra* in genubus & *Podagra* in pedibus habet & alia varia nomina pro parte affecta, ut *dentagra*, *omogra*, &c. Morbus ferè incurabilis est: hinc cecinit poëta *Ovidius* Lib. 1. Eleg. IV. tritum illud.

Tollere nodosam nescit Medicina podagram.

Plutarchus in Comment. περὶ τῆς εὐθυμίας refert hujusmodi sententiam ceu vulgo jactatam: οὔτε ποδάγρας ἀπαλλάττει καλτίκιος: id est, *Nec podagra liberat calceolus.* Extat alibi Epigramma Græcum eleganter podagræ originem describens:

Λυσιμελοῦς βάχου, καὶ λυσιμελοῦς ἀφροδίτης
Γινᾶνται θυγατὴρ λυσιμελῆς ποδάγρα.

Id est:

Solvere membra solet Bacchus, solet & Venus ipsa
Solvere & ex illis nata podagra solet.

Lucianus integram Comœdiam de Podagra finxit, qua varias podagræ vices recenset. Vox *arthritis* derivatur ab ἄρθρον articulis. Unde *Arthritica Medicamenta*, quæ arthricis doloribus subveniunt. Belg. **Het flereryn / den artyk / de pootjes / voeteuvel / leden zugt / leden krankheid / jigt / gigt.** Germ. Zipperle / flüß / gicht / gliederwese. Gall. *La Goute.* Angl. The goute vel gowt in the feete. Barb. *Gutta.*

AR-

ARTHRITIS PLANETICA, Idem quod *arthritis vaga*. à πλανάω vagor.

ARTHRITIS VAGA, eſt morbus articularis, quo dolor nunc in uno membro eſt, nunc in altero: *Cauſa* à duplici ſeminio dependet, nempe ab alcali & acido, cujus particulæ nunc in uno membro nunc in alio invicem efferveſcunt, proindeque ex mutua efferveſcentia, membranæ, fibræque nerveæ inſigniter vellicatæ in corrugationes dolorificas aguntur. *Vaga* dicitur *arthritis*, ex eo quod conſtanter uno loco non contineatur ut *arthritis*, ſed nunc in hac nunc in illa parte ſentiatur. Belg. **Vliegende jigt / ongeduurige gigt.** Germ. Varen. Gall. *Goute volante.* Angl. Wandering gout.

ARTHRODIA, eſt oſſium articulatio, cum nempe cavitas excipiens eſt in ſuperficie, & capitulum quod excipitur, depreſſum eſt: Ut in Maxilla inferiore cum oſſe temporum. ab ἄρθρον articulus, & δέχομαι recipio. Belg. **Een t'ſamenwrigting der beenderen.** Germ. gliederung der beinen. Gall. *Articulation.* Angl. The joyning of bones.

ARTHRON, Græcis etiam μέλη eſt articulus, ſeu oſſium connexio, motibus obeundis, accommodata. B. **Een lid / gewrigt.** *Articuli* etiam dicuntur digitorum internodia, σκυλαλίδες Galeno, φάλαγγες Ariſtoph. Belgic. **De litten / leden / ledematen.** Germ. glieder. Gall. *Membre.* Angl. Member, Limm.

ARTHROSIS, idem quod *articulatio.*

ARTICULARIS MORBUS, vide *arthritis.*

ARTICULATIO, eſt conjunctio artuum, ad motum peragendum: Eſtque duplex, *Diarthroſis* ſive Articulatio laxior: & *Synarthroſis*, ſive Articulatio ſtrictior. Græcis ἄρθρωσις. Belgic. **Wrigting / geleding.** Germ. gliederung der beinen. Gall.

Arti-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Articulation. Angl. Conjonction of limbs, jointing.

ARTICULUS, vide *Arthron.*

ARTOMELI, est cataplasmatis species, quod ex pane & melle paratur. ex ἄρτος panis, & μέλι mel. Belg. **Een gehonigde brood-pap.** Germ. Gehonigte brood-pappe. Gall. *Cataplasme du miel & pain.* Angl. Cataplasme of the honey and bread.

ARTUS, sunt membra, ventribus adnata & articulis distincta. Vide *Arthron.*

ARYTÆNOIDES, seu *Guttales*, & *gutturniiformes*, sunt cartilagines duæ, quæ laryngis caput, una cum aliis cartilaginibus constituunt. Sumitur quoque pro musculis quibusdam laryngis. ab ἀρύω haurio, ἀνοίγω aperio, quia inspirando aperiuntur, & εἶδος forma. Belgicè. **Sleet-makende haakebeenen / tuitige / oft tregters wyse haakebeenen** vel **Spieren.** Germ. Daß gießfaßgleiche Knorpeln / vel Mauß. Gall. *Muscle*, vel *Cartilage bassinenx.* Anglic. The laverlike cartilage vel Brawne.

ARYTHMUS, est pulsus ad sensum abolitus. ex α priv. & ῥυθμὸς modulus. Belg. **Een pols sonder order / ongeregelde pols.** Germ. Ungempffindige puls. Gall. *Le poulx insensible.* Angl. A pulse lost to sense.

As sive ASSIS, ut ex *Varrone & Plinio* colligere est, ab ære dicta. *Balbus* ad *Celsum* de asse ejusque partibus, quicquid unum est, & quod ex integrorum divisione remanet, Assem rationatorem vocare scribit. Apud nos idem denotat ac pondo, seu unciarum duodecim libra. Quidam pro duabus drachmis sumunt.

ASA DULCIS Idem quod *Benzoin.*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ASA FOETIDA eſt gummi, ex cujus plantæ radice *Aſſa* ſive *Aſa* exprimitur. Magna quantitate creſcit in imperio Perſico, inter Laram & Gamagon civitates. Eſtque duorum generum, prima ſarmentoſa eſt, fermè ut ſalix aquatica, ex cujus foliis & ſtolonibus inciſis *Aſſa Fœtida* exprimitur, quæ, ut reliqui ſucci, ſole indurata in conſiſtentiam evadit, qualis eſt aloes. Secunda ſpecies longè fœcundior eſt, eſtque ſuccus expreſſus ex radicibus hujus plantæ, quæ craſſiſſimos raphanos referunt, folia autem Tithymalli foliis ſimilia; Cujus radicis exſiccatæ odor totas ædes implet: putant quoque eſſe ſuccum ſive lachrymam Laſeris ſive Sylphii in Media, Lybia ac Syria creſcentis. Gravem naribus ſpirat odorem, quem vulgus nominat fœtidum, inſtar allii: Hinc belgis dicitur Duivels-dreck. Germ. Teüffels-dreck. Gall. & Angl. Idem ac Latinis nomen.

ASAPHATUM, eſt *Impetigo*. Vide *Saphatum*.

ASAPHIA, eſt vocis obſcuritas, ex laxa aut mala organorum conſtitutione aut contemperatione. ex α priv. & σαφὴς manifeſtus.

ASCARIS ſeu *Aſcaridis*, ſunt exigui vermes, qui in inteſtino recto producuntur, cui titillationem & moleſtiam inferunt. ab ἀσκέω moveo, exerceo, quia ſuo motu moleſtant. Belg. Aars-maden / aarswormtjes. Germ. Ars-würmlein. Gall. *Aſcaride*, *vers petits*. Angl. Aſcaride, little worms.

ASCITICUS, qui Hydrope aſcite laborat.

ASCITES eſt hydrops ſive tumor abdominis & per conſequens ſcroti, crurum & pedum, ab humore ſeroſo & nonnunquam lymphatico aut chyloſo, loturæ carnis inſtar, in earum partium cavitate, collecto. ab ἀσκὸς uter, quia utris in modum venter diſtenditur. Belg. De waterzugt / 't water / huiſ-wa-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

water. Germ. Bauch waſſer ſucht. Gall. *Hydropiſie dans le ventre.* Angl. Dropſie in the belly.

ASEF, Idem quod *Hydroa.*

ASEMA, eſt criſis (ut dicitur) ſeu morbi præter ſpem mutatio, ſine ſignis indicantibus eveniens. Ex α priv. & σῆμα ſeu σημεῖον ſignum, à σημειόω ſigno.

ASITIA ſive *Anorexia & Apoſitia* eſt alimentorum Faſtidium. ex α priv. & σῖτος alimentum, frumentum. Belg. Een walg van eten / onluſt tot eten. Germ. Maſſigkeit / unluſt / der ſpeiß unwillen. Gall. *Degout.* Angl. Loathing.

ASODES, vide *Aſſodes.*

ASPALATHUM LIGNUM. Florum magna eſt ſuavitas, ſuntque multi & parvi; Ipſa planta frutex eſt denſis ramis, ſpinis albis, duris, horridis, cortice caudicis albo, ad trium cubitorum & plus altitudinem in altum aſſurgens. Verum Doctores qui ante nos fuerunt, Aſpalathum neſcientes *Citrinum* ſubſtituerunt *Santalum*, vel *Meum*, & ſi ignorantibus concedere fas ſit, non ineptum.

ASPERA ARTERIA ſeu *Trachea*, eſt fiſtula oblonga ex cartilaginibus variis & membranis conſtans, quæ à gutture, ſive faucium imo incipiens; gulæque incumbens, inque pulmones deſcendens, per totas eorum compages ramificatione multiplici diſpergitur. Superior pars *Larynx*, inferior vero *Bronchus* appellatur: quibus & tertia ſive infima à *Malpighio, Veſiculuris* dicta additur; inſervit voci & reſpirationi. Belgic. De Longe-ppp / de gorgelppp / lugt-ader. German. Die Luſtrohr. Gall. *La Trachée artére.* Angl. Windpipe.

ASPHALATUS, vide *Rhodium.*

ASPHALTOS, eſt bitumen, ſevum, aut reſina Macrocoſmi, picis inſtar durum &c. ſupernatare

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

primum aquis conſpicitur, ſeu lacubus, hinc ad littora propulſum concreſcit, denſatur, tenaciſſimumque redditur. Præfertur reliquis *Judaicum bitumen*, quod Mortui maris (Ασφαλτίτες propterea dicti,) genitura. Præſtat ut purpuræ modo ſplendeat (ſc. in nigrore) ſitque ponderoſum, & validum odorem vibret; nigrum autem & ſordidum vitioſum eſt. Belg. **Joden-lym.** Germ. Judenpech. Gall. *Bitume judaique.* Angl. Jews pitch.

ASPHYXIA, eſt pulſus ſenſibiliter deficiens. Sumitur etiam pro *Lipothymia & Syncope.* ex α priv. & σφύζω ſalio, pulſo. Belg. **Een ongeboelige pols/ een pols die allenkſkens vermindert.** Germ. Ein tödliche ohnmacht. Gall. *Le poulx manquant.* Anglic. A pulſe that is ſenſibly decayed.

ASSA FOETIDA & DULCIS, vide *Aſa.*

ASSODES, eſt febris continua, in qua exteriora moderate calida ſunt, intus vero ardor adeſt, ſitis inſatiabilis, perpetua corporis jactatio, vigilia, delirium, &c. ab ἀσάομαι nauſeo, & εἶδος forma. B. **Een walghoozts / een heet-houde-hoozts.** Germ. Ein unwillende Fieber. Gall. *Fievre vomante.* Angl. A Loathing feaver.

ASTHMA, eſt reſpiratio difficilis, parva, & crebra, cum ſtertore & ſibilo. Atque hæc duo phænomena ab Aſthmate abeſſe nequeunt, tuſſis tamen primo ſicca, paulo poſt humida raro non adeſt, ſi unquam abſit: Præterea Anxietate laborant & incedere ſæpe etiam ſtare & nunquam absque incommodo in lecto decumbere, præſertim molli, nequeunt, ſed à loci anguſtia valde etiam læduntur, unde feneſtras apertas volunt & libero aëre frui. Nonnullis adeſt Cachexia, vel Febris, Pleuritis, Hæmoptoë, ventris Diſtenſiones, Colica, Calculus, Palpitatio cordis, Animi deliquium &c. Aliquando Periodicum

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

cum est, & sæpe ingruit suppressa evacuatione, qua durante non aderat, & hoc difficilius est, quo minus Tussi Phlegmata ejiciuntur. ab ἀσθμάζω anhelo. B. **Aamboʒstig / dampige boʒst / koʒt-ademig / koʒt-boʒstig / de king.** Germ. Engbrûstig / kûrtzen athem. Gall. *Asthmatique*, *Courte haleine*, *poussif*. A. Pursey.

ASTHMATICUS, est is qui *Asthmate* laborat. Vide quid sit Asthma. B. **Die engboʒstig is.** Germ. Engbrûstig. Gall. *Asthmatique*, *pulmonique*. Anglic. A Pursie-man.

ASTRAGALUS, sive *Os Baliste* est primum & principalissimum os, tarsum una cum aliis officulis in pede, constituens. ab ἀστραγαλίζω talis ludo, unde ἀστραγάλη talus à Græci nominis, ἀστράγαλος terminatione ultima, γάλος recisa, talum ab ore Romano formatum existimo, quum inter se Γ & Τ sæpius sint permutata pari valore & pronunciationis sono. Belg. **De enkelen / de enkelauw / de koot.** Germ. Knoden / Item, das ferssenbein / die knockel der enckel. Gall. *Talon*, *Garignon*. Angl. The Huckle bone, the ankle.

ASTRICTA ALVUS, vide *Alvus Astricta & Coprostasia*.

ASTRINGENTIA, sunt quæ particularum suarum crassitie & figuratione prædita, ut corporis partes inter se cogant & constringant, qualem habent ex. gr. cunei, lamellæ complicatæ & dissilientes, nec non fides ex contortis intestinis factæ. Græcis συστικὰ. Belg. **T'samen-trekkende middelen.** Ger. Zusammenziehende artzney. Gall. *Medicine astringente*. Angl. The binding things.

ASTROLOGIA, est ratiocinatio de astris, Medicis non admodum necessaria, ut veteres censebant. ex ἀστὴρ stella, & λέγω dico. Belg. **Kennis**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

der ſterren / ſterre-kyk-kunde. Germ. Sterndeutterkunſt. Gall. *Aſtrologie.* Angl. Aſtrologie.

ASTRONOMIA, eſt ſtellarum denominatio, ſive ſcientia legis Aſtrorum, vel ſcientia de aſtris vel circa aſtra. ex ἀστὴρ ſtella, & ὀνομάζω nomino: vel ex νόμος lex, & ἀστὴρ ſtella. Belg. **Benaminge der ſterren / ſterre loop kunde / hemels loop kunde.** Germ. geſtirnkunſt. Gall. *Aſtronomie,* Angl. Aſtronomie.

ATAXIA, eſt inordinatio dierum criticarum, ſecundum veterum Hypotheſin. ex α priv. & τάσσω ordino.

ATECNIA, idem quod *Agonia.*

ATHANOR, eſt furnus Chymicus. Aliis habetur Fornax ſublimatorius, lapidi Philoſophorum elaborando inſervit. Dicitur & *fornax acida & niger Henricus, vel piger Henricus.* B. **Leupe Hendzik.** Germ. Fauler Heinz. Gall. *Four à diſtiller pour les Philoſophes.* Angl. Slow Henry.

ATHEROMA, eſt tumor propria tunica materiam pultaceam continens, indolens, digitis non facile cedens, nec preſſus, cavitatem relinquens. ab ἀθάρη pultis genus; Unde ἀθὴρ puls. Belg. **Een pap-geſwel / byp-puiſt.** Germ. Ein brey geſchwulſt. Gall. *Atherome.* Angl. A pappy ſwelling.

ATHYMIA, eſt animi defectio & anxietas. ex α priv. & θυμὸς animus. Belg. **Een qualyte.** Ger. Unmacht. Gallicè. *Paſmoiſon.* Anglicè. Defect of mind.

ATLAS, eſt vetebra prima capiti ſubjecta; ſic dicitur quia caput ſuſtentare videtur, ſpina caret, ab ἀτλάω ſuſtineo, perfero. Belg. **Het hooftdragende werbel-been / den atlas.** Germ. Dem atlas wirbel. Gall. *La vertebre d'Atlas.* Angl. The atlas whirle-bone.

ATO-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ATOCIA, sterilitas est. ex α priv. & τίκτω pario. Vide *Agonia*.

ATOMUS, dicitur esse corpusculum adeo parvum, ut ulterius secari non possit, quemadmodum sunt particulæ spirituosæ, salinæ, sulphureæ, aquosæ, terrestres &c. Sed revera tales particulæ non dantur, cum minina particula corpus sit, habens trinam dimensionem, ergo habet medietatem, dextrum & sinistrum, altum & profundum &c. ex α priv. & τέμνω seco. Belg. **Ondeel.** Germ. **Ein unzertrenlich stücklein.** Gall. & Angl. *Atome*.

ATONIA, est languor, infirmitas & remissio virium. ex α priv. & τείνω tendo. Belg. **Slapheit / magteloosheit.** Germ. **Unmacht.** Gall. *Pasmoison*. Angl. Defect.

ATRA BILIS, vide *Melancholia*.

ATRETUS, est cui anus aut genitalia non sunt perforata. ex α priv. & τιτράω perforo. Belg. **Een toegroeijinge van den aars of andere deelen.** Germ. **Zugewachsen.** Gall. *Non Perforé au quelque partie*. Angl. No perforated in one parts.

ATRICI, dicuntur vulnera occulta in extremitate recti intestini, ita tamen, ut aliquando concavitas horum non ita tangat intestinum, ut ipsum perforet.

ATROPHIA sive Tabes, φθόη, φθίσις, φθινὰς νόσος *Plut.* τηκεδὼν πύη *Aretæo*. Est cum totum corpus vel aliqua pars ab alimentis non reficitur, sed sensim emarcescit. *Tabes* sæpe tantum sumitur, pro ulcere pulmonum, quo corpus universum sensim colliquescit. ex α priv. & τρέφω nutrio. Belg. **Een teringe / voedens gebrek.** Germ. **Daß abnemen.** Gall. *Chartre*. Angl. Consumption.

ATTA *Festo*, qui propter vitium pedum terram attingit potius quam calcat. Belgic. **Die de aarde**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ſchaamt te raken. Germ. Schurpffer / Lurtſcher / ſchlirper. Gall. *Trainepieds.*

ATTENUANTIA, ſeu *incidentia* ſunt, quæ acutis ſuis particulis, poros aperiendo craſſos & viſcidos humores incidere & diſcindere poſſunt. Græcis λεπτυντικὰ & τμητικὰ. Belg. **Verdunnende middelen.** Germ. **Dünn machende mitlen.** Gall. *Remedes attenuantes.* Angl. Thinning remedie.

ATTONITUS MORBUS, idem quod Apoplexia, *Celſo*, propriè cui caſus fulminis vicini aut tonitru ſonitus ſtuporem afflavit. Græcis ὁ ἀποπληκτικὸς ἐμβρόντητος.

ATTRAHÉNTIA ſunt, quæ tenuibus ſuis particulis, poros aperiendo, humoreſque contentos dilatando, ac foras, ubi minor eſt reſiſtentia, propellendo, non tantum partes in tumorem attollunt & rubore ſuffundunt; ſed ſæpe etiam plures vapores & humores, quam per denſam cuticulam erumpere poſſunt è cute & carne expellendo, ſub cuticula colligunt, eamque in veſiculas attollunt: Imo non raro etiam feſtucas & aculeos infixos éducunt. Græc. ἑλκτικὰ, ἐπισπαστικὰ, ἐξιπωτικὰ. ab ἕλκω traho. Belg. **Uit-trekkende middelen.** Germ. **Hinauß zeugende artzney.** *Remede attrahante.* Angl. Remedie attrahente.

AUCTIO eſt nutritio, qua plus reſtauratur, quam fuit diſſipatum. Græc. αὔξησις. Belg. **Vermeerdering.** Germ. **Vermehrung.** Gall. *Accretion.* Angl. Augmentation.

AUDITUS eſt ſenſus, quo ex vario aëris circumſtantis motu tremulo, tympanum verberante, ſoni per nervum auditorium, ſenſorio communi communicantur, ibique percipiuntur. Græc. Ἀκοὴ, ἀκρόασις. Belg. **Het gehoor.** Germ. **Anhörung / gehör.** Gall. *l'Ouye.* Angl. Hearing.

AUG-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

AUGMENTUM FEBRIUM, seu *incrementum*, est computatio, à quo tempore, febris continuæ incendium totam sanguinis massam occupavit, usque dum pervenerit ad statum. Græc. Ἀνάβασις, ab ἀναβαίνω ascendo. Vocatur item ἐπίδοσις, ἐπίτασις, αὔξησις. Belgicè. **Opklimminge der koortz.** Germ. **Auffwachsung von Fieber.** Gall. *Accroissement de Fievre.* Angl. The Increase of Feaver.

AUREUS ARABUM seu *Denarius Romanus*, septima unciæ pars est; Pendet enim drachmam unam & insuper septimam ejus partem. Tres denarii seu aurei tetradrachmam constituunt.

AURICULARIS DIGITUS, minimus digitus est. Vide *Digitus.*

AURICULA INFIMA, Idem quod *lobus auris.*

AURICULA CORDIS, numero duæ sunt, dextra & sinistra: Dextra ex vena cava cruorem accipit, qui in ventriculum dextrum portatur, & à pulmonibus recipitur: Sinistra vero est, cui sanguis benè præparatus & à nitro aëreo rite fermentatus à pulmonibus de novo traditur: Ut per sinistrum ventriculum in arteriam magnam exoneretur, & in universum corpus distribuatur. Belg. **De ooren van 't hert.** Germ. **Ohrlin des hertz.** Gall. *Oreille du cœur.* Angl. The eare of the heart.

AURIGO, Idem quod *Ictterus.*

AURIS est organum auditus, quæ *externa*, cujus pars superior *pinna* seu *ala*; inferior *lobus* seu *auricula* infima appellatur: Ejus ambitus exterior *Helix*; interior *Anthelix* dicitur. Vel *interna* in qua consideratur *tympanum*, quatuor *ossicula* cum *musculis* exiguis, *concha*, *foramen ovale*, *Labyrinthus &c.* Gr. ὦς. Belg. **Het oor.** Germ. **Ein ohr.** Gall. *Oreille.* Angl. The eare.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

AUTOMATΩS, est id quod sua sponte movetur, ut est cordis motus, coctiones & fermentationes (ut vocantur) in ventriculo & intestinis.

AUTOPSIA, ocularis alicujus rei inspectio est. ex αὐτὸς ipse, & ὄψις visus.

AUTOPYROS est panis, ex frumento integro, hoc est, cui nil furfuris adjectum vel ablatum fuerit; hujusmodi panis aliis præfertur, quia furfures habent vim abstergendi. ex αὐτὸς ipse, & πυρὸς triticum.

AUXILIUM seu *Remedium* est, quicquid contraria agendi vi, morbum impugnare est aptum. Estque triplex, *Diæta*, *Pharmacia & Chirurgia*. Vide *Medicamentum*. Belg. **Geneesmiddel.** Germanicè. Beystand / hülff. Gall. *Aide*, *secours*, *assistance*. Angl. Helpe, assistance, ayde.

AXILLA, est cavitas illa sub initio Brachii, in adultis pilis conserta. Latinis *ala*. Græcis μασχάλη & μάλη. Belgic. **De oxel.** Germ. Achsel. Gallicè. *L'Aisselle*. Angl. An arme-hole.

AXILLARES VENÆ & ARTERIÆ, sunt illa vasa sanguifera, quæ à trunci summitate venæ cavæ & arteriæ magnæ supra cor ad axillas & brachium excurrunt. Belg. **De oxels bloed-vaten.** German. Der achsel gefässen. Gall. *Vaisseau d'Aisselle*. Anglic. Vessels of the arm-holle.

AXIOMA, est propositio ex *Hippocrate* vel *Galeno* Authoritatem habens, verum hoc tempore cum Medicina ratione nititur & experientia, Authoritas exigitur. At senectas nihil contribuere potest ad sapientiam, nam ferè omnes senes, paucis exceptis, delirant. Quoad Medicam facultatem, illa est ars; inventores, vel potius observatores, istius artis fuerunt planè rudes, hoc est, nihil aliud faciebant, quam observare; observationibus postea ratiocinia addebant; verum, quia malè rationabantur, ex malis prin-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

principiis, Ars Medica veterum nobis impoſuit. Ideoque alia via inveſtiganda; inter primos fuit *F. Sylvius*, *T. Willis*, illos ego ſecutus, poſt me incomparabilis Vir *C. Bontekoe*, cui multum debeo. Atque hiſce ſuffragiis ad calculum examinatis, verior jam triumphat Medicina. ab ἀξιόω dignum cenſeo. Belg. **Een aanſienelyk woordtſel.** Germ. **Ein vollkommener ſprůch.** Gall. *Dignité*, *Authorité*. Anglic. A principle vel generall rule of any art.

AXIS, eſt vertebra tertia cranio ſubjecta. Græcis ἄξων. Belg. **De axe.** Germ. **Achſe.** Gallicè. *Eſſieu.* Angl. The axell.

AXUNGIA, στέαρ ὕειον *Dioſc.* ὀξύγλεον *Ægin.* pinguedo vel ſebum porci, ſebo mollior. Quia vero hujus unguinis præcipuus uſus fuit in axibus curruum inungendis, hinc illi nomen creatum, & grammatici omnes pro unguine vehiculari exponunt. Belgicè. **Vleuſel / ſeutſel.** Germ. **Schmeer / ſchmaltz.** Gall. *Axonge*, *graiſſe*. Angl. Fat, greaſe.

AZOTH, modo Mercurium cujuſcunque corporis metallici denotat, modo Medicinam quorundam univerſalem putatam ex Mercurio, auro & argento paratam; ante aliquot annos per magnates, imo & vulgum celeberrimam, varii coloris pro diverſitate præparationis, ſæpe nimis ſollicitæ, unde mox pretio & fama vileſcere incepit. B. **Quikſilver.** Germ. **Queckſilber.** Gall. *Mercure.* Angl. Mercury, Quick-ſilver.

AZYGOS, eſt vena in ſiniſtro latere circa cor inſignis. *Sine pari* aut *jugo* dicta, ad vertebras porrecta, ortum ducens à vena cava. ex α priv. & ζυγὸς jugum. B. **Ader ſonder paar of weerga.** Germ. **Der ader ohne paar.** Gallic. *Veine ſans pair.* Anglicè, Veine without paire.

AZY-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

AZYMUS, est panis non fermentatus, & insalubris. ex α priv. & ζυμόω fermento, unde ζύμη fermentum. B. **Ongesuurt brood.** Germ. **Ungeheffelt / ungeseurt.** Gall. *Sans Levain.* Angl. Without leaven.

B.

BACCA, BACCÆ dicuntur fructus, quicunque parvi sunt & rotundi, ut ribes, fraga, baccæ lauri, juniperi &c. Belg. **Bezie.** Germ. **Beeren.** Gall. *Baye.* Angl. A berry.

BACILLI, nomen imponitur Medicamentis figurâ bacillorum oblongâ, seu tereti, ut bacilli, seu candelæ odoriferæ. Itidem & bacilli ex glycyrrhiza, in fine sive ab una extremitate contusi sunt, qui linctui inserviunt: Ut vulgo in affectibus pulmonum & tussi vel asthmate à Galenica & Arabica Medicorum turba præscribitur. Belg. **Stokjes / lik en sproopstokjes.** Idem vocantur Candelæ illæ, quæ usui veniunt, si cadaver aliquod fœtidum dissectionibus anatomicis vacet. Belg. **Ruikende haarsjes.** Germ. **Welriechende kerzlein.** Gall. *Chandelle odoriferante.* Angl. Sweet-smelling candle.

BALANÆUM sive *Balneum* est proprie totius corporis lotio, non raro tamen & pro lotione partium solummodo inferiorum sumitur; quas *insessus & semicupia* vulgo vocant. Estque vel *siccum* vel *humidum*; sicca parantur ex cineribus, sale vulgari, arena, chalybe limato &c. *Humida* sunt vel *vaporosa*, vel *aquosa*. *Vaporosa* fiunt ex coctione Radicum, Herbarum, florum, seminum, &c. cujus vapor tan-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tantum ſuſcipitur. *Aquoſa* ſunt vel *artificialia* quæ parantur ex decoctis Medicamentoſis. Vel *mineralia* quæ *Thermæ* vocantur quorum aquæ ſunt aluminoſæ, ferreæ, cupreæ, nitroſæ, ſulphureæ, Bituminoſæ, vitriolicæ, &c. quæ omnes *Acidularum* nomine veniunt. ex βάλλω pello, & ἀνία triſtitia, ſeu morbus. Belgicè. **Een bad-ſtove / water-bad / bad.** Germ. **Bad.** Gall. *Un bain.* Angl. Baine.

BALANUS, ſeu *glans*, eſt penis ſuprema pars, præputio tecta. βάλανος, κύτλαρος *Suidæ & Heſichio.* Belg. **Het hooft der mannelijke roede.** Ger. **der kopff / vel kolff am ſchwantz.** Gall. *La teſte du gland.* Angl. Head of the yard. Item *Clitoris Muliebris*, vide *Clitoris* ſic etiam bulboſi fructus & radices appellantur, ut Juglans quaſi Jovis glans; item glans quercus, Bulbocaſtanum &c. Belg. **Eckels / bollen.** Germ. **ein eichel / eſchlauch.** Gall. *Gland, eſchalotte.* Angl. A korns vel maſte, ſcalion. Item *Suppoſitorium*, vide ſuo loco.

BALANUS MYREPSICA, ſive *Nux unguentaria.* Venit ex Ægyptia, Arabia, Æthiopia, Syria & Barbaria. Fructus eſt arboris Tamariſco ſimilis, magnitudine avellanæ nucis, intus nucleum continens pinguem & oleoſum, veluti amygdalæ. Plinio dicitur *Myrobalanum.* Arab. *Habel Ben.* vel *Ban*, ab aliis *granum Ben.* in officinis *Ben.* Turcis *Hebelben.*

BALATRO ſive *Bambalio*, eſt vitium linguæ in laxitate conſiſtens muſculorum aut vinculi, cui adeſt nimia oris ſaliva. Belg. **Brepen /** loquuntur enim, ac ſi bucca pulte eſſet repleta. Sic Germ. **Brevẽn.** Gallicè. *Parler Comme la bouche plein de bouillie.*

BALBUTIES, Gr. τραυλότης, τραυλισμὸς, ψελλότης, & ψελλισμὸς. Huc pertinet *Blæſitas & Blæſa lingua;*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

gua; *Balatro*, *& Bambalio*. Est vitium in musculis & Organis loquelæ. Estque vox tarda & interrupta, variè flexa, & in quibusdam literarum pronuntiationibus admodum difficilis, hinc cum eas efferre non possunt, alium sonum & inarticulatum sive sibilum, & aspiratum in eo conatu, quo difficultati mederi volunt adspergunt, subinde silent, mox contentiore voce excutiunt incondita, quædam, incongrua oris & linguæ contorsione: Porro tremulo sono certa vocabula loquuntur & os habere solent humore nimium madens, quem sæpe cohibere non possunt, quia effluat, aut in adstantes expuatur. Tandem hoc habet Balbuties quod alio tempore major sit, alio minor: hinc sani & qui bene loquuntur, nimium si festinent, sæpe balbutiunt. Belg. **Stameling.** Germ. **Daß stammeln.** Gall. *Beguayement.* Angl. A stuttering, a stammering.

Balistæ Os, vide *Astragalus.*

Balneum, Chymicis dicitur vario modo, Nempe arenosum, Cinereum, Martiale, Mariæ, Maris, vaporosum &c. *Arenosum Balneum* est, cum retorta vel cucurbita in arena collocatur vel in cineribus vel chalybis limaturæ. *Balneum Mariæ* seu maris, quod hoc signo notatur B. M. & M. B. est cum eodem instrumenta aquæ calidæ imponuntur; & cum vaporosum dicitur, instrumenta tantum vaporem aqueum excipiunt vel corpora sudationi exponuntur. Belg. **In 't bad distilleren.** Germ. **In bad distillieren.** Gall. *Distiller en bain.* Angl. Distillation in the baine. De cæteris balneis vide *Balanæum.*

Balsamum, ejus planta frutex est, seu arbuscula, tres cubitos ad summum alta, folia alens, Rutæ foliis similia. *Syriacum* dicitur Rutæ folio. *Ægyptiacum* Lentisci folio. Nascitur sponte in Ara-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Arabia Felici, unde olim in Judæam, & hodie in Ægyptum translata, loco quodam occluso, Cayro vicino, quem *Mateream* vocant, colitur. Ejus fructus dicitur *Carpobalsamus*; Ramusculi *Xylobalsamum*; Succus, *Opobalsamum*. Fructus eligatur recens, plenus, ponderosus, gustu mordax. Ramusculi probantur recentes, tenues & odorati. Ægypti *Balassan* nominant. Belg. **Balsem.** Germ. **Balsam.** Gall. *Baume*. Angl. Balsam Tree.

BALSAMUS vel *Balsamum*. Balsami vocabulum pluribus in officina usurpatur significationibus. 1. Denotat genus quoddam *odoramenti* crassiusculi instar unguenti, vel linimenti, & hæc significatio usitatissima est. e. g. Balsamus rosarum, apoplecticus & similes. 2. Solent quoque ex gummi resinisve cum spiritu vini liquores destillari, qui extrinsecus illinuntur, balsamique nomine veniunt; ut balsamus nervinus, sciaticus & similes. 3. *Inunctorium* liquorem significat, eumque oleo crassiorem, linimento liquidiorem. 4. Balsami nomine sibi vindicarunt *salia fusa & liquata*, ut balsamus salis gemmæ. 5. Sunt *singulares* quædam *præparationes*, quibus balsami nomen imponunt; ut balsamum sulphuris, &c. 6. Tandem etiam lachrymæ quædam arboreæ balsami vocantur, ut balsamus copayvæ. 7. Balsamus est, quo cadavera condiuntur. Belgicè. **Balsem.** Germ. **Balsam.** Gallic. *Baume*. Anglicè. Balme.

BAMBALIO, Idem quod *Balatro*.

BAMMA, est tinctura seu liquor, in quo aliquid tingitur, aut madefit, ut panis jusculo immersus. à βάπτω immergo. Belgic. **Een indoopsel.** Germ. **eintunckung.** Gall. *Plongement dedans.* Angl. A dipping.

BARAS, Arab. Idem quod *Alphus*.

BAR-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

BARBA, eſt Labiorum & menti pars piloſa. Belg. De baard. Germ. der bart. Gall. *La barbe.* Angl. A beard.

BARYCOIA, eſt audiendi gravitas ex βαρὺ grave, & ἀκούω audio. Belg. Zwaarhoorigheit. Germ. Hart hörund. Gall. *Sourdâtre.* Angl. Heavineſs of hearing.

BARYPHONIA, loquendi gravitas, à βαρὺ grave & φωνὴ vox. Belg. Een moeyelykheit van ſpreken. Germ. Schwer beſpracht. Gall. *Difficulté en parlant.* Angl. Heaveneſs of ſpeaking.

BASILARE OS, Idem quod ſphenoides, & palati os. Significat quoque occipitis os, quod & *os proræ*, *os memoriæ*, vel *os pyxidis* dicitur. Græc. ἴνιον.

BASILICA eſt vena brachii interna, *Hepatica* dicta. à βασιλεύω rego. Belg. Lever-ader. Germ. die leber ader. Gall. *La veine baſilique.* Angl. The baſilic veine.

BASILICUM eſt Medicamentum viribus præſtantioſum, & cæteris excellens. à βασιλεύω rego. Belg. Een koninklyk geneeſ-middel. Germ. Königlicher mittel. Gall. *Remede Roale.* Angl. Kinglike Medicine.

BASIOGLOSSUM, eſt par muſculorum linguam deprimens. ex βάσις fulcimentum & γλῶσσα. Belg. Des tongs neerdrukkende ſpieren. Germanice. der zungs niederdruckende mauß. Gall. *Muſcle la langue ravalemante.* Angl. Muſcles that depreſs the tongue.

BASIS, eſt cordis ſuperior pars mucroni oppoſita. Item ſuſtentaculum oſſis Hyoidis pro lingua: & occipitis os pro ſuſtendendo cerebro &c. Item in formulis præſcribendis præcipuum ingrediens, à βαίνω incedo. Unde os Baſilare. Belg. Onderſteun-

ſel/

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ſel / grond / voet. Germ. der fuß einer thing. Gall. *Baſe*. Angl. The ground, foundation.

BATHMIS eſt ſinus in oſſe Brachii ſeu humeri, utrimque ſinguli, in quo cum extenditur flectiturque tota manus, ulnæ ipſius coronæ, ſive proceſſus ingrediuntur. à βαίνω ingredior. Belg. **Een inhoeck van 't ſchouder-been.** Germ. **Buſem von der arm bein.** Gall. *Sein de l'os de bras*. Angl. Cavity in the bone of the arm.

BATRACHUS, *Rana & Ranula*, eſt tumor ſub lingua, unde coaxando vox producitur. à βαλεγχίζω ranas coaxando imitor. comp. ex βοὴ vox, λεγχεῖα aſpera, & ἔχω habeo. B. **Een kikvorſch gezwel.** Germ. **ein froſch geſchwulſt.** Gall. *Tumeur de grenouille*. Angl. A frogge ſwelling.

BDELLIUM eſt gummi aut lachryma Myrrhæ guſtu & colore proxima, ſed cujus arboris incertum eſt. Si bonum guſtu erit ſubamarum, tranſlucidum cum frangitur, pingue cum fricatur, odoratum, facile molleſcens: Gummi quidam arboris eſſe ſpinoſæ in Arabia, India, Media &c. eſſe putant.

BECHICA, ſunt Medicamenta tuſſim inhibentia, vide *Pectoralia* à βήττω tuſſio; Unde βῆξ tuſſis.

BEHEN, officinæ noſtrates monſtrant radices nomine *Behen*: Unam *Behen rubram* appellant, alteram *albam*. De utraque controvertitur cujus ſint ſpeciei. Arabibus (ut Serapioni) ſunt *Behen* radices, paſtinacæ radicibus ſimiles. Hinc ſcribit Hali Albas, *Behen & paſtinacæ ſilveſtris radices* nullum inter ſe diſcrimen habere. E modernis *Behen album* aliqui *Polemonii*, ſive *Lychnidis ſylveſtris* ſpeciem eſſe autumant, quam Tabernamontanus vocat *Herbam articularem*: *Behen rubrum*, alii *Limonii maritimi*, alii *Valerianæ rubræ*, alii *Biſtortæ* ſpeciem eſſe putant:

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

aliqui vero, Garziâ & monente & reprehendente, *Zerumbeth* esse statuunt. Hinc est, quod aliqui in descriptionibus Arabum substituunt *Eryngium*, alii *Tormentillam*, alii *Angelicam*, alii denique *Caryophyllatam*. Auctuarius & Myrepsus *Behen Hermodactylos* esse volunt, forsan avellanas purgatrices.

BELENOIDES, est processus styloides, cranii basi infixus. à βάλλω jacio, unde βέλος sagitta, & εἶδος forma. Belg. Pziem-wys uytsteekzel. Germ. Der griffel außwasch. Gall. *Apophyse styloide*. Angl. A bodkinlike process.

BENIGNUS MORBUS est, qui nulla vehementia & sæva, supra ordinarium cursum habet symptomata. Belg. Een goetaardige siekte. German. Gute krancheit. Gall. *Maladie benigne*. Angl. A favourable disease.

BENZOIN, gummi est, ut dicunt, arboris proceræ; Verum *Bontius*, dicit reperiri in java planta ex pluribus sarmentis coalita, qualis est smilax aspera; seu salsa parilla, nisi quod sarmenta ibi brachii crassitiem æquent, vel etiam superent, ita ut hæc in medio sæpe truncus arboris continuus satis crassus appareat: ex hujus cortice inciso colligitur gummi bezoin. *Doctiss. H. N. Grimm*, notat esse arborem egregiæ formæ, recti caudicis, & mediocris magnitudine, habens viri plerumque crassitiem; Crescit ad occidentem Sumatræ. Fructus fert rotundos sed compressos, magnitudine parvæ nucis avellanæ, & inclusus est tunicæ, instar nucum juglandium, quæ tamen aliquantulum pilosa est. Folia profert tenera & mollia, inferius pallido-viridia, superius vero saturatè viridia. Nucleus hujus fructus saporem habet ingratum & amarum. Arbor quinquennis vel sexennis usque ad lignum secundum longitudinem vulneratur, unde liquor albus, tenuis, vi-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

viſcoſus, glutinoſus & pellucidus exſtillat, qui ſolari calore induratur unde duplex gummi, album & citrinum, vel craſſius, & obſcuri coloris: Eſtque valde odoratum, & ſi bonum pellucidum, globulis candidis refertum, thuris æmulum, citrineſcens eſt. Vocatur & *Aſa dulcis.*

BERIBERI, *Bontio* aliiſque vox familiaris apud Indos; Vox eſt Barbarica ſignificans paralyſis ſpeciem, cum quis nictitando genibus & elevando ovium inſtar incedat. Belg. **Schaaps lammigheit.**

BES, alias *Beſſis*, *Biſſis*, *Biſſa*, vel *Biſe*, quaſi bis triens, quia $\frac{2}{3}$ ſive duo Aſſis Trientes, ſeu quod dempto libræ Triente ſupereſt. *Hoc eſt*, Unciæ VIII. Priſcian. p. 8. vulgo *Marca.* vox præter *Celſum*, *Galeno* uſitata. Olim *Des*, veluti dempto triente. Alias Libra numularia & octonaria.

BEZOARDICUM, eſt Medicamentum venena & malignitates expellens. Derivatur nomen à Lapide bezoar. Belg. **Een tegengift.** German. **Widergifft.** Gall. *Contrepoiſon.* Angl. Antidote.

BIBITORIUS MUSCULUS, ſive *oculum adducens*, poſitus in majori angulo oculi, ſic dictus, quod introrſum naſum verſus oculum ducat, bibenteſque cantharum inſpicere cogat. Belg. **De dzinkſpier.** Germ. **Der ſauffer mauß.** Gall. *Muſcle bibitoire.* Angl. Drink brawne.

BICEPS MUSCULUS, eſt primus cubiti & femoris. B. **De tweehoofdige.** Germ. **Zweyköpffig mauß.** Gall. *Muſcle avec deux teſte.* Anglicè. The brawne with two heades.

BICONGIUS eſt menſura duodecim ſextarios continens.

BILIS eſt excrementum ſulphureum & ſalinum ipſius liquoris ſanguinei, in hepate mediantibus glandulis exiguis ſegregatum, quod vel in veſiculam fel-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

leam, vel per ductum hepaticum in inteſtinum duodenum exantlatur, ut ibi ciborum ulteriori perfectioni inſerviat, & fæces à ſecretione chyli relictas foras convehat. *Bilis* conſtat ex ſulphure, ſale volatili & pauca aqua : Ordinario flava eſt : *Præter* ordinem vero Vitellina, Porracea, Æruginoſa, vel Glaſtea, quæ colorum diverſitates ſolummodo ex intenſionis caloris & fermentationis gradu expullulant. *Franc. Sylvius* bilis aſcenſionem per ductum Hepaticum ad cor aſſeruit, verum hæc ſententia, ut nec rationi, nec experientiæ ita nec veritati congruit. Bilis non dicitur niſi quando à ſanguine ſegregata fuerit ; Ideoque veterum ſententia de humore bilioſo, inventa circulatione ſanguinis prorſus corruit, vide *Humores ſanguinei. Celſo* Fel. χολὴ ξανθὴ, aut κροκοειδὴς, γλυκὺ, quaſi dulce, à contrario ſenſu, cum ſit amariſſimum, teſtibus *Plinio & Aureliano.* Belg. **Gal.** Germ. **Gall.** Gall. *Fiel, bile, cholere.* Angl. Choler, anger, the Gall.

Biliosus dicitur, præſertim veteribus, qui multa bile abundat, ſed qui noſtra inſpiciat fundamenta, aliter videbit, bilem quidem deficere, ſed bonam nunquam abundare. Belg. **Galagtig.** Germ. **Giftgallig.** Gall. *Bilieux, colere.* Angl. Colerike, angrie, gallish.

Bilis Atra, Idem quod *Melancholia.*

Biolychnion eſt calor nativus, qui à parentibus fætum comitatur, verum poſtea cum in lucem editus eſt, calor ſenſim perit, poſtquam pueri ſpiritus & ſanguis ab alimentis & aëre nitroſo, alterantur fermentantur & accenduntur. Nugæ ſunt eorum, qui affirmant calidum hoc perennare ; Nam ſi calidum ſit, in continuò motu erit, ergo ut cæteri ignes & calores diſpellitur. ex βίος vita, & λύχνος lumen. Belg. **De ingeboren warmte.** Germ. **Ein-**

geboh-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

gebohren hitz. Gall. *Le Chaleur ne dans.* Angl. Natif heat.

BISMUTHUM, Idem quod *Marcaſeta.*

BITUMEN JUDAICUM, vide *Aſphaltos.*

BLÆSITAS eſt depravata locutio, à vitio linguæ, in conformatione aut obſtructione peccantis. B. **Liſpen.** Germ. **Liſpeln.** Gall. *Begayant.* Anglic. Liſpe. Vide *Balbuties.*

BLÆSUS, eſt vitium in verborum prolatione. Item is cui pedes ſive crura extrorſum vertuntur: Vel cui dorſi ſpina anterius vel poſterius incurvata eſt. Paralyticum quoque ſignificat. à βλαισόω diſtorqueo. Belg. **Liſper.** Germ. **Ein Liſper.** Gall. *Begue.* Angl. That ſtutteth in ſpeaking.

BLAS eſt nomen à phantaſtico *Helmontio* confictum, ſignificans generaliter aſtrorum motum localem & alterativum, ſed quid ipſe per illud vocabulum ſignificat, forte neſcivit.

BLATTA BIZANZIA, ſive *unguis odoratus*, eſt alicujus conchilii integumentum: Odore ſuavi, colore fuſco, figura oblonga.

BLENNA eſt mucus craſſus per palati foramina & nares deſtillans, qui provenit, (ut dicunt,) ex cerebri ventriculis per proceſſus mammiformes. Belg. **Snot.** Germ. **Butze / ſchnudder kengel / rotz.** Gall. *Morue, morueau.* Angl. Snevel, ſnot.

BLEPHARIDES, Idem quod *Cilia.*

BLEPHARON, vide *Palpebra.*

BLEPHAROXYSTUM, inſtrumentum eſt, quo palpebræ concinnantur. ex βλέφαρον, palpebra, & ξυρῶ tondeo.

BOA, papularum morbus eſt, cum maculis rubentibus corpus rubet. Idem quod *Papula.* Belg. **Roodhont / roodjong / roodbonk.** Germ. **Hitz-blätterlein.**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

BOCHETUM, eſt alicujus decoctionis ſecunda decoctio.

BOCIA eſt vas vitreum ventricoſum cucurbitæ inſtar. Belg. **Een buik-glas.** Germ. **Bauchglas.** Gall. *Verre ventru.* Angl. Bellied glaſſe.

BOCIUM, Idem. quod *Bronchocele.*

BOLETUS CERVI, *Fungus cervinus*, *Tuber cervinum.* Creſcit in ſylvis, ubi cervorum copia eſt. Sunt rotundi, magnitudine ferè pilæ palmariæ, & aliquando minores, cortice obducuntur ſubnigro, intus continent materiam pulverulentam nigerrimam. Belg. **Herts-wannen / hertsſpongie.** Ger. **Hirſchbrunſt / hirſch-ſchwamm.** Angl. The Mushroom ſpawn.

BOLUS eſt Medicamentum internum, habens conſiſtentiam, melle paulo craſſiorem; & quantitas, quæ unica doſi præſcripta, buccâ commode excipi poteſt. B. **Een bzoft.** Germ. **Biſſen / mund-voll / brocken.** Gall. *Morceau*, *une bouche.* Angl. A Morſel, gobbet, lumpe.

BORBORYGMUS eſt murmur in inteſtinis amplis cum ſonitu. à βορβορύζω ſtrepitum edo. Belgicè **Beſoete winden.** Germ. **Ein gemummel.** Gallicè. *Murmure.* Angl. Murmur.

BOROZAIL aut *Zail* Æthiopum; in viris *Aſab*, in fœminis vero *Aſſabatas* dicitur. In utraque ora fluvii *Senega* multa ſunt regna, præſertim in ea quæ meridiem ſpectat, Regnum *Mely*, in ea quæ ſeptentrionem regnum *Tomboiu.* Ibi graſſatur morbus, partes genitales potiſſimum infeſtans, diverſus ab eo quæ vulgo Gallicus dicitur, qui ex immodica venere, cui multum obnoxii ſunt, ortum habet.

BOTANICA, eſt ſcientia de Herbis; inde *Botanicus*, qui herbas novit. Belg. **Kzuid-kenning.** Germ.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Germ. Krautkundung. Gall. *Science d'Herbe.* Angl. Knowledge of the hearbe.

BOTHOR, sunt pustulæ oris non serpentes, sed tales quæ facile suppurantur & delentur, etsi nonnunquam leviter eas suppurare contingat. Estque *Bothor* generalis appellatio etiam pustularum faciei, pulmonis & aliarum partium. Variolæ ac morbilli etiam *Bothor* ab Arabibus nominantur & pro vesiculis pustulisque oculis adventantibus sumuntur.

BOVINA FAMES, idem quod *Bulimia.*

BRACHERIUM, idem quod *Amma.*

BRACHIALE, idem quod *Carpus.*

BRACHIÆUS, vide *Brachium.*

BRACHIUM, sive *Lacertus* est membrum constans brachio propriè dicto, cubito & manu. Fortè à βραχίον sive βραχύτερος τοῦ λοιποῦ τῶν χειρῶν, brevissimus reliquæ partis manuum. Unde *Brachiæus musculus.* Belg. Den arm. Germ. Arm. Gall. *Le bras.* Angl. The arme.

BRACHYLOGIA, Idem quod *Brachylogus.*

BRACHYLOGUS, est qui suas sententias breviter determinat. *Brachylogia* est brevis locutio. Ut sunt *Aphorismi Hippocratis.* ex βραχὺ breve, & λέγω dico.

BRADYPEPSIA, est tarda ventriculi concoctio seu fermentatio: à mala dispositione fermenti acidi, & respiratione imminuta. ex βραδὺ tardum, & πέπτω coquo. Belg. Gen langsame koking der mage.

BRANCHUS est raucedo faucium, & asperæ arteriæ. Raucitas *plin.* Ravis *plauto.* à βρέχω sorbeo. Vide *Raucedo.*

BREGMA sive *Pregma*, est os sincipitis. à βρέχω madefacio, quia illa ossa infantibus, & sæpe adultis humida & tenera sunt. Vide *Sinciput.*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

BREVE VAS, dicitur vas à ventriculo venoſum in ramum venoſum lienare tranſiens. Belg. Het korte vat. Germ. Das kurtz gefäß. Gall. *Vaiſſeau bref.* Angl. Shorts veſſels.

BREVIS CUBITI MUSCULUS, eſt muſculorum cubiti extenſor ſecundus dictus & Brevis. Oritur ab humeri cervice, poſterius miſcetur cum Longo & humeri os occupat, deſinit vero in illam Olecrani partem, cui innitimur. Belg. De korte ellebooghs ſpier. Germ. Der kurtzen ellenbogen mauß. Gallicè. *Le Bref muſcle de coude.* Anglic. Shorts brawne of the elbow.

BROCHI, ſunt labiones, ſive qui magna & inordinata labia habent: Item Laquei Chirurgici genus.

BRODIUM, eſt liquor in quo Medicamenta vel aſſervantur vel diluuntur.

BRONCHIA, ſunt arteriæ ſeu fiſtulæ reſpiratoriæ ramificationes; à βρόγχος, guttur.

BRONCHOCELE, eſt tumor in larynge aut Broncho apparens. à βρόγχος media pars aſperæ arteriæ, & κήλη tumor. Belg. Gorgel-gezwel / Keel-ſcheur. Germ. Gurgel geſchwulſt. Gallic. *Le Goutron*, vel *Le gros goſier.* A. Tumor in the throte.

BRONCHOTOMIA, eſt aſperæ arteriæ, in membranoſa ejus parte, quæ eſt intra duos annulos, ſectio; uſus eſt in anginoſis, ad ſuffocationem inhibendam. ex βρόγχος media pars aſperæ arteriæ, & τέμνω ſeco. Belg. Een openinge in de longe-pyp / ſtrotſnee. Germ. Zerſchneidung von die gurgel. Gallicè. *Section de goſier.* Angl. Section of the wind-pipe.

BRONCHUS eſt aſperæ arteriæ portio media fiſtuloſa ex annulis anterius conſtructa; ſuperior pars larynx; inferior veſicularis dicitur: inſervit voci & reſpirationi. à βρέχω vel βρόχω forbeo, jugiter enim ad ſan-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ſanguinis accenſionem aër abſorbetur. Belg. **Het middelſte deel der lucht-ader/ longe-ppp.** Germ. **gurgel.** Gall. *Goſier.* Angl. The wind-pipe.

BUBO, eſt inguen ſive locus à flexu femoris ad pubem. Item tumor p. ſan. in inguinibus, à lue venerea vel peſtilentiali excitatus. à βουβωνιάω bubone laboro. Belg. **Een peſt-buil / een venus buil / klap-oor.** Germ. **Knuttel** in collo ſi fuerit. **Ein ſchlier.** Gallicè. *Un Bubon.* Angl. A Boile.

BUBONOCELE, eſt *Hernia* ſive *Ramex inguinalis*, hoc eſt quando inteſtina per proceſſum peritonæi dilatatum, in inguina & ſcrotum delabuntur & ſubſidunt : Nonnunquam pro bubone ſive tumore in inguine ſumitur. ex βουβὼν inguen, & κήλη tumor. Belgic. **Een zwelling in de lies / breuk / darmſcheurſel / lies-breuk.** Germ. **Bruch in den gemächten.** Gall. *Hergnie à l'Aine.*

BUCCA, Gr. στόμα, γναθὸς, κόρη. Dicitur oris pars laxior, quæ inflando tumet, uti apparet in Tubicinibus. Belg. **De mond / het hol der kaken.** Germ. **Die höle des munds die man auffblaſen kan.** Gall. *Bouche.* Angl. The cheeke.

BUCCINATOR, eſt muſculus buccarum rotundus, circuli inſtar, tenuis & membranoſus, variis fibris intertextus, oris tunica inſeparabiliter ſuccinctus. In hujus centro obſervavit *Caſſerius* robuſtum quoddam vinculum exterius enatum, & os genarum perreptans, ubi in muſculum quendam parvum & gracilem buccæ directè oppoſitum terminetur. *Oritur* à ſuperiori maxilla, inſeritur in inferiorem ad gingivarum radices. *Uſus* eſt buccas cum labiis movere : Eſtque dentibus inſtar manus, dum huc illud ad dentes cibos propellit, quo exactius comminuantur. Belgicè. **De haak-ſpier.** German. **Der mund-mauß.** Gallicè.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Muſcle de la bouche. Anglicè. Muſcle of the cheeks.

BUCCULA, eſt carnoſa ſub mento pars. Belgis. **De onder-kin.** Germ. **Mündlein.** Gall. *Petite bouche.* Angl. The under chin.

BULIMIA, idem quod *Bulimus.*

BULIMIASIS, idem quod *Bulimus.*

BULIMUS Aurel. *Phagadæna, Edacitas præter conſuetudinem* Horatiano. βούλιμος Plut. in Symp. Galeni, βουλιμία, βούβρωσις Plut. Hom. φαγέδαινα. Eſtque fames aucta nimis; cui ſæpè lipothymiæ comitantur, *Bovina* dicta: oritur aliquando à ventriculi fermento nimium acri, unde tunicæ membraneæ & nervi irritati animal in remedium, alimentum, ſibi appetit. ex βοῦς bos, ſive ut aliis placet ex particula βοῦ, ſignificationem augente & intendente; & λιμὸς fames. Belg. **Koe-honger / een onverzadelijke honger / raſende honger / eet-zucht.** Germ. **Kuh hunger.** Gall. *Faim de vache.* Angl. The Cowe hunger.

BURSA, vide *Serotum.*

BURSALIS MUSCULUS, eſt *obturator* femoris internus, ſic dictus quia tendines quadruplices junctos intra carnoſum veluti marſupium, à tertio & quarto quadrigemino, eleganter formatum abſcondit. Belg. **De beurs-ſpier.** Germ. **Beutel mauß.** Gall. *Le Muſcle bourſale.* Angl. The Purſe brawne.

CACA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

C.

CACABUS seu LEBES, est vas terreum vel cupreum majus, stanno intus obductum, quod climactere supra ignem suspendi solet, in quo Medicamenta coquuntur. Belg. **Een ketel.** Germanicè. Aehren Kessel. Gall. *Marmite*, *Chaudron*. Anglicè. Kettle, Cauldron.

CACATORIA FEBRIS, est febris intermittens, (sic clarissimo *Sylvio de le* Boe dicta) cum alvi dejectione multa vel frequenti, & quandoque simul torminosa, diverso accessus tempore ægros valde affligens, ac debilitans: etiam *Catarctica & Dejectoria* vocari potest. Belg. **De kalt-koorts.** Germ. Schels kaltweh. Gall. *Fievre Chiante*. Anglic. The purging fever.

CACHECTICUS, est qui cachexia laborat. B. **Zugtig / die in een quaat bel steeht / wangedaantig.**

CACHEXIA, est malus corporis habitus, ex humorum vitiosorum dispositione prava ortus, unde febres lentæ, tabes, hydrops &c. contrahuntur: in cachexia facies sæpe pallida & mali coloris est, corpus tumidum & inflatum: Cachexia latè sumpta cum εὐεξία opponitur, ac ut bonus habitus omnibus partibus sanis communis est, ita malus habitus ab omnibus malis propagatur. Strictè *cachexia* tantum sumitur pro mala dispositione in habitu corporis; *Eucxia* vero pro humorum sive sanguinis pariter & corporis dispositione bona accipitur. Ex κακὸς malus, & ἕξις habitus. Belgicè. **Ongedaantheit / groene ziekte / wanstal / wangedaante.** Germ. Ungestaltnis. Gall. *Cachexie*. Angl. An ill habit of body.

CA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CACOA, est fructus arboris, magnitudine amygdali, colore fuscus, tenui membrana conclusus. Tota autem siliqua in qua concluduntur magnitudinem habet cucurbitæ oblongæ mediocris sortis, desinit in acumen, uti inter κειμήλια mea videre est. Venit ex variis Americanis locis ex Guatimala &c. adhibiturque loco monetæ, pauperibusque eleemosyna datur, parant ex hoc tum potum Indis vulgarem, tum massam hanc *Chocolatam* dictam, (& potius hoc nomine venit) quæ fit ex dictis granis tostis & tusis ac aromatibus mixtis. Vide *Chocolata*.

CACOCHYMIA, est humorum in sanguine vitioforum, abundantia: Veteribus dicitur pro varia dispositione, *ulcerosa*, *biliosa*, *pituitosa*, *melancholica*, *acida*, *salsa*, *pontica &c.* Sed vocabula hæc ob inutilitatem à veris neotericis irridentur. ex κακὸς pravus, & χυμὸς succus, humor, à χύω vel χύνω fundo. B. **Kwaat zapigheit / quade boedsaamheit / quaadbogtigheit / quaadbloedigheit.** Ger. **Ungestalt von feuchten.** Gall. *Cacochymie.* Angl. Cacochymie.

CACOCHOLIA, est bilis malè dispositа. ex κακὴ mala, & χολὴ bilis. B. **Quade gestaltheit der gal.** Germ. **Ungestaltheit der gallen.** Gall. *Indisposition du fiel.* Angl. Indisposition of the gall.

CACOCHYLIA, est depravata Chylificatio. Ex κακὸς malus, & χυλὸς, Chylus, succus. Belg. **Quade gulmakinge.** German. **Ubele gulmachung.** Gall. *Mauvaise chilification.* A. Evil chilification.

CACOËTHES, *Chironium ulcus* sive *Telephium.* est morbus vel ulcus curationem respuens, quod ulcus malignum vocatur, hoc fit cum ulcus fuerit callosum vel sinuosum, cui nonnunquam osficula decedentia & carriosa subjacent. ex κακὸν malum, & ἦθος mos, consuetudo. B. **Een quaad-aardige sweer.** German. **Ein böse geschwär.** Gallic. *Mau-*

vaise

vaise ulcere. Angl. An evill ulcer, Boile, vel sore.

CACOPATHIA, est mala passio. ex κακὸς malus, & πάθος passio. Belg. **Quade drift.**

CACOPHONIA, est mala vocis prolatio, ex organorum vitiositate proveniens. ex κακῶς malè, & φωνέω voco. Belg. **Quade uitspraak der woorden.** Germ. **Schwer bespracht.** Gall. *Difficulte en parlant.* Angl. Ill voice.

CACORYTHMUS, pulsus est arteriarum, nullum ordinem servans. Dicitur etiam *Arythmus.* ex κακὸς malus, & ῥύθμος, ordo. Belg. **Een ongelyke pols.** Germ. **unempfindige pulß.** Gallicè. *Le Poulx inegal.* Angl. A pulse inegale.

CACOSPHYXIA, est pulsus vitiosus. ex κακὸν malum & σφύζω pulso, salio. Belg. **Een quade pols.** Germ. **übel pulß.** Gall. *Le Poulx mauvais.* Angl. A evill pulse.

CACOTROPHIA est nutritio depravata ex sanguinis vitio: Ut in Lepra, Impetigine &c. ex κακὸν malum & τροφέω nutrio. Belgic. **Quade voeding.** Germ. **übel nahrung.** Gallicè. *Mauvaise nutrition.* Angl. Ill nutriment.

CACUMINA, idem quod *Summitates.*

CADUCUS MORBUS, vide *Epilepsia.*

COECUM INTESTINUM, est in ordine à pyloro quartum, sic dicitur, quia instar sacci propendens, ab una parte impervium sit. Belg. **De blinde darm.** Germ. **daß blind darm.** Gall. *Entraille aveugle.* Angl. Blinde gut.

COEMENTUM, & COEMENTATIO, vide *Cementum.*

CÆSAREA SECTIO, idem quod *Hysterotomotocia.*

CÆSAREUS PARTUS, vide *Partus Cæsareus.*

CALAMINARIS LAPIS, reperitur sæpius in metallorum fodinis; est lapis fossilis, subflavus, non admodũ, durus, luteus dum accenditur fumũ eructans.

Dici-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Dicitur & *Cadmia*. Belg. **Kalamint-ſteen / Kalmp-ſteen.** Germ. galmey / galmey-ſtein. Gallicè, *Cadmie*. Anglicè. Calaminaris-ſtone, Stony Cadmia.

CALAMUS AROMATICUS, quid ſit, dubitatur. Alii *Acorum* volunt, alii *Galangam*. Garzias dicit eſſe Aromaticum quidem, non vero odoratum, imo & juncum eſſe duntaxat. Seritur per univerſam Indiam: Neque odoratus eſt niſi è terra evulſus: quantoque viridior, tanto tetriori odore tetrior, teſte eodem Garzia. Dicitur & Calamus odoratus, Indicus, Alexandrinus, &c.

CALAMUS SCRIPTORIUS eſt dilatatio quædam circa cerebri ventriculum quartum, quæ deinde in mucronem exacuitur, & ab hac figura nomen obtinuiſſe videtur. Belg. **De ſchrijf-pen.** German. Schreibfeder. Gallic. *Un Plume*. Anglic. Writing pen.

CALCANEUM, idem eſt quod *Calx*.

CALCHOIDEA, ſunt in pede oſſicula tria, tarſum una cum aliis conſtituentia, & à *Fallopio* Cuneiformia dicta. Belg. **Wigge-beentjes.** Germ. Keilbeinlein. Gallicè. *l'Os Chalcoide*. Anglicè. Wedges bone.

CALCINATIO eſt miſti per ignem, aut res corrodentes, (per Mercurium, aquam fortem, aquam regiam &c.) in calcem ſolutio. Belg. **Kalkmaking.** Germ. Kalckmachung. Gallic. & Anglic. *Calcination*.

CALCINATIO PHILOSOPHICA ſeu SPAGIRICA, eſt, cum cornua, oſſa aut ungulæ, ſuper aquam ferventem per aliquot horas ſuſpendantur, donec facile in pulverem tundi queant. Belgicè. **Philoſoophiſe Calcinatie.** Germ. Der Philoſophiſcher brennung. Gall. & Angl. *Calcination Philoſophicale*.

CAL-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CALCOIDEA OSSA, Idem quod *Cuneiformia.*

CALCULUS est præter sanitatem in corpore humano lapidosa concretio, quæ sæpe in renibus, testiculis aliisque in partibus, ex particulis salinis & terrestribus concretis generatur. Belg. **Steen.** Germ. Blasenstein. Gall. *Pierre dans la vesie.* Angl. Stone in the bladder.

CALDARIUM, Idem quod *Laconicum.*

CALIDUM INNATUM, vide *Emphytum thermum*, aut *Biolychnium.*

CALLICREAS sive *Pancreas*, est Glandula conglomerata, sub ventriculi parte posteriore collocata; longitudinem habet trium aut quatuor digitorum in homine; tenui membrana à peritonæo investitur: terminatur in homine juxta ductum communem bilarium in intestinum duodenum ex cujus ductu lympha volatilis & insipida effunditur: Verum *Sylvius de le Boe* cum Discipulo suo *de Graaf* succum acidum & subacidum, quandoque austerum & dulcem invenisse se dicunt, inde quoque originem ferè omnium morborum deducunt: Sed sciendum hoc fortasse fuisse observatum cum vix unus ex centum hominibus exacte sanus reperiatur. De hac quæstione vide Anat. nostr. Ref. Usus est succo suo volatili chylum subacidum & bilis amarorem temperare, fermentare & volatilizare, ut tandem dulci sapore venas lacteas subbeat & ascendat. Componitur. ex καλὸν pulchrum, & κρέας quasi diceres carnem formosam. Belg. **Albleis / groote klier / heel-bleis / Buik-klierbedde.** Germ. Das gekroßgdruse. Gall. *Le Pancreas.* Angl. The sweet taste, all flesh, sweet-bread, the pancreas.

CALIX, *Calices* sunt oculi sive gemmæ, florum prodromi, ut oculi populi arboris: Vel est folli-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

folliculus, quo flos primum, mox feminis fœtus clauditur. Vide *Alabaſtri.*

CALLUS, eſt ſpecies tumoris ſine dolore, cuti ſimilis, ex nimio labore contractus. Græcis, τύλος. Belg. **Een weere / eelt.** Germ. **Verhartung.** Gall. *Cal, Durillon.* Angl. A hardneſſe.

CALOR NATIVUS, vide *Biolychnium.*

CALVA, *Plin.* Calvaria. *Celſo*, cranium, κρανίον, quod cerebrum integat quaſi κράνος id eſt Galea, πόλος, κόγχος *Lycochr.* σκάφον *Ariſtoph.* κῦτος, eſt integumentum capitis oſſeum. Vide *Cranium.* Belg. **Het hooft-ſcheel / pan van 't hooft / bekkeneel / hooft-ſchotel / herzen-bekken.** German. **Ein hauptſchedel / hirnſchale.** Gall. *Crane.* Anglicè. The Sculb. Item pars capitis capillata ſuperior, quæ à morbo vel ſenectute primo calveſcit. Belgicè. **De kruine / blees.** Germanic. **das oberſt des haupts.** Gallic. *Le Sommet de tête.* Anglic, The upper hairy part of the head.

CALVARIA, Idem quod *Calva.*

CALVITIUM & CALVITIES, apud Græcos vocatum eſt φαλάκρωσις, & μαδάρωσις, quod quidem vitium nihil aliud eſt, niſi depilatio capitis ætate hominibus adveniens. Belg. **Kaal-hoofdigheit.** German. **Kalheit des haupts.** Gallic. *Chauveie.* Angl. Baldneſſe.

CALX, Plauto. *Calcaneum* Virg. item πτέρνα, σκελὶς eſt ſecundum os tarſi in pede, reliquis magnitudine & robore præſtantius, oblongum & verſus poſteriora protenſum, ut ei firmius homo inſiſtat, nec lapſu facili retrorſum concidat. Belg. **De verſenen / de hiel.** Germ. **die verſe und ferſe.** Gall. *Le Talon.* Angl. The Heele bone.

CALX, Chymicis quoque dicitur, quod calcinando, vel in Alcool convertitur ut Calx ſaturni, vel ſal-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

saltem friabile factum est. Ut, cornu cervi ustum. Belg. Kalck. Germ. Kalck. Gall. *La Chaux*. Angl. Chalke, Lime.

CAMARIUM, vide *Fornix*. ex καμάρα fornix, testudo.

CAMAROSIS, est cranii ictus, in quo ossis portio aliqua, in testitudinis formam, suspensa relinquitur. à καμάρα testudo. B. Verwelffel-breuk. Germ. Gewelb-bruch. Gall. *Rompure de voute*, Angl. An arch breaking.

CAMBIUM, est humor secundarius secundum *Avicennam* qui inter Arabum humores recensetur, cujus usus erat, partes nutrire: primus dicebatur humor *Ros* sive *Innominatus*: Secundus, *Gluten*; & tertius, qui proximè in alimentum convertebatur, *Cambii* nomine veniebat: Sed ea figmenta, inventâ à nobis circulatione sanguinis per tubulos, planè concidunt. Nisi per *Rorem* intelligas Chylum, per *Gluten* particularum quietem, & per *Cambium* Chyli assimilationem.

CAMERATIO, Idem quod *Camarosis*.

CAMPHORA & CAPHORA, gummi est alicujus Arboris in Sumatra propè Baros. Procera arbor est & densa, ædificiis struendis perutilis; Caudex recte ascendit: Ramos ordinatè explicat: folia sunt magna, carnosa, anterius acuta, camphoramque spirantia. Fructus formosi sunt avellanæ nucis magnitudine, oblongè rotundi, tenui tunicâ cincti, quæ rursus, instar nucum avellanarum, alteri tunicæ eleganti forma includitur, colore rubro, purpureo, flavo & viridi, integrum fructum contegit, & tulupæ instar superius sese aperit. Postquam arbor ista fuerit caphora dives, à foliis, cortice, & externo ligno spoliatur, usque ad medullam, quæ finditur, in qua caphora eleganti forma, coagulata & crystallina

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

reperitur. In *Japonia* alia colitur arbor, quæ camphoram præbet, folio tenuiori, molliori, diutissimèque odorem camphoræ spirante. Ex radicibus quoque cinamomi caphora elicitur, quod habeo ex viris fide dignis. Non nego tamen aliam hujus gummi esse arborem, fruticem aut plantam, nam ex ipsa salvia prolectam vidi. Est gummi ex albo pellucidum, graveolens ex china, japan aliisque locis ad nos delatum: Omnium optimum dicitur, quod ex Borneo venit, sed ob pretium nimium fortè huc non adfertur. Facile accenditur, & si conservetur in thecis apertis disparet. Belg. **Campher.** Germanic. **Kampffer.** Gall. *Camfre.* Angl. Camphire.

CANALES, sunt ductus, per quos liquores transeunt: Ut sunt ductus Salivales, Bilarius, Hepaticus, Pancreaticus, &c. Græc. πόροι ductus. Belg. **Pipen/ huisen.** Germ. **Kanals.** Gallic. *Canals, conduits, tuyaux.* Angl. Channels.

CANALICULUS ARTERIOSUS, est vas inter arteriam pulmonalem & arteriam magnam in fœtibus, quod in adultis obliteratur: Usus in fœtibus est ut ex arteria pulmonali per canaliculum hunc sanguis in arteriam magnam exoneretur, ex eo quod sanguis, (quia fœtus in utero non respirat) in pulmonibus non accenditur. B. **De slag-aderlijke buis.** Germ. **Der puls-adren kanal.** Gall. *Canalicule arteriose.* Angl. Arterious vessel.

CANCAMUM, Quidam laccam esse putant, alii anime gummi. Dioscoridi est Arabicæ arboris lachryma, Myrrhæ quodammodo similis, viroso gustus: quod ad suffimenta usurpant.

CANCER, vide *Carcinoma.*

CANDISATIO, soli competit saccharo, quod in aqua solutum, purificatum, atque quadantenus inspissatum, in crystallos concrescit, idque candisari vo-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

vocant. Imponunt autem solutioni nonnunquam res Medicamentales solidas, ut crystallis illis saccharatis obducantur, easque confectionibus adnumerant. B. **Candelisering.** Germ. **Kandelzirung.** Gall. & Angl. *Candelisation.*

CANDUM, saccharum dicitur in crystallos redactum, vulgo *Saccharum candi* sive *candum, cantum, sandum, crystallinum, lucidum.* Estque saccharum depuratum, candisando in crystallinam formam sec. art. redactum, ad modum quo salia crystallisantur: Est pro viliori vel depuratiori saccharo vel rubrum, vel album. Belg. **Kandy suiker / stock suiker /** quia bacillos ollis imponunt, ut nempe crystalli ex syrupo spissiori iis adhæreant. Germ. Zucker candit. Gall. *Sucre de Candée.* Angl. Sugar-Candy.

CANELLA, vide *Cinamomum.*

CANINA APPETENTIA, vide *Cynodes Orexis.*

CANINI DENTES, vide *Dentes & Cynodontes.*

CANINA RABIES, idem quod *Hydrophobia.*

CANITIES, est mutatio capillorum ad colorem album ante legitimam ætatem. Canities vero duplex adhuc est: altera quæ secundum ætatis cursum obvenit: altera vero quæ vitiosa, & morbosa ab *Aristotele* nuncupata est. Belg. **Grysheit.** Germ. **grawe vel weisse.** Gall. *Blanchissure de cheveux.* Angl. Whitnesse of haire.

CANNA MAJOR, idem quod *tibia.*

CANNA MINOR, idem quod *fibulæ os.*

CANON, est instrumentum Chirurgicum, quo, mediante acu, vulnera hiantia consarciuntur: Est rectum vel curvum, pro varia vulnerum φάσει. Belg. **Een Kanon** / ob similitudinem. Item, **Een geweerstert naeypppjen.**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CANTHUS sive *Hircus* est angulus oculi, qui vel major sive internus, vel minor sive externus. Græc. κανθοὶ. Quorum qui ad nasum sunt, φαυλῆρες & μυγαὶ appellantur, quod inde lachrymæ effluunt: & qui ad tempora, παρόπται *Poll. Nicandro.* Belgic. **De oog-hoek / oog-winkel.** Germ. Augen-winckel. Gallic. *Coin de l'œil.* Anglicè. The corner of the eye.

CANTUM SACCHARUM, vide *Candum.*

CAPELLA, Idem quod *Cupella.*

CAPHORA, Idem quod *Camphora.*

CAPILLAMENTA, sunt filamenta illa tenuia, in florum medietate surgentia. Belg. **De draadjes.** German. Fäserleins. Gallic. *Filets.* Anglic. Filets, Sprouts.

CAPILLARIA VASA, sunt vascula minima capilli speciem referentia. Belg. **Haïrige vaatjes.** Germ. Haarig gefäßleins. Gall. *Le Vaisseaux capillaire.* Angl. The capillare vessels.

CAPILLORUM DEFLUVIUM, idem quod *Alopecia.*

CAPILLUS, ac si diceres capitis pilus. Belgicè. **Hoofd-haïr.** German. Haupthaar. Gall. *Cheveux.* Angl. The Haire of the Head.

CAPISTRUM, est fascia quædam Chirurgica; quæ capiti accommodatur. Belg. **Een Hoofd-swagtel.** Germ. Haupt windlen. Gallic. *Bandette de tête.* Angl. Head-swadling-band.

CAPITA, circa herbas denotat rotunda illa seminum, aut florum receptacula. Vide *Codia.*

CAPITELLUM, vide *Alembicus.*

CAPITILUVIUM, est liquor quo caput lavatur. Comp. ex *Caput & Lavare.* Belg. **Een Hooft-wassinge.** Germ. Hauptwaschung. Gall. *Lavement de tête.* Angl. Washing of the head.

CAPI-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CAPITIS DOLOR, Idem quod *Cephalalgia.*

CAPREOLARIA VASA dicuntur ea, quæ in modum Capreoli incedunt, ut ſunt vaſa ſanguinea teſticulis & ovariis dicata. B. **Wynranks vaatjes.** Germ. **Säbeleingleiche gefaßlein.** Gall. *Vaiſſeaux capreolaire.* Angl. The Capreolare veſſels.

CAPREOLI, ſunt ligamenta contorta, quibus plantæ nonnullæ dotatæ ſunt, ut aliis ſeſe annectant, uti eſt in vite, clematum, ſmilacum &c. ſpeciebus. B. **Klawieren.** Germ. **Säbelein.** Gall. *Les tenons.* Angl. A Claſpe.

CAPREOLUS *auris.* Vide *Helix.*

CAPSULÆ ATRABILARIÆ, ſive *Renes Succenturiati*, aut *glandulæ renales*, ſunt corpora glanduloſa, renibus ſuper impoſita. *Uſus* eorum eſt ut lympham in ſuas cavitates ſuſcipiant, ut ſanguis craſſus à renibus refluus, & ſero maxima ex parte, deſtitutus, diluatur, & ad curſum circularem fluidior reddatur. Belg. **De nier-doosjes / nier-klieren/** malè **ſwarte-gal doosjes.** Germ. **Der nierklieren.** Gall. *Glandules des reins.* Angl. The Reins glanduls.

CAPSULA CORDIS, idem quod *Pericardium.*

CAPSULA COMMUNIS *Gliſſonii* in Hepate, nihil aliud eſt quam membrana à peritonæo producta, cui porus bilarius & vena portæ in hepate ſimul includuntur. Belg. **De gemeine doos van Gliſſonius.** Germ. **Der gemeiner kiſtlein van Gliſſon.** Gall. *Capſule commune de Gliſſone.* Angl. The commons boxes of Gliſſon.

CAPSULÆ SEMINALES ſunt extremæ, vaſorum ſemen deferentium, capſularum inſtar, dilatatæ, cavitates, quæ per duo foramina, ſemen à teſtibus

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ſtibus receptum, in veſiculas ſeminales emittunt, ut in iis ad coitus tempus aſſervetur, vel per vaſa lymphatica in maſſam ſanguineam reducatur. Belgicè. Zaat-boosjes. Germ. Der ſaamen kistlein. Gallic. *Capſules ſeminales*. Angl. The ſeed boxes.

CAPULUM, eſt palprebrarum, aliarumque partium contorſio. à κάμπλω contorqueo.

CAPUT, eſt tertius ſive ſupremus venter, cerebri & cerebelli in quo anima habitare videtur, domicilium præcipuum. Quod in ſummo poſitum eſt, oculorum gratia. Extus oſſibus tegitur & cute cum muſculis. Laterales partes ſinciput; poſterior occiput, & anterior frons dicitur. Infra frontem ſequuntur oculi, naſus, os, mala, mentum &c. B. 't Hooft. Germ. Ein kopff / ein haupt. Gallicè. *La Teſte*. Angl. The heade.

CAPUT MORTUUM, eſt reſidua illa materia, craſſa & ſicca, quæ in deſtillationibus præcipue mineralium remanet: communiſſime autem remanentiam vitrioli notat. Belg. De doode kop / doode overſchot. Germ. der todten kopff. Gallic. *Tête mort*. Angl. Dead head.

CAPUT-PURGIUM, idem quod *Errhinum*.

CARANNA, eſt reſina duriuſcula, tenax non admodum glutinoſa, Tacamahacæ ſimilis, niſi quod ſit paulo odoratior, ſplendidior, liquidior & denſior. Adfertur ex Carthagine Indiæ occidentalis ſeu novæ Hiſpaniæ provincia, ubi ex vulnerata arbore elicitur, atque illinc foliis latis ac nervoſis inſtar arundinaceorum foliorum involuta ad nos pervenit. Sæpe iſtud gummi in cucurbitis excavatis quoque colligitur.

CARBO, vide *Anthrax*.

CARBUNCULUS, idem quod *Anthrax*.

CAR-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CARCINODES est tumor Cancro similis. ex καρκίνος cancer, & εἶδος forma. Belg. Een kanker-zwel / de wolf / de bret. Germ. Krebs-geschwulst. Gall. *Ecrevice*, *chancre*. Angl. A crab, canker.

CARCINOMA, *Carcinus* sive *Cancer*, est tumor semper in glandulis productus, ab acribus & obstruentibus humoribus ortum ducens rotundus, durus, lividus, dolens, in principio pisi magnitudine, sed postea gaudet venis circum se turgidis, pedesque cancri referentibus, quamvis non semper. Ex καρκίνος cancer, & νέμω depasco. Belg. Kreeft-gezwel. Germ. der krebs. Gall. *Chancre*. Angl. Canker.

CARCINUS, idem quod *Carcinoma*.

CARDAMOMUM, habetur & *majus*, *medium* & *minus*. De majori duas species vide, *vulgare* nempe quod oblongis folliculis includebatur, magnitudine seminis, quod in minori sorte concluditur: Nigrum erat uti aloë succotrina; sapore cubebem fere æmulans. Vulgo *Grana Paradisi*. Belg. Paradys grein. German. Paradießkörner. Gallic. *Grain de Parady*. Angl. Grains of Paradise, Greater Cardamom. Altera species concludebat semen in duobus folliculis, colore & magnitudine cannabis semini non cedens, sed sapor idem. Primo intuitu videbatur mihi esse nuces avellanæ, suis calicibus externis viridibus & exsiccatis, inclusæ. Sed unicus calyx duos folliculos comprehendebat. *Medium* necdum vidi. Sed *Cardamomum minus vulgare*, minoribus includitur folliculis, albis & tripartitis, non piperem sapore æmulans, sed magis Aromaticum veluti ex carvophyllis & caphura. Belg. Kleine kardamom / Paradys-hoozn. Germ. Cardamömlein. Gallic. *Petit Cardamom*. Anglic. Cardamom the less, graines of paradys.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CARDIA est Cor, sive musculus principalissimus, sanguini duntaxat circumferendo destinatus: Vide *Cor.* à κραδαίνω palpo, vibro, B. **Het hart.** Germ. Das hertz. Gall. *Cœur.* Anglic. The heart. Vocatur interdum *Stomachus*, sive sinistrum ventriculi orificium. Belg. **De krop van de maag.** Ger. **Kropff von der magen.** Gallicè. *Bouche de ventricule.* Angl. Mouth of the mawe.

CARDIACA PASSIO, *Cardiacus morbus*, *Cardiaca & Stomachica exolutio.* Idem quod *Cardialgia.* Item est suffocatio cordis ex polypo, vel sanguine coagulato &c. à καρδία Cor. Belg. **Een hartstikking.** Germ. Hertz ersteckung. Gall. *Suffocation de cœur.* Angl. Suffocation of the heart.

CARDIACUM seu *Cordiale*, est Medicamentum, cor (ut olim putabant) roborans: Sed potius blandam fermentationem sanguini inducens, qua spiritus exhausti reficiuntur, unde circulatio per consequens benignior & facilior redditur. ex καρδία cor, & καίω uro. Belg. **Een hart-sterking** / sed malim, **bloed-sterking.** Germ. Hertz-starckendes träncklein. Gall. *Cardiaque, potion cordiale.* Angl. Cordial Medicine.

CARDIALGIA & *Cardiogmos* Plinio *Rosio Stomachi*, est morsus, rosio aut contractio nervi paris vagi & intercostalis stomacho inserti, à materia vellicante in ventriculo contenta, ita ut cor, ob consensum, angustatum, & contractum, Lipothymiam patiatur. Vide *Cardiaca passio.* à καρδία cor, & ὀδύνω doleo. Belg. **Maag-pyn / herte-pyn / hertewee.** Germ. Daß hertz-wehe. Gall. *Doleur de stomac.* Angl. Sorowe of the Hearte.

CARDIOGMOS, Idem quod *Cardialgia.* ex καρδία cor, & ὀδύνω doleo.

CAREBARIA, est Cephalalgiæ species, seu gra-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

gravitas capitis. ex κάρη caput, & βαρὺ grave. B. Hoofts ſwaarheid. Germ. Daß haupt wehe. Gall. *Doleur de tête.* Angl. Paines of the head.

CARIES, *Teredo*, *Teredum & Pædarthrocace*, eſt oſſis cancer ſeu corruptio & exeſio, ab humoribus acribus, ibidemque ſubſiſtentibus. Belg. Beenbze-ter / opeten der beenen. German. Beinfeule. Gall. *Pourriture & vermoliſſure des os.* Angl. Rotteneſſe, vel wormeating of bones.

CARMINANTIA ſeu CARMINATIVA, dicuntur flatus diſcutientia, ut ſunt Aniſum, Fœniculum, Leviſticum &c. Belgic. Wind-dzphende middelen. Germ. Wind-treibende mittel. Gall. *Remede Carminative.* Angl. A Carminative Medicine.

CARNEOLUS, vide *Sardius Lapis.*

CARO, eſt ſubſtantia muſcularis, conſtans ex fiſtulis, ſanguinem ex arteriis accipientibus, inque, venas revehentibus. Veteribus dicitur quintuplex *Muſculoſa*, *Fiſtuloſa* ſive *Fibroſa*, ut in muſculis & corde. *Parenchymatica*, ut pulmo, Hepar, lien. *Viſceroſa*, ut inteſtina. *Glanduloſa*, ut pancreas, glandulæ mammariæ, ſalivares &c. *Spuria* ut Gingivæ, labia, penis Glans, &c. Græc. σὰρξ & κρέας, ſed illa diſtinctio nullius eſt momenti, cum nulla caro ſit, niſi muſculoſa, &

CARO, etiam ſignificat ſubſtantiam iſtam molliorem fructuum ſucculentorum, quam alias pulpam vocamus, ut *Pulpa* vel *Caro Caſſiæ*, *Cydoniorum.* Belg. Vleiſ. Germ. Fleiſch. Gall. *Chair.* Angl. Flesh.

CARO QUADRATA, ſive *Membrana*

CARNOSA, dicitur ea quæ contractam volam explicat. Belg. Vierhant vlies. Germ. Vierſchrötige hautlein. Gall. *Membrane quarré.* A. Sqare fleece.

CAROTIDIS *Arteria*, eſt externa, vel interna: Externa quæ juxta cor aſſurgens, in duos ramos

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

dispescitur, quorum exterior ad fauces, faciem, capitis verticem, & retro aures variè distribuitur, alter vero ramus apparatu quodam velut mechanico, os cuneiforme pertransit, in eo enim peculiaris in utroque latere canalis insculpitur in quo arteria illa in majorem cautelam tunica insuper ascititia crassiore investitur, sic igitur ductu instar S duplicis: Canali osseo elapsa, tunicam ascititiam deponit, & τῷ ἐγκεφάλῳ suo sanguine prospicit, circa nervum igitur ophthalmicum ascendens, ad latera porrigitur, deinde ad anteriorem cerebri regionem intra ductum nervorum olfactoriorum: Ultimò ad posteriora protenditur & juxta medullam oblongatam & spinalem medullam cranio exiens eam suo liquore ad os sacrum usque irrigat. Olim arteriam illam vertebralem seu internam vocabant eo quod putarint eam ascendere & cranio immisso cum carotide conjungi, quod tamen juxta accuratiss. *Willisium*, secus experimur. *Soporales* seu *Carotides* vocantur, quia si vinculo constringantur, ilico affectus soporosos excitant: Veteres enim malè soporem ordinarium inde produci existimabant. *Carpo & Celso* σφαγίτες appellantur, id est jugulares. à καρόω soporem induco. Belgicè. **De krop-slag-ader / de slaap-slag-ader.** German. der kropffs puls adren. Gall. *Arteres carotides*. Angl. The Arteres carotides.

CARPIA; à Gallica voce *Charpie* originem ducit, volgò *Carpie*. Latinis *linteamentum carptum*, vulsumve è linteis concerptis: *Linamentum rasile*. Gr. τιλτὸς μοτὸς, διάσυρος *Ægineta*, τίλμα *Apsyrto*. *Delinamentum sanarium*, est concerptum linamentum, quo vulneri ulcerive immisso sanies inanitur. ἔμπυος μοτὸς *Hippocrati Linamentum rasile*, è lanugine linteorum erasa conficitur. ξυστὸς μοτὸς, ξύσμα *Erotiano*, ἄχνη ὀθονίου *Hippocrati*. Belg. **E eschrabde wie-**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

wieken. *Linamentum tortile* è materia contorta fit. σπειρὸς μόλος Belg. Gedraide wieken/ vulgo pluksel. Germ. Fluckſel. Gall. The Pluckings of linnen.

CARPOBALSAMUM, vide *Balſamum.*

CARPUS, vulgo *Brachiale*, prima palmæ pars *Celſo καρπὸς. πλεὶς Heſich.* eſt pars brachii inter partem inferiorem cubiti & manus : Conſtat ex officulis octo, quibus cubitus manui connectitur. Belgicè. Hooz-hant. Germ. Gewerff der hand. Gall. *Le carpe.* Angl. The wriſt.

CARTILAGO, eſt pars alba, ligamento ſiccior, duriorque ; oſſe vero mollior, dicitur vulgo ſimilaris & ſpermatica, ſed falſò, quia non magis ex ſemine conficitur ac cæteræ partes ; articulationem faciliorem reddit, parteſque varias ab injuriis externis defendit. Græcis χόνδρος & Belg. Gzake-been / knoz-been. German. Kröfpelbein / knorpel. Gallicè. *Cartilage.* Angl. Cartilage, griſtle.

CARUNCULÆ LACHRYMALES idem quod *Carunculæ oculi.*

CARUNCULÆ MYRTIFORMES, ſunt orificii vaginæ muliebris corrugationes, ſeu membranoſæ inæqualitates nullo certo numero comprehendendæ, quæ in parturientibus, & poſt partum ita obliterantur, ut earum veſtigium vel minimum non remaneat. Ut plurimum conſpiciuntur quatuor. Belg. Vleiſige heuveltjes. Germ. Mirtgleiche hübelens. Gall. & Angl. *Caruncules mirtiformes.*

CARUNCULÆ OCULI, ſunt glandulæ, utrique cantho majori appoſitæ, humiditatem pro oculis humectandis, ſecernentes, & lachrymarum nomine venit, quæ deinceps per puncta lachrymalia, oſſi naſi inſculpta, in nares exonerantur, externa *innominata* & interna *lachymalis* dicitur. B. Oog-klieren. Germ. Der augen klieren. Gall. *Caruncules des yeux.* A. Caruncule of the eyes.

CA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CARUNCULÆ PAPILLARES, sunt corpuscula exigua in renibus, numero decem; propriè sunt fasciculi à concentratione canaliculorum ex quibus renum substantia maxime constat orti, qui serum à canaliculis recipiunt & in pelvim deducunt. Belgic. Tepelwpze kliertjes. Germ. Tüttlein gleiche Drüsen. Gall. *Caruncules papillaires.* Angl. Caruncules in the reins.

CARUS est sopor in quo ægri vellicati, compuncti aut vocati, vix sensionis notas ostendunt, absque febre, Lethargo major, & Apoplexia minor est. Causa est obstructio vel compressio Pororum & Meatuum versus cerebri medullium euntium & in corporis calloſi, limbo saltem extimo, sedem habentium. à κάρω soporem induco. Belg. Slaap-zugt/ slaap-ziekte. Germ. Schläff-sucht. Gall. *Grand Sommeil.* Angl. A Fast sleepe.

CARYOPHYLLI, ac si diceres *Nucifolium*, nomen, quod ipsi rei neutiquam respondet. *Caryophyllorum* arbores propagantur maturo ipsorum fructu, qui non est vulgare illud *Caryophyllum*, in tabernis notum, illud enim rudimentum saltem est fructuum. Ipse fructus Aromaticus immaturus, non aliud videtur esse, quam quod verbi gratia, in rosa calicem, & quidem speciatim ejus capitulum, tandem fructum cynosbati constituit; hujus pars superior in quatuor cuspidulas divisa cum rosarum illo cortice lacinioso, Alabastri nomine noto, convenire videtur; ipse flos summitati huic innascens exterius quatuor crassioribus pelliculis involvitur, quæ invicem complicatæ globulum illum efformant, hisque se pandentibus flos demum in conspectum venit, itidem quatuor foliolis primo candidis, deinde virescentibus, ex umbilico sive quadrato alveolo enatis constans, & multis staminulis albis, antheræ in modum, quasi toti-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

totidem floſculis, prominulum ex umbilici medio apicem vel clavum ubique cingentibus, conſitus. Baccæ quando è viridi aut pallido rubeſcere incipiunt capitulum aperiunt, floremque oſtendunt, & earum vindemia inſtat, quæ cratibus imponuntur, & latis Ari foliis tectæ per aliquot dies fumo macerantur, deinde in ſole exſiccantur, donec fulvum illum colorem acquiſiverint; quali vulgo cernuntur. Arbores ſunt quibusvis Lauris celſiores, non frutices. Folia Lauro quoque ſimillima ſed anguſtiora. Belg. **Nagelen / Kruidnagelen.** Germ. **Nelcken.** Gallic. *Clou des girofle.* Angl. Clouves. Fructus porro maturi, quadruplo ferè majores ſunt & craſſiores, vulgo *Antophylli* dicti: Nucleum continent durum majores ſunt & magis ventricoſi Belg. **Moeder nagelen.** Germ. **Mutter nelcken.** Gall. *Antophyl.* Angl. Great cloves; eſt & alia ſpecies admodum rara, minori forma, ſed magis denticula, & vocatur noſtratibus **Kroon-nagelen** & **Koninx-nagelen.** Omnes illas ſpecies apud me proſtant. Eſt & cortex quædam ex America, niſi fallor, allata, quæ & odore & ſapore caryophyllis neutiquam cedit, vocaturque cortex caryophyllorum; ſed cujus ſit arboris necdum mihi conſtat. Belg. **Nagelhout.** Sunt & Alii *Caryophylli Plinii* dicti, rotundi, magnitudine ribium, colore fuſco, facile friabiles, racematim Botri inſtar ſuccreſcentes. Folia habent magna. Sapor ſeminis intus concluſi, imbecillem caryophyllorum ſaporem refert. Dicuntur & *Garyophylli.*

CARIOPHYLLI PLINII vide *Caryophylli.*

CASSIA FISTULA, *Nigra*, *Solutiva*, *Laxativa.* Iſtius fructus arbor eſt procera, inſtar juglandis, imo & folia ferè conveniunt, ſed acutiora ſunt,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ſunt, inſtar Perſici foliorum. Flores producit ſubflavos, gratiſſimi odoris, poſtea ſequuntur ſiliquæ rotundæ lignoſæ & oblongæ, non raro ulnam excedentes, colore nigro: Intus concluditur medulla nigra ſive pulpa: Per plurima adſunt ſepimenta, quibus & medulla & ſemina continentur. Naſcitur in utraque India, imo & in Africa. Græc. κασία μέλαινα Belg. Pyp-kaſſie. German. Pfeiff-caſſie. Gall. *La Caſſe en baton, Caſſe laxative.* Angl. Caſſia in the pipe or cane.

CASSIA LIGNEA, vide *Cinamonum.*

CASTOREUM, quid ſit, ab extraneis nationibus vix ſciri poteſt, quia Mercatores noſtri illud emunt à nationibus, quæ illud iterum ab aliis habent. Alii teſticulos, glandulas alii ſuſpicantur. Anatomia detexit non eſſe teſticulos, qui gallorum teſtes vix ſuperant, ſed veſiculas eſſe duas ſive folliculos, qui tam in maribus quam in fœminis, utrinque in inguinibus, ſtatim ſub cute, ovorum gallinaceorum magnitudine, & ſæpe majores conſpiciuntur, ex quibus liquor oleoſus & gravi odore emanat, quem animal lingua lambit. Veſiculæ exiccatæ verum ſunt *Caſtoreum.* Illud utraque India præbet. Gr. Καστόριον. Belg. Beverſwyn / bevergeil. Germ. Bibergeyl. Gall. *Le Caſtorée.* Angl. The caſtore.

CASTRATIO, eſt Teſtium exciſio, ſeu privatio, ne quis coitui aliquid contribuere poſſet. Is qui caſtratus eſt, dicitur *caſtratus* ſeu *Eunuchus.* B. Tubbinge. Germ. Außhauwung / außſchneydung des heimlichen glids. Gall. *Chaſtrement.* Angl. Gelding, or pluking aw ay.

CASUS UVULÆ, vide in *Cion.*

CATACLEIS, eſt coſta prima, ſubclavicula dicta. ex κάτω infra, & κλεὶς clavis.

CA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CATAGMA est ossium fractura, sive separatio continui in duris corporis partibus, quæ externè duro quodam instrumento, vi partem affligente efficitur; cujus differentiæ à forma, à parte & accidentibus desumuntur. Belg. **Been-breuk.** Germ. **Ein bein-bruch.** Gall. *Fracture d'Os.* Angl. The breaking of bones.

CATAGMATICA, sunt Remedia ad fracturæ curationem necessaria. à καλάγω deduco.

CATALEPSIS, *Catochus*, *prehensio*, aut *congelatio* est, quando is qui corripitur, subito corripitur, & in quo situ positus erat immobilis manet, sive steterit sive sederit, sive aliter flexus fuerit, respiratione salva, salvo pulsu, apertis oculis sine motu, loquela aut sensu, nam rarum est si sermones aliorum intelligant, aut cibum vel potum, quem præbemus, deglutiant; Verum inter externas causas sunt fulminis ictus, & acre frigus. à καλαλαμβάνω prehendo, corripio. Belg. **Zin-bang / leden styving.** Germ. **Sinnehmung.** Gall. & Angl. *Catoche.*

CATALOTICA, idem quod *Cicatrizantia.* à καλλόω circatricem induco.

CATAMENIA, sunt menstrua muliebria, quæ singulis mensibus, ab intumescentia massæ sanguineæ inducta, turgescunt & foras prorumpunt; aliorum sententia est à semine in testibus generato & sanguini communicato. Quidam menstruorum causam lunæ motibus adscribunt, hoc autem concesso necessum foret, ut uno eodemque tempore, omnes simul menstruum fluxum paterentur. Menstrua incipiunt anno duodecimo, decimo tertio, vel decimo quarto: Desinunt vero, circa annum quinquagesimum, verum hoc exactè determinari vix potest. Supprimuntur in prægnantibus, & lactantibus: Regula tamen non est. ex κάτω infra, & μὴν mensis.

Belg.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Belgic. De ſtonden/ maant-ſtonden/ kardinaals muts/ het goed/ onpaſſelykheid. Germ. Monatliche reinigung / Monat-zeit / Frawen-zeit. Gallicè. *Les menſtrue, ſang menſtrual.* Angl. Moneth blood, womans courſes.

CATAPASMA eſt pulvis fragrans, qui odoris ſui cauſa veſtibus inſpargitur. Item pulvis fragrans qui poſt illinitionem, ſtomacho aut cordi applicatur. à καταπασσάω inſpergo. Vide *Diapaſma.*

CATAPHORA idem eſt quod *Coma*, verum in eo differunt, quod *Cataphora* tanquam genus omnium ſtuporum ſine febri ſumatur. à καταφέρω deorſum fero, quia ægrorum membra deorſum concidunt. Belg. Slaap-ziekte/ ſlaap-zugt. Germ. Schläffzucht. Gall. *Grand Sommeil.* Angl. Faſt ſleepe.

CATAPHRACTICA eſt nomen alicujus faſciæ ſeu ligaturæ, quæ thoraci accommodatur. Belgicè. Een middelpfs band. Germ. Bruſtwindlen. Gall. *Bandelette de poitrine.* Angl. Breaſt ſwaddle.

CATAPLASMA, eſt Medicamentum topicum pultis conſiſtentia. Præſcribitur fere duobus modis, nempe vel per coctionem vel ſine eâ. Illud fit frequentius, hoc ſæpe majorum eſt virium. In illo jubentur aſſumere vegetabilia, ſcopo convenientia, ut radices, herbæ, ſemina, flores, fructus &c. additis farinis appropriatis, aut illis omiſſis, quæ omnia in ſ. q. liquoris, v. g. aquæ, cereviſiæ, lactis, vini, &c. coquuntur ad pultis conſiſtentiam. Hoc paratur ferè ex vegetabilibus minutim conciſis, affuſo tantum liquore ſufficienti, eâ ſolum quantitate, ut reſpondeat conſiſtentiæ pultis. Poſſunt hic quoque addi farinæ, mica panis, olea, unguenta, ſicuti quoque in prioris generis cataplaſmatibus. à καταπλάσσω illino. Belg. Een pap/ bzije/ cataplaſme. Germ. Papp. Gall. *Cataplaſme.* Angl. Cataplaſme, pultiſe.

CA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CATAPOTIUM vulgo *pilula*, est Medicamentum internum; quod deglutiendo ad alvum subducendam & purgandam, in forma pilularum assumitur. ex κάτω deorsum, & πίνω bibo. Belg. **Buikzuiverende pillen.** Germ. Pillulen. Gall. *Pillules.* Angl. Pilles.

CATAPTOSIS est Epilepsiæ symptoma cum homines derepente in terram concidunt. à καταπίπτω deorsum cado.

CATARACTA, est duplex, *Incipiens* seu *Suffusio*, vel *Confirmata* seu *Cataracta*, propriè dicta: *Incipiens* est oculi suffusio, cum nempe nubeculæ, festucæ aut muscæ, ante oculos volare videntur. *Confirmata* vero est, quando à pellicula tenui, pupilla in totum vel ex parte occluditur. Ita ut radiis solaribus debitus ingressus *præcluditur*. Cataractæ confirmatæ curantur acu per membranam albugineam & corneam ad Cataractam usque adacta, quæ acu deprimenda & si resiliat comminuenda, deinde oculus aqua rosarum & albumine ovi cum alumine conquassato obligandus. à καλαχέω confundo. Græc. ὑπόχυμα. Belg. **De staar / een bal-blies.** German. Staar. Gall. *Cataracte.* Angl. A Cataract.

CATARRHOPUS, seu *Catharrhus* dicitur vulgo, quando Humores, vapores aut flatus deorsum ex capite ruunt. Vide *Catharrus.* ex κάτω deorsum, & ῥέω fluo.

CATARRHUS, veteribus dicitur humorum à capite ad subjectas partes, ut nares, os, pulmones &c. defluxus; velut in coryza, & Brancho contingit. Catarrhi tamen non dantur, nam à capite nihil fluit, ad illas partes: Sed glandulæ narium, & quæ circa oris partes sunt, sæpe obstruuntur, & hinc illæ lachrymæ. Convenit sic dicere

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Si fluat ad pectus, dicatur Rheuma Catarrhus. Ad Fauces Branchus, ad Nares esto Coryza.

Ex κάτω deorsum, & ῥέω fluo. Belg. **Een ſinkinge/ katern.** Germ. **Fluß des haupts.** Gall. *Catharre, Rheume, Fluxion.* Angl. Rheume, Deſtillation.

CATARRHUS SUFFOCATORIUS, eſt quando, (ut veteribus placet) humores excrementitii à capite ad organa reſpiratoria decidant, & ſuffocationem minentur. Sed potius dicerem eſſe glandularum, circa laryngem, intumeſcentia, qua reſpirandi difficultas & ſuffocatio inducitur. Belg. **Een ſmorende ſinkinge.** Germ. **Erſteckende fluß.** Gall. *Catharre Suffocative.* Anglic. A Smoothering Rheume.

CATARRHUS SPINALIS MEDULLÆ, eſt, cum quædam vaſa lymphatica, medullam ſpinalem ambientia, fuerint rupta, ex quibus latex ſi decidat, Catarrhus inducitur. Belg. **Een ſinkinge des ruggen graats merg.** Germ. **Fluß der ruck grads marck.** Gallic. *Catharre de Mouelle de l'Epine.* Anglicè. Rheume of the Marrow of the Chine-bone.

CATÁSARCA, idem quod *Anaſarca.* ex κατὰ per, & σὰρξ caro.

CATASCHESIS eſt diſpoſitio bona, hecticæ oppoſita. ex κατὰ per, & ἕξις habitus, diſpoſitio.

CATASTASIS eſt corporis humani, vel temporis diſpoſitio. à καθίστημι conſtituo.

CATATASIS eſt extenſio corporis verſus inferiora. ex κάτω infra, & τείνω tendo.

CATECHU & inconvenienter *Terra Japonica*, ſuccus eſt ex variis aſtringentibus fructibus expreſſus.

Ve-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Venit ex Pegu, Suratta, Magno Mogolis imperio, Malabaria, Bengala & Zeilon. Inter Pinang cum foliis Betel ut plurimum usurpatur. Verus fructus & basis est Acacia orientalis planta Tamarindo non absimilis. Si tantillum ori indatur, astringit primo deinde saporem dulcem & gratum relinquit, eodem modo ac folia Thee masticata.

CATHÆRETICA sunt *Caustica* sive Medicamenta, superfluam carnem, auferentia & perforantia. Ex καθαιρέω dejicio.

CATHARMA, idem quod *Cathartícum.*

CATHARSIS, idem quod *Cathartícum.*

CATHARTICUM est Medicamentum purgans, quod ventriculum, intestina & quicquid in sanguine heterogenæum & vitiosum fuerit, expurgat & in communem cloacam, seu intestina præcipitat. Vide *Purgatio & Vomitorium. Cathartica* dicuntur vulgo *Cholagoga*, ut *Rhabarbarum*, *Scammonium*, *Cassia fistula*, *Diaprunum solutivum*, *&c.* vel *Phlegmagoga & Hydragoga*, ut *Colocynthis*, *Jalappa*, *Mechoacanna*, *Diaphœnicum*, *Diacarthamum &c.* vel *Melanagoga*, ut *Helleborus niger*, *Folia Sennæ*, *Confectio Hamech*, *Trochisci Alhandali.* Sed illa divisio à neotericis jure rejicitur, cum purgantia ita specificè non operantur, ut creditum. Vocatur item *purgans Med. purgatio*, *Medicamentum ventrifluum* Aurel. quod alvum dejicit. κάθαρσις, καθαρτήριον ἢ καθαρτικὸν φάρμακον, ὑπήλατον *Hippocr.* ἐλατήριον *Eustath. & Poll.* κενόσιμον φάρμακον *Moschopulo.* à καθαίρω purgo. mundo. Belg. **Een buikzuiveringe/ purgatie.** Germ. **Außführend/ außführende artzney mittel.** Gall. *Purgatif.* Angl. Purgative, purging Medicine.

CATHEMERINA, idem quod *Quotidiana Febris.*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CATHETER, Est instrumentum fistulosum, quod per urethram vesicæ immittitur, ad urinam suppressam, evacuandam: Vel cujus cavitati instrumentum *Itinerarium* dictum intruditur, ad calculum vesicæ explorandum, ut hoc negotio Sphincterem vesicæ ostendat, ad incisionem in perinæo faciendam, Ænea Fistula *Celso* σίφων Æginetæ. à καθίημι immito. Belg. **Een Catheter / een pislosende pyp.** Germ. Der harn ausslärende pfeiffe / Catether. Gall. *Tuyau pour tirer l'Urine.* Anglicè. Fistulous instrument to provoke urine.

CATHETETRISMUS, est administratio, qua per catheterem, injectio in vesicam, mediante siphone, fiat. à καθαιρέω prehendo, & τρίβω frango. Belg. **Een inspeutinge in de blaas.** Germ. Einspritzung in der blatter. Gall. *Injection dans la Vesie.* Angl. Injection in the bladder.

CATHOLICUM, seu *Panacæa*, dicitur Medicamentum universale seu commune, omnes vitiosos humores corrigens vel educens. Ex κατὰ per, & ὅλον totum. Belg. **Een algemeen geneesmiddel.** Germ. Allgemein artzney. Gall. *Medicine Universelle.* Angl. General Healing.

CATHYPNIA, est gravi & alto somno esse oppressum. ex κατὰ per, ad, & ὕπνος somnus. B. **Een sware slaperigheit.** Germ. Schwärre schlafferickeit. Gall. *Grand Sommeil.* Anglic. Great sleeping.

CATINUS, Idem quod *Cupella.*

KATΩ PURGARE, hoc est per inferiora purgare.

CATOCATHARCTICA, sunt purgantia per inferiora. ex κάτω infra & καθάρτικον purgatio.

CATOCHE, Idem quod *Catalepsis.* ex κάτω deorsum, & ἔχω habeo.

CA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CATOCHUS, Idem quod *Catalepsis.*

CATOPSIS, Idem quod *Myopia.*

CATORETICA Idem quod *Purgantia.* ex κάτω infra, & ῥέω fluo.

CATOTERICA, Idem quod *Purgantia.* à Positivo κάτω infra, deorsum.

CAVA VENA, vide *vena.*

CAVITATES sunt ventres majores, in quibus princeps aliquod viscus continetur; ut in capite, cerebrum; in thorace, pulmo, cor &c. in abdomine, hepar, lien, renes, ventriculus, intestina, vesica, &c. suntque tres, caput, thorax, & venter. Belg. **Holligheden.** Germ. **Höllickeiten.** Gall. *Cavités.* Angl. Cavites.

CAVITATES minores sunt cerebri & cordis ventriculi de quibus suo loco. vide *Ventriculi.*

CAULEDON, est fractura ossis transversim facta, fracti ossis partes ita separans, ut è directo non jaciant. à καυλὸς caulis, virga. Belg. **Een dwers-breuk.** Germ. **Zwerch bruch.** Gall. *Fracture de travers.* Angl. Breaking a cross.

CAUSODES idem quod *Causus.* à καίω uro, & εἶδος forma.

CAUSTICA sive *Escharotica*, sunt quæ cutim & carnem in duram crustam sive escharam exurunt. Ut sunt æs ustum, Calx viva, Mercurius sublimatus, Ruptorium, ferrum candens &c. à καίω uro.

CAUSUS, seu *Febris ardens*, ea est, quæ cum majori æstu, quam in aliis continuis, siti fere intolerabili, aliisque symptomatibus insigniorem sanguinis phlogosin arguentibus, cursum suum peragit. à καίω uro. Belgic. **Brandende koorts.** Germ. **Ein hitziges Fieber.** Gall. *Fievre chaude.* Angl. A Burning flaver.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CAUTERISATIO, est artificialis quædam ustio mediante cauterio. à καυληριάζω cauterio inuro. Belg. Brandinge. Germ. Brennung. Gallicè. *Cauterisation.* Angl. Cauterisation.

CAUTERIUM, est instrumentum Chirurgicum ex ferro, auro, vel argento confectum, quod postquam incanduerit, actualem inurendi vim obtinet, cujus magnitudo & forma variat. Quandoque etiam pro cauterio potentiali sumitur ex lixivius vel calce viva cum sapone paratum. à καίω uro. Cauterium actuale vocatur Belg. Dadelyk brand-yser: potentiale vero vermogelyk. Germ. Brendysen. Gall. *Cautere.* Angl. Cobiron.

CEDMATA dicuntur defluxiones ad articulos, & præcipuè ad coxendicem, à σκεδάζω dissipo. Belg. bloetjingen. Germ. Fluß. Gall. & Angl. *Fluxion Rheume,*

CELE, est tumor Hernioſus in quacunque corporis parte excitatus. à κηλόω intumesco. Vide *Hernia.*

CELLULÆ INTESTINI COLI sunt cavitates, in quibus stercora aliquandiu morantur, ut adjacentes partes suo calore foveant, & quæcunque cruda sunt diutius in iis coquantur & fermententur. Ita in vesiculis seminalibus habentur cellulæ, ad seminis subitum effluxum retinendum. Belg. Celletjes. Germ. Hölleine. Gall. *Cellules dans les entrailles.* Angl. Cavities in the guts.

CEMENTUM est pulvis, cujus ope calcinatio cementatoria peragitur. Vel ut alii, est mineralis acuta materia & penetrans, cum qua metalla strata, ad cementandum reverberantur: estque vel simplex vel mista; Item in forma pulveris vel pastæ. Hinc *Cementare & Cementatio.* Belg. verkalkinge met stof. Germ. Kalckmachung durch staub. Gallic. *Cementation.*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tation. Anglicè. Cementatory Calcination.

CENCHRIAS est Herpetis species, à similitudine seminis milii, Herpes miliaris dicta. à κέγχρος milium. Vide *Herpes.*

CENEANGIA, est vasorum sanguineorum evacuatio per venæ sectionem. à κενόω evacuo, & ἀγγεῖον vas.

CENOSIS, Idem quod *Evacuatio.*

CENTRUM, est medium corporis non Mathematicè sed Physicè sumptum idque cor esse affirmant, à quo tanquam centro, sanguis in ambitum corporis propellitur & circulariter relegatur. à κεντέω pungo; punctum enim est medium cujusque centri. Belgicè. **Het middel-punt.** Germ. **Mittelst tupfflein.** Gall. *Centre du corps.* Angl. The middle of a body.

CEPHALÆA est dolor capitis pertinax & difficulter cedens. à κεφαλὴ caput, & ἄγω laboro, ago, Belg. **Ingewortelde hooft-sweer.** Germ. **Stetze haupt wehe.** Gall. *Continuel douleur de tête.* Angl. A Continual paine of the head.

CEPHALALGIA, sive *Capitis dolor*, is appellatur, qui aut totum caput, aut aliquam calvariæ partem affligit, atque adeo frequens est iste dolor, ut rara invenias eum, cui per totam vitam nunquam caput doluerit, & certe capitis dolor, ex æquo omnes aggredi solet, atqui nemini fermè parcere, sive fuerit obesus, macer, torosus, jejunus, ventre plenus, sobrius, intemperans, æger, aut quoad cætera sanus; denique juvenis, senex, vir, fœmina aut quivis. Imo levis adsit ægritudo opotet, aut raro felicitas, quando non adest *capitis dolor.* Partes quæ in dolore capitis affici solent sunt vel *externæ*, uti cutis, musculi, pericranium. Vel *internæ*, uti meninges, nervi, cerebrum, periosteum &c. Distinguuntur quoque in *externum & internum*;

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Particularem, partem hanc vel illam affligens, unde variæ denominationes. In *Accidentalem* à ſale, æſtu, ira, potu, febri &c. In *Habitualem*, *Levem*, *Vehementem*, *Acutum*, *Hebetem*, *Brevem*, *Diuturnum*, *Perpetuum*, *Intermittentem*, *fixum*, *vagum*, *moleſtiſſimum*, *frontis*, *à gravedine &c.* ex κεφαλὴ caput, & ἀλγέω doleo. Belgicè. **Hooft-ſweer/ Hooft-pyn.** Germ. Hauptwehe/ ſi fuerit immanis dicitur Dauthauptwe. Gall. *Douleur de Teſte*, *mal de teſte.* Angl. Headach vel paine of the Head.

CEPHALARTICA ſunt Medicamenta quæ caput purgant; quæ dicuntur caputpurgia. ex κεφαλὴ caput, & ἀρτίζω perfectum reddo. Belgicè. **Hooft-middelen.** Germ. Haupt-artzeneyen. Gallicè. *Remedes pour la tête.* Angl. Medicine which purge the head.

CEPHALICA, ſunt Medicamenta ſpirituoſa & volatilia, ad capitis mala pertinentia; Uti ſunt ſpiritus ſalis armoniaci, ſpiritus cornu cervi, caſtoreum, &c. Belgic. **Hooft-middelen.** Germ. Haupt-artzeneyen. Gall. *Remedes pour la tête.* Angl. Medicine in the diſtempers of the head. Item vena externa in brachio *Cephalica* dicta, quia in capitis morbis ſecari ſolebat. à κεφαλὴ caput. Belg. **Hooft-ader.** Germ. Haupt-ader. Gall. *Veine Cephalique.* Anglic. Vein of the head.

CEPHALOPHARYNGÆI, eſt primum muſculorum gulæ par, à capitis cervicisque confinio demiſſum, & in tunicam œſophagi latius expanſum. ex κεφαλὴ caput, & φάρυγξ fauces. Belgic. **De ſlok-darms hooft-ſpieren.** Germ. Der ſpeißröhr/ haupt-mauſ. Gallic. *Muſcle cephalique de l'Oeſophage.* Anglicè. The head brawn's of the gullet.

CEPHA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CEPHALOPONIA, est gravitas aut dolor capitis. ex κεφαλὴ caput, & πόνος dolor, labor. Belg. **Swaarhoofdigheit.** Germ. **Schwer-hauptdick.** Gall. *Gravite de tête.* Angl. Heaveneſs in the head.

CERÆA, sunt uteri cornua in brutis, in quibus generatio fit. à κέρας cornu.

CERATIUM, idem quod *Siliqua.*

CERATOGLOSSUM, est proprium musculorum linguæ, par à cornibus ossis hyoidis prognatum, & linguæ lateribus junctum; usus est linguam recta deorsum anteriora versus movere, quando ambo agunt: si vero alteruter contrahitur, in latus movet dextrum vel sinistrum. ex κέρας cornu, & γλῶσσα lingua. Belg. **Des tong-beens / hoorn-spieren.** German. **Der Zungbeins hoorn-mauß.** Gall. *Muscle Cornuë de l'Os hyoide.* Angl. The horning brawne of the tongue's bone.

CERATODES, idem quod *Cornea tunica.* à κέρας cornu, & εἶδος forma.

CERATOMALAGMA, est compositio emolliens ex cera aliisque paratum. à κηρὸς cera, & μαλάσσω emollio. Belg. **Een sachte was-salf.** Germ. **Ein weich machende wachs-salbe.** Gallicè. *Mol unguent de Cire.* Anglicè. Softening wax ointment.

CERATUM, à cera sic dictum, Medicamentum, est externum, ex cera, oleis, & nonnunquam pulveribus compositum, unguento crassius, & emplastro mollius. Belgic. **Een Salf uit wasch/ waspleister.** Germ. **Ein Pflaster von wachs.** Gall. *Ceroine.* Angl. A Seare cloth.

CERAUNOCHRYSOS, idem quod *Chrysoceraunius* pulvis. ex κεραυνὸς fulmen, & χρυσὸς aurum.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CERCHNOS, est Laryngis quædam asperitas, quæ instar granorum Juniperi sentitur, unde tussicula sicca excitatur. à κέρχω raucedinem induco. Belg. **De kink-hoest.** Germ. **Der king-hust.** Gall. *Toux Seiche.* Angl. Dry cough.

CERCIS, est os cubiti secundum, quod *Radius* appellatur, ob radii rotarum æmulationem. à κερκίζω radio. Vide *Radius.*

CERCOSIS dicitur carnosa quædam excrescentia ab uteri osculo prodiens, & pudendum muliebre replens, quod aliquando exterius progressum caudæ figuram refert. à κέρκος cauda. Belg. **Een uitwas des Moeders.** Germ. **Außwach der Mutter.** Gall. *Excrescence de la matrice.* Angl. A waxe out of the womb.

CEREA, Idem quod *Achor.*

CEREBELLUM, sive παρεγκεφαλὶς *Heroph.* ἔγκρανον *Galeno* ἐπικρανὶς *Poll.* ὀπίσθιος ἐγκέφαλος. est posterior τοῦ ἐγκεφάλου pars, itidem ut cerebrum ex substantia cinerea seu corticali, & alba seu medullari constituta in qua spiritus animales, actionibus involuntariis & mere spontaneis obeundis generantur. In homine, non item, in brutis, exterius ex plurimis lamellis, sibi imvicem incumbentibus constare videtur. Belg. **De agter-hersenen / of kleine hersen.** Germ. **Das hirnle / hirnlein / kleines hirn.** Gall. *Petit cerveau.* Angl. A litle braine.

CEREBRUM, vitalia capitis, *Plin.* ἐγκέφαλος, λευκὸς μύελος *Sophocli* stricte sumitur pro parte anteriore τοῦ ἐγκεφάλου, estque substantia sui generis, exterius tegitur pia matre, plurimis gyris ansractibusque dotatur, exterior substantia cinerea est, in qua spiritus animales generantur: Interior alba est, quæ spiritus animales ex corticali recipit, eosque per corpus callosum & medullam oblongatam in nervos exo-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

exonerat, à quibus actiones voluntariæ maximè dependent. Item, cerebrum est imaginationis, judicii, memoriæ & reminiscentiæ subjectum; Ideæ enim seu species rerum ab organis sensuum externorum receptis, deferuntur ad sensorium commune sive initium medullæ oblongatæ, deinde per corpora striata ac corpus callosum ibi imaginatio & judicium fit, verum in corticali substantia memoriæ sedes dicitur; si ideæ, post aliquot tempus ex memoriæ loco revocantur, reminiscentiæ nomine veniunt. Somnus, item fit in cerebro, de quo vide suo loco. Belg. De hooz-herszenen / de groote herszenen / hzein. Germ. Gehirn. Gallicè. *Cerveille.* Anglicè. Braines.

CERELÆUM; est linimentum ex cera & oleo compositum. à κηρὸς cera, & ἔλαιον oleum.

CEREVISIA MEDICATA, est cerevisia cui Medicamenta, cuilibet morborum scopo, convenientia, infusa fuerint. Belg. Genees-bier. Germ. Artzeny beer. Gall. *Biére mecinale?* Anglic. Physick beere.

CERIA, Idem quod *Favus & Achor.*

CERIO, Idem quod *Favus & Achor.*

CEROMA, Idem quod *Ceratum.*

CEROTUM, Idem quod *Ceratum.*

CERVIX, Græc. κύχλω & ἐπωμὶς, est posterior pars intra caput & dorsum, uti anterior *Collum* vocatur. Sic appellatur *Cervix uteri* ea pars quæ est intra fundum & os uteri. Ita ossa dicuntur habere cervices, uti videre est in superiori parte ossis femoris, intra illam partem quæ in acetabulo reconditur & trochanterem majorem. à quibusdam *Nucha* dicitur. Belg. De nek. Germ. der nack / das genick. Gall. *Chaignon du cou.* Angl. The Necke.

CERU-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CERUMINA, Græc. κύψελις ſunt aurium ſordes quæ in meatu auditorio ex cartilaginibus exudare videntur. Alii ex glandulis auri adjacentibus provenire exiſtimant : Conſtant ex plurimo ſale & ſulphure aduſto, unde amaritudo dependet : Utilia ſunt ne pulvis, feſtucæ, animalcula &c. aurem internam ſubeant. Vide *Marmorata aurium.* Belgicè. **Oor-ſmeer / oor-ſeep.** Germ. Ohrenſchmalz. Gall. *La Craſſe* vel *cire d'Oreille.* Angl. Ear-wax.

CHALASTICA, ſunt Medicamenta quæ humectando & emolliendo, partes conſtrictas relaxant. à χαλάω relaxo, remitto.

CHALAZIA, item χαλάζωσις, grando, eſt tuberculum in palpebris grandinem referens. Belgic. **Een weg-ſchietjen / een ſtrontjen.** Germ. Hagel geſchwulſtlein. Gallic. *Tumeur grêle.* Angl. A Hoil-ſtone ſwelling.

CHALAZÆ, binæ ſingulis ovis obtigerunt, altera in obtuſo, altera in acuto angulo : Plus earum in albumine reperitur ; vitello tamen validius adhærent, ejuſque membranæ appenduntur. Corpora ſunt longiuſcula, concreta magis quam albumen & albidiora, nodoſa, luciditatis cujuſdam non expertia, ut grando ; unde illis nomen : Conſtat enim quælibet Chalaza pluribus quaſi grandinibus albumine ab invicem junctis : earum altera major eſt, & longius à vitello verſus obtuſum ovi cacumen protenditur : altera minor, à vitello inferius verſus acutam ovi partem porrigitur. Major ex duobus vel tribus nodis, quaſi grandinis granis, globuliſve conflatur ; qui modico intervallo à ſe invicem diſtant ; minor ordine majori ſuccedit. à χάλαζω grando. Belgic. **De Haan.** German. Der Hahn. Gall. *Les Grêles des œufs.* Anglic. The eygs hail. Eſt etiam ſuum morbus, quando caro, ac ſi alicam hinc inde conſper-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ſperſam contineret. Ideoque vocantur grandinoſi. Belgic. **Goztig.** German. **Unganz / grießig.** Gallic. *Ladrerie de porc, ſurſemure.* Angl. The kernels of an ſwine.

CHALINOS, *Aureliano*, eſt ultimus angulus oris ac Compago, vel buccarum pars circa labiorum confinia. χαλινὸς, quod ſit veluti frænum & retinaculum oris.

CHARACTER, eſt ſignum figuratum & Myſticum, quo apud Chymicos aliquid deſignatur. à χαράσσω ſculpo. Belgic. **Een teyken.** Germanic. **Ein zeichen.** Gall. *Charactere, marque.* Anglic. A Marke, ſigne.

CHARTA VIRGINEA, Idem quod *Amnios.*

CHEIMETLON, Idem quod *Pernio.* à. χειμεθλιάω pernionibus laboro.

CHEIRONIUM, idem quod *Cacoëthes.*

CHEMIA, idem quod *Chymia.* Olim ſignificabat artem χρυσοποιηϊκὴν & Μεταλλργικὴν.

CHEMOSIS, ſeu *Chymoſis* eſt tunicæ albæ tumor, ita ut oculi nigrum, concavum videatur. à χαίνω hio, hiſco.

CHERMES GRANA, vide *Kermes.*

CHIMETLON, idem quod *Pernio.*

CHIMIA, idem quod *Chymia.*

CHIMIATRI, idem quod Chymia, ex χυμία Chymia, & ἰατρεία Medicina.

CHINA CHINÆ, vide *Cina Cina.*

CHINA RADIX, eſt *Orientalis* è China allata; & *Occidentalis* quæ ex Hiſpania nova & Peru nobis adfertur. Præfertur tamen orientalis: quæ exterius eſt colore rubente aut ſubnigro, interius candicante aut ſubrubente: & hæc, quo nigrior eo melior. Occidentalis eſt colore interius magis ruffo. Smilacis in modum creſcit, folia ferè

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ferè plantaginis magnitudine. In morbis podagricis, in luè venerea, aliisque curatu difficilibus maximi usus existit. Chinensibus dicitur *Lampatan*, *Lampacos & Bonti*. Persis *Chop China*. Belgicè. **China wortel.** Germ. **Bockenwurtz.** Gall. *Chine*. Angl. China root.

CHIRAGRA, est arthritidis species, sive articularis manuum dolor. Vide *Arthritis*. ex χεὶρ manus, & ἀγρεύω venor, quasi manibus captus. Belg. **Hand-vang / hand-euvel / hand-flerecijn / hand-jigt.** Germ. **daß zipperle der händen.** Gallicè. *Douleur & goutte aux mains*. Anglic. The goute in the handes.

CHIROMANTIA, est divinatio ex inspectione manuum, qua ex lineamentis futura prædicunt. Medicis scitu non necessaria, cum potius sit ars fallax. ex χεὶρ manus, & μάντις vates. Belg. **Hand-kyking.** Germ. **Wahrsagung auß der händen.** Gallicè. *Chiromantie*. Angl. Chiromancie.

CHIRONES, Idem quod *Sirones*.

CHIRONIA, est ulcus malignum, & curatu difficillimum. Belg. **Quaataardig-zeer.** German. **Böß geschwär.** Gall. *Ulcere maligne*. Angl. Ulcer difficult to cure.

CHIRURGIA, est ars, qua ope manuum vel instrumentorum, morbos auferre nitimur. *Vel* est pars Therapeutices, qua morbi incidendo, urendo, & membra dearticulata restituendo, curantur. *Vel* Chirurgia est scientia docens modum & qualitatem operandi in corpore humano vivente. *Vel* ut *Vigo* habet Chirurgia est scientia docens modum & qualitatem in carne, nervo & osse hominis laborantis propriis Chirurgicorum manibus. Estque quintuplex: quamvis alii quadripartita divisione gaudent. 1. *Synthesis* seu separata conjungens. 2. *Diæresis*, continua

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

nua solvens. 3. *Diorthosis*, compressa & contorta corrigens. 4. *Exæresis*, superflua extirpans. 5. & *Anapleroſis*, deficientia restituens. ex χεὶρ manus, & ἔργον opus. Belg. **De heel-konſt / Chirurgie.** Germ. **Wundartzney.** Gall. *Chirurgie.* Angl. Surgerie.

CHIRURGUS, est vir artis Chirurgicæ peritus. ex χεὶρ manus, & ἔργον opus, qui instrumentis & manibus suis in corpore humano operatur.

Gaudent sæpè hoc *Oweni* Epigrammate :

Bella magis, pacemque precer? mihi servit utrumque:
Ambo Patroni Mars*que*, Venus*que mei.*

Belg. **Een heel-meeſter / wond-meeſter / Chirurgyn.** German. **Ein Wund-artz.** Gallic. *Chirurgien.* Angl. A Surgeon, a Chirurgion. Habentur, qui in genere omnia, quæ sunt in arte Chirurgica, aggrediuntur, ut vulgares Chirurgi. Sed & sunt, qui circa unicum solummodo accidens versantur, ut *Lithotomi*, qui calculum secant. Alii qui oculos curant; alii lui venereæ medentur. Nonnulli dentes evellunt; quidam membra luxata, vel contracta restituunt &c.

CHLOROSIS, sive *morbus virgineus*, vulgò *icterus albus*, quia ex albo virent. Videtur esse species Leucophlegmatiæ, ex sanguine viscido, qua sanguinis periodus præpeditur, cum mensium obstructione, & diaphoresi denegata. Unde fibris muscularibus obstructis, ad quodvis opus peragendum tardæ & segnes evadunt. à χλωείζω viridis sum. Belg. **Maagde-ziekte / Wyſter-ziekte.** German. **Ripp-zugt / bertz-geſpeir / farb-ſugt.** Gall. *Chloroſe*, *maladie de vierge.* Angl. Greene sickness.

CHO-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CHOANA, est infundibulum in basi capitis repositum, per quod excrementa serosa ex cerebri ventriculis, ad glandulam pituitariam deducuntur. Item pelvis renum, de qua suo loco. Græc. item πύελος, λιμὸς *Herophilo.* à χέω fundo. Belg. **Een trechter/tremelle.** Germ. **Einguß.** Gall. *Un entonnoir.* Angl. A Funnel, Tunnel.

CHOCOLATA, est compositio quædam ex fructibus *Cacoa* dictis, Baniliis, Cinamomo, Saccharo &c. quæ omnia in massam vel placentulas rediguntur. Dicitur & *Succholata*, & *Chucalata*; præparatur cum lacte vel aqua cocta & fervida, atque agitando Chocolata liquescit, & sorbendo calide bibitur. Vide *Cacoa.*

CHOENICIS, idem quod *Modiolus.* à χοῖνις Mensuræ nomen.

CHOENIX, est Mensura attica aridorum, continens cotylas tres, sive sextarium unum & dimidium, sive duas libras mensurales cum quadrante. Notatur signo X.

CHOERAS, idem quod *Scrophula.* à χοῖρος porcus: fortè quia porcis familiaris est.

CHOLAGOGA sunt Medicamenta quæ dicuntur sulphureos & biliosos humores evacuare, ut *Rhabarbarum*, *Senna*, *el: diapruni &c.* à χολὴ bilis, & ἄγω duco. Vide porro *Catharticum.*

CHOLEDOCHUS est *ductus bilarius*, *communis* dictus, quo ex vesicula fellis & ductu hepatico, bilis ad intestinum duodenum propellitur. ex χολὴ bilis, & δέχομαι recipio. Belg. **De Gal-leider.** Germ. **Der gemein durchlauff.** Gall. *Le Commun conduit du fiel.* Angl. The Common passage of the gall.

CHOLERA, sive *Passio Felliflua*, est Convulsivus motus ventriculi & intestinorum, in quo præcipuè bilis copiosè per os & anum ejicitur, imo aliquan-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

quando omnis quæ in corpore existit : Adsunt Anxietates magnæ, Gravis cardialgia, sitis ardens, inquietudo & virium subita prostratio, Diarrhæa quoque seu bilis, & aliorum humorum per inferiora effluxus magnus : Hinc pulsus in principio celer & frequens, Debilis fit, tardus & intermittens ; animus deficit, exteriora frigent, & mors accedere incipit, quæ aliquando intra paucas horas ingruit. Huc referunt *Choleram siccam*, quæ est Eructatio magna multorum flatuum cum dolore & crepitu. ex χολὴ bilis. Belg. **Galbraken/ boort/ bort/ buikwee/ kreveling.** Germ. der gallen kranckeit. Gallicè. *Trousse galant.* Angl. The gall flixe, cholere.

CHOLERA SICCA, vide *Cholera.*

CHOLERICA PASSIO, idem quod *Cholera.*

CHOLERICUS dicitur de eo qui plurima bile abundat. Belg. **Galagtig.** Gall. *Bilieux.*

CHONDROS, vide *Cartilago.*

CHONDROSYNDESMUS, est ligamentum cartilaginosum, sive unio ossium, interveniente cartilagine. ex χόνδρος cartilago & συνδέω colligo. Belg. **Een kraak-beenige band.** Germ. **Knorpelbeinige band.** Gall. *Ligament Cartilagineux.* Anglic. Cartilaginous ligament.

CHORDA, idem quod tendo, nervus, vel intestinum, de quibus suo loco.

CHORDA, dicitur tensio quædam penis versus perinæum, cum dolore, ex Venere maligna contracta. Belg. **Koord.** German. **Seiten.** Gall. *Cordée.* Angl. A Cord.

CHORDA MEMBRANÆ TYMPANI, est nervus quidam à quinto pari oriundus, qui supra Tympani membranam porrigitur. Hoc ipsum est parvum illud nervi filamentum, quod olim Anatomici velut *Chordam membranæ* tympani arbitrati

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ſunt, quod quæ crediderunt ſonum aliquem excitari poſſe, communicando motum ſuum tremulum membranæ ſicut fit in chorda, quæ ſuper pellem tympani militaris intenditur. Belg. **De trommelvlies koord.** Germ. **Seiten von der trummel häutlein.** Gall. *Corde de membrane de le Tympan*, Anglic. The cord of the drumme fleece.

CHORDAPSUS ſic *Celſo* dicitur, à *Barbaris* Miſerere mei; alii Iliacam paſſionem. Tormentum *Aurelianus* dixit, *Volvulus* etiam non inſcitè appellatur, vulgo *Ileus*. Eſtque fæcum alvinarum per ſolum os ejectio, ab obſtructione excrementorum, à flatibus, inflammatione, aut involutione & convulſione inteſtinorum, cauſata; cum nempe ſuperior pars inteſtinorum in inferiorem, vel è contra ſeſe inſinuaverit, qua involutione velut nodi inde exoriuntur, unde quoque motus periſtalticus inverſus. Dicitur quoque chorda inteſtini coli, ſeu ligamentum latum, quod cellularum diſſolutionem impedit. Vide *Iliaca paſſio*. ex χορδὴ inteſtinum, & ἅπτω nodum facio, necto. Belgic. **King / darm-king / ontfermt u mijner / lang euvel / darm-ſlinger / drek-braken.** Germ. **die kranckheit des grimmens in den därmen / darm-gicht.** Gall. *Iliaque paſſion*. Angl. Torment vel griping of the guts.

CHORDATA GONORRHÆA, vide *Gonorrhæa Chordata, & Chorda.*

CHOREA SANCTI VITI, eſt inſaniæ ſpecies, quæ aliquando diu graſſata eſt, hominibus non decumbentibus, ſed ὀρθοςάδην, ut *Hippocrates* appellat, diſcurrentibus & ſaltantibus, ac choreas ad extremum uſque ſpiritum, niſi per vim inde abſtracti fuerint, ducentibus. *Horſtius* inquit ſe cum mulieribus quibuſdam locutum, quæ quotannis Sacellum S. *Viti*, quod eſt in finibus *Ulmenſium*, viſitantes, ibi-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ibidem saltu cum perturbatione mentis, eousque sese nocte dieque exercent, donec ecstaticarum instar corruunt : qua ratione sibi restitutæ videntur, ut parum vel nihil sentiant per annum integrum, usque ad Maji tempus subsequens, ubi membrorum inquietudine eousque sese torqueri referunt, ut vicissim circa festum S. *Viti* ad prædictum locum, saltationis gratia, sese conferre cogantur.

CHORION est membrana secundinarum externa, una cum cæteris membranis & humoribus fætum in utero comprehendens. In mulieribus figura orbiculari ; superiore sua parte placentæ annexa, qua utero adhæret ; dicitur fortè sic à χωρέω secedo, quod post fætum exnixum secedit : vel à χωρίον parvus locus, eò quod in ipsa membrana, tanquam in loco parvo, fætus novem menses habitat, ut volunt. *V. Fort Plempius* cum *R. de Graaf.* vel ἀπὸ τῆς χορῆς à choro, quia in eo vasa, ut in choro ordinata sunt. Belg. **Het buitenste vlies der nageboorte / ader-vlies.** Germ. **Aderhautlein.** Gallic. *Membrane des Eaux.* Anglicè. The outward fleece contain the child.

CHOROIDES, est plexus arteriæ carotidis in cerebro, cui inhæret glandula pinealis. Item *Uvea tunica* pupillam constituens. ex χόρος chorus, eo quod vasa velut in choro dispòsita sint, & εἶδος forma. Belg. **Een geblogten net / net-gelyk.** Germ. **Netzgleich.** Gall. *Rets d'Artere carotide.* Angl. The folding of the carotidal artere.

CHRISTI MANUS, vide *Manus Christi.*

CHROMATISMUS, est coloratio seu tinctura in sana & morboso statu urinarum, salivæ, cruoris, vel stercoris. à χρωματίζω coloro.

CHRONICUS, est morbus diuturnus, ultra quadragesimum diem extensus, ut Febris quartana,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Phthiſis, Aſthma, Hydrops &c. à χρόνος tempus. Belg. **Een langduurige ſiekte.** Germ. **Stetze kranckeit.** Gall. *Maladie continuelle.* Anglic. Inveterate diſtemper.

CHRONIUS, idem quod *Chronicus.*

CHRYSOCERAUNIUS PULVIS, eſt *Aurum Fulminans*, quod præparatur ex auro ſoluto, in menſtruo ſale armoniaco imprægnato; infuſo oleo tartari, calx ad fundum præcipitatur, quæ edulcoratur & ad uſum exſiccatur. ex χρυσὸς aurum, & κεραυνὸς fulmen. B. **Blixement gout / Donder-gout.** Germ. **Donner gold.** Gall. *Or tonnant.* Angl. The Thunder gold.

CHRYSOLITHOS (veterum) vel *Topaſius* (gemmariorum modernorum) eſt gemma aurei coloris. Duo habentur genera, *orientale & Europæum*, ut illud colore, ita duritie Europæum ſuperat: hoc enim inſtar cryſtalli molle eſt, & cum aureo colore vel multum vel parum nigricat. Inveniuntur in Bohemia paſſim. Græc. χρυσόλιθος. Belg. **Chriſolyt.** German. **Chryſolith.** Gall. *Chryſolite.* Anglicè. Chryſolite.

CHUS; Græc. χοῦς. dicitur & congius & choa. Liquidorum menſura Atticis fuit, ſex ſextarios continens, vel cotulas atticas duodecim. Libras quoque olei continet novem, vini vero decem, mellis, tredecim cum dimidia. *Lindenius* vini ſaltem tribuit libras octo cum unciis quatuor. *Rhodius* Congium denas libras pendere affirmat.

CHYLIFICATIO, eſt actio in ventriculo, qua cibi & potus, & digerendo & movendo in chylum mutantur. Vide *Chylus.*

CHYLOSIS, idem quod *Chylificatio.*

CHYLUS eſt ſuccus albus, ex levi diſſolutione & motione alimentorum, præcipuè ſulphuris & ſalis, qui-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

quibus esculenta abundè scatent, in ventriculo & intestinis, qui, interveniente ventriculi succo acido, albus redditur: si enim liquori cuilibet, sulphure, aut sale volatili imprægnato, humorem acetosum confundas, ilico lacteſcit; uti cernitur in præparandis lacte sulphuris, aut extractis vegetabilium resinosis. Quin & spiritus cornu cervi, aut fuliginis, sale volatili plurimum refertus, si liquori acido vel aquæ simplici confundatur, colorem lacteum acquirit. Tandem Chylus post commixtionem bilis pariter & succi pancreatici volatilis, intestinorum papillas & lacteas venas subiens, sanguini suffunditur. à χυλόω in succum redigo. Latinis etiam *Chymus*. Belg. **Gyl/ Chyl/ voedent sap/ maag-schap.** Germ. **Nahrung safft/ gyll.** Gall. *Le Chyle.* Angl. Chyle.

CHYMETLON idem quod *Pernio.*

CHYMIA vel *Chemia* est corporum sublunarium in sua elementa, resolutio; & vicissim elementorum in corpora priora coagulatio, ad medicamenta gratiora, salubriora & tutiora concinnanda; ejus partes duæ sunt, Solutio nempe, & *Coagulatio.* Dicitur *Chymia*, vel *Chemia*, seu cum Arabico articulo *Alchymia* vel *Alkymia*: Unde hic deducta alii aliter sentiunt. Alii Chymiam à χύω vel χέω dictam existimant, quod scilicet metalla dura, visceribus terræ effossa, liquare & fundere primum docuerit. Alii χημίαν nominant, quasi ut quidam volunt, *Artem Ægyptiam.* Cum enim ut refert *Plutarchus* in libro *de Iside & Osiride*, Ægyptus à Sacerdotibus Sacrâ Linguâ Chemia appellaretur; aut ut est apud *Herodotum*, in *Ægypto*, oppidum quoddam vetustum, *Chemis* nominaretur, hinc *Chemiam*, quasi *Artem Ægyptiam*, in *Ægypto* scilicet primo seu inventam seu excultam, dictam putant. Alii à quodam *Alchymo* seu inventore seu cultore hujus artis, dictam

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

existimant : sed sine fundamento : . Cum enim ab aliis ars hæc *Chemia & Chymia* appelletur : ex Arabica lingua articulum, AL, accessisse facile patet. Alii *Halchemiam*, quasi salis fusoriam dictam putant; sed etiam eâdem de causâ ineptè. *Cælius Rhodiginus*, antiq. lect. lib. 7. cap. 2. *Archymiam*, quasi ἀρχύτερα χυμείαν nominat verum cum nondum satis constet, an vox hæc græca vel Arabica aut Ægyptia sit, de ejus derivatione non multum laborandum. Differentiam hodie faciunt inter Chymiam & Alchymiam, nempe Chymiam referunt ad artem Medicam, verum Alchymiam ad artem χρυσοποιΐαν. *Ægyptiis* ιμὴθ vocatur item *Spargiria*, *Hermetica ars*, *ars perfecti Magisterii*, *ars Segregatoria*, *Seperatoria*, *& Destillatoria*. Belg. **Chymie / Alchymie / schei-konst / stof-scheiding / metaal-konst.** German. Chimey / Gall. *Chimie*. Angl. Chimie, art of dissolving.

CHYMIATRIA Idem quod *Chymia*, vide *Chymiatria*.

CHYMICA, seu *Chymicalia*, sunt Medicamenta, quæ Chymici præparant, ut gratiori & minori quantitate ab ægris assumantur.

CHYMICALIA idem quod *Chymica*.

CHYMICUS, est artis Chymicæ peritus, sive Chymicus est artis dissolvendi, & vicissim coagulandi peritus. Belgic. **Een stof-scheider / stof-by-een-brenger / Chymist / brander / laborant / laborateur.** Germ. Artist / Chymist / Distillierartz. Gall. *Un Chimist*. Angl. An Chymist, Skilful in the art of dissolving.

CHYMOSIS seu *Chemosis* est palpebrarum ex inflammatione distorsio : Item tunicæ Corneæ in oculo inflammatio : à χαίνω hisco. Belg. **Ontsteekinge in d'oogen.** German. Entzündung der augen. Gall. *Inflammation de yeux*. Angl. Inflammation of the eye.

CHY-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CHYMUS, idem est quod *Chylus.*

CICATRISANTIA sunt quæ acidum temperando, exiccando, astringendo, & Contrahendo ulcera Carne replent, & cicatrice obducunt. Belgic. **Vel makende Medicamenten.** Germ. **Haut machende artzney.** Gall. *Remede cicatrizante.* Anglicè. Remedie that with skin cover.

CICATRIX, Cicatrices sunt vestigia quædam & notæ, quæ relinquuntur post gravia vulnera & ulcera, quare cutis defædatur. Aliæ sunt simplices, aliæ cum cavitate & diminutione partis, aut superexcrescentiæ. Græc. οὐλή. Belg. **Een lid-teiken / een wond-teiken.** Germ. **Ein wundmal / ein schramm.** Gall. *Cicatrice.* Angl. The scarre of a wounde.

CICONGIUS, est mensura duodecim sextarios continens.

CILIA, propriè sunt extrema palpebrarum Corpuscula duriora, & cartilaginosa, quæ Græei Τάρσους vocant, Latini *Cilia*, quibus pili infiguntur, quos alii *Cilia* appellant, recti sunt, semper ferè eandem servantes magnitudinem, impedientes ne leviora oculo incidant, nam duplici palorum insignium serie constituti sunt. Græc. βλεφαρίδες, ὀφρύς. Belgicè. **d'Oog-hairen.** German. **daß härlein an den augenlieder.** Gall. *Le Poil des paupiere.* Angl. The haire on the eye lidds.

CINA CINÆ, seu *China Chinæ*, est cortex peruvianus, non absimilis cortici junioris quercus, saporis amari & paulum ingrati: Adversus febres maximè laudatur: Dicitur & *Kinkinna*, *Palo de Calenturas*, *Gannana peride &c.* Arborem representat *T. Bartholinus*, sed descriptionem nullam.

CINAMOMUM est arbor altitudine citri aut mali aurantii; magna habens folia, lauri foliis similia, glabra: Vidi nuperrimè ramulum cui adhuc sex folia

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

insidebant, & integrum folium servo, referens figuram, quam edidit *Abr. Munting*; *A Costa* representat etiam cinamomi folium, sed non convenit cum meo, sed potius ipsum Malabatrum refert. Fructus habet nigros, glandes referentes, magnitudine avellanæ nucis. Cortex interior Cinamomum propriè est; inter rariora mea integrum baculum cinamomi habeo. Videtur differre à *Cassia lignea*, (cujus variæ dantur species) cum Cinamomi cortex grandior sit & sapore penetrantior: Cassiæ vero tenerior & manducata mucilaginem præbet: Cortices fortè unius quoque arboris sunt, & rami majores fortasse præbent Cinamomum, teneriores vero cassiam. Radix suppeditat *Caphoram*; lignum roseum spirat odorem; Folia juniperum olent; fructus vero expressi & cocti ceram aut adipem dant & Caryophyllos odore imitantur. Flores habet albidos ferè inodoros. Colitur in Zeilan, maximum est Aroma, & in Medicina quoque maximi usus. Dicitur & *Canella*. Belgicè. Kaneel. Germanicè Canel/ Zimmetrinde/ Zimmet. Gall. *Canelle*. Anglicè. Cinamom.

CINEFACTIO, est quando res per ignem comburantur, & in cinerem reducantur. Belg. Aschmaking. Germ. Aschmachung. Gall. *Reduction en cendres*. Angl. Ashes making.

CINIS, est pulvis ille Griseus ex combustione rerum combustibilium residuus, constatque ex sale (qui elixiviari potest) atque terra, ut dicitur mortua. Belg. Asche. Germ. Esch. Gall. *Cendre*. Angl. Ashes.

CINNABARIS, alia est *Factitia*, & alia *Nativa* sive *mineralis*. *Factitia* conficitur ex sulphure & Mercurio, quibus mixtis fit sublimatio. *Nativa* est Terra mineralis lapidescens, rubicunda, constans etiam

etiam ex sulphure & mercurio vivo cum terrestri materia instar lapidis, compactis. Adfertur ex India orientali, Ungaria, Germaniæque locis variis; prope Alsheimium Palatinatus &c. Eligenda quæ gravida Mercurio & Sulphure præstantioribus, adeoque Ungarica, utpote quæ auro aliquantulum pollet. *Dioscoridi* dicitur *Minium*; quamvis diversum nobis à Cinnabari sit. B. **Vermilioen / Berg-rood. Cinober.** Germ. **Zinober.** Gall. *Vermillon.* Anglic. Cinnabar.

CION, *Columella*, *Gargareon*, γάργαρε *Gurgulio*, *uva*, *uvula*, *uvigena*, *uvigera*, *Epiglottis* Plin. *Sublinguium* Isidoro pensilis de palato *Isthmus*, sive *Gutturis Operculum* dicitur. Item κιονὶς, σταφυλοφόρου, ex palato in ore penitius, juxta narium meatus, supra laryngis rimam inter *Amygdalas* dependet, estque processus ex substantia, ut videtur, glanduloſa, spongiosâ & rubra, quam putat *Columbus* oriri ex palati tunica, eo loci reduplicata: sed *Riolanus* à musculis ibi desinentibus. Figura est rotundè oblonga, superius crassior, & in acutum obtusè desinens. *Usus* est moderari aëris frigiditatem & impedire ne potus ad nares ruat. Belgic. **De Nell.** Interdum uvula nimis propendet ab humoribus obstruentibus, qui per vasa lymphica redire nequeunt, unde casus uvulæ oritur. Belgicè. **Den huig.** Germanicè. **Daß schiessen des zäpfleins.** Gallicè. *La Luette abatue.* Anglicè. The Falling of the roof.

CIONIS, idem quod *Cion*.

CIRCUITUS, idem quod *Periodus*.

CIRCULATIO sanguinis, vide *Periodus*.

CIRCULATIO CHYMICA est liquoris puri, per circularem destillationem in pelicano, vel alembico cæco, agente calore, exaltatio. Belgicè.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Weder-dryving. German. **Chymiſcher umtreibung.** Gall. *Circulation Chimicale.* Angl. A Circular exaltation.

CIRCULATOR, idem quod *Circumforaneus*, Vide *Agyrta.*

CIRCULATORIUM, eſt vas vitreum, ubi infuſus liquor, aſcendendo & deſcendendo, quaſi in circulo rotatur. Varia ſunt hujus generis vaſa, ſed duo præcipuè ſunt majoris momenti & uſus duntaxat, *pelicanus* nimirum, & *diota.* Belg. **Omdryf-glas / Circuleer-glas.** Gall. *Circulatoire.* Anglic. A pelican, Ballon & egg-glas.

CIRCULUS, eſt inſtrumentum rotundum vitris abſcindendis ex ferro factum; perfringuntur hoc modo: circulus candefactus vitro apponitur, illudque tamdiu ſtringit, donec ferveſcat & incaleſcat, cumque adhuc fervet frigida gutta immiſſa, aut frigidi halitus affluxu diſſilit, atque dirumpitur. Belg. **Een ring.** Germ. Ring. Gall. *Anneau.* Angl. A Ring.

CIRCUMFORANEUS, idem quod *Agyrta.*

CIRSOCELE, eſt varicoſa, vaſorum ad teſtes euntium, dilatatio ita ut tertium teſticulum quandoque mentiatur. ex κιρσὸς varix, & κήλη tumor. Belg. **Swelling / of breuk der bloot-aders.** Ger. Saamen adren bruch. Gall. *Hernie de Vaiſſeaux ſpermatiques.* Angl. Clefts oft the ſeedveſſels.

CIRSOS ſive *Varix* eſt nimia venarum dilatatio in tumorem elata, flexuoſa, in una aut pluribus corporis partibus naſcens; adeo ut Rupturam minentur. Invenitur apud Græcos duplex nomen: Alterum eſt frequentiſſimum κιρσὸς ſeu (ut eſt apud *Pollucem*) κελὸς alterum vero non ita frequens ἰξία, quod quidem poſtremum uſurpatum invenitur ab *Hippocrate.* Latinis *varix*; ramex tamen apud *Plautum* pro

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

pro varice pectoris aliquando sumitur ; In Merc. I. II. *Tuâ causâ rupi ramices, jamdudum sputo sanguinem.* Belg. **Geborsten aderen / uitgerekte aderen.** Germ. **Außgebreiten adren.** Gall. *Veine enflée, varices.* Angl. Broken veines.

CISTERNA CHYLI, idem quod *Sacculus Chyliferus.*

CITTA, sive *Pica*, est appetitus depravatus, quo ea appetuntur, quæ ab esu humano prorsus aliena sunt, ut Calx, fistulæ tabaceæ, carbones, testæ, panni, coria, arena, &c. Causâ latet in depravato ventriculi succo. Belg. **Verdorven of onguere honger.** Germ. **Verderben hunger.** Gall. *Faim corrumpe.* Angl. Depraved appetite.

CLARETUM, est vinum, aromatum infusione imprægnatum ac cum saccharo dulcoratum, dicitur alias *Vinum Hippocraticum* : Item Vinum Medicatum. Sic nominatur, quod per manicam Hippocratis colatur & purificatur. Belg. **Klarei / klaretten-wyn / genees-wyn / kruid-wyn / kandeel-wyn / Hypocras / bruids-tranen.** German. **hippocras / gewürtz wein.** Gall. *Vin Claret, vin d'Hippocrat.* Angl. An aromatic wine.

CLARIFICATIO, est modus, quo succi vel decocta crassa, clariora evadunt : fit triplici modo, subsidentia, fermentatione, vel additione aceti, albuminis ovi, aut lactis. Belg. **Een klaar-making.** Germ. **heiter machung.** Gall. *Clarification.* Anglicè. Cleare making.

CLAUDUS est qui altero pede minus æque incedit, altero breviore, aut aliter distorto vel contracto. Belg. **Mank.** Germ. **hinckent.** Gall. *Boiteux.* Angl. A Criple.

CLAVICULÆ sunt ossicula duo thoracem claudentia, scapulamque clavis instar, cum sterno firman-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

mantia ; sic dicuntur à clavibus ædium antiquis, *Patavii* à *Spigelio* visis. *Celsus* Jugula vocat à Jungendo, alii *Ligulas*, *Os furcale*, *Furculum superiorem &c*, Gr. appellant κλεὶς, κληὶς *Hom.* κληίθρον *Gal.* transversim sub imo collo sitæ sunt, in pectoris summo, utrinque una. *Figuram* habet oblongi S Latini. Belg. **Het sleutel-been / krop-been.** German. Schüssel bein. Gall. *Le Clavicule.* Angl. The Channel-bones.

Clavus, vide *Helos.*

Clavus juxta *Tornamiram* est passio in parva capitis parte : Communiter est supra oculum in supercilio, & videtur ægris ac si pars capitis clavo vel terebello perforetur.

Cleidion idem quod *Clavicula.*

Climactericus Annus, tales anni dicuntur, qui à nugivendulis, per certos gradus vel certam distantiam aut numerum septenarium & nonarium distinguunt, & inter hos quadragesimum nonum & sexagesimum tertium præ aliis notatu dignissimos habent : quod in his insignes mutationes & pericula vitæ metuenda sint. Vide *Annus Climactericus.* B. **'t Moord-jaar.** German. Mord-jahr. Gall. *Année Climacterique.* Angl. A Murbering yeare.

Clinicus, est Medicus vel Medicaster qui diæta curat, aut Medicamentis. Sed hoc munere sæpè à mulierculis, quæ lecto affixis subministrant, fungitur, à κλίνη, Lectus, derivari debet.

Clitoris est velut penis muliebris, titillationi inserviens : Constat ut penis virilis, ex duobus corporibus nervosis, quæ ab inferiore parte ossium pubis ortum ducunt, etiam in fine obtegitur glande & præputio ; ejus substantia spongiosa est, adeo ut intendi & relaxari possit non tamen ut in viris perforata est. Dicitur à κλειτορίζω lascivio. Belgic. **Ge**

kit-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Kittelaar. Germ. Schaam zunglein. Gall. *Clitoris.* Angl. The yard of a woman.

CLYDON est fluctuatio in ventriculo. à κλύζω abluo, Lavo.

CLYPEALIS CARTILAGO, idem quod *Thyroides.*

CLYSMA, idem quod *Clyster.*

CLYSSUS, est, quod alicujus rei essentiam, apud Chymicos, contineat : Vide *Essentia quinta.*

CLYSTER & *Clysterium* seu *Enema* est Medicamentum internum, fluidum, quod per anum in intestina injicitur. Clysteres alii sunt mollientes & laxantes, alii detergentes, alii astringentes, alii anodyni, alii ad alias intentiones parati. à κλύζω abluo. Græc. κλυστὴρ. Belg. **Clysterie / Clysteer / Spuitsetting.** *Clyster* sumitur aliquando latiori nomine, pro *Metrenchyta, Otenchyta, Risenchyta &c.* quæ suis vocabulis suo loco reperiuntur. Germ. **Einsprützung / Clistier.** Gall. *Lavement, Clystere.* Angl. A Glister.

CLYSTERIUM, vide *Clyster.*

CNISMUS & CNESMUS, à κνάομαι scalpo, prurio. Vide *Pruritus.*

CNISSOREGMIA, sive *Soda*, est cibi & potus in ventriculo, quasi exustio & pruritus. à κνάομαι prurio, & ῥήγνυμι rumpo, quia calor cum aciditate erumpi videntur. Belg. **De Sode / Spys-verbrandinge.** German. **Hitze der magen / sode.** Gallicè. *l'Ardeur d'Estomac.* Anglic. Reething of the mawe.

COAGULATIO dicitur humoris à re aliqua vel vera privatio, vel saltem talis, quæ sensibus nostris ita apparet. Belg. **Stremminge.** Germ. **Zusammenrennung.** Gall. *Coagulation.* Angl. Growing thick, curding.

COALE-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

COALESCENTIA, est partium unio, quæ antea erant divisa. Belg. Aan-een-groeyinge. Ger. Zusammen wachsung. Gallic. *Coalescence.* Anglicè. Growing togither.

COARTICULATIO, Idem quod *Diarthrosis.*

COBALTUM, *Cadmia nativa*, *Fossilis*, *Metallica*, est minerale terreum, colore fere nigrum, æris vel argenti particeps. Foditur copiose haud procul Goslariâ. Causticum & Erodens, adeoque inter venena habendum. Belg. Kobalt. Germanicè. Kobalt / Muckenpulver / quia Muscæ ejus gustu perimuntur. Gall. *De la Cadmia native.* Angl. Brasse ore, Metallin Cadmia.

COCCUS BAPHICA, Idem quod *Kermes.*

COCCYX constituitur ex tribus ossiculis, rarius quatuor, quæ ossi Sacro subsunt, hæc faciliori sessioni inservit. Dicitur & *Orropygium*, *Uropygium*, *Sacra spina*, Isidoro. κόκκυξ, ὀρρηπύγιον, σπονδύλιον. Belgic. Stiet-been / steut-been / steert-been. Germ. Daß guck gucks vel schwantz beinlein. Gallicè. *l'Os de la queue.* Angl. Rump-bone.

COCHLEA & CONCHA, est auris internæ cavitas, ob flexuosam circumgyrationem sic dicta. Habet enim gyros tres vel quatuor se mutuo excipientes, tenuissima ac mollissima membrana suceingitur. κόγχη Rufo. ἀστακὸς *Poll.* B. Het slek-been. Germ. Schnecken heussel bein. Gall. *Os come un coquille.* Angl. The bones like as an snaile.

COCHLEARE maximum, pendet drachmas quatuor: Magnum sesqui drachmam: parvum drachmam unam, minimum drachmam semissem. Belg. Een Lepel. Germ. Löffel. Gallic. *Cueilliere.* Angl. A Spoone, a ladle.

Coc-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

COCTIO est minimarum particularum fermentatio & motus, ex quibus alimenta constant, ut ea temperiem & conformationem, corpori vivo idoneam, acquirant. *Prima* coctio fit in ventriculo, à fermento, partim ibidem à reliquiis ciborum remanente, partim ab arteriis cœliacis in ventriculum effluente & respirationis motu. *Secunda* fit in intestinis à bile & succo pancreatico. *Tertia* in glandulis mesentericis, à lympha cum Chylo sese miscente. *Quarta* in pulmonibus, à nitro aëreo inspirato; *Quinta* in vasis & visceribus, puta liene, Hepate, testibus virilibus &c. Malè coctionis nomine indigitatur, quia coquere igni proprium est: Si enim calor esset fermentationis causa, quid tunc dicendum de piscibus, aliisque in quibus calor sensibilis nullus inest. Belgicè. **Kokinge / gestinge / verduwing.** German. Verdäuung. Gallicè. *Concoction, digestion.* Angl. Concoction, digesting. Pharmacopæi eodem coctionis vocabulo utuntur, in coquendis Medicamentis, quæ nihil aliud est quam particularum quarundam mediante liquore extractio. Belgic. **Kokinge.** Germ. **Kochung.** Gall. *Cuisson.* Anglic. A Coaking.

COCULUS INDI, fructus magnitudine & figura instar lauri baccæ: Racematim pediculis hærentes, hederæ corymborum modo ex Alexandria adferuntur. Quidam Solani Maniaci, alii tithymalli, alii clematis fructum censent. Dicuntur alias *Baccæ Levanticæ, Baccæ Orientales, Baccæ Cotylæ Elephantinæ, Cuculus indicus.* Belgicè. **Kockes.** contra pediculorum acies utitur vulgus. Germ. **Dollkörner.** Gall. *Coques.*

CODIA sunt capita papaveris, ex quibus syrupus, conficitur. Belgic. **Man-koppen / slaap-bollen.** Germ. Mag-sot / mag-kopff. Gall. *Pavót.* Anglicè. Tops of poppies.

COE-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

COECUM INTESTINUM est in ordine à ventriculo quartum, & crassorum intestinorum primum & sacculi instar propendet. Græc. τυφλὸς. Belg. **De blindedarm.** Germ. **Blinder darm.** Gall. *Le Boyau aveugle.* Angl. The blind gut.

COELIA est cavitas magna, ut venter infimus, medius & supremus. à κοῖλος cavus. Belg. **Een holligheit.** Germ. **Höllicheit.** Gall. *Cavité.* Anglic. Cavity.

COELIACA AFFECTIO, idem quod *Cœliaca passio.*

COELIACA ARTERIA, est quæ à trunco arteriæ magnæ oritur, ventriculo, & hepati suis ramificationibus prospicit. Belg. **De maags slagader.** German. **Der magen puls-ader.** Gall. *Artére Cœliaque.* Angl. The pulse veine vel arter of the mawe.

COELIACA PASSIO, sive affectio, est alvi fluxus, in quo cibus vel in totum, vel ex parte mutatus, absque chylificatione, per anum ejicitur. Estque duplex, *prima* in qua cibus in ventriculo solummodo coquitur; *altera*, quando in ventriculo, & intestinis coctio seu fermentatio simul peragitur, verum propter obliterationem papillarum intestinalium vel vasorum Lacteorum, ex longa nempe inedia vel dysenteria purulenta &c. non distribuitur. à κοιλία venter, alvus. Belg. **Spys-loop / gzauwe-loop / rauwe gyl-vloed.** German. **Fluß von speise.** Gall. *Flux d'Aliment.* Angl. The flixe of meat.

COELOMA, est ulcus cavum & rotundum, in cornea oculi tunica. à κοῖλος cavus. Belg. **Een rond hol in 't oog.**

COELUM est cavitas oculi versus canthum. *Cœli tropæi*, sunt aëris constitutiones. Cælum etiam dicitur *Palatum.*

COE-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

COEMENTATIO & COEMENTUM, vide *Cementum.*

COFFE, Fabarum ſpecies eſt, in Arabia Felici naſcens; ex quibus toſtis & tritis aqua fervida tinctura extrahitur, quæ ſorbillando à Turcis; Ægyptiis, Perſis aliiſque nationibus ex vaſculis ebibitur. Arbor Euonomo ſimilis eſt, ſed folia craſſiora, durioraque habet, imo viridiora, & perpetuo virentia. Singulæ vel plures fabæ folliculis caſtanei coloris includuntur. Vocatur *Coffee, Coffi, Coava, Bon, Bunchum, Chaova.*

COHOB & COHOBIUM, idem quod *Cohobatio.*

COHOBATIO eſt, quando liquor deſtillatus, menſtruo ſuo reaffunditur, & deinceps deſtillationi exponitur. Belgic. **Vernieuwinge / herhattinge / weder-oberhaling / weder-obertrekking.** Germ. Wiederum diſtillierung. Gallic. & Anglic. *Cohobation.*

COINDICANTIA ſunt ſigna quæ non per ſe, ſed per aliud indicant.

COL. ADD. eſt Colaturæ adde, quando decoctioni percolatæ aliquid inſuper admiſcetur.

COLATORIUM, eſt cribrum, pannus aut aliud quid, per quod aliquid colatur. Belg. **Een doorſpg-tuig.** Germ. Seihtuch. Gall. *Colatoire.* Angl. A Strainer, ſtraining cloth.

COLATIO & COLATURA, eſt id quod poſt coctionem aut infuſionem, per cribrum, aut pannum percolatur. Belg. **Doorziegſel.** Germ. **Durch ſeyhung.** Gall. & Angl. *Colation.*

COLCOTHAR eſt remanentia ſicca poſt deſtillationem, vulgò caput mortuum, & proprie intelligitur de vitriolo. Belg. **Doode kop.** Germ. **Der todten kopff.** Gall. *Tête mort.* Angl. Dead head,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

COLES, idem quod *Penis*.

COLICA PASSIO, idem quod *Colicus dolor*.

COLICUS DOLOR, à colo inteſtino nomen habet, ſed immerito, quia in omni loco reperiri ſolet : eſt vero major aut minor, continuus aut intermittens, & ſæpe habens ſtatas periodos, murmura ventris, & punctiones vel vagas vel fixas ; alvus plerumque ſuppreſſa eſt vel flatibus plena : Interdum eructatio & vomitus urgent, & febris vel inquietudines & urinæ quoque ſuppreſſio ; quod ſi diuturnus, fixus & vehemens fuerit, ei ſolet denique remittenti paralyſis artuum ſupervenire. Definitur quod ſit vehemens abdominis dolor à ſuccis acribus in inteſtinis, meſenterii glandulis, pancreate aut alibi ſubſiſtentibus, ibique corroſionem & dolorem excitantibus: nomen rectius ſortitur à κοιλία alvus, qui nón ſemper in colo, ut vulgò putant, verum maxima ex parte in media alvo ſeu Meſenterio contingit, unde *Colica Paſſio* potius appellari poſſit, quidam ἀπὸ τῆς κολάζειν à torquendo, quod in eo fiebant tormina colica. Belg. **Colijk / darm-ſchcels ppn.** Germ. **Wehetages des leibes bolicke / bauch-grimmen / bauchwehe / Colick / darm-gicht / darmwinde / das grimmen.** Gall. *Colique, tranchee de ventre.* Angl. The Colicke.

COLLA, eſt GLUTEN. Belg. **Lym.** Græce κόλλα.

COLLETICA ſunt Medicamenta conglutinantia, ut *Sarcotica.* à κολλάω glutino.

COLLICIÆ ſunt *Lachrymalium punctorum* in unum ductum in utroque latere concurſus, humorem palpebrarum in narium cava derivantes in homine ipſis ciliorum apicibus inſculpta foramina, breves demittunt canaliculos, demonſtratu difficiles, niſi cautè diffractis narium oſſibus, tunicæ relinquantur inte-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

integræ, mox enim ubi ossa penetraverint (quo usque tenui separantur membrana) in suum ampliati narium continuantur tunicæ. In ove, lepore, vitulo, cuniculo, non in ipsis ciliis, sed interius paulò eadem reperiuntur ostia, quæ profundius in avibus quærenda, ubi quam in ullo alio genere longè majora, receptum majorem stylum per palati rimam emittunt; brevis hic admodnm, quæ foramina distinguit, membrana. Belgic. **Water-gooten / of raan-gooten.** Germ. Wasser runsen. Gall. *Rayes, Fossez.* Angl. Gutters.

COLLUM, est illa pars corporis, quæ intra caput & pectus media est: sustentat caput. Constat ex sex vertebris, musculis, arteriis carotidibus, venis jugularibus &c. Anterior pars tantum dicitur *Collum*, posterior vero *Cervix*. Belgic. **Den hals.** Germ. der hals. Gall. *Le Col.* Angl. The Necke. Sic *Collum Uteri*, est media pars intra fundum uteri & ejus os. Belg. **De hals des ipsmoeders.** Germ. der Mutter hals. Gall. *l'Orifice de Matrice, le Col de Matriee.* Angl. The Necke of the Wombe.

COLLUTIO, est oris ablutio, qua dentes vacillantes, vel qua gingivas & ulcera detergemus. Belg. **Een af-wasschinge / spoelinge / spoel-water / suiveringe.** German. Waschung. Gallic. *Collution.* Angl. Washing.

COLLYRIUM quondam erat Medicamentum oblongum, quod in oculorum affectibus sumebatur in oblonga vero nunnunquam orbiculari forma paratur, & vehiculo convenienti pro oculis sanandis dissolvitur. à κολοβὴ mutila, & οὐρὰ cauda, quia habet velut mutilatam caudam; sed potius à κωλύω inhibeo, & ῥῦσις fluxio, quia fluxiones oculorum inhibet. Belg. **Oog-water.** Germ. Augen artzney. Gallicè. *Collyre, Remede pour le Mal des yeux.*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Anglic. Collyre, Remedie for the eye.

COLOBOMA eſt vitium labiorum, palpebrarum, aurium, vel narium &c. quo partes partibus vel à nativitate, vel caſu quodam accreſcunt, quæ tamen antea vel ſolutæ fuerant, vel ſolutæ eſſe debuerant. à κολάω, amputo vel κολλάω agglutino de oculis dicitur. Belgicè. **Verrotte en aan een gewaſſe oogſcheelen / oogen verminßtheit.**

COLOCYNTHIS, eſt citrulli ſpecies, amariſſima: Advehitur nobis cortice denudato, (& tunc albidi ſunt coloris) ex Italia, Hiſpania, Gallia &c. Eſtque major & minor: rotunda, quæ in uſu eſt, oblonga, pyriformis, pomiformis: ſemina quoque continet amariſſima. Vehementer purgat. Græc. Κολοκυνθὶς cucurbitam ſignificans. Arab. *Alhandal*, *Chandel*, *Handel*, *& Handhal*. Belg. **Koloquint.** Germ. **Coloquinty.** Gall. *Coloquinte*. Angl. Coloquintida.

COLON, eſt craſſorum inteſtinorum ſecundum; ejus ſitus ſic ſe habet. In dextro Ilio à cæco inteſtino oritur & reni dextro adhæret; deinde ſurſum reflectitur ſub hepate, ubi folliculo fellis nonnunquam annectitur, à quo luteo colore inficitur: ulterius pergit tranſverſim ſub fundo ventriculi, & à ſiniſtris lieni jungitur, deinde reni ſiniſtro alligatur, ubi gyros habet admodum obliquos, & inde in rectum rectà deſinit. *Longum* eſt communiter palmas octo vel novem, latiſſimum vero & ampliſſimum omnium. *Cellulas* habet multas. Ligamentum quoddam, medii digiti latitudine per ejus medium parte ſuperna intexitur, deinde ob amplitudinem duo ligamenta fortia habet, unum ſurſum, alterum vero deorſum, ut ſupernis & infernis partibus alligetur. Circa *initium* habet valvulam, ſurſum ſpectantem, ne ſc: ex craſſioribus inteſtinis in tenuia aliquid remeet.

Græc.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Græc. κῶλον, ἡ καλὰ κοιλία *Rufo*, *Poll.* νειαίρη *Hom.* à κολάζεσθαι torquendo; quod in eo fiebant tormina colica. vel à κοιλότης cavitas apud *Athen.* Belg. **Iyzenkel-darm / Hartel-darm.** Germ. **Der groſſe darm.** Gall. *l'Inteſtin* vel *boyaugrand.* Anglic. The great gutt.

COLON, Gr. κῶλον. Vide *Membrum.*

COLOPHONIA dicitur, quod ex Colophone urbe olim advehebatur, eſt ſubſtantia oleaginoſa, flaveſcens, arida ac friabilis, reſidua ex reſinis abietina, ſtrobilinaque coctione dum purgantur vel deſtillantur, inſpiſſatis ac frigore induratis. Vocatur & pix Græca. B. **Spiegelhars.** German. Spiegelhartz. Gall. *Pois, reſine.* Angl. Roſin pitch.

COLPUS, idem quod *Sinus.*

COLUBRINUM LIGNUM, ſive *Serpentarium*, propriè radix eſt; admodum amarum, colore cinereo. Utuntur adverſus colubri morbos, medetur & febricitantibus. Naſcuntur in *Zeilan* tres ſpecies. Belg. **Slangenhout.** German. Grießholtz. Gall. *Bois de Coluvrier* vel *Coluvre.* Angl. Serpentin-wood. Indis *Comexi.*

COLUM, eſt omne illud, per quod, ad liquorum depurationem, aliquid colatur & tranſmittitur, ut cribrum, manica Hippocratis, linteum &c. Belg. **Een ſtzampn / kleins-doek.** Germ. Ein ſeichten. Gall. *Un Couloir.* Anglic. A Colander vel ſtrayner.

COLUMELLA, idem quod *Cion.*

COLUMNÆ CORDIS, ſunt illi muſculi & tendines, quibus cordis ventriculi & auriculæ contrahuntur & dilatantur. Belg. **Hert peesjes.** Germ. das hertz ſennaderleins. Gall. *Tendons de cœur.* Angl. Tendons of the heart.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

COLUMMA NASI, eſt naſi pars carnoſa in medio prominens, labio ſuperiori vicina. Belgic. Het neus-ſteunſel. German. der naſen ſäul. Gall. *Colomme du nez.* Angl. Pilar of the noſe.

COLUMMA ORIS, idem quod *Cion.*

COLUMELLARES DENTES, vide *Dentes.*

COMA, vide *Summitates.*

COMA SOMNOLENTUM eſt ſopor lethargo, minor, ſine febre, in quo æger excitatus ad interrogata reſpondet, & ſtatim in profundum ſomnum relabitur, ore hiante & maxillâ inferiori demiſsâ, mortuis ſimilior quam vivis decumbit: *Cauſa* eſt obſtructio cerebri cum nempe viſcida illuvies anfractuum ſive gyrorum cortices, una cum minoribus medullæ incluſæ rivulis invaſerit. Idem eſt quod *Cataphora.* ab inuſitato verbo κῶ id eſt cubo pro κέῖμαι jacio. Belg. Slaap-ziekte. Germ. Schläff zucht. Gallic. *Grand Sommeil.* Angl. Faſt ſleepe.

COMA VIGIL, ſive *Agrypnia*, eſt morbus, in quo ægri continuo ad ſomnum proclives ſunt, attamen vix dormire poſſunt, cum immani capitis gravedine, ſenſuum & omnium motuum torpore, quibus non raro delirium accedit. Ob inſomnia imagines & velut ſpectra, quæ imaginationi indeſinenter objiciuntur, excitantur. Hinc ſi eos excitaveris, oculos attollunt, & torvè te aſpiciunt, ſæpe inſomnia ſua narrant, mox ad ſomnum ſe rurſus reponunt; ſubinde ſeſe jactant, erigunt, moxque relabuntur, adeo ut *Coma Vigil* ſit ſtatus medius inter lethargum & phrenitidem, ideoque *Typhomania* dicitur. Græc. Ἀγρυπνον κῶμα. Belg. Waekende ſlaap-zugt. Ger. Wachende ſchläff zugt. Gall. *Sommeil Veillant.* Angl. Watching vel making ſleepe.

COMITIALIS MORBUS, idem quod *Epilepſia.*

COM-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

COMPLEXI MORBI sunt, quæ ita invicem comitantur ut unus absque altero esse non potest, ut Pleuritis & Febris. Belg. **Aan een verknogte siekten.** German. zusammen gefügte kranckheiten. Gallic. *Maladies unies.* Angl. Joined sicknesses.

COMPLEXI MUSCULI, pertinent ad occiput. Ortum habent à septimæ colli & quinque thoracis vertebrarum superiorum transversis processibus; qui variis occipiti tendinum radiis atque carneis vinculis affiguntur. Belg. **Te samen gevoegde spieren.** Germ. zusammen gefügte mauß. Gall. *Muscles unies.* Angl. Joined brawnes.

COMPLEXIO, vulgo pro temperamento habetur; alias dicitur de morbis complexis & complicatis, item de febribus diverso tempore invadentibus: Sic & pulsuum differentia & varia coitio inter complexiones recensentur. Belg. **Complexie / getempertheid.** Germ. Complexion / gestaltnüß. Gall. & Angl. Complexion.

COMPOSITA, sunt Medicamenta, quæ ex variis simplicibus Medicamentis parantur; ut sunt Aquæ quædam, Syrupi, Electuaria, Opiata, Trochisci, Unguenta, Emplastra, &c. quæ in vulgaribus officinis prostant: Sunt etiam quædam Chymica ut varii Spiritus, Salia volatilia oleosa, Tincturæ, Balsama, Essentiæ, Pulveres &c. Belg. **Samen gestelde dingen.** Germ. zusammen gesetzte artzeney. Gall. *Composition de Medicine.* Anglic. Joined Medicine, vel Composed.

COMPOSITIO, est, cum varia Medicamenta invicem miscentur, ut in Theriaca & Mithridatio. Belg. **Samenstelling / Compositie.** Germ. zusammen setzung. Gall. & Angl. Composition.

COMPRESSIVA MEDICINA, dicitur *Avicennæ* sicca, causans in membro siccitatem & coadu-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

rationem ipsius ad se ipsam, unde obturatur transitus & meatus. Et ex fortitudine compressionis & coadunationis partium membri ad invicem coguntur, humiditates subtiles in ejus concavitatibus permanentes exprimi violenter ex motu ejus oppositò.

CONARIUM sive *Glandula pinealis*, in cerebri plexu choroidis pendet, à coni seu turbinis forma sic dicta. Collocatur intra thalamos nervorum opticorum & natium prominentia? Hanc animæ sedem esse, aut principes facultates ab eadem, oriri vix credimus, quoniam animalia quæ imaginatione, memoria, aliisque superioribus animæ potentiis ferè in totum destitui videntur, hanc glandulam satis amplam atque augustam habent. Sensorium itaque constitui debet, ubi & nervi oriundi sunt, nempe circa medullæ oblongatæ initium. *Usus* est humores seroſos, à sanguine arterioso depositos, excipere, & in se retinere; donec aut venæ depletiores factæ, eosdem resorbeant, aut lymphæductus (si qui adfuerint) eos extra convehant. Doctiss. *F. Bayle.* de usu tamen ejus dubitat: Cum dicit, quis sit verus illius glandulæ usus, non est ita facile statutu. Cum in variis cerebris hominum, boum, ovium, semper deprehenderim glandulam illam manifesta salsedine atque satis acri esse imbutam, suspicor in ea salem aliquem volatilem à sanguine separari, sali volatili armoniaco analogum qui in caudicem medullæ spinalis diffusus, vigorem addit spiritibus animalibus & eorum coagulationem impedit. à κῶν⊙ meta, turbo. Belg. 't Pijn-appeltjen / pijn-appel-klier. Angl. The pine-nut, man's yard.

CONCAVATIO, idem quod *Arcuatio.*

CONCENTRATIO & CONCENTRANTIA MEDICAMENTA, sunt ea, quibus acidum ita moderatur, additione alcali, ut nemo eorum prædomi-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

dominetur : ut in Tartaro vitriolato : Unde dicitur humores concentrare, quando acidum superfluum ab alcali subjugetur. Belgic. 't Samen punting van 't suur en 't sout : Vide *Absorbentia.*

CONCEPTUS & CONCEPTIO, est quando ovum ex ovariis à semine maris fœcundatum & in uterum maternum illapsum fuerit. Belg. Ontfanginge. German. Empfangung. Gallic. & Anglic. *Conception.*

CONCHA, idem quod *Cochlea.* Item in medio auris cavitas magna, & auris externæ præcipua pars. Belgic. De schulp des oirs. Germah. Daß hohle im ohr / Muschein des ohrn / geschir der ohrn. Gallic. *Coquille d'Oreille.* Anglicè. Schell of the eare.

CONCRETIO, est liquidæ alicujus coctionis aut succi in massam solidiorem condensatio, ut absinthii succus condensatus, succus glycyrhizæ, Acaciæ, Hypocystidis &c. Belgic. Verdikking. Germanicè dickmachung. Gallic. *Concretion, Condensation.* Angl. Idem.

CONDENSANTIA & CONDENSATIO, vide *Incrassantia.*

CONDITUM & CONDITURA, est compositio, è Conservis, Pulveribus, Speciebus Aromaticis cum syrupo convenienti in Electuarii formam redactis. Sumitur etiam pro Medicamento simplici, saccharo vel melle condito : ut Zingiber, Helenium &c. conditum. Belgic. Conserf / suiker bewaarsel. Germ. Eingemachte sachen. Gall. *Confitures.* Angl. Confits.

CONDYLOMA & CONDYLUS est articulorum jnnctura ut in maxilla, sivenodus : aut ossium internodia. *Item* tumor quidam callosus

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

dia. *Item* tumor quidam calloſus in digitis manuum aut pedum, præſertim vero circa anum & pudenda muliebria; tuberculum nimirum durum & occalleſcens ex humoribus, ibidem reſtagnantibus ſenſim excreſcens, & tædio potius plerumque, quam dolore moleſtum. Interdum quoque inflammationem conjunctam habet. à κόνδυλος digiti articulus. Belg. **knoop-ſwellen aan den aars.**

CONDYLI, ſunt articuli ſeu nodi & digitorum tubercula, quæ circa articulationem craſſiora ſunt. Vide *Metacondyli*. Belg. **De knoſtelen.** Germ. Die Knodens. Gall. *Jointure*. Angl. Joynt, knuckbe.

CONFECTA, vocantur res (ut ſemina, amygdala, nuces pini, cinamomum, &c.) ſaccharo ſicco obductæ, & incruſtatæ. Belg. **Beſuikerde ſaden.** Germ. Sucker ſamen. Gall. & Angl. *Confects*.

CONFECTIO eſt compoſitio ex pulveribus, gummis, ſaccharo, melle, ſyrupis &c. in unam maſſam conjuncta: eſtque duplex; arida ut trochiſci, tabellæ: vel humida, ut Opiata, Condita, Conſervæ, & omnis generis Antidota. Belgic. **Een toemaakſel / dooꝛſuikering.** Germ. durch ſuckerung. Gall. & Angl. Confection.

CONFORMATIO eſt pars eſſentialis ſanitatis & morborum; ideoque apta vel prava, conſiſtit enim in hiſce ſex, *numero*, *magnitudine*, *figura*, *cavitate*, *ſuperficie & ſitu*. Belg. **Een gedaantheit / geſchapentheit.** Germ. Geſtalt. Gall. & Angl. *Conformation*.

CONFORTATIVUM & CONFORTANTIA, idem quod *Cardiacum*.

CONGELATIO eſt quando liquores in maſſam, glacici ſimilem, rediguntur, ut ſunt omnes ſalium Cryſtali. Belgic. **Kꝛyſtal makinge.** Germ. Kryſtal machung. Gall. & Angl. *Congelation*. Ita vocatur etiam

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

etiam *Catalepsis*, quia homines quasi congelati sunt.

CONGELATUS est *Ecstaticus*, qui aliquando ex se quasi rapitur, & diabolos aut angelos se videsse affirmant. Vide *Ecstasis*.

CONGIUS, idem quod *Chus*.

CONJUNCTIVA TUNICA, vide *Adnata*.

CONOIDES, vide *Conarium*.

CONSENSUS fit in morbo, ab alio morbo dependens, ut in pleuritide læditur ob consensum respiratio. Item, est *Correspondentia* variarum partium per connexiones communes, nervorum sc. & tendinum. Belgic. **Medelydentheit.** Germ. **Mitleiden.** Gall. *Sympathie*, *convenance*, *accord*. Angl. Consensus.

CONSERVA est compositio, ex floribus, vel herbis tusis, quorum succiorum singulis libris adduntur, sacchari libræ tres. *Humidiorum* vero singulis libris, sacchari libræ duæ, ut per unum vel plures annos conservari possint. Belg. **Confeerve.** German. **Suyckery.** Gall. *Conserves*. Angl. Conserve.

CONSISTENTIA, dicitur, cum res aliquatenus ad certam crassitiem coquitur. Ut in syrupis coquendis & solidus evaporandis fieri solet. Belgicè **Consistentie / dikte / hoogten**; ad consistentiam coqui, **tot een sekere dikte / oft hoogte koken.** Germ. **Dickmachung.** Gallic. & Angl. *Inspissation*, *Incrassation*.

CONSOLIDANTIA sunt, quæ moderatè in vulneribus acidum temperant, sordesque detergendo, efficiunt, ut alimentum in partem solutam commodè impellatur.

CONSTITUTIO, idem quod *Catastasis*.

CON-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CONSTRICTORES MUSCULI, sunt qui partem constringunt & coarctant. Vide *Sphincter.*

CONSUMMATUM, est quando alicujus gallinæ minutim concisæ succus, in vase bene obturato, sine additione, per B. M. extrahitur: demptis solummodo capite, pedibus & pinguedine. Belg. **Consummaat / restauraat.** Germ. Idem. Gall. *Consommé.* Angl. Consummate.

CONTAGIUM est venenum quod ab uno subjecto propagatur in aliud: hoc dupliciter contingit, ad distans per aërem, vel simplici contactu. Belgicè. **Besmettelijkheit.** German. **Ansteckende Kranckheit.** Gallic. *Maladie Contagieuse.* Angl. Contagion.

CONTEMPLABILES DIES, vide *Critici dies.*

CONTINENS CAUSA, est causa morbi interna, cum materiâ aliunde ortâ, quæ ita morbo proximè adhæret, ut eâ positâ morbus ponatur, sublatâ tollatur: ut calculus qui ex cacochymiâ, ab intemperie cibi & potus ortâ, natus, urethrem obstruit.

CONTINENS FEBRIS est, quæ sine intermissionis aut remissionis tempore, assiduè affligit. Estque duplex; primaria, aut secundaria, *primaria* oritur ab elemento sulphureo nimis evecto & exaltato, ut in Causo, Pleuritide, Angina &c. *Secundaria* vero seu *Symptomatica*, producitur ex vulneribus, ulceribus, &c. ut in phthisi, vulneribus capitis, &c. Belg. **Een geduurige koorts sonder verminderinge.** Germ. Stätt-bleibendes Fieber. Gall. *Fievre Continente.* Angl. Continent feaver.

CONTINUA FEBRIS est, quæ continuo quidem affligit, sed cum remissionis & exacerbationis tempore: Estque *quotidiana*, *Tertiana*, *Quartana*, & *Erratica.* Belg. **Geduurige koorts met vermindering.**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

dering. Germ. Stätt-bleibendes Fieber. Gall. *Fievre Continuelle.* Angl. Continuall Feaver.

CONTORSIO, est quando membrum aliquod separatur à junctura sua, separatione non completa. Ita in specie *contorsio* est luxatio vertebrarum dorsi in latus aliquod, & ita species gibbositatis est.

CONTRACTURA, sic vocatur alicujus partis, pedis, manus, cubiti, dorsi &c. contractio sensim facta, unde flexio impeditur, aut non nisi cum dolore & vi quadam peragitur. Habet sæpe contorsionem in malam figuram, ut in Gibbosis, & Pumilionibus; atque ad illam malam figuram non nisi lente pervenitur, sæpe Atrophia antecedit, inflammatio etiam, & abscessus vel vulnus, vel ulcus, imo Paralysis nonnunquam conjungitur, & dum in uno loco Contractura fit, cum eminenti tumore ac figura membri perversa. In alio fit depressio: Demum hæc Convulsio est, qua ossa non modo è sedibus suis dislocat, sed aliquando mirum in modum reflectit, incurvatque, unde in vicinis carnibus plerumque macies fit, seu Atrophia, uti hoc laborantes musculi, cum ad resistendum validi non sunt, efficiunt, quod Antagonistæ fortiores contrahantur, & contractæ remaneant. Belg. Trekking. Germ. Contrackt. Gall. & Angl. *Contraction.*

COQ. IN S. Q. AQ. hoc est coque in sufficiente quantitate aquæ. Ex gr.

℞ Salsæ parill.
Chinæ ãã. Unc. duas.
Glycyrrh. Unc. sem.

Coq. in s. q. aq. ad unc. quadraginta
&c.

COQ.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Coq. S. A. Eſt coque ſecundum artem. Ex gr.

℞. Lign. Saſſ. unc. unam, roriſmarini Man. unum.

Coq. ſ. a. in ſ. q. aq. &c.

Coq. Ad Med. Consumpt. hoc eſt Coq. ad medietatis conſumptionem.

Contra Fissura, eſt quando quis ceciderit in pavimentum lœva cranii parte, inque oppoſita fiſſura reperiatur. Belg. **Een tegen-ſcheur.** Germ. **Ein gegenbruch.** Gall. *Contrefiſſure.* Anglic. Idem.

Contraindicatio, vide *Antendeixis.*

Contrayerva, eſt radix Iridis vel cyperi radicibus non abſimilis, quæ omnis abhinc aliquot ex provincia peruviana Charcas apportari cæpit. Aromaticum quiddam ſapit, cum acrimonia conjunctum; datur adverſus venena, & ſudorem movet. Dicitur & *Radix yerva, Bezoartica, Cyperus odorus peruvianus, dracena &c.* Belg. **Gift-wortel.** Germ. **Gifft-wurtz.** Gallic. *Racine de Xerva* vel *Veninſe* Angl. Yerva.

Contusio Ossis eſt, cum inſtrumento quodam duro & obtuſo os ita læditur, ut externè integrum videatur, cum tamen verſus interiora à toto ſeparatum ſit. Græc. θλάσις & θλάσμα. Belg. **Een Contuſie / kneuſing.** Germanic. Zerſtoſſung. Gall. *Contuſion, Meurtriſſure.* Angl. A Bruiſing, Contuſion.

Convolvulus, idem quod *Volvulus.*

Convulsio, eſt contractio muſculi, vel fibrarum verſus principium, aliquandiu perſeverans, unde eam accipere oportet, tam in Muſculis majoribus quam minoribus, ſive fibris. Dicitur quoque *Spaſmus*: neque opus eſt cum ſcholis addere *Involuntariam* eſſe convulſionem, quia decet convulſionem

nem

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

nem ad fibras contractas referre, in quibus nunquam *motus voluntarius* existit, adeoque etiam nullus præter aut contra voluntatem. Estque *Universalis*, quæ ad plures & præcipuos musculos, qui corporis machinam sustinent & movent, una vice extenditur; vel *Particularis*, quæ in uno tantum vel pluribus unius membri musculis contingit, & sæpe comitem habet paralysin. Græc. Σπασμὸς. Belg. **Stuiptrekking / Inzamptrekking.** Germ. **Krampff.** Gallic. *Spasme*, *Convulsion*, *Pasme*. Anglic: Plucking up, Crampe.

CONVULSIVUS MOTUS, vide *Motus Convulsivus*.

COPAYVÆ BALSAMUM, colligitur ex arbore, cujus caudex terebra perforatur, ex quo foramine instar terebinthinæ destillat. Arbor nascitur in Brasilia. Lignum habet rubrum; folia obrotunda, quatuor aut quinque digitos longa, duos vel tres cum semisse lata, florem fert mediocrem, quinque foliis obrotundis constantem. Fructus illi est siliqua obrotunda, vel ut Piso instar baccæ lauri, qui ab incolis comeditur.

COPAL, resina est duriuscula, admodum candida, vel exalbo flavescens, pellucida, bene odorata, in massam redacta. Venit ex Hispania nova, ubi ex vulnerata arbore guttatim stillat. Aliquantulum odoris spirat. Sunt duo species, altera *Xoloch copalli* dicitur, altera *Copal Cahuitl*.

COPELLA, vide *Cupella*.

COPHOSIS, est aurium surditas. à κωφέω surdus sum. Belg. **Doofheit.** Germ. **Dumheit.** Gallic. *Surdité*. Angl. Deafnesse.

COPOS est corporis lassitudo, quando musculi vel potius eorum fibræ humoribus viscidis aggravantur & obstruuntur, ita ut motibus obeundis inepti & pigri

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

pigri evadant. à κόπλω lasso. Belg. **Vermoeidheit.** German. **Müde.** Gallicè. *Lasseté.* Anglic. Wearineſſe.

COPROCRITICA, ſunt Medicamenta, quæ fæces alvinas ſubducunt & evacuant. ex κόπρος ſtercus; & κρίνω cerno.

COPROPHORIA, idem quod *Purgatio.* ex κόπρος ſtercus & φορέω fero, geſto.

COPROSTASIA, eſt alvi conſtrictio. ex κόπρος, ſtercus, & στάσις ſtatio. Belgic. **Hard-lyvigheit.** Germ. Hartleibig. Gall. *Conſtipation* vel *Dureté de ventre.* Angl. Bounding in belly.

COR eſt ſubſtantia carnoſa & fibroſa, ex variis muſculis & tendinibus conflata; habet duas auriculas totidemque ventriculos; dextræ auriculæ vena cava, ſiniſtræ vena pulmonaris adhæret; dextro ventriculo arteria pulmonaris, ſiniſtro vero arteria magna connectitur. Inveſtitur ſacculo membranaceo *pericardium* dicto, quo mediaſtino & diaphragmati conjungitur; ſuperius baſin, inferius cuſpidem habet, collocatur in medio thoracis intra pulmonis lobos. Sanguini recipiendo & circumvehendo tantummodo inſervit: alii licet in ventriculis, flammulam, alii in iis fermentum, neſcio quod conſtituant, omnia tamen ſunt figmenta, & nulli rationi congrua, quam ὑποθεσιν in tractatu noſtro de circulatione ſangninis ſatis evidenter expugnavimus. Cor ſignificat etiam medullam vegetabilium. Græc. καρδία & κῆρ. Belg. **Het Herte.** Germ. **daß hertz.** Gallic. *Cœur.* Anglic. The heart.

CORACOBRACHIÆUS, idem quod *Coracoideus.*

CORACOHYOIDES ſunt muſculi à ſcapulæ proceſſu coracoide orti, qui ad os hyoides procedunt: *Uſus* eſt oblique deorſum movere. ex κόραξ corvus, & ὑοειδὲς

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

& ὑοειδὲς hyoides os. Belgic. **Des tong-beens Raben-bec uitſteecksels-ſpieren.** Germ. Der Zungbeins Raben-ſchnabels mauſ. Gall. *Muſcles de Prominence de hyoide.* Angl. Brawnes of the proceſs of hyoid's bone.

CORACOIDES eſt roſtriformis ſcapulæ proceſſus : vide *Ancyroides.* à κόραξ corvus, & εἶδος forma. Belg. **Het Raben-bec uitſteecksel.** German. Raben-ſchnabels außwaſch. Gall. *Apophyſe de Courbeau.* Angl. Ravenbecs proceſs.

CORACOIDEUS, ſive *Coracobrachiæus*, eſt unus ex muſculis brachium moventibus. Oritur à coracoide proceſſu ſcapulæ, unde ei nomen : & inſeritur in internum humerum circa medium, juxta tendinem Deltoidis. Principium habet nerveum & breve, oblongum ventrem ſatis corpulentum & robuſtum tendinem. Venter ejus perforatus eſt, unde etiam *Perforatus* dictus & tranſitum nervis largitur, qui ad cubiti muſculos diſtribuitur. Hunc muſculum alii ſaltem muſculoſam portionem Bicipitis vocarunt, utilem ad brachium ſcapulæ proceſſui adducendum, ſive antrorſum ſupra pectus attrahendum. ex κόραξ corvus, & εἶδος forma. Belgicè. **Rabenbecks ſpier.** Germ. Rabenſchnabels mauſ. Gall. *Muſcles de bec de Courbeau.* Anglic. Brawnes of the bil of the roven.

CORALLINA, eſt muſcus petroſus marinus, inhærens ſcopulis & piſcium teſtis coralliſque eo ſane modo, quo muſcus arboribus innaſcitur; optimaque eſt, quæ à corallis detrahitur; Color griſeus eſt; ſapor ſubſalſus. Belg. **Horal-moſch.** Germ. Meermoos/ Corallen-moos. Gall. *Coralline.* Angl. Corallin, ſea-ſoſm. Lumbricos enecare dicitur.

CORALLUM & CORALIUM, variæ Corallorum in utraque India, imo & in Europa & Aſia

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

dantur ſpecies, colore quoque differenti. Eſt & rubrum, album, nigrum, cerulæum. Tunc differunt figura: aliæ inſtar arboris racematim ſe elevant; Aliæ glabris ramis, aliæ hiſpidis; nonnunquam fiſtuloſæ ſpecies inveniuntur vel figuram tuberoſam, vel lactucæ folia, aut lichenis terreſtis, aut cornu cervinum &c. referunt. Coralla ſub aquis mollia eſſe, ſed in aëre indurari unanimiter dicunt. Exinde eliciuntur tincturæ, magiſteria &c. ſed in pulvere ad ſcrupulum intus ſumpta, acidum in corpore noſtro potenter domant. Gr. Κοράλιον. Belg. **Koraal.** Germ. **Corall.** Gall. *Du Corall.* Anglicè. Corall.

CORDIALIA ſeu CARDIACA, ſunt Medicamenta, quæ vulgò dicuntur roborare cor: Sed tantum benignam fermentationem ſanguini inducunt, qua cor mediantibus fuccis nervoſis, in motu facilitatur & corroboratur.

CORDIS PALPITATIO, vide *Palpitatio cordis.*

CORNEA OCULI TUNICA, quæ etiam *Sclerotes & Dura* vocatur, à dura meninge originem habet; anterius, ut ſpecies viſibiles transmittat, pellucida eſt; à lateribus tunica albuginea obducitur; interius humorem aqueum continet. Belgicè. **Het hoornagtig vlies.** German. **Daß hornformige häutlein.** Gall. *La Cornée.* Angl. Hoorn-fleece.

CORNICULARIS PROCESSUS, vide *Ancyroides.*

CORNUA, dicuntur additiones acuminatæ unlares, naſcentes ſuper juncturas in extremitatibus p[illegible]ter operationis vehementiam.

CORNUA UTERI, ſunt duæ uteri partes laterales in quibuſdam brutis, ut vaccis, cervis, ovibus, capris, &c. Cornua tamen ex horum imitatione tribue-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tribuerunt, etiam humano utero Authores; quia ad fundi latera, aliqua utrinque est protuberantia, ubi vasa deferentia inseruntur. Rarissime muliebris uterus bipartitur, sicut in brutis. B. **De Moederhoors.** German. **Horns von der mutter.** Gallic. *Les Cornes de Matrice.* Angl. Hornes of the womb.

CORNUTA, idem quod *Retorta.*

CORONALIS SUTURA; Græc. στεφανίτης & στεφαναῖα. Est Fissura, quæ pectinatim; dentatæ serræ instar, coit; estque in superiore parte cranii ab uno tempore ad aliud, & circumscribitur ossibus frontis & bregmatis, in cujus medio sagittalis sutura terminatur. Belgic. **De Kroon-naad.** German. **die Krantz-naat.** Gall. *La suture Coronale.* Anglic. The crown suture.

CORONARIA VASA, sunt venæ & arteriæ, cor, nutritionis gratia, cingentes. Belgicè. **De Kroon-vaten.** Germ. **Kron gefässen.** Gall. *Vaisseaux coronaires.* Angl. The crown vessels.

CORONE est processus ossis acutus inferioris maxillæ, à similitudine rostri cornicis, Rostriformis dictus. Belg. **Het Kraeye-bex uitsteekzel.** Germ. **Krayschnabels außwasch.** Gall. *Apophyse de Corneille.* Angl. Process of the crown's bil.

CORPORA NERVOSA PENIS; sunt duo corpora longa & ex cellulis plurimis membranosis contexta, quæ maximum penis corpus constituunt. Si illa corpora expandantur; erectio istius instrumenti fit. Ex iisdem duobus corporibus etiam constat mulierum clitoris. Belg. **De zenuwagtige Lighamen.** Germ. **der zenuwe leiben.** Gall. *Les corps nerveuses.* Angl. The nervous body's.

CORPUS CALLOSUM, est medullosa seu potius fibrosa cerebri pars, ex cujus complicatione ventriculi cerebri anteriores constituuntur. Estque tota

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

medulloſa, nulla membrana obtenſa, medullæ oblongatæ apicibus utrobique affigitur : ab iſtis apicibus tanquam ortu ſuo, medullaris hæc ſubſtantia cerebrum obducens & concamerans verſus poſteriora expanditur, ac ſenſim minuitur, demum hujus expanſi limbus exterior arctius contrahitur, ac inferius, medullæ oblongatæ caudici membranarum & vaſorum nexu conjungitur. Porro firmioris connexionis gratia, ab anteriore ipſius parte, juxta ipſius apices, proceſſus medullaris exoritur, qui cerebri fiſſuram ſubtendens, ad limbos, ejus pertingit; quibus velut brachiis utrinque reflexis unitur : quæ quidem brachia medullæ oblongatæ caudicem amplectuntur, adeoque iſtum cerebri limbum ſibi firmius annectunt. Belgic. Het weeragtig lighaam. Germ. Hart leib. Gall. *Le corp calleux.* Angl. Hard body.

CORPUS GLANDULOSUM, idem quod *Proſtata.*

CORPUS VARICOSUM, vide *Varicoſum corpus.*

CORPUS PAMPINIFORME *vide Varicoſum corpus.*

CORPUS PYRAMIDALE, idem quod *Varicoſum corpus.*

CORRECTORIUM eſt, quo Medicamenta meliorantur, ne cuiquam noceant. Ut quando Sennis additur ſemen fæniculi &c. Belg. Een verbeteringe. Germ. Verbeſſerung. Gall. *Correction.* Angl. Idem.

CORROBORANTIA, idem quod *Cordialia.*

CORROSIO Chymica, eſt corporis miſti, per res corroſivas, calcinatio. Belg. Vptinge. Germanic. Zernagung. Gall. & Angl. *Corroſion.*

COR-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CORROSIVUM est Medicamentum corrodendi vim habens, ut Ruptorium, Calx, Aqua fortis, &c. B. **Corrosiff.** Germ. **Zernagund mittel.** Gallic. *Un Corrosif.* Angl. A Corrosive.

CORRODENTIA sunt quæ acutis suis particulis carnem excrescentem edunt, & consumunt.

CORTEX, est exterius tegumentum, seu cutis vegetabilium. Græc. λέπισμα, φλοιός. Belgic. **De bast.** Germ. **Rinden.** Gall. *Escorce.* Anglic. The barke.

CORTICALIS SUBSTANTIA CEREBRI; est substantia ejus exterior plurimis Labyrinthis & mæandris exterius dotata; tenui meninge obducitur. Colore gryseo est, & glandulis minimis plena: ab interiori cerebri parte medullarem seu fibrosam substantiam sibi vicinam habet. Usus est spiritus animales segregare & è massa sanguinea excipere, ex qua per medullarem substantiam ad nervos distribuuntur & per universum corpus deferuntur. Secundo, memoriæ & somni sedes ibi collocatur. Belg. **Bast-agtige substantie.** Germ. **Rindengleiche wesen.** Gall. *Substance Corticeuse.* Angl. The Corticall substance.

CORYMBI, idem quod *Summitates.*

CORYPHE est vertex capitis; item digitorum extremitas interior juxta ungues. à κορυφέω in verticem attollo.

CORYSA, sive *Gravedo* est succorum nostri corporis, ab externo frigore, inspissatio, unde ex glandulis os & nares investientibus, liquoris acris & salsi defluxus; sic & glandulæ pulmonarem fistulam per reptantes ob acrem succum excitant tussim. Coryza, est vel sine vel cum febre. à κορυζάω gravedine laboro. Belg. **Verkoutheit / de snuf / swaarhoofdigheit / druppinge uit de hersenen.** Germ. **Flüs.** Gallice. *Rûme, & Rhûme.* Angl. Heavinesse, dissinesse.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Cos VINUM, est Vinum, quod Colore, odore & sapore pollet. Prior enim littera significat colorem; media odorem; & ultima saporem.

COSMETICA sunt Medicamenta cutim dealbantia, & mollientia, utróleum tartari, lac virginis, dissolutio ex mercurio sublimato, sulphure, camphora, &c. à κοσμέω orno. Belgicè. Blanketzel. German. Blanckertsel. Gallic. *Du fard, Cosmetique.* Angl. Painting stuff.

COSTÆ, Græcis πρεύρα, σπάθη Belg. Ribben. Sunt illa ossa, quæ una cum aliis partibus thoracem constituunt: Posterius connexionem cum vertebris dorsi, anterius vero cum sterni cartilaginibus habent: numero in quolibet latere duodecim sunt: septem superiores veræ seu potius longæ, quinque inferiores spuriæ seu breviores dicuntur. Item νόθοι πλευραὶ, μαλθακαὶ πλευραὶ, χονδρώδες ἄκανθαι. Costarum pars latior *Palmula* dicitur, πλάτη *Poll.* angustior, quæ spinæ vertebras attingit, *Remulus* κώπιον *Pollucis* μεσοπλεύρια costarum spatia intermedia dicuntur. Belg. Korte ribben / hastert ribben. Germ. Kurtze rippen. Gallic. *Côtes briefs.* Anglic. The Spurious ribb's.

COTYLA ATTICA pendet uncias novem, ut Hemina Italica. *Cotyla Italica* vero est libra mensuralis unciarum XII.

COTYLE seu COTYLA est *Acetabulum* seu cavitas ossis coxendicis, quæ caput femoris ossis excipit. Græc. κοτύλη, γλῆτον *Theor. interp.* B. Het heupen-beens hol. Germ. Die schussel / vel pfannen der beinen. Gall. *Le Creux d'un os*, vel *s'emboite un autre os.* Anglic. The Cavity in the hulckle-bone.

COTYLEDON, idem quod *Cotyle.*

COTY-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

COTYLEDONES seu *Acetabula* uterina vel πλακόεντα κεφάλια. Sunt glandulæ per externam fætus membranam seu chorion dispersæ, quæ succum nutritium fætui alendo ex utero segregant : sed hoc locum tantum habet, in quibusdam animalibus : in mulieribus vero placenta uterina earum vicem gerit. Item venarum uteri hiantium oscula, quæ acetabulorum & cotyledonum nomine veniunt. A foliorum Cotyledonis herbæ similitudine nomen sortiuntur.

COURAP, scabies quædam Indica est. Impetiginem aut Herpetem referens.

COXÆ OS, Celso, aliis *Innominatum & Ilium*. *Coxendix*. Varoni ἰσχίον, κόχωνον *Hesich.* dicitur, eo quod ileum intestinum contineat ; lateribus ossis sacri annexum est ; in infantibus ex ossibus tribus constat ; Ilio nempe, Ischio, & osse pubis, per cartilagines invicem conjunguntur usque ad septimum annum, tum triplici linea distinctum apparet : quod adultis in unum coalescit. Belg. **Het heupen-been / de joukben.** German. **Hulfft.** Gallic. *La Hanche.* Anglic. The Hippe, vel Huckle bone, vel the haunch.

COXENDIX, idem quod *Coxa & Ischium.*

CRAMA, *Croma*, *& Chrama*, est mixtio cujuscunque rei, sive Medicamenti, sive Elementorum. à κεράννυμι misceo. Belgicè. **Een mengsel.** German. **Vermischung.** Gallic. *Mixtion*, *meslange.* Angl. Mingling, Mixture.

CRANIUN, est compages ossium capitis, ad quod pertinent ossa frontis, sincipitis, occipitis, temporum, sphenoidis, & cribriforme : sese habet velut κράνος Galea, quia cerebrum ab externis injuriis defendit, superior ejus pars ex diplomate, sive duplici tabulâ constat. ab aliis Calva & Calvaria appellatur. vide *Calva.* forte à κείρω tondeo. B. **Het**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Bekke-neel / Herse-bekken / hooft-pan / hersen-pan / hooft-schootel. Germanicè. Hirn-schale. Gallic. *Le Crane.* Anglic. The Schul, vel brain-pan.

CRAPULA, est capitis dolor, ex nimio vini usu contractus. Crapulæ Medicina hæc est :

Si nocturna tibi noceat potatio vini,
Hoc tu mane bibas iterum, & fuerit Medicina.

ex κάρη caput, & κράω vibro. Belg. Brassen / katheit / verbuistheit. Germ. Daß hauptweh von dem prassen. Gallic. *Yvrongnerie.* Anglic. Surfetting.

CRASIS, sive *Temperamentum* est mixtio ex convenienti qualitatum constitutione. Temperamentum dicitur simplex vel compositum; *simplex* cum una tantum qualitas excedit, ut calidum, frigidum, humidum siccum, salsum, acre &c. *Compositum* cum plures qualitates eminent, ut calidum & siccum, calidum & amarum, salsum & acre, acidum & frigidum; acidum cum acrimonia &c. Item aliud est *Insitum*, quod partibus inhæret; aliud *Influens* quod à spiritibus & sanguine in partes influit : estque *Moderata* vel *Immoderata*: *Totalis* vel *Partialis*: *Nativa* vel *Adscititia*: *Permanens* vel *Fugiens*, ad *Pondus* vel ad justitiam, & sic finguntur plurimæ differentiæ, quæ vix ullius momenti sunt. à κεράννυμι misceo. Belg. Getempertheit / temperament / gematigtheit. Germ. Mässigkeit. Gall. *Temperement.* Angl. Temperance, moderation.

CRATICULA, est instrumentum Chymicum ex bacillis ferreis quadratis digitalis crassitudinis, juxta se in acutum ita positis, ut semidigitale spatium inter illos intersit, factum focis conficiendis, carbonibus susten-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ſuſtentandis inſerviens. B. **Een Rooſter.** Germ. **Ein Roſt.** Gall. *Un Gril.* Angl. A Gridiron.

CREMASTERES, ſunt muſculi duo teſtium ſuſpenſores dicti : membranæ vaginali externe adnaſcuntur, qui in hominibus ortum habent à ligamento quod in oſſe pubis eſt ; atque inferiori teſtium parti validè adnectuntur. à κρεμάω ſuſpendo. Belg. **De opſchoztende ſpieren.** Germ. **Der hoden hangmauß.** Gall. *Muſcle Cremaſteres.* Angl. Hangers.

CREPITUS LUPI, vide *Orbicularis.*

CRIBRATIO, eſt pulveris tuſi per cribrum dimiſſio. Belg. **Siftinge / teemſinge.** Germanicè. **Siebung.** Gallicè. *Criblement, Cribaye.* Anglicè. Siffting.

CRIBROSUM OS, vide *Ethmoides.*

CRIBRUM BENEDICTUM ANTIQUORUM, veteres in renibus duas cavitates finxerunt ſecundum longitudinem ſitas : unam ſupremam, in quam ſanguis ſeroſus ex vaſis renalibus, effundebatur : alteram infimam, transverſa quadam membrana diſtinguere putabatur inſtar cribri anguſtiſſimis foraminibus pervia : Unde *Colatorium* vocarunt, & *Benedictum cribrum*, per quod voluere percolari ſerum in uretheres, ſanguinem vero probum remanere pro nutritione renum.

CRICOARYTÆNOIDES ſunt muſculi à cartilagine cricoide ſive annuliformi profecti, qui arytænoidi inſeruntur, quam, dum retrorſum atque exterius abducit, rimam quoque laryngis dilatat. ex κρίκος annulus, ἀρύταινα vel ἀρυσήρ apud Heſich. hauſtrum vaſis genus apud Lucret. lib. 5. ab ἀνοίγω aperio, & εἶδος forma. Belg. **Des rings ſpleet-ſpieren.** Germ. **Der ringes riß mauß.** Gall. *Muſcles Cricoarytenoides.* Anglicè. The Cricoarytenodes brawnes.

CRI-

CRICOIDES, est laryngis cartilago annuliformis. ex κρίκος annulus. & εἶδος forma. Belg. Het ringwijs kraakebeen. Germ. Der ringgleiche knorpelbein. Gall. *Cartilage Cricoide.* Angl. Ring Cartilage vel gristle.

CRICOTHYROIDES, est par musculorum ab annulari cartilagine ortum & in scutiformem terminatum, nonnihil oblique movendo, rimulam dilatat. ex κρίκος annulus, θυρεὸς scutum, & εἶδος forma. Belg. Des rings schild-beens spieren. Germ. der ringes schiltbeins mauß. Gallic. *Cricothyroide.* Angl. Idem.

CRIMNOIDES seu *Crimnodes*, est urina, cui crassa & farinacea sedimenta insunt. à κρίμνον farina, & εἶδος forma. Belgic. Meelachtige pis. Germ. Mähige harn. Gall. *Urine Farineuse.* Angl. Mealie pisse.

CRINIS, seu pilus, per se notum: dividuntur in capillos, in crines & pilos. Belg. Hair. German. Haar. Gall. *Cheveux.* Angl. Haire.

CRINONES, sunt vermiculi cutanei, qui & *Dracunculi* vocantur.

CRISIMA sunt signa decernentia & judicantia. à κρίνω judico.

CRISIS veteribus erat subita & repentina mutatio in morbo, ad salutem vel ad mortem contingens. Aliquando significat humorum secretionem. Sed magis frequens & usitata est illius acceptio pro judicio super morbum habito. Crisis alia est *Perfecta*, alia *Imperfecta: Perfecta* est, quæ ægrum perfectè & integrè à morbo liberat: Estque vel *Salutaris*, vel *Lethalis.* 1. Ut sit optimis signis Judicata. 2. Manifesta. 3. Ut die critica contingat. 4. Fida. 5. Secura. 6. Conveniens morbo & ægrotanti. Crisis *Imperfecta* est, in qua morbus perfectè non judicatur, sed

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

sed tantum secundum partem, & alteri crisi futuræ locum post se relinquit : eaque duplex est, *altera ad melius* ; *altera* vero ad *deterius*. Ad *melius* ea est, quæ non omnino tollit morbum, sed facit ut eum æger alacrius ferat. Ad *deterius* est, quæ morbum reddit vehementiorem, & periculosiorem. Crisis à Lunæ & siderum motu & influentiis dependere, eorumque aspectus quadratos, oppositos, aut συζυγίας sequi, verum non est : à materiæ utique majori vel minori maturatione crises videntur dependere ; sed in hisce regionibus non observantur. à κρίνω judico, secerno. Belg. **Oordeel / raming.** German. **Eine Crisis / krancheit / wechsel.** Gall. *Une Crise*. Angl. The Crise.

Cristæ, sunt carnis excrescentiæ circa anum pullulantes ex præposterа Venere ortæ, ad quarum radices plerumque sciss uræ seu Rhagades adsunt. Belg. **Hane-kams-wrzige uitwassen.** Germ. **Hahnen kambs außwaschen.** Gallicè. *Creste*. Anglicè. Coxe-combe.

Crista Galli est pars tertia ossis ethmoidis sive processus interior gallorum cristæ haud absimilis, inter olfactorios nervos, sive processus cerebri papillares assurgens : Cui infigitur extremitas sinus tertii duræ meningis. Belgic. **Een hane-kams been.** Germ. **Hahnen kambs bein.** Gall. *l'Os de creste de cocq*. Angl. Coxe-combe bone.

Criterium, idem quod *Crisis*.

Crithe vide *Hordeolum*, estque tuberculum parvum, oblongum, palpebræ cilio, qua pili sunt, adnascens; & sic ab hordei similitudine, dictum. Belgic. **Een strontje of scheetje der oog-scheelen.** Item pudendum virile.

Critici Dies sunt, in quibus subita morbi conversio fit. Eorum tres sunt *differentiæ* : alii *verè & per-*

& perfectè critici, dicuntur, alii *Indices*, alii *intercidentes*. *Perfectè critici*, Principes aut Radicales appellantur, quoniam, quæ his diebus contingunt criſes, omnes perfectè criſeos notas habent : ejusmodi ſunt ſeptenarii tres, nimirum ſeptimus, decimus quartus, & vigeſimus. *Indices*, qui contemplabiles, & internuncii nominantur, ſunt, qui criſin ſeptenario die futuram indicant : ſuntque numero tres : quartus, undecimus, decimus ſeptimus. *Intercidentes*, qui & intercalares, ſeu irrepentes, vel provocatorii nominantur, ſunt qui inter principes, & indices intercidunt, criſeſque imperfectas moliuntur, ſuntque tertius, quintus, nonus, decimus tertius, & decimus nonus. Reliqui vero dies, qui neque principes ſunt, neque indices, neque intercidentes, *vacui & Medicinales* appellantur : ſuntque ſextus, octavus, decimus, duodecimus, decimus ſextus & decimus octavus. Dierum criticorum computatio inſtituenda eſt ab ea hora, in qua æger percipit manifeſtam actionum ſuarum læſionem. Hoc obiter notandum quod dierum criticorum ſupputationes, in hiſce regionibus Calculis Hippocraticis non exactè reſpondeant. Illi dies omnes dependent, à materiæ morbificæ citiori vel tardiori maturatione. à κρίνω. Belg **Oordeel dagen.** German. **Urtheil tagen.** Gallic. *Les jours judiciaires.* Anglicè. The Judicatoires days.

CRITICA SIGNA ſunt, quæ ex criſi, vel ad ſalutem vel ad mortem, deſumuntur : ſuntque alia *Antecedentia* quæ vel tempus criſium prænunciant, vel ſpeciem criſeos ſignificant. Alia *Concomitantia*, quæ cum ipſa ſpecie criſeos ſimul apparent. Alia denique *Subſequentia* nominantur, quæ oſtendunt an ſanitas imperfecta ſit expectanda, vel an metus ſit recidivæ.

CRO-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CROCUS, planta est bulbosa, florem gestans intensè flavum, sive croceum, cujus flammea stamina, (instar antheræ) officinarum *Crocus* est. Hujus variæ sunt species, vernalis enim & Autumnalis, quæ colore aliisque circumstantiis variant. Ex India, Gallia, Anglia aliisque locis nobis adfertur. Belg. **Saffraan.** Germ. Saffran / Zimet. Gallic. *Saffran.* Angl. Saffron.

CROCUS, Chymicis est calx pulverea ad croceum vergens colorem, paratur, ex marte, venere, antimonio &c.

CROTAPHITES dicuntur musculi, venæ, & arteriæ temporales. κρόταφος tempus. fortè à κροτέω verbero, pulso, quia arteriæ in eodem loco continuo pulsant: quandoque etiam *Crotaphium* pro dolore capitis sumitur. Vide *Temporales musculi.*

CROTAPHIUM, vide in *Crotaphites.*

CRUCIALIS INCISIO, vide *Incisio Crucialis.*

CRUCIBULUM, est vas fusorium ex terra, igne Contumacissima, factum, acutiore basi, & fere in ampliorem capacitatem forma triangulari vel rotunda desinentem, fundenda & eliquanda mineralia & metalla formatum. Fit etiam crucibuli species, quæ vulgo testa appellatur, fundendis metallis adæquatum. Belg. **Een smelt-kroes.** Germ. SchmeltzTiegel. Gall. *Un Creuset.* Angl. Crucibule.

CRUDITAS MORBORUM dicitur cum sanguis (ut in febribus continuis) fermentando & effervescendo necdum maturuerit & ad statum pervenerit.

CRUDITAS VENTRICULI est, cum cibi ex defectu alimenti, aut alterius causa, non legitimè fermentantur & in Chylum transmutantur; estque triplex *Apepsia, Bradypepsia, & Dyspepsia*, de quibus suo loco specialiter.

CRU-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CRUOR, Græc. αἷμα, ἰχὼρ. vide *Sanguis*. *Helmontius* Sanguinem à Cruore distinguit : Sanguinem contineri, dicit in arteriis ; Cruorem vero in venis. Cruor à currendo, vel à corde dicitur, currit enim per venas ad cor. hic illud *Oweni* Epigramma convenit :

Sum crudus, vocor inde cruor : per corpora curro,
Volvor & in venas, sanguis ut anguis eo.

Belg. Aderlijk bloed. Germ. Blut. Gallic. *Sang.* Angl. The Bloode.

CRURÆUS MUSCULUS, subjacet musculis vastis, femoris ossis involucro ubique, extima præter, affixus, hujus quatuor tendineæ expansiones in unum quasi collectæ validum fingunt tendinem communem, ipsius officium est tibiam cum cæteris musculis extendere. Belg. De schenkel-spier. Germ. Der schenckel mauß. Gallic. *Muscle Crurée.* Anglic. Brawne of the greve.

CRUS, sive MAGNUS PES, Gr. Σκέλος, & Κνήμη, dicitur totum id, quod à natibus ad digitorum pedis extremitates extenditur, constans ex femore, tibia, & pede cum digitis propriè dicto. Belg. De schenkel. Germ. Der schenckel. Gallicè. *Focile, la grêve, la jambe.* Angl. The greve.

CRUSTA LACTEA, est species Achoris, hac tamen distinctione, quod Achor tantum caput : Verum Crusta lactea obtingit infantibus in lactationis principio, atque non solum faciem occupat ; aft universam fere corporis cutim inquinat. Crusta lactea albicat, Achores vero alium colorem obtinent.

CRUSTA VERMICULARIS, idem quod *Velamentum Bombycinum.*

CRUSTA ULCERIS, vide *Eschara.*

CRU-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CRUSTULA, idem quod *Ecchymoma* in oculo, hoc est sanguis, qui ad conjunctivam tunicam à suis descendit arteriis, cum ipsæ crepuerint, à percussione, vulnere, ulcere &c.

CRYMODES est febris algens, cui non raro partium internarum inflammatio adjungitur. ex κρυμὸς frigus, algor, & εἶδος forma.

CRYSORCHIS, est testiculorum virilium in abdomine occultatio. Ex κρύπτω abscondo; & ὄρχις testiculus.

CRYSTALLI, sunt pustulæ per universum corpus dispersæ lupini magnitudine albæ ac instar crystalli diaphanæ.

CRYSTALLINUS *humor oculi*, etiam glacialis dictus, ipse intra tunicæ uveæ aperturam, quasi vitrum foramini impositum, radios undique adventantes colligit, ac refringit: hujus substantia instar glutinis, aut gummi arboris, admodum pellucida est, ac consistentia instar ceræ colliquescentis prædita, licèt comprimi possit, haud tamen sponte diffluit. Figura ejus in homine, ad speciem lentis accedit, cujus nempe superficies extima planior, ac intima gibbosior. Crystallinus humor, licèt minùs diffluere aptus, tamen *membranulâ* propria ob levitatem *Araneâ* dicta includitur. à κρύος frigus, & σύστημα concresco. Belgicè. Het krystalline vogt. Germ. Krystalliner feuchtigkeit. Gall. *Humeur Crystalline*. Angl. The Crystalline humor.

CRYSTALLISATIO, est alicujus salis depurati in crystallos redactio. Proprium est salium, quibus & Tartarus & Saccharum addere licet. Videli. et hæc in liquore aqueo soluta, si in frigidum locum reposita fuerint, concrescunt in crystallos. Ubi nota, si nimium liquoris adsit antequam reponantur, aliquantulum exhalandum esse. Porro, postquam pri-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

prima vice Cryſtalli exempti fuerint, quia reliquis in liquore ſc. reſtantibus cryſtallis liquor diſproportionatus eſt, exhalet nonnihil, hinc reponatur iterum. Belg. Kryſtalliſatie. Germ. Kryſtallizierung. Gall. & Angl. Cryſtalliſation.

CRYSTALLOIDES TUNICA, idem quod *Aranea tunica*.

CRYSTALLUS, lapis tranſparens eſt, aquam in glaciem congelatam omnino referens. Gemmam ſi vocare libet, licet, modo omnium molliſſimam dixeris, vel à ſimilitudine coloris; qua gemmas colorata Cryſtallus refert, pſeudo-gemmam verbi gratia, pſeudo-berillum, pſeudo-topazium, pſeudo-ſaphirum, pſeudo-ſmaragdum, quæ veris gemmis molliores ſunt. Sic & Iris vocata gemma à colore, quem fronti applicata exhibet, Cryſtalli ſpecies eſt. Invenitur variis in locis, etiam in Germania, Bohemia, Ungaria, Cypro & Luſitania, & nonnunquam in agris. Porro, quanquam coloratæ minimè negligendæ ſint, ac præcipue pſeudo-adamas, quæ aliis nobilior, attamen in præparationibus Chymicis recipitur Cryſtallus proprie ſic dicta, quæ eligenda eſt puriſſima, pellucidiſſima, ac eximiè intenſa. Dicitur Cryſtallus à κρύος, gelu, & στέλλω contraho. Belg. Kryſtal. Germ. Cryſtall. Gall. *Cryſtal*. Angl. Cryſtal.

CUBEBE, fructus ſunt aromatici, piperis magnitudine ferè, unicum petiolum ſinguli habent. Sapor piperis inſtar eſt. Creſcit eodem ferè modo ac piper, hederæ modo per arbores repit. Fructus racematim cohæret. Flos eſt odoratus. Adfertur ex India orientali. Belg. Steert-peper. Germanicè. Schwantz-pfeffer. Gall. & Angl. *Cubebe*.

CUBIFORME, vide *Cuboides*.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CUBITÆUS musculus *internus* est vel *externus*. Primus interno brachii processui, cubitoque affixus tendine robusto prope quarti vicinorum carpi ossium involucra terminatur. Alter externus, ab externa brachii apophysi emergens, juxta cubiti longitudinem stratus, auricularem infra digitum prope metatarsi os quartum tendine desinit spectabili. B. **Elleboogs spier.** German. Der ellebogen mauß. Gallic. *Muscle Cubitée.* Angl. Brawne of the elbowe.

CUBITUS, *Plauto* gibber brachii. ὠλέκρανον *Atheniensibus*, ἀγκὼν *Rufo*. κύειτον, κύεωλον. Est media pars inter humeri os & carpum; componitur ex duplici osse, ulna sc: & radio: quorum extrema quidem commissa sunt; intermedia autem ab invicem secedunt, quamvis membranoso ligamento copulata. Belg. **Elleboog / booz-arm.** Germ. Einbogen. Gall. *Coude.* Angl. The Elbowe.

CUBOIDES seu CUBIFORME est quartum os tarsi in utroque pede, quod & os tesseræ, grandinosum, cubiforme & πολύμορφον vocatur. ex κύβος cubos; & εἶδος forma. Belg. **Het taerling-been.** Germ. Würffel bein. Gall. *l'Os Cuboide.* Angl. Diebone.

CUCULLARIS MUSCULUS, seu *trapezius*, est primus scapulæ musculus à figura *Cucullaris* dictus. Incipit ab occipite & colli vertebrarum spinis, & desinit in summum humerum. B. **De Monnik kaps spier.** Germ. Gugel mauß. Gall, *Muscle Coqueluche.* Angl. Monkes caps brawne.

CUCUPHA est integumentum capitis, fit ex cephalicis magis odoratis, quæ in pulverem redacta, cotone moschato excipiuntur, & inter pannum sericum interpunctantur, quod adversus catharros (ut dicunt) aliosque capitis morbos super caput geritur, vel pileo intus assuitur. Belg. **Een kruit-mutsjen.**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Germ. Krautermutzlein. Gall. *Bonnêt odoreux.* Angl. Odorous cover.

CUCURBITA est vas Chymicum turbinatum ex terra vel vitro confectum, destillationibus per alembicum instituendis, aptum. Quandoque etiam pro cucurbitula sumitur. Belg. Een kolf / zyperlas. Germ. Ein kolb / cucurbit / kürbs. Gall. *Cucurbite.* Angl. A Cucurbite.

CUCURBITINI LUMBRICI, sunt vermes lati semini cucurbitæ similes. Belgicè. Hauwoerde-zaat-gelijke wormen. German. kurbs samen gleiche wurmen. Gall. *Vers Cucurbitines.* Anglic. Worms like seed of a gourd.

CUCURBITULA seu *Cucurbita* est vas ventricosum, ex vitro vel stanno conflatum; quod corpori cum scarificatione, vel sine eâ applicatur, ad sanguinem extrahendum; si sine scarificatione instituatur *Cucurbita cæca & Ventosa* appellatur: Græc. σικύαν κεκφην vocant. Belg. Een blinde kop. Cucurbitulæ apponuntur partibus maximè carnosis, ubi vasa magna & nervi lædi non possunt. *Tractio* illa quæ fit in cucurbitulis applicatis hoc modo peragitur: post cutis scarificationem, aër in cucurbitula contentus vi flammæ vel stupæ incensæ rarefit & dilatatur, postea vero frigefacto & condensato aëre interno minus spatium occupat, tum aër externus premens carnem, sanguinem in cavitatem cucurbitulæ propellit. Græc. σικύαν καλὰ χασμῶ appellant. Cucurbitularum duo genera sunt, *inquit* Celsus, *æneum & corneum.* Ænea, altera parte patet; altera clausa est. Cornea, altera, parte æque patet, altera foramen habet exiguum. In æneum linamentum ardens conjicitur, ac sic os ejus corpori adaptatur, imprimiturque, donec inhæreat. Cornea, per se corpori imponitur; deinde ubi ea parte, qua exiguum foramen

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ramen est, ore spiritus adductus est, superque cera cavum id clausum est, æque inhærescit. At si cætera defecerunt, caliculus quoque aut pultarius, oris compressioris, ei rei commodè aptatur. Ubi inhæsit, si concisa ante scalpello cutis est, sanguinem extrahit: si integra est, spiritum. Ergo ubi materia, quæ intus est, lædit, illo modo: Ubi inflatio, hoc imponi solet. *Corneis* hodie utuntur *Ægyptii* ut patet ex *Prosp. alpino.* Belg. **Koppen / laat-koppen / potten.** Germ. Ein schrepff kopff / schrepff hörnlein. Gall. *Ventose.* Angl. A Cupping-glass.

CUNEIFORME OS, dicitur à cuneo, cujus formam referri volunt: Antiquis πολύμορφον *multiforme*, ob varios, quibus asperatur intus & extra processus, in media cerebri basi situm habet, eique basis instar substernitur, ita ut omnia ferè capitis, maxillæque superioris ossa tangat. Hinc quoque *Basilare os* dicitur *&* *Sphenoides os.* Vide *Basis.* B. **Het wiggebeen.** Germ. Daß kiel-bein. Gall. *l'Os Cuneiforme.* Angl. Wedge bone.

CUNEIFORMIA OSSA sunt quæ quintum, sextum & septimum os tarsi constituunt, *Sphenoidea*, *Innominata & Calcoidea à Fallopio* dicta. Belg. **De wigge-beentjes.** Germ. kielbeinlein. Gall. *l'Ossêlet Cuneiforme.* Angl. Litle wedge bone.

CUNNUS, est pudendum muliebre, ex clitore, nymphis, labiis &c. constans à κύω pario, concipio. Vocatur etiam Natura *plin.* muliebria *Eid* Cunnus *Horatio. Virg.* Hortus *Ovid.* genitale arvum *Virg.* utrumque honesta metaphora. sic κῆτος *Laërtio*, νέμος *Hesich*, interfemineum *Apul.* volva, porcus *Varroni* ad imitationem Græcorum. φύσις *Artemidoro*, χοῖρος. κλείς *Rufo.* σάκανδρος, ἀπόῤῥητος μυχὸς *Suidæ.* δόριλλος *Etymol.* βλήχον, τρῆμα, ὕσσακος, μύρτον μέλαθρον *Hesych.* κληθωρὶς, φορμίσιον

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Aristoph. διαφαὲ *Eustathio*, γέρρον ἐπίσσειον, ἔχλαρ *Hippoc.* κένλαυρ@ teste *Eustathio.* apud *Theopompum.* ὀρθαγόρας, & βυσσὸς *Aristoph.* γλωτίοκομεῖον *Eubulo* comico, σινδικὸν teste *Stephano* παιδηπέρ@ γένεσις *Epigr.* δέλτα, σάροβος. Belg. **De Vrouwelijkheit.** Germ. Weiblichen schaam / dass weiberding. Gall. *La Vulve, la partie Honteuse de Femme.* Angl. The Privie parts of a womam.

CUPELLA, COPELLA & *Capela* sive *Catinus* est catillus ex cineribus ossium aut aliis rebus compositum, in quibus aurum & argentum à bracteis suis depuratur. Belg. **Een kapel.** Germ. kappell. Gall. *Escuelle.* Angl. Ingot, Coppel.

CURATIO, est recta ratio & ordo inveniendi per intentiones & indicationes, certa cuique morbo remedia, ut sanitas amissa restituatur. Græc. θεραπεία. Belg. **Genesinge.** Germ. Genesung / Artzney / Cur / Heilung. Gall. *Curation, guerison.* Angl. A Remedie.

CURCULIO, idem quod *Cion.*

CURCUMA, sive *Crocus indicus*, est radix exotica, non tantum croceo colore apparens, sed & eodem alia tingens. Duplex communiter est, aliquando longa, aliquando radice rotunda: hæc multo acrior priori existit, atque cum zingibere sæpe affertur: Folia habet & flosculos cannæ Indicæ junioris simillimi qui plura desiderat consule Hortum Lugduno-batavum, ab *Hermanno* editum. Belg. **Geelsugt-wortel / Curcuma / Indiaanse saffraan.** Germ. Gilbwurtz / geelsuchtwurtz. Gallic. *Curcuma.* Angl. Turmerick.

CUSTOS OCULI, est instrumentum, quo in operationibus quibusdam circa oculum, præcavetur ne oculus lædatur. B. **Een oogbewaarder.** Germ. Augwächter. Gall. *Gardien de yeux.* Angl. Preserver of the eyes.

CUTI-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CUTICULA eſt operimentum cutis, ſine ſenſu, membranæ modo, ſupra univerſam cutim foris extenſa, innumeris poruliſ pervia, ad externarum injuriarum declinationem, vaſorum cutaneorum occluſionem, & perfectiorem qualitatum tactilium perceptionem, ſqammulis accommodata. Nutritur, nam amiſſa denuo reſtituitur, licet ejus vaſa minus ſint conſpicua. Non condenſatur frigore, quoniam in fœtibus abortivis, eam ſæpe oſtendi. Nec vaporibus oleoſis condenſatur, propterea quod vapores condenſati, facillimo negotio eluuntur. Græc. ἐπιδερμὶς. Belg. Het velletjen / opperhuidjen. Germ. Häutlein / daß äuſſerſte häutlein. Gall. *Petite peau*, *l'Epiderme*. Angl. Little Skinn.

CUTIS in vivo homine. Nam *pellis* eſt à carne jam diducta, quæ & *exuviæ*: Illa χρὼς, hæc vero δέρμα: ἀπὸ τὸ δέρειν, & δορὰ, & σέρφ@ *Lycophr.* ἀπὸ τὸ σέρφειν τὸ σῶμα ἀμφιεννύμενον, & ῥίν@ *Homero*, ἀνθρωπηίη *Herodoto*, δέρβισις. Eſtque velamentum totius corporis externum, ſive membrana ſatis craſſa, ex filamentis vaſorum ſanguineorum, nervorum, fibrarumque nervearum variè inter ſe complicatis contexta, quibus glandulæ numeroſæ, & lymphæductus, ſive ſudoris & vaporum vaſa exteriora denſiſſimè interponuntur; plurimis poris hinc inde pervia eſt variis in locis ſenſibiliter ad neceſſariorum introitum & exitum perforata, ut circa os, nares, oculos, aures, pudendum, anum, &c. in capite eſt craſſiſſima; in cervice, dorſo, &c. Mediocriter dura eſt; rarior in facie, pene & ſcroto, tenuis in lateribus, tenuiſſima in labiis in quibuſdam locis ut in cubito fronte, plantis pedum &c. firmiter cohæret. Belgic. De huid. Germ. Haut / vel Fell. Gall. *Peau*. Angl. The Skin.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CYATHUS, Barbaris *Bickarium*, Esth. c. 1. §. 1. de form. med. forsan. à Germanico Becker. Arab. corruptè *Alcuatus & Alcuatum*, item Cuathum, mutatâ in tenuem asperâ, nomen duxit, ἀπὸ τὸ χύειν, à fundendo nempe, vel ut aliis placet, hauriendo vino in Græcorum conviviis, ubi simpulo sacrificiis relicto succesſit: Unde à Græco κυαθίζω, *Plauto* Cyathissare, idem quod *Propertio* ad cyathos, & *Juvenali* Sat. XIII. *Suetonio* ad Cyathum stare, *hoc est*, pocula miscere, seu ritu verum conviviis solenni, cyatho poscentibus convivis potum admetiri. De quo rei literariæ Dictator *Scaliger* de Caus. Ling. Lat. c. 123. *Suidæ* pressius cum *Phavorino* ἀντλητήριον, μέτρον ὑγρῶν. *Hesych.* μικρὸν μέτρον, ἢ ἀντληθήριον. Mensura est tam aridorum quam liquidorum, non, ut quibusdam visum, poculum vulgare, verum sextarii pars octava: sed ad drachmarum pondus decima, secundum Atticos, duodecima similero & Menæ cap. 17. Quomodo *Plinius* lib. 21. accipit. Oribas. lib. 2. Syn. c. 58. Drach. XII. observatione communi, cui *Fernelius* subscribit, quibus addit *Ægineta* ΘIV. quod *Angelocrat.* ΞIβ. 31. & Θ1. expressit. *Nicandri* interpres ἐν μέτρων: ὁ κύαθος, inquit, ἔχει μνᾶς μικρᾶς, ἤτοι μύστρα μικρὰ δύο. τὸ γὰρ μύστρον ἔχει ςαθμὸν ςαγίων, τελῶν, ἤτοι ὑγγίαν ἥμισυ. ἐν ἄλλοις δέ φασιν ὅτι ὁ κύαθος ἔχει ςαθμὸν ὑγγίας μιᾶς ἡμισείας. *Hesychius* ὑγγιῶν β' adstipulante *Phavorino & Fuchsio*, qui ad cap. 6. sect. 1. Antidotarii *Myrepsi* notat *Nicolao* esse unc. ij. etsi veteribus Græcis pro diversa liquorum ratione variet.

CYCLISCI sunt scalpra semilunaria, operationibus Chirurgicis accommodata. à κύκλος circulus.

CYCLO-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CYCLOPHORIA SANGUINIS, idem quod *Periodus sanguinis*. Ex κύκλος circulus & φέρω, fero.

CYEMA, idem quod *Embryon*, à κύω pario.

CYLINDRUS, est emplastrum oblonga forma, Medicis *Magdaleo*, μαγδάλια. Belg. **Een salf-rolle/ rolle.**

CYLLOSIS vide in *Cyllum*.

CYLLUM est crus exterius luxatum. Item claudus & curvus. à κυλλόω claudum reddo: Unde *Cylloſis* claudicatio.

CYMA; CYMÆ sunt teneri cauliculi, juli dicti. Belg. **Spyeute/ Scheute.** Germ. **Die sprossen.** Gall. *Sommité, la Cyme, le Tendron des choux.* Angl. Little Schoots, Sprouts.

CYMBIFORME OS, vide *Naviculare os*.

CYNANCHE & Λυκάγχη *Aurel.* quod canes ac lupos frequenter afficiat: est internorum musculorum laryngis, inflammatio, cum respiratione difficillimâ & febri continuâ. Ex κύων canis & ἄγχω ango. Vide *Angina*.

CYNANTROPIA est rabies canina, quâ ægri lucem & quævis clara ac splendida fugiunt, aquam metuunt, ac ad ejus conspectum & commemorationem contremiscunt. Nascitur plerumque ex veneno rabidi animalis, ut Canis, Lupi, &c. homini per morsum vel quovis alio modo, communicato. ex κύων canis, ἄνθρωπος homo, & ὄπλαμαι video. B. **Een dolle honts beet.** Germ. **Der von einem tollen hunde gebissen.** Gall. *Morsure de Chien.* Angl. Madness by a dog.

CYNICUS SPASMUS, vide *Spasmus Cynicus*.

CYNODES OREXIS, est appetitus caninus, sive fames præter modum aucta, cum vomitu vel diar-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

rhœa conjuncta. Oritur ex fermento ventriculi nimium aucto, vel acido. ex κύων canis, εἶδος forma, & ἐρέγνυμι cupio. B. Honts honger. Germ. Hunds hunger. Gall. *Faim de chien.* Angl. Canine appetite. Angl. dogg's hunger.

CYNODESMUS, est vinculum, quo membri genitalis cuticula cum glande colligatur. ex κύων canis, eo quod caninum vinculum nuncupatur. & δεσμὸς vinculum, à δέω vincio. B. Honds-band. Germ. Hunds band. Gallic. *Lien de chien.* Anglicè Band of the dog.

CYNODONTES, sunt dentes illi inter molares & incisores, canini, columellares & oculares dicti. ex κύων canis & ὀδὼς dens. Belg. Honts-tanden / oog-tanden. Germ. Augen-zähnten. Gallic. *Dents Ceillieres.* Angl. The eye Teeth.

CYNOREXIS, idem quod *Cynones Orexis.*

CYPERUS, duplex est, *Longus & Rotundus.* Adfertur ex Italia, Syria, Alexandria, India &c. Junci species est & juxta aquas facile succrescit, odorem radices gratum referunt. Belg. Ciper wortel. Germ. Cyperwurtz. Gall. *Souchet.* Angl. Cypres.

CYPHOMA, idem quod *Cyphosis.*

CYPHOS, idem quod *Cyphosis.*

CYPHOSIS, est spinæ dorsalis versus posteriora incurvatio. à κύπτω inclino. Belg. Een bult / gebugchelt. Germ. Buckel. Gall. *Bosse.* Anglicè. A Bunch.

CYRTOMA, est gibbus dorsi. Item tumor contra sanitatem in quacunque corporis parte excitatus. à κυρτόω incurvo.

CYRTOSIS, idem quod *Cyrtoma.*

CYSSAROS, est intestinum rectum; item podex κύρθος sive κύσθος podex.

CY-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CYSTICA sunt Medicamenta adversus Vesicæ morbos. à κύστις vesica.

CYSTICUS DUCTUS, sive bilarius, idem quod *Porus Bilarius.*

CYSTIS est vesica urinaria, aut fellis. à κύω prægnans sum, quia aliquid continet.

CYSTIS CHOLEDOCHUS idem quod *Folliculus fellis.*

CYSTOTOMIA, est vesicæ sectio, sed per illam intelligitur, *Lithotomia*, vide suo loco.

CYSTUS FELLIS, idem quod *ductus* seu *Porus bilarius.*

D.

Δ. Olim per hanc literam majusculam mysticè febrem quartanam denotabant.

DACRYODES, sive *Lacrymosus*, est ulcus continuo saniem ant ichorem effundens. Gr. Δακρυῶδες ἕλκος. à δακρύω Lacrymo.

DACRYON, idem quod *Lacryma.* à δακρύω Lacrymo.

DACTYLIOS, podex est, sunt qui eo nomine rectum intestinum intelligunt, nonnunquam circulus est, pastillus sive orbiculus, quo in Medicina utimur. à δάκτυλος digitus.

DACTYLUS, est fructus palmæ, oblongo-rotundus, dulcis, intus durissimum continens nucleum. Arbor procera est, viginti passuum & amplius., crescit in Judæa, Syria, Ægypto, Africa, India &c. Folia ensibus similia

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

habet ; deorsum cannarum modo decidentia. Vere floret. Ramus enim quodam involucro oblongo, vesicæ modo, ad ver usque clauso, & tunc aperto prædìtus, flores emittit parvos, albos, odoratos, racematim deorsum ab involucro residentes, ac pendentes. Autumno fructus maturantur. Cujus ramum una cum dactylis appendentibus hic loci vidisse memini. Dicitur & φοίνιξ, hinc compositio illa *Diaphanicum* dicta, inde nomen habet, recipit enim dactylorum pulpam. Belg. **Dadelen / daepen/ dalen.** Germanic. Datteln. Gallic. *Dattes.* Anglic. Dates.

DANICH, idem quod *Lupinus.*

DARSIS, est excoriatio cutis. à δέρω excorio.

DARTUS, est secunda, integumentorum communium viriles testes mediatè involventium, tunica: originem nanciscitur à membrana quadam carnosa, qua scrotum corrugatur & relaxatur. In fœminis vero peritonæi tunicâ testes immediate involvuntur. à δέρας pellis.

DASYMMA, est palpebræ internæ inæqualitas superficiaria, cum rubore. à δασὺς hirsutus.

DEALBATIO, sive *Leucosis*, pertinet ad artem cosmeticam, qua facies, dentes, cicatrices, vel aliud quid dealbatur. Utuntur hac voce quoque Spagyrici. Belgic. **Witmakinge.** Germ. **Weißmachung.** Gall. *Blanchissage.* Anglicè. A Whiting, a Bleaching.

DEARTICULATIO sive *Abarticulatio*, idem quod *Diarthrosis.*

DEAURATIO, dicitur, quando pilulæ ob amaritiem evitandam auro foliato obducuntur. Item Tinctura fucata metallorum, monetarum &c. in colorem aureum. Gr. χρύσωσις. Belg. **Vergulding.** Ger-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Germanic. Vergulдung. Gall. *Deauration, dorure.* Angl. A Gilding.

DEBILITAS est quando quis viribus minus pollet, quod vel ex lipothymia vel syncope, vel ex inedia quoque vel ex morbo, vel alio quovis modo exoritur. Græc. ἀσθένεια. Belg. Swakheid. German. Schwachheit. Gallic. *Foiblesse, debilité.* Angl. Feebleness.

DECANTATIO, est liquoris materiæ supereminentis per inclinationem effusio. Belgic. Afgieting. Germ. Abgiessung. Gall. *Verser par inclination.* Angl. To pour off.

DECIDENTIA, idem quod *Cataptosis.* Dicitur quoque neutrum statum, qui ex statu optimo & temperato versus morbum inclinat. Inde vox *Morbus ex Decidentia.*

DECLINATIO morbi est, quando à statu & vigore recedit, & æger extra discrimen ponitur: nemo enim in declinatione, nisi accidentaliter, moritur. Vide *Acme.* *Per Declinationem* aliquid effundere, est, quando vas continens declinatur, ita ut liquor sensim effundatur, ne sedimentum moveatur, & liquorem turbet.

DECOCTIO & DECOCTUM, vide *Apozema.*

DECOMPOSITUM, auget significationem compositi, estque illud quod jam in compositione (ut dicunt) per corruptionem & generationem convenerit.

DECORTICATIO est, quando res ut radices, semina, Fructus &c. à suo cortice liberantur. Belg. Affschillinge / ontschorsinge. German. Schelung. Gall. *Decortication, Escorcement.* Angl. A Pilling vel Pulling away of the bark.

DE-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

DECREPITATIO de ſale communi & ſimilibus dicitur, quæ cum ad ignem ſine fuſione calcinantur, ſtrepitum ſeu crepitum edunt. Belg. Krakinge. German. Krachung. Gallic. & Anglic. *Decrepitation.*

DECUPELATIO, idem quod *Decantatio.*

DECUSSIS, idem quod *Denarius.*

DECUSSORIUM, eſt inſtrumentum Chirurgicum. Quo dura mater leniter preſſa, accuratè cranio adjungitur, ut pus intra cranium & meningem craſſam, collectum evacuetur, per foramen trepano factum. Belg. Neerdruk-tuig. Germ. Niedertruck zeug. Gall. & Angl. *Decuſſoire.*

DEFATIGATIO, denotat incommodum leve, quod ab exercitio, vel labore vehementiore, aut protractiore accidit, unde quietis appetentes minus alacres evadunt. Hæc imbecillibus, valetudinariis, ægris & reconvaleſcentibus faciſe ſupervenit, item iis qui non aſſueverunt laboribus & exercitiis, aut qui noctu vigilarunt, aut qui jejunium, alvi fluxum, vel alia paſſi ſunt. Belg. Vermoeytheid. Germ. Ermüdung. Gallic. *Defatigation, laſſement, laſſete.* Angl. Wearineſſe.

DEFECTIO ANIMI, vide *Lipothymia.*

DEFENSIVUM, eſt Medicamentum Chirurgicum vulgare, qua imminentia ſymptomata à parte affecta præcaveatur. Belg. Een defenſyf/ verhoedmiddel. Germ. Beſchrim mittel. Gallic. & Angl. *Defenſif.*

DEFLA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

DEFLAGRATIO, est Operatio Chymica, qua Medicamenta deflagrantur, hoc est, per ignem subito purgantur, ut est nitri cum sulphure, Antimonii cum nitro, unde subito flamma exoritur. Belg. In de blam setten. German. Brunst. Gall. *Deflagration*, *Brulement*, *Embrasement*. Anglic. A Burning. Item denotat Febrium intermissionem. Vide *Apyrexia*.

DEFLUVIUM, Capillorum, vide *Alopecia*.

DEFLUXUS, idem quod *Catarrhus*.

DEFRUTUM est mustum ad dimidias coctum, ut sapa ad tertias. Belg. Gekookte most tot de helft. Germ. Gesoffener wein/ trauben muß. Gall. *Vin Cuit jusque à la tierce partie*. Angl. Wine where of the third parte is sodden in.

DEGLUTITIO est actio animalis, quâ ex fibrarum ipsius gulæ contractione, alimentum in ore masticatum, aut aliud liquidius *absorptum* in ventriculum per œsophagum descendit. Belg. Doorslwelging.

DEJECTIO, est excrementorum alvi per anum depositio. Quæ varia est tum in statu sanitatis tum morbosa, liquida nempe, mediocris consistentiæ, versicolor, alba, flava, nigra, viridis &c. Belg. Afgang. German. Abgang. Gallic. & Angl. *Dejection*.

DEJECTORIA, vide *Cathoretica*.

DE-

DELAPSIO, est quædam decidentia, ut delapsio uteri, ani, intestini &c. Belg. **Uitval / uitsinking**, Germ. Außfall. Gall. & Angl. *Delapsion.*

DELETERIUM, est quodvis venenosum. à δέλεαρ esca, qua animalibus exitus paratur. Vel δηλέω noceo.

DELIGATIO est pars *Chirurgiæ*, quæ vulnera, ulcera, ossa fracta &c. deligat. Estque vel simplex vel composita. Simplex est æqualis vel inæqualis. Æqualis est tantum rotunda, quæ membrum affectum circumquaque sine ulla in partem alterutram declinatione complectitur. Inæqualis in asciam & simam dividitur : tamen saltem ratione majoritatis & minoritatis differunt; ascia parum à rotunda declinat, sima vero multum. Variæ fasciationis sunt differentiæ, sumptæ à partium, quæ vinciuntur, vel quorundam animalium, vel aliarum rerum similitudine. Græc. ἐπίδεσις. Belg. **Verbinding.** Germ. Verbindung. Gall. & Angl. *Deligation.*

DELIQUIUM ANIMI, sive *Subitus animi Casus*, suis non caret gradibus; dicitur enim *Eclysis*, *Lipothymia*, *Lipopsychia*, *Apopsychia*, *Syncope*, *Asphyxia* &c. quæ sunt totidem gradus. Observandum igitur primo, quod *Animi deliquium* hæc sæpe antecedunt; Cardialgia sc. Anxietas ex improviso, cordis quasi compressio, oscitatio, ventris murmur, gravitas vel dolor capitis, vertigo, tinnitus aurium, caligines, varii colores oculo obversantes, pandiculationes, horrores, frigus extremorum, pallor & pulsus mutatio. Secundo, his apparentibus & ingravescentibus, insequuntur lapsus si steterint vel sederint; major pallor & frigus intensius, pulsus rarus, parvus, tardus, debilis, unguium livor, respiratio minuta, denique motus ubique & sensus intercepti, at in *Syncope* pulsus plane cessat,

ut

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ut & respiratio & motus omnis, sudor frigidus & viscidus exprimitur, urina sæpe, alvi fæces aut semen effluunt. Tertio, quod soluto paroxysmo, qui brevior esse vel longior solet, suspiria fiunt, languor adest, imbecillitas, lassitudo, pigritia. Sed uti *Animi deliquium* gradum sternit ad *Syncopen*, ita *Syncope* prima mortis linea est. Quarto, hoc malum multis aliis morbis accidere solet, cum nempe vires prosternuntur, uti ex iis quæ de imbecillitate dicta sunt patet, ideo reperitur in febribus, in Asthmate, Hydrope, doloribus &c. Aliquando ab Hæreditate est, sed Valetudinarii, Cachectici, Hypochondriaci, reconvalescentes, pueri, senes, macilenti, obesi facile in id incidunt; Verum alii id patiuntur ab odoribus, à conspectu rerum, quæ offendunt, ab esu etiam inscio rerum, quarum fastidio laborant, ab exercitiis vehementioribus, à nimio & repentino gaudio, à purgatione, venæ sectione, sudore, æstu, puris magna effusione, à gravi dolore, à Venenis, aut ab ictibus vel morsubus animalium venenatorum. Dicitur & *Defectio. Defectio Virium. Languor Virium*, *Imbecillitas*, *Debilitas*, Græc. ἀτονία, ἀσθένεια, ἔκλυσις, ἀῤῥωστία τ δυνάμεως. Belg. **Flauwte/ magteloosheid/ onmagt.** Germ. Ohnmacht. Gall. *Defaillance.* Angl. Faintnesse, Feebleness.

Deliquium Chymicum est destillatio per inferiora mediante igne : vel calcis in cellis humidis suspensæ deliquatio & in humorem lixivioſum resolutio.

Delirium est Imaginationis & judicii, depravatio à spiritibus animalibus, tumultuosè & ἀτάκτως motis, excitata, unde ægri multa absurda & incongrua proferunt. Græc. παραφροσύνη. *Hippocrates & Galenus* variis vocabulis utuntur. *Hippocrates* quidem

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

dem ad levem desipientiam significandam ferè vocabulo παραφροσύναι & ληρῶσαι sive παραληρῶσαι ; *Galenus* vocabulo παραπαῖσαι παραίρεσαι sicut ad gravem significandam ἐκτῆναι , μανῆναι & ἐκμανῆναι utitur παρακόψαι vero de utraque usurpant. Species variæ sunt, unde σιωπηροὶ qui pauca loquuntur : alii & sermone delirant, & ridicula, aliena, magnifica vel maledica non saltem cogitant, sed & proloquuntur : alii denique opere & factis cogitata exequuntur & hæc omnia præstant vel μετὰ γέλωτος , vel μετὰ σπουδῆς sed hi omnes delirantium ordines ad certas differentias redacti sunt. Sub delirio in genere dicto comprehenduntur παραφροσύνη, φρενίτης, μελαγχολία, μανία, & alii qui huc referuntur affectus. Delirium iterum est cum vel sine febre. Cum febre φρενίτις vocatur, & quod simplex appellatur delirium, Græc. λῆρος vel παραφορά, vel παροίνημος symptoma nimirum febrium ardentium. Belg. **Ylhoofdigheid / ligthoofdigheid.** Germ. Aberwitz / Wahnwitz. Gall. *Radotement*, *resverie*, *forcenement*, *forcenerie*.

Deltoides est musculus instar Δ Græcum, triangularis; oritur à clavicula, humero sive Acromio, & scapulæ processu spiniformi, atque à medio humeri robusto tendine infixus ; à nobis & aliis in varios musculos dispescitur. Humerum attollit, à figura Δ & εἶδος forma. Belgicè. **De drychoofdige spier.** Germ. Dreyhauptige mauß. Gall. *Muscle deltoide.* Angl. The Deltoide Brauwne.

Dementia , inter species delirii sortitur. Idem quod *Anæa.*

Demersio sive *Immersio*, est quando Chymici metallum aliquod liquori solventi submergiunt. Belg. **Indukeling.** Germ. Underduckelung. Gall. & Angl. *Demersion.*

Dena-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

DENARIUS, est unciæ pars septima, uncia enim continet septem denarios. Vide *Aurens.*

DENTAGRA, vide *Forfex.*

DENTALIUM, est conchula parva, alba, glabra, dentatam rimam habens.

DENTARPAGA, vide *Forfex.*

DENTES, Græcis ὀδόντες, sunt officula utriusque maxillæ per gomphosin infixa; viris plerumque triginta: fœminis vero viginti octo tribuuntur; foris sine periosteo conspiciuntur. Continuo crescunt, secus ex frequenti detritione comminuerentur, non tantum arteriis & venis sed & nervis prospiciuntur, quod dolor vehemens aliquando arguit. Quatuor anteriores *Primores*, *Incisores* Isidoro, *Tomici* Celso. Græc. Τομεῖς, διγασῆρες, κλένες, Τομῆται, γελασινοὶ. Belg. **Voter-tanden / lag-tanden.** German. **Die vorderen zähn.** Gall. *Les dents de devant.* Angl. The fore teeth. Qui à lateribus insequuntur acuti magis sunt, vocanturque *Canini*, *Oculares & Columellares*; Græcis κυνοδόντες, μύλοι & γομφίοι. Belgicè **De honds-tanden / oog-tanden.** Germ. **Augen-zähn / spitz-zähn.** Gallic. *Les dents Oreillères.* Anglic. The doggs Teeth, The eye teeth. Posteriores qui tunc sequuntur *Molares* appellantur, & habent majores superficies, & duas, tres vel quatuor radices, cum priores unicam tantum accepere. Hisce cibi duriusculi à prioribus incisi mola quasi in pulmentum conteruntur. Belg. **Back-tanden / maaltanden.** Germ. **Die stock-zähn / die backen-zähn / grosses zähn.** Gallic. *Les dents machelieres.* Angl. The jaw-tooth. Qui post annum trigesimum & quadragesimum interdum erumpunt, *Morum & sapientiæ dentes*, Item *genuini*, Cic. *intimi* Eid, Κεφαλῆρης, ἐψίγονοι, σωφρονισῆρες appellantur. Dentalis vertebræ secundæ prominentia, dentis quoque nomine venit. Omnes

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

dentes in genere vocari ſolent. Belg. De tanden. Germ. Zähn. Gall. *Dents*. Angl. The Tooths.

DENTIDUCUM, vide in *Forfex*.

DENTIFRICIUM eſt Medicamentum ad dealbandos, extergendos & ſtabiliendos dentes, gingiviſque roborandis paratum. Græc. ὀδοντότριμμα, σμῆγμα ὀδόντων. Belg. Tant-poeper. Germanicè Zahn-pulver. Gall. *Poudre a frotter les dents*. Anglicè Pouder to rubb the teeth.

DENTIUM DOLOR, Idem quod *Odontalgia*.

DENTIO, Idem quod *Dentitio*.

DENTITIO eſt tempus illud, quo infantium dentes erumpere incipiunt, quod fit menſe ſeptimo vel ſerius; & citius *ſuperiores*, nonnullis citius *inferiores* & in his anteriores prius: tempore dentitionis ſæpè, febres, convulſiones, alvi profluvia, &c. Exoriuntur. Græc. ὀδοντοφυία *Ægin.* ὀδοντίασις à qua differt ὀδαξισμὸς *Galeno*, ſive ὄλων ὀδαξισμὸς, ut ab *Hippocr.* vocatur, pruritus ille gingivarum, quem dentientes pueri ſentiunt. Belg. De tijd wanneer de tanden komen / tandinge. Germ. Zahnen. Gallicè. *La veuë de dents*. Anglicè. A breeding of tooth.

DENTO eſt is, qui dentes eminentiores, prominulos, & os productum habet.

DEOBSTRUENTIA ſive DEOPPILANTIA, ſunt Medicamenta, quæ obſtructiones aperiunt.

DEOPPILANTIA, idem quod *Deobſtruentia*.

DEPHLEGMATIO, eſt operatio, qua reiterata deſtillatione aqua ſuperflua à ſpiritibus, vel puriori parte ſeparetur. Belg. Van ſijn water-ſuiveren / dephlegmeren. Germ. Änderung von dem waſſer. Gall. & Angl. *Dephlegmation*.

DEPI-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

DEPILATORIUM, idem quod *Psilothron.*

DEPLUMATIO, idem est quod *Ptilosis*, ubi palpebræ una cum tumore calloso, pili quoque earundem decidunt; estque composita affectio ex *Madarosi & Sclerophthalmia.* Verum semper conjunctam non habet pilorum defluvium.

DEPURATIO, est rei alicujus puri ab impuro separatio, ut est despumatio, clarificatio. Belgicè **Suiveringe.** Germ. Säuberung. Gallic. & Angl. *Depuration.*

DERIVATIO est, qua humor, pus, urina, sanguis &c. qui in partem influxit & nondum impactus est, per locum vicinum educatur. Belg. **Verleiding.** Germ. Ableitung. Gall. *Derivation.* Angl. Idem.

DERMA, idem quod *Cutis.* à δέρω cutim detraho.

DESCENSORIUM, est fornax Chymicis familiaris, destillationibus per descensum inserviens. B. **Een oven / daar men mede na om laage destilleert.**

DESCENSUM, seu per descensum destillare, vide *Deliquium.*

DESICCATIO, est superflui humoris vel humiditatis per calorem, evaporatio. Belg. **Uitdrooging.** German. außtröckung. Gallic. & Anglic. *Desiccation.*

DESIPIENTIA est delirii species. Idem quod *Paraphrosyne.*

DESPUMATIO, est alicujus rei, ut syrupi, mellis &c. spumæ detractio. Belg. **Schuiminge.** German. abschaumung. Gallic. & Angl. *Despumation.*

DESTILLATIO, eodem modo sumitur ut *Catarrhus*, vide suo loco.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

DESTILLATIO est partium humidarum vel oleosarum, in halitus fumosve vi ignis extenuatarum, atque elevatarum extractio : Destillatio, fit per vesicam, cucurbitam, retortam, deliquium, filtrum, descensum, &c. eaque in balneo mariæ, arena, vaporibus, fimo, sole, reverberio, &c. peragitur. Belg. Neerdzuppinge / distilleeringe. Germ. Distillierung / brennung / abtrupffung. Gall. *Distillation.* Angl. Idem.

DETERGENTIA, vide *Abstergentia.*

DETONATIO, est deflagrationis modus cum sonitu, ut in præparatione antimonii diaphoretici, & in accensione auri tonantis. Vide Deflagratio. Belg. Ontploffinge. Germ. Verpüffung. Gallicè. *Detonation.* Angl. Idem.

DEUNX, sunt unciæ undecim, libra Medica sive Romana, continet uncias duodecim, ideoque *deunx* est quasi deesset uncia.

DEUTEROPATHIA, est morbus ab alio morbo originem ducens, ex gr. si caput ex alterius partis vitio laborat, vel communicatâ ad id materiâ morbificâ, relicto priore foco. ex δεύτερος secundus, & πάσχω patior.

DEXTANS est nomen ponderis pendens *uncias decem.* Belg. Tien oncen.

DIA, est præpositio, quæ sæpè additur præparationibus Medicamentosis, ut *Diaprunum*, hoc est compositio ex prunis, sic dicitur diasena, diaireos, diaphænicum &c.

DIABETES sic *Galeno* dicitur. Dipsacus *Æginetæ* ab immensa siti quam invehit. Vel ut alii à serpentis quodam genere, quod Dipsacus appellatur & in *Lybia* præsertim reperitur, quod morsu suo venenum quoddam in homines infinuet, à quo sitis inextinguibilis inducitur. διάῤῥοια εἰς ἔχον, ὕδρος εἰς ἀμί-

δα,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

δα, quasi *Hydrops in matulam.* Hinc est quod hunc affectum *Matulam inter cutem*, alii *Urinæ profluvium & siphonem* nuncupant. Rarissimus est affectus, quem *Gal.* se bis tantum vidisse refert 6. de Loc. aff. Cap. 3. est urinæ fluxus valde copiosus cum siti intolerabili, & summo virium prolapsu, imo urina non tantum, sed potus, & is parum vel nihil immutatus. Quos affligit emaciantur, debilitantur, & præ siti, ardoreque viscerum vix se continent, & urinam cohibentes mox sentiunt lumbos, coxas & testes cum ardore & gravitate intumescere. à διαβαίνω pervado. Belgic. **Watersucht in de pis-pot / pis-bloed.** Germ. **harn fluß.** Gall. *Fluxion d'Urine.* Angl. The Pisse flixe.

DIABROSIS est solutio continui per exesionem. à διαβρώσκω peredo. Belg. **Door-eting.** German. **Durchfressung.** Gall. & Angl. *Corrosion.*

DIACHORESIS & DIACHOREMA, est excretio quorumvis excrementorum. ab διαχωρέω secedo. Belg. **Uitwerpsels / uitdrgsels.** Germanic. **Unflat.** Gall. *l'Ordure.* Angl. A Casting out.

DIACHYLON, dicitur emplastrum ex succis compositum, ut & de gummis. ex διὰ ex & χύλος succus. Belg. **Sap-pleister.** Germ. **Safftpflaster.** Gall. *Emplastre des sucs.* Angl. Sap-plaister.

DIACINEMA dicitur cum ossa de loco suo nonnihil recesserint. ex διὰ ex, & κινέω moveo.

DIACLYSMA est oris collutio, ad fætorem abigendum vel dentes aut gingivas confirmandas. Vocantur ἐπὶ τὸ πολὺ collutiones oris; parantur ex astringentibus variis, ut *Bistorta, Tormentillæ, fl. Balaustiorum, cort. granatorum, gallis, alumine, ung. Ægyptiaco, &c.* à διακλύζω colluo. Belgicè. **Mondspoeling.** Vide *Collutio.*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

DIACODION, est Medicamentum ex papaveris capitibus, siliquis dulc. rad. glycyrh. alth. & sacharo paratum, habetque syrupi consistentiam. Ex διὰ ex & κωδία papaveris caput. Belg. Boxst syroop / Slaapbolle syroop. Germ. Brust syroop. Gall. *Sirup pectoral.* Angl. Breast syrup.

DIACOPE, præcisionem vel dissectionem in aliqua parte significat, sive studio, sive casu. à διακόπτω præscindo.

DIACOPRÆGIA, est Medicamentum ex fimo caprino, adversus splenes & parotides. à διὰ ex, κόπρος stercus, & αἴξ, capra.

DIACRISIS, est distinctio & dijudicatio morborum & symptomatum, à διακρίνω distinguo, dijudico.

DIACRITICA, idem quod *Diacrisis.*

DIADOCHE, est successio per crisin. à διαδέχομαι suscipio.

DIADOSIS, est alimenti distributio, sive per omnes partes pervasio. ex διὰ per & δίδωμι do,

DIÆRESIS est exesio vasorum, fit cum à causa erodente, vel incidente, via aliqua, quæ adesse non debebat, aperitur. Nam primo potest διαίρεσις fieri ab humoribus acribus, qui erodendo unitatem solvunt, & viam patefaciunt; quod etiam Medicamenta acria præstare possunt: modo crassarum partium sint. Nam tenuium partium non rodunt; cùm non hæreant diutius. Deinde humores crassi & acidi διαιρέσεως causa esse possunt, qui partem distendendo rumpunt. Tertio causæ plurimæ evidentes διαίρεσιν faciunt, omnes scilicet, quæ contundendo, & distendendo unitatem vasorum solvunt; qualia sunt motus vehemens, clamor, pondus grave, vulnerantia, contundentia, casus, saltus & similia inter quæ & flatus referri possunt, qui retenti tantâ vi

inter-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

interdum corporis partes diſtendunt, ut non ſolum corporis cavitates dilatent ſed rumpendo etiam novas faciant, & ipſi quoque unitatem ſolvant. Item operatio Chirurgica, quæ continuo ſeparat, & fit inciſione, uſtione, terebratione, raſione, limatione, ſerratione, exeſione. à διαιρέω, divido. Vide *Diabroſis.*

DIÆTA eſt Methodus Sanis moderatè vivendi: at *Diæta ægrorum* eſt remedium in recto rerum, vitæ neceſſariarum fructu conſiſtens: eaque ratione conſiſtentiæ eſt *craſſa, mediocris & tenuis.* Craſſa inſtituitur alimentis copioſis, firmis & ſolidis, multumque nutrire aptis, hæc *ſimpliciter plena* eſt, quæ fiebat olim per ptiſanam hordeaceam integram. Vel eſt *plenior & craſſior*; quæ fit per carnes pullorum & ova ſorbilia. Vel eſt *pleniſſima*, quæ etiam carnes caſtratorum concedit. *Mediocris* eſt, quæ ex mediocris ſubſtantiæ & quantitatis alimentis conſtat. Hæc olim per panem jure tinctum, vel etiam per carnes pullorum fiebat. *Tenuis* eſt quæ & alimentis paucis, tenuibus & infirmis perficitur, quæ ut plurimum acutis morbis convenit: eaque triplex eſt, *tenuis ſimpliciter*, quæ olim per ptiſanæ ſuccum fiebat. Vel *tenuior*; in qua melicratum propinabatur; vel *tenuiſſima* in qua nihil cibi æger ſumebat. Verum nunc temporis diætæ non ita ſtrictè obſervantur quam olim, præſertim in hiſce regionibus. à διαίθω nutrio. Belgic. **Lebens wet / of Lebens manier.** Germ. **Ordnung in eſſen und trincken.** Gall. *Diete, regime de vivre.* Angl. Diete.

DIÆRETICA, ſunt Medicamenta corrodentia & exedentia. à διαιρέω, divido.

DIÆTETICA, eſt pars Medicinæ præſcribens cognitionem & uſum rerum ſex à quibus vita noſtra, ejuſque regimine maxime conſtat. Et dicuntur *res*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

non naturales à ſcholis : ut ſunt aër, cibus & potus, Motus & quies, ſomnus & vigilia, Animi Pathemata, excreta & retenta : quæ ſi modum excedant, morbos pariunt ex διαιτάω alo, nutrio. Belg. Leevens wyſe. Germ. Ordnung von lieben. Gall. *Diete, reglement de vivre.* Angl. Diete.

DIAGNOSIS, eſt ſignorum præſentium cognitio : ſive cognitio, qua præſentem morbi conditionem dignoſcimus. Eſtque triplex partis *affectæ*, ipſius *morbi*, ejuſque *cauſæ* recta inveſtigatio. ex διὰ per, & γινώσκω cognoſco. Belg. Kentekken. German. Kentzeiken. Gall. *Signe.* Angl. Signs.

DIAGRYDIUM, vide *Scammonium.*

DIALEIMMA, idem quod *Apyrexia.* ex διὰ in, & λείπω relinquo.

DIALEPSIS, eſt quædam interceptio : Item intermiſſio quædam in fractura cum vulnere vel ulcere, ubi intermedium ſpatium relinquitur, pro ulceris aut vulneris curatione, itaque eſt intermiſſio deligationis. à διαλείπω interrelinquo.

DIANOEA, eſt mens præmeditata. à διανοέω præmeditor.

DIAPASMA Plinio, Medicamentum aridum ex ſiccis pulveribus conflatum inſperſile, quod aut veſtibus ad gratiam odoris, aut ulceri, vulnerique varia ratione, aut potui etiam ad luxum inſpergitur, διάπασμα, καλάπασμα, καλαπασὸν φάρμακον. *Oribaſius* non male diſcrimen inter has voces ex *Antyllo* ponere mihi videtur : ut ἐμπάσματα ſint, quæ ſudoribus cohibendis, & commovendo pruritui adhibentur ; quæ *Sympaſmata & aſpergines Aurelianus* nominat : καλαπάσματα ſunt, quæ ulceribus ſuperponuntur, ξήρια etiam dicta : διαπάσματα vero conciliandæ inventa fragrantiæ.

DIA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

DIAPEDESIS, est sanguinis, per vasorum rarefactionem, eruptio. ex διὰ per, & πηδάω salio, salto. Belg. **Uitberſting.** Germ. **außbrechung.** Gall. & Angl. *Eruption.*

DIAPEGMA, est instrumentum Chirurgicum, dictum & *Intercolumne*, sive pars transversaria, ad crurum laterumque compaginem firmandam. à πηγνύω compingo.

DIAPHANUM est omne quod pellucidum est, ut humores oculares; tunica cornea, septum lucidum &c. à διαφαίνω pelluceo.

DIAPHÆNICUM est compositio ex dactylis. Ex διὰ & φοῖνιξ Dactylus. Belgicè. **Confect van Dalen.**

DIAPHORESIS vide *Transpiratio & Sudatio* est decedentia omnis generis effluviorum per invisibiles corporis poros. ex διὰ per, & φέρω fero.

DIAPHRAGMA, φρένες seu *septum transversum, & dissepti*um διάζωμα *Arist.* est sepimentum musculosum thoracem ab abdomine distinguens, in medio membranosum est; œsophagus, arteria magna, vena cava &c. per illud transeunt: respirationi una cum cæteris musculis inservit, & motu suo excrementa alvina premendo foris convehit. à διαφράσσω sepio, munio. Tribuitur non tantum huic parti illud nomen, sed & Mediastino, septo in naribus, septo cerebrum in duo hemisphæria secanti, auris Tympani membranæ, aliisque. à διαφράσσω, sepio, munio. Belg. **Middel-riſt / middel-ſchot.** German. **Zwerckfell / bruſtfell / gehäge.** Gallic. *Diaphragme.* Angl. Midriff.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

DIAPHRATTONTES, ſunt membranæ, pleura, dictæ, quæ thoracem intus ſuccingunt, & in medio ſeptum vulgo, *Mediaſtinum*, relinquunt à διαφράσσω ſepio. Vide *Diaphragma*. Belg. Middelſchot / middelrift. Germ. Daß zwerchfell. Gall. *Diaphragme*, & *Diafragme*. Anglicè. The Midriff.

DIAPHTHORA eſt corruptio alicujus partis in corpore. à διαφθείω corrumpo. Belg. Bederving. Germ. Verderbung. Gall. *Corruption*, *degaſt*. Angl. Corruption, marring, ſpilling.

DIAPLASIS, eſt membri luxati reſtitutio. à διαπλάσσω conformo.

DIAPLASMA, eſt unctio ſive fomentum à διαπλάσσω illino.

DIAPNOË, idem quod *Diaphoreſis*, à διαπνέω perſpiro. Belgic. Uitwaſeming. Germ. Außdampffung. Gall. *Exhalation*. Angl. Idem.

DIAPYEMA, idem quod *Empyema*. ex διὰ per & πύον pus.

DIAPYETICA, ſunt Medicamenta pus maturantia. à διαπυόω ſuppuro.

DIARIA FEBRIS, idem quod *Ephemera*.

DIARRHOEA, eſt copioſus alvi fluxus, in quo liquida egeruntur abſque dolore, ſanguine, pure. Diarrhœa in multis morbis evenit, præſertim in quibuſdam febribus & habet ſuas ſpecies. I. *Gravis* eſt, ubi paucis intervallis, interdum fermè citra remiſſionem copioſe per repetitos fluxus, nunc majores, nunc minores, excretis primo fœcibus, humores expelluntur viſcidi, aquei, bilioſi, flavi aut aliter conſtituti una cum muco quodam fundum matulæ occupante : adſunt Febris, Anxietas & virium Lapſus, neque dolor urget, ſed murmur auditur ſubinde, cum dejectio fit, podex tamen nonnihil dolet, Nauſea

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

sea vel vomitus sæpe incidunt, & potus vel cibus ingestus una transit. II. *Serosa*, ubi tantum aquea & fluida prodeunt, cum Murmure, Tenesmo & aliquo dolore: hæc Phthisi, Hydropi, Scorbuto &c. familiaris est, ac subinde in iis, qui sunt frigori sustinendo minus validi, quæ vel à pedibus refrigeratis accidit. III. *Maligna*, quæ est in Peste, Febribus malignis, variolis, Morbillis cum recedere putantur ad interiora, contingit. In hac vires subito dejiciuntur & Anxietates non leves oriuntur. Humores sunt omnis generis, sæpe fætentes, atque si à Variolis etiam crustæ & pelliculæ in Excretis, quasi hac via exirent variolæ ipsæ apparent. IV. *Critica* dictâ, quæ cum levamine evenit in morbis, vel etiam in sanis, quos nisi subinde Diarrhæa juverit, male habent. V. *Hypercatharsis*, sive *Superpurgatio*, id est Diarrhæa à Medicamento purgante aut Emetico excitata. à διαῤῥέω perfluo. Belgic. **De Loop.** Germ. **Bauch-fluß / durchlauff / die Ruhr.** Gallicè *Flux de ventre*, *Cour de ventre*, *la Foire*, *diarrhee*. Angl. The Flixe of the belly.

DIARTHROSIS, sive *Coarticulatio* est compositio ossium, ad evidentem, validum, facilemque motum comparata: qualis est in brachio, manibus, femore, pede &c. Vide Articulatio. ex διὰ per, ex, & ἄρθρον membrum, articulus. Belg. **Inbyging der beenen / losse leding.** Germ. **Gliederung.** Gall. *Articulation*. Angl. Conjunction of Limbs.

DIASTOLE, est cordis dilatatio, cum cruor à fronte accensionis (pulmonibus nempe) in thalamos cordis influat. ex διὰ per, & στέλλω mitto. Belg. **Opening des hertz.** Germ. **Öffnung des hertz.** Gall. *Ouverture du cœur*. Angl. Opening of the heart.

DIATERETICA, est pars Hygieinæ, qua sanitas firma conservatur, quæ pro ætate & constitu-

tione

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tione hominis varia est. ex διαῖλα victus ratio, & τηρέω servo. Vide *Dieta.*

DIATESSARUM est Medicamentum ex quatuor ingredientibus compositum, ex Aristolochia nempe, Gentiana, Baccis lauri & Myrrha, quæ Melle excipiuntur. ex διὰ, ex & τέσσαρον quatuor. Belg. **Tonnekens Tziakel/** & **paarde triakel.** Sed nomen nimis vile, pro tam egregio Medicamento.

DIATHESIS est dispositio corporis sani vel morbosi qua ad actiones peragendas benè vel male sumus dispositi. à διαΐθημι dispono.

DIAZOMA, idem quod *Diaphragma* seu *septum transversum*, ex διὰ & ζῶμα cingula.

DICHALCUM est pondus duorum æreolorum, continens tertiam oboli partem : Obolus enim habet æreola sex.

DICHOPHYIA est capillorum vitium, quando in partes finduntur. ex δίχα dupliciter, & φύω crescо. Belg. **Spiptinge des hairs.**

DICROTUS, est pulsus bis feriens. ex δὶς bis, & κρέω pulso. Belg. **Dubbelt slaande pols.**

DIDYMI, sunt gemelli, unico partu editi. Item testiculi. à δύω duo.

DIES critici, vide *Critici dies.*

DIGASTRICUS sive *Graphoides*, est musculus biventer, qui à processu mammiformi ortum adipiscitur, & in parte, menti interiori mediaque interius desinit, illamque deorsum trahit. ex δὶς bis, & γαστὴρ venter. Belg. **Tweebuikige spier.** German. **Zweybauchige maus.** Gall. *Muscle biventre.* Anglicè. Twinnes-bellied brawne.

DIGERENTIA seu præparantia sunt, quæ qualitates caloris fermentativi, actioni resistentes, mutant.

DIGE-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

DIGESTIO Chymica, est qua res calore digestivo, ad modum ciborum digestionis in ventriculo, coquuntur sive fermentantur. Belg. **Digerering / doozwarmte uithaling.** Germ. Digerirung. Gall. & Angl. *Digestion.*

DIGESTIVA vide *Digerentia.*

DIGITUS sive δάκτυλος. Singulis manibus, singulisque pedibus tribuuntur quinque. In Manu habemus *pollicem, indicem, medium, annularem, & auricularem.* In pedibus propriis nominibus non gaudent. Est item quædam mensuræ species, quibus rerum intervalla metiuntur. Belg. **Den duim / de wyser / middelvinger / ring-vinger / pink.** Germ. Der daume / der zeiger / der mittel-finger / der gold-finger / der klein finger. Gall. *Le pouce, indique, le milieu, le annulaire, le petit.* Anglicè. Thumbe, Fore finger, middle finger, ring-finger, little finger.

DILATATIO est cum meatus vel receptacula plus debito distenduntur, ut in Varice, Aneurismate &c. Græc. ἐυρυσμὸς. Item, significat diastolen cordis. Belg. **Een verwyderinge.** German. ausspreyzung. Gall. & Angl. *Dilatation.*

DILATATORIUM est instrumentum Chirurgicum, quo uterus vel os dilatatur & aperiatur; vocatur etiam *Speculum*, quia per id in os vel uterum introspicimus. Belg. **Een verwyderende instrument.** Germ. ausspreyzend zeug. Gall. *Dilatatoire.* Angl. An instrument to stretch out, dilatore.

DILUENTIA sunt quæ sanguinem diluunt, potando nempe multum liquoris, v. g. Theé vel coffeè.

DILUTUM, idem quod *Infusio.*

DINI-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

DINICA, sunt Medicamenta contra vertiginem, à δινέω circumago.

DINUS, idem quod vertigo. à δινέω circumago.

DIOBOLON sive *gramma* est obulorum duorum pondus, sive scrupuli unius. ex δὶς & ὄβωλος.

DIOPTRA est speculum matricis, sive dilatatorium, quo uterus, in fœtus mortui extractione ejusque ulcerationum inspectione, dilatando ampliatur. à διόπτομαι perspicio. Belgicè. **Een Moeder-verwyderend instrument / een Moeder-spiegel.** Germ. Mutter-spiegel. Gall. *Miroir pour la matrice.* Angl. Mirour of the womb.

DIORTHOSIS, est operatio Chirurgica, qua membra aut corpora curva in debitum statum restituantur. Gr. à διορθόω corrigo, emendo.

DIOTA, est vas circulatorium à duabus auribus, utrumque brachium lateribus applicatum amplexantibus, dictum. Hujus inferior pars est in modum cucurbitæ, cui impositus est alembicus in summo canalem, qui liquori infundendo inserviet, habens, in loco autem conveniente duobus rostris incurvatis & in cucurbitam à capitello humorem condensatum devehentibus præditum. Gr. ex δὶς duo & οὖς auris. Belg. **Een vat met twee oozen / een dubbelt vat.** Germ. Geschirr mit zweyen handthaben. Gall. *Vaisseaux à deux anses.* Anglic. Vessel with two Handles. Item, est vasculum vel poculum, ex ligno odoro confectum & resina incrustatum. Belg. **Een riekend bekerke.** Germ. Ruch becherlein. Gallicè. *Coupe odorante.* Angl. Sweet smelling cup.

DIPHRYGES, est genus recrementi metallici, quod subsidet, dum æs in fornace fusum aqua frigida perfunditur.

DI-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

DIPLASIASMUS est morborum reduplicatio : Item duo musculi brachii circumductioni inservientes. à διπλόω duplico; διπλάσιος duplo major.

DIPLOE, est vas duplex, quod Chymicis usu venit, uti quando vas continens alio vasi arena, cineribus aut aqua repleto imponitur. Belg. **Dubbelt bat / een bat.** Germ. Zweyfach faß. Gall. *Vaisseau double.* Angl. A double fat. Item est inferiori cranii lamina. à διπλόω duplico. Belgic. **Een Tafelscheidsel.** Germ. Ein Tafel absonderung. Gallicè. *Separation du crane.* Angl. The Separation of the crane.

DIPLOMA, idem quod *Diploë*. Sumitur aliquando pro linteo complicato πτύγμα *Æginetæ*, πτύγμα ἔσθητος, δίπλωμα *Hesichio*, Plagella *Celso*, *Aurel.* B. **Compres / gevouwen band / een opgerolde band.** Germ. Truch tuch. Gall. *Compresse.* Anglic. Complicated linnen.

DISCRETORIUM est idem quod *Diaphragma*. Sic dictum quia Thoracem & ventrem, casu tamen, discernit.

DISCUTIENTIA, sunt quæ humores impactos subtilitate Medicamentorum dissolvunt. Ideoque idem sunt ac *dissolventia.*

DISLOCATIO, Idem quod *Luxatio.*

DISPENSATORIUM, dicitur *Liber Pharmaceuticus*, continens omnia Medicamenta tam simplicia quam composita, secundum mentem Doctorum, qui in hac vel illa urbe praxin exercent, uti est Amstelodamense, Londinense, Bruxellense &c. Dicitur quoque *Pharmacopæa.* Ex hisce Medicamentis secundum normam & dosin officina Pharmaceutica instruitur. Belg. **Een Apotekers Winkel-boek.** Germ. Der Apotecken Werckstäts-buch. Gall. & Angl. *Dispensatoire.*

DISPO-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

DISPOSITIO eſt habitus, qua ad actiones peragendas, bene, vel malè ſumus diſpoſiti. Vide *Diatheſis.*

DISSEPTUM, idem quod *Diaphragma.*

DISSIMILARES partes ſunt, quæ in varias partes ſibi diſſimiles dividi poſſunt; ut, manus, vena, muſculus, quibus opponuntur ſimilares. Belg. **Deelen die malkander niet gelyk zyn.** Germ. **Ungleiche theilen.** Gall. *Parties diſſimulaires.* Angl. Diſſimilar parts.

DISSOLVENTIA, idem quod *Diſcutientia.*

DISSOLUTIO eſt quando ſalia, reſinæ, aut aliud quid in ſpiritu vini aliove liquore diſſolvitur. Vel quando corpora arte Chymica, in ſua elementa rediguntur. Belg. **Een ontdoeninge/ diſſolutie/ ontbinding.** Germ. **auffloſung.** Gallic. *Diſſolution*, & idem Anglis.

DISTENSIO eſt, quando partes ab alio inflantur, dilatantur; & relaxantur; ut ex efferveſcentiis in inteſtinis concitatis, oriuntur flatus & non rarò preſſiones doloreſque. Belgicè. **Een uitrekkinge.** German. **außſtreckung.** Gallic. *Eſtendue*, *Diſtenſion.* Angl. Diſtenſion.

DISTICHIA, eſt duplex pilorum in palpebris ordo. ex δὶς malè, & στείχω incedo.

DISTORSIO, eſt cum partes ſitu aut figura, peccant. Belg. **Verdraginge.**

DISTRIBUTIO fit, cum chylus ex ventriculo & inteſtinis papillas inteſtinales (à Williſio *tunica glandulosa* dicta) ſubeat, & per venas lacteas, ductumque chyliferum, in venam ſubclaviam exantlatur, ut una cum ſanguine circuletur & purpureo colore induatur. Vel quando ſanguis ex corde & ſuccus cerebralis ex nervis per totum corpus diſtribuatur. Et talis diſtributio vocatur ἀνάδοσις. Verum de

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

de excrementis, dicitur διαχώρησις. Belg. **Distributie / uitdeilinge.** German. **Austheilung.** Gallic. *Distribution, partition, partage.* Anglicè. Distribution.

DISTRICHIA & DISTHRIACHISIS, est continuus lachrymarum defluxus, à pilorum in palpebris, ordinariis pilis subnascentibus, punctione. ex δὶς bis, & θρὶξ pilus. Belg. **Dubbelde hairkens der oog-schelen.**

DIURESIS est urinæ per renes secretio, quæ hoc modo peragitur: adjacent arteriis renalibus exiguæ glandulæ, quibus serum à sanguine secernitur, & per canaliculos exiguos; (ex quibus renum substantia maxima ex parte constat) ad carunculas papillares & deinde ad pelvim, ureteres, vesicamque foras deducitur. ex διὰ per, οὖρον urina, & ῥέω fluo. Belg. **pis-scheiding / pissen.**

DIURETICA, urinalia Medicamenta *Aurel.* sunt Medicamenta, quæ sanguinem, incidendo & dissolvendo, serum per renes, ad vesicam præcipitant. ex διὰ per, οὖρον urina, & ῥέω fluo. Belg. **Pisdrybende middelen.**

DODECADACTYLUM, sive *Duodenum* est intestinorum tenuium primum, à ventriculi pyloro incipiens, & terminans ubi jejunum incipit. ex δώδεκα duodecim, & δάκτυλος digitus; ob longitudinem duodecim digitorum quod tamen in nostris hominibus nunquam observatur; forte veteres ex brutorum inspectione hallucinabantur, forte erunt digiti tantum transversi. Belg. **De twaalf vingerige darm.** Germ. **Der zwölff fingrunge darm.** Gall. *Duodene.* Angl. The Mawe gutt.

DODRANS Græcis σπιθαμὴ, est pondus unciarum novem. Item mensura duodecim digitorum.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

DOGMATICA MEDICINA seu rationalis: hujus author fuit Hippocrates, & post eum Galenus, qui experientiæ rationem addidere. à δοκέω censeo. Belg. Een regelmatige Medicyne. German. Ein regelmäßige arzeny. Gall. *Medicine dogmatique*. Angl. A Medicine dogmatike.

DOGMATICI sunt, qui experientiæ rationes inquisiverunt. Belgic. Regtmatige Medicyns.

DOLOR, Gr. Ἄλγημα, Ὀδύνη, πόνος. Quid sit, dici non debet, cum nemo sit, cui id persuadeas, nisi aut dolet, aut doluerit aliquando, quod animadverti debet adversus eos, qui putant, bene definiviſſe, cum dolorem dixerint esse vel continui solutionem, vel periculum ruptionis fibrarum, vel denique summam distensionem, à qua ruptionis periculum abesse nequit: Sed in iis non consistit dolor. Verum distensio in organo sensus cum maxima fit, adest ruptionis periculum, & sæpe accedit solutio continui, at dolor ad eam distensionem in mente subsequitur. Oriturque ex solutione sensibili aut insensibili. Pro varietate etiam variant nomina, ut *Algens*, si frigus adsit. *Gravativus*, si caput vel alia pars gravatur. *Pungens*, quando gladii instar pungit. *Ostocopus*, quando dolor circa ossa est. *Stupidus*, si vix sentiatur, aut saltem ferri possit. *Tensivus*, quando tensio adsit. Sic à parte affecta, etiam varia sortitur nomina. In capite *Cephalalgia*, *Cæphalea*, *hemicrania*, *crapula* &c. Circa articulos, *Arthritis* dicitur. In renibus *Nephritis*, in alvo *Colicus* &c. Belg. Pyn / wee. Germ. Schmertze. Gallicè. *Doleur*. Angl. Pain.

DORSUM seu *tergum*, pars thoracis posterior, dicitur. Græcis νῶτον. Dorsum manus vel pedis est exterior eorum facies. Ita gibba nasi, scapulæ & illi ossis pars etiam dorsum appellatur. Belg. De rug.

Ger-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Germanic. Rück. Gall. *Dos, Eſchine.* Anglic. The Backe.

DOSIS eſt Medicamenti determinata portio, ſive quantum unica vice exhibetur vel propinatur. à δίδωμι do. Belg. **Gifte.** Germanic. **Maaß einer artzney.** Gall. & Angl. *Doſe.*

DOTHIEN, idem quod *Furunculus.*

DRACHMA eſt & pondus & menſura. *Ægyptiaca* fuit olim & *Attica.* Illa pendebat obolum, hæc vero ſcrupulos tres, vel obolos ſex ut & hodie in officinis. Octo conſtituunt unciam. Signatur ſigno ʒ. olim ὁλκὴ dicta fuit. Et ſignabatur cum A quod ab inferiore parte o habebat. Belg. **Een Dzagme / een vierendeel loots.** Germ. Drachme / daß vierte theil eines lothß / quintlein. Gallicè. *Drame, Drachme.* Angl. A Dramme.

DRACUNCULUS, eſt ulcus quod nervum ipſum pervadit : Item lumbricus longus, planus non admodum latus, albus, qui cruribus Indorum frequenter innaſcitur. à δράκων draco. Belgicè. **Dzaak-geſweer / Dzaak-wozm.** German. Drachgeſchwär / drach-wurm. Gall. *Dracuncule.* Angl. A Dragen ulcer vel worm.

DRAGETA Idem quod *Tragea.*

DRAGMA Idem quod *Manipulus.*

DRAGMIS, Idem quod *Pugillus.*

DRASTICA ſunt Medicamenta præſentiſſima. à δράω facio. Belg. **Van ſtonden aan helpende middelen.**

DROPACISMUS, eſt quo membra externa omnia extenuata, reſoluta, frigida & humida, oblini ſolent. Eſtque vel ſimplex vel compoſitus. *Simplex* ex pice modica oleo liquata, conſtat. *Compoſitus* præter picem oleo liquatam, recipit etiam piper, pyrethum, bitumen, ſemen roriſmarini : &

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

si opus sit siccare, *Sulphur vivum*, *salem*, *cinerem sarmentorum*; sin vellicare *Euphorbium*. Forma varia est, quidam enim emplastri referunt, alii cataplasmatis formam. Latinis *Picatio*. Belg. **Een pikpleister / salf om het haar uit te trekken.** Germ. **Pech-pflaster.** Gall. & Angl. *Dropacisme.*

DROPAX, Idem quod *Dropacismus.*

DROSOMELI, vide *Manna.*

DUCTUS ADIPOSI, vide *Sacculi adiposi.*

DUCTUS AQUOSI, vide venæ *Lymphaticæ.*

DUCTUS BILARIUS, vide *Porus Bilarius.*

DUCTUS CHYLIFERUS est vas, in cujus parte inferiore Lacteæ venæ omnes & plurimi lymphæ ductus teminantur; circa glandulam renalem sinistram ortum sortitur; & juxta arteriam magnam per thoracis longitudinem ascendens, in venam subclaviam sinistram terminum consequitur; plurimas habet valvulas, ne materia ascendens delabatur. Intra quartam & sextam thoracis vertebram, variè bifurcatur: Usus est Chylum & Lympham versus cor, ex partibus inferioribus vehere & adducere. Belg. **De gal-leider / gal-boerder / dauw-boerder / bezstbuis.** Germ. **Der galführer / der brust-kanal.** Gall. *Le conduit du Chyle.* Angl. The Thoracik duct.

DUCTUS HYGROBLEPHARI, sunt quidam ductus, qui intra palpebras succum exonerant Lymphaticum, quo oculi continuo, ne arescant, irrigantur. ex ὑγρὸν, humidum & βλέφαρον, palpebra. Belg. **Oogledens bevogtigers.** Germ. **Augliedren befeuchtigers.** Gall. *Les Conduits hygroblephares.* Angl. The Cannels of the eyes Moystures.

DUCTUS HYGROPHTHALMICI, Idem ductus ac *Hygroblephari.* ex ὑγρὸν humidum & ὀφθαλμὸς oculus.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

DUCTUS LACHRYMALES sunt, qui omnem lympham qua oculi irrigabantur suscipiunt, & per narium ossa incedentes sese in nares exonerant. Belg. **Traanbuisen.** Germ. Der zäher / vel trähne kanal. Gall. *Conduits de Larme.* Angl. The Cannels of the teares.

DUCTUS PANCREATICUS, est canaliculus. ex pancreate ortum ducens, qui juxta vel non procul à ductu bilario intestino inseritur; succum vehit Lymphaticum quem in intestinum duodenum mittit, ad cibum (à fermento acido ventriculi & bilis admixtione) volatilisandum & fermentandum: Doctiss. *de Graaf* succum subacidum ex ipso ductu emulgere novit, alii etiam Medici cordati, inter quos *Phil. Matthæus Junior*, *Dom. Paisenius*, *Dom. Michaël Behm &c.* de succo istoc acido non parum ambigunt, & de morbis quibusdam, quos ex effervescentiis acidi succi pancreatici cum bile in duodeno derivat *Excell. Dom. Sylvius*, hactenus valde dubitant. *Nos* autem interdum pr. sanitatem acidum inveniri affirmamus, sæpe etiam salsum, & austerum; frequentius tamen insipidum & volatile, vide Anat. nostram Reform. Belg. **De alvleis-buis / de groote kliers-buis.** Germanic. Daß gekroßgdruse kanal. Gall. *Conduit de Pancreas.* Angl. The Cannel of the all flesh.

DUCTUS RORIFERUS sic à *Nobiliss. Bilsio.* Dictus, idem est quod *Duct. Chyliferus.*

DUCTUS SALIVARES sive salivarii sunt meatus qui à glandulis maxillaribus protensi, in maxillas & linguæ latera porriguntur, ibique succum salivalem effundunt, ad cibi solidioris masticationem, deglutionem, & nonnullam fermentationem. Belgicè. **Speeksel vaten.** Germ. Geiffer Faßen. Gall. *Conduits salivaires.* Angl. Spet Canal.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

DUCTUS THORACICUS, Idem quod *Ductus Chyliferus.*

DUCTUS UMBILICALIS, vide *Funiculus.*

DUCTUS URINARIUS, idem quod *Urether & Urethra.*

DUCTUS VIRSUNGIANUS, Idem quod *Ductus Pancreaticus.*

DULCEDO AMORIS, vide *Amoris dulcedo.*

DULCORATIO, Idem quod *Edulcoratio.*

DUELLA est tertia unciæ pars, octonis scrupulis terminata.

DUODENUM INTESTINUM, Idem quod *Dodecadactylon.*

DUPONDIUM, pendet Drachmas quatuor, seu semiunciam. Belg. **Een Loot.**

DURA MATER, vide *Mater dura.*

DYSÆSTHESIA, est difficultas seu vitium sensuum. ex δὺς difficile, & αἰσθάνομαι sentio.

DYSCINESIA, est movendi impotentia, sive sit imminuta, sive abolita. Belg. **Onmagt om te bewegen.**

DYSCRASIA, est inæqualis particularum in sanguine, vel succo nervoso mixtura. ex δὺς difficile, & κεράννυμι misceo, tempero. Belg. **Ongestalte onmatigheit.** Germ. **Unmagsichkeit.** Gall. *Indisposition.* Angl. Idem.

DYSECOIA, est audiendi difficultas. ex δὺς difficile & ἀκούω audio. Belg. **Swaarhoorig.** Germ. **Hard hörund.** Gall. *Sourdâtre.* Angl. Heavines of hearing.

DYSELCES, (qui opponitur *Euelces*, vide suo loco) est is, qui ulceribus curatu difficillimis laborat, ex δὺς difficile, & ἕλκος ulcus. Belgic. **Die quade zweren heeft.**

DYSEN-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

DYSENTERIA, Lat. *Tormina*, est Diarrhæa cum Tenesmo leviore vel graviore, totiusque ventris torminibus ac sanguinis etiam puris excretione; hisce accedunt Anxietates magnæ, dejectiones frequentes, quæ sæpe habent brevia intervalla, deinde mucus & pelliculæ prodeunt, quando Dysenteria alba dici solet; siti adhæc, febri, inquietudine, viriumque imbecillitate laborant. Sed Dysenteriæ aliquando Epidemicæ sunt, aut cum peste, & in urbibus vel castris multos uno tempore affligit. Nonnunquam excreta halitum expirant qui adstantes inficit. ἀ δὺς difficile, ἔντερον intestinum, & ῥέω fluo. Belgicè. **Roo-loop / rood melisoen / bloedgang.** Germanic. **Die rost / ruhr / roht durchlauff / bluht-gang.** Gallicè *Dysenterie*, *Trenchee de ventre*, *flux de sang*. Anglic. The bloodie flix.

DYSEPULOTICA, sunt ulcera maligna, curationem respuentia. ex δὺς difficulter, ἐπὶ super & ὅλος integer. Sed potius ab ὄλυμι perniciem infero, derivandum censeo. Belg. **Sweeren die niet willen toeheelen.**

DYSODES, δύσοσμος vel δύσοδμος. Est omne illud quod male olet; ut excrementa. Ei opponitur *Euodes*. ex δὺς difficile, & ὄζω oleo. Belg. **Stinkende dingen.**

DYSOREXIA, est appetitus diminutus, ex mala succorum in ventriculo dispositione. ex δὺς difficilè, & ὀρέγω cupio. Belgic. **Traage eetlust.**

DYSPATHIA, est patiendi difficultas. ex δὺς difficile, & πάσχω patior. Belgicè. **Onpatientig.**

DYSPEPSIA, est difficultas cibos concoquendi seu fermentandi in ventriculo & intestinis, unde non raro in nidorem vel aciditatem convertuntur. ex δὺς

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ægrè, & πέπλω coquo. Belg. **Moeyelyke verdouwinge.**

DYSPHONIA est loquendi difficultas, ex mala organorum dispositione. ex δὺς difficile, & φωνέω voco. Belg. **Een swaere stem.**

DYSPHORIA, est tollerandi vel patiendi difficultas. ex δὺς ægrè, & φορέω patior, tollero.

DYSPNOEA, est respirandi difficultas, ab organis vitiatis, obsessis aut irritatis orta. Habetque duos gradus, nempe Asthma & Orthopnæam, de quibus suo loco. ex δὺς difficile & πνέω spiro. B. **Moeyelyke adem.** Germ. **Schwerer athem / engbrustig.** Gall. *Difficulte d'Haleine.* Angl. Difficultie of breathing, purseneesse.

DYSTHERAPEUTA, sunt morbi curatu, difficiles. ex δὺς pervicaciter, & θεραπεύω curo. B. **Siekten die zwaar te genezen zyn.**

DYSTHYMIA, est animi ægritudo. ex δὺς ægrè, & θυμὸς animus. Belg. **Swaarhertig.** Germ. **Schwermutich.** Gall. *Melancolicq.* Anglic. Heaviespirited, Heavie-minded.

DYSTOCIA est partus difficilis, sive præter ordinarium cursum fœtus in lucem, editio. Hoc fit quando nempe obliquè, transversim vel pedibus primo egreditur, vel cum viæ ex inflammatione vel alias angustæ sint, vel cum fœtus magnus, debilis, obesus, vel mortuus sit. ex δὺς difficile, & τίκτω pario. Belg. **Een Moeyelyke baring.** Germanicè. **Schwäre arbeit in der geburt.** Gall. *Le Travail difficile.* Angl. Laborious bearing.

DYSURIA est mingendi difficultas, ab organis, male dispositis, aut à calculo, arenis, vel viscidis humoribus, obstructis plerumque cum ardore urinæ, ex δὺς malè, οὖρον urina, & ῥέω fluo. Belg. **Een moeyelykheit in 't water maken.** Germanicè.

Harn-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Harnſtrenge. Gall. *Difficulte de piſſer*, Anglic. Difficultie in piſſing.

E.

ECBOLICA ſunt Medicamenta, quæ fætum in partu difficili expellunt. Item Medicamenta quæ abortum concitant. ab ἐκβάλλω dejicio.

ECCATHARTICA, vide *Catharticum*. ab ἐκκαθαίρω expurgo.

ECCHYLOMA, idem quod *Extractum*.

ECCHYMOMA, eſt cutis ſugillatio, à ſanguinis extravaſatione. ab ἐκχύω effundo, & αἷμα ſanguis. Belg. **Blauwe vlekken.** Germ. **Die kolſchen ſtreichmaſen.** Gall. *Noirceur d'un coup*. Anglic. Blewneſſe with ſtripes.

ECCHYMOSIS, idem quod *Ecchymoma*.

ECCOPE, idem quod *Extirpatio*. ab ἐκκόπτω exſcindo.

ECCOPROTICA, idem quod *Cathartica*. ab ἐκκοπρόω alvum depono.

ECCRIMOCRITICA, ſunt judicia de excretis particularibus ab ἐκκρίνω ſecerno, & κρίνω judico.

ECCRISIS, eſt excrementorum ſecretio. ab ἐκκρίνω ſecerno.

ECHINUS, eſt quicquid numeroſa congerie aculeorum ſtipatur, ſive tegmen, ſive caput, ſive cacumen fuerit.

ECLEGMA ſive *Linctus*, quem *Arabes Loch & Lohoch* appellant, aliis *Illinctus*, & ἐκλεκτὸν eſt Medicamentum internum, quod conſiſtentia inter ſyrupum & opiatum media eſt, ex variis thoracicis

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

adverſus aſperæ & pulmonum affectus ut lingatur, concinnatur. ab ἐκλείχω lingo, lambo. Belg. **Een likking / ſlikking / ſlik-marat.** German. **Ein latwergen.** Gall. & Angl. *Eclegme.*

ECLIPSIS, eſt animi defectus : Idem quod *Eclyſis.* ab ἐκλείπω deficio.

ECLYSIS, *Animi Defectus*, ab ἐκλύω delinquo. Vide *Deliquium animi.*

ECPHRACTICUM, eſt Medicamentum incidens & deobſtruens. Vide *Incidentia.* ab ἐκφράσσω deobſtruo.

ECPHRAXIS, eſt alicujus partis, per Medicamenta incidentia, deobſtructio. ab ἐκφράσσω deobſtruo.

ECPHYSESIS, eſt efflatio vel exſpiratio confertim facta. ab ἐκφυσάω effluo.

ECPHYSIS, vide *Apophyſis.* Item *Duodenum* ſignificat. Vide *Dodecadactylon.* ab ἐκφύω excreſco.

ECPIESMA eſt ſuccus expreſſus. Item, ſœces quæ ab expreſſo remanent. Item Calvariæ fractura, in qua partes cranii fractæ, meninges premunt. ab ἐκπιέζω exprimo.

EXPIESMUS eſt quædam expreſſio, ſed maximè oculorum protuberantia. ab ἐκπιέζω exprimo. Belg. **Een uitwyking der oogen.**

ECPLEXIS eſt perterrefactio ſeu ſtupor. ab ἐκπλήσσω perterrefacio. Belg. **Verbaaſtheit / Verſchrikking.** Germ. **Erſchreckung.** Gall. *Epouvante.* Angl. Fright.

ECPNEUMATOSIS, vide *Exſpiratio.*

ECPTOSIS, idem quod excidentia & luxatio. ab ἐκπίπτω excido :

ECPYCTICA ſunt Medicamenta condenſantia, idem quod *Inraſſantia.* ab ἐκπυκνόζω condenſo.

ECPYE-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ECPYEMA, Idem quod *Empyema*. ab ἐκπύον ex, & pus.

ECPYESIS, vide *Ecpyema*.

ECRHYTHMUS, eſt pulſus, qui nullius ætatis rhythmum ſeu modulum obſervat. ab ἐκ ex, & ῥυθμὸς modulus. Belgicè. **Een ongeregelde pols.** Germ. **Ungeordnet** pulsſchlag. Gall. *Le poulx déréglé*. Angl. Pulſe diſordinate.

ECSARCOMA, idem quod *Hyperſarcoſis*. ab ἐκ, ex, & σὰρξ caro.

ECSTASIS eſt delirium ſive mentis commotio, ſive fuerit cum ſilentio, ſive cum furore, interdum vigiliæ adſunt, interdum coma. ab ἐξίστημι, graviter deliro. Dicitur etiam is, qui quaſi in cælum eſſet ſublatus. Belg. **Buiten ſijn ſelven zijn.** Germ. **Erſtummung.** Gall. *Etonnement*. Anglic. A ſtonishment, a ſowing.

ECTASIS, cutis eſt quædam in longitudinem & latitudinem extenſio. ab ἐκτείνω, extendo. Belgicè. **Uitrekking des huids.** Germ. **Außſpannung der haut.** Gall. *Extenſion de peau*. Angl. Stretching of the skin.

ECTHLIMMA, eſt ulceratio, à violenta compreſſione, in cutis ſuperficie oborta. ab ἐκθλίβω exprimo.

ECTHYMATA, ſunt puſtulæ, ſive cutis quædam effloreſcentiæ, ut in variolis, &c. ab ἐκθυμιάω exhalo, vaporo. Belg. **Puiſten.** German. **Blåterlein.** Gall. *Ampoulle*. Angl. Wheale.

ECTOME, idem quod *Extirpatio*. ab ἐκτέμνω exſcindo.

ECTILOTICA, ſunt Medicamenta, quæ callos & clavos abſumunt, crineſque evellunt. ab ἐκτίλλω evello. Belgicè. **Weer verdrijvende middelen.**

ECTRO-

ECTROPIUM, eſt increſcentia palpebrarum; quando inferior palpebra brevior eſt ſuperiore, item genæ &c. aut ejus inverſio. ab ἐκτρέπω everto. B. Intreckinge der oogen of wangen.

ECTROTICA, ſunt Medicamenta quæ abortum inferunt. ab ἐκτιτρώσκω abortio. Belgicè. Miſdal makende dingen.

ECZEMATA, ſunt puſtulæ rubicundæ fervidæ, & flammeæ; quidam Hydroa pro eczemate, ſed male ſumunt. ab ἐκζέω efferveſco. Belg. Duurige puiſten. Germ. Fenrige blåterlein. Gall. *Ampoulle ardante.* Angl. Hot wheale.

EDULCORATIO, dicitur quando calcinata ſale gravida, dum aqua (ut plurimum calida) abluuntur, qua ablutione ſal inibi contentum aquæ immiſcetur. Vel dulcorare etiam dicitur quando potiones, addito ſaccharo aut ſyripis convenientibus gratiores redduntur. Belg. Affoeting. German. Auffſuſſung. Gall. *Adoucement.* Anglicè. Mitigating, ſweeting, edulcoration.

EFFERVESCENTIA, eſt ſubitus & inteſtinus inter alcali & acidum, interveniente aqua, cum tendentia ad mutuam deſtructionem, motus, quem nonnunquam calor aut flamma ſubſequitur, ut in calce viva, fœno madide repoſito, & miſcellis Chymicis. Belg. Opgeſtinge / opbruiſing / opwelling / opſiedinge. Germ. Auffgehung. Gall. *Jêttement la Lẽe, efferveſcence.* Angl. Upyeſting.

EFFORATIO, ſive *Efflorescentia*, idem quod *Exanthema*.

EFFLUVIUM, idem quod Aporrhœa.

EGESTIO, Idem quod *Dejectio.*

EJECTIO, Idem quod *Dejectio.*

EISPNOE, Idem quod *Inſpiratio.*

ELÆO-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ELÆOSACCHARUM, oleum eſt ſtillatitium cum ſaccharo mixtum. Ex ἔλαιον, oleum, & ſaccharum. Belg. **Geolyde ſuiker.** German. **Oelicht Zucker.** Gallicè. *Sucre Huileuſe.* Angl. Oylie Sugar.

ELASTICA VIS, *Willis* vox familiaris eſt; dicit eſſe ſpirituum animalium exploſionem, ut in ſpaſmis & in convulſionibus. ab ἐλαύνω, agito. Belg. **Ontploffing.** Germ. **Außſchlagung.** Gallicè & Angl. *Eliſion.* Item aëris quædam renitentia. Belgicè. **Een we'er ombuigende kragt des lochts.**

ELATERIUM, ſtrictè eſt ſuccus cucumerum ſylveſtrium, in ſpiſſam, duramque conſiſtentiam redactus. Sed latè erit item omne Medicamentum forte quo alvus purgando ſubducitur. ab ἐλαύνω agito, expello. Belg. **Een ſterk purgeermiddel van wilde Komkommers.** Germ. **Ein ſtarck reinigund mittel von wald Cucumern.** Gall. *Fort Purgation de Comcombre ſauvage.* Angl. Strong Purgation of the wild Cucumbers.

ELCTICA vide *Attrahentia.* ab ἕλκω traho.

ELCUS, vide *Helcus.*

ELECTUARIUM eſt confectio ex ſpeciebus, pulpis, gummis, ſyrupo vel melle excepta, conſiſtentiâ conſervæ inſtar craſſâ. Eſtque *ſimplex* vel *compoſitum.* *Simplex* tantum ex pulpa caſſiæ, tamarindorum, vel prunorum conſtat: *Compoſitum* vero ut plurimum ex ſpeciebus, pulpis, ſuccis condenſatis, gummis, &c. quæ melle vel ſyrupo excipiuntur. Electuaria ſunt Digerentia, laxantia, purgantia, confortantia, alexipharmaca &c. Belg. **Electuarien / te ſamen geſtelde conſerven.** Germanic. Außgeſottener ſafft / eine lachtwerge. Gall. *Un Electuarie.* Angl. An Electuarie.

ELE-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ELEMENTA seu principia sunt corpora simplicissima, quæ nec ex se invicem sunt, neque ex aliis, ex quibus sunt omnia & in eadem resolvuntur. Elementa quibusdam dicuntur quinque, *Spiritus, sal, sulphur, aqua, & terra*, quorum postrema duo passiva, cætera activa dicuntur. *Alii* Enumerant tria *Salem* nempe, *Sulphur & Mercurium*, minus tamen rectè. *Peripateticorum* Schola quatuor existere docet, *Ignem* sc: *Aërem, aquam & terram.* Verum istæc elementa omnia sunt ex aliis composita, propterea ex eorum Elemento quippiam constare, idem est quasi diceres, arborem ex radice, trunco, ramis, foliis, floribus &c. esse compositam. Omnium simplicius incedit *Carteſius*, qui materiam constituit *Primam, Secundam & Tertiam*, hoc est lumen emittens, idem transmittens, & idem reflectens. Græc. Στοιχεῖον. Belgic. De Elementen / hooft-stoffen. Germ. Die Element. Gall. *Elemens.* Anglic. The Elementes.

ELEMI, gummi sive resina aut Lachryma pellucida, albicans, cum flavis particulis intermixta, in massam redacta, suavem accensa halans suffitum, venit ex Æthiopia, ubi ex arbore manat, quam oleum nonnulli volunt, alii cedrum, alii aliam arborem. Dicitur & *Elemni.*

ELEOSACCHARUM nihil aliud est quam oleum destillatum cum saccharo mixto. Vide *Elaosaccharum.*

ELEPHANTIASIS ARABUM, de quo morbo, ne verbum quidem fecerunt Græci, Arabes ejus mentionem passim faciunt, quæ varicibus cognata est; atque ex istis ortum habet, & tantum pedum tumor est. Agunt de hoc *Avicenna* ubi de varicibus tractat: Rhases dissentit tamen ab his, & Græcos sequitur *Haly Abbas* qui Elephantem dicit esse morbum

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

bum omnia corporis membra corrumpentem, & quasi cancrum universalem. Verum nec ipse sibi constat, cum scribit: Ulcera, quæ in pedibus & cruribus fiunt, Elephas vocantur. Et Elephanticus morbus apostema est melancholicum, quod in cruribus & pedibus: & ejus signum est, quod pedis figura elephantis figuræ similis sit. Reliqui omnes seorsim de lepra & elephantia agunt & elephantiam, pedum tumorem esse dicunt à sanguine melancholico & pituitoso & varicibus ortum, ob quem pedes ægri pedibus elephantis figura & crassitie similes fiunt. Atque tumoris hoc genus in mendicantibus sæpe conspicitur, qui in viis publicis stipem petendo victum quærunt. Belg. **Laseri melaatsheid / Elephants siekte.** German. **Ein Krandheid wie der aussatz oder Malatzey.** Gall. *Ladrerie, Lepre, Mesellerie.* Angl. Leprie.

ELEPHANTIASIS GRÆCORUM quam *Arabes* lepram vocant: Appellatur autem *Elephas & Elephantiasis, & Elephantia* ab elephante, ob similitudinem quam hic morbus habet cum elephante nimirum, ut nonnulli putant, quod eo morbo laborantes, magni ut elephantes, fiant; quæ inepta est notatio, cum elephantiaci non majores fiant nisi quis non magnitudinem corporis elephantiasi laborantium, sed morbi magnitudinem respiciat, vel quod malum in cruribus serpens, efficiat ea elephantis ritu ferè rigida & æqualia: vel quod inter alios morbos vehemens ac validus sit veluti elephas. Vel quod membra & cutis tumida, scabra, rugosa, tuberosa, & inæqualis, ut elephantum reddatur. *Galenus* de tumoribus cap. 14. malum hoc cum incipit, etiam σαλυεσμὸν nominari scribit, eo quod facies similis Satyrorum faciei reddatur. Nam labia fiunt crassa, nasusque tumet atque ideo depressus apparet, aures

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

mures tabescunt, maxillæ rubore perfunduntur, in fronte hinc inde tumores quasi quædam cornua apparent; quanquam alii ea etiam de causa Σαλυριασμὸς hoc malum nominari censeant, quod in ortu valde libidinosi sint, quoniam videlicet malæ faciei iisdem cum rubore attolluntur, & musculis maxillaribus veluti convulsionem patientibus, mentum ipsum dilatatur, quemadmodum etiam ridentibus evenire solet, similitudine quadam ad picturas Satyrorum, quos ἀπὸ τῆς σεσηρέναι *Cæl. Rhodiginus* ita nominatos putat, quod ore hiante labiisque diductis instar ridentium cantent & ludant, vel ut nonnulli, quod Satyris in Venerem propensione & libidine similes sint. *Celsus* ita describit, totum, *inquit*, corpus afficitur, ita ut ossa quoque vitiari dicantur: summæ partes corporis, crebras maculas, crebrosque tumores habent. Rubor horum paulatim in atrum colorem convertitur: summa cutis inæqualiter crassa, tenuis, dura, molliſque quasi squamis quibusdam asperatur, corpus emarcessit, os, suræ, pedes intumescunt. Ubi vetus est morbus, digiti in manibus pedibusque sub tumore conduntur, febricula oritur; quæ facile tot malis obrutum hominem consumit. nobis sic observatur

ELEPHANTIASIS, sive *Lepra & Leprosis* ut plurimum morbus cutaneus est, primo constat ex tuberibus in facie, malis, fronte, pectore, brachiis & circa coxa. Colore sunt livido ut cancri, absque tamen dolore, mobiles sunt; cum ita adveniunt, hujus morbi certum signum est & præsagium, nam semper cum istis tuberibus incedit. *Secundo* in faucibus ad linguæ radicem tubercula sunt, ut in grandinosis porcis apparent; eorum color flavus est vel lividus, quæ sunt certa lepræ signa. *Tertio* desinunt in ulcerationes & planas & latas, raro cute profundio-

res,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

res, cum labiis duris & tumidis, & quod mirum est, sine dolore, & serpunt, & si in uno loco sanentur, in alio denuo renascuntur, digitos manuum ac pedum vulgo occupant, internodia quoque & loca plana, item cubitum aliaque loca. Ulcerationes hæ certum præbent indicium, sed quia leprosi simulant, illam plagam ab adustione provenire, ad similia signa quoque attendendum est. Notatu denique d num, huic ulcerum generi, imo & in tumoribus nullum adesse dolorem aut sensibilitatem, si acu pungantur. *Quarto*, ulcera quoque in ipsis naribus inveniuntur, quibus integer nasus cum ossibus sæpe depascitur: Denique ipsum palatum non intactum relinquunt tantum, verum & uvulam & asperam arteriam invadunt. Unde & tandem vitam deponunt. *Quinto*, circa narium & aurium & ciliorum extremitates intumescentia est, cum incrassatione & extensione. *Sexto*, Pellicula adest, qua tota obducitur oculi pupilla. *Septimo*, totius cutis scabrities conspicitur, quæ quasi intumescit, sicca redditur & scabra, rimas agit & fissuras patitur: Obducitur squammis furfuribusque, caput præsertim & cilia; cutis porro pallida est, flava item, livida, & colore vivo orbata. *Octavo*, decidunt, capilli, barba, sive quod pili rarescant, sive quod pili ex ciliis enascentes consumantur. Ungues denique finduntur, intorquentur & ut brutorum ungulæ eodem modo excrescunt. Postea quidem musculi & præsertim respiratorii aliquatenus mutilantur, idque propter tubera & exulcerationes: Lingua fit rauca: ob pelliculam visus admittitur, nec non & sensus tactus ob tubera & exulcerationes; & si contingat, circa extremitates fit. Post aliquot tempus, postque plurimos intumescentias, vasa sanguinea ita coarctantur, ut si acus immittatur, nullus sanguis, sed sanies effluat.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Fæcundi ſunt & ad coitum ardentiores, quia à coitu prohibentur. Atque hæc ſunt φανέρωμα quæ nobis eluceſcunt. Belgicè. **Lazeri / Oliphants ſiekte.** Germ. **Ein Frantzheid wie der auſſatz oder Malatzey.** Gallic. *Ladrerie, Lepre, Meſellerie.* Anglicè. Leprie.

ELEVATOR, idem quod *Elevatorium.*

ELEVATORIUM ab elevando dictum eſt inſtrumentum Chirurgicum quo crania depreſſa elevantur. Belgic. **Een hef-boom / been-hefter / hef-tuig.** Germ. **Aufheber.** Gall. & Angl. *Elevatoire.*

ELIXATIO eſt, quando res coquendo emolliuntur. Belg. **Kokinge / opſiedinge.** Germ. **Aufſiedung.** Gall. & Angl. *Elixation.*

ELIXIR dicitur ab Arabica voce *Elecſchir*, ſive *Elieſchir*, ſive *Aleſchis*, eſtque tinctura ſeu eſſentia alicujus rei per ſpiritum vini aut aliud ſimile, extracta; Idem eſt quod *Tinctura.* Belg. **Uitreckſel.** Germ. **Quinteſſentz / außtruckung.** Gallic. *Extract, Elixir, quinteſſence.* Angl. Elixir, the quinteſſence.

ELMINTHES & HELMINTHES, ſunt vermiculi parvi, in inteſtinis, præſertim recto, geniti. ab ἑλμινθιάομαι lumbricos patior. B. **Maeyen.** Germ. **Wurmleins.** Gallic. *Vermine.* Angl. Little Worms.

ELODES & *Helodes*, febris continuo affligens cum maximo ſudore, ita ut ægri ob humiditatem in paludibus degere videntur, & exinde penè exſolvuntur. Fortè erit ſpecies *Sudoris Anglici.* ab ἕλος palus, & εἶδος forma. Belg. **Sweet-koorts.** Germ. **Der ſchweyß kalte.** Gallic. *Fievre Suëante.* Anglicè. Sweat-fever.

ELONGATIO, παράρθρωμα, eſt luxationis imperfectæ ſpecies, quando ligamentum alicujus articuli tantum elongatur, ita ut os ex junctura non pror-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

prorsus exeat. Belgicè. **Verrekking / verlenging.** Germ. **Verlengung.** Gallic. *Alongement.* Anglic. A Prolongirung, vel a lengthing.

ELUXATIO, Idem quod *Luxatio.*

ELYTHROIDES, vaginalis dicta, est tunica propriarum prima, darto connexa, virilemque testem vaginæ in modum includens. ab ἔλυθρον, vagina, involucrum, & εἶδος forma. Belg. **Scheede vlies.** German. **Daß scheiden fließ.** Gall. *Tunique Vaginale.* Angl. Sheath tunic.

EMBAPHIUM, sive acetabulum, aut vasculum, quo Medicamenta aut alimenta induntur vel mensurantur. Item vas in quod intingitur. ab ἐν, in, & βάπτω immergo, intingo. Belgicè. **Een Bakxken.**

EMBASIS est balnei species, in quo quis aqua calida lavatur. ab ἐμβαίνω ingredion. Belgicè. **Een Bad.** Germanic. **Bad.** Gallicè. *Bain.* Anglicè. A Baine.

EMBROCACIO, idem quod *Embroche.*

EMBROCHA, Idem quod *Embroche.*

EMBROCHE, seu irrigatio, instillatio, stillicidium, fomentationis genus est quando humor ex alto, pluviæ instar, in partem aliquam destillatur, quæ fit vel prolutione ex vasculo proboscide inclinata, vel destillatione vel ex gutturnio. Adhibetur *primo* super futuram coronalem, in cerebri intemperiebus, finiturque humor per sagittalem futuram decurrere. *Secundo* ad principium spinalis medullæ in nervorum morbis, finiturque humor per totam spinam defluere. *Tertio* ad calefaciendum vel exsiccandum ventriculum, finiturque materia per totum abdomen excurrere, si intestina quoque imbecillia sint, hepati ceratum santalinum applicatur, quum ejus incensio metuatur. Embrocharum materia est aqua

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

communis thermarum, decoctum, lac, oleum, prout partis affectus & neceſſitas requirat. ab ἐμβρέχω intingo.

EMBRYON eſt rudimentum fœtus in utero materno. ab ἐμβρύω pullulo. Belg. **Een onvolwaſſe vrugt.** Germ. **Unzeitige Frucht.** Gall. *Germe.* Angl. The rudiment of a child.

EMBRYOTHASTES, Chirurgicis inſtrumentum eſt uſuale, ad contundenda oſſa in extrahendo fœtu accommodatum. ab ἔμβρυον fœtus imperfectum & θλάω contundo. Belg. **Een inſtrument om een kind af te halen.** Germ. **Ein Haget.** Gall. *Un Crochet.* Angl. Crooke.

EMBRYULCUS, uncus fereus, fœtui extrahendo deſtinatus. ab ἔμβρυον fœtus imperfectus & ἕλκω Traho. Idem quod *Embryothlaſtes.*

EMBRYOTOMIA, eſt fœtus diſſectio anatomica. ex ἔμβρυον fœtus rudimentum, & τέμνω ſeco. Belg. **De ontleding van een onvolwaſſe vrugt.**

EMETICUM ſive *Vomitorium* eſt Medicamentum, quod particulis ſuis irritativis ventriculi fibras verſus ſuperiora contrahit, & quicquid ventriculo moleſtum eſt, per os expellit. Conficitur ex decoctis, tincturis, infuſionibus, &c. ideoque ut plurimum in liquida forma propinantur, licet in pilulis, pulveribus &c. etiam ægris porriguntur. ab ἐμέω vomo. Belgic. **Een braak-drank / braak-middel.** Germ. **Spey-tranck.** Gall. *Vomityf, Vomitoire.* Angl. A Vimiting drinke vel potion.

EMETOLOGIA, eſt deſcriptio de vomitoriis. ab ἐμέω vomo, & λόγος ſermo. Belg. **Beſchrijving van de braak-middelen.** Germ. **Beſchreibung von de ſpey-trancken.** Gallic. *Une deſcription de vomityfs.* Angl. A Deſcription of the vomiting drinkes.

EMETOS, vide *Vomitus.* ab ἐμέω, vomo.

EMME-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

EMMENAGOGA sunt Medicamenta menses cientia. ex ἐν, in, μὴν, mensis, & ἄγω duco. Hoc est quod intra spatium unius mensis fit.

EMMENIA Idem quod *Catamenia & menses.* ex ἐν in, & μὴν mensis.

EMMOTON, Medicamentum liquidum, quod peniculis vulnerariis vel linteo concerpto exceptum, ulcerum sinibus injicitur. ab ἐν in & μόλος linteum quod vulneribus inditur. Hinc μολόω indo tale linamentum.

EMOLLIENTIA, seu μαλακτικὰ, sunt quæ calefaciendo, dissolvendo, dissipando & penetrando, partes molles reddunt. à Μαλάσσω emollio. Belgic. **Verſagtende dingen.**

EMPASMA, Idem quod *Catapasma.*

EMPEIRIA seu *Empiria*, vide *Empirica*, est experientia in arte medica summè necessaria, cui si ratio accedat, erit medicina perfecta. ex ἐν in, & πεῖρα experientia. Belg. **Erbaring.** German. **Erfahrung.** Gall. *Experience.* Angl. Experience, practise.

EMPHRAXIS est obstructio in quacunque parte facta. ab ἐμφράσσω obstruo. Belgic. **Verſtopping.** Germ. **Verſchoppung.** Gall. *Bouchement.* Angl. A Stopping vel Schutting up.

EMPHRACTICA, Idem quod *Emplastomena.*

EMPHYSEMA est inflatio, ab effervescentiis vel alias concitata, sive in aliqua cavitate, ut in tympanitide; vel in parte aliqua particulari, ut in ventriculo, intestinis, sub cute &c. vocatur etiam Græc. ἐμπνεύματωσις. ab ἐμφυσάω inflo. Belg. **Opblaſinge.** Germ. **Auffblehung.** Gall. *Bour souflure.* Angl. A Puffing up.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

EMPHYTON THERMON, est calidum innatum, seu calor ex parentum semine primo in *fœtu seminatus*, qui postea, inchoata respiratione & fœtu per se subsistence, sensim *perit*. Calidum hoc, cum Philosophi tum Medici *Spiritum insitum & nativum* nominant & ex tribus constare partibus asserunt videlicet ex *Humido primogenio*, *insito spiritu*, & *calore*. Unde *Fernelius* definit *calidum innatum*, quod sit *humidum primogenium*, *insito spiritu*, & *calore undique perfusum*. Verum isthæc veterum nugamenta: nihil ad nos pertinent: calidum enim illud, locum duntaxat habet in recens natis. Quodque inspirando & alimenta sumendo perennatur. ab ἐμφύω innascor, & θερμαίνω calefacio. Belg. **De ingeboren warmte.** Germ. **Eingeboren warme.** Gall. *Chaleur né dedans.* Angl. The innate heat.

EMPIRICA MEDICINA, vide *Empeiria*. Sed præter hoc secta olim fuit in Medicina. Cujus Author fuit *Acron Agrigentinus* alii *Serapion*; qui neglectis rationibus, posthabitaque rerum investigatione & Anatome, solis experimentis nitebatur, & in incognitis morbis ad similes affectus & similia remedia confugiebant. Floruit hæc secta potissimum apud *Ægyptios*, apud quos teste *Herodoto*, singuli morbi singulos ferè medicos habebant. Progressu autem temporis homines experientiæ rationem addere studebant, & ita paulatim ante *Hippocratem* apud *Cnidios*, *Rhodios & Coos* nova secta subnasci cæpit, quæ primo dicta fuit *Dogmatica* seu *Rationalis*. ab ἐμπειρέω, tento. Belg. **Proefkundige Medicyne.** Germ. **Probierkundige artzeney.** Gall. *Medicine Empirique.* Angl. Quack Medicine.

EMPIRICI, sunt qui experimentis solummodo contenti sunt, neglecta ratione. Vide *Empirica Medicina*. Belg. **Quakzalvers / Landloopers.** Gallic. *Charletans.* A. Mountebanks.

EM-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

EMPLASTICA, Idem quod *Emplattomena.*

EMPLASTRUM, est Medicamentum externum, quod linteo vel pelli tenui, inductum, citi applicatur, eique tenacius adhæret. Componitur vulgo ex oleis, aut iis, quæ olei consistentiam ferè habent, qualia sunt axungiæ, medullæ, butyrum, mucilagines; Item ex pulveribus, & cera, aut iis, quæ ad ceræ consistentiam accedunt, ut resina, pix, gummi &c. cujus massa adhuc calida in teretes & longas figuras sive magdaleones cylindraceas formatur. ab ἐμπλάσσω illino. Belgicè. **Salf/ pleister.** Germ. **Pflaster.** Gall. *Emplastre.* Anglic. A Plaister.

EMPLATTOMENA, seu *Emplastica* & ἐμφεκτικὰ, sunt linimenta cutis poros ita constipantia & occludentia, ut vaporibus & effluviis sulphureis, exitus denegetur. ab ἐμπλάσσω illino. Belg. **Medicyne die de zweet-gaten stopt.**

EMPNEUMATOSIS, sive *Inspiratio*, est thoracis alterna dilatatio, qua aër continuo inspiratur, & per asperam arteriam, ejusque partes vesiculares, sanguini, accensionis gratia communicatur. Si quis accuratius inspiciat, imo & videtur inspiratio principaliter à thorace dependere, à contractione membranæ asperam arteriam fauces & nares obtegentis; hisce enim sublatis tollitur motus thoracis, pulmonum & abdominis. ab ἐμπνέω inspiro. Belg. **Inademing.** Germ. **Der Inathemingung.** Gall. *Inspiration.* Angl. An Inspiration.

EMPROSTHOTONOS est convulsio cervicis & reliqui corporis versus anteriora, ita ut mentum pectori applicetur & femora ventri, cum rigore; quî aliquandiu hanc insolitam figuram retinet. ab ἔμπροσθεν anterius, & τείνω tendo. Belg. **Dooz-overtrekking/ hals-spanning/ dooz-waarts.** Germ.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Vorhinſpannung. Gallicè. *l'Improſthotone.* Anglicè. Contraction towards the fore-parts.

EMPYEMA propriè dicitur, puris in thoracis cavitatem collectio, ſed ſi latius ſumatur etiam pro pure, in abdomine, aut alibi collecto accipi poteſt. ab ἐν intus, & πύον pus. Belg. **Een etter bozſt.** Germ. Eyter-bruſt. Gall. *Poitrine poſtumeuſe.* Angl. Matterish breaſt.

EMPYREUMA, aduſtum quid ſignificat. eſt craſſamentum illud viſcidum, quod in aquis deſtillatis ad fundum ſubſidet. Item olea aduſta, *Empyreuma olere dicimus.* Item reliquiæ alicujus febris poſt paroxyſmum. ab ἐμπυρεύω accendo. Belg. **Verbzandheid.** Germ. Verbrennung. Gall. *Brulement.* Angl. Burning.

EMULGENTIA VASA ſed melius *Renalia*, dicuntur venæ & arteriæ, quæ renes ſubeunt. Belg. **Nier-baten.** Germ. Auſſaugenden faß / nie renfaß. Gall. *Vaiſſeaux renales.* Angl. The reins veſſels, emulgent veſſels.

EMULSIO eſt Medicamentum potulentum, ex ſeminum quorundam medullâ cum affuſo commodo liquore educta, compoſitum cujus colaturæ ſyrupi, laudanum &c. adjiciuntur. Belgicè. **Een melkje.** German. ein milchlein. Gallicè. *Emulſion.* Anglicè. Idem.

EMUNCTORIA ſunt cavitates in quibus aliquid excernitur, ut nares pituitam recipiunt; aures humorem flavum craſſiuſculum: alvus excrementa alvina: veſica urinam, &c. Belg. **Ontſang-huiſen.** Germ. Abbrche / liechtbuze. Gallicè. *Des moucheiſes.* Angl. Recept veſſels.

ENÆMON eſt Medicamentum ſanguinem ſiſtens, vel quod aſtringendo, refrigerando & exſiccando meatus vaſorum apertorum claudit, ſanguinis flui-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

fluiditatem, motumque vehementiorem imminuit, vel sistit. ex ἐν in, & αἷμα sanguis. Belg. **Een bloedstempend middel.** Germ. **Blut stellung.** Gall. *Etanchement du sang.* Angl. Bloud stopping.

ENÆOREMA, sive *Nubecula* aut *Nubes.* est crassamentum illud, quod in urinæ medio suspensum continetur. ab ἐναιρέω in sublime attollo. Belg. **De wolken in de pis.** Germ. **ein wölckling in daß wasser.** Gall. *Petite nuée dans l'urine.* Angl. A litle cloude unto urine, vel pisse.

ENARTHROSIS, est articulatio, cum cavitas excipiens profunda admodum, & caput quod in eam inseritur, oblongum. Atque hic conspicitur in femore & acetabulo, quod Ischio vulgo tribuitur: tum in astragalo cum osse cymbiformi. ab ἐν in, & ἄρθρον artus. Belg. **Inleding.** Germ. **eingliederung.** Gall. *Articulation dedans.* Angl. Injointing.

ENCANTHIS, est caruncula lachrymalis, sive excrescentia aut intumescentia angulorum oculi interiorum. ex ἐν in, & κανθὸς hirquus.

ENCATHISMA Idem quod *Insessus.* ab ἐν in, κάτω infra, & ἕζομαι sedeo.

ENCAUMA, INUSTIO in aliqua parte non tantum significat. Sed etiam oculi ulcus, cum crusta fœda in nigro aut albo post febrem sæpe excitatum. In nigro profundius quam in albo, unde & humores sensim emanant, & visus extinguitur. ab ἐγκαύω inuro. Belg. **Inbranding.** German. **einbrennung.** Gall. *Enbruslement.* Angl. A Inburning.

ENCEPHALOS est quodcunque cranii mœnis concluditur; ut cerebrum, cerebellum, medulla oblongata, corpus callosum, corpus striatum &c. ab ἐν in, & κεφαλὴ caput. Belg. **Het herzen gestel.** German. **Daß hirn.** Gall. *Cerveau* vel *Cervelle.* Angl. The braine.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ENCHARAXIS, vide *Sacrificatio.* à χαράσσω ſcarifico.

ENCHEIRESIS ANATOMICA, eſt prompta & expedita, circa res ſecandas actio, qua *Anatomicus* ſumma agilitate cadavera incidendo eorum partes demonſtrat. ab ἐγχειρέω manum admoveo. Belgic. **Deerdigheit in de ontleed-konſt.**

ENCHYMOMA, eſt ſanguinis effuſio, qua partes externæ lividæ & nigræ conſpiciuntur, ut in ſcorbuto, & ſugillationibus oculorum, aliorumque partium. Dicitur etiam *vibex.* Belg. **Striemen / blawigheid.** German. Die ſtrieme. Gall. *Marque meurtri.* Angl. Blewe trace. Item ſanguinis effuſio, quando nimirum ejus motus citatior fit; ut in ira, & gaudio diffuſo. ab ἐγχέω infundo, & χυμὸς humor.

ENCHYTA, ſeu *Infundibulum* eſt inſtrumentum quo liquida in oculos, nares vel aures inſtillantur. ab ἐγχύω infundo. Belg. **Een Tregter.** Germ. Ein Trächter. Gall. *Un Entonnoir.* Anglic. A Funnell.

ENCLYSMA, idem quod *Clyſter.* ab ἐν intus, & κλύω abluo.

ENCOPE, eſt partis alicujus inciſio, ut in Gangræna, &c. ab ἐγκόπτω incido. Belg. **Inſnyding.** Germ. Einſchneidung. Gall. *Inciſion.* Angl. A Cutting.

ENCRANIUM, idem quod cerebellum. ab ἐν in, & κρανίον calvaria.

ENDEIXIS, eſt morborum indicatio, qua demonſtratur, quid ſit faciendum: ex gr. vulnus indicat deligationem. Alvi obſtructio indicat purgationem ſive ἄνω vel κάτω. Suntque *Conſervatoriæ* vel *Curatoriæ.* ab ἐνδείκνυμι demonſtro. Belg. **Inſigt / intentie / aanwyſ.** Germ. anzeygung. Gall. *Intention.* A. A ſcope.

EN-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ENDEMIUS, sive *Morbus vernaculus & communis*, est, qui omni tempore plurimos in una regione invadit, à causa, loco vel regioni propria, & inquilina proveniens. Ut Scorbutus Hollandis. ab ἐν in, & δῆμος populus Nostratibus. Belg. **Lantziekte.** Germ. **Landübel.** Gall. *Maladie endemique.* Angl. Land sickneſſe.

ENDEMUS, idem quod *Endemius.*

ENEMA, idem quod *Clyſter.* Ibidis Ægyptiæ inventum. ab ἐνίημι immitto.

ENERGIA, est agitatio vel operatio spirituum animalium vel sanguinis. ab ἐνεργέω. operor. Belg. **Werkinge.** Germ. **Würckung / krafft.** Gall. *Energie, efficace.* Angl. Efficacie.

ENERVATIO, est debilitas, circa tendines & nervos. Belg. **Swakheid / kragteloosheid.** Germ. **Krafftloß.** Gallic. *Effeminé debilité.* Anglicè. Weake.

ENGIZOMA, est calvæ ictus in quo offensum os, ad interiorem cerebri membranam descenderit, eamque premit. Item, instrumentum, quo in ejusmodi affectibus utimur. ab ἐγγίζω appropinquo.

ENGONIOS, est brachii, vel cruris flexura. ab ἐν in, & γωνία angulus.

ENSIFORMIS CARTILAGO Græcis ξιφοειδὲς. est infima ossis sterni pars, ensis instar mucronata. Belg. **Herten delizel / zweertachtig krakeheen.** Germ. **Daß hertzenblat.** Gall. *La Fourtelle.* Angl. Sword-like cartilage.

ENIXUM SAL, per illud intelligunt sal quoddam ex acido & alcali participes, dicitur quoque sal *neutrum* quia nec Alcali verè est nec acidum, & hujusmodi sunt sal commune, fossile, nitrum, alumen, vitriolum &c. Belgicè. **Suur-sout.** Germanicè. Saur

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Saur ſalt. Gallicè. *Sel acide.* Anglicè. Sowre-ſalt.

ENTALIUM, teſtaceum quoddam marinum eſt, fiſtulæ modo longum & concavum, album, foris ſtriatum, intus læve, raro longitudinem digiti ſuperans.

ENTERON, eſt fiſtula longa, membranacea, Meſenterio ne confundantur annexa, flexuris variis dotata: ſuntque numero ſex (niſi quis æſophagum, ventriculum, & veſicam, inteſtinis annumerari velit, perinde erit, ei non adverſabor, cum eandem habent tum ſubſtantiam, tum ferè actionem) Duodenum, Jejunum, Ileum, Cæcum, Colon, & rectum; ſuperiora tria *tenuia*, inferiora craſſa vel potius *anguſta & lata* appellantur. Hoc verſiculo complectuntur.

Sunt duodenum, jejunum, poſt il eon atque
Cæcum, quod colon ſequitur, tenet ultima rectum.

tunicas habent quatuor; externa *membranoſa* eſt, à peritonæo orta; ſecunda *fibroſa* ſeu carnoſa, cujus fibræ exteriores *longæ*, interiores vero *rotundæ* ſunt, ſibi imvicem ad angulos rectos ſuperjacentes; tertia *nervoſa* eſt, & oſcula vaſorum tum lacteorum, tum ſanguineorum in ſe continet, cui intus & quarta *glanduloſa* ſeu potius papilloſa adhæret, qua mediante chylus abſorbetur veniſque lacteis communicatur. Inteſtinorum *Magnitudo* ſeu *Longitudo* ut plurimum ſexies plus minus ſuperat longitudinem hominis cujus ſunt. Dicit etiam PLAUTUS in Curcul. act. 2. ſcena 3. *Ita Cibi vacivitate venio laxis lactibus.* & PLINIUS putat tantummodo lactes in homine dici & ovibus inteſtina, in cæteris vero animalibus *ile* appellari inteſtina. Libr. XI. cap. 37. Qui-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Quidam volunt *lactes* inteſtina tantum graciliora dici : quidam pro inteſtinis pinguibus ſumunt ut PERSIUS, *Emeris auriculas pulmone & lactibus undis &c.* vocantur item inteſtina, ἐγκόιλια, ἔνδινα, χορδαὶ *Aureliano*, ἔγκοῖλα. ab ἔνδον intus, Belgicè. **De darmen.** Germ. **Gedärme / daß eingeweyd.** Gall. *Les entrailles, inteſtins.* Angl. The entrailles.

ENTERENCHYTA, eſt inſtrumentum, quo Clyſteres immituntur : vocatur & *Siphon, Syringa*, Belg. **Clyſteer-ſpuit / Springe.** Germ. **eine röhre / ſprütze.** Gallic. *Siringues.* Angl. A conduite pipe.

ENTEROCELE, ſive Hernia inteſtinalis, eſt inteſtinorum præſertim ilei, per proceſſus peritonæi dilatatos, ad inguina vel ſcrotum prolapſus. ab ἔνλερον inteſtinum, & κήλη tumor. Belg. **Gebrocken / geſcheurt / darm-breuk.** Germ. **ein bruch der gemächten / darm-bruch.** Gall. *Hargne, Rompeure, Greveure.* Angl. A burſting when the bowelles fal into the coddes.

ENTEROEPIPLOCELE, eſt ſpecies herniæ, quando omentum & inteſtina ſimul in ſcrotum devolvuntur & prolabuntur. ex ἔνλερον inteſtinum, ἐπίπλοιον omentum & κήλη tumor. Belg. **Uitval der nets en darmen.** Germ. **Netz und darm-bruch.** Gall. *Hernie de la coeſſe* vel *entrailles.* A. Nets vel guts chap.

ENTEROMPHALOS, eſt *Hernia umbilicalis*, cum inteſtina ab umbilico protuberant, quod mulierculis gravidis non raro contingit, & poſt partum non raro remanet. ex ἔνλερον inteſtinum, & ὄμφαλος. Idem quod *Exomphalos.* Belg. **Navel-breuk.** Germ. **Nabel-bruch.** G. *Hernie de nombril.* A. Navill chap.

ENTRICHOMATA dicuntur tarſi, ſive extremi palpebrarum ambitus, unde excreſcunt cilia.

ENTYPOSIS eſt humeri acetabulum. Articulatio humeri item eſt cum brachio diciturque ὠμοκατύλη.

ENY-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ENYPNION est insomnium. ab ἐν, & ὕπνος somnus. Belg. Een droom. German. Ein traum. Gall. *Songe*. Angl. A Dreame.

EPOCME, idem quod *Anabasis*. ab ἐπακμάζω increscо.

EPACMASTICA, est febris continuo invalescens. ab ἐπακμάζω invalesco.

EPAGOGIUM, est membri genitalis præputium: & ut *Gorræo* placet, malè affectum, quod nec reduci facile potest. ab ἐπάγω adduco. Belgicè. De Voorhuid. Germ. Die Vorhaut. Gallicè. *Prepuce*. Angl. The force skin.

EPANADIPLOSIS, *Reduplicatio*, vide *Anadiplosis*.

EPAPHAERESIS, est phlebotomia iterata. ab ἐπαφαιρέω demo.

EPAR, vide *Hepar*.

EPARMAPA, sunt glandularum parotidum pone aures, tumores. ab ἐπαιρέω attollo, eo quod aures, hoc vitio, eriguntur.

EPHEBÆUM est locus ab Hypogastrio ad pudum usque. Dicitur *Sumen*, *Pectes*, *Pubes*, *Aqualiculus* &c. ex ἐπὶ supra, & ἥβη pubes.

EPHELCIS, est sanguinolentum illud, quod in Hæmoptysi expuitur. Item crusta ulceribus superducta. ex ἐπὶ supra, & ἕλκος ulcus.

EPHELIS sive *Lentigo*, est macula roscida, ab insolatione ut plurimum excitata, vere & æstate maximè increbrescit, idque potissimum in iis qui cutim rarissimam habent, verum circa hyemem rursus evanescit; figura est magnitudine morsus pulicaris: maculæ hæ non raro totam faciem defædant. ex ἐπὶ supra, & ἥλιος sol. Belg. Sproeten. Germanicè. Sommerflecken. Gall. *Des Lentiles*. Anglic. Freckles.

EPHE-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

EPHEMERA sive *Diaria* est febris continua quæ ultra diem non extenditur, si diem excedat, *Synochus* simplex appellatur. ex ἐπὶ supra, & ἡμέρα dies. Belgicè. **Eendaagse koorts.** Germ. **Eintägiges Fieber.** Gall. *Fievre journaliere*, *Fievre d'un jour. Fievre Ephemere.* Angl. The Sphemer, The fiever of a day.

EPHIALTES, idem quod *Incubus.*

EPHIDROSIS, est sudoris proventus. ab ἐπὶ supra, & ἱδρὼς sudor.

EPHIPPIUM, Sixe *Sellæ equina* seu *Tursica*, est pars ossis sphenoidis, cui glandula pituitaria insidet. ex ἐπὶ supra, & ἵππος equus. Nostratibus Belg. **Het zadelbeen.** Germ. **Sattel-bein.** Gallicè. *Os de Selle.* Angl. A bone of sadle.

EPIALA sive *Quercera*, est febris continua, in qua calor & frigus simul percipiuntur. ab ἤπιον mite, & ἀλεαίζω caleo. Belg. **Een heet-koude koorts.**

EPIALTES; idem quod *Ephialtes.*

EPICARPIUM, est Medicamentum externum, emplastri vel cataplasmatis instar, quod pulsibus seu carpis manuum, febribus intermittentibus depellendis, applicatur. ex ἐπὶ super, & καρπὸς carpus. Belg. **Pols-pleisters.** Germ. **Puls-pflasters.** Gall. *Epicarpies.* Angl. Pulse plaisters.

EPICAUMA, est ulceratie crustosa oculorum nigredini obtingens. ex ἐπὶ supra, & καύω uro. Idem quod *Encauma.*

EPICERASTICA, sunt Medicamenta quæ humores acres obtundunt & temperant. ex ἐπὶ supra, & κεράννυμι tempero.

EPICHEIRESIS, idem quod *Encheiresis.* ab ἐγχειρέω manum adhibeo.

EPICOLICÆ REGIONES, sive *Laterales*, *Laurentius*, *Lumbares*, & *Bartholinus* ex *Aristotele* Δαγῶ-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Λαγῶνες nominat, quasi dicères *Libidinis partes*: sed à *Gliſſonio Epicolica* dicitur ea pars, quæ coli inteſtini partibus incumbit: Unde denominationem accepit.

EPICOPHOSIS, idem quod *Cophoſis*.

EPICRASIS, evacuatio quædam eſt per vices inſtituta. ab ἐπικεράννυμι attempero. Belgicé. **Bp verpoſing.**

EPICRISIS eſt morbi dijudicatio. ab ἐπικρίνω judico.

EPICRUSIS, eſt levibus ferulis, partium mollium, percuſſio, Japonenſibus familiaris. ab ἐπικρούω percutio.

EPICYEMA, eſt Superfœtatio, ſive ſuperimprægnatio, quod rariſſimè contingit. ab ἐπὶ ſuper, & κύω gravida ſum. Belgicè. **Een dubbelde herzwangeringe / oberbebrugting.** Germanic. **Ober empfangung.** Gall. *Superfetation.* Angl. Idem.

EPIDEMIUS eſt morbus communis, à cauſa communi invectus, & vario tempore nunc in una, nunc in pluribus regionibus multos ſimul invadens: ut peſtes, febres malignæ &c. Cauſa eſt, quod aëris nitrum una cum aliis particulis aſcitis, arcenici vel ſublimati vim acquirat, ut in conficiendo ſublimato conſpicitur; particulæ enim ex quibus illud conficitur, ſi ſeorſim dentur, non adeo exitiales ſunt, verum junctæ venenum lethiferum evadunt. ex ἐπὶ ſupra, & δῆμος populus. Belgic. **Een doorgaans in zwang-gaande ziekte.** Germ. **Volck Kranckheit.** Gallic. *Maladie Epidemique.* Anglic. Common diſeaſe.

EPIDERMIS, videatur *Cuticula*. ex ἐπὶ ſupra, & δέρμα cutis.

EPIDESIS, ſeu *Deligatio*, eſt ligamenti injectio, ad cruoris fluxum ſiſtendum. ex ἐπὶ ſuper, & δέω vincio.

EPI-

EPIDESMUS, est fasciarum subligatio. ab ἐπὶ δεσμόω subligo.

EPIDIDYMIS, sive *Parastata*, Latinè *Supergeminalis*, estque vas tortuosum & variis flexibus velut varicosum corpus, quod testium dorso affixum est, idemque constituens. Majori suo globo testi annectitur, constat ex uno vase seu ductu longitudinem quinque ulnarum facile excedens, minori capit eu globo vasi deferenti conjungitur. ex ἐπὶ supra, & δίδυμος testiculus. Belg. **De opper-klootjes.** Germ. Uber hoden. Gall. *Epididymide.* Anglic. The upper Testicle.

EPIGASTRIUM est anterior pars infimi ventris, cujus pars superior *Hypochondrium*; Media *Regio Umbilicalis*; Inferior vero *Hypogastrium* vocatur. ex ἐπὶ super, & γαστὴρ venter. Belg. **Middel boven-buik.**

EPIGENNEMA, est id quod morbis, velut Symptoma supervenit. Item, ordo partium in generatione, qui per successum fit. à γίνομαι fio, nascor.

EPIGINESIS, Idem quod *Epiginema.*

EPIGLOTTIS, sive *Epiglottalis*, est quinta, laryngis cartilago, glottidis sive rimulæ operimentum. Vocatur item sublinguium *Ibid.* χόνδρος *Poll.* ex ἐπὶ supra, γλῶττα lingua, & τίθημι pono. Belg. **Strot-lap / het tongske.** Germ. Athem zunglin / zäpfflin im hals. Gallic. *Languette*, *Luette.* Anglic. The wesen patck.

EPIGONATIS, est mola seu patella genu. ex ἐπὶ supra, γόνυ genu, & τίθημι pono.

EPILEPSIA, sive *Morbus Caducus*; à casu *Comitialis* dictus, quia ægri derepente in terram prosternuntur: vel *Herculeus*, quia difficulter curationem admittit: Item *Lunaticus* sive σεληνιακὸς,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

quod ad lunæ cursum paroxysmus eveniat. *Luna Sontica, Deifica, Morbus sacer &c.* appellatur. Estque interpellata totius corporis convulsio, omnes actiones totius corporis lædens. Adsunt subitus prolapsus, si æger steterit, Motus convulsivi totius fere corporis, oculi circumvolvuntur, abolitio sensus & memoriæ, spuma circa os, effluxus seminis, stercoris, urinæ, respiratio frequens, & inæqualis, sonitus incongruus : atque hæc phænomena nonnihil variant, juxta gradus : In universali omnia hæc fere sunt, non item in mitiori, vel in Epilepsia puerorum, quæ in dentitione, febri &c. eveniunt. Est porro vaga, vel certis temporibus rediens, hæreditaria, vel contingens, recens, vel inveterata &c. ab ἐπιλαμβάνω invado, prehendo. Belg. **De vallende ziekte / Sint Jans eubel / Maan-ziekte.** Germ. **Schwere noth / fallende vel böse kranckheit / die fräiß / böß-wehe / die hinfallende sucht.** Gall. & Angl. *Epilepsie*, the falling sickness.

EPILEPSIA INTESTINALIS, nihil aliud est, quam convulsio, quæ a rebus in intestinis irritantibus oritur, quod infantibus sæpe evenit.

EPILEPSIA PUERORUM, vide in *Epilepsia.*

EPILEPTICA, sunt Medicamenta adversus epilepsiam.

EPILOGISMUS est Medicorum suffragium. ab ἐπιλέγω dico post.

EPINYCTIDES, sunt pustulæ humorem emanantes, noctu præsertim sævientes & cruciantes. Sublivido colore vel subnigro vel albo, si aperiantur sanies effluit, cum inflammatione. ab ἐπὶ supra, νὺξ nox, & τίθημι pono. Belg. **Nagt-geswellen.** Germ. **Nacht-geschwulst.** Gallicè. *Enflures de nuict.* Angl. Night swellings.

EPI-

EPIPAROXYSMUS, est quando ægri plures febrium exacerbationes, quam solent, patiuntur, quod in febribus inordinatis contingit. ab ἐπιπαροξύνω iterum exacerbo.

EPIPHÆNOMENA sunt signa quæ morbis postea superveniunt. ab ἐπιφαίνω insuper appareo.

EPIPHORA, est impetus quidam, ut dicitur, humorum, sive sanguinis, sive alterius humoris inflammatorius, in totum corpus vel in aliquam partem. Per impetum, intelligenda potius est humorum quædam subsistentia, in qua alii humores, ab arteriis affluentes, moranteſque, incalescunt & phlogosin constituunt. Est & inflammatio propriè oculorum, & latè dicitur de totius corporis inflammatione. ab ἐπιφέρω infero. Belg. Oog-ontsteking. Germ. Anzünden der augen. Gall. *Inflammation des yeux.* Anglicè. Inflammation of the eyes.

EPIPHYSIS seu *Appendix*, *Adnascentia*, *additamentum*, est os ossi adnatum, per contiguitatem simplicem & immediatam, quamvis non adeo plana superficie, sed nonnihil mutuo capitum sinuumque ingressu instar ginglymi, licet absque motu. ab ἐπιφύω accresco. Belg. Aanwassing. Germ. Anwachsung. Gall. *Epiphyse.* Angl. Idem.

EPIPLASMA, in genere idem quod *Cataplasma.* Sed in specie dicitur de farina triticea in hydrelæo cocta & vulneribus imposita. Idem quod *Cataplasma.*

EPIPLOCELE, est omenti *Ramex* sive *Hernia* in qua Omentum in scrotum prolabitur. ex ἐπίπλοιον omentum, & κήλη tumor. Belgic. Nabel-breuk. Germ. Nabel-bruch. Gall. *Hernie de nombril.* Angl. The Navell bursting, vel rupture.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

EPIPLOCOMISTÆ, ſunt homines obeſi & ventre tumidi, quibus eſt pingue, & magnæ molis omentum, idque in fœminis *Conceptioni* impedimento quandoque fuiſſe, ſcriptorum monumenta teſtantur; idcirco & omenti geſtatores appellantur. ab ἐπίπλοον omentum, & κομίζω gero, fero. Belgic. **Dikke buik.** German. **Dick bauch.** Gall. *Ventru.* Angl. Fat big-bellied.

EPIPLOMPHALUM eſt Hernia umbilicalis, quando ab omento tumido & prolapſo nimis protuberat. ab ἐπίπλοον omentum, & ὄμφαλος umbilicus. Belg. **Navel-breuk.** Germ. Nabel-bruch. Gallicè. *Hernie de nombril.* Angl. The Navel rupture, vel Burſting.

EPIPLOON, *Omentum*, ſeu *Reticulum*, eſt operimentum inteſtinis ſuperſtratum, originem à ventriculi fundo, & Inteſtini coli dorſo ortum ducit, nempe à peritonæi duplicatura; figura eſt inſtar retis ſeu Aucupis marſupii, plurimis vaſis ſanguineis abundat; uſus eſt inteſtina & ventriculum, pinguedine ſua inſtar pulvinaris fovere, & pinguedinem recipere. ab ἐπιπλέω ſupernavigo. Belgic. **Het Net.** Germ. Daß Netze. Gall. *La Taye qui couvre les entrailles.* Angl. The Caule.

EPIPOROMA, callus dicitur vel tophus in articulis enatus & induratus. ab ἐπιπωρόω induro.

EPISARCIDIUM, vel *Hypoſarcidium*, Idem quod Anaſarca. ex ἐπὶ inſuper, & σὰρξ caro.

EPISCHION, eſt os pubis, pecten. Os transverſum & latum in imo ventre quod pubi ſubjacet & inteſtina munit. ex ἐπὶ ſuper & ἰσχίον os coxæ. B. **Schaambeen.** Germ. Scham-bein. Gall. *l'Os de Honte* Angl. The privie bonne.

EPISCOPALES VALVULÆ, à figura ſic dictæ, vocantur & *Mitrales & Sigmoides*, tales duæ

in

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

in vena pulmonari reperiuntur, ne ſanguis è corde refluat. Belgic. **De Biſchops gelykenende miters klapblieſen.** Germ. Der Biſchoffelicher ſallen. Gall. *Valvules mitrales.* Angl. Bishops Valvules.

EPISEMASIA, eſt ipſa morborum invaſio; ſive illud tempus, quo morbus primo notatur, & propriè *Significatio* dicitur. ab ἐπισημειόω inſuper ſignifico.

EPISION eſt pubis regio ſive *Aqualiculus.*

EPISPHÆRIA, ſunt gyri & anfractus, exteriori ſubſtantiæ cerebri inſigniti, ut vaſa ſanguifera per cerebri ſubſtantiam diſtributa. ex ἐπὶ ſupra, & σφαῖρα globus.

EPISPASTICA, idem quod *Attrahentia.* ab ἐπισπάω attraho.

EPISTOMIA, ſunt extrema vaſorum oſcula. ex ἐπὶ ad, & στόμα os.

EPISTROPHEUS, dicitur à vertendo: Nam ex medio ejus corpore aſſurgit appendix inſtar dentis canini, circa quam caput cum prima vertebra vertitur. Olim prima eodem nomine veniebat. ab ἐπιστρέφω circumverto. Belg. **Den draeyer.** German. **Umkreitzer.** Gall. *Entourneur.* Angl. Turning vertebre.

EPITHEMA eſt Medicamentum externum, quod partibus corporis nobilioribus, præſertim cordi & hepati, admovetur. ab ἐπιτίθημι impono. B. **Een betting / ſtobing.** Germ. **Bächung.** Gallicè. *Fotation.* Angl. Cherishing, vel keeping warme.

EPOMIS, eſt ſuperior humeri pars, quæ & *Acromium* nominatur. ex ἐπὶ ſupra, & ὦμος humerus.

EPOMPHALUM, eſt Emplaſtrum vel aliud quid, quod extuberantiis umbilici applicatur. ex ἐπὶ ſupra, & ὀμφαλὸς umbilicus. Belg. **Nabel-**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

pleiſter. Germ. Nabel-pflaſter. Gall. *Emplaſtre pour le nombril.* Angl. Navell plaiſter.

EPSEMA eſt decoctio muſti in defrutum. ab ἕψω coquo.

EPULIS, eſt in gingivis excreſcentia, ad intimos molares contingens, ita ut oris apertio impediatur. ex ἐπὶ ſupra, & οὖλον gingiva. Belg. Baſtert tand-vlies.

EPULOTICA, idem quod *Cicatrizantia.* ab ἐπουλόω cicatricem infero.

ERODENTIA ſunt Medicamenta, quæ acutis ſuis particulis carnem erodunt.

ERICERUM, ἐρίκηρον. Collyrii ſpecies eſt, cujus aliquot differentias *Aëtius* enumerat. Denominationem à fructu ericis accepiſſe videtur.

EROSIO, idem quod *Corroſio.*

ERPES, vide *Herpes.*

ERRHINUM Barbaris *Naſale & Caputpurgium,* eſtque Medicamentum, quod metæ forma naribus inditum, ſine ſternutatione, humores & præſertim viſcidos evacuat. Eſtque liquidum, molle vel ſolidum. *Liquidum* fit vel ex ſuccis herbarum errhinarum & cephalicarum, ope vini, aut alterius liquoris, extractis, quibus aliquando ſpiritus vini admiſcetur, *Vel* ex decocto ſimplicium idoneorum, additis nonnunquam ſuccis, melle, ſyrupo, imo & pulvere. *Molle* fit, ex pulvere, melle, oleo, vel ſuccis excepto, & ad unguenti formam decocto. *Solidum, vel* forma pulveris datur, & hoc in ſternutatoriis maximè locum habet, *vel* turundæ & dicitur *Naſale,* paraturque ex pulveribus idoneis, mucilagine, cerâ, vel therebinthina exceptis. ab ἐν in, & ῥὶς naſus. Belg. Nies-water.

ERUCTATIO, vide *Ructus.*

ERY-

ERYSIPELAS, ſ Ignis ſancti Antonii, ignis ſacer *Columell.* ignis *Sammonico*, ἐρυθρόπελας *poll.* πῦρ ἄγριον *Hippocrati.* Eſt tumor præter ſanitatem in cute aut quacunque parte carnea vel membranoſa excitatus, rubicundus, latus, non altè aſcendens, nec pulſans, ſed cum dolore punctorio, ab humoribus ſubſiſtentibus & coagulatis productus. Aliquando elevatur in bullas, ac ſi cantharidum emplaſtris eſſent excitati, tuncque dicitur nobis **de bel-roos.** In genere tamen dicitur **de Roos / St. Anthonis vuur.** ex ἐρυθρον rubrum, & πέλας propè, fermè. vel ab ἐρύω traho, & πέλας, ac ſi diceres *vicini traha*, aut *vicini rubra*, varias habet differentias, prout altius aſſurgit, vel depreſſius eſt, aut majori aut minori cum calore, ut Tumor *Eryſipelatodes*, *Phegmonodes*, *Oedematodes*, *Scirrhodes* &c. Germ. Die Roſe / daß heylige feuer / Roth-lauff / Anthonius-feuer. Gall. *Eryſipêlle*, *le feu Saint Antoine*, *la Róſe.* Si occupaverit faciem, *Rouſeóle au viſagie* dicitur. Angl. The Roſe, S. Anthonies ſore.

ERYSIPELATODES, eſt tumor. Eryſipelati ſimilis, ſive Eryſipelas ſpurium. ex Ερυσίπελας inflammatio, & εἶδος forma. Belg. **Roos-agtig.**

ERYTHREMATA, ſunt rubores pulicares, in febribus peſtilentialibus frequentes. ab ἐρυθραίνω rubeſco. Belg. **Vlekken als vlooye beten.**

ERYTHROIDES MEMBRANA, eſt poſt *Elytheidem* ſecunda, *rubea* dicta, teſtem involvens, externè adhæret vaginali tunicæ, internè vero albugineæ. *Rubea* dicitur à colore, nam ἐρυθρον eſt rubrum, & εἶδος forma. Belg. **Het roode hal-vlies.**

ESCHARA, Gr. ἐσχάρα, eſt cruſta, ulceribus, ſuperinducta, vel cauterio aut ruptorio excitata. ab ἔχω habeo, & ἔρα terra; quia ſe habet inſtar terræ damnatæ. vel ab ἐσχαρόω cruſtam induco. Belg. **De**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Roſt. Germ. Ruffe / raude. Gall. *Eſchare, croute d'ulcere.* Angl. The cruſt of a wound.

ESCHAROTICA, Idem quod *Cauſtica*, ab ἐσχαρόω cruſtam induco.

ESCURA, Idem quod *Eſchara.*

ESSENTIA, eſſentiæ vocabulum ſignificat accuratè loquendo balſamicam rei partem à craſſiori ſeparatam, quare cum exactiſſima rei ſeparatio beneficio extractionis peragatur, fit ut pars illa balſamica à craſſiore corpore extracta eſſentia κατ' ἐξοχὴν dicatur, alias à modo fiendi extractum, nonnunquam attribuitur eſſentiæ vocabulum ſuccis expreſſis ac ſpiſſatis. Verùm præſtaret hos proprio ſuo nomine, quo minus confuſio oriatur, nominare. Sunt & qui eleoſachara eſſentias vocant, ſed abuſivè. Belg. Weſentheit / het pit. Germ. Daß weſen / weſentheit. Gall. *Eſſençe.* Angl. Eſſence, The being of any Thyng.

ESSENTIA QUINTA, ſive *Clyſſus* eſt Medicamentum, ex integris ejus particulis energeticis ſive activis conſtans. Belgic. De vyfde weſentheit / de quinte eſſentie / het pit of kragtigſte der Medicamenten.

ESSERE, *Sora & Sare* etiam nominant: ſunt tubercula parva, ad rubrum vergentia, duriuſcula, cum inſigni pruritu ſubito univerſum corpus occupant, non ſecus ac ſi ab apibus, vel veſpis vel culicibus, homo demorſus, aut urticis percuſſus eſſet: Non ita tamen poſt longum tempus evaneſcunt, nulloque ichore vel alia humidatate affluente, cutis priſtinam levitatem & colorem recuperat. Differt ab *Epinyctide*, quod in hoc affectu ichor manat, in Eſſere non item.

ESTHIOMENOS; eſt herpes exedens, cauſa eſt, quod papulæ cutis humorem quendam acrem in ſe contineant, qui ob perſpirationem inhibitam corrum-

rumpitur, & acrimonia ſua non tantum cutim ſed etiam ſubjectas partes corrodit. ab ἐσθίω comedo, & ἔρπω repo. Belg. **Haar-wozm.** Gall. *Eſtiomene.*

ETHMOIDES, eſt os cribriforme ſupra naſum internum, foraminibus (pro vaſorum tranſitu) plurimis pervium. ab ἦθμος cribrum, & εἶδος forma. Belg. **Het ſeef-been.**

EVACUATIO, κένωσις. eſt vel arte vel per ſe. *Arte* ſi ſanguis evacuetur, aut purgando, vomendo &c. vitioſi humores ex ventriculo & inteſtinis evacuentur *Per ſe* ut in hæmorrhagia, menſtruorum evacuatione, mictione, fæcum alvinarum evacuatione &c. Belg **Uitleging.** Germ. Außführung.

EVAPORATIO, idem quod *Diaphoreſis.* Item fit, quando ſucci, lixivia aliaque leni igne evaporando in ſpiſſiorem conſiſtentiam rediguntur. Belgicè. **Uitwaſeming / uitdamping.** Germ. Außdempffung / Verdampffung. Gall. *Evaporation.* Angl. A Breathing, vel Evaporation.

EUCHROA eſt color & nitor bonus. ab εὖ benè, & χρόα color.

EUCHYLOS, eſt qui ſuccis bonis abundat. Ita alimenta, quæ bonum ſuccum præbent, dicuntur, eſſe boni ſucci. ex εὖ bene, & χυλὸς ſuccus. Belg. **Goed-ſappig.** Germ. Gut-ſafftig. Gall. *De bon ſuc.* Angl. Good Sappie.

EUCHYMIA, eſt optima ſuccorum temperies & conſtitutio. ab εὖ bene, & χυμὸς ſuccus. Belgic. **Een wel geſtelthеit der Sappen.** German. **Gut-ſafftig.** Gall. *De bon ſuc.* Angl. Good Sappie.

EUCRASIA, eſt *Temperamentum bonum*, omni ætati, & ſexui conveniens. εὐκρατος bene temperatus. ab εὖ bene & κεράννυμι miſceo. Belgicè. **Een goede getempertheit.** Germ. Gute mäſſigkeit. Gall. *Un bon temperament.* Angl. Good Temperateneſſe.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

EUDIAPNUSTOS, qui benè perſpirat & optimam habet *Diaphoreſin*. ex εὖ bene, διὰ per, & πνέω ſpiro. Belg. **Die wel doorwaſemt.** Illi ſemper ſani ſunt.

EUECTICA, idem quod Gymnaſtica, ſive Medicinæ pars, qua bonus habitus acquiritur. ab εὖ bene, & ἕξις habitus.

EUELCES, Laborans ex ulceribus, curatu facillimis. ab εὖ bene, & ἕλκος ulcus. Cujus oppoſitum eſt *Dyſelces*. Vide ſuo loco.

EUEXIA, eſt optima, & ſana habitudo. ab εὖ bene, & ἕξις habitus. Cui opponitur *Cachexia*, malus habitus.

EUGEOS eſt uterus, ſic dicitur ob analogiam cum terra fertili: hoc nomine etiam *hymen* appellatur: ab εὖ benè, & γαῖα ſeu γῆ terra.

EUODES, eſt odor excrementorum ſuavis. ab εὖ bene, & ὄζω olfacio. Cui opponitur *Dyſodes*, malè olens.

EUOSMA, idem quod *Euodes*.

EUPATHIA, eſt affectio, quæ facile fertur. ex εὖ bene, & πάθος affectus. Cui opponitur *Dyſpathia*, vide ſuo loco.

EUPEPSIA, cui opponitur *Dyſpepſia*. Eſt coctio ventriculi facilis, unde alimenta dicuntur *Eupepta*, quæ facile in ventriculo diſſolvuntur. ex εὖ bene, & πέπτω coquo. Belg. **Een goede koking.** Germ. **Guter kochung.** Gall. *Un bone coction.* Angl. A good cooking.

EUPHORBIUM eſt gummi concretum acerrimum, ex ſauciata Herba ejuſdem nominis extractum. Naſcitur in modum ac ſi ſingula folia repreſentarent aculeatos cucumeres; totum enim folium ſpinis albis obſitum eſt, ita ut manibus prehendi, abſque læſura non poſſit: Plantam hanc hic Amſtelodami viven-

tem

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tem vidi. Gummi igitur ex inciſis foliis emanans ſole induratur, illud debet eſſe purum, aliquando & ſpinas aliaſque feſtucas admixtum habet, flaveſcit aliquomodo, aliquando albeſcit. Admodum & naribus & linguæ acre eſt, & vehementer alvum ducit. Venit ex Lybia, Mauritania, Peru &c.

EUPHORIA, idem quod Eupathia. ab εὐφορέω facile tolero. Belg. **Een maklelyk verdzag.**

EUPNOEA, eſt reſpiratio probe Conſtituta ſive reſpirandi facilitas. ab εὖ bene, & πνέω ſpiro. Belg. **Een maklelyk ademing.** German. **Leichte athem.** Gall. *Reſpiration facile.* Anglic. The Eaſily breathing.

EUPORIA eſt Medicamentorum præparandi facilitas, vel eorum operationis promptitudo. ex εὖ bene & πορέω gradior. Belg. **Daardige Medicyne.** Germ. **Bewährte artzney.** Gall. *Une Medicine eprouvée.* Angl. Eaſily Remedie.

EURHYTHMUS, eſt pulſus in homine ſano Rhythmum ſeu ordinem benè ſervans. ex εὖ benè & ῥυθμὸς modulus. Belgicè. **Ordentelyke pols.** Germ. **Ordentliche puls-ſchlag.** Gall. *Le Puls ordinate.* Angl. Orderly Pulſe.

EUSARCOS, εὐσαρκὸς, bene carnoſus, ſeu toroſus, ſive quadratus. ab εὖ bene, & σὰρξ caro. B. **Wel in 't vleeſ.** Germ. **Wol fleiſchig.** Gall. *Bien Charnu.* Angl. Wil Fleſchie.

EUSEMIA, eſt bonorum ſignorum præſentia. ab εὖ bene, & σῆμα ſignum. Belg. **Een goed teiken,** Germ. **Gut zeichen.** Gall. *Un bon Signe.* Anglic. A good marke.

EUSITIA, eſt bonus appetitus. ab εὖ bene, & σῖτέω alo, nutrio, paſco, ſagino. Belgic. **Goeden appetyt.** Germ. **Gut begärung.** Gallic. *Bon appetit.* Angl. Good appetite.

Eu-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

EUSPLANCHNOS, est is qui optima & robusta habet viscera. ab ἐυ bene, & σπλάγχνον viscus. B. **Die goede ingewanden heeft.**

EUSTOMACHUS, est bene constitutus stomachus : item cibus stomacho conveniens. ab ἐυ bene, & στόμαχος sinistrum ventriculi orificium. Quod & pro toto ventriculo sæpe sumitur. Belg. **Een goede maag.** Germ. Gute magen. Gall. *Un bone estomac.* Angl. A good stomack.

EUTHANASIA, est facilis & levis sine convulsionibus dolorificis mors. ex ἐυ bene, & θάνατος mors. Belg. **Een gemakkelijke dood.**

EUTHYPOROS est rectus incessus. ab εὐθὺς rectus, & ποεύζω incedo.

EUTHROPHIA, est recta corporis nutritio. ab ἐυ bene, & τροφὴ alimentum.

EUTOCOS, *Facunda*, quæ benè gerit, & facile parturit. ab ἐυ bene, & τόκος, à τίκτω fœtus.

EUTONOS, qui firmus est, & debitum membrorum tenorem habet. ab ἐυ bene, & τόνος tensio à τείνω tendo.

EUTROPHIA, est optima nutritio. ab ἐυ bene, & τρέφω nutrio. Belg. **Een goede voeding.** Germ. **Gute ernehrung.** *Une bonne nutrition.* Angl. A good nourishment.

EXACERBATIO, idem quod *Paroxysmus.*

EXÆRESIS, extractio rerum è corpore nostra, quæ ei nocebant. ab ἐξ ex & αἱρέω, traho, damno. Belgic. **Uithalinge.** Germ. Außzichung. Gallic. & Angl. *Extraction.*

EXALTATIO, μέλεωσμὸς seu *Sublimatio.* est operatio, qua res affectionibus mutata, ad altiorem substantiæ & virtutis dignitatem perducitur; vel est subtiliatio, res sensim dissolvendo, in puriorem & majo-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

majorem virtutis suæ gradum transponens, & fit circulatione, ablutione, vel fermentatione. Belgicè: **Opheffing / verhooging.** Germ. Erhöhung. Gall. & Angl. *Exaltation.*

EXAMBLOSIS, idem quod *Abortus.* Græcis Ἐξάμβλωσις & ἐξάμβλωμα. ab ἐξ ex & ἄμβλωσις Abortus.

EXANASTOMOSIS, est osculorum, sive extremitatum vasorum apertio. ab ἐξ, & ἀναστομόω aperio, relaxo. Belgic. **Opening der monden der vaten.**

EXANTHEMA, est efflorescentia quædam super cutem apparentes instar earum, quæ etiam in totius corporis cute, apparent, à *Senerto* dupliciter describitur; unum est quod colorem cutis saltem mutat, ut fit in febribus petechialibus, morbillis, maculis scorbuticis, hepaticis, lentigine &c. alterum in quo tubercula quædam in cute erumpunt quæ papillarum nomine venire solent, ut variolæ, papulæ, pustulæ &c. ab ἐξανθέω effloresco. Belgic. **Uitbottende blaskie / puiste.** Germ. Blattern / Pocken. Gallic. & Angl. *Exanthema*, *Efflorescence.*

EXARTHREMA, idem quod *Luxatio.* ab ἐξαρθρέω, ex artibus sum dimotus. Belg. **Ontlid.** Germ. Verrenkung. Gall. & Angl. *Luxation.*

EXARTICULATIO, Idem quod *Luxatio.*

EXCIDENTIA, sive *Ecptosis*, Idem quod *Luxatio.*

EXCEPTIO est incorporatio aut permixtio pulverum siccorum cum humiditate quapiam; hoc pacto *Electuaria* conficiuntur, cum melle aut syrupo pulveres & pulpæ excipiuntur: & pulveres pilularum cum syrupo, melle, vino, aut succo.

EXCI-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

EXCIPULUM CHYMICUM, vide *Receptaculum Chymicum*.

EXCISIO sive *Eccope*, idem quod *Extirpatio*.

EXCIPULUM, idem quod *Recipiens*.

EXCORIATIO, idem quod *Darsis*.

EXCORTICATIO, est Corticis exterioris denudatio, quod usitatum est circa radices, fructus, semina &c. Belg. **Een ontbastinge.** German. **abschelung der rinde.** Gall. *l'Ecorcement*. Anglic. A peling away of the bark.

EXCREMENTUM, διαχώρημα, περίττωμα, notat omne quicquid ab alimentis post coctionem, separatum, è corpore est secernendum, Ut saliva, sputum, mucus, lac, bilis, sudor, aurium sordes, alvi & vesicæ excrementa &c. Belg. **Uitdrgzels/ dreck.** Germ. **Unflat/ unracht.** Gallic. *Excrement*, *l'Ordure du corps*. Angl. The Offall, The refuse any of thing sifted.

EXCRESCENTIA, Idem quod *Hypersarcosis*.

EXCRETIO διαχώρησις, est actio excernendi. Vide *Excrementum*.

EXELCISMUS, est ossium a superficie in profunditatem deductio. ab ἐξέλκω extraho. Belg. **Indruckinge des beens.** Germanic. **Eintruckung der beins.** Gallic. *Impression de l'os*. Anglic. Bringing downward of the bones.

EXERCITATIO, est motus corporis humani vehemens & voluntarius, cum anhelitu alterato, vel sanitatis tuendæ, vel habitus boni comparandæ gratia factus. Gr. ἄσκησις, ἄσκημα, γυμνάσιον. Belg. **Oefening.** Germ. **Ein übung.** Gall. *Exercitation*, *Exercice*. Angl. Exercise.

EXERCITIUM, est motus, quo corpus sanitatis gratia exercetur & movetur : estque *triplex*.

1. Quod

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

1. Quod tantum ab aliis fit, ut in equitatione, navigatione, & curru. 2. Partim ab aliis & semetipsis, ut in gladiatoribus & luxatoribus. 3. A semetipsis tantum, ut in ambulatione & pila, omnium optimè quod fit pila parva, vulgo *palletten* : *Exercitium* seu finis illius iterum triplex est ; vel ad calorem vel ad sudorem, vel ad anhelitum, & hoc sufficit. Belgic. **Een oefening.** Germ. **Ein übung.** Gall. *Exercice.* Angl. Exercise.

EXHALATIO Græc. Ἀναθυμίασις. Idem quod *Evaporatio.*

EXINANITIO, Gr. κένωσις, Idem quod *Evacuatio.*

EXISSCIOS, est, quando os femoris luxatum est. Unde & illi, quibus nates rotundæ exstant & coxa eminet, dicuntur ἐξίσχιοι. ab ἐξ ex, & ἰσχίον coxa. Belg. **Mank/ heup-ontwrigting.** German. **Verrenkung der hüfft.** Gallic. *Luxation de la hanche.* Angl. Luxation of the Huckle bone.

EXOMPHALOS est umbilici protuberantia, infantibus frequens. ab ἐξ ex, & ὀμφαλὸς umbilicus. Belg. **Uitbulting des navels.** Germ. **außtruckung der nabel.** Gall. *Protuberance de nombril.* Angl. Protuberance of the navel.

EXOPHTHALMIA, est oculi extra ordinarium situm protuberantia. ab ἐκ ex, & ὀφθαλμὸς oculus. Belg. **Een uitpuilinge der oogen.** Germ. **außstruckung der augen.** Gall. *Protuberance des yeux.* Anglic. Protuberance of the eyes.

EXOSTOSIS, est ossium extuberantia, seu ossium tubera & eminentiæ inordinariæ. ab ἐξ ex, & ὀστέον os. Belg. **Uitwassing des beens / knobbels.** Germ. **außwaschen der beinen.** Gall. *Extuberance de l'Os.* Angl. Extuberance of the bones.

EXPLORATORIUM, Idem quod *Specillum.*

EXPLO-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

EXPLOSIO, est actio spirituum, qua nervi de-subito contrahuntur : Causa est quando spiritibus animalibus particulæ heterogeneæ accrescunt, vel in confusionem aguntur. Item, operatio quædam Chymica, qua res accensæ subito inflammantur, ut fit, si cum nitro accendatur Antimonii pulvis. Belg. **Ontploffing.** Germ. **untpfloffung.** Gall. & Angl. *Explosion.*

EXPULSIO, Idem quod *Expultrix vis.*

EXPULTRIX VIS, sive facultas, antiquis dicebatur illa actio seu facultas, qua excrementa excernebantur, sed non necesse est ad cæcas vires confugere, cum scimus ea omnia à spiritibus animalibus fieri, motu scilicet peristaltico.

EXSOLUTIO, idem quod *Eclysis.*

EXSPIRATIO, est thoracis alterna contractio qua aër per asperam arteriam, una cum vaporibus fuligineis ejicitur : causa videtur consistere in thoracis contractione, sed in relaxatione tunicæ faucium & asperæ arteriæ, qua etiam os & nares investiuntur, ejus enim motu sublato tollitur motus abdominis & thoracis. Belg. **Uitademing.** Germ. **Außblaſung / außathmung.** Gall. *Expiration.* Anglic. A yeelding of the ghoste.

EXSUCCATIO, Idem quod *Ecchymoma.*

EXSTASIS, est judicii & imaginationis depravatio, maniacis & melancholicis familiaris. ab ἐξ ex, & ἵστημι statuo.

EXSUDATIO, Idem quod *Ephidrosis.*

EXSUFFLATIO, Idem quod *Ecphysesis.*

EXTA, Gr. σπλάγνα, Idem quod *Viscera.*

EXTASIS, Idem quod *Exstasis.*

EXTENSIO, Idem quod *Anatasis.*

EXTENUATIO, est totius corporis macritudo. Græc. λεπτυσμὸς, & λεπτύνσις. Belg. **Vermagering.** Germ.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Germ. Die mägere / vel magerheit. Gall. *Maigreté Maigreur.* Angl. Leaneneſſe.

EXTERGENTIA, Idem quod *Abſtergentia.*

EXTIRPATIO, eſt partis propter ſphacelum, cancrum &c. abſciſſio. Præſtat, duorum trium, pluriumve digitorum ſpatio ab articulo, exciſionem fieri, niſi mortificatio ſe extenderit ad brachii aut femoris ſuperiora, hic enim articulum ipſum eligere cogimur. Certior eſt ablatio in parte ſana, majori licet cum dolore. Belg. **Exſtirpatie / affsettinge** German. **Abſchneydung.** Gallic. *Extirpation.* Angl. An Extirpation.

EXTRACTIO, eſt reſolutio, qua corporis mixti partes ſubtiliores à craſſioribus ſegregantur: Ex gr. quando mediante ſpiritu vini vires ex quocunque Medicamento extrahuntur, tunc illud, quod poſt menſtrui evaporationem relinquitur, vocatur *Extractum.* Belg. **Een uitreckinge.** Germ. **auß ziegung.** Gall. *Extraction.* Angl. An Extract. Sumitur quoque Chirurgicè pro *Extractione* rei è corpore humano, ex. gr. dentis, calculi, polypi, globuli plumbei &c. Græc. ἐκχύλωσις, ἐκχύλωμα.

EXTRACTUM, Gr. ὄπὸς, unde *Opium* & ἐκχύλωμα. eſt purum, ſincerum & efficax illud, quod à partibus minus efficacioribus, mediante liquore, ſegregatum eſt. Belg. **Een uitrekzel.** Germ. **Daß außgezogen is.** Gall. *Extract.* Angl. An Extraction.

EXTUBERATIO, Idem quod *Apophyſis.*

EXUMBILICATIO, eſt Hernia umbilicalis, ſeu umbilici procidentia. Idem quod *Exomphalos.*

EXULCERATIO, Gr. ἕλκωμα, ἑλκωσις, eſt ſolutio continui, à materia erodente originem trahens, in mollibus corporis partibus, cum imminuta magnitudine. Differt ab abſceſſu, quod abſceſſus producitur per ſe. Exulceratio item eſt magna, parva

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

lata, brevis, angusta, recta, transversa, sinuosa, æqualis, inæqualis, profunda &c. Belg. Een verzweringe. Germanic. Verwundung / verfehrung der [illegible]. Gall. *Exulceration*, *Blesseure*, *Etameure de la peau*. Angl. An Exulceration.

Exustio est quando quis ab igne læsus fuerit. Estque triplex, *prima* lædit cuticulam; & cum vesiculis aquosis elevatur. *Secunda* ipsam quoque cutim; tertia partes etiam cuti subjectas. Gr. Ἔγκαυσις, Illa *exustio* sæpe studio & arte Chirurgica fit, ope cauteriorum candentium. Belg. Branding. Germ. Brand / brunst / außbrennung. Gall. *Bruslement*, *bruslure*. Angl. A Burning out.

F.

F. Significat in fine formularum *Fiat*; E. gr.

℞. Sp. sal. armon.
Tinct. aromat. āā Drachmam unam.
F. hoc est *Fiat*, mixtum.

F. L. A. Est Fiat Lege artis.

F. S. A. Est Fiat secundum artem.

Facies, *Vultus*, Græc. πρόσωπον. Anterior capitis pars non capillata, continens oculos, nasum, os, labia, mentum, genas, frontem &c. Belgic Het aangesigt. Germ. antlitz / daß angesicht. Gall. *La Face*, *La Visagie*. Angl. The Face, The Visage.

Facies Hippocratica dicitur, quando nares acutæ sunt, oculi concavi, tempora collapsa auriculæ frigidæ & contractæ, auriumque lobi inversi,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

versi, quin cutis, circa frontem dura, tum circumtenta & arida, color totius faciei pallidus, lividus, plumbeus aut niger. Belg. **Een Hippocraats wesen.** German. **Daß angesicht von Hippocraut.** Gallic. *La Face*, vel *la visagie d'Hippocrate.* Anglic. The Face, vel Visage of Hippocrates.

FACULTAS sive δύναμις aut *Vis* est actio quae ab homine, vel solo corpore vel corpore & mente peragitur. Facultates dicuntur vel *Naturales*, quae à cerebello dependent: vel *Animales* quae à cerebro ipso. à veteribus triplex constituitur facultas, *Naturalis*, *Vitalis*, *& animalis.* Vitalis enim pertinet ad naturalem. Sed quia natura non datur, etiam ei nulla attribuetur facultas. Belgic. **Magt / kragt.** Germ. **Macht / vermögen.** Gall. *Faculté*, *pouvoir*, *puissance.* Angl. Facultie, power.

FÆCES, vide *Excrementa.*

FÆX, vel *Faces*, sunt reliquiæ, quæ post fermentationem deponuntur. Subsidentia item est liquorum, spissitudinem habentium, ex quorum speciebus habentur fæculæ. Belg. **Gist / vel / droesem / grond-sop.** Germ. **Trusen / hefen.** Gall. *Lie Fondrille.* Angl. The Dregges, Lies or groundes.

FALX est duræ meningis duplicatio, falcem referens, inferius sinui tertio annexam, qua cerebrum in dextram & sinistram hemisphæriam dividitur. B. **De zikkel.** German. **Sichel.** Gall. *Faux*, *faucille.* Angl. A Sickle.

FAMES dicitur *Ordinaria* sive *Sana*, quae est alimentorum appetitus, quo animal à vellicatione nervi paris vagi & intercostalis in ventriculo, ab humore acido, per arterias cæliacas vel tunicam glandulosam delato, excitatum, cibum sibi ut ejus remedium appetit, & præter ordinem vel præter sanitatem, quæ est Depravata, ut *Pica*, *Malacia*, *Canina*,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

nina, *Bovina*, *Abolita &c.* Græc. λιμὸς, πείνη. Belg. Honger. Germ. Hunger. Gall. *Faim*, *famine*. Angl. A Famine, Hunger.

FAMES CANINA, vide *Cynodes Orexis*.

FARCIMINALIS TUNICA, Idem quod *Allantoides*.

FARINA, est pulvis molendo contritus, uti sunt Farina lini, althææ, iridis, orobi, hordei &c. quæ usum in Medicina habent. Græc. ἄλφιτον, ἄλευρον. Germ. Mal Gall. *Farine*. Angl. Meale.

FASCIA, *Fascicula* Ciceroni, *Anadesmos* apud *Herotianum*, τελαμὼν, σπαίρεμα *Thucydidi*, λαμπάδιον *Suidæ* ἀνάδεσμος, ἐπίδεσμον, σπειρίος, ὀθόνιον, τελαμὼν σινδωνίτης *Polluci*. Estque, vinculum longum, & mediocriter latum, ad usus Chirurgicos idoneum: Fasciæ sunt glomeratæ, longæ & æqualiter latæ; in orbem convolutæ: aliæ scissæ, quæ uno quidem constant linteo, sed eo vel extremis vel mediis partibus scisso: aliæ assutæ, quæ ex fasciis & habenis in varia capita desinentibus, & varias fascias referentibus, constant. Longitudine etiam differunt, quod aliæ sint longiores, aliæ breviores; ita & de latitudine se res habet. Belg. Een wintzel. Germ. Windlen. Gall. *Bandelête*. Angl. A Swadling-band.

FASCIA LATA & FASCIALIS MUSCULUS, vide *Membranosus Musculus*.

FASCIATIO, est quædam fasciarum, circa membrum curandum, circumductio & convolutio. Belg. Een windinge. Germ. Daß windung. Gall. *Bandement*. Angl. A Winding.

FASCICULUS, vide *Manipulus*.

FASTIDIUM CIBI, Idem quod *Anorexia*.

FAUCUS & FRUMEN, Idem quod *Pharynx*. Belg. De Katchen / kouwen.

FAS

FAVUS, vide in *Achor.* Græc. κήριον.

FEBRIFUGUM, Gr. Ἀντιπυρετικὸν. Remedium adversus febris insultus. Belg. **Middelen tegens de koorts.** Germ. artzney gegen das kalte. Gall. *Remède contre la fievre.* Angl. A Remede againſt to Feaver.

FEBRIS Græc. Πυρετὸς, est motus cordis, arteriarum & venarum convulsivus, cum aliarum partium variis symptomatis; esse convulsionem, docent omnia symptomata, ut rigor, horror, quibus accedunt frigus, vomitus, cordis tremor &c. plerumque cum frigore incipit & remittentibus omnibus in calorem & sæpe sudorem desinit. Variæ licet dentur febrium species, ut diaria, intermittentes quotidianæ, tertianæ, quartanæ, & ejusdem sortis remittentes, erraticæ, continuæ symptomaticæ, &c. Unica tamen est febris, cujus species prætensæ gradibus ut magis & minus ab invicem tantum differunt. Belgicè **De koorts.** Germ. Daß Kalt-weh/ Fieber. Gallic. *La Fievre.* Angl. An Ague, A Feaver. Germanic. Febrem Erraticam vocant unbeſtändige Fieber. Febris intermittens, Belg. **Gaande en komende koorts.** Germ. ablaſſendes Fieber. Gall. *Fievre intermittente.* Angl. Intermittent Feaver. Febris continua, Belg. **Een geduurige koorts.** Germanic. Stätt-bleibenden Fieber. Gallic. *Fievre Continuelle.* Angl. Continual Feaver. Febris quotidiana, Belg. **Dagelykse koorts.** Germ. Tägliches Fieber. Gall. *Fievre quotidiene.* Tertiana Febris, Belg. **d'Anderendaagse koorts.** Germ. Dreytägiges Fieber. Gall. *Fievre tierce.* Anglic. Febris Quartana, Belgic. **Derdendaagse koorts.** Germ. Viertägiges Fieber. Gall. *Fievre quarte.* Angl. A Tertian feaver, vel quartan ague. Ephemera, Belgicè. **Eendaagse koorts.** German. Ein tägiges Fieber. Gall. *Fievre*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Journaliere. Angl. The Ephemere Feaver.

FEBRIS UNGARICA THERIODES, seu *Lues Pannoniæ*, vulgo *Cerebri vermis*. Iste morbus à *Schenkio* descriptus. Erat morbus castrensis: circa tertiam vel quartam à meridie horam invadebat, ejusque ἐπισημασία cum levi rigore, qui frigus potius vel superficiarium horrorem, quam rigorem præ se ferret, observabatur. Post horulæ dodrantem æstus illum excepit, qui noctes & dies sequentes adsidue excruciatos detinuit. Conquerebantur de capitis dolore, imo & molestia erat circa ensiformis cartilaginem & duritiei, & si summis digitis illum locum attigisset, præ dolore ejulabant. ab initio sitis adeo intensa ut vel urnis non offerat extinguilibus. Postridie vel ad summum tertio die deliria ingruebant, ita tamen, quod inter delirandum, dum sibimet non constarent, Sermones tamen incompositos quisque de sua arte, quæstu, aut genere vitæ plerunque haberent. Exacerbationes circa vesperum. Per noctem recrudescebat morbus; lingua torrida, labia fissa, quibusdam sputum sanguinis. Nonnulli diarrhæa laborabant, alii sanguinem coagulatum, alii loturæ carnis instar dijiciebant; quidam colici erant, vel lateralis dolor eos vexabat. Plurimis surditates oboriebantur, parotides frequentes. Erant qui paralysin passi, tuberculum, sed pessimum, in pedis dorso, adeo ut nonnulli crure tenus pedes sunt amputati. Vini potatores interiere. Papulæ sive punctura pulicum morsulis similes, omnibus, equidem fuerunt, latiores aliis, minores aliis, universum corpus quibusdam, majore tamen ex parte regionem thoracis, & dorsum circa spinalem medullam occupantes, quamvis frequentes juxta scapulas & in brachiis apparerent, coloris saturi plerumque, nisi in morituris, quibusdam in lividum & atrum tendebant,

bant. Belg. **Ungerſe Peſt.** Germ. **Hertzbreun.** Gall. *Peſtilence de Hongerie.* Angl. Peſtilence of Hongarie.

FECULA & FÆCULA, Græc. τρὺξ, Fæcis ſpecies eſt, ſed feculæ dicuntur eſſe pulveres in certis vegetabilium expreſſonibus ſubſidentes ut fecula bryoniæ, aronis &c. Species eſt amyli. Belgicè. **Meerſaltſel.** Germ. **Truſen.** Gall. *Les Lies.* Angl. The *Lees.*

FEL, Idem quod *Bilis.*

FEMEN, vide *Femur.*

FEMUR, FEMEN, & μηρὸς. eſt ſuperior pars pedis à natibus uſque ad genu, à ferendo dicitur, eo quod animal ferat & ſuſtineat, unico oſſe, ſed maximo conſtat & longiſſimo totius corporis, cujus pars antica & externa magis gibba, interna & poſtica magis ſima. *Femen* volunt grammatici interiorem, carnoſioremque pulpam eſſe; *Femur* vero anteriorem & adverſo homini propiorem. Belg. **Het dye-been.** Germ. **Die ſchenckel.** Gall. *La Cuiſſe.* Angl. The Thigh. *Femen*, Belg. **Het innerſte deel der dye.** Germ. **Der innertheil** deß obeſchenckels bey der ſcham. Gall. *Le dedans de la cuiſſe.* Angl. The inner part of the thigh.

FENESTRA, Gr. θυρὶς. in concha auris duo habentur foramina, ſtatim poſt tympanum occurrentia, unum dicitur *Ovale*, alterum vero *Rotundum.* Belg. **Een Venſter.** Germ. **Ein Fenſter.** Gall. *Feneſtre.* Angl. A Window.

FERMENTATIO, definitur a M. *Kergero* quod ſit actio, qua formæ ſubjugatæ, ceſſante ſpecificæ dominio, in humido debito & ſpatio libero vitam nobiliorem affectant, cum mixti naturali reſolutione. Melius definietur quod fermentatio ſit inteſtinus particularum, ſeu principiorum cujuſvis corporis,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

cum tendentia ad perfectionem, vel ad mutationem in aliud, motus. Et ea fit vel *per se*, quæ sua sponte concitatur, ut in actionibus spontaneis, vel *arte*, quando rebus fermentandis aliquid additur, ut in pane, aliisque videre est. *Fermentatio*, non fit subito uti in efferveſcentiis, sed lentè, quia acidum & alcali ab aliis oleosis particulis detinetur, ideoque lente peragitur. Belgic. **geſtinge / rijſinge.** Germ. Vergöhrung. Gallic. *Fermentation.* Anglice a fermentation.

FERULA, Herba est ex quo *sagapenum* colligitur. Sed ferulæ ad artem quoque chirurgicam pertinent, suntque assulæ leves, quæ ad locorum ingenium materiam nactæ fuerunt diversam, ex arborum nimirum corticibus, vel cortice herbæ Ferulæ unde nomen acceperunt, conficiuntur item ex ligno abietino, capsulis, papyro conglutinata vel corio, quæ ossibus solutis & luxatis, postquam restituta fuerunt, adaptari solent. Belgis **ſpalken.** Germ. Bein-ſchienen zum beinbruch. Germ. *Tablête du bois legére.* A Tablet of light wood.

FIBRA AURIS, idem quod *Lobus auris.*

FIBRÆ, id est Filamenta, sive Villi. 1. Sunt veluti stamina rebus nonnullis intexta. v. g. arboribus, foliis &c. 2. Sunt capillamenta extrinsecus adnascentia, ex. gr. radicibus &c. Belg. **Veſſelen / haartjes / draadjes.** Germ. Die härlein. Gall. *Filets*, *cheveus.* Angl. small sprouts, litle hairs.

FIBRÆ, sunt vascula teretia & tenuia: suntque musculosæ vel nervosæ, fibræ *nervosæ* sunt quæ nullis valvulis dotantur, per quas ex nervis ad partes commodè spiritus fluunt: *Musculosæ* vero fibræ

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ſanguinem ab arteriis recipiunt, ſeſeque in venas exonerant: & valvulas plurimas habent. à ſitu dicuntur, longæ, rotundæ, vel obliquæ. ſtamina nonnulla arboribus foliisque intertexta fibrarum etiam nomine veniunt. Sic etiam filamenta radicibus adhærentia dicuntur. Græcis ἴν, ἰνὸς, λοβὸς. Belgis **veſelen.** Germ. **zåſerlein.** Gall. *Filaments.* Angl. ſprouts; filets.

FIBRILLÆ, ſunt minutiſſima ſtamina ex quibus Fibræ conſtant, & ſi tamen non videantur eſſe vaſcula, revera ſunt ſi microſcopio bene intuearis. Belg. **veſeltjes.** Germ. **zåſerlein.** Gall. *Filaments.* Angl. ſprouts, filets.

FIBULA, Græcis ἀγκλὴρ. Fit & fibularum apud Antiquos mentio. Si enim in carne, ut *Celſus* ſcribit, vulnus eſt, hiatque, neque, in unum facile oræ attrahuntur, ſutura quidem aliena eſt, imponendæ vero fibulæ ſunt, ἀγκλῆρες Græci nominant, quæ oras paulum tantum contrahant, quo minus lata poſtea cicatrix fit. Et cum notiſſimus fuerit modus uniendi vulneris oras per fibulas, factum, ut fibularum nec materia nec forma ſatis ab antiquis deſcripta ſit. *Guido* factas fuiſſe fibulas ſcribit è ferreis quaſi circulis aut ſemicirculis ab utraque parte recurvis, quorum hami labris vulneris utrinque infixi ſibi ad amuſſim reſpondeant, verum cum hoc modo infigere & infixos tenere ejuſmodi hamos in carne ſentiente & cute nihil aliud fuiſſet, quam tot aculeos pungentes cum intollerabili dolore ibi ſervare: non eſt credibile antiquos per fibulas tale inſtrumentum ferreum cuti infixum ſummos dolores excitans intelligere. Probabilior eſt *G. Fallopii* opinio, quæ docet eſſe ſuturam actualem cum acu, quæ hodie eſt frequentiſſima, qua ambo labia vulneris acu filum duplicatum trahente

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

trajiciuntur, & ſuper vulnus tribus involutionibus ambo fili capita colliguntur, & in nodum nectuntur. Sequentia ſcribit *Sanctorius* : de fibulis non eſt multa dicamus, cum earum uſus fermè extinctus ſit, & licet hæ ab antiquis non deſcribantur, non ob id tamen quomodo his uti poſſimus tradere non deſiſtunt, ut falſo *Argenterius* arbitratur. Erat enim nota non tantum apud Medicos earum forma, ſed & apud quoſdam veteres, quandoquidem in vulneribus fibulæ ex acia molli non nimis torta, ut & futuræ conficiebantur, ut *Corn. Celſus* Conſcripſit. Siquidem Chirurgi illi ab uno latere vulneris ſemicirculum quendam ex acia, quem vulgò Aſola, hi vero fibulam nuncupabant; deinde utrumque acia alligabant, tum ut labia illa attracta ob vulneris latitudinem magnitudinemque fortius alligarentur, tum ut ſanies liberius percolari poſſet. Quibuſdam *Acia*, *vinculum*, *ligatura*, *colligatio*, *obligatio*, *ligamentum*, δεσμὸς &c. vocatur. qui plura deſiderat, adeat incomparabilem virum *J. Rhodium*, de Acia diſſertantem. Belg. Geſpe. German. Ein häfft / häfftlein. Gall. *Boucle*, *Agraffe*. Angl. A Buckle vel Claſpe.

FIBULA ſive os tibiæ minus, *Celſo* ſura : *Hippocratis & Galeni* temporibus uſque ad *J. Pollucis* ætatem περόνη nominabatur, à ſimilitudine ferramentorum, quibus trabes in ædificiis combinantur; etiam *Hippocrati* aliquoties brachii radius. Fibula in modum tibiæ muſculos conjungere videtur; eſt os poſterius inter femur & tarſum, tibia tenuius, eique extrinſecus attenſum, ut radius cubito. Parte ſuperiore caput ejus rotundum, genu non attingit, ſed infra ſubſistit : At parte inferiore, infra tibiam pergit, ideoque æque longum os eſt atque tibia in medio ab invicem dehiſcunt tibia & fibula, ob muſculos pedis ibi locatos, quo intervallo ligamentum tenue & latum,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

latum, secundum longitudinem hæc ossa jungit. Committitur etiam tibiæ ligamento communi superius & inferius. Inferius caput in acutum tendens, appendicem habet, quæ crassescens, gignit processum, dictum *Malleolum externum*, protuberantem illum locum externum, excarnem ad pedem; interno humiliorem. Belg. **Het kuit-been.** Germ. **Waden-bein.** Gall. *l'Os de le gras de la jambe.* Anglicè. The bone of the calfe of the legge.

FICUS, Gr. σῦκον fructus est satis notus; verum à similitudine dicuntur quoque excrescentiæ circa anum aliasque partes, similitudinem ficuum habentes. Si thymi multum excrescant, ficus seu sycoses appellantur. Nominantur & *Marisca*, *Sycosis & Sycoma.* Belg. **Vyg-werten.** Germ. **feigwartz.** Gall. *Figue.* Angl. A Figg.

FIGENTIA sunt, quæ volatilia domant, & acida concentrant. Vide *Fixatio.* Belg. **vastmakende dingen.**

FILTRATIO, Chymica vox est, & species dicitur *Destillationis per descensum*, quia guttæ cadendo decidunt. Modo quo filtratio fit, est triplex. *Primus* est per pannum expansum, ut fit in syrupis clarificandis. *Alter* per *Manicam Hippocratis*, hoc est per saccum, superius latum, sed in coni punctum inferius terminans; pro vinis aromaticis colendis, ut in festis nuptialibus, & variis Medicationibus pro delicatulis usui venit. *Tertius*, & Chymicis magis familiaris est colatio per chartam emporeticam, hoc est, si papyrus fuerit quadratæ figuræ, duplicatur, & illa Duplicatura reduplicatur, ad angulos rectos, hoc est tota papyrus sive charta quadruplicatur, post hæc iterum explicatur, instar cuculli Monachorum vel infundibuli & imponitur infundibulo, seu Tritorio, deinde liquor clarificandus infunditur, & clarus

gur,

guttatim decidit, relictis in filtro fæcibus. Belgic. **Filtreringe.** Germ. filtrierung. Gall. & Angl. *Filtration.*

FILTRUM, est pannus laneus vel charta bibula per quam liquores percoluntur ad clarificandum: ut fit per manicam *Hippocratis.* Belgic. **Filtreer-tuig/ doozspg-tuig/ lek-tuig.** Germ. filtz. Gall. *Tamis.* Angl. a sift.

FISSURA, gr. ῥαγὴ est ossis quædam solutio continui, secundum præsertim longitudinem; quamvis & mollibus partibus quoque attribuitur, ut in fissuris labiorum, digitorum, manuum &c. Belgic. **Een spleet.** Germ. Ein spalt. Gall. *Fente.* Angl. A Cleste.

FISTULA, Gr. σύριγξ, sumitur pro Canna oblonga & cavata, ideoque haberi potest pro siphunculo, quo liquor aliquis intestinis, auri, utero, vulneri &c. immittitur. Sic *urethra*, fistula urinaria est. *Trachea*, fistula respiratoria, item sinus est angustus & longus, seu ulcus sinuosum, angustum, callosum, & curatu difficillimum, quod plerumque ex abscessu ortum habet. Fistulæ à sinuoso ulcere, in eo differunt; quod fistulæ callosæ & duræ sint, non item ulcus. Aliquando Fistula pro *Fontanella* sumitur, de qua suo loco. Belgic. **Een pijp/ speut/ fistel.** Germ. flusz loch/ fontanelle. Gall. *Un fistule.* Angl. a fistle.

FISTULA LACHRYMALIS, fit cum ex ulcere caruncula, oculi punctum lachrymale occalluerit, unde continuus lachrymarum effluxus. Belgic. **Traan-fistel/ oog-fistel/** Germ. Thränne fontanelle/ aug fontanelle. Gall. *Fistule de yeux.* Angl. fistle of the eye.

FISTULA PULMONIS idem quod *Aspera arteria.*

FISTU-

FISTULA SACRA, est spinæ pars perforata, quam Græci ἱερὰν σύριγγα vocant.

FISTULA URINARIA, idem quod *urethra*.

FIXA sunt, quæ vel magna ignis tortura non exaltantur, vel elevantur, ut *salia fixa*. Belgic. Vaste dingen.

FIXATIO, est materiæ fugacis quædam, ne avolet, retinentia. Gr. πῆξις, & πηγίωσις. Belgice. vastmakinge. Germ. fiegierung. Gallic. & Angl. *fixation*.

FLAMMA & FLAMMULA, fictitium quid est; putaverunt quidam cordi inesse flammam quandam, sed illud esse falsum; inspiciant qui corda perscrutantur, ad me quod attinet, nec in hominibus, nec in brutis vivis unquam vidi vel minimam scintillæ flammam. gr. βιολύχνιον dicitur, ac si esset vitæ lampas. Sed si bene velimus Philosophari, in eo vita consistit, ut circulatio sanguinis celerrimè circumvehatur. Belgic. Een vlam. Germ. Flamm. Gall. *flamme*. Angl. Flame.

FLATUS, sunt qui in corporibus pituitosis ab alimentis vel medicamentis calorem efficientibus, pituitam exagitant, unde non tantum flatus, sed & *Bombi* & *Borborygmi*. Belg. Winden. Germ. Ein blaast/ wind. Gall. *Soufflement*. Angl. a blowing, wind.

FLORES CHYMICI, subtiliores corporis partes sunt per sublimationem à partibus crassioribus sub formâ sicca separatæ. Belgic. Bloem, Germ. Blumen. Gall. *fleurs*. Angl. a Floure, Flouwers.

FLUOR ALBUS, sive *fluor uterinus*, est humorum corruptorum, ex utero vel lacunis, copiosa & con-

& continua evacuatio. Belgic. Witte vloed. Græc. ῥοῦς γυναικοῖος. Germ. Weisse fluß. Gall. *Fleurs blanche.* Angl. The white flixe.

FLUOR MULIEBRIS, vide *fluor albus.*

FLUOR UTERINUS, vide *fluor albus.*

FLUXIO Idem quod *Catharrus.*

FLUXUS ALVINUS, Idem quod *Diarrhœa.*

FLUXUS CHYLOSUS, idem quod *Cœliaca passio.*

FLUXUS HEPATICUS, est Dysenteriæ species cum excreta sint instar loturæ carnium, copiosus plerumque est & nocturnus: Sed absque dolore, valde tamen vires demoliens, sæpe post dysenteriam contingit: Sic vocatur quia interdum sanguis coagulatus, splendens & niger, ac si essent hepatis frusta, adest. Belg. Lever-vloed / Levers door-loop. Germ. Lever-fliessung. Gall. *Fluxion de le foye.* Angl. The flixe of the liver.

FOCILE MAJUS, est ulna cubiti vel tibia pedis. *Focile minus*, est cubiti radius vel pedis fibula.

FOCUS, Gr. ἑστία dicitur esse locum in mensenterio, unde & febrium originem olim deducebant. Belg. Een Nest. Germ. Ein feurstatt. Gallic. *Le Fouyer.* Angl. An Hearth.

FODINA, est quidem *Fovea* seu *Cuniculus*, sed & mina quædam hujus vel hujus mineræ. Item minor labyrinthus in aurium osse.

FOECULA, pulverem denotat, in certis vegetabilium expressionibus subsidentem: ex radicibus enim nonnullis paratur, viridibus, lotis, rasis, cum exiguæ aquæ quantitate contusis, hinc expressis, ut subsideat pulvis albus leniter exiccandus. Vide *Fecula.*

FOEMINA, Modiolus est, vide *Modiolus.*

FOE-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

FOETOR ORIS, est putredo circa dentes & gingivas: aliquando oritur ex pulmonibus & sanguine pthisico vel scorbutico. Belg. **Stinkende adem.** German. **Stinckend athem.** Gallic. *Halaine puante.* Angl. A stinking breath.

FOETUS, Gr. κύημα, est conceptus, quando fœmina concepit. ab initio dicitur *Embryon*, postea cum formam adeptus fuerit, propriè fœtus dici potest. Belg. **De vrugt.** Germ. **frucht.** Gall. *Le fruit de ventre.* Angl. The young.

FOLIACEUM ORNAMENTUM, est fimbria in extremitate tubæ Fallopianæ, qua ovum ex ovario muliebri, quasi tot digitis excipitur, & per tubam in uterum defertur. Belg. **Het loof-werk.** Germ. **Blatt-zeug.** Gall. *Ornement de Feuille.* Angl. Garnishing of the leafs.

FOLIUM INDICUM, Idem quod *Malabatrum.*

FOLLICULUS, est theca tenuis, quæ granum vel semen continet involutum.

FOLLICULUS FELLIS, est vesicula, quæ hepatis concavo annectitur in quam bilis colligitur, quæ suo tempore per ductum choledochum, in intestinum duodenum exantlatur. Græc. κύστις χοληδόχος. Belgic. **De Gal-blaas.** German. **Gall-blase.** Gall. *Vesie du fiel.* Angl. The gall bladder.

FOMENTUM *Celso*, Fomentatio *Ulp.* fotus *plin.* quod corpori admotum ipsum fovet & calefacit. διάμαγμα, estque duplex, & aridum & humidum: illud πυρία, πυρίασις *Dios.* & πυρίαμα: hoc καταπλασμα *Dios.* & καταπλασις dicitur, quod effuso humore adhibetur: Estque liquor aut decoctum variis partibus, beneficio lintei, filtri, spongiæ, vel vesicæ, fovendi causa applicandum. Belg. **Stoffinge / verwarminge.** Germ. **Bähung / brütung / Warm-**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Warmhaltung. Gallicè. *Fomentation, Estuvement.* Angl. A Cherishing vel keeping warme.

FONTANELLA, dicitur illa, in fætubus & recens natis, intra frontis os & duo sincipitis, apertura. Item ulcuscula, arte Chirurgica, in sanis corporis partibus excitata, ut per ea humores superflui & corrupti evacuentur, morbi curentur, vel etiam anticipentur : Fontanellæ excitantur cauterio actuali vel potentiali, lanceola & forcipe : in Fonticulis excitandis notandum est, semper locum inter duos musculos eligendum esse. Belg. **Fontanellen / Etterdzachten.** Germ. fluß-loch / fontanelle. Gall. *Un Fistule.* Angl. A Fistle.

FONTICULI, idem quod *Fontanellæ.*

FORCEPS est instrumentum quo partes demortuæ & corruptæ item res quæ corpori inesse non debebant, apprehenduntur, abscinduntur, vel evelluntur, Forcipes sunt, figura varia, ut longæ, curvæ, dentatæ, rostratæ, semilunares, speculum oris, matricis &c. Quæ pro diversa figura diversum usum obtinent. Varia nomina Belgica sortiuntur, ut **Trektangen / Pellicanen / Kranebekken / Horentangen / Rabensbekken / Papegaysbekken / mont en moeder spiegels / &c.** Germ. Zange. Gall. *Pincette.* Angl. A Niper.

FORFEX, est instrumentum evellendis dentibus aptum. vocatur item *Odontagra*, ὀδοντάγρα, Erasist. *Dentidudum, Dentarpaga* Varroni. Belg. **Een Tandtrekker.** Germ. Zantschär. Gall. *Forces* vel *Ciseaux.* Angl. Scheares.

FORMICA non tantum insectum est, sed & verrucæ species, Gr. μυρμηκία, id est *verruca formicaria*, tumens & callosa, colore nigricans, basi latâ & cute sessili, in excisione dolores adferens, morsiunculis formicæ simillimos, unde & ei nomen. *Wierts*

testa-

teſtatur eſſe morbum ab Hiſpanis nobis communicatum, veneatum, malignum ac contumacem ſerpiginem; ſumit initium à verendis, progrediturque ab iis per univerſum corpus cum doloribus & intollerabili pruritu; Teutonicè Zitterſchen / Flechten. Belg. Kruipende Mier. German. Omeyß. Gallic. *Fourmi*, Angl. an ant, emote, piſmire.

FORMICANS *Pulſus*, eſt pulſus inæqualis, motui formicarum ſimilis, vel potius vermiculans imminutus. Belgic. Een mier gelijke pols.

FORMICATIO, vide in *Formica*.

FORMIX; idem quod *Eſthiomenos Herpes*, vel Noli me tangere aut lupus.

FORMULA; Barbaris *Receptum*: Græcis γράμματεῖον: eſt præſcriptum medicum, quod à Medicis præſcribitur; & à pharmacopæis in ægrorum emolumentum, præparatur. Vulg. *Receptum* Belg. Een recept / Doctors Ordinantie. Germ. Geſtaltlein. Gall. *Formule*. Angl. formule.

FORNAX; Græcè. καμίνος; dicitur & *furnus*. Vide *furnus*.

FORNIX, eſt ſubſtantia cerebri calloſa; nomen ſortita, quod ædificia teſtudinis inſtar; ita & ſinus ventriculorum; ac molem deorſum inclinantis cerebri ſuſtinere videtur. Subnixa eſt cruribus tribus, quorum duo poſterius; verſus cerebri baſin deorſum porriguntur; & ſpinalis medullæ radicem; juxta latera complexa, ſingulari ſubjecta prominentia, recurvoque velut vallo, ſinum inferiorem ventriculorum anteriorum utrinque deſignant. Græcis καμάρειον ψαλιδοειδὲς. *Galeno* Het welfſel. Germ. Gewölf. Gallic. *Voute*. Angl. Vault.

FOSSA MAGNA, eſt pudendi muliebris interior cavitas, ſive *rima magna*, quæ & ob figuram *Navicularis* dici poteſt. Belg. d'Opening der Vrouwelijkheid.

FOTUS, idem quod *Fomentum.*

FOVEA, idem quod *Fossa magna.*

FOVEA cordis, idem quod *Anticardium.*

FRACTURA ossis, est continui in duris corporis partibus, solutio, quæ ab externo, & duro instrumento, vi partem frangens, efficitur, cujus differentiæ à forma, parte, & accidentibus desumuntur. Gr. κλάσις, κλάσμα, κάταγμα. Belg. Een been-breuk. Germ. Bein-bruch. Gall. *Rapture d'os.* Anglic. Breaking vel rupture af the bones.

FRÆNULUM, est ligamentum membranaceum sub lingua: hoc in recens natis quandoque totam linguam inferius occupat; ut divelli obstetricis ungue (quod tamen non admittendum) aut chirurgi scalpello soleat. Belg. De span-ader / tong-riem. Germ. zungen-riem. Gall. *Le filet. Nêrf sous la langue.* Angl. A sinuwe under the tongue.

FRÆNULUM, seu *Frænum penis*, est membrana, qua præputium glandi alligatur. Græc. κυνοδέσμιον. Alii *canem* vocant. Belg. De band. Germ. Riem. Gall. *Le filet, le nerf.* Angl. The ligament, vel bridle of the fore skin.

FRICATIO, *Frictio*, τρίψις, & ἀνάτριψις, *sicca* est vel *humida. Sicca* est, quando corpus vel membrum solis manibus aut linteis siccis fricatur, quæ & chirothecis peragi aliquando solebat. *Humida* fiebat vel aqua vel oleo, vel ambobis simul admixtis. Varia habentur genera, ut *Mollis, dura, intermedia, multa, pauca* &c. Wryvinge. Germ. ficken / reibung / kratzung. Gall. *Frottement, friction.* Angl. Rubbing.

FRONS, græcis μέτωπον, est superior faciei pars, quibusdam à terendo dicitur, quia præ se fert animæ signa. Belg. Het voorhooft / de stern. Germ. Die stirn. Gall. *Le front.* Angl. The Fore head, front.

FRON-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

FRONTALE, est medicamentum externum, quod frequenter, ad capitis dolorem & fervorem, fronti applicatur. Constat ut plurimum ex herbis, floribus, seminibus, farinis, & aceto rosaceo madefactis. Gr. περμελωπίδιον. B. Voorhooft middel. Germ. Stirnen artzney. Gallic. *Fronteau.* Angl. A Frontlet.

FRUCTUS, sunt grandiores illi ac succulenti plantarum fœtus, seminum receptacula. Ut poma, pyra, pruna &c. Belg. Vrugten. Germ. fruchten. Gall. *Fruicts.* Angl. Fruits.

FRUTEX, est planta inter Herbas & arbores media; ad ligneam tamen indolem proxime accedens. Belg. Heester. Germ. Staude. Gallic. *Arbrisseau.* Angl. Shrub.

FULIGO, Idem quod *Aporrhœa.*

FULMINATIO, idem quod *Detonatio.*

FUMIGATIO Chymica, est erosio metalli, per fumum vel vaporem. Belg. Rookinge. Germanicè Rauchung. Gall. & Angl. *Fumigation.*

FUNCTIO, Idem quod *Actio.*

FUNDA GALENI, est fascia, in quatuor partes divisa, in affectionibus maxillæ inferioris utilis. Belgic. Een vierhoofdige windel. German. Vierhauptige windlen. Gallic. B*andelête avec quatre têtes.* Angl. Swathe whit four heads.

FUNGUS, excrescentia quædam est, arboribus; fruticibusve quibusdam adnascens, vel immediate è terra prodiens, sub varia forma & figura, de quo consullendi botanici. Belgic. Paddestoelen / Duivels - brood / Kampernoeljen / Padde - brood. Germ. Schwemme & Pfifferling. Gall. *Champignon.* Angl. Toad-stoole vel Mushrome.

FUNGUS, est caro molllis & spongiosa, quæ vulneribus superincrescit. Belg. Wastert vleis. Germ.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Stulwartſſe. Gall. *Excreſcence ſpongieuſe.* Anglicè A Tumour Spongie.

FUNICULUS UMBILICALIS, ſive *Inteſtinulum, laqueus,* ſeu ductus umbilicalis, eſt canalis, ſeu ductus membranaceus in fœtibus ab umbilico in placentam uterinam uſque porrectus; continet arterias duas, venam unam, & urachum, Belg. **De Navelſtreng.** Germ. **Der ſchnur von der Navel.** Gall. *Le Cordon d'Ombilic,* vel *Nombril.* Angl. Corde of the Navell.

FURCALE OS, idem quod *Furcula.*

FURCULA SUPERIOR, dicitur os ſterni ſuperius, alii etiam jugulum vocant; ita etiam clavículæ os appellatur.

FURCELLA, Idem quod *Furcula.*

FURFURATIO, Gr. πιτυρίασις, Latinis etiam *porrigo*; affectus eſt cum ſcalpentibus furfuribus ſimilia ex capitis cute decidunt, & quidem plerumque cute ea, quæ ſub capillis eſt, item etiam è barba & ſuperciliis. Belg. **Semelagtigheit.** German. **Erbgrint.** Gall. *Teinge.* Angl. Brannie Diſeaſe.

FURNUS, eſt locus in quo ignis ad materiam Chymicè tranctandam, dextre & convenienter accommodatur: eſtque apertus vel tectus, rotundus, quadratus &c. De furnibus conſule authores. Belg. **Een oven.** German. **Brenn-ôfen.** Gallic. *Fourneau.* Angl. A Furnace.

FUROR, Idem quod *Mania.*

FUROR UTERINUS, eſt in fœminis imo & in virginibus Salacitas & Satyriaſis quædam, ſed cum delirio, ita ut non modo venerem & viros appetant, ſed proſtituunt ſeſe primum ſermone obſcæno, eoque delectantur, deinde ipſæ eum inſtituunt, tum abſque pudore ſe denudant, & ſine diſcrimine etiam obvios quoſque invadunt, & ſollicitant. Cum primum hic

mor-

morbus incipit, fæminæ triſtiores ſunt & taciturnæ, oculos jactant laſcivos, rubet modo, modo pallet facies præcipue narratione rerum obſcænarum, rubor elucet cum pulſu & reſpiratione mutatis, adhæc vix pedibus conſiſtunt tripudio deditæ. Inconſtanter plerumque amant hunc vel illum, quo conſpecto, aut de quo cogitantes ilico perturbantur: Deinceps rixantur, mærent, rident, garriunt, cantant, dubia loquuntur, demum delirant, & pudorem decoquunt, ita ut nonnunquam in lecto nudæ decumbant, ut per plateas vagabundæ quærant, quibuſcum ſeſe commiſceant, quos non bene excipere ſolent. Ab hoc morbo hodie immune non eſt fermè ſequioris ſexus genus. Maxime autem meretrices. *Cauſa* videtur conſiſtere in ſucco ſeminali, qui ad ſummum maturitatis gradum evectus, virgines in furorem agit; exemplum illud in brutis animalibus quotannis occurit, ut in felibus, tauris, damis & cervis. Eſt quidem & alius affectus huic cognatus, quem *uteri* vel *Matricis Fervorem* Antiqui appellarunt, quando nimirum univerſa uteri ſubſtantia & totum ejus corpus incaleſcit, cum dolore & lumborum gravitate *Horripilatione*, faſtidio & urinæ ac excrementorum alvi ſuppreſſione; & fœmina coitum vehementer appetit, ſed ob dolorem venere uti pertimeſcit. Græc. Υſερομανία. Belgicè. **Raſende moer / Mitſigheid.** Germ. **Aberwitz der Mutter.** Gall. *Fureur de la Matrice.* Angl. Fury of the Womb.

FURUNCULUS, ſive *Dothien* eſt tuberculum acutum ovi columbini magnitudine cum inflammatione, & dolore; maximeque ubi jam in pus vergit. Qui ubi apertus eſt, & exiit pus, ſubter apparet pars carnis in pus verſa, corrupta, ſubalbida, ſubrubra; quem ventriculum quidam furunculi nominant. In eo nullum periculum eſt, etiamſi nulla curatio adhi-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

beatur : Maturescit enim per se, atque erumpit. Sed dolor efficit, ut potior Medicina fit, quæ maturius liberet. Græc. δοθιὴν. Belg. **Bloed-sweer / bloet-vin / syk / herte buile.** Germ. Blut geschwer. Gall. *Fronele Furuncle.* Angl. A Boile.

Fusio, est liquatio per calorem ignis sæpe vehementissimi, ut fit in liquandis metallis & mineralibus; huic operi non raro follis adhibetur. Belg. **Smeltinge.** Germ. Schmeltzung. Gall. *Fusion*, *Liquation.* Angl. A Milting, Founding.

G.

G Græcum Γ Medicis Græcis Uncia est.

Gala, Idem quod *Lac.*

Galactophori Ductus, propriè sunt *Vasa Lactea* sive quæ chylum versus cor ex intestinis per mesenterium & ductum thoracicum ducunt. Item dicuntur Ductus lactiferi, chylum (ut quidam neotericorum finxerunt) ab intestinis recta via ad glandulas mammarias ducentes : Rectius tamen hoc nomen arteriis imponitur, ex eo quod una cum cruore chylum mammis advehunt, in quibus lac, ad fætus usum sequestratur. ex γαλὰ lac, & φέρω porto, duco. Belg. **Melk-buisen.** German. Milch-gefäß. Gallic. *Vaisseax Lactiferes.* Anglic. The Milk-vessels.

Galactopojetice Facultas, Græc. δύναμις γαλακτοποιητικὴ, nihil aliud est quam aptitudo ad sequestrandum lac : de lactis sequestratione vide in *Lac.*

Ga-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

GALANGA, radix est Aromatica, colore saturo rubra, duplex est *Major & Minor*, sed minor majori melior est. Majoris radix crassior, minoris vero tenuior, nodosa, intus & extra rubescens sapore acris instar piperis, odore suavis. Ex India & China nobi adferuntur. Belg. **Galiga.** Germ. Galgen. Gall. *Souchet.* Angl. Galangal.

GALBANUM, est gummi, succus, aut lachryma Ferulæ Syriacæ, quam Metopium vocant (quo nomine aliis gummi idem venit) intensè flavum vel albidum, inflammabile; odore gravi Opopanacem referens, colore Tacamahacam. Optimum censetur cartilaginosum (alii granulatum volunt, sed rarissime ob mollitiem in granis invenitur) flavum, Syncerum pingue, non lignosum, quod in se retineat nonnihil ex suis seminibus, & ipsis ferulæ sarmentis, gravis & ingrati odoris, nec minus humidum, nec minus aridum, cum accenditur flammam nutriens. Dicitur & *Chalbanum.*

GALEA est dolor capitis, sic à loci similitudine dictus, quod totum caput in modum Galeæ comprehendat.

GALEA, pertinet quoque ad vasa Chymica, est enim vas cui retorta imponitur, ex terra aut alia materia confictum, ne retorta, nisi mediate, ab igne tangatur. Belg. **Een klapmuts.** Germ. Cappen. Gall. *Calote.* Angl. Cappe.

GALEA, *Capitellum* seu *Alembicum* significat. Vide suo loco.

GALEA etiam dicitur quando caput fœtus in lucem prodeuntis cum parte membranæ Amneos circumvestitur, cum Galea vulgo, **een helm /** dicitur prodiisse. Sed si infans ex sexu fœminino fuerit, *Vitta* dicitur, de qua obstetrices plurimas fabulas nugantur.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

GALENICA MEDICINA, est quæ nititur fundamentis *Galeni* ideoque *Galenici* sunt qui artis suæ fundamenta è *Galeno* & Philosophis petita, ratione probata, & experientia confirmata amplectuntur, & hoc duplici κριτηρίω verum à falso distinguunt. Nituntur præcipuè quatuor elementis peripateticis, hinc illorum temperamenta, humores &c. Belg. **De Galenische Medicine.** Germ. Der Galenischer a tzenei. Gall. *Medicine Galenique.* Angl. The Physick of Galen.

GALIANCONES, sunt qui ob capitis humeri in alam prolapsum brachium justo brevius & gracilius habent, partes vero circa cubitum tumentiores, mustelæque cubito præditi sunt, ideoque *Mustelanci* vocantur. à γαλέη mustela, & ἄνκων cubitus. B. **Kortarmig.** Germ. Kurtzarmig. Gall. *Brievete de bras.* Angl. Shortnesse of the Arme.

GALLA, est tuberculum quoddam rotundum, foliis quercinis accrescens instar spurii fructus. Muscarum quædam species est, quæ ova sua intra folia recundunt, & una cum folio crescunt: ex ovis, deinde fiunt vermiculi, qui interiorem folii partem rodunt, & inde nascitur quasi folii scirrhus, qui intumescens *Gallam* representat. Si latè sumatur, tubercula quoque denotarent quæ in foliis salicis, cynosbati, Hederæ terrestris, viticis &c. conspiciuntur: quæ & eodem modo producuntur. Belg. **Galnoten.** Germ. Eychapfel / galapfel. Gallic. *Nois de Galle.* Angl. A Gall nutte.

GALLICUS MORBUS; vide *Lues venerea.*

GALREDA, seu *Gelatina*, succus est inspissatus, viscosus, lucidus, fitque plerumque ex coctis partibus animalium cartilaginosis, v. g. ex pedibus vituli.

Belgic.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Belgic. **Galei/ Lil.** Germ. Galtrey. Gallic. *Gelée.* Angl Jelley.

GANGLION, eſt tumor in partibus tendinoſis & nervoſis, à caſu, ictu, vel alias excitatus, renitens, in latera preſſus non divertitur, nec in orbem circumagitur. Belgic. **Een zenuw-knoop/ pees-knoop.** German. ſehne-knopff. Gall. *Neud de Nerf.* Angl. A Tendinous knot.

GANGRÆNA, dicitur & *ignis Perſicus*, eſt cadaveroſa alicujus partis corruptela, cum fætoris, nigredinis & mortificationis initio, conjuncta. à γεγίω. comedo. Belg. **Heet huur.** Germ. Daß kalte brand. Gall. *Gangrene.* Angl. The Cold-fire.

GARGAREON, vide *Cion.* à γαργαρίζω os colluo.

GARGARISMA, eſt Medicamentum liquidum, fauces & adiacentes partes, gargarizando, ſine deglutitione colluens. Eſtque *vel* decoctum in quo ſyrupi convenientes ſolvuntur; *vel* aquæ deſtillatæ quibus ſyrupi admixti, quandoque & ſpiritus minerales adduntur. Sed recentiores Medici, omnes ſyrupos imo & acidos ſpiritus ex Medicina extutbant. Dicitur & *Gargariſmus*, *Collutto oris*, διάπλυσμα. à γαργαρίζω os colluo. Belg. **Een Gorgel-Dzank/ Gorgelwater/ Keelſpoeling.** Germ. gargel-waſſer. Gall. *Gargariſme.* Angl. Gurgling-water.

GARGARISMUS, Idem quod *Gargariſma.*

GARYOPHYLLI, Idem quod *Caryophylli.*

GAS, *Helmontii* loquendi terminus eſt, & denotat ſpiritum non coagulabilem: vel ſpiritus vitæ noſtræ, Lumen & Balſamus præſervans à corruptione. *Gas pingue ſulphureum*, quod enecat homines, præſertim in cryptis ſubterraneis: *Gas Silveſtre*; *Gas Ventoſum*, quod eſt aër. *Gas Siccum*;

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

eſt ſublimatum : *Gas* cereviſiæ, eſt exhalans ſpiritus è doliis vel lacubus, quando fermentatur. *Gas Salium* eſt aqua, item uvæ. Derivatur fortè à Belgico idiomate **Giſt** / vel **Geeſt** / aut **Geeſt.**

GASTER, Græc. γαστὴρ, *Venter.* Interdum totum abdomen denotat; non raro pro ventriculo tantum ſumitur. Nonnunquam etiam pro utero habetur.

GASTROCNEMIUM, eſt ſura ſive pars tibiæ poſterior, unde ejus muſculi à tumore ventricoſo, *Gaſtrocnemii* dicti ſunt. Sic tibia dicitur *Anticnemium.* à γαστὴρ venter, & κνήμη tibia, Belgicè. **De kuit.** Germ. **Waden.** Gall. *Le Gras.* Angl. Calfe.

GASTROCNEMII MUSCULI, vide *Gaſtrocnemium.* Belg. **kuitſpieren.** German. **Der Waden mauß.** Gall. *Muſcles de le gras.* Anglic. Brawne of the Calfe.

GASTROEPIPLOICA, eſt vena & arteria, quæ ad ventriculum & omentum porriguntur. Ex γαστὴρ venter, & ἐπίπλοον omentum. Belg. **Net en Maagbaten.** Germ. **Netze und Magen-gefaß.** Gall. *Vaiſſeau de la Taye & de l'Eſtomac.* Angl. The veſſels of the cawl and ventricle.

GASTRORHAPHIA, eſt connexio ſive ſutura in vulneribus abdominis. ex γαστὴρ venter, & ῥαφὴ. Belg. **Buik hegting.** Germ. **Der bauch naht.** Gall. *Couture de ventre.* Angl. Suture of the bellye.

GASTROTOMIA, eſt ſectio abdominis & uteri, uti in cæſarea ſectione. ex γαστὴρ venter, & τέμνω ſeco. Belg. **Buikſnyding.** Germ. **Der bauchſchneidung.** Gall. *Section de ventre.* Angl. Cutting of the bellie.

GAUDIUM eſt lætitia ex judicio boni acquiſiti, vel acquirendi. Gr. χαρὰ, εὐθυμία, εὐφροσύνη. Belg. **Blydſchap.** German. **Frewd.** Gall. *Joye.* Anglic. Idem.

GELA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

GELATINA, ferè idem est cum *Galreda* nisi quod generalius usurpetur, & pro quocunque succo pellucido, lento, glutinosoque sumatur, qui tamen inprimis fieri consuevit ex succis fructuum e. g. pomorum &c. ut galatina Cydoniorum. C. C. Arabibus Rob, Robub. Belg. **Gelei/ Lil.** Germanicè. Gallrey. Gall. *Gelée.* Angl. Jelley.

GEMMÆ, dicuntur lapides prætiosi. Item denotant, idem quod *Oculi.*

GEMMÆ SAL, salis communis species est, & in fodinis lapidum frangitur, specieque Crystallorum splendens eruitur, unde Gemmeum, à gemmis ob colorem nuncupatur, dicitur alias *Sal Fossile.* In variis Germaniæ locis reperitur. Belg. **Steen-sout.** German. Stein-saltz. Gallic. *Sal Gem.* Anglic. Sal Gem.

GEMURSA, est morbi species inter pedis digitos, quæ ita olim Antiquis dicebatur.

GENA, *Mala*, μῆλον, φαρειὰ, κύκλοι Hippocrati : est faciei pars à naso ad aures. Item, mentum & maxilla, quæ est vel superior vel inferior. Belgicè. **Wange/ hoon/ appel van de wange.** Germanic. Die wangen. Gall. *Le haut de la Joue.* Angl. The upper part of the cheeke.

GENERATIO est actio, qua ex semine conveniente, animal sibi simile, secundum speciem, procreat. In generatione primum conspicimus punctum sanguineum, quod vesicula circumvestitur, deinde corculum, à quo venæ & arteriæ emittuntur, ad cujus extrema, viscera conspiciuntur, postea totus formatur fœtus & membranis circumtenditur, non quod partes accrescant, sed quod pedetentim conspiciantur. Ante generationem semen masculinum in uterum immissum, ejus poros subit & præparat, postea substantiam mucilaginosam exudat, albu-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

albumini ſimilem, quæ ovum ex teſtibus & tubis comprehendit; ex aura enim ſeminali ova muliebria fæcundantur, à teſtibus emittuntur & à tubis Fallopianis recipiuntur. Belg. **Vooꝛt-teling.** Germanic. **gebârung.** Gall. *Generation*, Anglicè. Engendring, generation.

GENICULUM, eſt internodatio quorundam plantarum. Græc. γόνυον. Belg. **knoop.** German. Knöble. Gall. *Genouillet.* Angl. The Knott.

GENIOGLOSSUM, ſive *Meſogloſſum* eſt par muſculorum interius à mento ſub geniohyoide pari proveniens, quod in baſin oſſis hyoidis defigitur. à γένυς mentum, & γλῶσσα lingua. Belgicè. **Des kins Tong-ſpieren.** German. **Der Kinnes Zungmauß.** Gall. & Angl. *Geniogloſſe.*

GENIOHYOIDES ſunt muſculi à menti interna & humiliore ſede, ad baſin oſſis hyoidis extenſi. ex γένυς mentum, ὑψιλὸν os hyoides, & εἶδος forma. Belg. **Des kins Tongbeens ſpieren.** Germ. **Der Kinnes Zungbeins mauß.** Gallic. & Angl. *Geniohyoide.*

GENU, eſt articulatio femoris cum oſſe tibiæ & ſuræ, ſuperius tegitur oſſe *Patellâ* vel *Molâ* aut *Rotulâ* dicto. Græc. γόνη. Belg. **De knye.** German. Daß Knie. Gall. *Genueil.* Angl. The Knee.

GEROCOMIA, eſt pars Hygieinæ, ad ſenum vivendi rationem pertinens. ex γέρων ſenex, & κομέω curam gero.

GESTATIO, dicitur illud tempus quo fætus in utero materno moratur. Belgic. **De Dꝛagt.** Germ. Tragt. Gall. *Geſtation, groſſe.* Angl. Bearing.

GIBBUS eſt is, cui eminet dorſum. Belg. **Gebogchelt.** Germ. Ein hofer. Gall. *Un boſſe en quelque partie du corps.* Angl. A Knoble, vel Knott in mannes bodie.

GIL-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

GILLA & GRILLUS, est sal vitrioli Emeticum. Quidam sumunt pro vitriolo sponte sua in liquorem soluto, alii pro sale armoniaco liquato.

GINGIBRACHIUM, est scorbutus, non tantum gingivas invadens, sed & brachia, Comp. ex gingiva & brachium.

GINGIPEDIUM, est scorbuti symptoma gingivas non tantum depascens, verum & ipsos pedes. Derivatur à gingiva & pes.

GINGIVA, Græc. γλον, & ἔνγλον est caro dura & spuria, dentes instar valli cingens, & in edentulis nonnihil etiam ad ciborum contritionem faciens; quâ vel exesa, relaxata vel nimis exiccatâ, dentes vacillant vel excidunt. Belg. **Het Tantvleesch.** Germ. **Bildern/ Zahn-fleisch.** Gall. *Gencive.* Angl. The gumme vel jave wherein the teeth besette.

GINGLYMUS, est conjunctio ossium, qua unius ossis caput, in sinum alterius recundatur, vicissimque hujus caput in illius cavitatem excipiatur. à γιγλυμῶμαι per ginglymum jungo. Belg. **t'Samen inboeging.** Germ. **Zusammen fügung.** Gall. *Conjunction.* Angl. A Joyning together.

GLACIALIS HUMOR, vide *Humores Oculi.*

GLANDULA est substantia sui generis carnosa, alba seu grisea & friabilis. Constans maximè ex arteriolis variè invicem contortis, quarum tubuli hunc vel illum humorem ex sanguine accipiunt, cujus diversitas solummodo pendet à tubulorum majori vel minori angustia. Sic glandulæ salivales salivam recipiunt, aliæ succum cerebralem, aliæ iterum urinam, bilem &c. dividuntur in *Conglobatas*, quæ ex unico quasi globo constant. Quæ humorem sequestratum in venas able-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ablegant, ut glandula pituitaria, pinealis, meſenterii, inguinalis &c. & *Conglomeratas*, quæ ex variis glandulis conglomerantur & ſuum ſuccum per proprios ductus in cavitates notabiles deponunt, ut pancreas, glandulæ mammariæ, ſalivales &c. Eſt etiam morbi ſpecies, quæ glandula dicitur, ut ſunt ſtrumæ, ſcrophulæ, Bronchocele &c. Gr. ἀδὴν. Germ. Druſe / druſe. Gall. *Glandule*. Angl. Idem.

GLANDULA GUIDONIS, eſt tumor glandi ſimilis, mollis, ſolus, mobilis, ſine radicibus, & à circumjectis partibus, ſeparatus: maximè in emunctoriis & junctūris proveniens. *Avicennæ* glandula videtur eſſe *Ganglion*.

GLANDULA PINEALIS, vide *Conarium*.

GLANDULA PITUITARIA eſt corpuſculum in ſella equina conſitum, in pleriſque brutis, non item in homine, reti mirabili inveſtitum; ſuperius ab infundibulo & fortè ex reti mirabili humorem ſeroſum ſuſcipit quem in venas jugulares vel vaſa lymphica amandat. B. Slym-klier. Germ. ſchleim-cyckel. Gall. *Glandule Pituitaire*. Anglic. The Slime glandule.

GLANDULOSUM CORPUS, idem quod *Proſtata*.

GLANS, Idem quod *Balanus & Suppoſitorium*.

GLASTEA Bilis, vide *Bilis*.

GLAUCEDO, Idem quod *Glaucoma*.

GLAUCOMA, eſt oculi vitium, ſive tranſmutatio cryſtallini humoris in glaucum: à γλαυκὸς cæſius. Belg. Grauwoogig. Germ. Grawblaw. Gall. *Verd*. Angl. Gray of Coulor.

GLAUCOSIS, Idem quod *Glaucoma*.

GLENE, Idem quod *Pupilla*. Item cavitas oſſis, quæ aliud os in ſinum ſuum recipit.

GLE-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

GLENOIDES ſunt duæ cavitates, in inferiore parte vertebræ primæ colli. ex γλήνη pupilla, & εἶδος forma.

GLOBULUS NASI, eſt naſi inferior pars Cartilaginea & mobilis. Belg. 't Spits der Neus. Ger. Die ſpitz der Naſen. Gall. *Le bout du Nez.*

GLOSSOCOMIUM, eſt inſtrumentum Chirurgicum, fractis membris accommodatum, à figura arculæ mercatorum dictum, quod olim à tergo gerebatur. ex γλῶσσα vinculi genus, & κομίζω curam gero, porto.

GLOTTIS, eſt Laryngis rimula, quæ ab Epiglottide tegitur. à γλῶσσα lingua.

GLUTEN Græc. κόλλα, eſt humor *Avicennæ* ſecundarius dictus; & dicitur cum roridus ille humor partibus unitur & agglutinatur. Erant quatuor, Humor innominatus, Ros, Gluten, & Cambium, verum illa nomina nunc temporis evanuerunt. Liquor glutinoſus reperitur inter juncturas, qui & Synovia dicitur. Belg. Lym-ſap. German. Leimpaff. Gall. *Colle, Glu.* Angl. Gluer, Paaſte.

GLUTÆI, ſunt muſculi ſex quibus nates moventur; in utroque latere tres. à γλουτὸς nates. Belg. De Aars-ſpieren. Germ. Der Arſchmayß. Gall. *Muſcle de la Feſſes.* Anglic. The Buttocks brawne.

GLUTIA ſunt prominentiæ duæ cerebri; nates dictæ. à γλουτὸς nates.

GLUTOS, eſt natis, clunis. Item Trochanter ſive rotator oſſis femoris major, fortè quia natium muſculi ei inſeruntur. Belg. De Bil. Germ. Arſch. Gall. *Feſſes.* Angl. Buttoch.

GOMPHIASIS, vel potius *Agomphiaſis.* Eſt morbus dentium, præſertim molarium, quando nempe vacillant. Gomphoſi enim loculis oſſium utri-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

utriuſque maxillæ inſeruntur. à γομφόω clavum impingo. Belg. **Loſſigheit der tanden.** German. Schwanckung der Zähnen. Gall. *Relachement de dents.* Angl. Wagging of the teeths.

GOMPHOMA, idem quod *Gomphoſis.*

GOMPHOS, eſt quando oculi pupilla; pelliculas uveæ excedens clavum refert. Item oſſium conjunctio clavorum inſtar. à γομφόω clavum impingo.

GOMPHOSIS ſive conclavatio eſt, quando os oſſi infigitur inſtar clavi, ut in dentibus videre licet. à γομφόω clavum impingo. Belg. **Inboeging / inſchieting.** German. Einfügung. Gallic. *Injonction.* Angl. A Joyning one into another.

GONAGRA eſt arthritis genua occupans. ex γόνυ genu & ἀγρέυω venor. Belgicè. **Knye-eubel.** German. **Knie-übel / Knie-zipperlein.** Gall. *Goute de genüoil.* Angl. The goute in the knee.

GONGRONA, Græc. γογγρώνη, eſt omnis tumor nervoſis partibus adveniens, cum duritie & rotunditate. Sic & in ſpecie *Bronchocele* nominatur.

GONORRHOEA, eſt nimia ſeminis profuſio: eſtque ſimplex in qua ſemen crudum, tenue, nec album emittitur, idque potius ex proſtatis quam veſiculis ſeminariis: vel *Virulenta*, **Een dzuipert** noſtratibus, in qua virus quoddam liquidum album, vel flaveſcens excernitur. ex γόνη genitura. & ῥέω fluo. Belg. **Zaad-loop / een dzuppert.** German. Außlauff oder Fluß des ſamen. Gallic. *Chaudepiſſe; Gonorrhée, flux de Semence, les Poulain.* Angl. Effuſion of ſeed.

GONORRHÆA CHORDATA, eſt, quando una cum gonorrhæa utethra arcus inſtar tenditur, & ad inferiora cum dolore flectitur. Belg. **Spanning in de ſchagt.** Germ. Spannung der ſchwantz. Gall. *Cordée.* Angl. Extending of the yard.

GRA-

GRACILIS MUSCULUS est Tibiæ musculus, oritur ex commissura ossis pubis, & in tibiam inseritur. Belg. De smalle scheen-spier. Germanic. Der dunne scheinbeins mussk. Gallic. *Muscle mince de la Jambe.* Angl. Thinne brawne of the shin.

GRADUS, olim dicebatur, de calore, frigore, siccitate & humiditate Medicamentorum; constituebant enim quatuor gradus, pro numero Elementorum peripateticorum; illi gradus adhuc sua extrema habebant, ut in initio, vel fine tertii aut quarti gradus. Chymici alios constituunt gradus, nempe circa calorem & regimen ignis, inter destillandum, digerendum &c. Sunt & qui alios tradiderunt, sed nugamenta sunt. Græc. Τάξις. Belg. Een Graad. Germ. Ein grad. Gall. & Angl. *Degrée.*

GRAMMA, idem quod *Scrupulus.*

GRANA PARADISI, vide *Cardamomum.*

GRANATUS, est gemma pellucida, ex flavedine rubens, ignis instar, miniique nativi vel factitii colorem ferè referens. Sunt diversa genera gemmarum quæ colorem ignis æmulantur, adeoque sub carbunculis (quo nomine à carbonibus sumpto gemmas illas in genere vocant) comprehenduntur, uti *Granatus*, *Hyacynthus*, *Rubinus* &c. hinc sunt qui granatum faciunt Rubinum obscuriore colore; expositus enim luci aut soli, carbonis imaginem ostendit dilucidius, quam ipsemet Rubinus. Sunt granati alii (vel aliæ) orientales, alii occidentales. Orientales, ut meliores ita & pretiosiores, proinde provinciam officinalem solis Occidentalibus linquunt. Hi sunt tunc Hispanici, tum Bohemici, tum Silesiaci: è quibus Bohemici reliquos antecellunt. Belg. Granaat. Germ. Granat. Gall. Grenat. Anglic. Granate.

GRANDINOSUM Os, idem quod *Cuboides.*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

GRANDO vide *Chalasia.*

GRANUM Græc. σιτάριον, minimum pondus est quo utimur. Ejus loco sumuntur aliquando grana piperis albi. viginti scrupulum constituunt. In nativis semina sonat minutiora, sive rotunda ea sint, sive alius alicujus figuræ, uti hordei, tritici, piperis &c. Belg. **Een Grein.** Germ. **Ein Korn.** Gall. *Un grain.* Angl. A grayne.

GRAPHOIDES, est processus styliformis, circa cranii basin ad posteriora vergens. ex γραφὶς stylus, & εἶδος forma. *Graphoides* etiam dicitur ille musculus *digastricus* dictus : Vide suo loco.

GRATIA DEI, Emplastri quoddam species est, ex cera, resina, sevo, terebinthina, mastiche, olibano, & aliquando ærugine. . Sic fortè nominatur ob præstantissimas vires. Belg. **Gods gunste/groen-wasch.** Germ. **grün wachs.** Gall. *Cire verde.* Angl. Greene waxe.

GRAVEDO idem quod *Coryza.*

GRUS, instrumentum Chirurgicum est, sive forceps, à figura rostri gruis sic dicta. Belg. **Een Krane-bek.** Germ. **kranchs-schnabel.** Gallic. *Bec de grue.* Angl. The Crane bil.

GRYPHUS, species est forcipis apud Chirurgos. Belg. **Een Gieren bek.** German. **greyffen-schnabel.** Gall. *Bec de griffon.* Angl. The grypel bil.

GUAJACUM, sive *Lignum Sanctum.* Arbor est exotica, in America crescens, procera, quæ ex India occidentali ad nos transportatur. Sunt & variæ species. Lignum est ponderosum citrini coloris, venis nigris & resinosis variegatum, acris saporis. Lignum, cortex & resina in usu sunt, præsertim in lue venerea: Sudorem enim prolicit. Belg. **Pokhout.** Germanic. **Frantzosen-holtz/ heilig holtz.** Gallic. *Guiac, bois saint.* Angl. Holy wood.

GULA,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

GULA, idem quod *Pharynx.*

GUMMA GALLICUM, est ossis quædam exesio seu erosio; in lue venerea aliisque morbis.

GUMMI, liquor est concretus, ex arboribus aut herbis diffusus. Belg. **Gom.** Germ. **Gummi.** Gall. *Gomme.* Angl. Gumme.

GURGULIO, idem quod *Cion.*

GUSTUS est sensus, quo ex motu nervi gustatorii linguæ & palato inserti, anima sapores percipit. Belg. **De smaak.** Germ. **der geschmäck.** Gall. *Le goust.* Angl. The Tasting.

GUTTA GAMANDRA, idem quod *Gutta Gamba.*

GUTTA GAMBA; gummi est, quod ante annos quinquaginta primum cæpit ex china portari. Est succus concretus sive gummi (ut mihi retulerunt) alicujus arboris excelsæ; sed cujus propriè tamen sit ignoramus: Adfertur nobis ex India orientali: Purgat ἄνω καὶ κάτω. Græcis & Arabibus incognitum fuit. Color est instar mali ferè auriaci; ex rubro flavescens; sed si lingua madida contrectetur, flavescit. Sæpe in cannis ad nos vehitur. Sapor ferè insipidus, qui postea acrimoniam relinquit. Vocatur & *Gutta Gamandra*, *Gummi Gotta*, *Gutta Gemau*, *Catta gauma*, vel *Gemu*, *Gummi Peruvianum* sive *de Peru*, *de Jemu*, *de Gamandra*; aliis *Succus Cambici* vel *Cambrici.*

GUTTALIS CARTILAGO, idem quod *Arytænoides.*

GUTTA ROSACEA est rubedo maculosa, seu potius rubor cum tuberculis, quibus malæ, nasus & facies defædatur, ac si guttis roseis consperſa esset: sumunt ista tubercula interdum incrementum, unde facies inæqualis & horrida evadit, & nasus valde augetur. Belg. **Rooſe-druy / wyn-puiſten.** German.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Wein-blattern. Gall. *Puſtule de Vin.* Angl. Wheale of wine.

GUTTA SERENA, idem quod *Amauroſis.*

GUTTUR, idem quod *Larynx.*

GUTTURIS Os, idem quod *Hyoidis Os.*

GUTTURNIIFORMIS CARTILAGO, Idem quod *Arytænoides.*

GYMNASTICA ſeu *Eueſtica Medicina*, eſt pars Medicinæ, quæ tractat de conſervanda ſanitate, ſive ὑγιεινῆς, ubi agitur de exercitiis modicis. à γυμνάζω exerceo.

GYNÆCIA, Græc. γυναικεῖα, in genere affectus mulierum denotat, ſed ſtrictius apud Hippocratem ſumitur pro mulierum menſtruis; Item pro lochiis habentur puerperii tempore. Dicuntur & ἐμμήνια & καλαμηνία, ſive *Menſtrua.* à γυναικίζω fœminam ago. Vide *Menſtrua.*

GYNÆCOMASTUM eſt mammarum nimium incrementum. ex γύνη mulier, & μαζὸς mamma, à μαζεύω quæro, quia infantes lactis gratia mammas quærunt.

GYNÆCOMYSTAX, eſt Barbula piloſa in ſuperiore pudendi muliebris parte; ex hac quidam de temperamento uteri & teſticulorum judicium ferunt. ex γύναιξ fœmina, & μύσαξ barba.

HABE

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

H.

HABENA, Græc. τελαμών, est vinculi Chirurgici species, quo vulnerum labia contrahuntur & futuræ vices sustinet. Belg. **Een bind-tuig / tuigel-tuig.** Germ. **zaum-zeug.** Gall. *Bride.* Angl. A Bridle.

HABITUS, idem quod *Hexis.*

HÆMALOPS, oculus cruentus, ex casu aut alias excitatus. ex αἷμα sanguis, & ὠ ψ oculus. Belg. **Een bloedig oog.** Germ. **Blutig aug.** Gall. *l'Æil sanguinolent.* Angl. Bloudyish eye.

HÆMATITES, est lapidis quædam species obscurè rubescens. Fractus, instar ligni petrefacti fibras oblongas habet, & in modum acuum acutas. Reperitur nonnunquam inter ferri fodinas, rubricamque æmulatur. ex Bohemia, prope Uratislaviam adfertur; aliquando ex ostracite nascitur, uti prope Ascalingium, sive Hildesium contingit. ad ferri indolem accedit; durus est & æqualis, absque sordibus, aut venis intermediis, habetque cinnabari similem colorem, sed saturatiorem, si optimus fuerit; Loci natalis ratione, Hispanicus præstat. Pro sanguine sistendo, intus assumptus, Medicis in usu est. Belg. **Bloedsteen.** Germ. **Blutstein.** Gall. *Hematite.* Angl. Bloodt-stone. Arabibus, Scedenigi.

HÆMATOSIS, sive *Sanguificatio*, quæ maximè à dissolutione & unione particularum sc: spirituum, sulphuris, & salis dependet; præsertim ab inspiratione salis acrei, à quo in pulmonibus cruor sulphureus quasi effervescit & accenditur. Sanguificatio fit in omnibus partibus corporis, non in peculiari parte, ut corde, hepate vel liene. ab αἱματόω

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

sanguifico. Belg. **Bloed-making.** Germ. **Blutmachung.** Gallic. *Sanguification.* Angl. Bloud-making, Sanguification.

HÆMODIA, vulgo dentium dolorificus torpor aut stupor, ea est in dentibus aut potius membranis, dentes investientibus, imo multis modis in cavernulis dentium interius inter se implexis seu nervorum per substantiam dentium dispersorum ramulis, qui vellicantur, corruguntur & dolore afficiuntur. Stupor iste sæpe evenit post ingesta acida aut vomitu ejecta. ab αἱμωδιάω obstupesco, quod ex αἷμα sanguis & ὀδὼς dens. Antiqui fortè sanguinem esse in causa affirmarunt. Quidam per *Hæmodiam* omnem dentium dolorem intelligunt. Belg. **Boomigheid vel eggerigheid der tanden.** Germ. **Herbe der zähnen / unempfindlichkeit der zähnden.** Gallic. *Hemodie, Agaçement de dents.* Anglicè, Edgenesse of the teeth.

HÆMOPHOBUS est, qui sanguinis missionem timet, ex αἷμα sanguis, & φοβέω timeo.

HÆMOPTYSIS, est sanguinis per sputa è pulmonibus rejectio, quæ fit exudatione ex laryngis glandulis, quibus tunica intus vestitur : cum nempe arteriarum oscula relaxata fuerint : vel ex ruptis magnis vasis in ipsis pulmonibus : vel ex ipsis vesiculis pulmonariis. ex αἷμα sanguis, & πτύω spuo. Belg. **Bloed-spuwen.** Germ. **Blut-speyung.** Gall. *Crachement de sang.* Angl. Spitting of blood.

HÆMORRAGIA, in genere significat omnem sanguinis effluxum, tum ex pudendo muliebri, dentibus, vulneribus, oculis &c. verum in specie de narium stillicidio sanguineo dicitur. ex αἷμα sanguis, & ῥηγνυμι rumpo. Belg. **Bloeding / Neusbloeding.** German. **Maasbloed / Blut flus.** Gallic. *Perte de sang, flux de sang.* Anglicè, A Fluxe of bloud.

HÆMOR-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

HÆMORRHOIS, dicitur, ſanguinis profluvium ex venis quæ ſunt in ano; ſed non raro denotantur hoc vocabulo *Hæmorrhoides Cæcæ*, ſive tumores aut varices abſque ſanguinis effluxu; nam ſi effundatur *Hæmorrhoides Apertæ* dicuntur. *Internæ*, ſi in ano lateant appellantur, & *externæ* ſi exterius conſpiciantur, ſæpe non ſanguinem, ſed & pus effundunt. Græc. ex αἷμα ſanguis, ῥέω fluo, & εἶδος forma. Illud malum Belgis vocatur **Speenen / Ambeiſen / Daamen.** Germ. **Feigwarthen / Rückader / Güldenader.** Gall. *Hemorrhoides.* Anglic. Piles or Emroads in the Foundament. Item *Hæmorrhoidis Vena* eſt ramus venæ portæ à trunco venæ portæ ad inteſtinum rectum & anum porrectus, vehens ſanguinem in hepatis portam. Belg. **Speen-ader / gulde-ader /** quia veteres putavere ejus apertionem eſſe ſalutarem, & ex liene ejici. Germ. **Die guldne aders.** Gall. *Les Emroides.* Angl. Hemorrhoydes vel Pyles.

HÆMOSTATICUM, eſt illud quod ſanguinem ſiſtit. ex αἷμα ſanguis, & ἵστημι ſiſto. B. **Bloedſtempſel.** Germ. **Blutſtürtzende mittel / Blutſtellund mittel.** Gall. *Remede qu'etanche le Sang.* Anglic. A bloud ſtopping.

HALO, eſt area rubra utrique papillæ in mammis circumfuſa. *Halos* quoque dicitur. Græc. ἅλως.

HAMA cum Medicamenti doſis unica vice propinatur.

HAMMA, idem quod *Amma.*

HAMUS & HAMULUS, Græc. ἄγκιστρον, eſt Inſtrumentum Chirurgicum pro fœtu demortuo aut mola extrahenda accommodatum. Interdum & faſciæ nomen eſt. Belg. **Een haak.** Germ. **Ein angel.** Gall. *Crochet, un haim, Hameſſon, croc.* Angl. An Hooke, a crooke, a caltrope.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

HARMONIA, est in genere convenientia quæ sive membrorum sive qualitatum, sive alicujus medicaminis mixturæ; sed in specie est ossium per simplicem lineam conjunctio, ut in ossibus nasi, & palati conspici licet. Ab ἄρω congruo, adapto. Belgicè. **Overeenkomst.** Germ. Zusammenstimmung. Gall. *Harmonie.* Angl. Harmonie.

HAUSTUS, sive *Potio* est liquida medicamenti interni forma, in unicam dosin, ex variorum cum idoneo liquore, decoctione, infusione, aut dissolutione, ad purgandum, alterandum, vel sudandum &c. composita. Belgic. **Een drankjen.** Germanic. Trancklein. Gall. *Breuvasie, Potion.* Angl. Potion.

HECTICA est febris continua, ex ipso corporis, ut dicitur, habitu orta, & longo tempore introducta, quæ adeo radices egit, ut vel ægerrimè expelli possit, cui plerumque adest ulcus pulmonum, macies & tussis. Ab ἕξις habitus, quia in habitu corporis adeo fixa est, ut omnes partes tententur & emacientur. Belg. **Uitterende en uitdroogende koorts.** Germ. Die schwindsucht. Gall. *Fievre Ectique.* Angl. Consomption, Pying.

HEDYSMA, est illud, quod suavem gratumque medicamentis odorem conciliat. Ab ἡδὺς suavis, jucundus. Belg. **Een lieffelijke reuk.** Germ. Lieblich geruch. Gall. *Odeur agreable.* Angl. Pleasing sent.

HEGEMONICÆ, sunt actiones principales in corpore humano, ut sunt actiones animales & vitales. Ab ἡγέομαι imperium habeo.

HELCOMA, idem quod *exulceratio*, dicitur & *Helcysma* & *Helcosis.*

HELCOS idem quod *ulcus.*

HELCYDRIA, sunt ulcuscula quædam parva, densa & rubra in capitis cute apparentia papillis mammillarum similia, à quibus ichor defluit ab ἑλκόω ulcero.

HELC-

HELCTICA vide *Attrahentia*.

HELIOSIS est insolatio sive apricatio, ab ἥλιος sol.

HELIX seu *Capreolus*, est exterior auris crepido sic ob tortuosum flexum nuncupata. interior *scapha* dicitur ἕλιξ *Rufo*, κοχλία *Poll.* at Scapha ἀντέλιξ *Rufo*, σκάφος *Polluci*. ab εἰλέω involvo. Belg. **De oor-rand.** Germ. Ohr-rand Gall. *Le bord de l'Oreille*. Angl. The ring, or brim of the ear.

HELMINTHAGOGA, sunt Medicamenta vermes expellentia. ab ἕλμινθες vermis, & ἄγω duco. Idem quod *Helminthica*. Belg. **Wozm-middelen.** Würm-mittlen. Gall. *Mort aux Vêrs*. Angl. Worm-seed.

HELMINTHES, vide *Elminthes*.

HELMINTHICA, sunt Medicamenta vermes necantia. Vide *Lumbrici*. Belg. **Wozm-middelen.** Würm-mittlen. Gall. *Mort aux vêrs*. Angl. Worm-seed.

HELODES, vide *Elodes*.

HELOS, sive clavus, pedis est tuberculum rotundum, album, callosum, clavorum caput referens, & pedis cuti præduræ radicibus infixum. ab ἥλόω clavum figo. Græc. ἦλος. *Latinis* clavus. Belg. **Vlÿk-dooren / exteroogen.** Germ. Aegerstenaüg / alsteraüg / hugneraug / liddorn. Gallic. *Un cor vel cal au pied*. Angl. Corne.

HELOSIS, est inversio palpebræ reflexa, & in utroque oculi musculo convulsio. Ab εἰλύω everto. Belg. **Omkrulling des oog-steels.** Germ. Umbkherung des augglideren. Gallic. *Renversement de les Paupieres*. Angl. Turning contrari wise of the yelids.

HEMERALOPS & HEMERALOPIA, sive acies nocturna, est vitium visus eorum qui noctu melius quam

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

interdui vident. ex ἡμέρα dies, & ὤψ oculus. B. **Hatte-oogen / dag-blint.** Germ. **Tag-blind.** Gall. *Yeux de Chat, aveugle de jour.* Anglic. Cat-eyed, day-blind.

HEMICERAUNIUS Gr. ἡμικεραύνιος, fasciæ nomen olim fuit, dorsi & pectoris deligationi inserviens. ex ἡμὶ semi, & κεραυνὸς fulmen, forte quia fascia fuit scissa, uti & fulmen se scindit.

HEMICRANIA, est capitis dolor, alterutram cerebri partem obsidens. ex ἡμὶ semis, & κρανίον calvaria. Belg. **Schеel hoofd-zweer.** Germ. **Wehtag an einer seiten des haupts / oder des halben haupts.** Gall. *Migraine, Hemicrane.* Angl. The halfe Head-ache.

HEMIDRACHMON, sive Semidrachma, est pondus dimidiæ drachmæ. Belg. **Een half vierendeel-loots.** Germanic. **Half quintlein.** Gall. *Demi drachme.* Angl. Halfe dragma.

HEMIECTON, quasi semisextam, mensuram significat dimidiati sextarii quatuor Chænices capientem, estque pars duodecima Medimni Attici. Videtur quoque sellam significare pro suffitu immittendo mulieri. Imo & ollam significare potest, quatuor Chænices capientem, cui velut sellæ insidere debet mulier ad capiendum suffitum diductis cruribus.

HEMINA ITALICA est dimidius Sextarius Atticus, & pendet uncias mensurales novem : tantundem pendet Cotyla Attica, Cotyla Italica est libra mensuralis, seu duodecim unciæ.

HEMIOBOLION, est duodecima pars drachmæ; Drachma enim continet sex obolos.

HEMIUNCIUM, *Sesquiuncia, Sescuncia*, Drachmarum duodecim pondus est.

HEMIPAGIA, idem quod *Hemicrania.*

HEMI-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

HEMIPLEGIA, est paralysis lateris infra caput, proveniens ab obstructione in alterutra medullæ spinalis parte; vel à plaga exterius immissa; unde nullus spirituum animalium fluxioni aditus patescit. ex ἡμὶ semi, & πλήσσω percutio. Belg. **Lammigheit aan eene zyde.** Germ. **Der halve schlag.** Gall. *Paralisie d'un Costé.* Angl. Lammenesse of one side.

HEMIPLEXIA, idem quod *Hemiplegia.*

HEMITRITÆUS, sive *Febris Semitertiana*, an detur, litigant authores, & si detur, credo esse febrem erraticam.

HEMIUNCION, denotat dimidiam unciæ partem.

HEPAR, Iecur, ἧπαρ *Nicand.* est organum sive viscus in imo ventre, sub diaphragmatis latere dextro situm, ejus crassities & magnitudo in homine insignis est; membrana cingitur tenui, à peritonæo orta; connectitur per tria ligamenta valida. 1. Abdomini per venam umbilicalem. 2. Superius diaphragmati, per ligamentum latum membranosum & tenue, à parte dextra. 3. Superius etiam diaphragmati à sinistra per ligamentum teres & validissimum; dividitur in partem simam, cui vesicula fellis, & ductus hepaticus adhæresçit. Color ejus rubicundus est. Hepatis substantia ex plurimis membranis & acinis sive glandulis, constat. Quod ex frequentibus lotionibus compertum habeo. In eo sanguis lienaris per venam portæ vectus cum arterioso per arteriam cæliacam suppeditatus, aliquo modo efferve-scit, (cum nempe nutritione peracta in venas regeritur) & sanguinis compagem dissolvit, unde ejus particulæ salinæ & sulphureæ quæ bilem constituunt, ab acinis glandulosis segreganter, & per ductum hepaticum & vesiculam felleam ad intestinum duodenum amandantur. In homine lobi nulli; aut in brutis plu-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

brutis plures in partes dividitur, quos lobos, pinnas, iecinoris fibras & ἕλικες vocant. ab ἕπω operor: credebant enim antiqui in eo sanguinem elaborari & confici, cum tamen sanguinis recrementa bilioſa ibi seperantur; unde ἑα sanguis, aut ver, quia viscus temperatum est. quidam ab ἧπατλα inopia. alii ab ἥπιον benigne, mite. Belg. **Lever.** German. **Die leber.** Gall. *Le foye.* Anglicè. The liver.

HEPATICA, medicamenta sunt, quæ olim specificè contra hepatis morbos applicabantur. Sed quia specifica talia non dantur, illa vox apud veriores medicos plane evanuit. Belg. **Middelen tegens de Lever-sieken.** Germ. Mittlen gegen die leberſucht. Gall. *Remede Hepatique.* Angl. Remedie againt the diſeaſe of the liver.

HEPATICA VENA, idem quod *Baſilica.*

HEPATICUS FLUXUS, malè ita nominatus, quia Hepar non est in cauſa, ſed vaſa ad inteſtina excurrentia. Vide *Fluxus Hepaticus.* Belg. **Lever-vloed.** German. leberfluſ. *Flux de ſang, flux Hepatique.* Angl. The flixe of the liver.

HEPIALA, idem quod *Epiala.*

HERACLEUS MORBUS, idem quod *Epilepſia.*

HERBA, est planta frutice minor, ſeu id quod à radice foliatum, ſine caudice provenit, ſæpiuſque ſemen in caule fert. In praxi tamen, pro foliis ſolis ut plurimum uſurpatur. Belg. **Kruid.** German. **Kraut.** Gall. *Herbe.* Angl. Hearbe.

HERCULEUS MORBUS, idem quod *Epilepſia.*

HEREDITARII MORBI, dicuntur quos & parentes habuerunt, & jam filios invaſerint, ut ſunt Podagra, Phthiſis, *Nephritis*, &c. Belgic. **Erfſieken.** Erbgebrechen / angeborne gebrechlichkeit. Gall. *Maladie Hereditaire.* Anglic. An Hereditarie Sickneſſe.

HER-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

HERMAPHRODITUS, est homo utriusque sexus, id est, vir & fœmina simul. Verum muliebribus instrumentis duntaxat utuntur, rarissime viri sunt; conformatio istæc & abusus inde contingit, quod plus justo clitoris propendeat. ex Ἑρμῆς *Mercurius*, & Ἀφροδίτη *Venus*. Belgic. Een Man-Vrouw. Germanic. Ein Manweib. Gall. & Angl. *Hermaphrodite*.

HERMETICA MEDICINA, quam *Egyptii* falsò à *Mercurio* deducunt. Hæc morborum causas ad sal, Sulphur & Mercurium refert, & generosissima remedia, non modo ex vegetabilibus & animalibus, verum etiam è mineralibus præparat. Belgic. Hermetische Medicine. Germ. Hermetischer artzeney. Gall. *Medicine Hermetique*. Angl. Medicine of Hermes.

HERMODACTYLUS, est radix bulbosa, sed cujus sit plantæ, non audeo dicere: dicunt esse colchici species, quod vix credibile est, cum omnes ejusmodi bulbi ad interius usque corculum tunicas habeant, quæ in Hermodactylis non reperiuntur: solidiorem esse radicem crediderim, uti est aristolochia rotunda, quæ etiam tota in farinam facile tunditur, uti & Hermodactyli, figuram repræsentat corculi, intus alba est, adfertur ad nos ex Syria: saporem habet insipidum, & leniter purgat. unde nomen habeat nescio, nisi ab ἑρμῆς *Mercurius*, & δάκτυλος dactylus, palmæ fructus.

HERNIA *Ramex*: Græcis κήλη propriè est intestinorum, omenti &c. in inguina, per processus peritonæi dilatatos, prolapsus: item quando umbilicus protuberat. Impropriè dicitur, uteri prolapsus; Bronchocele; varices vasorum spermaticorum, item distensiones à flatibus, humoribus aquosis, vel tumoribus &c. Belg. Een breuk / gescheurtheid. Germ. Bruch.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Bruch/ Zerreissung. Gall. *Hargne*; *Rompeure*, *greveure*. Angl. A Chaf; a cleft, a bursting.

HERNIA SCROTALIS; est quando testiculi à venere nimium excrevere. Vocatur & *Hernia veneris*. Belg. **Sand-kloot.** Germ. Hodenbruch. Gall. *Hernie Veneriene*. Angl. A bursting of the stones.

HERNIA VENERIS, idem quod *Hernia Scrotalis*.

HERNIA UTERI; raro est, & maxima ex parte tunicæ internæ vaginæ relaxatio & prolapsus: Vide in procidentia uteri. Belg. **Lyfmoeder breuk.** German. Mutter-bruch. Gall. *Hernie de la matrice*. Angl. Bursting of the mother.

HERPES, sive inflammatio serpiginosa; *Zona* Scribonio, *Serpens* Lucretio, ἕρπης Dioscoridi; ἑρπηδὼν Nicandro, ζωστήρ Plinio, ἑρπυστικόν ἕλκος Polluci: quæ duplex est, *Miliaris* seu *Pustularis*. Græc. Κέγχριας. Celso *Ignis sacer*, Avicennæ *Formica Corrosiva*. Belg. **Hair-worm.** Quæ cum prurigine, cutim solummodo occupat. Germ. Die böse spitzige raud. Gall. *Galle*, *Gratelle*, *feu volage*, *les dartres*. Anglic. A Ringe wormie, A Haire-worme. Altera, *Exedens*, sive ἕρπης ἐσθιόμενος, quæ non tantum cutim, sed & musculos subjectos obsidet. Causa est quando glandulæ cutaneæ nimis ubertim particulis salsis suffunduntur, quæ ab aliis viscidis continentur, ne effluant, pruritum & ulcuscula miliaria excitant, quæ aliquando, si materia peccans abundaverit, crustam excitant & subjectas partes exedunt. ab ἕρπω serpo, quia continuo serpit. Belg. **Dauworm/ de Wolf.** Germanic. Fressende Raud. Gall. *Gratelle Rongeante*. Angl. Dewe-worme.

HETEROCRANIA, sive *Hemicrania*, est dolor alterutram capitis partem obsidens. ab ἕτηρον alterum, & κρανίον calva. Belgic. **Hooft-pyn/ die**

een

een van beyde zijden des hoofts beset. German. Wehtag an einer seiten des haupts / oder des halben haupts. Gall. *Hemicrane.* Anglicè. The halfe head-ache.

HETEROGENEUM, est quando improportionatum quid sanguini & spiritibus ut in febribus, vertigine, motibus convulsivis, & apoplexia, accrescit. ex ἕτερον alterum, & γένος sexus, genus. Belg. Meerdaantig / veeldaantig. Germ. Vielformlich / vielstaltig. Gallicè. *Hétérogene.* Anglicè. Idem

HETERORHYTHMUS, est ætas alia, quam anni ferunt: Ex Gr. si juvenis senilem, & senex juvenilem ætatem degunt: Illa differentia etiam de pulsibus dicitur, cum in morbis diversus modulus pulsandi tenetur. ab ἕτερος alter, & ῥύθμος modulus.

HEXAGIUM, pendet quatuor scrupula, Latinis *sextula* est, alii drachmam unam cum dimidia esse dicunt.

HEXIS, est habitus seu habitudo corporis. ab ἔχω habeo. Belgicè. Gestaltnüs des Lighaams. German. Gestaltnüs des Leibs. Gallic. *Disposition du Corps.* Angl. Habitude of body.

HIDROA, *Sudamina, Papulæ Sudorales & Sudorosæ*, sunt quædam tubercula lata & humida, pruriginosa granis milii similia, interdum sine pruritu, quæ cutim ἐλκώδως exasperant; fiunt hæc, quando sudor ob cutis densitatem erumpere impeditur, adeo ut materia ibi retenta, & tenuiori pueris per vasa lymphica revecta vel evaporata, cutis in tumorem elevetur. Affectus hic familiaris est pueris & juvenibus, præsertim temperamento calidioribus, qui æstatis tempore nimis moventur & exercentur, in collo, scapulis, pectore, brachiis & femoribus, fre-

frequentius tamen circa pudenda & anum accidens. Arab. *Aſef & Alhaſef.* Latinis ſudamina. Græcis ἐκζέματα. ab ὑδρὼς aqua, vel ἱδρόω ſudo. Belgicè. **Sweet-puiſjes.** Germ. Schweyß blatter. Gallicè. *Veſſie de ſueur.* Angl. Sweating-pushe.

HIDROPYRETOS, Idem quod *Sudor Anglicus.*

HIDROCRITICA, ſunt judicia, quæ à ſudore deſumuntur. ab ἱδρὼς ſudor, & κρίνω judico. Belg. **Oordeel uit het ſweeten.** Germ. Urtheilung auß der ſchweyß. Gall. *Jugement ſelon la ſuëur.* Angl. Judgings of ſweating.

HIDRONOSUS, eſt febris, in qua plurimus ſudor prodit, quæ ab *Anglis* ſudor Anglicus nominatur. ex ἱδρὼς ſudor, & νόσος morbus. Idem quod *Hydropyretos* vel *Sudor Anglicus.* B. **Sweet-koorts.** Germ. Schweyß-fieber. Gall. *Fievre ſuante, la ſuëur Epidimiale.* Angl. The Sweating Fewer.

HIDROS, Idem quod *Sudor*, ab ἱδρόω ſudo.

HIDROTICA ſeu *Sudorifera*, ſunt, quæ fermentando & attenuando penitiores ſanguinis poros penetrant, incidunt, attenuant, rarefaciunt, & vaſa comprimendo, partim in ſudorem erumpunt & partim in halitum convertunt, & quæcumque obvia ſunt ſecum deferunt, & in ſumma corporis propellunt; ubi illa in ſenſibilem ſudoris liquorem condenſata, erumpunt. ab ἱδρὼς ſudor. Belgicè. **Zweet-middelen.** Germ. Schweyß-mittlen. Gallic. *Remede Sudorifique, diaphoretique, ſuante.* Angl. Sweating Remedie.

HIERA PICRA eſt Electuarium ex aloe, ligno aloës, radicibus azari, ſpica indica, croco, maſtiche & melle paratum. ex ἱερὰ ſancta, propter vires laudabiles, & πικρὰ amara. Belgic. **Heilig bitter.** Germ.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Germ. Heilig bitter. Gall. *Le Saint amér.* Angl. The holy bitter.

HIEROGLYPHICÆ notæ, sunt plicæ, rugæque in manibus, ex quibus vana curiositas multum prædicere conatur. ex ἱερὸν sanctum, & γλύφω sculpo. Belg. Hand-kyk-konst. Germanic. Handweissagung. Gallicè. *Chiromantice.* Anglicè. Chiromancy.

HIPPOCAMPUS, non tantum pisculus marinus est, sed & processus ventriculorum cerebri superiorum sive anteriorum. ex ἵππος equus, & κάμπτω inflecto, quia illud animalculum inflexum est.

HIPPOCRATICA FACIES, vide *Facies Hippocratica.*

HIPPOCRATIS MANICA, vide *Manica Hippocratis.*

HIPPUS, est oculorum affectus in quo oculi tremuli continuo agitantur & subinde nictant, ut in equitatione fit. ab ἵππος equus. Belgic. Bevende oogen. German. Bebente augen. Gallicè. *Les Yeux tremblants.* Angl. Quaking or trembling eyes.

HIRCUS, *Hirci* vel *Hirqui*, oculorum anguli. κανθοὶ eorum qui ad nasum sunt, ῥαντῆρες & πηγαὶ dicuntur, quod inde lachrymæ manant: At qui ad tempora, παρῶπιαι *Poll. Nicandr.* Belgic. Oog-winkels / oog-hoekjen. Vide *Canthus.* Germanic. Augen-winckel. Gall. *Le Coing de l'œil.* Angl. The Corner of the eye. *Alæ* etiam sub axillis *Hirci* appellantur. Belg. Der Oxel haar. German. Achselhaar. Gall. *Cheveux d'aisselle.* Anglic. The wing haire.

HIRQUUS, idem quod *Canthus.*

HIRUDO, sive *Sanguisuga*, insectum est palustre, quod exugendo sanguini nonnunquam à quibusdam applicatur. Belg. Bloed-suiger. Gr. βδέλλα.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Germ. Blut-âgel. Gallic. *Une Sangſuge*. Anglic. A Bloud ſucker.

HIRUNDO, piſcem & avem quidem denotat, ſed apud medicos eſt cavum illud in flexura brachii. ſunt & qui volunt pudendum muliebre ita vocari.

HISTOS, Gr. ἱστὸς, eſt inſtrumentum ligneum, in cujus ſummo aliud lignum tranſverſum imponitur, ex quo trochlea dependet, ad ſcalæ demiſſionem.

HOLCE, Græc. ὁλκὴ, Idem quod *Drachma*.

HOLIPPÆ, ſunt placentulæ ex infuſione Medicamentali farinaque triticeâ, addito inſuper ſaccharo, ſubactæ.

HOMÆOMERES, vide *Similares partes*. ex ὅμοιον ſimile, & μέρος pars.

HOMOGENEÆ PARTICULÆ ſunt, quæ puræ, integræ & immixtæ ſibique per omnia ſimiles ſunt. ex ὁμὸν ſimile, & γένος genus. Belgicè, **Eendaantige deeltjes.** Germ. **Einſtaltige theilens.** Gall. & Angl. *Homogene*.

HOMOPLATA, *Scapula*, *Spatula*, *Scaptula aperta* celſo. Græc. ὠλάτα, ὠμοπλάτα, ἐπινώτιοι, ſive os, quod humeri latitudinem conſtituat, triangulare, latum, & tenue præſertim in medio, ſed in proceſſibus craſſum, utrimque unum, incumbens ſuperioribus coſtis parte poſtica inſtar ſcuti; proceſſus ſunt tres *Acromium*, ſive humeri mucro; *Coracoides* ſive *Anchoralis*; & ἀυχὴν ſive *Cervix*. Uſus eſt ad coſtarum robur; ad humeri & clavium articulationem, & ad muſculorum inplantationem. ab ὦμος humerus, & πλατὺς latus. Belgic. **Het ſchouderblad.** Germ. **Daß ſchulter-blat.** Gall. *l'Os de l'Epaule*. Angl. The Schoulder-blade.

HOMOTONOS, eſt morbus eundem ordinem ſervans. vel eſt febris continua, æquali dramate ſuos actus,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

actus, scenasque peragens. ex ὁμὸν æquale, & τείνω teneo.

HOPLOMOCHLION, est nomen instrumenti Chirurgici universalis, toti corpori humano adaptandi & applicandi.

HORA, est Hippocrati determinatum anni tempus; quod liquet ex Aph. I. sect. 3. αἱ μεταβολαὶ τῶν ὡρέων μάλιστα τίκτουσι νοσήματα, καὶ ἐν τῆσιν ὥρησιν: &c. Id est mutationes temporum pariunt morbos ipsis anni temporibus &c. unde ὧρος annus, & ὡραῖος tepestivus.

HORÆA & ὀπώρα, sunt fructus tempestivi seu æstivi, ut poma, pyra, pruna &c. ab ὥρα tempus. Belg. **Ooft-vrugten/ oeft.** Germanic. **Oefft-fruchten/ obs oder ops.** Gall. *Fruits de l'eté.* Anglic. Summer Fruits.

HORARII FRUCTUS, Idem quod *Horæa.*

HORDEATUM, est Medicamentum liquidum internum, ex hordeo ad crepaturam cocto & tuso, liquoribus convenientibus affusis & colatis, præparatum, quibus amygdalæ, sem. papaveris albi, sem. quatuor frig. mai. &c. non raro accedunt. Belgic. **Een gerste-melk.** Germ. **Gersten-milch.** Gallicè. *Lait d'Orge.* Angl. Barley milke.

HORDEOLUM seu *Crithe* vel

HORDEUM est tuberculum in summo palpebrarum, magnitudine hordei enascens, cujus altera species grando, tuberculum durum, mobile, pellucidum & rotundum, quæ vero tubercula majora hic eveniunt, ad nodos, melicerides, steatomata & cancros referuntur: Omnes id habent, quod pondere suo, aliisque modis motui palpebrarum remoram injiciunt. Græc. κρίθη, & ποσθία. Belg. **Een strontjen/ scheetjen op't-oog/ een styge.** Germ. **Gersten geschwulst am der augen-glieder.** Gall. *Bous-*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ſatte comme un grain d'orge.. Angl. Barly corn to the eye-brows.

HORRIFICA Febris, vide *Phricodes*.

HORROR, Græc. φείκη & φείκιον à φείσσω horreo. Dubites an minor ſit Rigor, an Convulſio, aut Motus convulſivus. Nam quem Horror corripit, is & concutitur, & aliquandiu rigidus manet: Jam concuſſio eſt convulſio, ſed quia ea mox deſinit, & iterum repetit, motus videtur convulſivus, & quia hic non eſt validus, diuturnuſque, rurſum dubitatio fit, utrumne Horror non ſit Tremor: decernendum ergo eſt, Horrorem, ſi diutius durat, & Convulſionem & Rigorem eſſe, ſin brevior eſt, & mox, atque identidem repetit; Tremor eſt & motus Convulſivus, qui cutis fibras motrices, & quoſdam ex muſculis artuum, ac dorſi corripit: Jam Horror cum Rigore in initio febrium obſervatur, prænuncius futuræ febris, & quidem jam imminentis frigoris, rigoriſque. Notabilis quoque Horror in metu, & aliquando à paſtu, aut inter commedendum, & cum aëris frigore afficimur. Belg. **Schudding / bebing.** Germ. **Bebung / erzitterung.** Gall. *Horreur, tremblement, frayeur.* Angl. Dread, feare, terrour, shaking, quaking, trembling.

HUMECTANTIA ſunt, quæ particulas ſuas humidas corporis noſtri poris poſſunt inſinuare. Item ſunt omnia fluida. Gr. ὑγραίνοντα vel ὑγραντικά. Belg. **Verbogtigende middelen.**

HUMERUS, illa pars corporis eſt, quæ apparet in ea articulatione, qua ſuperior humeri pars, quæ *Epomis & Superhumeralis* dicitur, ad collum vergit, & à poſteriori parte oſſi ſcapulæ; ab inferiori autem ei oſſi, quod, dum totum brachium attollitur, manifeſtum fit & *Ala* nuncupatur. Alias *Humerus* quoque dicitur de parte prima brachii, quæ unico

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

unico esse constat, quæ alias *Brachium* per excellentiam appellatur. Belgic. De Schouder. Germanic. Schulter. Gall. *l'Epaule.* Angl. The Schoulder.

HUMIDUM *Primogeneum*, recte dicitur sanguis & succus nervosus, qui prius ante omnia in generatione conspicitur. Belg. Het eerste vogt. German. Der ersten feucht. Gall. *Le Primier liqueur.* Anglic. The First Licour.

HUMILIS MUSCULUS, est is, qui oculum deprimit, sic dictus, quia oculum deorsum malas versus trahit. Belg. De nederige spier. Gall. *Muscle Humbre, ou deprimente.* Angl. The Depressing brawne.

HUMORES, à veteribus in *Sanguine* constituuntur quatuor, nempe *Bilioſus*, *Pituitoſus*, *Melancholicus & Sanguineus* propriè dictus, idque secundum quatuor Elementa Peripatetica; verum illa opinio, inventa circulatione sanguinis, prorsus concidit. Tamen vitio ipsius sanguinis à crasi debita desciscentis, inveniuntur, sed sanguinis partem integralem non constituunt; Sanguis enim est humor unicus; secus si esset, tartarus in vino, & fæx in cerevisia forent partes vinum & cerevisiam constituentes. In sanguine venis emisso tres duntaxat diversæ corporum species ad oculum comparent; in superficie enim sanguinis coagulati crustam fibrosam, se per totam massam diffundentem, videbis; deinde, particulas quasdam rubras inter fibras conspicies, quæ circa fundum propter fibrarum paucitatem nigrescunt, ultimo massa hæc in sero suo expresso natat. Verum si quis accuratius procedere velit sanguinem destillet & arte Chymica dissolvat, quinque corpora tantum pura inveniet. Spiritum nempe, Sulphur sive Oleum, Aquam, Salem & Terram. Sanguis & Chylus omnia totius corporis vasa perluunt, &

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

exinde pro varia partium constitutione, speciales oriuntur succi; uti ex cerebro Succus Cerebralis seu Nervosus; ex Hepate, Fel; ex renibus, Urina; ex mammis, Lac. &c. Belg. Humeuren/vogten. Germ. Feuchten. Gall. *Humeurs*. Angl. Moystures, Licours.

HUMORES OCULARES sunt tres: *Aqueus* qui intra corneam & uveam tunicam continetur, 2, *Crystallinus*, sive *Glacialis* humor, is in tunica uvea concluditur & cæteros crassitie superat, 3, *Vitreus* reliquis duobus copiosior, posteriorem oculi cavitatem occupat. Belg. d'Oog-vogten. Germanicè. Die feuchtigkeit im aug. *Les Humeurs de l'Oeil*. Anglic. The Humours of the eye.

HUMOR IN SECUNDINIS est succus nutritius, qui ex uteri fundo in placentam, & deinde in funiculum umbilicalem descendit, & sic per exiguas papillulas inde in Amnii cavitatem transit. Addunt & membranam urinariam, cui esset urina inclusa, sed an urina in humanis fœtubus intra illam membranam asservetur, non ita manifestum est. Non tantum nutriendo fœtui inservit, sed & lubricandis viis tempore partus. Belg. 't Water in de Nageboorte. Germ. Das wasser im dem nachgebirt. Gall. *L'eau dans secundines ou l'arriere faix*. Angl. Water in The secundine.

HYACYNTHUS, est Gemma pellucida, ex flavedine rubens, igniſque flammas imitans. Sunt alii (vel aliæ) orientales, alii Europæi. Hi inveniuntur ad Iseram fluvium, in confinibus Silesiæ & Bohemiæ, suntque orientalibus ignobiliores. Quoad colorem, referunt alii colorem minii nativi, alii sanguinis admodum bilioſi, & hi sunt præstantissimi: alii rubedine croci admodum flavescunt; alii exactè ostendunt succini colorem, & hi viliores: alii albi pellucidi

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

cidi ſuccini colorem referunt, & hi omnium viliſſimi habentur. Belg. **Hiacint.** Germ. **Hyacynth.** Gall. *Hyacynth.* Angl. Jacinct, Hyacinth.

HYALOIDES, eſt humor oculi vitreus, intra tunicam retinam & uveam contentus. ex ὕαλος vitrum, & εἶδος forma. Belg. **Glasachtige vocht.** Germ. **Gläſern augfeucht.** Gall. *Hyaloide, l'humeur de Verre.* Angl. Vitrous humour.

HYBONA eſt omnium vertebrarum incurvatio. ab ὑβάζω incurvo. Idem quod *Cyphoſis.*

HYDATIDES, ſive *Aquulæ* ſunt veſiculæ aquoſæ in *Hepate, liene, aut quodam alio viſcere*: hydropicis familiares. Item circa palpebras pinguedinis incrementum ab ὕδωρ aqua. Belg. **Waterblaaſjes.** Germ. **Waſſer blattern.** Gallic. *Veſie aqueuſe.* Angl. Watery bladders.

HYDATOIDES, eſt humor oculi aqueus, qui intra tunicam corneam & uveam comprehenditur. ab ὕδωρ aqua, & εἶδος forma. Belg. **Waterige vocht.** Germanic. **Waſſer aug feucht,** Gallic. *Humeur aqueuſe.* Angiic. The watery humour of the eye.

HYDERODES AFFECTUS, idem quod *Hydrops.*

HYDEROS, idem quod *Hydrops.*

HYDRAGOGIA, vide *venas lymphaticas.* ex ὕδωρ aqua, & ἀγωγὴ ductus.

HYDRAGOGA, ſunt medicamenta quæ antenuando & præcipitando, aquoſos humores expurgant. ex ὕδωρ aqua, & ἄγω duco. Belg. **Water af dryvende dingen.** Germ. **Waſſer treibente mitteln.** Gallic. & Angl. Hydragoge.

HYDRARGYROS, eſt Argentum vivum, ſive *Mercurius.* ex ὕδωρ aqua, & ἄργυρος, argentum. B. **Quikſilver.** Germ. **Queckſilber.** Gall. *Vif argent.* Angl. Quicke ſylver.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

HYDRELÆUM, eſt mixtura ex aqua & oleo, ex ὕδωρ aqua, & ἔλαιον oleum. Belg. **Een mengſel van olie/ en water.**

HYDRENTEROCELE, eſt inteſtinorum una cum aqua in ſcrotum prolapſus. ex ὕδωρ aqua, ἔντερον inteſtinum, & κήλη tumor. Vide *Hydrocele* & *Enterocele.*

HYDROCARDIA, eſt hydrops in pericardio, adeo ut cor aquæ innatet. ex ὕδωρ aqua, & καρδία cor. Vide *Aqua Pericardii.*

HYDROCELE, eſt ſcroti tumor humore aquoſo excitatus. ab ὕδωρ aqua, & κήλη tumor. Belg. **Water-bloot/ water-breuk.** Germ. Waſſer bruch. Gall. *Hernie Aqueuſe*, *Hydrocele.* Angl. Watery cleft.

HYDROCEPHALUM, eſt capitis ex humore aquoſo intumeſcentia, unde cranii ſuturæ ab invicem diſſilire coguntur; oritur aliquando ex ruptione vaſorum lymphaticorum. ab ὕδωρ aqua, & κεφαλὴ caput. Belg. **Een water-hooft.** German. Waſſerhaupt Gall. *Hidrocephale*, *tête Aqueuſe.* Angl. Watery head.

HYDROLÆUM, idem quod *Hydrelæum.*

HYDROMEL eſt *mulſum*, ſive decoctio ex aqua & melle. ab ὕδωρ aqua, & μέλι mel. Belg. **Meede/ Honing/ Water.** Germanic. Meth. Gallic. *Hydromel*, *eau miéllée.* Angl. Mead.

HYDROMPHALUM, ſive *Hernia aquoſa*, eſt protuberantia umbilici, ex humoribus aquoſis in abdomine contentis. ex ὕδωρ aqua, & ὀμφαλὸς umbilicus. Belgic. **Een water-nabel.** Germ. Waſſer nabel. Gallic. *Hidromphale*, Anglic. Watery Navel.

HYDROPHOBIA, ſive *Aquæ metus*, eſt affectus, maximè convulſivus, cum furore, liquidorum

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

rum & ſplendidorum fuga, aliquando cum delirio, febri, aliiſque ſymptomatis, ſummo cum vitæ diſcrimine invadens, ortus & propagatus ex morſu canis rabidi, eique analogo contagio. ex ὕδωρ aqua, & φοβέω timeo. Belg. **Water-vreeſ.** Germanic. **Waſſer-forcht.** Gallic. *Hydrophobie.* Angl. Watery Feare.

HYDROPICA, ſunt medicamenta hydropicis humores aquoſos educentia. Belgic. **Water afdrijvende dingen.** Germ. Waſſer treibunte artzeny. Gall. *Medicine Hidropique.* Angl. Idem.

HYDROPS eſt aquoſi humoris in habitu corporis vel in quadam cavitate alia ſtagnatio: eſtque *Generalis* ut Anaſarca & Aſcites, quibus male adjungunt Tympanitem: vel *Particularis*, ut Hydrocephalon, hydrops pectoris, manus, pedis &c. de quibus ſpecialiter ſuo loco. ex ὕδωρ aqua, & ὄπλομαι video. Belg. **Water-zucht/'t water.** Germ. **Die waßer-ſucht/ die waſſer-ſuſſe.** Gallic. *Hydropiſie.* Anglic. Dropſie.

HYDROPS ad MATULAM, idem quod *Diabetes.*

HYDROSACCHARUM eſt ſyrupus ex aqua & ſaccharo coctus. ex ὕδωρ aqua, & σάκκαρ ſaccharum. Belg. **Syroop van water.** German. waſſer ſyrup. Gall. *Sirup d'eau.* Angl. Syrup of Water.

HYGIEIA eſt ſanitas, quæ conſtat ex celerrimo humorum curſu & apta conformatione. *Sanitas* eſt diſpoſitio partium humani corporis, actionibus recte perficiendis, apta. *Signa* ſanitatis ſunt tria, actiones debitæ, qualitates convenientes, excreta & retenta bene reſpondentia. Ab ὑγιαίνω bene valeo. Belg. **Geſontheid.** Germ. Geſundheit. Gall. *Santé.* Angl. Health.

HYGIEINA, eſt pars Medicinæ, quæ ſanita-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tem conſervandi modum tradit. Eſtque *Diateretica*, vel *Prophylactica* ab aliquibus in tres partes diviſa fuit, in προφυλακτικὴν, morbos futuros & imminentes advertentem: συνηρητικὴν, quæ præſentem ſanitatem tuetur: & ἀναλεπτικὴν, à quâ valetudinarii reficiuntur. ab ὑγιαίνω bene valeo. Belg. **Bewaringe der gezontheid.**

HYGROCIRSOCELE, eſt ramex varicoſus quam aliæ humiditates comitantur. Ex ὑγρὸς humidus, κιρσὸς varix, & κήλη tumor. Belg. **Aderbreuk met water.** German. **Aderbruch mit waſſer.** Gallic. *Varice avec d'eau.* Anglicè. Varice with water.

HYGROCOLLYRIUM, eſt medicamentum liquidum, oculis ſanandis deſtinatum. Ex ὑγρὸν humidum, & κολλύριον, medicamentum oculare. B. **Oog-water.** German. **Augen-waſſer.** Gall. *Collyre.* Angl. The yes water, Collyre.

HYGROPHOBIA, idem quod *Hydrophobia.*

HYMEN propriè membrana eſt; ſumitur etiam pro membrana virginea, quæ oritur ex corrugatione inferioris partis vaginæ, quæ in prægnantibus, incraſſante utero, evaneſcit. ab ὑμεναιόω matrimonio jungo. Belg. **Maagden-vlies.** Germ. **Mägdleins hautlein / oder zeichen.** Gallic. *Virginité; puçelage.* Angl. The Virgines membranæ, virginity, maiden head.

HYOIDES, ſive *Lambdoides*, eſt os ad baſin linguæ conſiſtens à figura Υ vel Λ appellatum, & εἶδος forma. Belg. **Tong-been.** Germ. **Zungbein.** Gallic. *Hyoide.* Anglicè. The tongue's bone.

HYOTHYROIDES ſunt muſculi duo laryngis, ab oſſe hyoidis in cartilaginem ſcutiformem deducti, rimulæque aſtrictioni deſtinati, ex littera, Υ, θύρα ſcu-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ſcutum, & εἶδος. B. **De ſchiltachtige krakebeens ſpieren.** Germ. Schilt gleiche knorpels mauß. Gallic. *Hyothyroide.* Anglic. Shieldlike Griſtle's brawne.

HYPALEIPTRON, eſt inſtrumentum illitorium, ſive ſpecillum, illinitioni inſerviens, vulgo *Spatha.*

HYPERCATHARSIS, eſt *Superpurgatio*, ſive purgatio modum excedens. ab ὑπερ ſupra modum & καθαίρω purgo. Belg. **Obermatige buik-zuiberinge.** German. Übermaſſige bauch ſäuberung. Gall. *Superpurgation.* Angl. Idem.

HYPERCRISIS, eſt excretio critica dicta, ſupra modum facta. ex ὑπερ ſuper, & κρίνω ſecerno.

HYPEREPHIDROSIS, eſt nimia ſudatio. ex ὑπερ ſuper, & ἐφιδρόω inſudo.

HYPEROON, ſunt duo foramina, in ſuperiore palati parte, quæ pituitoſos humores, è naribus excipiunt, & facta excretione per os rejiciunt. ex ὑπερ ſuper, & ὠὸν pars ſuperior.

HYPERSARCOSIS, eſt excreſcentia carnoſa in quavis parte. ex ὑπερ ſuper, & σάρξ caro, Belgicè **Spongieus vleis / dat uitwaſt.** Germ. Schwamm gleiche Fleiſch. Gall. *Chair ſpongieuſe.* Angl. Spongie Flesh.

HYPNOTICA ſunt medicamenta quæ ſpiritus ſigendo, poros cerebri claudendo & auguſtando, ſoporem inducunt. ab ὑπνος ſomnus. Belg. **Slaapmiddelen.** Germ. Schlaff-mittlen. Gall. *Hypnotique.* Angl. Sleep Remedie.

HYPOCATHARSIS, eſt levis quædam purgatio, cui opponitur *Hypercatharſis.* Belg. **Een ſachte purgatie.** Germ. Linder bauch ſäuberung. Gall. *Hypocatharſe.* Angl. Idem.

HYPO-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

HYPOCHONDRIACA AFFECTIO, vide *Hypochondriacus affectus.*

HYPOCHONDRIACA MEDICAMENTA, ſunt quæ in morbis Hypochondriacis uſurpantur.

HYPOCHONDRIUM ſive *Subcartilagineum*, eſt ſuperior pars abdominis, ſub cartilaginibus thoracis, ex ὑπὸ ſub & χόνδρος cartilago. Belgic. **Zijde boven-buik / het week aan de zijden.** Germ. **Das weiche underhalf den rippen.** Gall. *Les hypochondres.* Angl. The lateral parts of the belly.

HYPOCHONDRIACUS AFFECTUS, eſt paſſio mere convulſiva & flatuoſa, ab humoribus acidis & pungentibus, in liene vel pancreate exiſtentibus, nervoſas, membraneaſque partes affligentibus, orta. ex ὑπὸ ſub, & χόνδρος cartilago. Belg. **Miltſucht/ buiks-zijde-pijn / boven-zijde buiks-gezwel.** Germ. **Der miltz wehe.** Gall. *Maladie Hypochondriaque, mal ou douleur de rate.* Anglic. Diſeaſe of the milt, à Hypochondriac diſeaſe.

HYPOCHYMA, idem quod *Cataracta.* ab ὑποχέω ſuffundo.

HYPOCHYSIS, idem quod *Cataracta.*

HYPOCISTIS SUCCUS; Germen ſeu plantula eſt, è radice ciſti fruticoſi dum floreſcit, ceu viſcum ex quercu proſiliens: dicitur & *Limodorum*, aliis *Rebethron.* Ex hac itaque plantula, cum floribus ſucculenta ſit, exprimitur ſuccus, qui in ſole exſiccatus Glycyrrhizæ ſucco non abſimilis evadit; atque ad nos, ſed raro aſportatur.

HYPODESIS, ſive *Subligatio*, eſt faſcia, quæ antè injectas plagulas applicatur.

HYPODESMIS, idem quod *Hypodeſis.*

HYPOGASTRIUM eſt exterior abdominis pars inter Hypochondrium & umbilici regionem. ex ὑπὸ ſub, & γαστὴρ venter. Belg. **Boven-buik.** Germ. Upper

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Upper-bauch. Gall. *Surventre*, *Hipochondres*. Angl. The Upper-belly.

HYPOGLOSSIS sive *Ranula*, est inflammatio vel abscessus sub lingua. Item medicamentum laryngis asperitatem demens. ex ὑπὸ sub, & γλῶσσα lingua, Belg. **Een kik-boʒsch gezwel.** Germ. **Frosch-geschwulst.** Gall. *Tumeur de Grenoulle*, *Ranule*, *Hypogloſſe*. Anglic. A Frogge tumour.

HYPOPEDIUM, idem quod *Supplantale*.

HYPOPHAULUM, est diæta vulgaris inter exquisitam & simplicem media. ex ὑπὸ sub, & φαῦλον vile, humile. B. **Een gemeene Lebens regel.**

HYPOPHORÆ & Σύριγγα, sunt profunda & fistulosa ulcera, in ulceribus aut sinubus dehiscentia. ab ὑποφέρομαι laboro, decido. B. **Fiſtuleuſe ulceratien.** Germ. **Hole geschweren / hole fisten.** Gall. *Ulcêres Caves*, *ou Fiſtuleuſe*. Angl. Fistulous ulcers.

HYDROPHTHALMION, est illa pars oculis subjacens, quæ in Cachecticis & Hydropicis intumescere solet. B. **Bolligheit onder d'oogen.** German. **Auffblasung under der oogen.** Gallic. *Enflement ſous le yeux*. Angl. A Swelling under the eyes.

HYPOPHYSIS, idem quod *Cataracta*.

HYPOPHTHALMIA, est dolor oculi sub tunica cornea. ex ὑπὸ Sub, ὀφθαλμὸς oculus, & ἄλγος dolor.

HYPOPYON est puris, sub oculi tunica cornea, collectio: ὑποφθαλμία *Rufo*. ex ὑπὸ sub, & πύον pus. Belg. **Een etter-oog.** Germ. **Eyter-aug.** Gall. *l'Oeil purulent*. Angl. A Matter eye.

HYPOSARCA, idem quod *Anaſarca*.

HYPOSARCIDIUM, idem quod *Anaſarca*.

HYPOSPATHISMUS, est incisio tribus divisionibus facta, supra frontem ad pericranium usque; nec tamen tribus illis lineis vel sectionibus frontem incidisse satis est, sed subjicienda etiam est spatha, unde

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

unde & sectioni huic inditum nomen fuit, & per subditas partes transmittenda, totumque id spacium usque ad pericranium excoriandum. Ex ὑπὸ sub, & spatha.

HYPOSPADIÆ sunt, qui jam inde à generatione urinæ iter inferius sub glandis vinculo habent. ab ὑποσπάω subtraho.

HYPOSPHAGMA, est sanguinis suffusio ab ictu in oculum. ex ὑπὸ sub, & σφάζω sanguinem effundo. Belgic. **Blaauw-oog / Rotterdamsche sop.** Germanic. **Blau-aug.** *Oeil meurtri.* Anglic. Bleweye.

HYPOSTASIS urinæ, est illud crassum generale contentum, quod in urina versus fundum descendit, in eaque subsidet. ab ὑφίστημι subsideo. Belg. **Grontsop / setsel.** Germ. **Niedersenckung.** Gallic. *Hypostase.* Angl. Idem.

HYPOTHENAR, est spatium à digito, qui dicitur Index, usque ad digitum minimum. Item unus ex musculis pollicem adducentibus. ex ὑπὸ sub & θέναρ vola. Belgic. **Onderpalm / onderpalmspier.** Germ. **under mauß.** Gallic. *La dessousouris.* Angl. Under mouse.

HYPOTHESIS, est rei suppositio. ab ὑποτίθημι suppono. Belg. **Onderstelling / een voor vast stelling.** Germ. **Grundstellung.** Gall. *Supposition, Hipothese.* Angl. Supposition.

HYPOZOMA, est membrana intersepiens, ut Mediastinum in thorace. ab ὑποζώνυμι succingo.

HYPSILOIDES, idem quod *Hyoides.*

HYSTERA, idem quod *Uterus.*

HYSTERALGIA, est uteri dolor, ab inflammatione vel aliunde excitatus. ab ὑστέρα uterus, & ἀλγέω doleo. Belg. **Moeder-pijn.** Germ. **Mutterwehe.** Gall. *Douleur de la matrice.* Angl. Pain in the Womb.

HYSTE-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

HYSTERICA PASSIO, dicitur & *Suffocatio hypochondriaca, uterina, uteri aſcenſus* &c. eſt motus convulſivus, in quo reſpiratio valde læſa & imminuta eſt, cum ſenſu ac ſi fauces nodo ſtringerentur, vel bolus ab inferioribus in eas inſurgeret; hiſce acedit Anxietas, & quaſi animi deliquium, ſæpe cum lapſu corporis in terram, abſque tamen convulſivis motibus artuum, niſi Epilepſia quoque adfuerit. Jam viri perinde ac fœminæ hoc morbo, ſed hæ frequenter, illi rariſſime laborant: hæ de murmure ventris, de globo aſcendente & in latere ſubſiſtente, aut in fauces evolante, conqueruntur. Porro Paroxyſmus gravior eſt vel levior. Nonnunquam habet periodos ſuas; cum ſolvitur paroxyſmus, laſſitudo, pallor aut æſtus in facie cum rubore genarum, capitis, artuumque dolor, languor virium, cordis palpitatio, pigritia, ructus, ſuſpiria, anhelatio, ciborum faſtidium, nauſea &c. accidere ſolent. In paroxyſmo ſæpe vociferantur, aut ranarum inſtar coaxant vel rident, vel lachrymantur. Denique paroxyſmo antecedunt Oſcitatio, Pandiculatio, imbecillitas, Triſtitia, terror, ira, amor, odor rerum ſuavium, à quibus momento ſæpe excitatur hoc malum, uti à fœtidis lenitur. Dulcia etiam ore recepta movent hanc paſſionem, ſed in iis, quæ obnoxia ſunt ei: At in Paroxyſmo etiam exteriora pallent, & frigent rubentibus genis, ita ut fuerunt, quæ per dies aliquot, quaſi mortuæ, non habentes pulſum, non reſpirantes, non loquentes, non ſentientes, jacuerunt. Aliæ fuerunt ſepultæ, & in ſepulchris excitatæ tandem in latus, vel aliam partem verſas fuiſſe compertum eſt; verum quæ ſic mortuæ videntur, genas tamen rubentes habere ſolent, ſed, ut diximus, rubor imprimis conſpicuus eſt, cum paroxyſmus finiri incipit, & ſuſpiria audiri, quibus plerumque terminan-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

nantur : Tum vero per aliquot dies sæpe remanet sensus ille constrictionis in faucibus, quæ aliquando difficilem deglutitionem una inducit, quæ autem per intervalla, & frequenter laborant, genas tumidas, rubras lividasque cum varicibus habent. Græc. ὑστερικὴ πνὶξ. Belg. **Opstyginge / de Moer / stikking des Lyf-moeders.** Germ. **Auffsteigen der Mutter / Mutter auffsteigung in dem hals.** Gall. *Suffocation de Matrice.* Angl. The suffocation vel the rising of the Mother.

HYSTERICA, sunt Medicamenta, uteri morbis adversa. ab ὑστέρα uterus. B. **Kruiden tegen de Moer.** Germ. **Mutter-kraut.** Gall. *Remede pour la Matrice.* Angl. Medicine against the diseases of the womb.

HYSTEROTOMOTOCIA, sive *Sectio Cæsarea*, est fætus ex utero excisio : quæ hoc modo peragitur; sub umbilico ad latera liniæ albæ sectio Semilunaris instituitur, cavitate sua lineam albam respiciens, deinde secundum fibrarum ductum, post sectionem extracto fætu, uteri vulnus à seipso contrahitur, ita, ut sanguis vix majori copia, quam in ordinario partu, effluit, verum si mater mortua fuerit, locum tibi aptissimum eligito. ab ὑστέρα uterus, τέμνω seco, & τίκτω pario. Belg. **Keyserlyke snee / Moeder snee.** Germ. **Keyserlicher schnitt / Mutter-schnitt.** Gallicè. *Section Cesariene, ou, de la Matrice.* Angl. Cutting of the womb, the imperiall cutting.

HYSTEROTOMIA, est sectio uteri anatomica. ex ὑστέρα uterus, & τέμνω seco. Belg. **Een konstige ontleding van de Moeder.**

IALAP-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

I.

IALAPPA, radix est, exterius subnigricans; interius ruffescens cum circulis, si bona sit, nigris seu resinosis. Radix integra longa est, & ab infima parte obtusa: quoad folia, & flosculos put nt esse Mirabilem peruvianam, anne sit nec ne, sub judice lis est. Majoribus fuit incognita. Vocatur etiam *Gialappa*, *Chelopa*, *Celopa*, *Jalapium*, vel *Gelapo*. Item Mechoacanna nigra. Purgans est validissima. Venit ex India ad nos in taleolis.

IANITOR, idem quod *Pylorus*.

IATROCHYMICUS, est Medicus qui Operationibus & Medicationibus Chymicis operam dat. ex ἰατρὸς Medicus & χυμικὸς Chymicus. Belgic. **Een Chymiste geneeskunder.** German. **Ein Chymischer artz.** Gall. *Medicyn en Chymie.* Angl. A Chymical Physician.

ICHOR, sæpe significat serum sanguinis, aliquando est humor sulphureus & aquosus, ex ulceribus manans. Belg. **Waterig bloed.** Germ. **Wässerig blut.** Gallicè. *Sang Aqueux.* Anglicè. Watery-bloud.

ICHOROIDES, est humiditas saniem referens. ex Ἰχὼρ sanies, & εἶδος forma. Belgicè. **Waterbloedig.** Germ. **wasserblutig.** Gallic. *Sang aqueux.* Angl. Watery-bloud.

ICHTHYOCOLLA, est gluten alicujus piscis, qui dicitur esse sine ossibus, vocatur *Huso*, unde Germ. **Hausen-blas.** Belgicè. **Huisen-blas** / sive **Vischlym.** Piscis magnus est, longitudine viginti quatuor pedum, pondere nonnunquam ad libras quadringentas. In Danubio maxime ex Ponto venit.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Gluten illud album est, ex illius corio, intestinis, ventriculo, pinnis & cauda confectum. Arab. *Alcanna*. Gallic. *Colle du Poisson*. Anglic. Fishglew, Ising-glass. Vocatur etiam *Alzanaban* vel *Alchanach* sive *Alzanach*.

ICTERUS, est cutis in flavedinem mutatio, ab obstructione ductus choledochi, vel glandularum hepaticarum, jecoris debilitate, obstructione scirrho, unde in sanguine retinetur. ἀπὸ τῆς ἰκτίδος, id est viverra, quæ est ex genere mustelarum, quo venatores utuntur, cujus oculi ejusmodi colore tincti cernuntur. Sive ab Ictero ave, ejus coloris, quam latini Galbulum vocant, quæ si spectetur (inquit *Plinius*, Lib. xxx. cap. xi.) sanari id malum, tradunt, & avem mori. Latinis *Regius Morbus* nominatur. hinc :

Regius est vero signatus nomine morbus,
Molliter hic quoniam, Celsa curandus in aula.

Malim ego ab auro metallorum rege, denominationem statuere, sicut & *Aurigo*, ab auri colore, nominatur & fellis suffusio. *Celso* ita dictus, quod in aulis regum molliter curetur, (ut *Sammonius* ait) ludis, lasciviaque, per quæ mens exhilaretur. *Arcuatus morbus Celso*, à colore arcus cælestis æmulo. Belg. **De geluw/ geelsucht/ de geele.** Germ. Die gelbsucht. Gall. *La Jaunisse*. Angl. The Jaundis.

IDEA MORBI, est proprietas & essentia morbi. ab εἴδω video. Belgicè. **Eygenschap der ziekte.** Germ. Eygenschafft der kranckeit. Gall. *La Propriete, ou l'Essence de Maladie*. Anglic. The Propriety and Essence of a Disease.

IDIOPATHIA, est morbus primarius, qui ab alio morbo non dependet, nec originem ducit. ab ἴδιος

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ἴδιος proprius, & πάθος affectus. Belg. **Eigen-lijdig.** Germ. Eygen-leidig. Gall. *Sympathie.* Angl. Idem.

IDIOSYNCRASIA, est propria cuivis corpori temperies. ex ἴδιος proprius, σὺν cum, & κρᾶσις temperamentum. Belgicè. **Eigen gematigtheit.** Germ. Eygen massigkeit, Gall. *Idiosyncrasie.* Angl. Idem, and Temperament perculiar.

IECORARIA VENA, idem quod *Basilica.*

JECUR, idem quod *Hepar.*

JECUR UTERINUM, vide *Placenta uteri.*

JEJUNUM INTESTINUM, est secundum tenuium, sic appellatur, quia frequenter vacuum est: in eo, papillæ glanduloſæ chylum absorbent, venisque lacteis tradunt, vocatur à Varone *Hilla.* Græc. νῆσις. Belg. **De nuchtere darm.** Germ. Nüchtern darm. Gall. *Boyau Vuide.* Anglic. The Empty-gutt, Hungry gut, the aise gut.

IGNIS ACTUALIS est qui primo contactu adurit: ut sunt ignis ipse & cauteria ferrea. Belgicè. **Dadelijk vuur.** Germ. Thatlych feur. Gall. *Le feu actuale.* Angl. Realy, or actual fire.

IGNIS CIRCULATORIUS est, tepor, vel talis caloris gradus, quem digiti facile ferunt.

IGNIS POTENTIALIS est Medicamentum, quod, postquam aliquandiu parti super impositum fuerit, vires suas exerit: Ut ruptorium cæteraque exedentia. Belg. **Vermogelijk vuur / een gat brandent Medicament.** Germanicè. Vermögente feur. Gallicè. *Le feu potentiale.* Anglicè. Potential fire.

IGNIS PERSICUS, idem quod *Gangræna*: sumitur etiam pro *Carbunculo.*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

IGNIS REVERBERII, est ignis destructivus, qui vivâ flamma & follibus instituitur. Belg. **Reverbereer vuur / wederom steut vuur.** Germ. **wiederum stossund feur.** Gallic. *Feu reverberatoire.* Angl. Reverbering fire.

IGNIS SACER, idem quod *Erysipelas*: quidam tamen pro Herpete sumunt.

IGNIS SILVESTRIS, idem quod *Phlyctæna.*

IGNIS SUPPRESSIONIS, est ignis supra arenam.

IGNITIO, est calcinatio per ignem facta. Belg. **Kalkmaking.** Germ. **Kalckbrennung.** Gall. *Calcination de chaux.* Anglicè. Calcination by fire.

ILE, est cavitas à thorace ad coxæ ossa; in animalibus omnibus, homine & ove excepto, intestina omnia *Ile* appellari annotat *Plinius.* ab εἰλέω circumvolvo. Belg. **Ingewands hol.** German. **Die gedarme holl.** Gallicè. *Cavité pour les boyaux.* Angl. Cavity for the guts.

ILEUM MORBUS, vide *Iliaca passio.*

ILIA, partes dicuntur laterales ipsius abdominis, inter costam & pubem: *Celso* λαγῶν, νεφρεῶν, λαπάρη.

ILIACA PASSIO, sive *dolor iliacus*, *miserere mei*, *Volvulus*, *Tormentum*, & *Chordapsus.* Est dolor in intestino ileo cum pertinaci alvi suppressione & horrendo vomitu, quo primum humores, deinde alvi fæces fætentes excernuntur, cum insigni anxietate, & periculo mortis tanto, ut rarissimè evadant. Solet hæc passio Herniæ non restitutæ sæpe supervenire. Belgic. **De kronkel / darmking / darmbraken / ontfermt uw myner / lanck-eubel.** Germ. Darmgicht / grimmen. Gall. *Iliaque Passion.* Angl. The Iliak peane in the guts.

ILIA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ILIACA VASA, est bifurcatio illa truncorum descendentium arteriæ magnæ, & venæ cavæ, in abdomine intra pelvis regionem. Belg. **Scheidinge der baten des onderbuiks.** Germ. Theiling der gefasser im dem under bauch. Gall. *Vaisseax Iliaque.* Angl. The Iliak Vessels.

ILIACUS MUSCULUS, est unus ex iis qui femur flectunt, inseritur tendine, qui Psoas musculi tendini connascitur, oritur à tota cavitate interna ossis ilii tenui carnosoque initio. Belg. **Darmbeens spier.** Germ. Darmbeins mauß. Gall. *Muscle Iliaque.* Angl. The Iliak brawne.

ILINGUS, vide *Scotomia.* ab εἱλίσσω circum volvo.

ILIUM, est intestinum tertium tenuium: oritur ubi jejunum desinit; & finem ad cæcum assequitur. Longitudine unam & viginti palmas æquat. ab εἱλέω circumvolvo. Belg. **De omgewonde darm.** Germ. Der lange darm. Gall. *Le long boyau, intestin iliaque.* Anglic. The Winding or, turning gut. Iliak gut.

ILIUM OS, est pars ossis Innominati: sic dicitur quod intestinum ilium continet. Circumferentia ejus circularis est, pars superior latissima, connectitur ossi sacro. Superior pars spina, interior costa, & exterior dorsum appellatur. amplius est mulieribus, propter partum, quam viris. Belgic. **Darmbeen/ heupebeen.** Germ. Darmbein. Gall. *l'Os Iliaque.* Angl. The gut's bone, Iliak bone.

IMBECILLITAS, denotat eum gradum, in quo qui consistunt, nec alacres sunt, nec validi ad labores & exercitia, unde facile defatigantur & delassantur, tales sunt pueri, senes, valetudinarii & reconvalescentes. Hi enim omnes tabe aliqua tùm in pinguedine & carne, tum in succis laborant, ve-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

rum si in ægris consideretur imbecillitas, nomen adipiscitur aliud, quod indicat majorem imbecillitatem, qualis est virium jactura, prostratio, dispendium, debilitas, languor, hæc ægris evenit, & hoc magis, quo morbus morti propinquior; in qua maximè consumptis viribus, omnes denique deficiunt, atque in hac etiam majus vel minus dispendium est, & ad plures vel pauciores motus impotentia. In hac lædunter motus artuum, vel respirationis, vel cordis. Belg. **Swakheid.** German. **Schwachheit.** Gallic. *Foibleſſe, debilité.* Anglic. Weakneſſe, Feebleneſſe.

IMMERSIO, est quando metalla vel mineralia rei alicui corrodenti immerguntur, ut tandem in calcem redigantur. Estque sicca vel humida. Belgic. **Indoukelinge.** Germ. **Eintunckung.** Gall. *Immersion.* Angl. Ducking, dipping.

IMMERSUS MUSCULUS, idem quod *Infrascapularis.*

IMPERFECTA CRISIS, vide *Crisis.*

IMPETIGO CELSI, idem quod *Lepra Græcorum*, quatuor species proponit *Celsus.* Minimè mala est, *inquit*, quæ similitudine scabiem repræsentat, nam & rubet & durior est, & exulcerata & roditur. Distat autem ea, quia magis exulcerata est, & varis similes pustulas habet: videnturque esse in ea quasi bullulæ quædam, ex quibus interposito tempore squammulæ solvuntur, certioribusque hoc temporibus revertitur. Alterum genus peius est, & simile papulæ ferè, sed asperius, rubicundiusque, figuras varias habens. Squammulæ ex summa cute decidunt, rosio major est, celerius & latius procedit, certioribusque etiam, quam prior, temporibus & fit, & desinit, *Rubra* nominatur. Tertia, etiamnun deterior est. nam & crassior est & durior,

& ma-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

& magis tumet, in ſumma cute finditur, & vehementius rodit. Ipſa quoque ſqammoſa, ſed nigra eſt: proceditque, & latet & tardat: minus vero errat in temporibus, quibus aut oritur aut deſinit, neque ex toto tollitur, *nigræ* cognomen eſt. Quartum genus eſt, quod curationem omnino non recipit, diſtans colore: nam ſubalbidum eſt, & recenti cicratrici ſimile, ſquammulaſque habet pallidas: quaſdam ſubalbidas, quaſdam lenticulæ ſimiles: quibus demptis, nonnunquam profluit ſanguis. Alioqui vero humor ejus albidus eſt, cutis dura atque fiſſa eſt, proceditque latius. Hæc vero omnia maximè genera oriuntur in pedibus, & manibus atque ungues quoque infeſtant. Idem impetigo quibuſdam ſonat ac lichen. vide *lepra Græcorum.*

IMPETIGO *Plinii*, idem quod *Lichen Græcorum.*

IMPRÆGNATIO, eſt ſpecies imbibitionis, quando res aliis rebus implentur; verbi gratia, ſi tartarus viribus emeticis ab antimonio imprægnatur: vel quando ſal alcali ab acido liquore ſaturatur.

INAPPETENTIA eſt, quando cibus propter fermentum in ventriculo diminutum vel motum reſpirationis debilem, non appetitur. Belg. **Slappe eters-luſt.** Germ. **Unluſt der ſpeiß.** Gall. *Degout.* Angl. Loathing.

INAURATIO eſt, quando Pilulæ auro foliato obducuntur. Cum nempe Pilulæ in capſula claudantur, & una cum foliis auri circumagitantur. Belgic. **Vergulding.** Germ. **Verguldung.** Gall. *d'Orer.* Angl. To gild Pils.

INCARNANTIA, & INCARNATIVA, ſunt medicamenta carnem generantia. Idem quod *Sarcotica.*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

INCERATIO est mistio humoris cum re sicca, per combibitionem lentam ad consistentiam ceræ remollitæ. Græcis ἐγκήρωσις.

INCIDENTIA, idem quod *Attenuantia.*

INCINERATIO, est ignitio, qua corpora vegetabilium & animalium in cineres, igne violentiore rediguntur. Belgic. **Aschmaking.** Germ. Aschmachung. Gall. & Angl. *Incineration.*

INCISIO, fit varie modo, recta, crucialis, triangularis &c. vide *Encope.*

INCISORES DENTES, idem quod *Primores dentes.*

INCISORII, idem quod *Primores.*

INCORPORATIO, est commistio, qua statim humida cum siccis in unum corpus per formam massæ contemperantur, itaque hic non fit lenta nutritio, sed tantum humoris statim additur, quantum ad corporis misti consistentiam requiritur, ut fiat veluti pasta, unde & *Impastatio* nominari potest, in nonnullis *Subactio.* Incorporatæ autem res in calore digestorio relinquuntur, ut mutua actione, & passione crasin communem nanciscantur. Belg. **Lijfmakinge.** Germ. Leibmachung. Gallic. & Anglic. *Incorporation.*

INCRASSANTIA sunt, quæ crassis ramosisque partibus prædita, & succis tenuioribus & liquidioribus nectendo, consistentiam crassiorem & stabiliorem ipsis conciliant. Belg. **Dikmakende Medicamenten.**

INCUBUS & INCUBO, Græc. Ἐφιάλτης ab ἐφάλλομαι insilio, est motus tardior qui in somno accidit & insomnio, quando falsò sibi imaginantur aliquem ventri aut pectori incumbere, ita ut compressi spirare, loqui vel clamare se non posse putent, quod si expergiscantur, anxii sunt, turbati, facie ruben-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

rubentes & calentes. Porro in ſuſpiria, in vigilias, & miras ſæpe imaginationes de Diabolo, de hoſtibus, de ſpiritu ad coitum ſollicitante, & cæteris incidunt: re autem bene perpenſa, apparet hoc malum leve eſſe, & quæ in ſomno contingunt, ſuffocationem Hypochondriacam, dicitur & *Suppreſſio nocturna*. Belg. **Nagt-merry/ mare.** Germ. **Alp/ Marr/ ſchrätteleim/nachtmannlein.** Gall. *Chauſſe-máre*. Angl. The Night-mare.

INCURVATIO, idem quod *Cyrtoma*.

INCUS eſt unum ex oſſiculis in aure interna contentis. Molarem dentem refert & malleo ſubjacet. habet inferne duos proceſſus: unum breviorem, oſſi ſquammoſo innitentem; alterum longiorem ſuſtinentem verticem ſtapedis ſive oſſis triangularis, quod cochleæ inſiſtit, dum baſi latiuſculâ feneſtræ ovali immergitur. Belg. **Het Ambeelt-been.** Germanic. **Amboß.** Gall. *Enclume*. Angl. Anvile.

INDEX, *Indicator*, *Salutaris* & *Demonſtratorius digitus*. Græc. Sæpe dicitur λειχανὸς à lingendo; eſt digitus pollici proximus, ſic dictus, quia hoc digito aliquid demonſtratur, ideoque δεικτικὸς à δείκνυμι Græcis appellatus. olim de diebus futuram criſin pronuntiantibus velut indicantibus dicebatur δάκτυλος. Belgic. **De wijs-vinger/ voorſte vinger.** Germanic. **Der zeiger.** Gallic. *Le ſecund Doigt*. Anglic. The Fore-finger.

INDICANS nihil aliud eſt, quam quoddam in corpore ſecundum aut contra ſanitatem obſervatum & deſignatum, cujus gratia aliquid fieri dicitur, quod ei conferre debeat. Belgic. **Het aanwijſende van 't gene moet gedaan werden.** Germanic. **Anzeigung.** Gallic. & Anglic. *Indication*.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

INDICANTES DIES sunt, qui crisin certis diebus futuram indicant; qui propterea indicantes & comtemplabiles dicuntur: & sunt cujusque septenarii medii quaterni, ut dies quartus, undecimus, decimus septimus, vigesimus quartus. Sed illa enumeratio apud nostrates vana est, & jam ex facultate medica explosa. Belg. **Aanwijs-dagen.** Germanic. **Anzeig-tagen.** Gallic. *Iours indicantes.* Angl. Days indicant.

INDICATIO Belgis **insicht**/ est id, quod demonstrat quid in morbis sit faciendum. estque triplex *præservatoria*, **verhoedende**/ quæ sanitatem à morbis præservat. *Curativa*, **genesende**/ quæ morbum jam inductum expellit. Et *Vitalis*, **versterkende**/ quæ vires & victus rationem respicit. Scopi à quibus indicationes sumuntur, trito hoc disticho comprehendi solent:

Ars, Ætas, Regio, Complexio, Virtus,
Mos, & Symptoma, Repletio, tempus & Usus.

Gr. ἔνδειξις.

INDICATOR, est unus ex musculis, digitum indicem extendentibus.

INDICATUM est illud ipsum juvans, sive id quod indicanti congruit, aut consequens agendum, sanitatis restaurandæ gratia.

INDICES DIES, vide *Critici Dies.*

INDIGNATORIUS MUSCULUS, est musculus oculum abducens, ad latus in parvum angulum. Belg. **De verontwaardiger.** Germ. **Unwirschiger mauß.** Gallic. *Muscles Mescontentes.* Anglic. The discontent brawn.

INDURANTIA, vide *Sclerotica.*

INDUSIUM, idem quod *Amnios.*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

INEDIA, est abstinentia à cibis, sic ut minus solito comedamus. Belgic. **Onthrekkinge van spijse.** Germ. **Mangel an nahrung.** Gall. *Faute de boire & de manger.* Angl. Abstaining from meat.

INFIMUS VENTER, vide *Abdomen.*

INFLAMMATIO vide *Phlegmone.*

INFLATIO, est partis alicujus, à flatibus distensio. Græc. ἐμφύσημα & ἐμπνευμάτωσις. Belgic. **Opblasinge.** Germ. **Auff-blasung.** Gallic. *Boursoûflure.* Angl. Up blasing.

INFRASCAPULARIS MUSCULUS, sive *Subscapularis* & *Immersus* dicitur: a scapulæ inferiore latere, carnosus latusque defertur, atque in ligamento tertio humeri finem suum assequitur, sed tendine cæteris latiore. Belg. **Onderschouderblads spier.** Germ. **Under schulterbeins mauß.** Gallic. & Angl. *Muscle infrascapulaire.*

INFRASPINATUS MUSCULUS, sive *Suprascapularis secundus*, sub spina scapulæ à basi profectus, cum suprascapulari secundo carnosus & crassus, brevi latoque tendine in humeri ligamentum, quod numero quartum constituunt, excurrit. Belg. **Bovenschouderblads spier.** German. **uberschulterbeins mauß.** Gallic. & Anglic. *Muscle suprascapulaire.*

INFUNDIBULUM vulgo *Tritorium*, est vas transmittens in summitate latum, quos paulatim in fistulam cuspidatam desinit. ex metallo fabricatur vel ex vitrò. Græc. χόανος & χόανον. Belgic. **Een tregter / tremmelle.** Germ. **Eingus.** Gall. *Un entonnoir.* Angl. A Tunnel, Funnel.

INFUNDIBULUM CEREBRI, πύηλος ληνὸς *Herophilo.* Idem quod *Choana.*

INFUNDIBULUM RENUM, est pelvis qua ex renibus, ad ureteres & vesicam urina transit. Belg.

Belg. Bekken. Germ. Becken. Gall. *Baſſin.* Angl. Baſin.

INFUSIO eſt extractio virium ex ipſis Medicamentis, per liquorem convenientem facta : quæ ſi purgans fuerit, unica vice abſorberi poteſt, cui proprie nomen competit. Græc. ὑποβρέγμα. Dicitur & *Maceratio* vel *Dilutum.* Belg. Een afweiſel. Ger.. Einguß. Gall. *Infuſion.* Angl. Idem.

INGREDIENTIA, dicuntur varia ſimplicia, quæ unicum compoſitum conſtituunt.

INGUEN Græc. βουβών dicitur ille locus à flexu femoris ad pubem. Belg. De lieſſen / heupen / eigeniſſe. Germ. Die ſcham am leib. Gallic. *l'Aine.* Angl. The groine.

INJECTIO INTESTINALIS, idem quod *Clyſter.*

INIUM, eſt initium medullæ oblongatæ, quod eſt ſenſorium commune, quia ſenſationes ſive ſpecies ab organis externis exceptæ, ibi per nervos deferuntur. ab ἴς fibra, eo quod fibræ nervoſæ ibi loci tanquam in camera & loco communi terminantur. Belg. Het begin van 't lange merg. Germ. anfang von der ruken marck. Gall. *Commencement de Mouelle de dos.* Angl. The Beginning of the oblongated marrow.

INNOMINATA *Tunica Oculi*, eſt tendinum à muſculis, oculos moventibus, ſubtilis quædam expanſio, ad iridis uſque ſive corneæ membranæ circumferentiam producta. Belgicè. De ongenoemde oog-rok. Germ. ungenanten aug hautlein. Gallicè. *Tunique d'Oeil innomine.* Angl. Tunicle Innominate.

INNOMINATUM Os, aliis os coxæ, vel ilium, ad latera oſſis ſacri eſt, conſtans ex tribus oſſibus, *Ilio*, oſſe *Pubis & Iſchio*, per cartilagines junctis, uſque ad ſeptimum annum, ex triplici linea diſtinctum apparent, ſed adultis in unum os coaleſcunt.

Belg.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Belg. **Het ongenoemde been.** Dicuntur etiam cuneiformia, ossa innominata. Germanic. **ungenanten bein.** Gall. *l'Os Innomine.* Angl. The innominate bonn.

INNOMINATUS HUMOR sive insitus, est humor secundarius à veteribus dictus, ex quo corpus nutriri putabant. Sunt enim isti humores nutritii quatuor: Innominatus, ros, gluten, cambium. Belg. **De ongenoemde vocht.** Germ. **ungenanten feucht.** Gall. *Humeur innomine.* Angl. The Innominate licour.

INQUIETUDO, est motus convulsivus musculorum, in lumbis, cervice & artubus, quo identidem sese jactant, convertunt, & hinc inde movent ægri de latere in latus, brachia attollentes, pedes & femora ad nates trahentes, modo in ventrem, modo supini decumbentes, jam sedentes in lecto, jam surgentes. Hæc vero Inquietudo evenit vel initio febrium, vel etiam toto tempore, quo febris urget; est quoque ordinarium in ea febre symptoma, quam malignam sive pestem vocant. Dolores etiam graves ad se trahunt Inquietudinem, imprimis vero Cardialgia, Colica & Nephritis. Porro cum delirio sæpe est inquietudo, sed nusquam magis, quam ubi Mors in propatulo est, atque ægri sensim moriuntur, viribus adhucdum aliquando superstitibus. Gr. ταραχὴ. Belg. **Woelentheid.** Germ. **unruch.** Gall. *Inquietude.* Angl. Unquieteneſſe.

INSANIA sive *Amentio* est imaginationis & judicii depravatio, sumitur etiam pro mania, vide suo loco. Græc. ἀφροσύνη. Belg. **Geläheid / dolheid / onsinnigheid.** Germ. **unsinnigkeit / tobigkeit / dollheit.** Gall. *Folie, phreneſie.* Angl. Madneſſe.

INSESSUS, est balneum ventri, inferioribusque partibus dicatum, cui æger ad umbilicum usque insidet. Habentque tales insessus usus varios, qui nonnunquam

quam ad dolorem ſedandum : Interdum ad emolliendum, vel flatus diſcutiendos : & non raro ad menſes ciendos, parantur. Belg. **Een Bad daar men in ſit.** Germanic. **Bad.** Gallicè. *Bain.* Anglicè. A Baine.

INSOLATIO, eſt, quando res macerandæ ſolis calori exponuntur.

INSPIRATIO, Gr. εἰσπνοὴ, eſt thoracis alterna dilatatio, qua aër nitroſus per aſperam arteriam ejuſque partes veſiculares, ſanguini accenſionis gratia communicatur. Cauſa reſpirationis videtur conſiſtere in thoracis dilatatione & in tunicæ fauces, aſperamque arteriam ad intimos uſque receſſus obtegentis, contractione. Belg. **Inademing.** Germ. **Einathemung.** Gall. *Inſpiration.* Angl. Idem.

INSPISSATIO, eſt quando liquida materia evaporando in maſſam tractabilem & conſiſtentem redigitur. Græc. πύκνωσις. Belg. **Verdikkinge.** Germ. **Dickmachung.** Gall. & Angl. *Inſpiſſation.*

INSUCCATIO, eſt quando aloes &c. in ſucco violarum, roſarum &c. inſpiſſatur.

INTELLECTUS, Græc. νοῦς & Σύνεσις. eſt cogitatio, qua homo res objectas cognoſcit. fieri videtur in corpore calloſo, à ſpiritibus ibi expanſis. Belg. **Begryp / verſtant.** Germ. **Der Verſtand.** Gallic. *Entendement.* Angl. The underſtanding.

INTEMPERIES ſeu *Dyſcraſia*, eſt morbus, qui in qualitatum corporis inconvenientia conſiſtit, eaque vel manifeſta vel occulta : Manifeſta eſt vel Simplex, vel Compoſita; ſimplex eſt quando una qualitas peccat; ut intemperies calida, aſpera, rara, dura, acida, ſalſa &c. Compoſita eſt, ubi plures qualitates in vitio ſunt : Ut intemperies calida & ſalſa, frigida & acida &c. Intemperies occulta eſt quæ oritur à qualitatibus venenatis, ut ex aëre, animali-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

malibus venenatis &c. ex aëre provenit; quando nempe nitrum aëreum, ab aquis ſtagnantibus, putridis, diurnis ſiccitatibus, terræ motibus &c. contagioſum evadit; unde febres malignæ, peſtilentiales & peſtes ipſæ naſcuntur : Sublatis quippe vaporibus, id quod reliquum eſt (propter elementum ſulphureum & ſalinum) fætorem contrahit, unde & aër ejuſque nitrum à temperie & κρᾶσις optima deſciſcit & degenerat : idque ſimiliter ex terris ſiccis fieri cenſeo, particulis enim aqueis in altum vectis accreſcunt ſulphureæ & tandem ſalinæ particulæ quæ nitrum aëreum ita aculeatum reddunt, inſtar veneni arcenicalis, Mercurii ſublimati, aut aquæ ſtygiæ, quæ inſpirata ſanguinis maſſam coagulant, erodunt, ſpirituſque avolare faciunt : unde anginæ, pleuritides, bubones &c. producuntur. Belg. **Ongemaetigdheit/ ongetemperthеit.** German. **un mâſſigkeit/ ungewitter.** Gall. *Intemperance.* Angl. Unſeaſonablenes, Untemperantneſſe.

INTENTIO, idem quod *Indicatio.*

INTERCALARES DIES, ſive intercidentes, & ab aliis provocatorii dicti, ſunt in quibus vel ob vehementiam paroxyſmi, vel ob cauſam externam, corpus & ſucci irritantur ad intempeſtivam expulſionem præſtandam : Tales ſunt dies tertius, quintus, nonus, decimus tertius, decimus nonus. Sed illa enumeratio apud ſaniores medicos evanuit. Belgicè. **Tuſſen beyden komende dagen.**

INTERCIDENTES DIES, idem quod *Intercalares.*

INTERCOSTALES MUSCULI in utroque latere viginti duo ſunt, undecim externi & totidem interni : Omnes coſtis intertexuntur. Fibras habent obliquas, & invicem inſtar X ſeſe interſecant. Externi oriuntur à ſuperiorum coſtarum inferioribus par-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

partibus, & oblique versus posteriora descendentes inseruntur in inferiorum partes superiores. Interni è contra. Belg. **Tusschen-ribbige spieren.** Germ. **Zwischen rippicke mauß.** Gall. *Muscles Intercostales.*

INTERCOSTALIS NERVUS, est nervus pari vago à medulla spinali accessorius, qui & in abdomine per omnia viscera spargitur. Belg. **De tussenribbige senuw.** Germ. **Zwischenrippike zehn.** Gallicè. *Nerf Intercostale.* Angl. The Intercostal sinew.

INTERCUS, vide *Anasarca.*

INTERFEMINEUM, idem quod *Perinæum.*

INTERMISSIO FEBRIUM, vide *Apyrexia.*

INTERMITTENS FEBRIS, dicitur, quando unum vel plures dies intermittit, eaque tunc est *Quotidiana, Tertiana & Quartana,* quibus nonnulli quintanam addunt. Belg. **Afgaande koorts.** Germ. **Ablassenden Fieber / ungewisses Fieber.** Gall. *Fievre Intermittente.* Angl. Intermittent Feaver.

INTERMITTENS MORBUS est, quæ quibusdam temporis periodis affligit & remittit. Febres intermittentes oriuntur non à foco quodam fictitio, sed unice ab assimilatione chyli impedita dependent. Belg. **Tusschen lating / gaande en wederkomende ziekte.** Germ. **Ablassendes kranckheit.** Gall. *Maladie Intermittente.* Angl. A Intermittent disease.

INTERNODIUM, est digitorum ossium mutuo colligatio, articulatio & ordine successio. Belg. **De tussen-knoopingen.** German. **Zwischen knopffung.** Gall. & Angl. *Internodation.*

INTERNUNCII DIES, vide *Citrici Dies.*

INTEROSSEI MUSCULI, sive *Abductores*; sunt sex in spaciis metacarpi, tres exteriores & tres interiores, qui cum vermicularibus coëuntes, per late-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

latera exteriora & interiora digitorum incedunt, tendineſque ſuos ad tria internodia extendunt, extenſioni aliquantulum inſerviunt. Externi palmæ incumbunt, interni volæ inter metacarpi oſſa. Ita in pede decem habentur *Abductores interoſſei*, à pedis oſſibus nati, & ſpacia Metacarpi replentes. Externi vel Interni ſunt, illi tendine lato ad primum digitorum internodium per latera aſſurgunt; hi ad ſecundum internodium; nonus vero ad pollicis, ad minimi digiti adductionem decimus inſervit. Belg. **Tuſſchenbeenige ſpieren.** German. **Zwiſſchen beinige mauß.** Gall. *Muſcle entre l'Os.* Anglic. Brawn's between the bones.

INTERPASSATIO dicitur de facculis ſeu fomentis ſiccis, idemque eſt quod interſuere, ne materia incluſa conglomeretur, cujus rei gratia quoque Goſſypio pulveres ſuſcipi ſolent. Belg. **Tuſſchennaeping.** Germ. **Zwiſſchen-nähung.**

INTERSCAPULARIA, ſunt cavitates inter ſcapulam & vertebras.

INTERSCAPULIUM, eſt proceſſus ſcapulæ in gibba ſcapulæ parte, qui vulgo dicitur ſpina.

INTERTRIGO, vel *Attritus*, eſt partium ano vicinarum, ſeu partium inter femora ſitarum, excoriatio, vel pelliculæ abraſio à motu vehementiori, præcipuè equitatione orta. Frequenter id evenit infantibus, ut cuticula in coxis à vera cute ſeparetur & quaſi abradatur atque dolor eo loci excitetur, qui infantes inſomnes atque inquietos reddit. Belgicè. **Smertſel / blik-aars.** German. **Abgegniſſter bleſ von der haut.** Gallic. *Entretail.* Angl. A Galling in the skinne.

INTESTINA, vide *Enterá.*

INTUMESCENTIA, Idem quod *Tumor.*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

INVOLCRUM CORDIS, vide *Pericardium.*

JONTHUS, sive *Varus*, vocatur etiam ἄκνη quoniam hujusmodi tubercula potissimum in ætatis vigore oriuntur. estque tuberculum parvum durum, & callosum, in faciei cute excitatum. Ab ὄνθος fimus, quia faciem deturpat & fædat. Alii ab ἄνθος flos, eo quod circa ætatis vigorem efflorescit. Belg. **Een werte / vlek.** German. **Fleck.** Gallic. *Le Tac.* Angl. A Spot.

IRIS est circulus ille fibrosus oculi pupillæ proximus, variis coloribus distinctus, & ubi iridem constituit cærulea, cæsia vel nigra est. Belg. **De regenboog / het kroontjen.** *Iris* est etiam circulus niger, qui papillam ambit. Belgic. **De boog.** Germ. **Bogen.** Gall. *l'Arc.* Angl. The bowe.

ISATODES, est bilis cærulea, quæ glastum sive isatidem colore refert. Ex ἰσάτις glastum, herbæ nomen, & εἶδος forma. Belgic. **Blaauwe gal / weed-koleurige gal.** Germ. **Blawe gall.** Gall. *Fiel Isatode.* Angl. Blew bile.

ISCHÆMA sunt medicamenta sanguinem sistentia, quæ emplastica, astrictoria, refrigeratoria, vel exsiccatoria sunt vel meatus vasorum apertorum claudunt, vel sanguinis fluditatem & motum vehementiorem imminuunt, vel sistunt. Ab ἰσχύω valeo, cohibeo, & αἷμα sanguis. Belg. **Bloed-stoppende middelen.** Germ. **Blutstürtzende mittel.** Gall. *Etanchement le sang.* Angl. Blood-stopping.

ISCHIAS, est arthritis coxendicis. ab ἰσχὶς lumbus. ὀσφὺς *Hesichio.* Belgic. **Heupe-gicht.** Germ. **Hüfftwehe.** Gallic. *Goutte sciatique.* Angl. A Gout in the hanche bones.

ISCHIUM, est coxa, sive coxendix. Ab ἰσχύω sustineo, contineo; sedentes enim sustinet. Belg. **Heupen-been.** Germanic. **Das hufftbein.** Gallic.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

l'Os de la Hanche. Anglicè, The hip, Hucklebone.

ISCHOPHONUS, est vox Gracilis. ex ἰσχνὸς Gracilis, & φωνὴ vox. Belg. **Kleine stem.** German. **Kleine stim.** Gallic. *Petite voix.* Anglic. A Small voice.

ISCHURETICA sunt medicamenta quæ urinam suppressam emingere curant. ab ἰσχὺς validus & ῥέω fluo. Belgic. **Pis ontstoppende dingen.**

ISCHURIA, est urinæ, vesica contentæ, talis suppressio, qua ejus nihil aut parum excerni potest. Quod in vesicæ aut renum calculo, in obstructione arteriarum renalium vel uretherum, vel urethræ à pituita aut concreto sanguine, aut hærentibus lapillis, contingit. Etiam in sudoribus, vomitu, vel alvi fluxu copiosis: imo in imbecillitate, paralysi vesicæ aut penis, delirio, Apoplexia, Lethargo &c. locum habet. ab ἴσχω cohibeo, & οὖρον urina. Belgic. **Pis-opstopping / opschorting der pis.** Germanic. Harns-verstopffung. Gallic. *Suppression d'urine.* Anglic. Upstopping of pisse vel water.

ISTHMUS, est ea pars, quæ inter os & gulam seu guttur in modum isthmi interjacet. Belg. **Een engte.** Item, Intersepimentum vel Discrimen narium: Interfinium *Isidoro.* Imbrex narium *Arnobio* scitè dicitur. Item ἴσθμιον, στυλὶς, κίων, διάφραγμα. &c. Belg. **Middelschot der neus-gaten.** Germ. Band / naaß locher. Gall. *La taille des narines.* Angl. The ridg of the nostrils.

ITHMOIDEA OSSA, vide *Ethmoides.*

ITINERARIUM est instrumentum chirurgicum, quod urethræ infixum, sphincterem seu collum vesicæ ostendit, ut cum certitudine incisio fiat ad calculum explorandum. Belg. **Een tintel-yser /**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

prouet. Germ. Sucherlin / Wundeyſen. Gall. *Eſprouvette.* Angl. Wound Yron.

JUBA, eſt arundinacea coma effuſa, qualis eſt in milio.

JUDAICUM BITUMEN, vide *Aſphaltes.*

JUDAICUS LAPIS, olivæ ſpecie oblongè rotundus, tener, ſtriis ſecundum longitudinem diſcurrentibus & æquidiſtantibus, ac ſi arte (torno ſc.) factæ eſſent; colore eſt ſubcinereo; duritie ſilici vix cedente; fractus, intus glabra eſt & polita. reperitur in Judæa, unde & nomen accepiſſe videtur, imo & ex Sileſia huc adfertur. Alii putant medullam ſeu cor eſſe lapidis dunenſis, ſive arenacei. Majores vocant maſculos, minores vero fæminas. In Nephritide ſæpe præſcribitur. Belg. **Joden-ſteen.** Germ. **Juden-ſtein.** Gall. *Pierre Iudaique.* Angl. Jiws-ſtone. Dicitur Aetio lapis Syriacus, aliis phenicites, Tecolithos. Arab. Hager alieudi, & Agiar Aliheud.

CHALCITIS, eſt minerale ſimile æri, friabile nec lapidoſum, Sory tenuius, Miſy vero craſſius, tractu temporis ex ſory factum. Pro chalcite Pharmacopæi hodierni vitriolum album, vel uſtum vel non: uti in Emplaſtro Diachalciteos, & Theriaca, licet in Ducatu Brunſvicienſi reperiatur.

JUGALE OS, idem quod *Zygoma.*

JUGULARIS VENA, eſt illa quæ juxta jugulum cranium petit. Belg. **De krop-ader.** German. **Halß-ader.** Gall. *Veine jugulaire.* Angl. The Throate Veine.

JUGULUM idem quod *Furcula.*

JUJUBÆ, eſt prunorum ſpecies, extus rubræ ſunt, dulcem habentes ſaporem; arbor prunum vix ſuperat folia habet parva, & ſerrata. ex Italia fructus

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tus nobis adferuntur, qui in pectoris morbis usui sunt. Belg. **Jujuben / hoest-pruimen.** German. Brust-beerlein. dicuntur & *Ziziphæ.*

JULAP vide *Julepus.*

JULAPIUM, idem quod *Julepus.*

JULEP & JULEB, vide *Julepus.*

JULEPUS, est medicamentum liquidum internum sapore gratum & perspicuum, ex liquore idoneo cum syrupo vel saccharo ex tempore sine coctione mixtum, in tres quatuorve doses ad alterandum vel refrigerandum compositum. Constat communiter ex libra, una & semisse aquæ hordei vel ex aquis destillatis, rarissime vino, ex syrupo refrigerante ribesiorum, berberorum, violarum &c. frequenter aliquot guttæ spir. sulph. vitrioli, salis &c. ad gratum saporem admiscentur. *Juleb*, unde *Julepus*, nomen persicum est, idemque sonat quod potio dulcis *Arabibus* vox julebi à syrupis non distinguitur. Mos illa præscribendi jam à verioribus medicis prorsus evanuit, quia alterum tantum nocent quam prosunt. Belgicè. **Een hoel-dranck.** Germanicè. **Kuel-tranck.** Gallicè. & Anglicè. *Julep.*

JULUS. *Juli* sunt folia primum erumpentia. Belgic. **d'Eerste uitbreekende bladeren.** German. **Die erste schötzling.** Gallic. *Chatton.* Anglic. Leafs first breaking out. Strictè notat juglandis arboris flores longiusculos, cum foliis prioribus apparentes. Belgicè. **Bloepsels voor de vrucht.** Germanicè, **Die drateln** vel **nuß-blut.** Gall. *Chatton de noyer.* Anglicè. Long Flowers called caskins.

JUNCTURA, idem quod *Diarthrosis.*

JUPITER, per Jovem Chymici significant *Stannum*; putant quoque ex planeta jove influentias

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

fieri in certa sublunaria corpora; sed hæc potius mera figmenta quam verisimilitudines sunt. Belg. Tin. Germ. Zinn. Gall. Etain. Anglic. Pewter, Tinne.

JUVANS, *Auxilium*, *Remedium*, idem quod *Indicatum*.

JUXTANGINA, est anginæ species, quæ dicitur *Cynanche*, vide suo loco.

IXIA, idem quod *Cirsos*, sive *Varix*.

K.

KERMES, *Chermes*, *Coccus Infectoria*, *Granum & Coccus Baphica*, *Granum Tinctorum*, *Scarlatum*. Fructus est famosissimi fruticis; qui inscribitur Ilex in quo *Coccus Baphica*, nascitur in creta, uti & multis Hispaniæ locis, in Narbonensi etiam Gallia & Provincia, &c. Belg. Scharlaken bessen. Germ. Scharlach beer / Kermes-körner. Gall. *Du Vermillor*, *Oraine d'eschuriate*, *Scherley*. Angl. Chermes berries.

L.

LABELLA LEPORINA, vide *Labia Leporina*.

LABDANUM, idem quod *Ladanum*.

LABES, est is cui labia prominent. Gr. χειλὼν & χειλών.

LA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

LABES, eſt macula. Græc. σπίλος.

LABIA LEPORINA dicuntur ea, quæ ob vitioſam conformationem non cohærent quæ nonnullis Roſtra leporina. Belg. **een Hazemont.** Germanicè Haſen ſcharten. Gall. *Bec de Liévre.* Anglic. Hare Mouth.

LABIA PUDENDI MULIEBRIS, pudendum proprie eſt, inter quæ rima eſt externa conſtituta, extuberantias habent, quæ monticuli veneris dicuntur, pilis decorati. Sunt corpora oblonga, mollia atque ſubſtantiam habentia, qualis nulla eſt in toto corpore; partim ex cute & carne, partim & ſpongioſa, cui pinguedo ſubjacet duriuſcula. Inferna labiorum commiſſura, in virginibus tenſa eſt, conſtricta ac veluti ligamentoſa, in corruptis laxæ, & in his quæ pepererunt laxior. Belg. **De lippen van de vrouwelykheit.** German. Schaam-läffzen. Gall. *Levres de parties honteuſe d'une femme.* Angl. The Lips of the privitie of a woman.

LABIS, eſt *Volſella*, ſive *Forceps*, qua aliquid extrahendi cauſa apprehenditur. Græc. λαβίς.

LABIUM & LABRUM, eſt illa pars quæ os noſtrum à parte ſuperiore & inferiore clauditur, ſive oris margo. Sic & *Labia* dicuntur, quibus interiora muliebris pudendi clauduntur. Ita & vulnerum extremitates *Labia* appellantur. Sic & oſſium proceſſus Labiorum nomine veniunt. Belgic. **Lippen.** Germ. **Läffzen.** Gall. *Levres.* Angl. Lips.

LABOR, idem quod exercitium. *Laboratores Chymici*, vulgo **een Laborant.** German. Ein Laborant.

LABORATORIUM, eſt ille locus, in quo Chymici ſuas operationes magna cum inſtrumentorum & fornacum pompa peragunt; mihi omnia illa ſimpliciſſima ſunt, & unica fornace ex tribus aut quatuor

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tuor instrumentis omne quicquid volo perago. Sic & omnis officina pharmaceutica, laboratorium est. Belg. Een Stook-plaats. Germ. Distillier-platz. Gall. *Un lieu pour distiller.* Anglic. A place for the distilling.

LABRUM, est vas in quo *Balneum* instituitur. Idem quoque significat quod *Labium.*

LABYRINTHUS, est corpus gyris & circumrotationibus inflexum, sicut os quoddam auris internæ, & cerebri exterior facies. Belg. Doolhof des ooris.

LAC Græc. γάλα, est liquor albus ex mammis, vel uberibus emulctus; fit sequestratione chyli à sanguine arterioso, per glandulas mammillares. Lactis generatio incipit plerumque post fœtus gestationem vel paulo ante partum: definit vero in vetulis, gravidis & menstruatis. Ipse quoque chylus, lactis denominationem meretur. Sic & albi succi ex taraxico, papavere, tithymallo, esula &c. emanantes, lac vocantur. Belg. Melk. Germ. Milch. Gallicè *Du Laict.* Angl. Milke.

LACCA, in Pegu vasta invenitur arbor, foliis quodammodo pruni, in cujus furculis & minutioribus ramulis magnæ alatæ & punicei coloris (non alatæ enim non laborant) formicæ, in terræ visceribus aliisque locis enatæ, hanc laccam elaborantes inveniuntur: hæ super flores, frutices, arbores ac herbas circumvolitant, ex quibus non secus ac apes, laccæ conficiendæ materiam colligunt, ac in communes operas conferunt. Atque hoc modo ramuli laccæ materia circumvolvitur, uti ad nos deferuntur. Eodem fortè modo & in aliis regionibus colligitur, uti in Sumetra insula, Bengala, Martaba, Malavar &c. Lacca colorem habet rubram, & diaphanam; fumum igni injecta gratum emittit.

LA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

LACERTUS, vide *Brachium.*

LACHRYMALE PUNCTUM, est foramen ossi nasi insculptum, per quod lachrymarum materia, ad nares transit; si punctum illud ex ulcere caruncullæ occallescat, *Fistula* inde oritur *Lachrymalis*. Belg. Het Traan-gat. Germ. Thränloch. Gall. *Un trou pour larmes.* Angl. The Tears hole.

LACHRYMÆ sunt humiditates, quæ à glandulis oculi ad oculos humectandos secernuntur, quæ si nimiæ fuerint, ita ut à puncto lachrymali non recipiantur, extra oculos decidunt, & lachrymarum nomine veniunt. Belg. Traanen. Germ. Thränen. Gall. *Les Larmes.* Angl. Terras. Item *Lachryma*, est quoque humor è plantis tum sponte effluens (sive is concrescat in oleum, resinam, gummi, sive non) tum facta incisione, erumpens, uti lachryma Thuris; opii, sanguinis draconis, &c.

LACHRYMALIS DUCTUS, vide *Ductus Lachrymalis.*

LACONICUM, sive *Caldarium & Assa*, sive *Balneum aëreum*, cella olim erat nullam aquam intra se continens, ad provocandum sudorem potissimum instituta, & ob id à nonnullis *Calida sudatio* sicuti à *Cicerone & Celso Assa* nuncupata. In hac vapor calidus, seu calor siccus inclusus sudorem provocabat. Belg. Een droog bad. Germ. Truck bad. Gall. *Un bain sec.* A. Drye baine.

LACTATIO, est lactis pro infantis nutritione ex mammis exsuctio. Belg. Melking. Germ. Milchsäugung. Gall. *Tirement de lait.* Angl. Milking.

LACTEA FEBRIS, est illa, quæ primis puerperii diebus puerperis supervenit. Belg. Een Melkkoorts. Germanic. Milch-fieber. Gall. *Fievre lactee.* Angl. The Milke Feaver.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

LACTEA VASA, vide *Vasa Lactea*.

LACTES quidam pro pancreate, vel Menſenterio, alii pro lacteis vaſis ſumunt ; pro inteſtinis tamen non ineptè ſumeretur, *Plauti* enim verba ſunt in Curcul. II. III.

Ita cibi vacivitate venio laxis lactibus.

Hoc eſt, laxis & inanibus inteſtinis.

LACTUCIMINA, idem quod *Aphtha*.

LACTUMIA, idem quod *Achores*.

LACUNÆ ſunt poruli ſive meatus in uteri vagina, ſed nullibi majores quam inferiore parte meatus urinarii, ex ductibus illis materia quædam ſeroſo-pituitoſa emanat, pro ſemine habita, vaginam lubricat, & in Veneris quidem actu magna copia foras prorumpit. Belgic. Slootjes / huiſkens. *Lacuna* Lactantio *Philtrum*, cavum in Labro ſuperiore ſub naribus. φίλτρον. Belg. Het hoozlen in d'opperſte lippe.

LADANUM, ſeu *Labdanum* eſt liquor pinguis ex Ciſti Ledon foliis exudans, qui canicularibus diebus in Cypro, Candia, Lybia, Arabia &c. Inſtrumentis quibuſdam colligitur, & poſtea ſoli, ut induretur, exponitur. Quod ad nos fertur, durum eſt, friabile, colore opacum, cinereum aut ſubnigrum, inflammabile, cujus fumus grati eſt odoris, ideoque in ſuffitibus & odoramentis, uſitatiſſimum.

LÆVIGATIO eſt exactiſſima trituratio, qua Medicamentum aliquod in marmore, porphyrite, vel alio lapide polito, affuſo liquore conveniente, vel etiam vino, mola parva lapidea, manu verſatili, tam diu verſatur, ut in pollinis pulveriſque penè impalpabilis formam redigatur, eo modo, quo pictores colores præparare ſolent. Chymicis dicitur alcool.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

alcool. Belgicè. **Een ontasthaar Poeder-making.**

LAGOCHILUS, qui leporina seu fissa labia habet, ex λαγωὸς vel λαγὸς lepus apud Hesiod:, & χεῖλος labium. Belg. **Een Hasemont.** Vide *Labia Leporina.* Germ. **Hasen scharten.** Gall. *Bec de Liévre.* Angl. Hare Mouth.

LAGOPHTHALMUS, sive *Oculus Leporinus* est, cum superior palpebra oculum non planè obtegit, manente nonnihil aperto oculo, cum somnium capiunt; ejusque sunt quatuor casus, à nativitate; vel cum à perversa consuetudine vel retro spectandi efficitur: vel cum convulsione tunica affligitur; vel cum cicatrix dura remanet à vulnere vel ulcere curato. ex λαγὸς lepus, & ὀφθαλμὸς oculus. Belgicè. **Hase-oogen.** Germ. **Hasenaugen.** Gallic. *Yeux de Liévre.* Angl. The eyes of the Hare.

LAMBDOIDES, est futura cranii posterior à similitudine Λ dicta. Item os Hyoides. ex Λ λάμβδα, & εἶδος forma. Belgic. **Een winkel-naat.** German. **Die drevickigte naat.** Gall. *La Suture lamdoide.* Angl. The Lamdoides future.

LANCETTA est cultellus Chirurgicus, rectus, acuminatus utrimque anceps; in venæ sectionibus, fistulis incidendis, vel ano, pene & utero clauso aperiendis, idoneus. Belgicè. **Een lancet / laat-yser / steek-mesje.** Germ. **Laßeysen.** Gall. *Lancette.* Angl. Launcelet.

LANUGO in Phytologia, sunt filamenta tenella, cuticulæ extimæ instar pilorum seu lanæ adnascentia, uti in verbasco, gnaphalio &c. Belg. **Wolligheyt der bladeren.** German. **Wollichkeit.** Gall. *Lameux.* Angl. Woolie.

LANUGO, item est barbæ in pubescentibus primum rudimentum, lanæ instar prorumpens. Belg. **Blas-**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Vlaſſen-haard / podde-hair. Germ. Gauch-haar/ milchhaar. Gall. *Le poil folet.* Angl. Soft Young haire, downe.

LAPIDES, in ſingulis tribus mundi regnis locum ſibi vendicant: inter vegetabilia, cortices duriores nucleum includentes, dicuntur lapides. In animalibus habentur, uti calculi ex corpore humano. Lapis porcinus, Bezoar &c. Inter mineralia ſunt lapides prætioſi & minus prætioſi. Nonnullis quoque imponitur medicamentis, quæ ad duritiem lapideam vel terreſtrem, excocta ſunt.

LAPIDILLUM eſt inſtrumentum chirurgicum in extrahendis veſicæ calculis accommodatum. Belg. **Een ſteen-lepel / lapidil.** Germ. Stein-löffel. Gall. *Un lapidil.* Angl. Lapille.

LAQUEUS eſt vinculum ita nexum, ut attractum vel pondere preſſum, claudatur: utriuſque uſus eſt ad fracta luxataque oſſa extendenda, & repoſita ſuo loco retinenda, ad partes conſtringendas & arctè vinciendas, Differentiæ laqueorum ſunt variæ, nomina ſortitæ vel ab inventoribus, vel ab uſu vel alicujus rei ſimilitudine & figura, vel nectendi modo vel effectu, quæ cum ſine delineatione ſint, vix ex ſola deſcriptione percipientur. Belg. **Een ſtrik.** Germ. Strick. Gall. *Laqs* vel *lacs.* Angl. A Snare.

LARYNGOTOMIA, idem quod *Bronchotomia.*

LARYNX *guttur.* Græcis. λάρυγξ, βράγχος, τραχεῖα ἀρτηρία. *Galeno* tamen λάρυγξ, proprie eſt caput & oſtium aſperæ arteriæ, ſive cartilaginoſæ arteriæ, conſtat ex quinque cartilaginibus. *Primum* θυρεοειδὲς ſive ſcutiforme dicitur, protuberantiam illam in collo, vulgo pomum Adami, conſtituens: *ſecundum* par, κρικοειδὲς ſive annularis, quia inſtar annuli turcici rotunda eſt: *tertia* & *quarta* car-

cartilago aliis unica: sed si membrana exuitur, appareret gemina, dicitur ἀρυταινοειδὲς guttalis & glottis. *Quinta* ἐπιγλωτὶς appellatur, quæ rimam tegit & claudit. Inservit voci & respirationi. à λαρυγίζω clamo. Belgic. **Strotten-hooft / gorgel / de onrechte keel.** German. Gurgel. Gallic. *Le Sifflet, Gorge, Gouille.* Anglic. Head of the Wind Pipe.

LASSITUDO est major defatigatio, & cum dolore aliquo, atque velut tensione motarum partium, quam non modo sentiunt, dum sese movent, sed etiam quieti sedentes, decumbentes, habetque rursus quinque gradus. 1. In tota cute carnibusque sentiunt ac si aciculis pungerentur, maxime si moveant se, aut lassa membra contingant: dicitur *lassitudo ulcerosa.* 2. Cum in membris lassis præter alia ardorem percipiunt, dicitur *Lassitudo Phlegmonodes*, quæ in febribus ipsis citra laborem, aut si velis ab inquietudine evenit. Hinc illud *Hippocratis* spontanea lassitudo morbum denuntiat, id est febrem futuram, quæ jam levis aliqua invasit. 3. Cum in profundo circa articulos, id est, in ligamentis & tendinibus, tensio urget, appellatur *lassitudo tensiva* sive *tenodes.* 4. Cum adhuc profundius in ipsis quasi ossibus, id est in ossium & Epiphysium & apophysium periosteo, contusionis sensum habent, dicitur *Lassitudo contundens* sive ὀστεοκόπος. 5. Lassitudo, quæ emaciatis, gracilibus, Hecticis aut pueris aut senibus facilis est. Græc. κόπος, κάμα. Belgic. **Vermoeytheyt.** German. **Mude.** Gallic. *Lasseté.* Angl. Wearinesse.

LATERALIS MORBUS, idem quod *Pleuritis.*

LATISSIMUS DORSI MUSCULUS, vide *Anisalptor.*

LA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

LAVAMENTUM, idem quod *Fotus.*

LAUDANUM, dicitur de solo medicamento ex opio confecto, idque *Laudanum* opiatum vocitant, ob vires nempe quas præstat Laudabiles. Nonnulli dictum esse putant ab articulo barbarico & anodyna, quasi dicas *l'Anodyna*; alii quod Ladanum cyprium æmuletur. Occurrunt variæ apud Authores descriptiones. Dolores intollerabiles pellit, & fluxus quoscunque sistit.

LAXANTIA sunt medicamenta, quæ benignis stimulis emolliendo & detergendo, fæces ex intestinis evacuant. Belgic. **Sachte uytdrijvende middelen.** German. **Laxirende mittel.** Gall. *Remede laxative.* The laxatif remede.

LAZULI LAPIS, est lapis intensè *cæruleus*, non pellucidus, aureis punctulis, aut venulis exornatus, Armenio durior. Exinde præparatur color *ultramarinus* vulgo dictus. Alius est fixus, ex oriente ferè allatus, qui colorem in igne non mutat; & alius est non fixus, cujus color in igne disparet, & is in Germaniæ locis reperitur. Pro deponenda alvo adhibetur intus. Belg. **Lazuur-steen.** Germ. **Lazurstein.** Gallic. *La Pierre d'Azàr.* Anglic. Lazurstone.

LENIENTIA, idem quod *Laxantia.*

LENO, & *Linon* est torcular *Herophili*, est ille locus ubi sinus tertius meningis primo, secundo & quarto jungitur. Belg. **De Pers.** Germ. **Trott / kelter.** Gall. *Pressoir.* Angl. A Presse.

LENTA FEBRIS est, qua homo lentè & emarcescendo consumitur, huic adsunt quoque viscerum quorundam obstructiones. Belg. **Taye en trage koors.** Germ. **Ein langsames Fieber.** Gallic. *Fievre Lente.* Angl. Longsome Feaber.

LEN-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

LENTICULARE INSTRUMENTUM pertinet ad operationes Chirurgicas, quo ossa minus glabra, poliuntur. B. **Wilwyps-tuig / polyst-tuig.** German. **Glattzuig.** Gallic. *Instrument pour le polir.* Angl. Instrument for the polishing.

LENTIGINES, sive *Ephelides*, sunt maculæ lentes colore referentes, quibus, in fœminis præcipuè, facies imprimis, interdum & Manus, Brachia, & thoracis pars superior aëri exposita, nunc densius, nunc rarius, quasi guttatim, conspersa est, sine omni dolore & molestia, in quibusdam æstatis solum tempore apparentes, hyeme vero evanescentes, in quibusdam verò perennantes. Græc. φακὸς. Belg. **Somer-sproeten.** German. **Sommerflecken.** Gall. *Des Lentiles.* Angl. Freckles.

LEONTIASIS, idem quod *Elephantiasis.*

LEPIDOIDES, est sutura cranii *Mendosa*, sive *Squammosa*, à relatione appellata. Vide *Mendosa.* Ex λεπὶς Squamma, à λέπω decortico, & εἶδος forma. Belg. **De schub-naad.** Germ. **Schup-naat.** Gall. *Suture Mendose.* Angl. The Scaly Suture.

LEPORINA LABIA, idem quod *Lagochilus.*

LEPRA est scabies sicca, qua cutis in squammulas, piscium instar mutatur: Differt à *Leuce & Alpho* eo quod lepra aspera est ad contactum & pruritum inducit; quandoquidem cutis sola affecta est, ideoque excoriata cute, subjecta caro sana apparet. à λεπρόω Scabrum reddo. Belg. **Lazerie.** Germ. **Die Maltzey / aussatz.** Gall. *Lepre, Ladresie.* Angl. Leprie.

LERPA ARABUM, Idem quod *Elephantiasis Græcorum.*

LEPRA GRÆCORUM, sive *Impetigo Celsi*: ἀπὸ τῶν λεπίδων à squammis denominata. Summus quidam *Pseræ* seu scabiei gradus est, mox autem in prin-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

principio, ne quis authorum lectione turbetur, observandum, nos hic de *Græcorum Lepra*, non de *Arabum* loqui. Quem autem Arabes *Lepram* nominant, ille *Græcorum* est *Elephantiasis*, qui nihil aliud est, quam universalis totius corporis *Cancer*; dum inquit: *Lepra* est morbus ortum habens ex bile atra per totum corpus sparsa, unde intemperies partium, forma & figura, & tandem etiam ipsa continuitas corrumpitur, & est cancer communis corpori toti. *Græcorum* vero lepram nominant *Arabes Albaram nigram. Albaras nigra*, idem est quod Impetigo excoriativa, & est scabiositas accedens cuti, aspera, vehemens, & facit squammas piscium, cum pruritu. Major in *Lepra* est humorum corruptio & intemperies, quam in *Scabie*, & in scabie solum quædam corpora furfuracea decidunt, in *Lepra* autem velut squammæ piscium; ita ut à pruritu per scabiem ad Lepram fiat transitus. Nam pruritus est levis quædam cutis, asperitas, in qua, nisi forte violentius scalpatur, nihil ex cute decidit: in scabie postea jam humor evidentior est, & scalpentibus furfuracea quædam corpuscula, sed squammosa, seu scalpentibus, seu non scalpentibus decidunt. Etenim in scabie materia est tenuior, & summam saltem cutim depopulatur: deinde in *Lepra* materia crassior est, & non solum summam superficiem, sed etiam profundiora cutis depascitur. Græcorum hanc *Lepram* procul dubio sub impetiginis nomine proposuit *Celsus*. Non vero *Lichenem Græcorum*, quæ aliis impetigo dicitur, intellexit. Belg. **De Griekse Lazerie.** Germ. **Maltzey von der griecken.** Gall. *Lepre de Grece.* Angl. Leprie Grecke.

LEPORINUS OCULUS, vide *Lagophthalmus.*

LEPTUN-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

LEPTUNTICA, Idem quod *Attenuantia.* à λεπτύνω attenuo.

LETHARGUS, eſt ſopor in morbis, profundior quam in comate vigili, ſed minor quam in comate & caro: tum quoque delirium & febris adſunt. Tumet facies, ſudant & aliquando ſudorem frigidum, oblivione tenentur, ut matulam fortè manu tenentes, mox ejus obliviſcantur: Urina turbata eſt, & febris cum lenta, tum acceſſiones habens. Ex λήθη oblivio. Belg. Slaap-koorts. Germanicè Die ſchlaff-ſucht / ſchlaff-fieber. Gall. *Lethargie.* Angl. A Dropſie.

LEVATOR MUSCULUS, eſt unus ex ſcapulæ muſculis, ita per excellentiam nuncupatus, à transverſo ſecundæ, tertiæ & quartæ, nonnunquam quintæ colli vertebræ proceſſu, vario fibroſorum faſciculorum cætu emergens, circa medium intricatiſſime connectitur; quæque etiam carnea alterius claſſis fibram nervoſam ſive tendineam recipit. Validus ex parte carneus ex parte tendineus, elatiori atque inferiori ſcapulæ angulo infigitur, atque hic ſcapulam elevat. Dicitur & *Patientiæ Muſculus.* Belg. Opligtende ſpier. Germ. Aufhebende muſk. Gallic. *Muſcle Levatoire.* Anglic. The Uplifting brawn.

LEUCE eſt mutatio, in qua pili, cutis & nonnunquam ſubjectæ carnes in album colorem mutantur; caro acu puncta non ſentit, nec ſanguinem emittit ſed humorem lacteum. Dicta eſt λευκὴ à populo alba: quoniam, ut in illa arbore, ſunt veluti quædam lanugines, ſic in iſtoc affectu apparet albedo in ipſa cute; differt ab *Alpho* quod *Leuce* altius penetret & cutim mutet, ita ut etiam pili immutentur, à λευκόω album reddo. Arabibus *Albaras alba.* Belg. De witte-laſerp. Germ. Weiſſe malt

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

maltzey. Gallicè. *Lepre blanche.* Angl. White leprie.

LEUCOMA, est cicatrix alba in cornea oculi tunica. à λευκὸς albus Belg. **Een wit lid-teiken op 't oog.** Germanic. Weiß aug zeichen. Gall. *Cicatrice blanche sur l'Oeil.* Anglicè. White scar in the eye.

LEUCOPHAGUM, fit ex amygdalis in aqua rosarum maceratis, & carne caponis vel perdicis elixa, tusa & per setaceum trajecta: usus est in phthisi. Ex λευκὸν album, & φάγω edo. Belg. **Een wit toebereidsel.** German. Weiß zubereitung. Gall. *Blanc manger.* Angl. Whit preparing.

LEUCOPHLEGMATIA, est Anasarca pituitosa, sive hydrops per totius corporis ambitum, ex λευκὸν album, & φλέγμα pituita; Belg. **De witte zugt / ongedaantheit.** Germ. Weisse-sucht. Gall. *Hydropisie Pituiteuse.* Angl. Pituitous dropsie.

LEUCOPIPER, vide in *Piper.*

LIBRA, apud medicos uncias duodecim pendet, apud mercatores sexdecim. Summitur quandoque pro *mina.* Belg. **Een pond.** German. Ein pfund. Gall. *Une livre.* Angl. A pound.

LICHEN barbaris *Serpigo* sive *Zerna*, *Haliabbas* vocat *Petiginem*, & Sarpedinem; vulgus appellat *Volaticam.* *Lichenes* sunt asperitates quædam cutis, & veluti tumores cum pruritu multo, ex quibus materia emanat. Græci & Arabes duo fecerunt Lichenum genera, alterum benignum & mite: alterum ferum. Atque secundum *Avicennam* alia humida, ex qua confricata manat ros; alia vero sicca: atque humidam magis salvam esse; siccam vero fieri à pituita salsa conversa in humorem melancholicum. Et rursus scribit, aliam etiam Impetiginem excoriari ob vehementem siccitatem, & multitudinem profun-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

fundationis; aliam vero non excoriari; & aliam esse ambulativam & malignam, aliam vero stantem. Alia etiam est antiqua alia recens. Hinc liquet, Scabiem ipsius *Corn. Celsi* nihil aliud esse, quam Lichenes ipsos Græcorum, & Impetiginem Arabum. Fit in toto corpore, sed præsertim in facie & mento, ut habet *Galenus*, est enim Lichen, *inquit*: menti incundissima affectio; quoniam pruriginem multam inducit, facit partium affectarum circumtensionem: periculosa est non parum, proserpit per totam faciem, oculosque interdum contingit, & tandem etiam extremam fœditatem parit. *Lichen Græcorum* est *Impetigo Plinii*, sive inæqualitas cutis, cum insigni pruritu & pustulis siccis, ad vicina serpens & extendens. Belg. De Haar-worm. Germ. Flechten / schwinden / zitterwal. Gall. *Dartre*, *feu volagie*. Angl. Tetter, ringworme, wild-fire. *Lichen* etiam callus in equorum pedibus dicitur; item musci viridis species.

LIEN, idem quod *Splen*.

LIENTERIA, est alvi fluxus, seu levitas intestinorum, qua alimenta crudа parum, vel permistis fæcibus excernuntur, ita tamen ut ab his ista dignoveris. Itaque alimenta non subsistunt in ventriculo, sed mox in alvum præcipitantur, cum murmure aliquo, distensione, dolore & nausea. Hic vero fluxus diu perseverans vires admodum frangit. Ex λεῖον leve, ἔντερον intestinum & ῥέω fluo. Belgic. Spijs-loop / afgang van onverteerde spijs. Germ. Die ruhr / der bauchlauff. Gall. *Flux de ventre*, *Lienterie*. Anglic. To Flixe laxe vel lowseneſſe of the bellie.

LIGAMENTUM Græcis σύνδεσμος est pars solida, & admodum fibrosa, ex simili fere cum cartilagine, materia, ortum ducens, magnitudine, numero,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

mero, situ, varia, lata vel rotunda, prout ad cartilaginis aut membranæ constitutionem accedat, siccior aut humidior, durior aut mollior, minus, magisque lenta & flexilis, colligandis partibus, maxime ossibus, ad faciliorem motum destinatur. Belgic. **Een band / been-band / geel hair.** Germanic. Band / spanaderen. Gallicè. *Ligament.* Anglicè. Idem.

LIGAMENTUM CILIARE, oritur ex circumferentia uveæ tunicæ, ubi duplicata membrana ejus se reflexit ad crystallinum, ligamentum illud seu *interstitium ciliare* dictum, quæ sunt tenuia quædam filamenta ex uvea producta, referentia lineas nigras, palpebrarum pilis similes, & crystallinum humorem cingunt, qui horum ope nectitur vicinis partibus, & cum uvea mobili quoque movetur. Belg. **Oog-hair gelijke band.** German. Augbaargleiche band. Gallic. *Ligament Ciliare.* Anglic. The ciliar ligament.

LIGAMENTA UTERI, impropriè dicta. Duo dicuntur rotunda sive teretia, instar lumbricorum. Oriuntur à lateribus fundi uteri & in ossa pubis desinunt. Alterum par latum est & membranosum, vocanturque *Vespertilionum alæ.* Hæc habentur ad latera fundi. Belg. **De Moeder-banden.** German. Bande der gebärht mutter / mutter bander. Gallic. *Ligament de la matrice.* Anglic. The ligament of the Womb.

LIGULA, idem quod *Clavicula.*

LIMONADA, est species julepi, cui limonum succus, cum saccharo ingreditur. Belg. **Limoen-dzank.**

LINAMENTUM, idem quod *Motet.*

LINCTUS, idem quod *Eclegma.*

LINEA ALBA est tendinum musculorum abdomi-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

dominis, concursus exceptis rectorum tendinibus. Nam tendines obliquorum uniuntur, & ita coëunt ab utraque parte, ut quasi tunicam abdomini obductam forment ac si unicus esset tendo. Alba est & carnis expers, procedens à mucronata cartilagine ad os pubis, estque infra umbilicum angustior, quam supra. Belg. **De witte linie.** German. Weiße linie. Gallicè. *La ligne blanche.* Anglicè. The White line.

LINEÆ FATALES, sunt quædam rugæ in cute frontis, ex quibus multa quædam prædicuntur inepti. Belgic. **Voorseggende linien.** Germanic. Vorsagung tagen. Gallic. *Lignes Fatales.* Angl. Fatall lin's.

LINGUA est membrum in ore contentum, à lingendo dictum, oblongum, latum, crassum, & ad radicem quidem crassius, in extremitate tenuius & acutius; magnitudo mediocris est, ut moveri expeditè possit. In exteriori linguæ parte, superiori sc: regione, copiosissima quædam corpora, serie quadam disposita, ab extrema linguæ superficie foras erumpunt, & modicè incurvata unanimiter, versus posteriorem linguæ partem inclinationem, positionemque habent, ita ut æmulentur pectinem carminatorium: hæc corpora cartilaginosa in bove præcipuè videntur eam referre figuram, quam in aprino dente; in parte inferiori concavitatem quandam exhibent; componuntur ex densa & tenaci materia, fibrosa, quæ quasi virgularum aggeries videtur: circa linguæ latera gracilescunt, ut ferè obliterentur & in basi eorum loco membranosa quædam corpora collocantur, quæ conum, mox obtusiorem papillam æmulantur: singula exposita cornua exteriori linguæ membrana investiuntur; firmiter inplantantur in tenaciori quadam linguæ tunica, & subjecta mu-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

cosa, seu nervosa substantia, iis præcipuè in locis, ubi insignes foveæ pari ordine expositæ observantur, ita ut in parte interiori non exigua eorum portio emineat, quæ in mucosa quodam corpore tenaciter implantantur. Membrana hæc totam investiens linguam in superiori ejusdem area inserta, & convoluta habet exarata cornua, & quibus in locis papillæ foras protuberant, attenuantur & gracilescunt, & in minimæ cucurbitulæ figuram excavantur; minimi in hoc tubere observantur poruli. Hæc detracta sese offert glutinosa quædam substantia, & alba est ubi nectitur. Membrana subnigra autem, ubi partem interiorem tangit; conspicua foramina singulis exaratis cornibus respondentia habet; inter quæ innumeri & exigui meatus ad extimam linguæ superficiem hiant. Deinde, in conspectum sese offert nervosum & papillare corpus subflavum, quod membranæ instar excurrit, papillas etiam nerveas insignes miro ordine dispositas promit. Succedunt alterius ordinis papillæ copiosiores enarratis; quot enim cornua exterius linguam tegunt, tot etiam hujus generis nerveæ papillæ intus reperiuntur; hæ exortæ à communi papillari corpore, in mediocrem altitudinem elevantur, & ab extremo capite nerveas propagines ulterius emittunt, circa hæc conspiciuntur innumeræ papillæ idem exordium sortitæ & ad eandem altitudinem elevatæ, graciliores tamen, quæ coni figuram referentes, proprios sinus in jam exarata mucosa substantia excitatos subintrantes, tandem desinunt versus extimam membranam. Porro linguæ substantia musculosa est. Centrum autem linguæ ex multiplici fibrarum genere constat, longis, transversis & obliquis, quæ identidem invicem per superequitationem intextæ colliguntur, ita ut fiat veluti teges: musculis peculiaribus movetur, quibus

retra-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

retrahitur & abbreviatur. Musculorum paria sunt *Styloglossum*; *Basioglossum*, *Geniogloſſum*, *Ceratoglossum* & *Myloglossum*. Græcis γλῶσσα & γλῶττα. Belg. **De tonge.** Germ. **Die zung.** Gall. *Langue.* Angl. A tongue.

LINIMENTUM, est medicamentum externum, consistentia inter oleum & unguentum media. Belg. **Smering / ſtrykinge.** German. **Beſchmierung / beſtreichung.** Gallicè. *Oignement.* Anglicè. Annointing.

LIPODERMUS, est vitium cuticulæ, glandem colis investientis, adeo ut non possit retrahi. Item præputii absentia. Ex λείπω deficio, & δέρμα cutis.

LIPOPSYCHIA, est leve animi deliquium, sive virium prostratio. Ex λείπω deficio, & ψυχὴ anima. Belg. **Een ſlauwte.** Germ. **Hertzängſt.** Gall. *Defaillance.* Angl. Feebleneſſe.

LIPOTHYMIA, *Defectus animi*, *Defectio animæ*, *Deliquium animi*, λειποθυμία *Philoteo*, λειποψυχία Hippocr. sive insignis vivificationis læsio, quæ est magna virium omnium prostratio, ex sufficientis copiæ spirituum & caloris in cor aliasque partes, impulsorum defectu. Hæc si magna fuerit *Syncope* vocatur. Vide *Deliquium animi.* Ex λείπω deficio, & θυμὸς animus. Belg. **Een qualikte / Zwimeligheit.** Germ. **Hertzängſten / ohnmacht.** Gall. *Pâmoiſon, defaillance.* Anglicè. Feebleneſſe, Weakeneſſe.

LIPPITUDO, est ophthalmiæ species, seu asperitas quædam intra oculos, ac si arena esset inspersa. Belg. **Leepoogig.** Germ. **Augentrieffung / das rinnen der augen / augen-fluß.** Gall. *La chaſſie mal de yeux quand ils pleurent & ſont chaſſieux.* Angl. Bleareduesse.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

LIPYRIA, est febris continua, in qua simul externa frigent & interna uruntur: sæpe contingit in inflammationibus ventriculi, hepatis, lienis, aliorumque viscerum. Ex λείπομαι deficio, & πῦρ ignis. Belg. **Een heete houde koorts.** Germ. **Hitz kalte fieber.** Gall. & Angl. *Lipyrie.*

LIQUID-AMBRA, sive *liquida ambra*, ob odoris suavitatem sic dicta. Resina est oleaginosa suavissimi ac gratissimi odoris, effluens ex arbore quadam procera ac venusta, foliis hederæ, *Ococol* dicta. Estque partim siccior, quod sedimentum forte est, quæ seorsim conservatur; partim tenuior sicciori supernatans. Alia quoque exprimitur, sed vilioris conditionis est: nascitur ista arbor in Hispania nova.

LIQUOR quamvis de quolibet humore dici possit, in specie tamen denotat per deliquium paratum, quem oleum alias, nonnunquam Balsamum dicere solent. Sæpe & pro destillato liquore haberi potest.

LITHARGYRIUM officinis, spumosum excrementum est, è purificatione argenti, quæ per plumbum fit, residuum. Duo ejus genera communiter statuuntur, videlicet *Argenteum*, quod coloris minus saturi, & *Aureum*, quod saturioris coloris, magis ad rubedinem vergentis, existit. Verum tamen non nisi coctione differunt, *aureumque* magis coctum est, quam *argenteum.* Sed proprie nihil aliud est quam plumbum. Belg. **Glit/ goud en silver-glit.** Germ. **Gleet.** Gall. *Litarge.* Angl. Litharge.

LITHIASIS, est calculi in renibus, vesica, aliisque in partibus generatio, à λιθιάω calculos patior, calculis laboro. Belg. **De Steen.** Germ. **Stein.** Gall. *Pierre.* Angl. Stone.

LITHOS

LITHOIDES, est os petrosum, sic ob duritiem lapideam appellatum. Ex λίθος lapis, & εἶδος forma. Belgic. **Het steenbeen.** Germ. Steinbein. Gallicè. *l'Os Petreuse.* Anglicè. The stone bone.

LITHONTRIPTICA, sunt medicamenta saxiphraga, sive quæ calculum frangunt, & conterunt. Ex λίθος lapis, & τρίβω tero. Belg. **Steen-breekende dingen.** Germ. Steinbrechende mittlen. Gall. *Remedes Lithrontriptique.* Idem ferè Anglis.

LITHOTOMIA, est chirurgica calculorum è vesica sectio: & hoc modo procedit. Imponit Lithotomus ægrotantem alicujus robusti sinui, pulvinari molli instrato, postquam ter, quaterve ex loco altiori in inferiorem prosiliit, mox manum utrinque validè plantæ pedis alligat, genua vero utrinque adstantes duo ministri detinent, ita ut quam maxime à se invicem distent. Deinde primum sinistræ manus digitum solum, aut si necessitas exegerit, duos priores, oleo liliorum alborum madefacit, eosque in anum immittit, dextra vero pubis superiora leviter comprimit, ut hoc modo osse pubis ad perinæum transferatur calculus, quem quum digitis dictis eo adegerit sinistro lateri inter testiculos & anum, proxime ad futuram perinæi, cultro utrinque acuminato vulnus pro calculi magnitudine infligit, calculo tenus cultrum deducendo: & vulnere si sua sponte, aut digitorum insertorum propulsione, exire detrectet calculus, forcipe, aut quod præstat cochleari sive lapidillo eum foras trahit. Extracto calculo, vinculis omnibus solutis, vulnus obligat modo debito, sanguinem sistentibus adhibitis mediis, brevique tempore, ut consolidetur curam adhibet, ne urinæ per locum vulneratum stillicidio laboret æger. Hic modus, *Apparatus minor* vocatur, &

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

in pueris imprimis locum habet, licet sæpe in adultis hisce in regionibus instituitur. In *Apparatu majore* vero, æger eodem modo ut supra, bene ligatus mensæ imponitur, & in ea detinetur, mox *Itinerarium* per urethram in vesicam intromittit chirurgus usque ad calculum, factoque foramine, ut supra, in sulcum itinerarii per vulnus *conductorem* immittit, deinde itinerario ex urethra ablato, per vulnus inflictum *forcipem*, lapidillum, aut instrumentum aliud, detrahendo calculo accommodatum, immittit, quo sic & apprehendere calculum & foras educere queat. Hoc facto, deligatio vulneris & consolidatio instituitur ut in pueris, adhibita, si nimis magnum fuerit, sutura, impositaque ad dies duos aut tres cannula argentea, evacuationi sanguinis concreti, pituitæ, urinæque arenosæ apta. Occurrit adhuc alius calculos extrahendi modus, nempe foramine in abdomine facto, calculus ex fundo vesicæ excinditur, & hoc modo nunquam stillicidium est expectandum. Ex λίθος lapis, & τέμνω incido. Belg. **Steen snijden.** Germ. Stein-schneidung. Gall. *Taillement de Pierre.* Angl. Cutting of the stone.

LITHOTOMUS est chirurgus secandis calculis peritus. Ex λίθος lapis, & τέμνω seco. Belgic. **Een steen-snijder.** Germ. Stein-schneider. Gallic. *Tailleur des Pierres.* Angl. Stone Cutter.

LIVIDUS MUSCULUS una cum aliis musculis femur movens, dicitur & *Pectineus*, qui ab ossis pubis superiore ad commissuram parte, usque in femoris exporrigitur latus externum. Belg. **De loode verwige spier.** German. Bleyfarbige muss. Gall. *Muscle Livide.* Angl. Leaden coloured brawne.

LIXIVUM, est sal aqua solutum; præparatur vulgo ex cineribus, ex quibus mediante aqua sal, quod continent, elixiviatur. Belgicè. **Loog.**

Germa-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Germanic. Lauge. Gallic. *Lessive.* Anglic. Lee, Lie.

LIXIVUM SAL, est Alcali fixûm, quod ignis torturas patitur. Belg. Loog-sout. German. Laug salt. Gall. *Lessive.* Angl. Lie.

LOBULI ADIPOSI, vide *Sacculi Adiposi.*

LOBUS AURIS, est auricula, sive interior pars auris. Belg. Het lelletjen van 't oor / oorlapjen. Germ. Daß ausserste am ohr. Gall. *l'Oreille exterieure.* Angl. Teap of the ear, lobe.

LOCALIA MEDICAMENTA, sunt quæ externè applicantur, ut emplastra, linimenta, unguenta &c. Græc. Τοπικὰ. Belgic. Plaats-middelen. Germ. Platz mittlen. Gall. *Remedes Topique.* Angl. Place Remedies.

LOCH & LOCHOCH, idem quod *Eclegma.*

LOCH SANUM & EXPERTUM, est Eclegmatis species, quæ in morbis pectoralibus utilis censebatur, & experta.

LOCHIA sunt puerperarum expurgamenta, post fœtus & secundinarum exclusionem, prodeuntia. à λέχομαι cubo; unde λέχος lectus, & λεχωίδες ὧραι tempora partus. Belg. De kraam / kraams suyvering / reining. Germ. Kramsäuberung / reiniqung. *Vuidanges.* Angl. Evacuation by woman in Child-bed.

LOCHOCH, idem quod *Eclegma.*

LOCI CHYMICI, dicuntur vasa & fornaces apud chymicos.

LOCI MULIEBRES, idem quod *Uterus.*

LOCULAMENTA, sunt seminum involucra, quæ veluti parvæ capsulæ ea occludunt.

LOCUSTÆ, idem ac oculi aut gemmæ. Sed & insecta quædam denotat.

LOIMOGRAPHIA, est descriptio morborum con-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

contagiosorum. Ex λοιμὸς venenum pestiferum, & γράφω scribo. Belgicè een beschrijving van besmettelijke sieken.

LOIMOS, est venenum pestilentiale, quod oritur ex nitro aereo particulis heterogeneis nimis exaltato & aculeato, quod, inspirando sanguinem & spiritus animales inficit & corrumpit. Græcis λοιμὸς, παρὰ τὸ λείπειν, id est à deficiendo, quia hominum defectum inducit: seu ut aliis placet παρὰ τὸ λιμὸς, à fame. Unde proverbium Græcum, μετὰ λιμὸν λοιμὸς pestis post famen. B. een besmettelijke ziekte. Germ. Anſteckende kranckheit / Gall. *maladie contagieuse.* Angl. Pestilent poyson.

LONGANON, sive intestinum ultimum. item ἀ πευθυμένον, δακτύλιος, ἀρχὺς Hippocrati. vide *rectum intestinum.*

LONGISSIMUS DORSI MUSCULUS, producitur à margine ossis sacri, atque à lumborum vertebris oriundus fibrarum fasciculis coagmentatus, cum serrato postico inferiore ascendit, quem circa dorsi vertebram infimam deferens, singulis lumborum ac dorsi transversis processibus alligatus, primam thoracis petit vertebram. Thoracem, lumbos eorumque vertebras extendit. B. De langste rug spier. Germ. Der langer ruck mauß. Gall. *Muscle Tres longe de dos.* Angl. Long Brawn of the back.

LOPIDOIDES, idem quod *Lepidoides.*

LORDOSIS, est spinæ dorsi in anteriora curvatio. à λορδόω in anteriora curvo. B. Vulragtig na vooren toe. Germ. vorgebogcheit. Gall. *incurvation devant.* Angl. Bending of the backbone forward.

LORICATIO, est actio chymica, quando retorta igni nudo exponenda luto, argilla aut alia materia obducitur. B. Een beharnassing. Germ.

Be-

Beharniſſchung. Gallice & Anglice *Lorication.*

LORIPES, eſt qui alterum vel ambos pedes habet contortos & incurvatos. dicitur quoque *varus.* B. Scheef-been/ ſlim-boet / krom-been. Germ. Krump-fuß. Gall. *La jambe tortue.* A. Crooked legged.

LOTIO, eſt quodammodo Balneum particulare, quo caput, axillæ, manus, pedes & genitalia abluuntur, idque decoctis medicamentoſis. Lavantur etiam nonnulla medicamenta, idque propter eorum ſalſedinem & acrimoniam, ut in calce, tutia aliisque lapidibus contingit. B. Waſſinge. Germ. Waſchung. Gall. *Lavement, baignement.* Angl. a. Washung.

LOTIUM, vide *Uren.*

LOZANGIAE ſunt idem quod *Morſuli.*

LUES MORAVICA, ſeu *pannonica* vide Febris *ungarica.*

LUES VENEREA, morbus gallicus, italicus, hiſpanicus, Siphylis *Fracaſtor.* παρὰ τὸ φείνειν τὰ φῦλα. eſt intemperies maligna & contagioſa, ex materia virulenta ab alio infecto, vel concubitu, aliove impuro contactu communicata, ortum ducens, cum capillorum defluvio, maculis, tuberculis, ulceribus, cruciatibus, & prout ad varias corporis partes delata, ſit contagioſa, multiſque aliis ſymptomatis ſæviens. B. De ſpaanſe pocken. Germ. Frantzoſen/ ſpanniſche kranckheit. Gall. *Verolet.* Angl. Pockes, the French pockes.

LUMBAGO eſt dolor in muſculis lumborum à lue ſcorbutica, obſeſſis, ita ut æger ſeſe recto ſitu tenere cogatur. B. Lende-pijn/ 't ſpit/ lende-gigt. Germ. Lenden-piß. Gall. *Douleur durable des reins.* Angl. The paine of the loines.

LUMBRICALES Muſculi ſive vermicu-

culares, sunt quatuor in singulis manibus; totidemque pedibus, sic ob exilitatem & figuram dicuntur. Belg. **De twozmgelijkende spieren.** Germ. Wurmgleiche mauß. Gallic. & Angl. *Musculi Lumbricales.*

LUMBRICI, sive *Vermes*, sunt animalcula ex ovulis in corpore nostro aliquandiu morantibus, producta. Belg. **Wozmen.** Germ. Wurmen. Gall. *Vers.* Angl. Wormes. Alii sunt *Rotundi*, **ronde twozmen.** Germ. Spulwurmen. Gall. Vers rondes. Alii, Cucurbiti seminis forma, Cucurbitini dicti, alii Ascarides. Belg. **Maepen.** Germ. Wurmlein. Alii Dracunculi, &c.

LUMBUS & LUMBI, Gr. ψόα, ὀσφὺς, ἰξύς. Propriè dicitur pars totius spinæ infra dorsum quinque vertebris omnium crassissimis, maximisque compacta, inter dorsum & os sacrum mediis; estque ea regio corporis, qua homines cinguntur. Belg. **De lenden.** Germ. Lenden. Gall. *Le rable.* Angl. The loine; the haunche, The Reine.

LUNA, chymicis denotat *Argentum.* Belg. **Silber.** Germ. Silber. Gallic. *Argent.* Anglic. Silver.

LUNATICI, dicuntur Epileptici, σεληνιακοὶ, quia mutato lunæ cursu, Epilepticis paroxysmus exacerbatur. Belg. **Maanziekte.** Germ. Monsüchtige. Gall. *Lunatiques.* Angl. Lunatikes.

LUPIA est tumor sive protuberantia, fabæ turcicæ magnitudine; quidam pro *Meliceride*, accipiunt, alii pro *Ganglione.*

LUPINUS, Græcè θέρμος, dimidiæ drachmæ æquatur. *Danich* Arabibus: quod tamen *Fernelius* solum gr. VI. *Agricolæ* & *Mercuriali* VIII. sive tertiam scrupuli partem pendet. *Drachma* pendet lupinos novem; *Siliqua* dimidium; lupini tres scrupulum

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

lum pendent. Belgic. **Een half vierendeel loots.** German. **Ein halb quintlein.** Gall. *Demi drachme.* Angl. Half dram.

LUPUS, est species cancri, crura & tibias occupans. Belg. **De Wolf.** Gall. *Le loup, ou le chancre.* Angl. The wolfe.

LUTATIO, est vasorum chymicorum lutatio sive obsignatio. Belgic. **Een toeslijming / een verzegeling.** German. **Verlutierung.** Gall. & Angl. *Lutation.*

LUTUM, est materia quædam glutinosa, aqua subacta, ut Farina triticea, secalicea, lini seminis, amylum, ovi albumen & similia, qua vasa destillatoria, ne quid expiret, probè obsignantur. Belgicè. **Leem.** Germ. **Leymen.** Gall. *Lut, glu.* Anglic. A Lute.

LUXATIO, est recessus ossis è proprio sinu & loco, in alienam sedem, motum arbitrarium impediens. Belgic. **Ontwrichting / uitleding.** Germ. **Verrenckung.** Gallic. *Luxation, dislocation.* Angl. A Dismembring.

LUZ, an sit os vertebrarum, an vero sesamoideum in pede dubitatur.

LYCANCHE, est angina, quæ lupos strangulat, vide *Angina.*

LYCANTHROPIA, est *Rabies Hydrophobica*, à rabido lupo excitata, in qua homines luporum ululatus imitantur. Ex λύκος lupus, & ἄνθρωπος homo. Vide *Hydrophobia.* Belg. **Wolfs-beet.** Germ. **Wolff-biß.** Gallic. *Morsure de Loup.* Angl. Biting of the Wolfe.

LYCIUM, est succus extractus & coquendo inspissatus ex ramis ac caudice arboris pyxyacanthæ sive Lycii, sed cujus sit succus varii dubitant. Provenit in variis locis, uti in India, Hispania, créta,

Capa-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Capadocia, Lycia &c. Est medicamentum astringens.

LYCOIDES, est insania luporum instar, à semine retento, excitata. Ex λύκος lupus, & εἶδος, forma. Belgic. **Wolfs-gebeer.** German. Wolffsgeberden. Gallic. *Geste de Loup.* Anglic. Gesture of the Wolfe.

LYGMUS idem quod λυγξ & *Singultus.*

LYMPHA est humor lympidus à sanguine in cerebro primo sequestratus, deinde per nervos in totum corpus ductus, & tandem à vasis lymphaticis exceptus, vehitur in ductum chyliferum. Belg. **Water.** German. Wasser. Gallic. *Eau.* Anglicè. Water. Sumitur aliquando pro aqua illa, quæ puncturis nervorum aliisque vulneribus effluit. Belg. **Senuwwater / lee-water.** Germ. Glid-wasser. Gall. *Eau Nerveuse.* Anglic. Sinewes water.

LYMPHATICA VASA, vide *Venæ Lymphaticæ.*

LYNX, idem quod *Lygmus.*

LYNCIS LAPIS, sive *Belemnites*, ἀπὸ τῆς βελέμνης à sagitta, cujus effigiem refert, seu *Dactylus Idæus*, à figura Dactyli, & Ida monte Cretæ Insulæ, ubi invenitur. Teres est & pyramidalis, sub variis coloribus repertus. Inveniuntur albi, nigri, cinerei, pellucidi, vini Falerni instar. Et hinc forsan est, quem veteres *Lyncurium* appellarunt, quem & succini speciem fecerunt, ob colorem, quo succinum refert, quemque ex urina lyncis, simul ac ea excernitur, coagulari, nonnulli fabulantur. Vetus hic lapis grave olet, & ne ustus quidem odorem deponit. Reperiuntur multis in locis Germaniæ, in Borussia, Pomeria, Episcopatu Hildesiensi, Helvetia, ducatu Wurtenburgensi, Goppingæ. In affectibus nephriticis præscribitur. Belg. **Donderſteen/**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

steen/ lijnx-steen. Germ. Albschoß/ schostein/ Luchsstein/ Tappen-stein (si niger sit.) Gall. *La Pierre de Lynx*. Angl. Lyncian-stone.

LYTERIA, est signum solutionis magni morbo. à λύω solvo.

M.

M Simplex in præscribendis formulis denotat *Manupulum*, scribitur sæpe tribus literis ut *Man*. In fine formularum significat *Misce*.

MACERATIO est species infusionis, quando dura quædam corpora in aqua aliove liquore mediante calore infunduntur, nam hoc modo magis aperiuntur. B. **Weiking.** Germ. **Weichung.** Gall. & Angelis *Maceration*.

MACIS, quid sit Vide *Moschatam Nucem*. B. **Foelp/ bloem van Notemoscaat.** Germ. **Muscatblueth.** Gall. *Muguette, fueilles de muscat*. A. Mace. *Macer veterum* est ligni cujusdam cortex lignosus, crassus, rubescens ex Barbaria afferri solitus, gustu valde amarus & astringens, adeoque differt à maci, quamquam interdum modernis confundantur. Est & genus maceris Insularum orientalium, quod forsan idem cum veterum.

MACROCEPHALOS, sive *capito*, est is, qui magnum habet caput. ex μακρὴ magna, & κεφαλὴ caput. B. **Groothooft.** Germ. **Großhaupt.** Gall. *Tête grande*. Angl. great head.

MACROCOSMUS denotat mundum universum, sicuti homo *Microcosmus*, sive minor mundus in com-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

paratione. ex μακρὸς magnus, & κόσμος mundus. B. De groote waereld. Germ. Groſſe welt. Gall. *Grand monde.* Angl. The great world.

MACROPIPER eſt piper longum; vide Piper.

MACULA EPATICA, eſt macula fuſci coloris, vel ex flavo nigricantis, lata, palmi magnitudine, inguina imprimis & pecten ac dorſum occupans, imo totum pectus interdum obtegens, cum cutis quadam levi aſperitate, quæ ſquammas aut furfures quaſi emittit, quæ tamen non uno loco hærent, ſed hinc inde diſſeminantur, & modo evaneſcunt, modo rurſum emergunt. B. Lever-vlekken. Germ. Leber-flecken. Gall. *macule Hepatique.* Angl. The liver ſpotts.

MACULA MATRICALIS, *Nævus* Cic. κηλὶς, σπίλωμα σπίλος. eſt macula quæ cum foetu naſcitur, obfuſci coloris. B. Moeder-maal/ vlekke. Germ. Mutter-fleck. Gall. *macule matricale.* Angl. The mother ſpot.

MACULA VOLATICA, eſt macula rubra, vel purpurea in cute hinc inde ſerpens, quæ ſi orificium aliquod, os puta, nares, oculos, aures, nater attingit, & eouſque penetret, malum lethale fit, infantibus infeſtum. B. Ronde-vlek. Germ. Der flug. Gall. *macule volante.* Angl. Flying ſpot.

MADAROSIS, eſt capitis glabrities, ſive capillorum defluvium. à μαδάω lævis & depilis ſum. B. Uitryſſen des hairs / het uithallen des hairs. Germ. Schreuſſung deß haars. Gall. *La Pelade.* Angl. a Baldneſs of the head.

MAGDALEONES, ſunt cylindraceæ emplaſtrorum vel aliarum rerum maſſæ. à μάσσω pinſo. B. Een rolle ſalf. Germ. Rolle ſalb. Gall. *une roule d'emplaſtre.* Angl. Pieces of plaiſter made up in form of a cylinder.

MA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

MAGISTERIUM, pulverem designat proprie solutione ac præcipitatione paratum, impropriè resinosam materiam simili modo productam, utpote quæ verius Extracti nomine donatur. Magisteria ut varia sunt, ita & variè parantur, semper materiæ siccæ, si fieri potest pulverisatæ, aut si necessarium, calcinatæ, affunditur liquor solvens, qui pro diversitate ejus diversus est, acetum simplex aut destillatum, tum per se, tum acuatum per spiritum nitri, vitrioli, salis &c. Imo hæc sola in mineralibus & animalibus; lixivium ex sale tartari, & aqua paratum in vegetabilibus, spiritus vini in his sulphureis, hoc est, oleosa parte præditis, hæc tamen magis ad extracta spectant. Soluto affunditur liquor præcipitationem efficere valens, ex specialibus cognoscendus, fere ol. tart. per deliquium, urina, aqua salsa, spir. vitrioli, nitri &c. In mineralibus & animalibus, aqua communis, aut aluminosa in vegetabilibus; & secedet ad fundum vitri Coagulum exiccandum, & si necessitas urgeat primum edulcorandum, postea igniendum. B. **Meester-poeder.** Germ. Meister-pulver. Gall. *Magisterie.* Angl. Magistery.

MAGISTRALIA MEDICAMENTA sunt, quæ à Medicis ad varios scopos & usus in officinis præscribi solent, *usualia* vulgo appellantur: quia eorum usus frequens esse debet; semel sc: in septimana, vel bis in mense. B. **Meester-stukken.** Germ. Meister-stucken. Gall. *Remedes magistrales.* Angl. Masterlyke remedie.

MAGMA spissum unguentum est, sed dicuntur quoque fæces post succorum expressionem, aut decoctionem, relictæ. à μάσσω pinso, subigo. B. **De uuilighеid.** Germ. Unflat. Gall. *Marc.* Angl. dregs.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

MAGNA ARTERIA, idem quod *Aorta*.

MAGNES est lapis polos mundi ostendens, ferrum chalibemque attrahens, præsertim ferreo circulo armatus. Reperitur circa ferri fodinas in diversis Germaniæ, Norvegiæ, Sueciæ, & Italiæ locis. Vegetior plerumque cæteris esse solet, qui ferri colorem habet. Ingreditur quibusdam emplastris, ut ferrum ex vulneribus attrahatur; sed frustra, cum magnes pulverisatus, & præsertim ustus, vires suas amittat, saltem non ostendit. Sanguinem quoque sistit. Gr. λίθος Μαγνῆτις & Ηράκλειος, dicitur & sideritis. B. **Magneet-steen / Seil-steen /** quia nantæ eo utuntur. Germ. Magnet-stein. Gall. Aimbut. A. Load-stone.

MALA, est illa pars faciei, quæ est infra oculos et supra maxillam inferiorem, Sic dicta ob protuberantiam. B. **De wange / de koon.** Germ. Ein backen. Gall. *Une joue*. Angl. a cheeke.

MALABATRUM, ab *acosta* delineatum, cinamomi rámulus cum baccis & foliis mihi esse videtur, convenit enim cum folio quod servo, & fortè eadem res erit. , Scriptores tamen non conveniunt. *Dioscorides* folia hæc in aquosis crescere locis aquisque innatare scribit, ut lens palustris. *Garcias ab orto* ut & alii scriptores esse folia arboris ajunt, invenireque copiosè in India ac maximè in Cambaja, procul ab aquis. Utrum ergo *Malabatrum* hodierdum cum veterum idem sit, est de quo ambigitur. Forte ob folium quod habet magnum, per excellentiam quoque *Folium* dictum. Indi *Tamalapatra* appellant; Arab. *Cadegi Indi*.

MALACIA est fames depravata, qua ab usu humano aliena appetuntur; item corporis mollities, à μαλάσσω mollio. B. **Een verdorven honger / maagde honger.** Germ. Lust nach ungesienenden speisen. Gall.

Gall. *Faim corrumpe.* Germ. Luſt nach ungeſienden ſpeiſen. Gall. *Faim corrumpe.* Angl. depraved appetite.

MALACTICA ſive *Emollientia* ſunt, quæ mediocri ſua calefaciendi & humectandi facultate, partes inter ſe firmius cohærentes, diſſolvendo, & nonnulla diſſipando, molles reddunt. *Malagma* idem majoribus ſonat quod *cataplaſma.* à μαλάσσω emollio. B. Verſagtende middelen. Germ. Linderende artzney. Gall. *Medicine emolliente.* Angl. Softing remedie.

MALAGMA, idem quod *Malacticum.*

MALAXATIO, eſt quando maſſæ quædam pipularum, & præſertim emplaſtrorum in maſſam cum aliis rebus ſubiguntur, ſive id manu fiat, ſive pila, vel ſimili inſtrumento. B. Kneding. Germ. Knetting. Gall. *Pêtriſſement.* Angl. a Kneading.

MALIGNUS MORBUS eſt qui ſævit vehementius aut perſeverat diutius, quam indoles ejus præ ſe fert, ut febris peſtilens, ulcus cacoethes &c. B. Kwaatwillige ziekten. Germ. Böſe kranckheit. Gall. *Maladie maligne.* Angl. a malignant diſeaſe.

MALLEUS eſt ex officulis illis quatuor in aure contentis unum. B. Het hamertjen. Germ. Hamericin. Gall. *Petit marteau.* A. Hammer, beetle.

MALLEUS PEDIS, vide *Malleolus.*

MALLEOLUS ſive *Malleus* σφυρὰν, πέζα polluci, eſt duplex, *externus* qui eſt inferior in pede oſſis fibulæ proceſſus: vel internus eſtque proceſſus inferior oſſis tibiæ. B. De enkele. Germ. Der knodden / vel kuöchel am fuß. Gall. *La cheville du pied.* Angl. The Anckle.

MALTHACODE, eſt medicamentum cerâ emollitum. à μαλάσσω emollio, μάλθη eſt cera emollita.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

MALUM MORTUUM, est scabiei genus, dictum quod corpus nigrum & quasi mortificatum appareat; quod est scabies cum livore & nigredine, ac pustulis crustosis, nigris & fœdis, sine sanie & sensu ac dolore, in coxis & tibiis præsertim sæviens.

MALOGRANATUM & MALUM PUNICUM seu GRANATUM est genus fructus *Xiphoides*, sic ab Arabibus nominatum, alias Fructum denotat.

MAMMÆ, *Mammilla*, *Uber*. Grammaticorum senatus curiosor *ubera*, interiora, *mammas* ipsas eminentias dici voluit. μαζὸς, μασὸς, τιτθὸς, τιτθίον, μῆλον *suidæ* ob mali in rotunditate similitudinem. θῆαρ *Hom.* ὑπήθεον *suidæ*. uter propriè pro ubere animalium sumitur. est corpus globosum, album & molle, utrinque musculo pectorali incumbens, intus ex glandulis conglomeratis constructum, quo mediante lac à sanguine arterioso segregatur, & per tubulos minimos, papillam transeuntes foras in usum fœtus convehitur. B. *de borst*, *mammen*. Germ. Brust/ dütlein. Gall. *la mamelle*. Angl. a dug, teat, pappe.

MAMMIFORMES PROCESSUS sunt duæ ossis occipitis apophyses. B. *mamwijse uitsteeksels*. Germ. Brustgleiche außwasch. Gall. *Apophyse mammiforme*. Angl. teatlike processe. Vide *Mastoidei*.

MAMMILLA, idem quod *Mamma*.

MANDIBULA, MAXILLA. γαμφήλη, σιαγὼν, γένυς γένειον, γνάθος. estque superior vel inferior. *superior*, è duodecim componitur ossibus utrimque sex. 1. ad angulum oculi externum, & cum processu ossis temporum anteriore conjunctum, apophysi suâ os jugale producit. 2. Oculi canthum interiorem constituit, meatu præditum amplo, per quem ad nares redundans oculorum humiditas descendit. 3. Intra oculi orbitam, reliquis duobus interpo-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

terpositum. 4. Maximum omnium, genarum, & palati potissimam absolvit partem, dentiumque cavernis elaboratum. 5. Juxta cum pari suo nasum constituit. 6. Extrema palati cum osse socio terminat: a que hæc omnia harmoniis potius, quam suturis combinantur. *inferior* vero vigente ætate in os unicum coalescit, duritie, crassitudine, adeoque robore insigne processus attollit duos, acutum unum, qui *Corone* tum retusum alterum, qui in capituli formam collectus *Condylus* appellatur. Foramina interna duo, totidemque externa nervis egressum concedentia; inferiores dentes cavernulis excipit, & ossi petroso coarticulatur. B. **Kinnebakken**. Germ. Kinnebacken. Gall. *Maschoire*. Angl. The jawbone.

MANDIBULARES MUSCULI, idem quod *Masseteres*.

MANDUCATORII MUSCULI, idem quod *Masseteres*.

MANIA est imaginationis & judicii depravatio, cum excandescentia sine febri & timore: itaque nihil aliud est quam majoris ac inordinati spirituum animalium impetus, qui ab anima refrænari non possunt, quod non absurdè liquet ex fortitudine, quam furiosi habent, quæ equidem, deficientibus spiritibus, fieri nequit. à μαίνομαι furo, insanio; dicitur & *Rabies*, *Furor*. gr. μανία, μανικὴ ἔκστασις, λύσσημα. B. **Dolligheid / rasentheid /** Germ. Schwerer aberwitz / unsighnigheit. Gall. *Fureur*. Angl. Madnesse, Woodnesse.

MANICA HIPPOCRATIS est sacculus laneus, figura pyramidali, quo vina aromatica & medicamentosa, aliique liquores percoluntur. ex ὑπὸ sub, & κεράγνυμι misceo. B. **een hipocras sak / Hippocrates mouw.** Germ. spitziger beutel. Gall. *une manche à Hippocras*. A. Hippocrates his sleeve-astrainer with a narrow end.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

MANIODES, est delirium Maniæ *simile*. *à* μανία furor, & εἶδος forma.

MANIPULUS est mensura sicca Medicis in præscribendis formulis, familiaris, est enim determinata quantitas, quantum sc. unica manu comprehendi potest; hoc pondere plerumque herbæ metiuntur. *Manipulus Celso*, quod *Scribonio largo* fasciculus, *simpleri* indicio in nomencl. Rei Numar fol. 89. Quo sensu *Esthio* cap. 1. §. 1. de remed. formal. definitur fasciculus, qui manus comprehendi potest *Rondeletio* cap. 2. Meth. cur. p. 17. cæterisque omnibus à Manipulo differt fasciculus, nisi fortè cum *Agricola* lib. 2. de extern. pond. δεσμίδιον χειροπληθὲς intelligendum. *Heurnius* lib. 1. Meth. Prax. utriusque discrimen explicatius tradidit, cui fasciculus, quantum plicatis brachiis capi potest. *Ovidius* de Medic. faciei, manipulum scite circumscripsit: Quantum manus una prehendat. Notatur vulgo signo M. vel man. B. een hand-vol. Germ. ein hand vol. Gall. *une poignée*. Angl and Hand full.

MANNA dicitur esse ros pinguis arboribus adhærens; sed *Th. Bartholinus* Calabriam peragrans, narrat se legisse ex fraxino Mannam. Dicit incolas alternis ictibus truncum arboris fraxini vel orni vulnerare, unde liquor destillat, qui à solis colore exsiccatur. Porro narratur tota examina insectorum (cicadarum, ut *Bartholinus*, vel apicularum, culicum instar, ut *Christ. à Vega*) ex arboribus istis succum dulcem exugere, quem uti apes, deponunt, unde manna foliis, lapidibus aliisque herbis sæpe communicatur, iisque adhæresci. tempore laboris nullas habent alas, Teste *Herm. N. Grimm.*, sed postea cum pluvia decidit, & manna eluitur, mutantur, quasi in viscum quendam, qui instar, clematis arborum ramos circumvolvitur; eo tempore, si tangas, re-

 siliunt,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ſiliunt, virides craſſaſque alas obtinuerunt, quibus totum corpus contegitur. Error fortè inde venit forte, quia in ſacris dicitur Manna roris in modum decidiſſe, ſed ſi quis diverſitatem ſpectet, facile judicabit non eſſe eandem mannam. Venit ex Calabria, imo ex India orientali, Syria, Perſia, Goa ex ormuz, Ceilon &c. Cum carduis adhæret vel cum liquida ſit *Tereniabin* ſtrictè appellatur: ſed ſi fuerit durior, *Maſtichina* dicitur vel *Granata*, quia in granis eſt. Item *Mel Aëreum*, ſeu *Aeromeli*; *Men Siracoſt*, *Terniabin*, *Thereniabin*, *Trungibin*, *Terengibil*, *Droſomeli* &c. Leviter alvum morantem incitat, ſapor eſt dulcis inſtar mellis; color debet eſſe albus, non fuſcus aut ruffus. Mannam quidam veterum fuiſſe ſaccharum ſuſpicantur. Δροσομέλι & Αερομέλι Græcis. Belg. **Manna / Honigdauw.** German. **Wiltaw / himmelbrot / manne.** Gall. *Manne*, *Miel du Ciel.* Angl. Heavenly foode, man.

MANNA THURIS, vide *Thus.*

MANSORII MUSCULI, idem quod *Maſſeteres.*

MANUS: in genere ſumitur pro ea parte à ſummo humero ad digitorum extremitates. Sed ſtricte dividitur in *Brachiale* vel *carpum*, in *poſt brachiale* & *digitos.* Interna poſt brachialis pars *vola* ſeu *palma*, verum exterior dicitur *dorſum.* Gr. χεὶρ. Belg. **De hand.** Germ. **Ein hand.** Gall. *Main.* Anglic. The hand.

MANUS CHRISTI, eſt ſacharum perlatum, ſic dicitur quod cardiacis ingreditur, quo utuntur morte proximi, fortè ſic dicitur, quia Chriſti manus tunc neceſſaria eſt, ſive in vita ſive in morte. Belgic. **Paerel-ſuiker.** Germ. **Perlen zucker.** Gall. *Sucre de Perles.* Angl. Pearle Sugar.

MARASMODES, eſt febris, quæ lento gradu

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tabem accersit. ex μαραμὸς tabes, & εἶδος forma. Belg. **Een uitdrogende hoogte.** Germ. **Verwelchung/ volkommen etticb.** Gallic. & Angl. Marasmode.

MARASMUS, est summus Tabidis seu Atrophiæ gradus; oculi sunt concavi, collapsa tempora, nares acutæ, prominentia mala, coxæ protuberantes, scapulæ instar alarum & claviculæ instar arcus eminent, exerit se spina dorsi, collabitur venter, clunes pendent, aut consumuntur, manus aridæ sunt, incurvatis unguibus, cadunt pili atque tota cutis evadit flaccida, arida, fusca, & in rugas contrahitur, venis interdum conspicuis & eminentibus, corpusque universum aliquando pellucidum & transparens conspicitur. urget plerumque inexplebilis sitis, fames perit, respiratio existit summe difficilis, tandem alvi fluor, & tandem mors insequitur, hoc morbo senes non raro obnoxii sunt. à μαραίνω marcesco. B. **uitterende sieke.** Germ. **verwelckung/ volkommen etticb.** Gall. *eticque parfaite.* Angl. consuming feaver.

MARCASITA, sive *Bismuthum* est excrementum metallicum, in generatione metalli ex portione aliqua, ad generationem metalli inepta productum, inque corpus minerale albicans, durum ac fragile mutatum. Differt à *cachymia*, quod illa ex parte magis volatiliori constet, quæ primo sc. dum metalla generabantur, sequestrata fuit, hæc ex portione magis fixa, atque ultimo segregata. B. *Marcasite, bismuth.* Germ. **Wißmuth/ marcasith.** Gall. *Marcasite, bismuth.* Angl. Bismuth, Marcasite.

MARCOR, idem quod *Marasmus.*

MARGA, est pinguis quædam materia, & quasi medullosa, in nonnullis saxis contenta, ideoque *medulla saxorum* vocatur. Belgic. **Merg in de steenen.**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

nen. Germ. Stein-marck. Gall. *La moüelle de Pierres.* Angl. Marle, vel Marrow of Stones.

MARGARITÆ, *Perlæ* dictæ & *Uniones* si magnæ sint. Sunt lapides rotundi, in conchis nonnullis ex perittomate eodem quo testæ generantur, producti: imo & in ipsis animalculis, quæ conchis inhabitant, uti in Ostreis Anglicis, & Mulculis nostratibus, sæpe inveni. Duplices censentur, *Orientales* nempe & *Occidentales.* Illæ splendidiores sunt, adeoque cæteris præferuntur & præsertim Persicæ. Hæ lacteſcunt, minusque sunt splendidæ. Inveniuntur etiam in multis Europæ locis, uti in Scotia, Silesia, Bohemia, Frisia, locisque maritimis aliis, sed vilioris eæ sunt notæ. Majores itidem & quæ perforatæ sunt, censentur minoribus & non perforatis maturiores & præstantiores. In medicina, dicuntur cor roborare; sed præcipue margaritarum vires consistunt in temperando acido. Græc. Μαργαρίτης. Belg. Paerel. Germ. Perle. Gallic. *Marqueritte*, *Perle.* Angl. Pearle. Arab. *Lulu.*

MARIS, est mensura decem choarum Atticarum, vel librarum octoginta trium cum unciis quatuor.

MARISCA, idem quod *Ficus.*

MARMARYGÆ, sunt oculorum fulgores & corruscationes. à μαρμαίνω resplendeo. Belg. Het vuur dat uit de oogen springt. Germ. Feuer das auß der augen springht. Angl. The glistenings and corruscations of the eyes.

MARMELATA, & MARMELADA, est succus cydoniorum in gelatinam crassiusculam cum saccharo condensatus: eaque tum simplex est, tum aromatisata, idque pro usu medico aut domestico. Belgic. Marmelade / quee-vleis. German. Quittenapffel fleisch. Gall. *Marmelade*, *Cotignac.* Angl. Marmalade.

MAR-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

MARMOR, lapis est, insignitur durus ac ad splendorem accipiendum, si poliatur, ita aptus, ut statuæ vel columnæ egregie nitentes inde sculpi possint. Genera multa sunt, cum nec certa illis figura, nec color certus sit. Alia sunt *Alba*, uti *Alabastrites*; Alia *Rubra*; Alia *Nigra*; ut *Lydius lapis*; Alia *Variis coloribus* uti *Porphyrites*, *Ophites* &c. Gr. μάρμαρος (à splendore) B. **Marmer-steen.** Germ. **Marmelstein.** Gall. *du Marbre*. Angl. Marble-stone.

MARMORATA AURIUM sunt aurium quædam sordes, quæ in meatu auditorio ab arteriolarum ostiis ibidem deponuntur vel cartilaginibus exudantur. Græcis κυψελὶς & inde κυψελόβυσα nuncupantur. Item ὦτων ῥύπον, aurium sordes. vide *Cerumina*.

MARS, Belli Deus, sed â Chymicis sumitur pro ferro aut Chalybe. Unde *Martialia* dicuntur Medicamenta, quæ ex Marte parantur. B. **Yser / Staal** / Germ. **Eysen / Stahel.** Gall. *fer*, *acier*. Angl. yron, steel.

MARSUPIALIS MUSCULUS, sive *Bursalis* & *obturator internus* habet foramen, uti & externus, inter pubis & ischium os, dictorum ossium circuitui extreme latur affixus, transversim atque exterius, majori infigitur femoris processui. Interim carnosum veluti marsupium constituit, *nonus* est ordine secundum *nostram Anatomiam*, quo femur movetur. B. **de innerlijke stopspier / beurszpier.** Germ. **Die täsch mäüß.** Gall. *Muscle bourzale*. Angl. The bagg brauwne.

MARTIALIS, vide *Mars*.

MARTIATUM UNGUENTUM est duplex *Majus* vel *Minus*. Sed minus majori præstat, ex variis herbis aromaticis, oleis, cera, adipibus, gummis &c. componitur adversus nervorum & tendinum mala. B. **Senuwsalf.** Germ. **Sennsalb.**

MA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

MARUM, planta est exotica, Majoranæ figuræ & viribus similis; adeo ut pro una eademque Herba à nonnullis habeantur. Vidi speciem Mari Thymi foliis, altitudine ejusdem crescentem, & odore gravem. Ex Syria ad nos defertur.

MAS quid sit, omnibus notum; sed in republica Medica instrumentum oblongum est, & acuminatum, quod modiolo sive trepano inditur, ut trepanum in initio firmiter staret: vide *Modiolus*. B. Het Mannetjes van booz. Germ. Mänlein borer. Gall. *Trepan masculin*. Angl. mans borer.

MASLACH, compositio Turcis est ex opio præparatum, cujus dosis est drachma, imo ad tres quandoque innoxé devorant, præsertim si Veneris aut Martis prelium sint ituri. Vocatur & *Anfion* vel *Amphion*.

MASSA nominatur sæpe omnis sanguis, in toto corpore, simul sumptus. Sic & *Massa* dicitur omnis compositio ex pulveribus aliisque rebus siccis cum fluidis in unam substantiam redactis, uti sunt massæ pilularum, massæ emplastrorum &c. Sic & pro *massa* habetur carnis quædam excrescentia. B. een deeg / Masse. Germ. Ein teig. Gall. *Paste*, *Masse*. Angl. Past, Masse, wedge.

MASSETERES, MANSORII, seu *Manducatorii* & MANDIBULARES, sunt musculi maxillæ inferioris, à maxilla superiore & osse jugali producti, maxillæ inferiori connectuntur, atque eam dextrorsum, lævorsum, & antrorsum ob fibrarum diversitatem, commovere possunt. à μασσάομαι manduco. B. kauw-spieren. Germ. Käuw-mauß. Gall. *Muscle Masseter*. Angl. Knawe brawne.

MASTICTAIO, & *Manducatio*, est actio, quæ cibos dentibus comminuit & saliva in ore admiscet.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

miſcet. Belg. **Kauwinge.** Germ. **Käuwung.** Gall. *Mâchement.* Angl. Knawing.

MASTICATORIUM, eſt Medicamentum quod dentibus maſticatur, ad ſalivam excitandam; ex *Pyrethro, ſale, maſtiche &c.* præparatum. Belg. **Een kauw-middel.** Germ. **Käuwartzney.** Gall. *Maſticatoire.* Angl. Knaw-remedie.

MASTIX, ſeu *Maſtiche*; eſt gummi; Reſina aut lachryma ex lentiſco arbore exſudans, venit ex Chio, Syria, Candia, Provencia, Hiſpania &c. ex albo citrina eſt, pellucida, granulata bene odorata, friabilis &c. Belg. **Maſtik.** Germ. **Maſtix.** Gall. *Du Maſtich.* Angl. Maſticke.

MASTOIDEI, ſunt proceſſus mammiformes, qui à latiore baſi in obtuſum verticem protenduntur, & vaccinum uber figuræ ſimilitudine exprimunt. Item muſculi capitis flexorii, à ſterno & clavicula orti, & in mammiformem proceſſum terminantur. ex μαστὸς mamma, & εἶδος forma. Vide *Mammiformes proceſſus.*

MATER, idem quod *Matrix* ſeu *Uterus.*

MATRIX, *Uterus.* Inter Vegetabilia tamen denotat Medullam ſive cor alicujus plantæ

MATURANTIA, ſunt medicamenta, quibus tumores & abſceſſus in pus convertuntur. Belgicè. **Rijpmakende middelen.**

MATURATIO, Græc. πέψανσις, chirurgica vox eſt, & dicitur de tumoribus in pus vertentibus, item de variolis. Chymicis, quædam exaltatio eſt rerum crudarum in maturiorem & gratiorem ſtatum; eſtque *digeſtio, circulatio, fermentatio & projectio.* Belg. **Rijp-werdinge.** Germ. **Zeitigung.** Gall. *Meurete, Maturite.* Angl. Ripeneſſe.

MAXILLA INFERIOR eſt, quæ inferiores dentes continet; utrimque duos proceſſus habet, anterior

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

terior *Corone*; posterior vero *Condylus* vocatur. vide *Mandibula*. Belg. Het onderste kaakebeen. Germ. Under backe / under wange. Gall. *Mâchoire Inferieure*. Angl. Under Cheeke bone.

MAXILLA SUPERIOR, ei ossa sunt undecim, utrinque lateri quinque & unum sine pari. 1. in cantho oculi minore: 2. in cantho oculi majore: 3. quod maximum, maximam palati regionem constituit, & inferius dentes superiores continet: 4. cum suo compari constituit partem nasi eminentiorem: 5. ad palati extremum ubi narium foramina ad fauces tendunt, situm est. vide *Mandibula*. Belg. De bovenste kaakebeenen. German. Der oberst kinbacken. Gall. *Machoire Superieure*. Angl. The Upper Cheekebone.

MEATUS, Græc. πόρος, est vas, ut vena, arteria, vasa lymphatica, ductus chyliferi &c. per quod aliquid transit, alii sunt recti, alii ramosi, alii tortuosi &c. Belg. Een doorgang / weg. Germ. Ein gang. Gall. *Passage*. Angl. A Going.

MASTOS, idem quod *Mamma*.

MATER, idem quod *Uterus*. Præter hoc significat fœminam, quæ peperit.

MATER DURA, est membrana, quæ cranio intus in quibusdam locis firmiter adhæret, cerebrumque & cerebellum mediatè obducit; quatuor habet sinus, qui vicem venarum sustinent & inter cerebrum & cerebellum simul conveniunt, quæ conjunctio ab *Herophilo Torcular* vocatur. Belg. Het dikke herssen-vlies. German. Daß dicke hirnheutlein. Gallicè. *Meninge Espaisse*. Anglicè. Thick Brains Fleece.

MATER PERLARUM, *Macra Perlarum* seu *Margaritarum*, sunt conchæ & testæ quæ intus splendore margaritarum stupent, uti præsertim sunt

ex

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ex genere Nautilium unde & nomen diductum. Belg. Paerel-moer. Germ. Perlen-mutter. Gall. *Mere de perles*. Angl. Mother of Pearles.

MATER TENUIS, est membrana quæ cerebrum & cerebellum immediatè investit, vasculis sanguineis quam uberrimè perfusa; ne spiritus animales à cerebro, cerebelloque generati avolent, apta nata. Belg. Het dunne hersen-vlies. Germ. Dünn hirn heutlein. Gall. *Meninge tenue*. Angl. Thinn brains Fleece.

MATRACIUM nihil aliud est quam sacculus cui nest tartarum calcinatum vel aliud quid, qui etiam interpungitur in modum crucis, ut salia contenta inde in cella humida in liquoris formam, resolvantur: dicitur & Vitrum tenue & purum, urinis inspiciendis accommodatum, quod & *matula* dicitur, habetque formam fere rotundam, cum collo satis spacioso. B. Matras / Pisglas / Urinaal. Germ. Urinal. Gall. & Anglis Urinal.

MEATUS AUDITORIUS, à concha auris internè incipit, & tenui cutis amicta ad oras usque tympani vestitur: usus est, aërem & species audibiles excipere, & aurium sudamina sive aurium marmoratum continere. B. Het gehoor-gat. Germ. Der gang des ohrs. Gall. *le trou de l'oreille*. Angl. The auditory passage.

MEATUS URINARIUS, vide *urethra*.

MECHOACANNA, est Radix Purgans alba, brioniæ instar, ex India Occidentali in taleolis ad nos mittitur, præsertim ex Hispania Nova. Duplex habetur ratione loci: Prima ex Mechoaca insulla (unde nomen) affertur, altera vero ex continente circa Nicaragua nata, quæ priore longè præstantior est. Inter convolvuli species numeratur. Folia habet magna obscure virentia & lata, & in acutum desi-

nentia,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

hentia. Vocatur & Mechoacanna Peruviana, Rhabarbarum album.

MECONIUM, est opium sive condensatus papaveris succus. *Item* excrementa fœtus, post partum intestinis adhuc inhærentia, à papaveris succi nigredine sic dicta. à μήκων papaver. Gall. *la colle*, vel *poix*, sive *la larme du pavot*. Angl. juice of poppies.

MECONOLOGIA, est opii descriptio. ex μήκων papaver, & λέγω dico.

MEDELA, idem quod *Curatio*.

MEDIANA VENA, est illa in cubiti flexura inter Cephalicam & Basilicam media: ea tumefacta à perito Chirurgo tuto satis pertunditur, sed ab imperito non sine periculo læsuræ tendinis subiacentis, unde convulsiones, gangrænæ &c. Procurantur. B. de mediaan Ader / middel Ader. Germ. Median-Ader. Gall. *la veine Mediane*. Angl. The median veine

MEDIASTINUM est pleuræ membranæ duplicatura, pulmones cæteraque pectoris viscera in duas partes dividens; posterius à dorsi vertebris ortum ducit: anterius porrecta, sternum attingit & sepimentum hoc constituit. B. *het middelschot*. Germ. das brust mittelfell. Gall. *le mediastin*. Angl. the Mediastin.

MEDIASTINUM CEREBRI, idem quod *Septum transversum*.

MEDICAMENTUM, est auxilium conveniens, quo cum alteratione morbi impugnantur, eo fine, ut sanitas in integrum restituatur: vel quicquid corporis affectum depellit. Estque vel *Actuale* quod primo contactu corpus nostrum eâ, quâ præditum est, qualitate, afficit: ut ferrum candens, aqua frigida. Vel *Potentiale*, cujus vis non primo contactu, sed tum demum sese exerit, cum illa ex aliqua in corpore mora, in medicamento excitatur, ut Piper, Ra-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

phanus, salia acria &c. deinde medicamentum dicitur vel primis vel secundis, vel tertiis facultatibus esse præditum. Eæque omnes à temperamento & varia particularum in corpore nostro actione innotescunt. *Medicamentum* est triplex *Chirurgia*, *Pharmacia* & *victus ratio*. vocatur etiam medicamen, ἴαμα, φάρμακον, λυτήριον, ἀλέξιον, Remedium, juvans, & indicatum. B. een Geneeş-middel. Germ. mittel / geneeß-mitteln / artzey. Gall. *Medicine*, *medicament*, *remede*. Angl. a Medicine, remede.

MEDICINA est ars medendi, sive qua per convenientiâ remedia, quantum possibile est, introducatur sanitas in corpore humano. à *Galeno* definitur à fine, quod sit *ars præsentis sanitatis conservatrix*, *& labefactatæ instauratrix*, & libro introductorio, *scientia sanitatis protectrix*, *& morborum expultrix*. ab *Herophilo* autem ex subjectis, *scientia salubrium*, *insalubrium & neutrorum*. *Medendi Methodus*, à clarissimo *Sylvio de le Boe*, sic definitur, *ars inveniendi & ritu usurpandi Remedia reparandæ ac restituendæ valetudini amissæ maximè convenientia*. Medicina à *Severto* aliisque rectè in quinque partes dividitur; in *Physiologiam* nempe, in qua agitur de constitutione humana quatenus sana; ad hanc etiam pertinet *Anatomia*. 2. *Pathologiam*, in qua agitur de morbosa corporis nostri constitutione. 3. *Semioticam*, de signis sanitatis & morborum. 4. *Hygieinam*, illa de regimine sanitatis conservandæ leges pronunciat. 5. Et *Therapeuticam*, quæ docet *Diætam*, *Chirurgiam*, & *Pharmaciam*. Prima & generalis Medicinæ divisio bimembris tantum est, & una medicinæ partem *Theoricam* constituit, altera vero *practicam*. Medicinæ subjectum est corpus humanum quatenus sanabile: ejusque scopus seu *finis* est *sanitas*. *Hippocrates* vocat eam, *artem longam* cum dicit

è contra

tra *Paracelsus* eam ponit *brevem* quidam Arabes eam μικροτέχνιν appellarunt, artem parvam. Revera tamen ars magna & longa est, ita ut merito exclamare cogimur, *quantum est quod nescimus.* Gr. ab ἰάομαι, medeor. B. Genees-kunst. Germ. Artzney-kunst. Gall. *Medicine.* Angl. Medicine; the art of Physick.

MEDICINALIS DIES, vide *Critici dies.*

MEDICUS est vir artis Medicæ summè gnarus, modestus, sobrius, & humanus; de quo cecinit poëtarum princeps *Homerus.* lib. iliad. xi.

Ἰητρὸς γὰρ πολλῶν ἀνδάξιος ἄλλων.

hoc est: *Medicus enim vir multis anteponendus aliis.* & lib. odyss. iv.

Ἰητρὸς δὲ ἕκαστος πισάμενός περὶ πάντων
Ἀνθρώπων. ἦ γάρ Παιήονός εἰσι γενέθλης.

Hoc est:

Unusquisque Medicus peritus supra omnes
Homines est: sane enim Pæonis *sunt ex generatione.*

Et *Hippocrates* lib. de dec. orn. cap. v. ἰητρὸς γὰρ φιλόσοφος ἰσόθεος. *Medicus enim Philosophus est Deo æqualis.* Jul. Cæs. Scaliger hoc modo medicum recte descripsisse videtur, quod opportet esse virum doctum, probum, lenem, diligentem, maturum, fortunatum, *Deo* fretum. non sua vel scientia, vel opera, vel successu tumidum, aut pecuniæ deditum. Quidam nummos exigunt dum morbus urget, juxta distichon.

Exigendum dolor est, nam postquam pœna recessit:
Audebit sanus dicere, multa dedi

quandoque & medici falluntur, ita ut à debita mercede privantur secundum illud

Medicis in Morbis totus prommittitur orbis,
Mox fugit à Mente Medicus, morbo recedente.

non pauci Medici sunt, qui versiculum hunc spectant.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Dat Galenus *opes*, *dat* Justinianus *honores.*
Nec non:
Theologis animum subjecit Lapsus Adami
Et *Corpus Medicis*, & *bona Juridicis.*

Gr. ἰατρὸς, ab ἰάομαι medeor. Vulgo vocatur Doctor ob promotionem suam, revera doctus esse debet. B. **Een Geneesheer: Een geleerde in de Geneeskonst.** Germ. Arzt. Gall. *Un Medicin.* Angl. a Physician, Doctour of Physick.

MEDIMNUS est Mensura aridorum Attica continet chænicas quadraginta & octo, sive centum & octo libras mensurales, seu modios sex, non medicos, sed georgicos, ejus nota fuit μ & in summitate ε

MEDITULLIUM, est spongiosum illud inter duas cranii laminas; vide *diploe.* B. **Tafelscheidsel.**

MEDIUS VENTER, idem quod *Thorax.*

MEDULLA, inter mineralia partem molliusculam denotat, quæ in saxis nonnunquam reperitur B. **Merg der Steenen.** Germ. Steinmark. Gall. *Moëlle.* Angl. The Marrow, vel softer part in stones. Inter vegetabilia, est media cujuslibet pars mollior ac præstantior, quam & cor & matricem appellant. Quoad animalia, medulla est, pars mollior, & pinguior quæ in ossium cavitatibus continetur. Belgis **Merg.** Germ. Das Mark. Gall. *Moüelle.* Angl. The Marrow.

MEDULLA CEREBRI: est substantia alba &. mollis, exterius corticali substantia obducitur, quæ magis cinerea est, intus corpus callosum constituit: in ea fit spirituum animalium distributio & imaginatio. *Malpighius* eam ex innumeris filamentis constare affirmat, nam nervi exinde oriuntur. B. **Het Hersen-merg.** Germ. Das Hirn-mark. Gall. *Moüelle du cervelle.* Angl. The Marrow of the Braine.

MEDULLA OBLONGATA, est initium spinal

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

nalis medullæ, à quâ nervi intra cranium originem sumunt, quæ per foramen occiptis & vertebrarum usque ad os sacrum descendit, ex suis lateribus decem nervorum paria ad thoracem, abdomen & artus emittit, etiam sensorium commune & πρῶτον αἰσθητήριον appellatur, quia ubi nervorum origo, ibi est sensuum externorum receptio communis. B. Het lange merg. Germ. Das lang marck. Gall. *Mouelle Oblonge.* Angl. The long Marrow.

MEDULLA OSSIUM, est substantia pinguis, in ossium cavitatibus, porositatibusve ab arteriis deposita; Medulla hæc membrana continetur, & omni prorsus sensu caret; in fistulis majoribus rubicunda est, in minoribus alba, in ossibus spongiosis mollis & succulenta: etiam conjicere licet, duntaxat exudationes ossium esse, ex eo quod ossa plus materiæ sulphureæ & pinguis accipiunt, quam in nutrimentum vertere possunt, quæ deinde per ductus adiposos ejusque sacculos, ad ossium interiora fluit, postea à venis recipitur & in sinum sanguinis deponitur. Gr. μυελὸς. B. Been-merg. Germ. Das Bein marck Gall. *Mouelle d'os.* Angl. Marrow of the bones.

MEDULLA SPINALIS sive DORSALIS est cauda cerebri. Gr. μυελὸς ῥαχίτης, νωτιαῖος, διανωχένιος, ψωίτης Galeno. est illa pars quæ per annulos vertebrales descendit & in os sacrum terminatur, habet etiam substantiam eandem & usum cum cerebro; nervorum coagmentatio est, quorum etiam usum possidet; superius bifida conspicitur; hinc si alterutra obstruatur, *Hemiplegia* sive paralysis unius lateris oritur, utrimque triginta nervorum paria ad artus, ventres, cæteraque corporis partes emittit, si convenienti liquore diligenter lavetur, in plurimas fibrillas dispescitur. B. Het rugge-merg. Germ. Ruch grads-marck. Gall. *Mouelle de l'epine vel echine.*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Angl. The Marrow of the chinebone.

MEGALOSPHLANCHNUS qui viscera magna & tumida habet. à μέγα magnum & σπλάγνον viscus. B. **Die groote ingewanden heeft.**

MEL, Græc. μέλι. quid vulgo sit, notum. Pharmacopæis denotat aliquando succum simplicem ad mellis consistentiam inspissatum, melque sapore æmulantem sic convenit cum sapa sive Robub; uti mel passulatum, juniperinum. Non raro refert Syrupum cum melle paratum, ut mel rosarum, diamorum &c. B. *Honig*. Germ. Honig. Gall. *Miel*. Angl. Honie.

MELA G. μήλη est instrumentum Chirurgicum, *Specillum* dictum. Imperitum vulgus à tentando *Tentam* vocant. Conficitur ut plurimum ex argento, vel ebore, idque ad exploranda ulcera; vel calculum urethra infixum, extrahendum &c. aptum pro vario usu, varias habet formas. Gr. à μελίζω trunco. B. *een tent-yzer. een tintel-yzer, provet, proef-yzer*. Germ. sacherlein / wundeysen. Gall. *esprouvette*. Angl. wound yron.

MELANAGOGA, sunt medicamenta atram bilem evacuantia. ex μέλας niger & ἄγω educo. Belg. *Genees-middelen tegen de swarte gal, ofte swaarmoedigheid.*

MELANCHOLIA, est delirium, quo ægri sine causâ manifestâ admodum tristantur & metuunt, horrenda, nonnunquam etiam ridicula, imaginantur & sibi persuadent & illa spectant vel ad corpus vel ad animam. nam si de corporis illis imaginatio est, putant nullum habere caput, nates, nasum &c. vel mortuos esse; sed quoad animam, de vita æterna desperant, & sibi persuadent à diabolo tentari, & cum eo sermones miscere &c. B. **droefgeestig / swaarmoedig.** Germ. Melancholey. Gall. & Angl. *Melancholie*.

da

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

de atra quoque dicitur bile, sive de sanguine nigro crasso & acidis particulis pleno. ex μέλαινα nigra, & χολὴ bilis. B. **swarte gal.** Germ. schwartzegall.

MELAS, vide in *Alphus*.

MELANOPIPER, vide *Piper*.

MELE, vide *Mela*.

MELICERIS est tumor tunica concluſus, ex materia mellea ortus, indolens, rotundus, digitis facile cedens, aſt ilico rediens: ex particulis lymphaticis non rite circulantibus originem ſumere videtur, quæ, evaporato humido, maſſam melleam relinquunt; eodem modo in Steatomate & Atheromate contingit. ex μέλι mel, & κηρίον favus. Belgis **Een Honiggeſwel.** Germ. Honig geſchwulſt. Gall. *Melicere*. Angl. Honey tumour.

MELICRATUM, eſt hydromel, ſive mulſum, quod componitur ex una parte mellis & octo partibus aquæ pluvialis. ex μέλι mel; & κεράννυμι miſceo. B. **Honig-water. Meede.** Germ. Meeth. Gall. *Eau miellée*, *Hydromel*. Angl. Methegling.

MELITEMA, eſt Trageæ ſpecies ex melle & Medicamentis ſubacta. B. **Medicinale Honigkoeckjes.** Germ. Hönig Kuchlein.

MELOSIS, eſt exploratio chirurgica, ſpecillo facta. à μηλόω ſpecillis exploro. B. **Een onderſoeckinge / tentering.**

MELOTIS, μηλωτὶς & μηλωτρὶς, idem quidem quod *Mela*, ſed minori forma, ut eſt ſpecillum auriculare. Ex μήλη ſpecillum, & οὖς auris. B. **Een klein pzobet / een klein oozent.**

MEMBRANA eſt ſubſtantia nervoſa, fibroſa, lata, plana, alba, & dilatabilis, viſcera, ventres, muſculos &c. inveſtiens, exquiſito ſenſu prædita. Græc. ὑμὴν. B. **Een vlies.** Germ. Hautlein. Gall. *Membrane*, *Taye*. Angl. Coat.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

MEMBRANA ADIPOSA, est quæ renes cingit, multo adipe referta. B. Het vet vlies. Germ. Den fett häutlein. Gall. *Membrane adipeuse*. Angl. The fat fleece.

MEMBRANA CARNOSA, idem quod *Panniculus carnosus*.

MEMBRANOSUS MUSCULUS, sive *Fascialis latus* & *Fascia lata*, tibiam movet, qui superne ilii spinæ, inferne femori ossis extremitati latissima, instar cæterorum ferè hujus partis musculorum involucri, tendineaque alligatur expansione. B. De vlies-spier / breede windel-spier. Germ. Pergamentgleiche mauß. Gall. *Muscle membranose*. Angl. The membranous brawne.

MEMBRUM, Gr. κῶλον & μέλος est corpus organicum, ex variis similaribus partibus compositum, actionibus voluntariis perficiendis, destinatum. B. Een lid. Germ. Glied. Gall. *Membre*. Angl. Member.

MEMORIA Gr. μνήμη est notarum sive motuum ab objectis venientium, ab anima quædam retentio. Anne ille motus ab anima in medulla oblongata fiat, (quod ob nervorum ex ea egredientium originem, verisimile est) incertum est. Bel. Geheugnis. Germ. Gedächtnuß. Gall. *Memoire*. Ang. Memory.

MENDOSA SUTURA: sive *squammea*. Græc. λεπιδοειδὲς & λεπιδοειδὸν προσκόλλημα, est connexio ossium squammosa, ut in osse temporum cum bregmate apparet. vide *Lepidoides Sutura*.

MENINGOPHYLAX: est meningis sive membranæ cerebri custos, ut laminæ aureæ & argenteæ; quæ aperturis cranii accommodantur. ex μῆνιγξ membrana cerebri, & φυλάσσω custodio. B. Herssen-beschermer. Germ. Hirn beschirmer. Gall. Me-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Meningophylace. Angl. Preſerver of the heads fleece.

MENINX, vide *Mater dura* & *tenuis.*

MENSA, eſt dentium molarium pars latior, quæ cibum conficit atque comminuit, τραπεζα *Rufo.* at pars quæ gingivam contingit, Μωμίσκος *Poll.* ſic & machinæ quædam chirurgis & Anatomicis dicuntur *Menſæ.* B. **Een tafel.** Germ. **Ein tafel.** Gall. *Table.* Angl. idem.

MENSES, ſunt ſanguinis excretiones, quæ ſingulis menſibus proveniunt, idque ex ipſo utero, non vero ex collo aut vagina. Incipiunt, cum juvenculæ pubeſcunt anno ſcilicet duodecimo vel decimo quarto, deſinunt vero in gravidis, lactantibus & effœtis. etiam vocatur *Menſtruum*, *Profluvium mulierum*, *Lunare virus Ovidio*, profluvium genitale *Plin.* μῆνες, καθάρσεις ἔμμενοι, ἔμενα, γυναικεῖα *Theopr.* καλαμήνια. Belgis **de ſtonden / ſtonde-bloed / maandſtonden.** Menſtruis laborare, dicitur **niet wel te pas zijn / het goed hebben.** Germ. Reinigung. **monatliche reinigung / monat zeit / heimliche ſucht / fraven-zeit.** Gall. *les menſtrues.* Angl. Moneth, blood, womans courſes.

MENSIS CHYMICUS, conſtat ex quadraginta diebus.

MENSTRUA ALBA, vide *Fluor albus.*

MENSTRUUM MULIERUM, vide *Menſes.*

MENSTRUUM, eſt id, quod in vaſe deſtillatorio eſt, & deſtillationi exponitur; vel liquor quo metalla corroduntur & lapides ſolvuntur, ut acetum, aqua fortis, ſp. vini &c. ſumi poteſt pro capite mortuo à deſtillatione relicto. Gr. à μένω maneo. Belg. **Een ſcheiwacht.** Germ. ſcheidfeucht. Gall. *menſtrue.* Angl. Idem.

MENTAGRA, eſt ſpecies lichenis feræ, quæ

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tempore *Claudii* adhuc incognita erat morbus, dictus à mento, à quo incipit & faciem, pectus, manusque fædo quodam furfure occupat. Græc. λειχὼν B. Geblekte of schubagtige Lazerie in 't aangezigt. Germ. Ein böse rand. Gall. *Male dartre.* Angl. a tetter, vel ring-worme.

MENTULA, idem quod *Penis* aut *Clitoris.*

MENTUM est inferior pars sub inferiori labio. Gr. γένειον. B. De kin. Germ. Das Kinn. Gall. *le menton.* Angl. The chinne.

MERCURIUS, est argentum vivum & Hermes, sive Ἑρμῆς dictus; chymicis dicitur omnis liquor, qui non inflammatur, sive sit spirituosus, acidus vel aquosus. Alii sumunt pro spiritu è plantis vel animalibus educto, vel pro liquore quovis acido arte chymica parato. dicitur triplex mineralis, cælestis & chymicus. B. Quikſilber. Germ. Queckſilber. Gall. *Vif argent.* Angl. Quicke silver.

MERCURIALIA, dicuntur, omnia, quæ ex mercurio præparantur. B. Quikbereidſels. Germ. Quecks artzeney. Gall. *Medicine mercuriale.* Angl. idem.

MEROBALINEUM, est species semicupii, in quo unicum membrum vel plura immerguntur. ex μέρος pars & Balineum sive balneum. B. Een lid-bad. Germ. Glied bad. Gall. *Bain pour un membre.* Angl. Bad for a member.

MESARÆUM, idem quod *Mesenterium.* ex μέσον medium, & ἀορτὴν tenue, ob vasorum tenuitatem, quibus abundè intertexitur: unde hæc vasa *Mesenterica* & *Mesaraica* appellantur: vide *mesenterium.*

MESARAICA VASA, vide in *Mesaræon.* B. Scheif-baten.

MESENTERICA VASA, vide *Mesaræon.*

ME-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

MESENTERIUM, eſt peritonæi membrana duplicata, glandulis, nervis, arteriis, venis, vaſis chyliferis & lymphaticis dotata; medium abdominis occupat: & inteſtina ordine quodam miro continet: in medio glandulam magnam habet *pancreas Aſellii* nominatam, cui aliæ minores glandulæ circumfuſæ ſunt, ad eas lactea primi ordinis vaſa ex inteſtinis tendunt & ab hepate aliisque partibus vaſa lymphica deſcendunt; ab hiſce iterum lactea ſecundi ordinis vaſa ad ſacculum chyliferum aſcendunt & in ejus ſinum ſeſe exonerant. ex μέσον medium, & ἔνλερον inteſtinum. item Meſaræum. Græc. ἐπιχορδὶς *Aritæo*. μέσαρχον, μεσαιχῖον, μεσόκωλον. *Hippoc.* ἀνωχεὺς τῶν ἐνλέρων *Rufo*, ἐπιχορηγὶς apud veteres teſte *Aretæo*. B. **Het darm-ſcheil.** Germ. Gekröſe. Gal. *Meſentere*. Angl. The midſt of the guts, vel bowels, meſentery.

MESERÆUM, vide *Meſaræum* & *Meſenterium*.

MESOCOLON, eſt pars meſenterii, quæ craſſis inteſtinis continuatur. ex Μέσον medium, & κῶλον inteſtinum colon. B. **Het kleine ſcheil.** Germ. Klein gekröſe. Gall. *petit meſentere*. Angl. The little meſentery.

MESOGLOSSUM, idem quod *genioglossum*.

MESONUCTIUM, eſt media noctis pars. ex μέση media, & νὺξ nox. B. **Middernagt.** Germ. mitternacht. Gall. *Le minuit*. Angl. Midnight.

MESOPLEURII, ſunt muſculi intercoſtales, in utroque latere viginti duo, undecim externi & totidem interni ſunt. ex μέση media, & πλευρὰ latus. vide intercoſtales muſculi.

METABASIS, eſt tranſitus ab una indicatione in aliam, ab uno remedio in aliud, qui cum prudentia & non temere fieri debet. à μεταβαίνω tranſgredior, B. **Een overtreding.** Germ. übertretung.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Gall. *Transgression.* Angl. Transgressing.

¶ METABOLE, est temporis, aëris, vel morborum mutatio. à μεταβάλλω muto. B. **Verandering der zaken.**

METACARPUS, & *Metacarpium*, est manus pars posterior, constituitur ex officulis quatuor oblongis, volam manus expandentibus, quæ dicuntur *Postbrachialia.* ex μετὰ post, & καρπὸς manus junctura. Vocatur item *Torus manus*, *Tubercula.* μετακάρπιον. B. **De achter-hand / na-hand.** Germ. Nachhand. G. *metacarpe.* Angl. the wrist, the back of the hand.

METACONDYLI, sunt postremi digitorum articuli unguibus proximi; quemadmodum medii condyli & primi Metacarpio proximi *Procondyli* dicuntur ex μετὰ post & κόνδυλος digitus. B. **de hoogste vingerleden.** Germ. Vorster fingers gleiden. Gall. *Metacondyle.* Angl. The utmost bones of the fingers.

METALEPTICUS MOTUS, est musculorum translativus, sive transsumptivus, & dicitur de motu quodam, quem musculi habent, & similis est motui sive tensionis speciei illi, quæ à superiori laqueo glossocomii perficitur. à μεταλαμβάνω transsumo. B. **Een overboerende beweging.**

METALLUM, Gr. μέταλλον est substantia admodum solida & rigida, quæ in montibus & cryptis subterraneis invenitur: omnia illa hoc versiculo continentur ut.

Sol, Mars, Luna, Venus, Saturnus, Jupiter, Hermes.

Inter metalla aurum solidissimum est, cujus tinctura magnis laudibus à chymicis effertur. ex μετὰ post, & ἄλλος alter, quia una inventa vena, altera invenitur. *Hermes* sive *Mercurius* numeratur quidem inter metalla, sed quia Metallum malleabile quid est, ideoque Metallis accenseri non potest, & potius inter imperfecta sive mineralia annumerandus erit. B. **Metaal**

Germ.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Germ. metall. Gall. *Metail.* Angl. metall.

METALLURGIA, est illa operatio, qua metalla ex fodinis eruuntur, ideoque operariorum unusquisque vocatur

METALLURGUS, seu Metallicus, qui in terræ visceribus metalla scrutatur, ut chymici solent. ex μέταλλον metallum, & ἔργω opus. **Een Metaal-werker / Mijn-werker.** Germ. ertzgräber / berg-knapp / berg-meister. Gall. *Metallique, maistres de mines, Tirers de Metaux.* Angl. Diggers of Metall.

METAPEDIUM, μεταπεδίον idem quod *Metatarsus.*

METAPHRENUM, μετάφρενον est pars dorsi post septum transversum. ex μετὰ post, & φρὴν præcordium. B. **De rug.** Germ. ruck. Gall. *dos.* Angl. The back.

METAPTOSIS, est morbi in alium morbum degeneratio: ut febris quartana in tertianam & vice versa: apoplexia in paralysin &c. à μεταπίπτω recido, relabor, degenero, transeo B. **Verandering van siekte.**

METASTASIS, est morbi demigratio ab una parte in aliam: quod apoplecticis contingit cum materia, qua cerebrum eclipsin patitur, ab eo in nervosum genus excutitur, unde paralysis. à μεθίστημι transstatuo. B. **Verplaatsing van siekte.**

METASYNCRISIS, est medicamenti foris applicati operatio, qua ex intimis recessibus humores evocentur. vide *Oribasium* lib. 1. cap. 34. ex μετὰ trans, & συγκρίνω coagmento.

METATARSUS, sunt quinque pes officula, tarsi ossibus connexa, quæ plantam pedis constituunt. ex. μετὰ post, & τάρσος crates, tarsus. B. **Achter-voet.** Germ. **Afterfuß.** Gall. *Metacarpe.* Angl. The afterfeet,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

METHODICA MEDICINA est, cujus Author fuit *Themison Laodiceus*, excultor *Thessalus Tralianus*, qui artem sex mensium spatio addiscì posse clamitabat. Hi Signis & causis neglectis ad laxum & strictum in omni morbo respiciebant. ex μετὰ cum & ὁδὸς via.

METHODICI, sunt qui compendium artis methodo quæsiverunt, scil. *laxi*, *stricti* & *medii* cancellis omnia comprehendentes.

METHODUS, est pars Medicinæ, qua per indicationes auxilia inveniuntur, ut deperdita hominis sanitas restituatur. ex μετὰ cum, & ὁδὸς via. B. **Beleid van geneesinge.** Germ. **Richtigkeit im artzney.** Gall. *Methode.* Angl. Method.

METOPUM, est frons, sive pars faciei supra oculos. ex μετὰ post, & ὤψ oculus.

METRENCHYTA, est instrumentum quo liquores utero immittuntur. ex μήτρα matrix, uterus, & χύω fundo. B. **Een moeder-trechter.** Germ. **Mutter-trechter.** Gall. *Metrenchyte.* Angl. Mother-funnell.

METRETES, est Mensura maxima apud Atticos, capiens, choas duodecim sive libras centum & octo.

MEUM seu MEU, ejus Herbæ folia sunt instar anethi aut fæniculi, ideoque *fæniculum porcinum* vocatur. ejus radix in usu est, ingrediturque Theriacæ & Mithridatio, aromatica est; crescit copiosè in sylva Hercinia, aliisque locis montanis, ut & in montibus campestribus & apricis; apud nos non nisi in hortis cultum invenit. Floret Junio ac Julio. B. **Beerwortel.** Germ. **Beer-wurtz / Bär-wurtz / Wilder-dill / bärn-dill / Bärn-fenchel / Mutter-wurtz. Hertz-wurtz**, Angl. Spignel, Meu, Feafcrefw, Wild Dil.

MIASMA, est inquinamentum contagiosum, quod

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

quod ſpiritibus & ſanguini (ut in peſte & ſcorbuto) accreſcit. à μιαίνω inquino. B. Beſmetſel. Germ. Erbſugt. Gall. *Maladie contagieuſe*. Angl. a Contagious infection.

MICROCOSMUS, ſic homo dicitur quaſi parvus mundus & compendium totius. à μικρὸς parvus, & κόσμος mundus. B. De kleine werelt. Germ. kleine welt. Gall. *microcoſme*. Angl. The little world.

MICROPHTHALMUS eſt, qui à nativitate parvos & fiſſos oculos habet. ex μικρὸς parvus, & ὀφθαλμὸς oculus. B. Een haad-barkens-oog. klein-oog. Germ. Klein aüg. Gall. *Petit oeil*. Angl. Little eye.

MIGRANA, idem quod *Hemicrania*, ſive capitis morbus, qui modo dextram, modo ſiniſtram ejus partem occupat, & ad ſuturam uſque protenditur, quæ doloris interſtitium eſt. *Migrana* compoſitum videtur ex ἡμὶ ſemi & κάρα caput. Vide *Hemicrania*.

MILIARIS HERPES vide *Herpes*.

MINA ſive *Mna*, patet ex Dioſcoride pondus fuiſſe unciarum ſedecim, ſive drachmas centum viginti octo. Verum *Atticâ* levior erat Romana, & pendebat drachmas centum, ſive duodecim uncias & ſemiſſem. *Romana* pendebat nonaginta & ſex drachmas, ſive uncias duodecim. *Alexandrina* videtur uncias viginti continere ſive drachmas centum & ſexaginta. fortè illa differentia oritur à regionibus, in quibus drachmæ differebant. *Mina* ſive *Mna* videtur ſignificare mille. B. Een mine twigts / een pond.

MINERA eſt terra ſive materia, ex qua mineralia & maximè metallica fiunt, uti ſunt mineræ auri, argenti, cupri, ſtanni &c. B. Mineraal. Germ. Mineral. Gall. *Mineral*. Angl. Idem.

MINERALIA ſunt ea quæ non ſunt Vegetabi-

li

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

lia nec animalia : ut *Metalla perfecta* sex, Aurum, Argentum, stannum, cuprum, ferrum, plumbum: & metallis proxima seu *Metalla imperfecta*, ut *Antimonium*, cinnabaris nativa, sulphur, marcaseta, plumbago, creta, auripigmentum, argentum vivum, boli, & lapidum species &c. Hisce accedunt nitrum, sal gemmæ, sal marinum, alumen, Vitrioli species, Borax, sed illa sunt salia mixta ex alcali & acido composita, et mineralium particulis acutis. Succinum quoque addunt, quod tamen alicujis arboris bitumen sive resina esse videtur. Item corallum, est quoddam vegetabile submarinum. B. **Mijnstoffen / Mineralen.** Germ. **Mineralen.** G. *Minerals.* Angl. Idem.

MIRACH, Arab. vox. idem est quod *Epigastrium.*

MISCE, scribitur plerumque per M simplex in fine formularum, & denotat mixtionem duorum vel plurium medicamentorum.

MISERERE MEI, idem quod *Iliaca passio.*

MISTIO, idem quod *Mixtura.*

MISY, est minerale, sive potius chalcitidis efflorescentia, colore aurum imitans, aureisque scintillis, dum frangitur, splendens, natum super chalcitim & ex chalciti, non secus ac ærugo nascitur super æs & ex ære.

MITELLA est species fasciæ sive linteum, in quo brachium læsum saucium que suspenditur. B. **een arm-band / arm-swachtel / dwale / daar men de seere arm in draagt.**

MITHRIDATIUM à Rege Mithridate compositum, & pro Antidoto habitum ad depellenda è corpore venena: ab antiquis plurimi æstimatur: verum quia constat ex simplicibus, quoad effecta, contrariis, nunc temporis non tanti venit: nam si *Opium* & pauca calida demerentur, tota compositio

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

viribus esset orbata. Hujus variæ dantur descriptiones. B. Mithridaat. Idem Germ. Gall. & Anglis Mithridat.

MITRALES VALVULÆ, vide *Episcopales.*

MIVA est caro sive pulpa mali cydonei saccharo in consistentiam spissam cocta. Vide *Marmelata.*

MIXTURA, *Mistura, Mixtio, Mistio, Crama, Croma* & *Chrama* est substantia *solida* vel *liquida*, ex variis medicamentis commixta. Mixturæ pro scopi, quem habet Medicus, diversitate variæ admodum sunt: Guttis maximè, vel Cochlearibus, quandoque Haustu usurpandæ, conficiuntur vel ex Liquoribus solis, quales sunt præcipuè Aquæ destillatæ, spiritus, & olea, quovis modo inter se mixtis; sic ut aquæ misceantur aquis; olea Oleis; Aquæ Spiritibus, &c. vel ex iisdem cum Syrupis convenientibus; Pulveribus, Confectionibus; Opiatis, sive Omnia concurrant; sive Unum aut Alterum tantum adsumatur. B. een mengsel. Germ. Vermischung. Gall. *Mixtion, Melange.* Angl. mingling, mixture.

MNA, idem quod *Mina.*

MOCHLIA, est ossium luxatorum restitutio. μόχλος, vectis est, & μοχλίσκος parva vectis.

MODIUS, Gr. Μόδιος, est mensura continens sedecim sextarios.

MODIOLUS, est *Trepanum*, sive *Anabaptistes*, quo utimur in profundis ossium corruptionibus, contusionibus, fissuris & fracturis: non facile tamen adhibendum, nisi primo ossium prominentiæ & frustula pungant. 2. Cum suprema tabula integra, sed depressa & infima disrupta sit. 3. Cum sanguis extravasatus, corruptione sua, hominem jugularet. *Modus* perforationis hic est; derasis capillis, cutis in formam crucis usque ad pericranium, prudenter musculos temporales & futuras cavendo, est incidenda,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

& pro hac vice vulnus obligandum, nisi sanguinis profusio tam pauca sit, ut simul etiam pericranium à subjecto cranio diduci possit: deinde post aliquot horas, ægri auribus obturatis, Modiolum masculum sumito, cujus cuspis firmiter in cranio est collocanda, sed tam procul à fissura sive fractura, ne dentibus suis eam, multo minus futuram attingat; quanquam nonnulli futuras non magnopere vitent, & nos certiores reddant, eas tam feliciter, quam alia quævis loca perforasse. Tum modiolum manu sinistra fortiter teneto, eum dextra circumducendo, donec circulum mediocriter profundum incideris, postea fœminam (in cujus medio nulla cuspis) accipe, & eandem ut ante circumducito: interim scobem auferto & modiolum ad lubricandum & refrigerandum in oleo & aqua tingito & madefac. Sanguis jam apparens, signum est te ad secundam tabulam penetrasse, & tum lenius premendum, ne meninx incautè lædatur, ubi vacillare incipit osticulum, vectim inter crepidines inserito, dissolvito, & illud volsella eximito. Græcis τρυπανίον & τρυπάνις. B. een been-booz/een trepaan. Germ. ein böhrlein. Gall. *un trépan*. Angl. an boorer, auger.

MOGILALOS, est is qui cum difficultate loquitur, ex μόγις vix, & λαλέω loquor. B. *swaarbespraakt*.

MOLA, *Patella*. seu *Rotula*, est os rotundum & latum, inponitur articulationi femoris & tibiæ, ubi genu, membranoso ligamento cingitur, excepta mola. Græcis κόγχη, κόγχος, μάλη, ἐπιγονατὶς, ἐπιμυκὶς Hippoc. μυλακρὶς Hipponacti. B. de knie-schijve. Germ. der knye pfanlein. Gall. *le jaret*. Angl. the kneepan.

MOLA CARNEA est substantia carnosa quandoque etiam fungosa sine ossibus & visceribus; sæpe instar

instar sanguinis concreti, nigra: & nonnunquam durissima, loco fœtus in utero producta. Belg. een zuiger/ vleisige misdracht. Germ. feisch-gewächs/ mondkalb/ afftergurte. Gall. *mole, faul germe, corps molace.* Angl. misbirth.

MOLARES seu Maxillares dentes. Græc. μύλοι & γόμφιοι vide *Dentes.* Belg. Backtanden. Gall. *dents masscheliere.* Angl. The checke tooth.

MOLLIENTIA, vide *Emollientia.*

MOLOPES, Vibices, Enchymoma, Sugillationes, idem sunt. dicuntur rubores vibicum instar in febribus malignis & pestilentialibus producti. μώλωψ vibex. vide *Enchymoma.*

MOLYBDÆNA, seu *Plumbago* duplex *Dioscoridi* est: *nativa* & *factitia.* Illa nihil aliud esse videtur, quam lapis, sive plumbi minera, seu potius minera plumbi & Argenti simul. Factitia est species lithargyrii, videlicet est illud recrementum quod in argenti, aurique purificatione cum plumbo, minerâve plumbi institutâ, fornacis solio concretum & perustum adhæresçit.

MOLYNSIS, idem quod *Miasma.*

MONOCEROS, idem quod *Unicornu.*

MONOCOLUM est *intestinum cæcum.*

MONOHEMERA, sunt morbi qui uno die curantur, ut Ephemera febris, ex μόνη sola, una, & ἡμέρα dies. B. eendaagse siekte. Germ. eintaqiges krancheit. Gall. *maladie d'un jour.* Angl. disease of one day.

MONOPAGIA, vide *Monopegia.*

MONOPEGIA, est acutus capitis dolor, unum locum occupans. ex μόνον solum, & πηγνύω compingo. B. eenzijdige hooft-pijn. Germ. Wehtag an einer seiten des haupts. Gall. *Migraine.* Angl. Head pain of one place.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

MONS VENERIS nominatur, superior pubis muliebris pars, præ reliquis nonnihil eminentior & crispior, quam in Veneris castris militaturi omnium primo conscendere debent. B. **Venus-berg.** Germ. Venus berg. Gall. *Montagne de Venus.* Angl. Montaine of Venus.

MONSTRUM, Gr. Τέρας. nihil aliud est quam fœtus sive homo perverse enixus, hoc est, capite duplici, pedibus aut manibus deficientibus vel abundantibus, ita ut perfecto homini similis non sit. B. **ein Monster.** Germ. **ein Wundergeburt.** Gall. *Monstre.* Angl. a Monster, strange thing.

MORBILLI, quasi parvi morbi, sunt maculæ rubeæ quæ à contagio aëreo in sanguine contracto excitantur, quæ neque in molem attolluntur, neque suppurantur, à variolis, ut magis & minus tantum differunt. ab Arabibus *Bothor* vocantur. Belgis **maselen.** Germ. **die masern. die purpuln.** à colore purpureo, **kinder siecken / kösseln.** Gal. *Rougeole.* Angl. The measels.

MORBUS, Græc. Νόσημα, νόσος, à *Morte* dicitur, unde est propinqua dispositio ad eam: etenim quicquid morbi nomine venit, non potest non initium esse, & velut gradus ad mortem, unde patet differre morbos, juxta majorem vel minorem propinquitatem: diciturque esse ejusmodi corporis constitutio, qua actionibus rectè obeundis simus inepti: vel, est constitutio hominis prava, functiones quaslescunque lædens secundum *Sylvium de le Boe.* Morbus est duplex, *Pravæ conformationis* vel *succorum incrassatorum*, vulgo *intemperiei*: prava *conformatio* est sextuplex; consistit enim in Numero, Magnitudine, Figura, Cavitate, Superficie & Situ. *Intemperies* sive succorum inspissatio est venenata sive contagiosa & pestilens; vel Benigna, & sunt morbi vulgares, ut per

Idio-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Idiopathiam, Protopathiam, Deuteropathiam & Sympathiam. Item morbus est Simplex, Compositus, Multus, Complicatus, Connexus, Disjunctus, Magnus, Parvus, Benignus, Malignus, Brevis, Acutus, Longus, Continuus, Intermittens, Salutaris, Dubius, Lethalis, Sanabilis, Insanabilis, Exquisitus, Spurius, Hæreditarius, Nativus, Adscititius, Sanguineus, Bilarius, Pituitosus, Melancholicus, Vernus, Æstivus, Autumnalis, Hybernus, Pandemius, Epidemius, Sporadicus. B. **Siekte/ kranckte.** Germ. **Kranckheit/ sucht.** Gall. *Maladie.* Angl. maladie, sickness, disease sore.

MORBUS GALLICUS, vide *Lues Venerea.*

MORBUS HISPANICUS, vide *lues Venerea.*

MORBUS INDICUS, idem quod *Lues Venerea.*

MORBUS REGIUS, idem quod *Ictterus.*

MORETUS, mulierculis nostris usitatissimum potionis genus aromaticum est, quod parari faciunt, ubi præsumptio imprægnationis adest, persuasum nimirum sibi habent, falsam imprægnationem eo exturbari, veram corroborari. Moretum dicitur, à Moris seu Diamoro ingrediente. B. **een Moerbesse dranck.** Germ. **Maulbeeren tranck.** Gall. *Potion de meure.* Angl. a mulberries drink.

MORIA, *Stupiditas, Fatuitas, Stultitia, Stoliditas &c.* est judicii & intellectus defectus; oritur præcipuè ab imaginationis & memoriæ deliquiis. à μωραίνω stultè ago. B. **Uranksinnigheyt.** Germ. **Thorheit.** Gall. *sottise.* Angl. stupidity.

MOROSIS, idem quod *Moria.*

MORPHÆA, idem quod *Alphus.*

MORSELLI, idem quod *Morsuli.*

MORSULI, seu *Morselli, Tabulæ*: medicamenta sunt quadrata ut plurimum, parata ex pulveribus & similibus saccharo soluto susceptis, superque ta-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

bulam ligneam, lapideam, cupreamve effusis; ut consolidentur. B. Rockjes. Germ. Zeitlein/ Morsell. Gall. *Tablette.* Angl. Morsull.

Morsus Canis Rabidi, idem quod *Cynanthropia.*

Mortariola seu cavernæ. Loculamenta sunt quibus singuli dentes sunt infixi. βόθρια *Galeno*, ὀλμίσκοι *poll. Rufo.* Tanden hollen. Germ. zagn-hö-len. Gall. *caverne de dents.* Angl. Caverns of the Teeths.

Mortarium, est vas ex marmore, aut ligno, vel vitro confectum, in quo pistillo ligneo aut vitreo, vel lapideo res quædam contunduntur. B. Een Mortier / Vijsel. Germ. Mörsel. Gall. *Un Mortier.* Angl. a Morter.

Mortificatio, idem quod *Sphacelus.*

Morum, idem quod *Pladarosis*, vel *Thymus.*

Moschata Nux & *Muscata*, duplex habetur, *Oblonga* nempe, quæ & *Mas* dicitur; alia est *Rotunda*, quæ *fœmina*, differentiæ gratia, appellatur. Nascitur arbor in Insula *Banda* Indiæ Orientalis: proceritatem habet arboris pyri: folia persicæ malo haud absimilia, vel ut verius dicam, breviora, & magis subrotunda, imo & latiora. Fructus appositè malum persicum refert: cujus cortex externa per maturitatem instar juglandis non tantum dehiscit, sed ab incolis quoque vescitur. Hac remota, sequitur *Macis*, constans ex variis subrubicundis foliolis: hæc item duram corticem investiunt, quæ ipsam nucem Moschatam inclusam servat. Integram unam cum cortice exteriore servo. Dicitur & *Nux Aromatica*, *Moschocaryon*, *Moschocarydion*, *Nux Myristica*, seu *Unguentaria.* B. Muscaat Noot. Germ. Müscat-nüß. Gall. *Noix Muscade.* Angl. Nutmeg.

Moschus, Quidam esse saniem ex tumore circa um-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

umbilicum alicujus animalis promanantem volunt: alii testiculos ejusdem, alii aliud quid censent. Moschifera caprea, capreæ minoris species est, dentibus duobus versus inferiora prominens, quadrupes, ungulis bisectis, sine cauda. Pilorum color variegatus ex luteo castaninus, & maculis quasi superbit: in abdomine cinerei, in capite ex albo & cinereo castanei, sunt & longissimi. Cæterum in abdomine non longè à posterioribus pedibus, eminentia quædam est, rotunda & dura, ovi gallinacei mediocris magnitudine, pilis albis, iisque non flexuosis, sed rectis, & ad folliculi fastigium porectis obsita. Circa cujus partem inferiorem unica utrinque caruncula apparet, qualis etiam, licet paulo major non longe ab istis in sinistro conspicitur latere. Is autem eminentia sive tumor nihil aliud est, nisi folliculus quidam in quo moschus, saniei instar, colligitur. Est & alia species sed longe vilior. Colligunt enim hujus animalis sanguinem, quem quieti aliquandiu exponunt, deinde serum supernatans decantant: animali mortuo cutim detrahunt, & exenterant; reliquum minutim conscindunt, cumque sanguine miscent, hancque massam pelli ejusdem animalis includunt, terræ committunt, & per aliquot dies urina perfundunt, donec materies putrefacta sit; hanc mumiam exiccatam pro Moscho venditant. Nonnnulli intestina una cum fæcibus adjiciunt. B. **Muskus.** Germ. **Musch/biesem.** Gall. *Musc.* Angl. Mosch.

Motos, est linteum carptum, quod ulceribus inditur, quo etiam sanguinis fluxus sistitur. Vulgo *Carpi*, **plukzel.** à μοτόω linteamentum vulneribus indo.

Motus Convulsivus est convulsio, quæ alternatim fit inter musculos, vel fibras antagonistas sive oppositas. Hic vero motus convulsivus

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

multa complectitur, & in multis morbis tragœdiam suam exhibet, vulgo quidem cum vix intuentur, nisi in una illa specie, quam vocant *Epilepsiam*, quæ ferme universalis est, sed altera quædam particularis occurrit, cum in his vel illis musculis, cum maxime in fibris motricibus, quæ longe, longeque frequentior est. B. **Stuiptrekkinge.** Germ. Die zu sammen zichuug der spannadern. Gall. *Les motions convulsive.* Angl. The convulsif motions.

MOTUS PERISTALTICUS, vide *Peristalticus motus.*

MOXA, venit ex China & Japan. Lanugo quædam est ab inferiore parte Artemisiæ foliis accrescens, quæ scalpello abraditur, & postea caro pretio venum exponitur. Inservit ustioni, eodem modo ut in Ægypto gossypium, & olim Hippocratis tempore fungi seu μύκητες. similem, sed magis fuscam lanugiuem ex America allatam, vidi.

MUCCUS, idem quod *Mucus.*

MUCAGO, est extractio viscida mediante aqua ex seminibus, gummi, radicibus &c. facta. Belgis **Slijm.** Germ. Sleim. Gall. *Limon.* Angl. Slime.

MUCARUM, idem quod *Mucharum.*

MUCHARUM sive *Mucarum* vocabulum est Barbarum, quo nonnulli infusionem rosarum per se, alii infusionem cum saccharo in syrupum coctum intelligunt. fortè illud *mucharum* significabit saccharum.

MUCILAGO, idem quod *Mucago.*

MUCRO CORDIS sive *Apex*, est inferior pars cordis cuspidata. B. **De punt van 't hert.** Germ. Spits des hertz. Gall. *La pointe du cœur.* Angl. The point of the heart.

MUCRONATA CARTILAGO, vide *Ensiformis cartilago.*

MUCRONATUM OS, vide *Ensiformis cartilago.*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Mucus, Græcis μύξα, ἔλεννα, κόρυζα. est excrementum liquidum, crassum & viscidum, quod ad nares & palatum defluit. B. Snot. Germ. Butze/ schnudder-kengel/ rotz. Gall. *Morue*, *morueau*. Angl. snevil.

Mucus Intestinorum, est quædam visciditas, ex glandulis exsudans, ne intestina facile ab acribus aut duris ingestis lædantur. B. Darm-sijm. Germ. Sleim des darms. Gall. *Limon d'intestins*. An. Lime of the Guts.

Muliebria, vide *Cunnus*.

Mulomedicina, idem quod *Veterinaria*.

Mulsum, idem quod *Hydromel*.

Mumia, ejus habentur quatuor species, *Arabum* nempe, quæ est liquamen seu liquor concretus exudans in sepulchro è cadaveribus Aloë, Myrrhâ, Balsamoque conditis. Altera *Ægyptiorum* est, sive liquamen ex cadaveribus pissaphalto conditis. Nimirum, hoc condiebantur cadavera & vilioris sortis adeoque & ipsamet cadavera nonnunquam eo modo condita prostant. Tertia, *Pissaphaltum factitium*, id est mixtum pici bitumen, quod pro *Mumia* venditant. Quarta, cadaver sub arena solis æstu torrefactum. Fitque in Hammoniorum regione, quæ est inter Cyrenarum regionem & Alexandriam, ubi arenarum Syrtes ventorum turbine sublatæ incautos viatores obruunt, unde horum cadavera à flagrante solis æstu torrentur & exarescunt. Omnium præstat prior species.

Mundatio, sive *Purificatio*, est quando medicamenta à pulvere, corticibus, aliisque immundis purgantur. B. suiberinge. Germ. saüberung. Gall. *mundation*. Angl. Purifying.

Mundificativum est tale medicamentum quo ulcera à sordibus purgantur. B. suiberende dinghen.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

MUSCÆ CAPUT, idem quod *Myocephalum.*

MUSCULUS est pars Organica, duobus tendinibus & fibroso seu carnoso ventre instructa, cujus officium est membra appensa movere. Motio illa seu contractio fit, quando à cerebro, per nervos ad tendines spiritus animales fluunt, qui propter instinctus è tendinibus versus medium musculi alicujus ventrem proritantur, ipsumque versus medium contrahunt, iterumque actione absoluta, versus tendines recedunt. Veteres musculi corpus in caput, ventrem & caudam diviserunt, accipientes pro capite, musculi extremitatem, parti ad quam fit contractio connexam; pro cauda, musculi finem seu portionem, parti movendæ insertam, pro ventre denique partem musculi intermediam, quæ carnium mole tumidior conspicitur; deinde pro motu obeundo, supponebant musculum, circa caput & ventrem intumescere, & deinde quoad longitudinem decurtatam, partem appensam sibi propius attrahere, sed quo ritu id fiebat magnum apud illos silentium est. Musculi sunt vel cavitatibus vel artibus, destinati, qui omnes à figuris, locis & actionibus variis diversimodo denominantur. Gr. μῦς. B. een spier/ de muis/ muskel. Germ. Muskeln. Gall. *Muscles.* Angl. The brauwne.

MUSCULOSA EXPANSIO, vide *Myodes platysma.*

MUSCUS, est excrementum herbaceum instar lanuginis corticibus arborum, vel ossibus aëri expositis adnascens. Dicitur & Usnea: interdum tamen certis plantis attribuitur. B. Mos. Germ. Moß. Gal. *Mousse.* Angl. Mosse.

MUSTELLANGI, vide *Galiancones.*

MUTUS, vide *Aphonia.*

MYCTERES, sunt nares sive humorum pituitosorum, receptacula. B. Snot-ontfangers. Germ.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

der butze empfangers. Gall. *récéptacle de morue*. Angl. The receptacles of pituitous humors.

MYDESIS, est corruptio sive putredo, ex nimio madore. à μυδάω nimio humore & uligine vitior.

MYDRIASIS, est nimia pupillæ dilatatio, & diffusio visui hebetudinem adferens. ex ἀμυδρὼς obtusè, & ὁρᾶν videre. B. **een stomp gesicht.** Germ. **Stumpff gesehen.** Gall. *Veuë hebeté*. Angl. dim sight.

MYELOS, idem quod *Medulla ossium*, vel *cerebri* vel *medulla* spinalis.

MYLE, idem quod *Mola genu*.

MYLOGLOSSUM, est par musculorum quod circa dentium molarium postrema oritur, & ligamento linguæ inseritur, linguamque sursum convertere perhibetur. ex μύλη mola sive dens molaris, & γλῶσσα lingua. B. **De kauw-tandens tonge-spier.** Germ. **Die stakzähn-zung maüß.** Gall. & Angl. Mulo-glosse.

MYLPHÆ, sunt palpebrarum defluvia: item medicamenta adversus capillorum defluvia.

MYOCEPHALUM, est inchoatus uveæ tunicæ prolapsus, muscæ capiti similis. ex μυῖα musca, & κεφαλὴ caput. B. **Een Muggekops-oog.**

MYODES PLATYSMA; est musculosa expansio lata in collo, ibi à carnoso panniculo orta. ex μῦς musculus, εἶδος forma, & πλατὺς latus.

MYOLOGIA, est musculorum enarratio seu descriptio. ex μῦς musculus, & λέγω narro.

MYOPIA, est quædam visus in rebus distantibus cernendis obscuritas, sed tamen in propinquis perspicacia. ex μῦς mus, quia murium visum referunt, & ὤψ oculus. B. **By-ziende / stik-ziende.** Germ. **Ubersihnig.** Gall. *Myopie*, *la Veue courte*. Angl. Poore blind, vel sand blind.

MYOPIASIS, idem quod *Myopia*.

MYOPS,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

MYOPS, est qui Myopia laborat; oritur ex eo quod radii solares nimiâ copiâ intus subeuntes, objectum percipiendum confusè cerebro repræsentant. Medemur myopiæ vitris concavis. ex μῦς mus, & ὤψ oculus. Vide *Myopia.*

MYRACH, Arabica vox est, & idem sonat quod *Epigraſtrium.*

MYRACOPUM, est Unguentum lassitudinem auferens. ex μύρον unguentum, & κόπος labor.

MYRISTICA NUX, idem quod *Moschata nux.*

MYROBALANI, proprie significat glandes unguentarias, ideoque procul omni dubio Veteres Medici aliud quid sub hoc nomine intellexerunt: componitur enim vox ex μύρον unguentum, & βάλανος glans. Qui nobis in usu sunt, prunis exoticis annumerari debent, veteribus græcis incogniti, ab Arabibus primum inventi, suntque *Chebuli*, *Citrini*, *Bellerici*, *Indi*, *Emblici*. *Chebuli* omnium maximi sunt, oblongi, intus nucleum continentes; externe colore fusco. Vocantur *Quebolia* & *Quebuli*, *Cepula*, *Chepulæ*, *Chebulæ*, maximi, oblongi, anguloſi. *Citrini*, externe sunt colore citrino, & teretes, oblongi & ventricosi, dicuntur lutei, flavi, citrei, Gr. ξάνθοι Arab. *Delegi azfar.* intus nucleum habent. Ipsius arbor folia instar Amygdali habet. *Bellerici* etiam oblongi sunt, cucurbitam referentes, ejus arbor folia habet instar lauri. Vocantur *Belleregi*, *Bellilegi*, *Bellegu.* *Indi*, sunt oblongi & nigri, prioribus minores; folia habet instar Amygdali, vel ut alii volunt salicis. Fructus sunt octangulares. *Emblici* rotundi quidem sunt, sed semper fere in frusta fisci. Folia habent tenuia, in modum fere salicis. Appellantur *Embelgi*, *Emblegi*, *Ambegi*, *de Seni.* Omnes illæ species pruni sunt, & inter eas censeri debent, quamvis foliis, regione

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

gione & fructuum figura ab invicem differant: omnes quoque purgant & astringunt; fere uti Rhabarbarum.

MYRMECIA est verrucarum species, sunt thymo duriora, humilioraque, quæ radices altius agunt, majoremque dolorem movent; infra lata, supra autem tenuia; minus autem sanguinis mittunt: magnitudine vix unquam lupini modum excedunt. Nascuntur in palmis aut in inferioribus partibus pedum. à μύρμηξ formica.

MYRINX, idem quod *Tympanum.*

MYRON, idem quod *Unguentum.*

MYROPOLA est Unguentarius qui unguenta vendit. ex μύρον unguentum, & πωλέω vendo. Belg. een zalf verkooper. Germ. Salb verkauffer. Gall. *Vendeur d'onguents.* Angl. a salve seller.

MYRRHA, cujus arboris sit gummi adhuc incertum est. Est tamen Resina Gummea (concretus gummi resinosus succus) cujusdam arboris exoticæ, quæ, cortice vulnerato, Myrrham profundit, partim in substratas tegetes destillantem, partim circa caudicem concrescentem. Plurima affertur ex Arabia, tum etiam ex Regione Alexim, quæ Æthiopia est. Debet esse friabilis, levis, undiquaque concolor, minutis glebis, amara, acris, odorata & quæ confracta, venas unguium modo candidas & leves ostendit. Antefertur *Trogloditica*, colore pallescens, seu subviridis, splendens ac mordax. Inutilis est ponderosa, & coloris picei seu nigra. Græc. Σμύρνα. B. Myrrhe. Germ. Myrrhen. Gall. & Ang. *Myrrhe.*

MYRTUM, est caruncula in muliebri pudendo, circa rimam, à corrugatione vaginæ excitata.

MYSTAX, est labium superius, ejusque pili in lateribus excrescentes. à μασάομαι mando. B. de knebels. Germ. der knebelbart. Gall. *la moustache.* Angl. muschadoes on the upperlip.

MYU-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

MYURUS, est pulsus decurtatus aut mutilus, sensim decrescens, vel accrescens, instar caudæ muris. ex μῦς mus, vel μέρος, pars divisa, & οὐρὰ cauda.

MYXA, est mucus sive humor pituitosus, ex processibus papillaribus ad nares descendens. B. snot. Germ. rotz/ schnuderkengel. Gall. *morue*, *morueau*. Angl. snevel.

N.

NO. Designat apud medicos numerum, ex gr. ℞ jujubarum No. VI. hoc est *numero sex*.

NÆVI sunt quædam maculæ nativæ, eæque duplices, protuberantes & planæ, quæ sunt figura, varia & colore diversimodo. Ea gravidis ex imaginatione falsa, ebrietate, ecstasi &c. eveniunt. Belg. Moeder-vlekken. Germ. Ein anmahl / mûttermahl, Gall. *Tache*, *macule* & *marque de mere*. Angl. a mole, marcke in our nativitie.

NAKIR, describitur à *Schenkio*, quod sit flatus furiosus, qui transit ab uno membro in aliud, cum dolore. B. Vocari potest een vliegende wind. Germ. Fliegunde wind. Gall. *Vend voland*. Angl. Flying winde.

NAPHTHA, est colamen bituminis Babylonii, consistentia liquidum, ignis rapacissimum.

NAPTA, idem quod *Natta*.

NARCOSIS, est stuporis inductio, ut fit in paralysi; vel ex opio, aliisque stuporem inducentibus. ἀναρκόω stuporem induco. B. een verdoovinge. Germ. ent-

entſchläffung. Gall. *narcotique*. Angl. Stupiditie.

NARCOTICA ſunt medicamenta, quæ ſtuporem inducunt, & dolorem ſiſtunt. à ναρκόω ſtuporem concilio: Latinis *Torpor*, *ſtupor* & Hebetudo ſenſus motuſque. νάρκη, νάρκημα Gal. νάρκωσις. B. **Verdouende middelen.**

NARDUS CELTICA, vide *Spica Celtica*.

NARDUS INDICA, ſive *Spica Indica*, in Java magna quantitate creſcit, ejuſdem in culina apud Iavanos uſus eſt, qui calami aromatici, ac junci odorati. Putant ex locis circa Gangem & Syria quoque adadferri. Creſcit fere ut cæpa aut allium, cujus inferior pars fibroſa eſt, exinde, tanquam baſi aliquot bulbi ſive ſpicæ ſe erigunt, anne hæ infra terram lateant, uti videtur, an ſupra promineant, mihi adhuc incertum eſt. Singulæ ſpicæ ſunt quaſi fibrillæ ſibi invicem connexæ, conſtanei coloris, odoris Cyperi: ſaporem habent nonnihil amaricantem, & aromaticum. B. **Spiknard van Indien.** Germ. indianiſch Spicanarden. Gall. *ſpic* vel *nard Indique*. Angl. Indian ſpikenard.

NARES Gr. μυκτῆρες, ſunt partes concavæ naſi utrinque poſitæ, quæ meatum præbent ſpiritibus & odoribus, & exitum concedunt excrementis mucoſis B. **Neus-gaten.** Germ. **Die näßlöcher.** Gall. *Narines*. Angl. The noſtrils.

NASA, idem quod *Natta*.

NASALIA, idem quod *Errhina*.

NASCALIA, ſunt globuli, ex eadem ſubſtantiâ quâ peſſaria formantur, qui matricis cervici immittuntur. Diſtinguuntur à *Peſſo* & *Peſſario*. quod *Naſcale* ſit penicillus in nodi effigiem molliſſimus, ex cotonis vel lanæ flocculo &c. qui exſuccatur vel ſucco idoneo vel unguento convenienti. B. **Moederſetſel.**

NASUS

NASUS, est media faciei prominentia; estque externus vel internus. Intus constat ex duabus cavitatibus; nares dictæ; ossibus, cartilaginibus. *externus*, habet partem superiorem, immobilem & continet radicem; dorsum, spinam: & inferiorem magis mobilem; dividiturque in *Globulos*, *Alas* & *Pinnas* &c. Estque odoratus instrumentum. *Nasus* pro diversa conformatione varia accepit nomina; dicitur parvus, simus; aquilinus, acutus; magnus &c. gr. ῥὶς & ῥὶν. B. **De Neus.** Germ. **Die nasen.** Gall. *le nez.* Angl. The Nose.

NATA, idem quod *Natta.*

NATES, est infimi ventris posterior & inferior pars maximè carnosa, qua sedemus. Gr. γλουτοὶ. B. **Billen/ Aars-billen.** Germ. **Die Arßbacken.** Gall. *Les fesses.* Angl. The Hippes, vel Buttockes.

NATES CEREBRI, sunt duæ prominentiæ orbiculares, post nervorum opticorum Thalamos, quæ superiori caudicis medullaris parti accrescunt. in homine minores sunt; in brutis vero Majores. Gr. γλουτοὶ Belg. **De Billen.** Germ. **Das Hirn arßbacken.** Gall. *Les fesses de cerveaux.* Angl. The Hippes of the braine.

NATTA est tumor magnus & mollis, sine dolore & colore; in dorso præcipuè excrescens, quandoque tamen in humero & aliis partibus erumpens ex tenui quidem radice pendens; ita tamen incrementum sumens, ut aliquot libras pendeat & Melonis vel Cucurbitæ quantitatem æquet; ejus materia est adiposa, ideoque ad steatomata referri debet. Belgis **Een Speck-apostem/ Wenne.** Germ. **Speckgeschwulst.** Gall. *Steatome.* Angl. Idem.

NATURA, apud Physicos & Medicos sumitur pro Dei Omnipotentis Auxiliatrice, verum quia Deus tali minime indiget, etiam non datur. Vox est Ethnica

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

nicæ alicujus Deæ, cui attribuebant, quod ejus ope omnia proveniebant, ideoque φύσις Græcis dicta à φύω crescо, nascor; & à nascendo dicta Natura, quia habebatur pro omnium rerum Matre. Figmentum gentilitium ergo est, & Christiano homine indignum: nos non habemus naturam, constamus ex corpore, succis & anima; & dependimus ab unico Deo. Familiarissima Philosophis & Medicis vox est, cujus ope, quæ ignorant, explicare volunt: asylum est eorum ignorantiæ, ad quam semper confugiunt. Veriores Medici & Philosophi hac voce, tanquam inutili, non amplius utuntur, imo in meis scriptis non reperietur, quia memet ipsum clarius explicare possum. Vulgo sumitur pro nascendi vi, ideoque partes genitales utriusque sexus appellarunt *Naturam*. Sic & indolem & temperamentum alicujus animalis, aut morbi & sanitatis constitutionem, aut aversionem alicujus, aut appetentiam, Naturam esse dixerunt. B. dicitur *Natuur*. Germ. **die natur**. Gall. & Angl. *Nature*.

NATURALES FACULTATES: quia nulla datur *Natura*, ut superius dictum, nam substantia non est nec qualitas, ergo non dantur ejusmodi *Naturales facultates* aut *operationes*. Describitur vulgo à *naturæ* sequacibus, quod sit actio à cerebello maximè deveniens, qua corpus, nobis insciis per spiritus animales & sanguinem temperatum, nutritur, augetur & conservatur; unde etiam excretiones, coctiones & generationes dependent. Belg. **de natuurlijke werkinge**. Germ. **naturlicher werkung**. Gall. *naturel le faculté*. Angl. The naturall facultie.

NAVICULARE OS, dicitur & σκαφοειδὲς & Cymbiforme, est tertium os tarsi in utroque pede. B. **het scheep-beentjen**. Germ. **das schiff bein**. Gall. *Os naviculaire*. Angl. ship bone.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

NAUSEA, Gr. ναῦλία, est Fastidii species & ad vomitum conatus, qui aut subsequitur aut non: labiis inferioribus tremore actis, & plerumque humore ex ore fluente. Est etiam nausea non infrequens, quæ à vomitu peracto aliquandiu remanet. Nausea insuper secum trahit Fastidium cibi, potus & medicamentorum, quæ tanta est sæpe, ut nequidem deglutitio fieri possit. Tandem ut Vomitus sic Nausea cum multis morbis complicatur, & iis evenit sæpius, qui in mari aut aquis agitatis à vento peregrinantur. Sumitur & pro *Anorexia*, sive omni ciborum fastidio & aversatione. B. **Walging.** Germ. **Grauen/ eckel/ das aufstoffen.** Gall. *degouſt.* Angl. disgorging, Loating, Disning.

NECROSIS est fugillatio alicujus partis. *vengée morte afficio.*

NECTAR, est potus Deorum, ut *Ambrosia* cibus. Medicis autem sonat potus medicamentosus, colore tamen gustu & odoratu gratissimus. Belgis. **Godedzanck.**

NEFRENS, id est, dentibus carens sive in infantia, sive in senectute. Sic dicitur quia duriora dentibus frangere non possunt. B. **Tandeloos.** Germ. **Zanloß.** Gall. *edenté.* Angl. Toothlesse.

NEMOMENA, vide *Nomas.*

NEPENTHES; Laudanum opiatum, medicamentum verè laudatum. *Theodorus Zwingerus* vir summus & insignis Medicus, primum illud ita appellari censuit. *Nepenthes*, quod Latinè dicitur quasi nullus luctus; ob summos & admirabiles quos exerit effectus laudani nomen ei aptissimè & summo jure competit. *Nepenthes* remedium *Helenæ* fuisse dicitur, quo omnes è corde languores & ægritudines sustulerit, & hilaritatem lætitiamque induxerit. Legitur apud *Homerum* Od. δ φάρμακον, νηπενθὲς remedium trist-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

triſtitiam animô eximens: dicitur autem à νὴ priv. & πένθος luctus.

NEPHELÆ, ſunt tenues oculorum albedines. Item nubeculæ medio urinæ innatantes, dicuntur etiam maculæ albæ, quæ in unguium ſuperficie nubeculorum ſpeciem repræſentant. Græcis νεφέλη & νέφος nubes, nebula. B. een wolk. Germ. ein wolck. Gall. *nue*, & *nuée*. Angl. cloude.

NEPHRITICA, ſunt medicamenta, renum morbos auferentia. à νεφρὸς ren.

NEPHRITICUM LIGNUM, dicitur & *Santalum cæruleum*; creſcit in Nova Hiſpania; craſſum eſt & enode; reddit aquam infuſione cæruleam. Utimur hoc in affectibus nephriticis. B. Nier-hout. Germ. Grußholtz. Gall. *Bois nephretique*. A. Nephritick-wood.

NEPHRITICUS eſt, qui renum dolore laborat, ſive qui ex Renibus Laborat.

NEPHRITICUS LAPIS, eſt opacus & variegatus, ex colore viridi, aliiſque permiſtus. Raro hic lapis in ſe duos colores habet, ſemperque viriditatem ex albedine refert, alius viriditatem ſubflavam, interdum ſubcæruleam; plerumque ex viridi albo, flavo, cæruleo nigroque colore mixtio eſt. Polini exacte non poteſt, ſemper enim ipſius ſuperficies pinguis apparet, quaſi oleo inuncta fuiſſet. Adfertur ex Hiſpania in nonnullis etiam Hiſpaniæ locis, & in Bohemia reperitur. Tanta invenitur mole, ut pocula inde fieri poſſint. Utitur in nephriticis doloribus. B. Graveel-ſteen. Germ. Griesſtein. Gall. *la Pierre nephretique*. A. Nephretick-ſtone.

NEPHRITIS, ſeu *Nephriticus dolor*, eſt qui dolorem in lumborum regione, ad latera ſpinæ in ſiniſtra vel dextra parte, rarius in utraque percipit. Ab initio obſcurus, ſed mox acerbiſſimus, & ſine remiſ-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

sione, usque dum totus intereat: plerumque stupet alterum crus ad illud latus, in quo dolor; urina aliquando supprimitur; vomitus nunquam non adest & maximus quidem, cum inexplicabili nausea, & anxietate & inquietudine; sæpe etiam dolor ad inguina, aut alterum inguen exporrigitur, descendens quasi à lumbis, juxta situm uretheris. Urina solet esse clara, & aliquando instar aquæ puræ, nonnunquam turbida & cum grumis sanguinis, pelliculis, arenulis &c. à νεφρὸς ren. B. Nier-wee/ Graveel. Germ. Grietz der Nieren. Gall. *Gravelle*. Angl. Gravel.

NEPHROS, est *ren*, utrimque in abdomine unus qui circa lumbos sub hepate & liene, situs est; figura est instar phaseoli; substantia ejus ex innumeris canaliculis exiguis constat, hic in utroque latere serum (à glandulis, arteriis adjacentibus) suscipit & ad caruncula papillares deducit, ut tandem per pelvim, uretheres, & vesicam foras eliminetur. B. Een Nier. Germ. Nier. Gall. *Rein*. Angl. Rein, Kidney.

NEPHROTOMIA, seu renum sectio, quando calculosi vel ulcere affecti sunt, posset hæc operatio in uno latere instituí, vasis nempe colligatis, eo modo, quo lien eximitur, sed raro aut nunquam instituitur. B. Steen-snijding uit de Nier. Germ. Stein schneidung auß de Nieren. Gall. & Ang. *Nephrotomie*.

NERVALIA OSSA, idem quod *sincipitis*.

NERVINA, sunt medicamenta, quæ adversus nervorum morbos in usu sunt. B. Zenuw-middelen. Germ. Senuwartzney. Gall. *Remede nervine*. Angl. Remedie for the nerfs.

NERVUS est pars fibrosa, rotunda, longa, alba, instar cannæ indicæ porosa, spirituum animalium deductioni inserviens, ut hoc ritu partes corporis mobiles

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

biles & sensibiles sint. Intra cranium à medulla oblongata decem Nervorum paria originem sumunt: ut Nervus odoratorius, ophthalmicus, oculorum motorius, patheticus, gustatorius, timidus, Auditorius, par vagum, linguæ motorius, & cervicis musculorum motor. Intra cranium septem duntaxat paria veteres agnoscebant, quæ hoc disticho continentur:

Optica prima; oculos movet altera; tertia gustat,
Quartaque; quinta audit; vaga sexta est; septima linguæ.

Infra cranium triginta paria enumerantur; nempe septem ex colli lateribus, duodecim ex medulla spinali in dorso: quinque ex lumbis, & sex ex osse sacro: nervi omnes infra cranium oriuntur à medulla spinali, qui per lateralia vertebrarum foramina artubus & ventribus destinantur. Nervus, tendo & ligamentum malè à Chirurgis confunduntur. Græcis Νεῦρον. Belg. een Zenuw. Germ. Seun/ ein Nerve/ Spann-ader. Gall. *Nerf.* Angl. a Sinew, nerve.

NEURODES, est species febris lentæ, sic à doctiss. *Willisio* dicta; eo quod liquor nerveus ab indole sua desciscens, & crasi sua vitiatus, Atrophiæ causa existit. Ex νεῦρον nervus, & εἶδος forma.

NEUROLOGIA, est elegans nervorum descriptio, quam *Thomas Willisius* omnium præstantissimè descripsit. Ex νεῦρον nervus, & λέγω narro, describo. B. een beschrijvinge der zenuwen.

NEURON, idem quod *Nervus.*

NEUROTICA, sunt medicamenta, nervorum mala auferentia. vide *Nervina.*

NEUROTOMIA, est anatomica nervorum sectio. item nervorum punctura. Ex νεῦρον nervus, & τέμνω seco.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

NEUROTOMUS est, qui punctura nervorum laborat. vel qui nervos anatomicè dissecat. Ex νεῦρον nervus, & τέμνω seco.

NEURITICA, idem quod *Neurotica*.

NIDOROSA DYSPEPSIA, vide *Dyspepsia*. B. **salpeterige maag-hoking.**

NIDUS, idem quod *Focus*.

NIHILI ALBUM, idem quod *Pompholyx*.

NITRUM, sive *Salpetra*, est sal sapore salso-amarum, estque præter Antiquorum nitrum, quod plane nobis incognitum est, triplex. Primum elixiviatur ex terra; secundum, muris lapideis adhæresçit. Et Tertium quod scopulis seu rupibus adnascitur: Attamen officinis nostris, non nisi unicum usitatum est. Primum videlicet, idque excoquitur ex terris desertis. Nitrum nativum Alexandrinum rosei coloris est, ejusdem Neapolitanum, flavescens Puteolanum. Nitrum crystallinum & purum eligendum est. Tanto autem purius censetur quanto minus salis communis particeps fuerit, quod experiri licet, si injiciatur carbonibus candentibus, nihilque post phlogosin remaneat. B. **Salpeter.** Germ. Salpeter/ Salneter. Gall. *Salpetre, Sel de nitre.* Angl. Salt peter, Salt of niter. Chymicis *Cerberus, Sal infernalis, Hermes, Bauraeh, Algali, Sal Anderonæ, Anatron, Cabalatar* &c. Basilio, Serpens terrenus.

NOCTAMBULO, seu *Noctambulus*, aut *somnambulus*, est morbus è somno profundo, in somnis gravibus & motu corporis compositus; adeo ut hic status sit proximus quidem vigiliis, sed ut somnambuli plane excitati nesciant, quæ perpetrarint, unde oblivio hic regnat & somnum non adesse dicendum foret, nisi oculi clausi essent, & sensus externi omnes abolîti, somnambuli vero aliquos musculorum motus cient, surgunt, incedunt, stant aut alia quædam agunt,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

agunt, nonnulli ad vitæ munia accedunt, & id agrediuntur quod vigiles non auderent, quidam pullos è nido tollunt. Gr. Νυκτοβάτης & νυκτοβάλης. B. **Nacht-Wandelaar.** Germ. Nacht-Wandler. Gall. *Promeneur de Nuit.* Angl. a Walker in his sleep.

NODULUS, *Nodus* κροκυφάντιον est sacculus linteus, medicamentis morbo convenientibus impletus qui in cantharo cerevisiæ aut vini pleno inditur, cujus tinctura ægris propinatur. B. **Een popje / sakje.** Germ. Sacklein. Gall. *Sachet.* Angl. Bagge.

NODUS, idem quod *Ganglion* & *Nodulus*

NOLI ME TANGERE, est species cancri, cum in facie: præsertim supra mentum, circa os & nasum oritur tumor vel ulcus, exulcerati cancri speciem gerens, lente in initio crescens, quasi pustula parva, toto anno manet, quod alias minus sævum quam cancer, & cancer plus rodit uno die quam noli me tangere uno mense. B. **De wzet.** Germ. **Wolf.** Gall. *Le Loup, chancre.* Angl. The Wolfe.

NOMAS, est ulcus putridum & depascens. à νέμω depasco. Unde apud *Herodotum* νέμω νεκρὸν depasco cadaver: Nemomena sunt quæ excrescentem carnem exedunt. B. **Kwaat-sweer.** Germ. **Böß geschwär.** Gall. *Ulcere maligne.* Angl. Putrid Ulcer.

NOSOCOMIUM. est domus publica, seu Hospitium commune, in quo pauperes ægri recipiuntur, decumbunt, & curantur. ex νόσος morbus, & κομέω curam gero. *Nosocomia* est ægrorum curatio. B. **Een Gast-huis / Sieken-huis.** Germ. Sichhauß. Gall. *Hospital, l'hôtel de Dieu.* Angl. Hospital.

NOSOLOGIA, idem quod pathologia. à νόσος morbus, & λέγω narro.

NOSOS idem quod *Morbus.* à νοσέω ægroto.

NOTÆ MATERNÆ, idem quod *Nævus.*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

NOTHÆ COSTÆ, sunt costæ quinque (in utroque latere) inferiores, spuriæ dictæ, sic vocantur quia non ut aliæ costæ cum sterno cohærent: neque sunt veluti aliæ ossea, sed ferè cartilagineæ. à νοθεύω adultero. B. De Baſtaart-ribben/ vide *Costæ*. *Morbi* etiam nothi dicuntur, qui ordinariam & regularem normam excedunt, ut febres tertianæ, quartanæ, & quotidianæ nothæ; pleuritis notha &c.

NOTHUS, est tergum, sive dorsum, quod est posterior thoracis pars. à νοθίζω terga do, terga verto. B. De Rug. Germ. Ruck. Gall. *Dos*. Angl. The Bak.

NOVACULA, est culter chirurgicus, cujus forma, propter diversimodam operationem, variat: vix describi potest. *Cultur tonsorius* cic. ξύρον, ξύρος, ξυσὴρ, μαχαιρὶς. Ammonio, μάχαιρα κειρικὴ eadem licentia à *Plutarcho* in *Dione* dicitur, qua *culter tonsorius* à *Cicerone*. siquidem tondendo ratio novaculæ aliena est. aliud enim est ξυρεῖσθαι radi, aliud κείρεσθαι tonderi. B. Een Scheermes. Germ. Scheermeſſer. Gall. *Un Rasoir*. Angl. a Shaving Rasour.

NUBECULÆ sunt particulæ leves, se mutuo, laxo amplexu comprehendentes, urinæque innatantes. Græcis Νεφέλιον. B. Wolkjes. Germ. Wölcklins. Gall. *Petites nuées*. Angl. a Small vel little cloudes.

NUCHA, est posterior pars colli, cervix dicta in qua Setæ ea excitantur. B. De Nek / Nek-put. Gall. *Nuche*.

NUCIOSITAS, idem quod *Myopia*.

NUCLEUS, est semen nucibus vel fructibus inclusum.

NUMERO non solum fructus & semina metiuntur, sed & animantium partes, ut vitelli. vulgo sic notatur, No. vel Num.

Nus

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

NUTRIMENTUM, idem quod *Alimentum*.

NUTRITIO est auctio corporis, qua continuum substantiæ corporeæ defluxum, alimentis idoneis restauramus. Item, species quædam est incrassationis, aut potius augmentationis, uti videre est in conficiendo unguento nutrito, in aloë, aliisque rebus. B. **Voeding.** Germ. **Ernehrung/ erhalting** Gall. *Nourriture*. Angl. Nourishing, Foot.

NUX, est species doloris capitis, quæ magnitudine nucis sentitur; sicut ovum, clavus, aliæque species. Fructus item quosdam denotat cortice lapideo nucleum occludentes.

NUX UNGUENTARIA, idem quod *Balanus Myrepsica*.

NYCHTHEMERUM, est tempus, denotans spatium viginti quatuor horarum. ex νὺξ nox, & ἡμέρα dies. B. **Een etmaal.**

NYCTALOPIA, est duplex: prima est visus hebetudo nocte vel in locis tenebrosis, citra ullum in clariore luce impedimentum: altera est hebetudo in clariori diei lumine, nocte vero & in umbris clara perspicuitas. ex νὺξ nox, & ὄπλομαι video.

NYMPHÆ, sunt colliculi seu summa pudendi muliebris labia, sic dicta, quod aquis è vesica prosilientibus adstare reperiantur. Græcis Νύμφη, μύρτον, ὑποδερὶς, κληδερὶς, ἐπιδερὶς, κέρκωσις ubi increverit. Item cavum inferioris labri. Poll. τύπος.

NYMPHOMANIA, idem quod *Furor uterinus*.

NYMPHOTOMIA, est nympharum excisio, quarum nimia protuberantiâ in nupturis virginibus, sponsus copula quandoque frustratur, aut saltem difficulter admittitur; earum excisio *Ægyptiis* frequens est. Ex νύμφη Nympha, aquarum & fontinum Dea, & τέμνω seco.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

O.

O Simplex, chymicis denotat alumen, verum si triplex, fuerit, in basi nempe duo, & in superficie unum, oleum significat. Si Diametrum habeat, à dextris ad sinistrum latus, sal denotat; verum à superficie ad infimam partem nitrum erit in superficie si aderit crux antimonium est, sed in imfima parte cuprum significabit in superficie semilunula recumbens dorso, & in infima parte crux, Mercurii erit signum. è Vertice, ad basin linea, & a dextris crux vitriolum denotat. Si habeat transversim telum mars sive ferrum au Chalybs est, in medio punctum, Aurum sive sol esto.

OBELÆA, est Sutura Sagittalis in cranio, quæ anterius coronalem & posterius lamdoidem futuram attingit; fit enim ex mutua ossium bregmatis conjunctione. Græcis ab ὀβελὸς veru. Belg. **Pepsinaad.** Germ. Pfeilnaat. Gall. *La Suture Sagittale.* Angl. Arrowe Suture.

OBLATÆ LAXATIVÆ & purgantes, fiunt ex farina cum saccharo & speciebus purgantibus. B. **Medicinale Oblien.** Germ. Purgierende oblat / hippen. Gall. *Oublie laxative.* Angl. a Laxatif Wafer.

OBLIVIO, est rerum antea perceptarum, è cerebro, delapsus. Hoc sit cum impressio rerum percipiendarum, cerebrum leviter tetigerit; quemadmodum motus levis vix sentitur, ita vis leviter impressa facile elabitur. Gr. ἐπιλησμοσύνη, λήθη Belg. **Vergetelheyd.** Germ. Vergessenheit vel Vergeßligkeit. Gall. *Oubli, Obliance.* Angl. a forgetting, forgetfulnes.

OBO-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

OBOLUS, est dimidium scrupuli; pendet grana decem: sic à Medicis scribitur ℈, nunc vero character iste *Hollandis* in usu non est. Est sexta pars drachmæ Atticæ sive æreola sex. B. **Een half Scrupel.**

OBSESSUS est, qui, ut dicitur, à Dæmone afficitur: sed illud interdum verius somnium est, quam verisimilitudo. Vulgares Medici non capiunt Christi Testamentum Græcum, ideoque non Christi sensum, sed si Hebraicæ linguæ essent rudes, certè aliud judicium de rebus ferrent. Præjudicium aliquod veteres judæos obsidebat, qui putabant, omnem morbum, à dæmone aut Diabolo oriri, atque hoc negatur, ergo. Inter epilepsiæ morbos recensèri debet. B. **Besetentheid.** Germ. **Besessener mensch.** Gall. *Obsedé*, *demoniaque*. Angl. Demoniake.

OBSTIPITAS, idem quod *Scoliasis*.

OBSTRUCTIO est meatuum, à contractione, vel corpore impacto, occlusio. B. **Verstoptheid.** Germ. **verschoffung.** Gall. *Bouchement*, *Estoupement*. Angl. A stopping vel Shutting up.

OBTURATORES MUSCULI sunt ex iis qui femur flectunt & circumagunt. Horum *prior* foramen inter pubis & ischium os occupans, dictorum ossium circuitui extreme latus affixus transversim sive exterius, majori infigitur femoris processui. *Alter* etiam *Bursalis* dictus, ejusdem ossium terminis appositus superius inferiusque sub pectinæo musculo, validissimo tendineorum fasciculorum acerva, omnes abscondens quadrigemini tendines magni trochanteris implantatur concavitati. B. **De Stop-spieren.** Germ. **Schoff mauß.** Gall. *Muscle Bouchement*. Angl. a Stopping Brawne.

OBULUS, idem quod *Obolus*.

OCCIPUT Gr. ὄπισθεν est posterior cranii pars. B. **Het**

Het Achter-hooft. Germ. Das Hindertheil deß haupts. Gall. *Le Derriere de la Teſte.* Angl. The hinderpart of the Head.

OCULARES DENTES, vide *Dentes.*

OCCULTA QUALITAS, ſic dicebatur olim ea; quæ à nemine explicari poterat: ſed noſtra ætas qualitates occultas in manifeſtas mutavit. B. Verborge hoedanigheden. Germ. verborgen geſtalten. Gall. *Qualité Occulte.* Angl. Hidden quality.

OCCULTI MORBI, ſunt, quorum cauſam ſæpe ignoramus: vel qui in corpore noſtro latent. ut ſunt cancri, inflammationes in cerebro. B. Verborge Siekten. Germ. verborgen Kranckheit. Gall. *Maladie Occulte.* Angl. Hiden diſeaſe.

OCHEMA, eſt liquor ſeu vehiculum aliquod, quo medicamenta miſcentur. ὄχεμα τῆς τροφῆς eſt vehiculum alimenti, ſive ſerum in ſanguine. ab ὀχέω veho.

OCHTHODES, ſunt ulcera, quorum labia calloſa vel verrucoſa ſunt, non maligna tamen. ab ὄχθη ripa, & εἶδος forma.

OCULARES DENTES, idem quod *Cynodontes.*

OCULUS, eſt organum viſus externum; componitur ex muſculis ſex, duobus nempe rectis, totidemque tranſverſis, quibus in brutis ſeptimus additur. Tunicas habet ſeptem, adnatam, innominatam, corneam, uveam, retiformem, cryſtallinam, vitream. Humores tres, aqueum, cryſtallinum & vitreum. Habet item Nervum opticum, iridem & pupillam. B. Het oog. Germ. Aug. Gall. *Oeil.* Ang. The Eye.

OCULI, ſunt etiam florum prodromi, inque flores explicabiles. Quæ etiam gemmæ dicuntur. B. Botten. Germ. Rebaug. Gall. *Bouton.* Angl. Buds.

ODAX,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ODAXISMUS, est gingivarum pruritus, quando dentes infantibus erumpunt. ab ὀδάξω prurio. Vide *Dentitio.*

ODONTAGRA est instrumentum, quo dentes evelluntur. Vide *Forfex.* B. Een Tant-trekker, Germ. Ein Zahnzang / Uberwerff / Pellican. Gall. *Pincette ou tenaille pour tirer une Dent.* Angl. a Toath-Drawer.

ODONTALGIA, sive *dentium dolor*, unus est ex maximis doloribus, sive sit in uno dente, sive in pluribus, sive continuus, sive periodicus. Principio hic dolor solus est, deinde accedunt plerumque gingivarum tumor, & non raro inflammatio aut abscessus: tumor vero sæpe exterius genas, aut Maxillam inferiorem visibiliter inflat, adeoque impedit masticationem, & deglutitionem. Sed caries dentium denique ex diuturno aut sæpius repetito dolore consequitur, ita ut dens vel pars ejus excidat, aut variis sinubus, iisque mire contortis perforetur, quos si aër frigidus subit, ingens ilico dolor suscitatur: jam ut gravidæ nonnunquam hoc dolore graviter, atque toto gestationis tempore laborant, ita solet hic plerumque eos afficere, qui frigus, nebulas & pluviam aëris passi sunt. Invenies rursum dolorem, qui quietus est, si quis in aërem frigidiorem prodit, qui vero in calido loco admodum exacerbatur; alii vero ne minimum frigus, & vel potum frigidiorem ferunt: sunt qui à dulcibus ore assumptis, etiamsi à dolore liberi, mox eo afficiantur: denique cum tumor apparet, plerumque dolor solet minui, & evanescere. Vocatur & *podagra dentium.* ex ὀδὼς dens, & ἄλγέω doleo. B. Tandpijn / Tandsweer. Germ. zahnwehe. Gall. *Odontalgie, douleur de Dents.* Angl. Tooth ach.

ODONTIASIS, idem quod *Dentitio*, & *Odontophyia.*

ODON-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ODONTICA, ſunt medicamenta quæ adverſus dolores dentium adhibentur. ab ὀδὼς dens. B. **middelen tegens tandpijn.** Germ. **zanwehe mittelen.** Gall. *remede contre douleur de dents.* Angl. a remedie for the tooth ach.

ODONTOIDES, quod denti ſimile eſt; ut dens ſecundæ vertebræ & aliorum oſſium. ex ὀδὼς dens, & εἶδος forma. B. **tantachtig.** Germ. **zahngleych.** Gall. *danté, dentelé.* Angl. Toothed.

ODONTOLITHOS, eſt petroſus ille Tartarus dentibus accreſcens. ex ὀδὼς & λίθος lapis. B. **kalk der tanden.** Germ. **kalk der zahn.** Gall. *la chaux de dents.* Angl. lime of the tooth.

ODONTOPHYJA, idem quod *dentitio*, ſive dentium eruptio. ex ὀδὼς dens, & φύω creſco. vide *Dentitio.*

ODONTOTRIMMA, ex ὀδὼς dens & τρίβω tero. Idem quod *dentrificium.*

ODORAMENTUM, eſt medicamentum odoris gratia adhibendum; componitur ex *labdano, ſtyrace, benzoin, moſcho, zibeto*, aliiſque aromatis. Græc. Ἄρωμα & ὀσφρηδὸν. B. **Reuk-werk.** Germ. **Guter geruch.** Gall. *Parfum.* Angl. Sweet ſavour.

ODORATUS, ſive *Olfactus*, Græc. ὄσφρησις. eſt ſenſus, quo ex motu & irritatione nervorum, naſi membranis inſertorum, effluvia odorifera ſenſorio communi offeruntur & repræſentantur. B. **de reuk.** Germ. **Geruch.** Gall. *odeur, odorement, ſenteur.* Angl. ſmel, ſavour, ſent.

ODORIFERUM, idem quod *odoramentum.*

OECONOMIA, eſt quidem rei familiaris diſpenſatio: ſed & adminiſtratio quædam circa ægrorum diſpenſationem. Item, ſuccorum in corpore noſtro diſtributio *Oeconomia animalis* appellatur. Ex οἶκος domus, & νέμω diſtribuo. B. **Huiſhouding/ beſchik-**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

beſchikking. Germ. Haushaltung. Germ. *l'œconomie*. Angl. œconomicke.

OEDEMA, Barb. *Undimia*, ab *Hippocrate* nonnunquam latè ſumitur pro omni tumore præter ſanitatem excitatus, ſtrictè vero pro tumore à pituita ſive viſcido humore genitus: quando ejuſmodi humor alibi ſtagnat, albus eſt, mollis & indolens, ſine pulſatione, & digitis facile cedens. Sed ſi ſymptomata alterius indolis accedunt, ut pulſus, vel calor vel color ſenſibilis, vel intumeſcentia, vel dolor, vel aliud quid, dicitur *œdema phlegmonodes*, *Eryſipelatodes*, *ſcirrhodes* &c. ab οἰδέω inflatus ſum, tumeo. B. een kout geſwel / ſlijm-geſwel. Germ. Wäſſerige geſchwulſt. Gal. *Enflure humide & aqueuſe*, *œdeme*. Angl. Pituitous tumour.

OENOLÆUM, eſt vini & olei admixtio. ex οἶνος vinum, & ἔλαιον oleum. B. geolyde Wijn. Germ. beoelite Wein. Gall. *Vin huileux*.

OENOIDES, eſt vinum dilutum: aut latex, vino analogus. ex οἶνος vinum, & εἶδος forma.

OENOGALA, eſt compoſitio ex vino & lacte, vel ut alii volunt, vinum lactei teporis. ex οἶνος vinum, & γάλα.

OENOMEL, eſt mel vinoſum, ſive mulſum vinoſum, vel mulſum cui ingreditur vinum. ex οἶνος vinum, & μέλι mel.

OESOPHAGÆUS, eſt muſculus, œſophagi conſtrictor, ſphincter dictus. B. de ſluit-ſpier. Germ. der ſpeiß-rohr maus. Gall. *Muſcle de l'œſophage*. Angl. the brawne of the gullet.

OESOPHAGUS, eſt fiſtula membranacea, à faucibus ad ſtomachum tendens, qua cibus in ore maſticatus & ſaliva mixtus ad ventriculum tranſit: tunicas habet tres; *extimam* ſive *membranaceam* à peritonæo, quo etiam ventriculus veſtitur, ſumit, vel potius

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tius à pleura; quia per thoracis posteriorem partem incedit, cujus interna latera pleura investiuntur: nam ob communem originem, de nomine non est disputandum: videatur Anatomia reformata, nuperrime à me luci exhibita. *Intima*, est musculosa; videtur totus œsophagus ex duobus musculis constare, qui quatuor parallelogrammos cum fibris oppositis, & se invicem decussantibus efficiunt. *Tertia* seu *intima* prorsus nervea est, quæ intus crusta villosa obducitur, & pro quarta sumi potest. Fortè ab ὀισὸς vimen, quia fibræ ejus viminis instar contextæ sunt: vel ab ὄισω Fut. à φέρω feram, quia omnes cibos versus ventriculum fert, & φάγω edo. vocatur item *gula*, λαιμὸς, σόμαχος, ἰσθμὸς *Euflat.* διὰ τὸ ἴεσθαι τὰ σιτία. B. **de Slok-darm.** Germ. **die speizröhr/ die gurgel.** Gall. *l'œsophage*, *le gosier*. Angl. the gullet.

Oestrum Veneris, idem quod *Clitoris*.

Oesypus *Plin.* lana succida eidem, vellus succidum *Mart. Ovidius*, OEsypum exponit succum ab immundo ovis vellere demptum. *Plin. lib.* 29. sordes sudoremque lanis ovium adhærenteis, versantur itaque non parvo in errore, qui *OEsypum* interpretantur pro scybalis & stercoris pilulis ovium lanæ inhærentibus; cum *Plinius* eodem in loco nomine alio eas donet, videlicet sordes caudarum in pilulas concretas appellans. ὀισιπὸς, quasi ὀιὸς ῥυπὸς, & ὀισύπη. B. **'t Vet van de ongewasse Schape-wol/ wolle met der joeken.** Germ. **Feiste/ onsüberige unt schmutzige wollem am schaf.** Gall. *Suin de Laine.* Anglic. Fatt Woole of a Sheepe.

Officina Medicis est alia Pharmaceutica, in quo Galeni Medicamenta maximè præparantur: alia est Chymica, in qua essentiæ, ex mineralibus, Vegetabilibus & animalibus, in varia forma extrahuntur, & dicitur vulgo *Laboratorium* à Laborando. Vide

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

vide *laboratorium*. Et alia est *Chirurgica*, in qua res ad Chirurgiam pertinentes tractantur. Ἐργαστήριον. Gr. B. Een Winkel / Werkplaats / Werkhuis. Germ. ein Werck-stat / Werckladen. Gall. *Officine*, *Ouvroir*, *Boutique*. Angl. a Shop, a Ware house, Workhouse.

OLECRANUM sive *Ancon*, est processus major ulnæ sive ossis cubiti primi. Item suprema humeri pars. ab ὠλένη cubitus, & κεφάλον caput.

OLECRANUS, idem quod *Anconæus*.

OLEUM, Gr. ἔλαιον. est pinguedo quædam fluida ex fructubus aut seminibus expressa, uti est olivæ, palmæ, amygdalorum, raparum &c. vel est destillata ex rebus pinguibus, uti ex cinamomi cortice, caryophyllis, anisi semine &c. vel est composita, uti oleum jasmini, castorei, camomillæ &c. B. Olye. Germ. Oel. Gall. *Huile*. Angl. Oyle.

OLENE, est *Cubitus*, sive *Focile majus*.

OLEUM PETRÆ, vide *Petrolaum*.

OLEUM TERRÆ, est pellucido rubicundum, odoris fortis Petrolæum æmulantis, sed gratioris. Ante paucos annos nobis ex India orientali allatum est, ubi ex monte quodam effluere dicitur.

OLFACTUS, idem quod *Odoratus*.

OLIBANUM, vide *Thus*.

OLIGOPHOROS, est vinum tenue, paucis spiritibus gaudens. Ex ὀλίγον paucum, & φορέω fero.

OLIGOTROPHIA, est imminuta nutritio. Ex ὀλίγη pauca, & τροφὴ alimentum.

OLIGOTROPHUS, est cibus minus nutriens, cui opponitur Polytrophus. Ex ὀλίγον paucum, & τρέφω nutrio.

OMASUM, vide *Abomasum*.

OMENTUM, *Reticulum*, sive intestinorum operimentum, est membrana duplicata, intestinis in-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ſtrata, pinguedine & vaſis ad inſtar retis piſcarii intertexta, glandulis quoque duabus aut tribus dotata, Ventriculo, Colo, & Pancreati annexa, ut inteſtina calore ſuo foveat, utilis: habet lactea quædam vaſa & lymphatica, item ductus & facculos adipoſos perplures, de quibus videatur *Anatomia noſtra reformata*. Græcis ἐπίπλοιον. B. **Het net.** Germ. **das netze.** Gall. *la Coeffe*, *la taye*, *qui couvre les entrailles*. Angl. the Net.

OMOGRA, eſt dolor arthriticus humerum afficiens. Ex ὦμος humerus & ἀγρεύω capio, quaſi humeri captio. B. **Schouder ſieretijn.** Germ. **der ſchultern fluſz.** Gall. *la Goute d'eſpaule*. Angl. the gout in the ſhoulder.

OMOPLATA & *Homoplata*, idem quod *ſcapula*. Ex ὦμος humerus, & πλατὺς latus.

OMPHACIUM, eſt ſuccus ex uvis immaturis expreſſus. *Agreſta* officinis dicitur. ὀμφάκιον Gr. B. **Verjuis.** Germ. **agreſt.** Gall. *la Vejus*. Angl. Verdjuce.

OMPHALOCELE, eſt Hernia Umbilicalis: quando nempe Omentum vel inteſtina circa umbilicum protuberant: quod fit relaxatione vel ruptione peritonæi ex ὀμφαλὸς umbilicus, & κήλη tumor. B. **Net-breuk / Nabel-breuk.** Germ. **ein Nabel bruch.** Gall. *Hernie dans le nombril*, *Omphaloſe*, *Egreſſion du nombril*. Angl. a rupture in the navill.

OMPHALOS, vide *Umbilicus*.

OPHITES, eſt Marmor inſtar porphyritæ duriſſimus, colore viridi ſaturato, dilutis ejuſdem coloris maculis quaſi aſperſus. Sed & alium conſtituunt colore cinereo, & eadem duritie, nec non & nigriuſculis maculis aut punctulis variegatum, & hunc mollitie alabaſtrita. Veteres Ophitæ genera fecerunt, *nigricans durum*; *cinereum punctis diſtinctum*; lineis quibuſdam

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

buſdam candidis interſtinctum, candidum, molle. Hinc apparet veterum ophitem à noſtratibus eſſe diverſum. Foditur noſter in locis variis, Italiæ, Germaniæ, Verbi gratia in Miſnia, quod tamen ob mollitiem, rectius Alabaſtris accenſetur, diciturque *Zeblicium*. Gr. ὀφίτης. Lat. Serpentinus. B. **Serpentijn-ſteen.** Germ. **Serpentin-ſtein.** Gall. *la Serpentine*. Angl. Serpentin-ſtone.

ONYX, vide *Unguis*.

OPERATIO, Græc. ἐργαζία, ἐνέργεια eſt labor non tantum Chirurgis familiaris, ut operationes circa lithotomiam, Herniam &c. Sed & chymicis, qui ſuos proceſſus etiam *Operationes* nuncupant. Ita medicamentorum in corpore noſtro effecta, appellantur à Medicis Operationes. Ita & Pharmacopæi ſuas habent Operationes. B. **werking / verrigting / uitvoering.** Germ. **ein würchung oder verbringung deß wercks.** Gall. *Operation, œuvre*. Angl. a working.

OPHIASIS, eſt capillorum morbus, quo extenuati, hinc inde ſpatiis intermiſſis, macularum ſerpentis inſtar, decidunt. ab ὄφις ſerpens, & ἴσον ſimile. vide *Alopecia*.

OPHTHALMIA, quam *Celſus* Lippitudinem vocat, eſt tunicarum oculi inflammatio, orta à Succis quibuſdam ob impeditum refluxum, ibidem collecto & extravaſato. ab ὀφθαλμὸς oculus. B. **ontſteckinge der oogen / oog-geſwel.** Germ. Augenwehe. Gall. *Ophtalmie, mal des yeux*. Angl. a diſeaſe of the eyes.

OPHTHALMICA, ſunt medicamenta adverſus oculi mala. B. **Oog-middelen.** Germ. Aug mittlen. Gall. *Remede pour les yeux*. Angl. remede for the eyes.

OPIATA & OPIATUM, ſive Electuarium, medicamentum internum, quod conſiſtentia opiatæ

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Officinali (ut *Theriacæ* vel *Mithridatio*) simile, ex variis rebus melle vel syrupo exceptis, in plures doses est concinnatum. Generaliter sumitur pro omni Electuario, sed specialiter pro iis tantum quæ opium, à quo denominatio, recipiunt, uti pro *Theriaca*, *Mithridatio*, *Diascordio*, *Philonio*, *Requiei Nicolai* &c. B. een Opiaat/een gecomponeerde Confect. Germ. ein Opiat. Gall. *un Opiat.* Angl. a Opiat.

OPIOLOGIA est Opii descriptio. ab ὀπὸς succus, & λέγω narro.

OPISTHOCYPHOSIS, idem quod *Cyphosis* & *Opisthotonos*.

OPISTOTONUS, est tenanus sive tensio aut convulsio cervicis & spinæ versus posteriora, contractis, sursum pedibus, cum rigore aliquandiu perseverante. Ex ὄπισθεν à tergo, pone, & τείνω tendo. B. agterwaartse spanning. Germ. der krampff hindersich. Gall. *Opisthotone.* Angl. cramp backwards.

OPIUM, sunt qui Opii ac Mecopii nomen confundunt, & duo pro uno eodemque habent, sed malè. *Opium* enim lachryma est, quæ stillavit ex capitibus papaveris, dum matureſcebant, leviter incisis. *Meconium* è contra succus est ex iisdem expressus. Estque triplex *Album* adfertur ex Cairo, quod & fortè *Thebaicum* vocatur & *Meçeri*. *Nigrum* & durum venit ex Aden. Tertia flavescens magis & mollius, ex Cambaja & Decan mittitur. Turcæ ex albo colligunt papavere. *Opium* quod hic in Hollandia divenditur nigrum est, amarum & graveolens, forsan nihil aliud erit quam *Meconium*, quod Javanenses *Pouft* vocitant, & eo utuntur infimæ sortis homines: sed quod ex ipsis capitibus stillat, *Affion* dicitur & à ditioribus tantum usurpatur, & in deliciis habent, præsertim si eo uti assueti fuerint. Alias paucula grana, ad saporem

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

porem concitandum, sufficiunt, ideo frigidum non est, sed ob penetrandi vim, *Calidum*. Gr. ὀπὸς. B. **Eulsap.** Germ. **Saft von mag'amen.**

OPOBALSAMUM, vide *Balsamum*.

OPOCHRISMA, tale dicitur unguentum, quasi ensis aut aliud instrumentum vulnerans illinatur, vulnus adactum sua sponte sanetur. Ex ὅπλον arma, & χρίω ungo.

OPODELDOCH, nomen est alicujus Emplastri vulnera & ulcera sanans: istius descriptiones inveniuntur apud *Paracelsum*, *F. Wurts*, *Mindererum*, aliosque authores. Nomen est Chymicum fictitium, nihil significans: species est Emplastri stichtici. Ideoque etiam Belgis sonat **steek-pleister** & **wond-pleister.** Germ. **stichpflaster**

OPOPANAX est gummeus succus ex Herbæ Panacis Heraclei radicibus & caulibus sauciatis stillans, ac concrescens: primo est albidi coloris, sed post siccationem flavum & quasi croceum acquirit colorem. odor est gravis, sapor amarus, friabilis est, intus albescit, & granulatim sæpe invicem adhæret.

OPORTET, quid in simplici sensu sit nemini non notum: sed *Helmontius* ita describit, est, inquit, tribulus & spina terræ, in vita media hominis. Vel, restrixit, ad *Necessarium*, quo vitæ mediæ qualitates remanent in transmutatis, ideoque vocavit *Magnum oportet.*

OPPILATIO, idem quod *Obstructio.*

OPTICUS NERVUS sive visorius, est, quo species visibiles ab oculo receptæ ad sensorium commune deferuntur; utriusque nervi origo ex thalamis nervorum opticorum provenit, postea hi nervi coëunt, & iterum cranium subituri ab invicem sejunguntur. Ab ὄπλομαι, video. *Optica* sunt medicamenta quæ adversus oculorum affectus valent. B. **de oog-**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

zenuw. Germ. Sehe nerve. Gall. *Le nerf Optique.* Angl. Optick nerves.

ORBICULARIS, sive *Crepitus lupi*; sunt vel rotundi, ved semirotundi; sed incertæ magnitudinis. Nascuntur in campis desertis; nullum habentes pediculum, intus spongiosi sunt, & si recentes fuerint & aquam continent: siccati vero spongiosam & pulverulentam continent materiam instar ochræ. extus pellicula obducuntur ejusdem fere coloris: utuntur chirurgi in sanguine sistendo. B. **Wolfsbeest / Bovist / dult / bult.** Germ. Bubenfist / Weiberfist / Wolfftz fist / Pofist. Gall. *Vesse de Loup* Angl. Wolfs-fart.

ORCHIS, est testiculus, cujus substantia in viris nihil aliud est, quam minutissimorum vasculorum semen conficientium congeries: ast in fæminis longe aliter se res habet, componuntur autem in iis, ex multis membranis ac fibrillis laxè sibi invicem unitis, in quarum intercapedine plurima corpora alba reperiuntur: testiculi fæminarum ova pariunt, ideoque rectè *Ovaria* vocantur. vocantur item *Testes, Colei* Cic & Mart. *Vasa* Plauto, οἰρχεῖς, δίδυμοι, μέζεα Hesiod. μήδεα Homer. ὀρχέιδια ὀλκοὶ Opiano. Hoc etiam nomine gaudent radices Satyrii ejusque species. Belg. **Balletjes / Klootjes.** Germ. Hoden. Gall. *Testicules.* Angl. Testicles, Stones.

ORCHOTOMUS est, qui testiculos excindit; qua operatione animalia castrantur, ne cum aliis coeant ex ὄρχις testiculus, & τέμνω seco. B. **Een Lubber.** Germ. Auß-schneider / oder Außhouwer des Heimlichen Glieds. Gall. *Châteur.* Angl. a Gilder, or a spader.

ORDEOLUM, Barbaris, idem quod *Crithe* & *Hordelum.*

OREXIS, est ordinarius cibi appetitus, is oritur à fer-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

à fermento acido ab arteriis cœliacis ventriculo inspirato, quo tunica nervosa, ejusque nervi in ordinatius moveantur, ad alimentum idoneum appetendum ab ὀρέγομαι cupio. B. **Honger / Eet-lust.** Germ. Hunger. Gall. *Faim, Famine.* Angl. Appetite of meat, Hunger, Famine.

ORGANICA PARS est, quæ ex variis partibus, sibi dissimilibus, constat, ut musculus, constat ex carne, membranis, tendinibus, variisque vasis &c. ei opponitur *similaris pars*, de qua *suo loco*. B. **Een Organijck deel.** Germ. Ein Organyck Theil. Gall. *Parties Organique.* Angl. Organick part.

ORGANUM est pars, quæ ad sui constitutionem, actionesque perficiendas, rectam & determinatam, sensibilemque conformationem requirit; ut brachium, musculus, cor, &c. B. **Een werktuigig deel.** Germ. Werckzuyg. Gall. *Partie Organique.* Angl. Organe.

ORGASMUS, est impetus & incitatio sanguinis vel spirituum; ut si quando spiritus animales cum impetu in nervorum genus ruunt. ab ὀργάζω. B. **Yst.** Germ. schnelle Triebung. Gall. *Incitation.* Angl. Quick Motion.

ORNAMENTUM FOLEACEUM, extremitas tubæ fallopianæ fimbriata est, eum in modum comparata, ut quasi tot digitis, ovum ex ovario prodiens melius comprehenderetur. B. **Het Loofwerk.** Germ. Blätteren zierd. Gall. *Ornement feuilleuse.* Angl. The Leaves Ornaments.

OROBOIDES, est hypostasis sive urinarum subsidentia, ervis aut orobis similis· ex ὄροβος ervum & εἶδος forma. B. **Erwtachtige Pis.**

ORTHOCOLON, est articuli rectitudo. ex ὀρθὸν rectum, & κῶλον membrum.

ORTHOPNOEA, est species Asthmatis sive vi-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tiata respiratio, qua ægri, ne suffocentur, non nisi cervice erecta respirare coguntur, ex ὀρθὴ recta, & πνοὴ flatus, spiritus, spiratio. B. **Een Ademhaling / die alleen recht opstrende / geschieden kan.**

ORVIETANUS, dicitur esse nomen alicujus agyrtæ vel circumforanei, alias *Hieronimus Ferrantes* dicti, qui inventione alicujus antidoti singularis, vel Electuarii alexipharmaci claruit contra omnia venena. Is enim primus ausus fuit publico foro deglutire ignotum sibi quodlibet toxicum. Vulgo vocatur *Orvietaan.*

OS, Gr. ὀστοῦν est substantia dura, & sicca; ex particulis terrestribus & salinis maximè constans, ut sic corporis stabilimentum, ejusque motum facilem reddat & in munimentum quibusdam partibus se præbeat, destinata. Ossium numerus *Archangeli* 249. constituitur. Alii communiter 304. quidam tot, quot unius anni dies. Numerus tamen incertus est, quia ossa infantium ab adultis differunt; item quod ossa sesamoidea & dentes in ipsis adultis & senibus certo numero non determinantur. Variant figura, quædam rotunda, plana, acuta, obtusa, concava, spongiosa, solida, oblonga, triangularia &c. Gr. ὀστέον. B. **Been**, Germ. **Bein**, Gall. *Un os.* Angl. a Bone. Os etiam est primus alimenti introitus qui duobus clauditur labiis. Gr. στόμα. B. **De Mond**, Germ. **Mund / Maul**, Gall. *Bouche.* Angl. The Mouth. Phythologici officuli vocabulum imponitur lapideis seu ligneis corticibus, qui nucleos circumdant. B. **De steentjes in de Vruchten**, Germ. **De Stein**. Gall. *Noyau*, Angl. Nut-schell.

OSCITATIO, est levis convulsio musculorum maxillarium, & omnium fermè, quæ respirationi inserviunt; hæc Febrium quoque ordinarium symptoma

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

toma est, sub initio incidens: attamen & alibi evenit, & iis quoque, qui sani utcunque habentur: sæpe, dum è lecto surgimus, oscitationi aliqua afficimur, maximè si somno non sumus expleti, aut quando pleno stomacho dormivimus; imo adeo frequens omnibus est Oscitatio, adeo ei assuevimus, ut merito dictum sit, *Oscitante uno, oscitat & alter*, hinc qui imbecilles, pigri, lassi, defatigati, valetudinarii, & ii maximè, qui à morbis reconvalescunt, sæpius de die solent, aut sponte sua, aut aliorum exemplo velut exciti oscitare. Dicitur & *Oscedo*. Gr. χάσμη, & χάσμημα. B. **Geuwinge / Gapinge.** Germ. Geuwung / Geinung. Gall. *Baillement*. Angl. Gaping, Yauninge.

Oscula sunt extrema vasorum aperturæ.

Osculum Uteri, est illa cavitas qua conceptio fit & penis virilis admittitur; in virginibus, tam exigua est, ut stylum tenuiorem solummodo excipiat, & nullo conatu vel minimus digitus in eam intrudi possit, ex ea etiam menstrua fluunt. prominet in vaginæ capacitate, tincæ piscis ori, aut ut *Galenus* mavult, glandi virili persimile est; rimam habet transversam; in virginibus osculum illud exiguum, ast in mulieribus quæ sæpe pepererunt, majus evadit; si nimium laxetur, vel exulceretur, cicatrice obducatur, vel humidum nimis fiat, sterilitas sequitur. Belg. **De mond van de Moeder / de Roze. De kroon.** Germ. Mund-loch vel mund der Mutter. Gall. *Bouche de la Matrice*. Angl. The Mouth of the Womb.

Ossa, vide *Os*. dicuntur & *Ossicula*, suntque duri & lapidei cortices, qui nucleos circumdant.

Os Sepiæ, piscis sepiæ os candidum, superiori autem fungosa quasi medulla ejusdem coloris repletum. Gr. σήπιον, quia intra vesiculam

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

culam in corpore liquor ater, ac si esset putridus, reperitur, nam σήπειν significat putrescere. B. **Zeeschuim.** Germ. **Fischbein / Blackfisch / Blackkittel.** Gall. *Séche.* Angl. The Cuttle.

OSTAGA, est *Volsella* seu forceps quæ ossa eximuntur. Item, est instrumentum Chirurgicum, quo ossa vel attolluntur, vel deprimuntur, vel omomnino loco moventur. ex ὀστέον os, & ἀγρεύω capio

OSTEOCOLLA, est lapis albo cinereove colore ossisque figuram æmulans. Nascitur Darmstatino in agro in Palatinatu, (**aan de Berg-straat.**) item in Saxonia, in Silesia &c. cressit per arenam forma coralli albi. Putant hoc Remedio ossa cito conglutinari, & callo obduci, si intus sumatur, & Emplastris admisceatur. B. **Wal-steen / Been-lijm.** Germ. **Beinbruch / Bruch-stein / Beinwell / Walstein / Sandstein / Steinbein.** Germ. *Ostiocolle.* Angl. a Stone like a bone, bone-binder.

OSTEOLOGIA est de ossibus enarratio seu descriptio. ex ὀστέον os, & λέγω. Belg. **Beschrijvinge der Beenen.**

OSTEON, vide *Os.*

OSTOCOPI, sunt dolores ossium, sive potius dolores periostei aut nervorum, ossa subeuntium: ossa enim quatenus ossa non sentiunt. dicitur & *lascitudo contundens.* ex ὀστέον os, & κόπος labor. Belg. **Pijn der Beenen.** Germ. **Smerze der Beinen.** Gall. *Doleur de l'Os.* Angl. Pains in the Bones.

OTALGIA, sive aurium dolor, is sæpe est gravissimus & lacerans, atque adeo nonnunquam, ut non modo somnum omnem impediat, sed delirium inducat. Jam ut hic dolor non fit sine inflammatione, quæ aliquando exterius conspicua est, ita frequenter in abscessum transit, pure ex auribus fluente: aliquando iste dolor per vices affligit, & conjunctam

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

junctam habet odontalgiam, imo tinnitum & surditatem. ab ὦς auris, & ἀλγέω doleo. B. Oorpijn. Germ. Ohr-schmetze. Gall. *Otalgie*, *douleur d'Oreille*. Angl. Paine in the Eares.

OTENCHYTA, *Clyster auricularius* Celso, αὐλὸς Ægin. est siphunculus, quo medicamenta auribus immittunter. ὦς auris, & ἐγχύω infundo. B. Een Oorspeut. Germ. Ohr sprütz. Gall. *Siringne d'Orelle*. Angl. An Auricular Clyster.

OTICA sunt medicamenta, adversus aurium morbos. ab ὦς auris. B. Geneesmiddelen der Oozen.

OVA, sunt prima omnium animalium & vegetabilium rudimenta: in iis enim continetur Hominis, Brutorum ut & Vegetabilium primum stigma, quodque magis & magis solidescens suum producibile producit. B. Een Ei. Germ. Ein Ey. Gall. *Un Oeuf*. Angl. An Egge.

OVARIUM, est testis muliebris. vide *Orchis*.

OVIDUCTUS, idem quod *Tuba Fallopiana*.

OVUM est species doloris capitis, quæ sentitur magnitudine ovi: & sic à figura, quam ovum occupat, denominationem accepisse videtur. B. Hooftpijn een ei groote.

OVUM PHILOSOPHICUM seu CHYMICUM est vitrum inferius rotundum, quodque in superficie fistulam ex eadem materia oblongam habet: hisceque utuntur ad circulandos & exaltandos liquores. dicitur & vas Hermeticum. B. Een Philosoophs Ei. Germ. Philosophischer Ei. Gall. *Oeuf Philosophical*. Angl. Philosophical Egge.

OXELÆUM, est mixtio acceti cum oleo. ab ὄξος acetum, & ἔλαιον oleum.

OXYCRATUM, est aceti cum aqua mistio: Pusca vel Posca dictum. ab ὄξος acetum, & κεράννυμι miscco.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

misceo. B. **Water en Eeck.** Germ. Wasser und Essik. Gall. *L'eau avec vin aigre.* Angl. Vinegar With water.

OXYCROCEUM, est emplastri cujusdam nomen, quod ex croco & aceto mixtum, pice aliisque rebus componitur. ex ὄξος acetum & κρόκος crocus. Bel. **Saffraan Pleister.** Germ. saffran Pflaster. Gall. & Ang. Oxycroce.

OXYDERCICA, sunt medicamenta visum acuentia. ex ὀξὺ acutum & δέρκω video.

OXYGALA, est lac acidum. ex ὀξὺ & γάλα Lac.

OXYMEL, est compositio, in formam syrupi, ex aceto & melle. ab ὄξος acetum, & μέλι mel. B. **Azijn-Honig.** Germ. Essig-meth. Gall. & Angl. Oxymel.

OXYREGMIA, est acidus è ventriculo ructus. ab ὀξὺ acidum, & ἐρεύγω ructo.

OXYRHODINUM, est acetum rosaceum. ab ὄξυ acetum, & ῥόδον rosa. B. **Rosen-eeck.** Germ. Rosenessick. Gall. & Angl. Oxyrhodine.

OXYSACCHARUM, est compositio ex aceto & saccharo. Nonunquam in aceto prius infunditur vitrum antimonii, & tunc dicitur *Vomitivum*; aliquando Scilla, & appellatur *Scilliticum.* ex ὄξος acetum, & σάκχαρον Saccharum. B. **Asijnige Suyker.** Germ. Essike Suker. Gall. & Angl. Oxysacchara.

OXYNOSHMA, idem quod *Morbus acutus.*

OZÆNA, est ulceratio interioris naris, tetrum odorem spirans. ab ὄζω olfacio. B. **Een stinkende Neus-sweer.** Germ. Nasen Geschwär. Gall. *Ozene, Punpe.* Angl. Stinking of the Nose.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

P.

P Simplex Medicis *Pugillum* significat, imo & aliquando *pondo* vel ℔ aut ℔. vel ℔ simplex.

P. Æ. vel *part. æq.* est partes & quales.

P. N. idem est quod præter Naturam.

PAR. significat *Paria*, Ex. g. Rec. No. par. V.

PART. ÆQ. vide Supra.

PACHUNTICA, sunt medicamenta incrassantia, crassis ramosisque partibus, prædita, quæ dum succis tenuioribus permiscentur, partes eorum conjungendo, & inter se connectendo, crassiorem & stabiliorem consistentiam ipsis tribuunt, ut Bolus armenus, Amylum, Nymphæa, Amygdala, Papaver. à παχύνω incrasso. Belgis **Verdikkende middelen.**

PÆDARTHROCACE, cariem ossis significat; est scorbuti Symptoma. Ex παῖς puer, ἄρθρον membrum & κακὸν malum, nam pueri hoc malo plerumque afficiuntur, verum & adultis quoque accidit: confunditur cum Spina Ventosa. Nihil aliud ergo est quam caries ossium, maximè circa puerorum articulos cum dolore obscuro & apparente tandem articuli tumore conjuncta, orta à materia acri, dissolvente & corrodente, ab ossium medulla incipiens, ulterius serpendo ulcera sinuosa & maligni moris, fistulasque in vicinia producit. Belg. **Been-bzeter.** Germ. **beim Fräſſer.** Gall. *Devoreur de l'Os.*

PEDOTROPICA est pars Hygieinæ, spectans ad puerorum regimen. ex παῖς puer, & τρόπος ratio, modus. Vel à τρέφω nutrio. B. **opvoedinge der kinderen.**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PALATUM, est superior oris pars, instar tholi leviter concavum, unde & oris cœlum appellatur. Item ὑπερᾶον, οὐρανὸς, οὐρανίσκος *Galeno*. B. **het verhemelte des monds.** Germ. **der rache dezes munds. der gaumen.** Gall. *le Palais*. Angl. the Pallate.

PALIMPISSA, vide *Pix*.

PALINDROME, est morbus recidivus. ex Πάλιν iterum, & δρόμος cursus. B. **een wederkomende siekte.**

PALLIATIO, sive cura palliativa, est therapeia, qua morbi incurabiles quantum fieri potest, medicamentis localibus, mitigantur. B. **plaats-middelen/ streel-middelen.**

PALMA est interior manus pars, *Vola* dicta. B. **de hand-palm.** Germ. **Flache hand.** Gall. *la Paume*. Angl. the Palme.

PALMARIS MUSCULUS, venit ab interno humeri ossis tuberculo, tendineo, gracilique carneorum fascium cœtu ejectus, tendineus mox usque in volam atque digitorum limites expanditur: cuti exterior pars, nexis, non sine laceratione solubili, cohæret, volamque in rugas contrahit. B. **de Palm-spier.** Germ. **Flache-hand mauß.** Gall. *Muscle de la paume*. Angl. the brawne of the palme.

PALMUS, est tremor & palpitatio cordis, à convulsione aut irritatione nervorum cujus causa in sanguine vel succo nervoso consistit, vel in aquâ pericardii. à πάλλω vibro, quatio. B. **hert-bevinge.** Germ. **Hertzbebung.** Gall. *Tremblement du cœur*. Angl. Shivering, or palpitation of the heart.

PALPEBRÆ Græc. Βλέφαρα, sunt integumenta oculos claudentia & tegentia: constant ex cute, membrana carnosa, musculis, tunica, tarsis & ciliis; suntque vel superiores vel inferiores. B. **de oogscheelen.** Germ. **augen-glied/ augen-decksel.** Gall. *les paupieres*. Angl. eyelids.

PA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PAPILLARE OS, idem quod *Sphenoides.*

PALPITATIO seu *pulsatio cordis* est motus convulsivus non Arteriarum sed cordis, nam licet violenter & perturbato motu contrahatur, extendaturque, in carpo vix tamen sentitur; sed ægri ipsi id percipiunt, non sine molestia aliquando maxima; sæpe manu pectori applicata, palpitatio dignoscitur, & cum maxima est, sonitum edit, quem è longinquo audimus; aut costæ diffringuntur; vel si ossa mollia sint, extrorsum cedunt, & in ipso verò corde & auriculis, aut altera tantum, vel principio arteriæ sæpe maxima extensio, & Aneurisma inducitur. Adhæc Palpitatio Gradus habet, neque semper adeo ferax est, unde per Periodos incidit: at motu corporis vel animi perturbatione, æstu, vino, &c. intensior fit, quiete vero & sommo leniter; cum Dyspnæa, Scorbuto, Cachexia, Chlorosi &c. plerumque jungitur, aut hi cum ista. Causæ sæpe sunt cordis obstructiones à sanguine coagulato, osticulis, polypo, arteriæ initio angustato &c. Belg. **Hert-kloppinge.** Germ. **Hertz-klopffen.** Gall. *Palpitation du Cœur. Treſſailement & Tremblement du Cœur.* Angl. Panting of the heart.

PAMPINIFORME CORPUS, sive *Varicosum*, aut *Pyramidale*, sunt arteriæ & venæ ad testiculos èuntes, quæ communi tunica includuntur, & corpus referunt pampinis crispatis simile. Vide *Varicosum corpus.* Belg. **Wijnranks gelijke lighaam.** Germ. **Räblaubgleiche leib.** Gallicè. *Corp Pampiniforme.* Angl. Vine branchelike body.

PANACEA, est medicamentum universale, omnes morbos indifferenter curans; sed an detur dubito: de tabaco, tinctura solis, tartaro vitriolato, lapide philosophico, plurima plurimi jactant. ex πᾶν omne, & ἀκέομαι sano, medeor. Belgic. **Een algemein**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

mein genees-middel. Germ. Ein algemeine artzney: Gall. & Angl. *Panacee.*

PANARITIUM, idem quod *Paronychia.*

PANATA, idem quod *Panatella.*

PANATELLA & *Panata*, est pultis genus, ægrotis utile, ex medulla panis triticei vel secalicei cum aqua in pultis formam, coctum. Melioris nutritionis gratia ova interdum admiscent. Sæpe semina melonum adduntur, ut magis esset refrigerans. à pane nomen sumpsisse videtur, licet Italica sit vox. Belg. Brood-pap / water-pap. German. Brodt-brühe. Gall. & Angl. Panatelle, panade.

PANCHYMAGOGA, sunt medicamenta purgantia, quæ dicuntur vim habere, omnes humores vitiatos è corpore educendi; sed an tale detur, dubitandum. ex πᾶν omne, χυμὸς succus, humor, & ἄγω duco. Belg. Een algemein huis-zuiverent middel.

PANCOENUS, idem quod *Pandemius.*

PANCREAS, *Pancration*, *Pancreon*, *Callicreas*, *Callicreon* & *Lacțes*, Synonima sunt. Græc. πάγκρεας. Est glandula conglomerata in abdomine, sub posteriore ventriculi parte sita & duodeno intestino alligata, usque ad hepatis & lienis regiones extensa, cujus munus est succum lymphaticum volatilem & insipidum, vel ut aliis placet (res enim anceps est) subacidum, per proprium ductum ad duodenum, ulterioris chyli fermentationis & volatilisationis, nec non bilis subjugationis & attemperationis gratia, ablegare. Glandula hæc maxima est in toto corpore, in hominibus mediocris, in canibus ulnæ magnitudinem non raro excedit, ex πᾶν omne, totum; & κρέας caro, quasi diceres totum carnosum. Vide *Callicreas.* Belg. Alyleis / huis-klier-bedde / schoon vleis / de groote klier. German. Das gekröszdrüse. Gall.

Gall. *Le Pancreas*. Angl. The Pancreas; all-flesh, vel sweet-bread.

PANDALEA, neoterici ferè vocant, idem quod Electuarium solidum, nisi quod *Pandaleon* integrum remanet. Etenim saccharum ritè coctum pixidi infunditur, ac solidescere sinitur: æger fractam partem accipit instar eclegmatis: Pandaleon à Rotulis, Morsulisve non nisi forma differt.

PANDALITIUM, idem quod *Pararitium*.

PANDEMIUS sive morbus communis; est morbus ejusdem speciei; qui in una regione plures simul invadit. ex πᾶς omnis, totus, & δῆμος populus. Belg: **Een algemeene ziekte**. Germ. **Gemeine kranckheit**. Gall. *Maladie commune*, vel *Pandemique*. Angl. A common disease.

PANDICULATIO, Gr. Σκορδινιασμὸς, Σκορδίνημα. Est convulsio brachiorum in altum sublatorum sub certa figura, ac nonnihil versus lumbos contractorum, unde etiam ipsi lumbi nonnihil convelluntur, inflexo; & ad latus alterutrum, commoto corpore, imo etiam collo; ut facies quoque ad latus spectet, caputque versus dorsum inclinetur; verum in Pandiculatione convulsio non est convulsio diuturna, sed cum lenta; tum brevis: atqui plus, quam rigor solitam corporis figuram efficit; qua de causa magis spectat ad Opisthotonon. Imo Pandiculatio sæpe cum Oscitatione una incidit; aut oscitationem excipit Pandiculatio; vel hæc istam; & plerumque mutuæ vicissitudines fiunt inter Oscitationem; Pandiculationem & Horrorem; Rigoremque sese mutuo excipientes; aut alteram cum altera complicantes. Belg: **Uitrekking**. Germ. **Ranckung / streckung**. Gall. *Estension*; *Pandiculation*. A Stretching.

PANICUS, est repentinus terror & consternatio: dicitur à *Deo Pan*, qui minatus terrorem immittit; *Pan*, Pastorum numen olim fuit.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PANNICULUS ADIPOSUS, idem quod *Panniculus Carnosus.*

PANNICULUS CARNOSUS Gr. ὑμὴν σαρκώδης, est *membrana*, ut videtur, *adiposa*, pinguedini subjecta, in plurimis locis satis crassa & musculosa, in aliis iterum membranosa, plurimos ductus adiposos emittit, & velamentum toti corpori præbet. B. **Het vleizig Vlies.** Germ. **Daß fleischichte perment häutlein.** Gallic. *Pannicule carneux.* Anglic. The Fleshy Fleece.

PANNICULUS NERVOSUS, idem quod *Panniculus Carnosus.*

PANNUS, oculi morbus, est quando vasa sanguinea ad angulos oculorum excurrentia, propter obstructionem, sive inflammationem sanguine turgent. Postea crescente hoc malo, tela, quasi carnosa oculum vel ex parte vel in totum in superficie, obducunt, adeo ut oculi à lumine maxime offenduntur, & plane rubent. Belg. **Een oog-lap.**

PANUS, est species bubonis sub axillis, faucibus, auribus & inguinibus in partibus sc: glandulosis. Sumitur etiam pro *Phygetlo.*

PAPILLÆ INTESTINORUM, sunt glandulæ exiguæ, quibus intima intestinorum tunica referta est, quæ chylum colatum imbibunt & lacteis venis tradunt. Vide Anat. nostr.

PAPILLA est prominentia rubra in medio mammarum consita, cujus pori recipiunt omnes tubulos lactiferos, à glandulis mammariis, prodeuntes. Gr. Θηλὴ. B. **De tepel / speene.** Germ. **Brust-wartzlein / dutten wartzlein.** Gall. *Le tetin, le bout de la mammelle.* Angl. The Pappe Head.

PAPILLARUM processus, sunt extremitates nervorum olfactoriorum, quæ mucosos humores, per fibras, os cribriforme perforantes, in narium cavernas

vernas & palatum deducunt. B. De Tepelwijse uytsteeksels van de reuk-zenuwen.

PAPULÆ, idem quod *Pustulæ*, vide *Exanthemata*. Item species morbillorum, quæ etiam *Boa, sudamina, fervidæ eruptiones* & *rubicundæ cutis aspredines* dicuntur. B. rood-jong/ rood-hond/ rood-jook/ rood-vonk. Germ. zittermaal/ Hitz blätterlein. Gall. *Bourgeon*. Angl. A pimple, Whelke, Blisters.

PARACELSISTICA MEDICINA, idem quod *Hermetica*.

PARACENTESIS sive punctio est perforatio Thoracis vel Abdominis, per cannulam cuspidatam. In thorace fit, quando repletus sit pure vel aqua, & punctio instituitur in latere, intra quintam & sextam vertebram. in Abdomine vero cum illud Hydrope ascite intumet, ad latus lineæ albæ abdominis, in musculis rectis & oblique ascendentibus: adsint vires robustæ, & purgatio præcedat, etiam sint pulmones, intestina, reliquaque viscera incorrupta, quum umbilicus protuberet, aliam viam ne investigato, ibi vero apertionem moliri necesse erit. Pus, aquamve ne simul educito, sic enim ægrum jugulares, sed per partes, ut septenis diebus libram, aut libram unam & semissem, secundum ægri vires. Operatione peractâ emplastro astringente & conglutinante vulnus obturandum. si meatus & vasa intus sint rupta ex Paracentesi auxilium quærere, esset oleum & operam perdere; sibimet hæc naturæ committenda. à παρακεντέω compungo. Belg. Buik-opening/ Buiksteking Germ. Offnung der Bauch. Gall. *Paracentese, apertion de Ventre*. Angl. Perforation of the Belly.

PARACHETEUSIS, idem quod *Derivaratio*.

PARACMASTICA, est febris continua decrescens: item ætas declinans. à παρακμάζω decresco. Belg. Een afgaande koorts/ of afgaande Ouderdom.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PARACME, vide in *Acme*.

PARACYNANCHE, est inflammatio, cum febre continua & respiratione difficili, in musculis laryngis exterioribus, excitata. ex παρὰ de, κύων canis, & ἄγχω ango. Vide *Angina*.

PARADYSI GRANA, vide *Cardamomum*.

PARALYSIS sive *resolutio* est movendi impotentia in his aut illis musculis, qui dicuntur arbitrio nostro subjecti, quod tamen non admodum stricte intelligendum: nullus adest dolor, membra flaccida sæpe etiam macilenta, & ad tactum frigidiora, subinde etiam sanguis quoque ablatus est, aut vermes quasi repentes in partibus percipiuntur. Si in utroque latere *Paraplegia* dicitur, si in uno *Hemiplegia*: si in hoc aut illo membro particularis appellari solet. à παραλύω resolvo. B. Lammigheid. Germ. Der schlag/ das Gut. Gall. *Paralysie*, *Affolure*. Angl. The Palsey, Lameness.

PARAMESUS, digitus medio proximus, minimoque vicinus, qui *Medicus* & *Annularis* dicitur. ex παρὰ juxta, & μέσον medium. Vide *Digitus*.

PARAPHIMOSIS & *Periphimosis*, est penis vitium, cum cutis ita curta est, ut glandem adducta, contegere nequeat. Item, cum ea, quæ meatus præter sanitatem claudebant, remota fuerint. Item uteri angustia & contractio, ex παρὰ de, & φιμόω c no obligo.

PARAPHRENITIS, est delirium cum febre continua ex inflammatione diaphragmatis, cum respiratione difficili, ut Veteres somniabant: verum hanc sententiam *Th. Willis* evidenter refutavit: & dixit materiam morbificam seu phreneticam cerebellum invadere, unde spirituum animalium fluxus inhibetur, & per consequens difficultas circa diaphragma & pulmones excitatur. ex παρὰ ex, & φρενῖτις phrenitis.

Bel-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Bel. Baſtaart raſende Koorts.

PARAPHROSYNE, ſive *Delirium*, eſt lævis quædam imaginationis & judidii alienatio. ex παραφρονέω mente ſum alienus. Vide *Delirium.*

PARAPLEGIA, eſt paralyſis quæ omnes corporis partes capiti ſubjectas occupat, ab utriuſque trunco medullæ ſpinalis obſtructione. ex παρὰ de, juxta, & πλήσσω percutio. B. **Lamheid des gantſchen Lichaams.** Germ. Algemeine Slag. Gall. *Paraliſie par tous le Corp.* Angl. Univerſell Palſy.

PARAPLEXIA, idem quod *Paraplegia.*

PARARHYTHMUS, eſt pulſus alterius indolis quam ætas fert. ex παρὰ præter, & ῥυθμὸς modulus. B. **Een Pols die tegen de gemeene regel ſlaat.**

PARASTATÆ, idem quod *Epididymis.* à παρίημι juxta ſto.

PARASYNANCHE eſt inflammatio muſculorum ipſius pharyngis, ſeu faucium cum febre ſæpe continua. ex παρὰ præter, σὺν cum, & ἄγχω ſtrangulo, ἀγχὴ *Aureliano* quod ſuibus familiare ſit malum.

PAREGORICA, ſunt medicamenta mitigantia & anodyna. à παρηγορέω lenio, mitigo. B. **Verſagtende dingen.** Germ. Smertzen ſtillende Artzney. Gal. *Medicament appaiſant des doleurs Paregorique.*

PAREMPTOSIS, eſt caſus, vel coincidentia; exempli gratia: quando è corde conſtricto, in arteriam magnam delabitur cruor, à παρεμπίπτω incido. Vide *Coincidentia.*

PARENCEPHALOS, idem quod *Cerebellum.* ex παρὰ juxta, poſt, & ἐγκέφαλος cerebrum. παρεγκεφαλὶς *Herophilo.* ἔτερον *Galeno*, ἐπίχρανις *Poll.* ὀπίσθιος ἐγκέφαλος. Vide *Cerebellum.*

PARENCHYMATA, ſunt viſcera, per quæ ſanguis, ad ulteriorem perfectionem & fermentationem,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

nem, intimè trajicitur, perfunditur & transcolatur: ut pulmo, cor, Hepar, & lien. Pro omnibus visceribus aliquando paulo latius sumitur. à παρεγχύω transfundo. B. **Ingewanden daar het bloed door vliet.** Gall. *Parenchime.*

PARESIS, est Paralyseos species quæ post dolorem colicum inducitur. à χαλάω laxo, solvo. Vide *Paralysis.*

PARIETALE OS, idem quod *Bregma* vel *Sinciput.*

PARISTHMIA, sive *Amygdalæ*, sunt glandulæ duæ, quæ tamen tenui, lataque productione inter sese connectuntur, sinum habent utrinque unum communem, amplum & ovalem in os apertum; usus præcipuus est, materiam quandam mucosam, sive pituitosam in fauces & os effundere. Vocantur etiam *Tonsillæ*, ἀμυγδάλαι, μῆλα, & σπόγγος *Hippocrati*, *Antias.* ex παρὰ juxta, & ἰσθμὸς isthmus. B. **Amandelen.** Germ. **Mandeln.** Gall. *Amygdales.* Angl. Almonds.

PARONYCHIA, *Panaritium*, sive *Reduvia*, est Inflammatio subcutanea in apice digiti manus, quæ primo vix exterius conspicitur, dolore nihilominus acerrimo, qui vigilias molestas facit, cum ardore & pulsatione: sed tumore penè nullo in principio, aut rubore manifesto: tertio autem vel quarto die, cum tumor, tum inflammatio exterius elucent, & sæpe ad manum vel humerum usque extenduntur. Originem habet ex acri, & corrodente humore, tendines, nervos, periosteum, imo os ipsum corrodere valente. ex παρὰ juxta, & ὄνυξ unguis. Latinis *Panaritium.* B. **De Vijt / Worm / siekte sonder naam.** Germ. **Finger-wurm / Nagelgeschwar.** Gall. *Paronichie*; *panaris.* Angl. An Ancombe.

PAROPIÆ, sunt Anguli Oculorum minores, tem-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tempora versus spectantes. ex παρὰ juxta, & ὄπ-τομαι, video. Vide *Canthus.*

PAROPTOSIS, antiqua quædam adustionis species est, quæ in variis morbis usu veniebat. à παροπ-τάω aduro. B. **Brandung.**

PAROTIDES, sunt glandulæ post aures sitæ. Item, tumores glandulis, post aures, contingentes. ex παρὰ pone, juxta, & οὖς auris. B. **Oorklieren / gezwellen achter't Oor.** Germ. **Eiß hinter den Ohren.** Gall. *Tumeur sous les Oreilles.* Angl. a Swillings behinde ones eares.

PAROXYSMUS, est pars periodi morborum, qua intenduntur & exacerbantur: estque vel ordinatus, qui certis temporibus intensionis affligit, ut in febri tertiana: vel inordinatus, qui nullum certum intensionis tempus observat; sed nunc hoc, nunc illo die redit; nunc citius, nunc tardius infestat, ut in febre erratica. Vocatur & *Periodus, Accessio* Celso, *Exacerbatio* & *Invasio*, aliis παροξυσμὸς, εἰσβολὴ Gal. λῆψις Arist. cujus ipsius initium ἀρχὴ & ἐπασημασία Galeno dicitur. à παροξύνω exacerbo. B. **Aanval / Oberval. Verheffinge.** Germ. **Entzündung / dem anstoß.** Gall. *l'Acces.* Angl. a Fitte vel courſſe of the diſeaſe.

PARS, est corpus toti cohærens, communique vita conjunctum, actionibusque perficiendis comparatum. Partes dicuntur sensibiles: spermaticæ, & sanguineæ: similares & dissimilares; organicæ vel inorganicæ: principales & ministræ: continentes & contentæ &c. Græc. μέρος & μοῖρα. B. **Een deel.** Germ. **Ein theil.** Gall. *Partie.* Angl. a Part.

PARTUS, est fœtus maturi in lucem editio. in partu Ordinario fœtus membranis ruptis, caput antrorsum vertit, eoque versus uteri collum inclinato, egressum conatur. Solito more fœtus mense nono ex-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

cluditur partus non fit absque motu convulsivo musculorum abdominis, dorsi, Diaphragmatis & aliorum: imo etiam non sine dolore, anxietate & molestia, mereturque sane morbis accenseri convulsivis. Gr. Τόκος, Τέξις, Κύημα. B. **De Baring.** Sumitur & pro ipso fœtu, tunc B. **De Vrucht.** Germ. Geberung / Geburt / Frucht. Gall. *Enfantement*, *Generation*. Angl. Delivrance. Germ. **Kinds-noth / Kinds-genesung.** Gall. *l'Accouchement*, *Travail.* Angl. Child-Bearing.

PARTUS CÆSAREUS, est quando infantes in difficili partu, ex abdomine & utero excinduntur. *Scipionem Africanum* primo ex utero sectum testatur antiquitas; adhuc superstite matre; idem de *Manlio* aliisque creditur; unde omnes Romani Cæsares nomen accepisse vulgo creditur, quia ex eadem familia erant.

Qui Cæsaris nomen sit sortitus,
E Matris Cæsum fuisse utero.

Belg. **De Keiserlijke Sneede.** Germ. **Keiserlychen Schnitt.** Gall. *Section Cesarienne.* Angl. The Imperiall cutting.

PARTUS DIFFICILIS, idem quod *Dystocia.*

PARVIVISCERULUS, Gr. ὀπλαγχνος, est qui parva viscera habet, & nonnunquam prava. Belg. **Kleyn van Ingewanden.**

PARYLIS, est inflammatio, putredo, aut excrescentia, juxta gingivas. ex παρὰ juxta, & ὄλον gingiva.

PASMA, idem quod *Diapasma.*

PASSIO, idem quod *Pathema.*

PASSIO BOVINA, vide *Phthiriasis.*

PASTILLUM est pomum odoriferum, fit ex odoratis pulveribus, qui cera, styrace liquida, Balsamo Indico, Tragacantho cum tantillo terebinthinæ excipiuntur, & in globum formantur. usus est ut gratus odor concilietur, sumitur aliquando pro tro-

troschisco. B. **Een Ruilbal.** Germ. **Ruch Kugelin.** Gall. *Pastille.* Angl. Pomander Balles.

PATELLA, idem quod *Mola genu.*

PATHEMA, est omnis passio, morbus, seu affectus præter ordinem, quo corpus nostrum laborat; Græc. πάθος & πάθημα, παθήματα τῆς ψυχῆς; sunt animi affectus. à πάσχω patior. B. **Lijdinge / beweginge des gemoeds.** Germ. **Bewegung des gemüts.** Gall. *Affection, Disposition, Passion,* ita quoque Anglis.

PATHETICUS, est nervus quarti paris intra cranium: quarto pari apud *Willisium,* & octavo apud *Fallopium* accensetur. à πάσχω patior. B. **De lijdende Zenuw.** Germ. **Leidend Zenn.** Gall. *Le Patient nêrf, nêrf Pathtique.* Angl. Fearful nerve.

PATHOGNOMONICUM, est signum proprium inseparabile, quod soli & omni convenit, ejusque essentiam indicat, quod etiam à Principio ad finem durat: ut in pleuritide vera, semper adest febris continua, respiratio molesta, lateris dolor punctorius & tussis. ex πάθος affectus, & γινώσκω cognosco. B. **Een eigen Teiken.**

PATHOS, idem quod *Pathema.*

PECHIAGRA, est arthritis circa articulationem cubiti. ex πῆχος cubitus & ἄγρευω. Vide *Arthritis.*

PECTINIS OS, idem quod *Pubis* Os.

PECTORALIA, seu *Bechica* sunt vel attenuando, vel incrassando & leniendo, ut ea quæ in pulmonibus tussim excitant, ad expectorandum apta reddantur. Gr. βηχικὰ. Bel. **Borstmiddelen.**

PATHOLOGIA; est pars Medicinæ, docens morbosam corporis nostri constitutionem. ex πάθος affectus, & λέγω dico, enarro. B. **Verhaal der ongesondheid.**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PATIENTIÆ MUSCULUS, idem quod *Levator.*

PECTINIS OS, idem quod *Os Pubis.*

PECTORALIS MUSCULUS, brachium pectori admovet, & pectori incumbit. Tam, claviculæ quam sterni, nec non trium aut quatuor costarum à quarta cartilaginum sparsis suis adhæret involucris: inferne autem tendine robusto, complicato ac brevi ossis humeri Medio latè à Deltoidis Musculi latere connectitur: Singulæ Musculi hujus à sese invicem dissitæ fibrarum Classes, ut omnibus, externæ interioribus tendinibus longiores, ita pro, ab ossis humeri insertione distantia, laxiora intervalla ac spatia relinquunt. Hujus fasciculi ac ordines varii sunt, unde in multiplices etiam, ratione adhæsionis, posset resolvi; separato enim atque elevato fibrarum manipulo Musculum hunc constituente, tortus apparet. B. De Borstspier. Germ. Brust-mauß. Gall. *Muscle de la Poitrine.* Angl. The Brawne of the Breast.

PECTORIS OS, idem quod *Sternum.*

PECTUS, Στῆθος, Θώραξ, est pars thoracis anterior, quæ sub juguli clavicula est usque ad diaphragmatis regionem extensa, cujus posterior pars Dorsum *appellatur.* B. De Borst. Germ. Die Brust. Gal. *Poitrine.* Angl. Breast.

PEDICULARIS MORBUS, idem quod *Phthiriasis.*

PEDICULUS, insectum homini præsertim infestum. Est & petiolus, quo folium, fructus aut flos dependet.

PEDIUM, idem quod *planta pedis.*

PEDILUVIUM, est balnei species, lavandis pedibus utile, uti ex ipso Vocis sono liquet. B. Een voet bad. Germ. Ein Fusch bad. Gall. *Bain aux pieds.* Angl. a Foot-baine.

PE-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PELECANATIO CHYMICA, idem quod *Circulatio Chymica.*

PELECANUS, eſt inſtrumentum Chirurgicum, dentibus evellendis deſtinatum; forfex eſt roſtro incurvato, dentibuſque intus, melioris apprehenſionis gratia, munito. Item Inſtrumentum eſt Chymicum circulatorium dictum à figura pelicani roſtro pectus ſuum fodientis nuncupatum, amplo ventre ſenſim in auguſtius collum vergente, quod retortum & recurvum os rurſum in ventrem immittit. Hoc vas in fundo canalem, per quem liquor infunditur, habet, qui, liquore infuſo, hermetico ſigillo occluditur, & calori admovetur. B. **Een Pellicaan.** Germ. **Pellican** Gall. & Angl. Idem.

PELIDNUS, eſt color faciei plumbeus & lividus, Melancholicis frequens. à πελὸς niger, fuſcus. Belgis **Loodverwige Coleur.**

PELLICULA, idem quod *Membrana* vel *tunica.*

PELLIS, cutis eſt brutorum, pilis aut lana necdum orbata, alias ſi præparationem ſubiiſſet corium appellaretur. B. **De Huid / Vel.** Germ. **Haut / Fell.** Gall. *Peau.* Angl. The Skin, hide, pelte.

PELTALIS CARTILAGO, idem quod *Enſiformis Cartilago.*

PELVIS eſt locus ille in ventre imo, quo veſica & uterus continetur. B. **Het Bekken.** Germ. **Das Becken.** Gall. *Un Baſſin.* Angl. a Baſin.

PELVIS AURIUM, vide *Cochlea.*

PELVIS CERERRI, vide *Choana.*

PELVIS RENUM, eſt receptaculum membranaceum in utroque rene, quod urinam recipit & in uretheres effundit. B. **Het Nierbekken.** Germ. **Der Nierenbecken.** Gall. *Baſſin de rein.* Angl. Baſin of the Kidney.

PEM-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PEMPHIGODES FEBRIS, est quæ, ob caloris intensionem pustulas & bullulas, producit: aliis placet febrem esse ventosam & flatuosam. ex πέμφιξ flatus, bulla, pustula; & εἶδος forma.

PEMPTÆOS, Quintana dicitur febris intermittens, quinto quoque die recrudescens. Sed an detur in praxi mea necdum observare licuit, à πέμπτη quinta. Belg. **De vijfdendaagse koorts.**

PENICILLUS, est instrumentum Chirurgicum ex pilis aut linteo carpto accommodatum, eluendisque ulceribus aliisque medelis destinatum. Gr. κερκίσκος B. **Een Quastjen.** Germ. **Ein Pinsel.** Gall. *Brosse, Pinceau.* Angl. a Painsell.

PENICILLA, idem quod *Turundula.*

PENIDIUM, est sacchari clarificati, & depurati species, quæ in baccillos arte redigitur. B. **Penjuffiker.** Germ. **Peny-sucker.** Gall. *Sucre Peny.*

PENIS, *Muto, Bolis, Colis, Veretrum* Suetonio; *fascinus virilis* Arnobio, *Caulis* Lucillo, *Nervus* Juvenali, *Tentum* Catullo, *Verbus, Virile; Virile membrum* Cic. *Scapus* Virgil. *Membrum genitale, cercolipa,* Catull. & *Sicula,* à Sica. *mentula, virga, Priapus; hasta, cauda salax* σάθη, πέος, ἀναγκαῖον Artemidoro σάννιον Cratitto, ταῦρος Suid. δέμας Plat. in comm. ἔμβολον, βάλανος, Aristoph. ἐρέβινθος, ῥὰ Eupolidi, μύκης, σῖνος, σῆμα, τύλος, κάπρος, αἰδοῖα Hom. κωλὴ Aristoph. φλὲψ γονίμη Epigr. quasi genitalis vena. ῥοδόνια, ψωλή, κορώνη in oraculo quodam. ποσθὴ Xenoph. κεφθὴ, νεῦρον, τερέμβολον, ψοὰ, κορκέλης, ἀνδρεία Artem. estque membrum virile, quod constat ex duobus corporibus nervosis, urethra, glande, cute, præputio &c. B. **De Mannelijke roede.** Germ. **Das Männliche Glied.** Gall. *Virge, le Membre viril.* Angl. a Mans yard.

PENIS CEREBRI, idem quod *Conarium* seu *Glan-*

Glandula Pinealis.

PENIS MULIEBRIS, idem quod *Clitoris.*

PENSILIS VERRUCA, vide in *Verruca.*

PENTACULA, seu *Periapta*, sunt signa, sigilla & delineamenta admirandis & incognitis aliquando literis & characteribus implicata, quæ collo appensa creduntur à malignis spiritibus & quovis fascino præservare. Idem quod *Periamma.*

PENTAMYRON, est unguentum ex quinque ingredientibus compositum: constat enim ex styrace, mastiche, opobalsamo, cera & unguento nardino. ex πέντε quinque, & μύρον unguentum.

PENTAPHARMACUM, non tantum est medicamentum ex quinque constans medicamentis, verum etiam ex quinque alimentis. ex πέντε quinque, & φάρμακον Remedium.

PENTATHETON, est emplastrum ad collisa, vibices flagellorum & cutim excoriatam destinatum, ex πέντε quinque, & τίθημι pono, quasi diceres ex quinque rebus compositum.

PEPANSIS, est vitiati, corruptique humoris in convenientiorem sanitatis statum deductio. à πεπαίνω excoquo.

PEPASMUS est humorum coctio, sive (melius) fermentatio & maturatio, quæ iterum in dichotomiam dispescitur; nam una tendit ad finem, ut in *Phlegmone*: altera fermentationis expers est, cum nempe morbi ἄπεπτα non superat. à πεπαίνω excoquo. Vide *Coctio* & *Fermentatio.*

PEPASTICUM, est medicamentum mitigans, & cruda concoquens, à πεπαίνω excoquo.

PEPSIS, est coctio sive fermentatio humorum & cibi in corporis constitutione, ut cum cibus in chylum, & chylus in sanguinem vertitur. à πέσσω coquo. Vide *Coctio* & *Fermentatio.*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PERACUTISSIMUS MORBUS, vide *Acutus Morbus*.

PERACUTUS, vide *Acutus*.

PERCIPIOLUM, est Medicamentum ad Morbum comprobatum. Belg. **Een gepzobeert middel.** Germ. **Probiert Artzney.** Gall. *Remede Probate.*

PERFECTA CRISIS, vide *Crisis*.

PERCOLATIO, est, quando liquor turbidus per pannum linteum, chartaceum, pannum &c. ut mundior reddatur, percolatur. B. **Een doozsijging/ doozkleinsing.** Germ. **Durchseychung.** Gall. *Percolation.* Angl. Straining.

PERETERION, est Modiolus vel Terebellum rectum & acutum, à περάω transfodio. B. **Een Boozting.** Germ. **Böhrlein.** Gall. *Trepan.* Angl. Boorer.

PERFORANS MUSCULUS. perforato musculo substernitur *perforans*, qui superiori cubiti, radiique parti adnatus, tendine quadripartito priorem perforans, in tertium usque excurrit articulum. Unde hos duos musculos, ex pluribus suorum generum simplicibus constitutos esse censendum est. Vaginis includuntur, præter quæ ex carpi armilla erumpit, membranaceo cartilagineis, unum quodque circa internodium semicirculari obductis lagamentulo. Emittunt præterea vaginæ hæ varias emissiones atque vincula, & digitos cum perforatore flectunt. Ita ut manus, sic & pes suum perforantem obtinuit. Supernæ tibiæ, ut & tibiæ ex parte ossis extremitati posterius alligatus, in quatuor inferius dissectus tendines, tertiis affigitur digitorum osticulorum integumentis, perforat hic ut prior tendines musculi perforati. B. **De doozborende spier.** Germ. **Durchbotunte Mauß.** Gall. *Muscle Perforante.* Angl. The Perforant Brawne.

PERFORATUS MUSCULUS prior Musculorum

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

rum digitis adhærens, *Perforatus* dicitur; interno humeri ossis tuberculo alligatus, circa carpum tendines dispergit robustos quatuor, qui prope finem rima quadam perforanti musculo transitum præbente finditur, tandemque digitorum internodio secundo affiguntur, & cum perforante digitos flectit. In pede in planta situs est, superius calcis ossi adnatus; quatuor adhæret articulationibus secundis. Sic & *Coracoideus* etiam *Perforatus* dicitur. B. **De doorgeboorde Spier.** Germ. **Durchgeborte Maûß.** Gall. *Muscle Perforate.* Angl. The Perforated Brawne.

PERIAMMA, *Periapton*, *Amuletum*, *Xenecheon.* Medicamentum est quod de collo suspensum morbum arcere creditur, ac præcipuè pestem. ex περιάπτω circumverto. Bel. **Een Halsbzacht.** Germ. **Halß Hencker.** Gall. *Fermalet.* Angl. Carquan.

PERIAPTUM, vide *Periamma.*

PERICARDIUM, *Involucrum*, *Capsula*, *Bursa*, *Scrotum* seu *Sacculus membraneus cordis*, est involucrum membranaceum quo totum cor investitur: à glandulis, supra basin cordis residentibus, per vasa lymphatica (ut cor levius reddatur, vel ut aliis placet, refrigeretur) & per vasa lymphatica, quod inveteratum est, ad ductum chyliferum, reducitur. ex περὶ circum, & καρδία cor. Belgis **Herte zakje/ Hertebeursje.** Germ. **Hertzbändel/ Hertz-haußlein/** vel **Täschlein.** Gall. *Pericarde, l'Envelope du Caur.* Angl. The purse of the Hart.

PERICARPIUM, illud est, quod semen vel fructum ambit, in quibusdam edule est, ut in pomis, pyris, in aliis non, ut in nucibus, castaneis, &c. dicitur & *Folliculus*, *& Siliqua.* Belg. **Peele/ Peule.** Germ. **Häutle/ Hülsche/ Kisse.** Gall. *l'Estuy* vel *Gousse de Grains.* Angl. The Huske of seed.

PERICHOLUS, præter modum biliosus, ex περὶ valde, & χολὴ bilis.

PE-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PERICRANIUM, est membrana, perioſteo cranii ſuperinducta, ex περὶ circum, & κρανίον caput, Belg. Het Pan-Vlies. Germ. Hirnhautlein. Gall. *Pericrane*. Anglic. Fleece of the skull of the head.

PERINÆUM, est ſutura illa ligamentoſa inter anum & Scrotum, quam *Ariſtophanes* κοχώνλωι videtur dixiſſe & πυγαῖον. *Archippus* περιχώνην locum ſub pudendo, inter femora & nates medium, uti cum *Polluce* ſentit *Ariſtoph. Scoliaſt.* Belg. De billnaad / naad-ſteuf. Germ. Der arß-naht. Gall. *Couture de Cul*. Augl. The buttocks ſuture.

PERINYCTIDES, ſunt papulæ, puſtulæ & tubercula papulis ſimilia.

PERIODUS MORBORUM, est tempus in morbis intermittentibus ex intenſione & intermiſſione conſtans. ex περὶ circum, & ὁδεύω iter facio.

PERIODUS SANGUINIS, ſeu Circulatio, est continua ſanguinis per totum corpus circumgyratio, quæ ſic peragitur; nempe cruor ex arteriis per fibras, ſive carnis ſive viſcerum, aut partium membranoſarum ad venarum oſcula transfertur, dicimuſque fibras circa venarum oſcula terminari, iiſque inſeri, non ſecus ac plurimi in renibus canaliculi, uni carunculæ renali inſeruntur, atque terminantur. per has igitur ſanguis ex arteriis tranſiens continuò venis, ad dextrum cordis ventriculum revehendus, traditur: inde per venam arterioſam in pulmones, in quibus, poſtquam ſanguis à particulis nitroſis, ab aere inſpiratis, accenſus fuerit, ſubit arteriam venoſam, hinc ſiniſtrum cordis antrum, quod ſeſe denuo in aortam deplet, ut nutritionis & vivificationis gratia in totum corpus propellatur. Videatur noſter de circulatione ſanguinis per fibras &c. Tractatus. ex περὶ circum,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

cum, & ἰδεύω iter facio. Belg. **Den omloop des bloeds.** Germ. **Umgang des bluts.** Gall. *Circulation du ſang.* Angl. Circulation of the blood.

PERIOSTEUM, eſt membrana tenuis, oſſa, paucis exceptis, immediate inveſtiens. ex περὶ circum, & ὀστέον os. Belg. **Het been-vlies.** Germ. **Bein-hautlein.** Gall. *Membrane des os.* Angl. Fleece of the bones.

PERIPHERIA, eſt corporis vel alicujus viſceris ambitus aut circumferentia. à περιφέρω circumfero. Belg. **Den omtrek.** Germ. **Umbkreiß.** Gall. *Circonference.* Angl. The roundnes of any body.

PERIPHIMOSIS, vide *Phimoſis.*

PERIPNEUMONIA, eſt ſubſtantiæ pulmonum inflammatio, cum febri acuta, reſpirandi difficultate, tuſſi & dolore gravativo conjuncta. ex περὶ circum, & πνεύμων pulmo, à πνέω ſpiro. Belg. **Een ontſteekinge der longe / longe-ſucht.** Germ. **Lungenſugt.** Gall. *Inflammation vel exulceration des poulmons.* Angl. An inflammation vel diſeaſe in the lightes.

PERISCYPHISUS & PERISCYPHISMUS, eſt ſectionis chirurgicæ genus in ſincipite ad calvariam uſque, una tribuſve lineis.

PERISTALTICUS MOTUS, eſt vermicularis inteſtinorum motus, quo mediantibus ſpiritibus animalibus; excrementa alvina ſenſim egeruntur: item motus vaſorum, quo, liquores ut Lympha, Chylus, Sanguis &c. aſcendunt vel deſcendunt. à περιστέλλω contraho, arcto. Belgic. **Nederwaarts dzuikende beweginge / ingewands beweginge.**

PERISTROMATA, ſunt ſtragula, quibus ægri ſolent inſterni. Item, tunicæ viſceribus circumjectæ. ex περιστρωνύω circumſterno.

PERISYSTOLE, eſt tempus quietis inter Syſtolen

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ſtolen & diaſtolen cordis. Belgicè. **De ſiet ſtand.**

PERITONÆUM, eſt membrana, quæ totum abdomen interius, ejuſque viſcera exterius circumveſtit, conſtat ex tunica duplici. Arabis *Siphac.* à περιτείνω circumtendo. Belg. **de penſſak.** Germ. **eingeweid netz / dem umgeſpanten fell.** Gall. *le peritoine.* Angl. the paunch-fleece.

PERITTOMA, eſt excrementum, poſt humorum coctionem in corpore, relictum. Item, reliquiæ, morborum. à περισσεύω redundo.

PERIZOMA, eſt cinguli ſpecies hernioſis præſertim utilis. Vide *Amma.*

PERLA, vide *Margarita.*

PERNIO, χίμετλον, & μάλκη *Theoni* eſt tumor præter naturalis à frigore brumali, præcipue in pedibus & manibus excitatus, qui tandem in ſciſſuras & ulcerationes terminatur. Belg. **kalk-hielen / winter-hielen / ſchijt-hielen.** Germ. **winter-fuß.** Gall. *Mules aux talons.* Angl. a kibe on the heele.

PERONA ſive *Fibula*, ſic dicta, quod tibiæ muſculos conjungere videtur; etiam *ſura*, *Canna minor*, *Focile minus* &c. eſtque os minus & tenuius tibiæ extrinſecus attenſum, ut Radius cubito unde *peronæus* tibiæ primus & ſecundus muſculus ſic appellatur. vide *Fibula.* Belg. **het kuit-been.** Germ. **waden bein.** Gall. *l'os de petite focil.* Angl. the legg bonne.

PERONÆUS, vide in *Perona.*

PERPERACUTUS, vide *Acutus.*

PERSICUS IGNIS, denotat morbum cauſticum & igneæ indolis, eſtque vel anthrax ipſa, vel ei ſimilis. Vide *Anthrax* ſeu *Carbunculus*, ſumitur quoque pro *Gangræna.*

PERSPIRATIO, idem quod *Diaphoreſis.*

PERSULTATIO, idem quod *Diapedeſis.*

PER-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PERVIGILIUM, idem quod *Agrypnia.*

PES Gr. πούς, ſumitur late pro femore, tibia, & pede ipſo. Vel ſtricte pro ipſo, qui dividitur in tarſum, metatarſum & quinque digitos. B. **de voet.** Germ. **ein fůß.** Gall. *uupied.* Angl. the feet.

PESSARIUM eſt medicamentum oblongum, quod adverſus varios uteri affectus, in craſſioris, longioriſque digiti figuram efformatum, in cervicem ejus immittitur. B. **Steck-pillen / Moeder-pillen.** Germ. **Mutter zäpfflin.** Gall. *Peſſuires.* Angl. Mother pill.

PESSULUS, idem quod *Peſſarium.*

PESSUS, idem quod *Peſſarium.*

PESTIS eſt morbus epidemius, contagioſus ex miaſmate venenato ab aëris nitro nimis aculeato, & evecto, primum ſuſpecto: deinde per contagium propagato, ortum ducens, qui occultè & latenter homines aggreſſus, ſpirituum extinctiones, cruoris coagulationes, ipſius & partium ſolidarum, ſiderationes & νεκρώσεις infert, cumque apparentia exanthematum, Bubonum aut Anthracum, nec non horrendo aliorum ſymptomatum apparatu, ægros in vitæ periculum adducit. Græc. λοιμὸς. B. **de peſt / beſmette-lijke ſiekte.** Germ. **Peſtilentz.** Gall. *Peſte, contagion.* Ang. the peſt.

PETALE, idem quod *Pthiriaſis.*

PETALOIDES, eſt urina foliacea aut ſquammea. ex πέταλον folium, ſqamma, lamina, & εἶδος forma. B. **ſchubachtige pis.**

PETECHIÆ, ſive PETECHIALIS, italica vox eſt, *pulicaris* dicta, qua cutis, maculis, pulicum morſui ſimilibus, variegatur. B. **Peper-hoozn.** Germ. **rech-flecken.** Germ. *fievre petechiale.* Angl. petechial feaver.

PETIA, eſt linteamentum ex quo facculi formantur,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tur, in usum medicum. B. een sakjen. Germ. säcklin. Gall. *Sachet.* Angl. Sachell.

PETIGO, idem quod *Lichen.*

PETROLÆUM, seu *Oleum Petræ*, est liquamen sive axungia Macrocosmi pingue, liquidum, è Petris & saxis effluens. In Italiæ regione Mutinensi stillat candidum & ruffum. In Sicilia fontibus innatat. Apud Mejanum pagum in tractu Parmensi Album est. Babylonicum autem in suo fonte flagrare dicitur, secus Italicum. Belg. Steen-olye / Peter-olye. Germ. Stein-öle. Gall. *Petrole.* Angl. Stone-oyl.

PETROSUM Os, est interna ossis temporum facies, sic ob lapidis petrosam duritiem appellatum. ex πέτρος lapis, & εἶδος forma. B. het steen-been. Germ. das stein-bein. Gall. *os petreux.* Angl. stone bonne.

PEZA, significat imam plantam vel pedis malleolum.

PHACIA, idem quod *Lenticula.*

PHACOS, est macula faciei lentem referens; unde *Lenticula* & *Lentigo* appellatur. B. een sproete. Germ. laubflecke. Gall. *Lentilleux.* Angl. Freckle.

PHACOTOS, est scalpri Chirurgici genus, lentem referens. à φακὴ lens.

PHÆNOMENA, sunt omnia quæ secundum & præter sanitatem in corpore nostro apparent. à φαίνω appareo. B. verschijnselen. Germ. erscheinungen. Gall. *apparitions.* Angl. shinings.

PHAHADAENA, est cancer exulceratus. à φάγω edo, & δάκνω rodo. B. de Wolf. Germ. Wolff. Gall. Coup. Angl. Wolfe.

PHALACROSIS, est calvities sive capillorum decidentia & profluvium. albus, & ἄκρος à φάλος summus. B. uitvallen des hairs. Germ. Haarauff fallen / scheussung deß haars. Gall. *pelade.* Angl. the falling out of ones haire.

PHA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PHALANGOSIS, est palpebrarum vitium, quando duplicem aciem pilorum repræsentat, vel quando, interius crescunt, ita ut oculos pungant & lachrymas excitent. à φάλαγξ acies.

PHALANX, est ossium digitorum series, velut in aciem structa. B. een order. Germ. ordnung. Gall. *ordre*, *disposition*. Angl. an order.

PHANTASIA, est sensus internus seu *imaginatio*, qua aliquid menti repræsentatur & imprimitur, ut suo tempore cum ejus expressione proferatur. Videtur quod imaginatio sit, spirituum animalium quædam undulatio, interius in cerebri meditullio, & deinde versus ambitum ejus undequaque expansa. à φάινω repræsento. Gr. φαντασία. Lat. Imaginatio. B. Inbeelding. Germ. Einbildung. Gall. *Imagination*. Angl. Imagination.

PHANTASMA, idem quod *Phantasia*.

PHARMACEUTICA, idem quod *Pharmacia*.

PHARMACIA, est ars medicamenta colligendi, eligendi & componendi: pharmacopolæ tamen hodie plerisque in locis corrumpuntur, partim propter exotica quædam adulterata, partim avaritia pharmacopæorum; ideoque medicus monendus si citò, tutò, & jucundè medicinam facere velit ne medicamenta ex pharmacopoliis, sed ἀντιπαρασκευάσματα sua ægris propinet: expertus loquor. à φαρμακεύω medicamentis purgo. B. konst der Apotheken / artzeny-bereiding. Germ. der artzneykunst / der artzney bereitung. Gall. *l'art de l'apothecairerie* vel *preparation de medicine*. Angl. preparing of medicaments.

PHARMACOPÆA, est doctrina sive descriptio rerum medicamentalium ad bene medicandum: seu est doctrina medicamentorum, adeoque & *pharmacologia* eodem sensu dicitur. vide *dispensatorium*. B. Arseny-konst. Germ. Apotech. Gall. *Apoticairerie*,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

boutique d'apoticaire. Angl. a Apothecaries ſhop.

PHARMACOPÆUS, ſive Seplaſiarus eſt vir pharmacia peritus, qui novit medicamenta colligere, eligere & componere: eſtque medici manus dextra, quamvis arte & ſcientia Chirurgus anteponendus.

Dextra manus *Medici Doctoris*, *Pharmacopæus*:
Lævaque *Chirurgus* jure vocandus erit.

Ex φάρμακον medicamentum, & κόπτω tundo· vel ποιέω facio. B. **Een Apotheker; artzeny-bereider.** Germ. **Apotecker.** Gall. *Apoticaire.* Angl. a ſeller or preparer of medicine.

PHARMACOCHYMIA, eſt illa chymia quæ tantum præparationes tradit, quæ ſanitati humanæ inſerviunt, ideoque hac in parte à *metalurgia*, arte *Spagyrica* & *chryſopejetica*, facile diſtinguitur. B. **Een chymiſche artzeny.** Germ. **Chymiſcher artzny.** Gall. *Medicine chymique.* Angl. Chimical medicine.

PHARMACUM, *Remedium*, ſeu *Medicamentum* eſt quicquid contraria agendi vi morbum impugnare eſt aptum: eſtque vel *actuale* vel *potentiale*: *ſimplex* vel *compoſitum*: *dogmaticum*, vel *empiricum*: *externum* vel *internum*: *naturale* vel *artificale*. à φαρμακεύω medicamenta conficio. Belg. **Een Medicament / Genees-middel.** Germ. **Ein Arßney.** Gall. *Medicine*, *Remede.* Angl. a Medicine, Remedie.

PHARYNGETRUM, nunc pro pharynge nunc pro oſſe hyoidis ſumitur.

PHARYNGOTOMIA, idem quod *Laryngotomia.*

PHARYNX, eſt ſuperior pars Oeſophagi, movetur & conſtat ex tribus muſculorum paribus, *Cephalopharyngæo*, *Sphenopharyngæo*, & *ſtylopharyngæo*, quibus accedit *Sphincter*, qui & *æſophagæus*, vocatur. à φάγω comedo, deglutio. Latinis & *Fauces* & *Frumen*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Frumen Donato. Græcis, φαρύγγετρον, ἀσφάραγος, βροχὸς. Belg. **Het keel-gat.** Germ. **Der rachen/ Schlund.** Gall. *l'Orifice de l'Estomac.* Angl. The Upper part of the Gullet.

PHIALA, dicitur vas vitreum ex ventre in modum sphæræ rotundæ gracilem canalem in proceritatem emittens; ejus usus frequens Chymicis in coagulationibus & solutionibus. B. **Een Phiool Glas.** Germ. **Viole/ Phiol.** Gall. *Une Phiole.* Angl. a Vial, Phial.

PHILIATHROS est is qui Medicam artem amat & in ea Studet. ex φιλὸς amator, & ἰατρὸς Medicus. B. **Een Liefhebber der Artzeny.**

PHILOCHYMICUS, dicitur is qui Chymiam amat. ex φιλὸς amator, & χυμικὸς artis Chymicæ Peritus. B. **Een Liefhebber der Chymie.**

PHILONIUM, est Medicamentum Electuarii consistentia, & quia recipit Opium, Opiatis annumeratur. Ita ab inventore *Philone* vocatur: sed huius Medicaminis variæ occurrunt Descriptiones.

PHILOSOPHICA CALCINATIO, vide *Calcinatio Philosophica.*

PHILTRUM, est concavitas labro superiori impressa & dividens, sic quasi amabile dicitur. Sumitur quoque pro medicamento amorem conciliante *Amatorium virus* Plin. *Amatorium poculum* Cic. quale *deliniamentum* vocat Afrianius. Græc. φίλτρον, ἴυνξ. B. **Minne-drank/ Volgt my na.** Germ. **Gehe mir nach/ Buchlertranck.** Gall. *Philtre.* Anglicè Love Drinck.

PHIMOSIS, idem quod *Paraphimosis.* Item, inversio palpebrarum ab inflammatione. à φιμὸς obturamentum.

PHLEBORRHAGIA, est venarum ruptio. à φλὲψ Vena, & ῥήγνυμι rumpo. B. **Een Ader berst.**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Germ. Aderbruſt. Gall. *Ruption de Veine.* Angl. The Breaking of a Vein.

PHLEBOTOMIA, eſt venarum ſectio per lancentam. Vide *Venæ ſectio.* ex φλὲψ vena, & τέμνω ſeco. B. **Bloedlating / Aderlating.** Germ. Aderlaſſung / öffnung der Aderen. Gall. *Saignée.* Angl. The Cutting of a Veine.

PLEBOTOMUS, qui venas ſecat; item inſtrumentum quo venæ ſecantur. ex φλὲψ vena, & τέμνω ſeco. B. **Vlijm / Lancet / Laatyſer / Laatmes.** Germ. Flieten / Laßeyſen. Gall. *Lancette.* Angl. a Knife.

PHLEGMA ſive *pituita*, eſt viſcidum ſanguinis excrementum: quod à nimio frigore & viſcidis alimentis non raro provenit, unde lympha, inſtar carnium juris coagulatur. Belgis **Slijm / Snot / Fluimen.** Germ. Rotz. Gall. *Flegme, Pituite, Fleume.* Angl. Fleume, Sneuill. *Phlegma* item eſt deſtillatus aquoſus, ſpirituoſo liquori contra diſtinctus, liquor. item nubeculæ illæ quæ in aquis deſtillatis aliquando apparent *Phlegma* vocantur. B. **ſlijmigſetſel in 't gediſtilleerde Water.** Germ. Schleim. Anglicè Phlegm & Flegm. Apud *Hippocratem* inflammationem ſæpè ſonat. Sumitur interdum pro excretione viſcida. vide *Pituita.* Item morbus gallinarum. Belg. **De Pip.** à φλέγω uro, incendo.

PHLEGMAGOGA ſunt Medicamenta purgantia, ex φλέγμα pituita, & ἄγω duco. B. **ſlijmdrijvende middelen.**

PHEGMASIA, eſt inflammatio, æſtus, ardor, à φλέγω uro. Vide *Phlegmone.*

PHLEGMATICI, ſunt qui nimia pituita abundant. B. **ſlijmige Luiden.**

PHLEGMONE, ſive *inflammatio*, Græc. φλεγμονὴ & φλεγμασία, eſt tumor ex ſuccis in membranoſis

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

nosis partibus stagnantibus, unde cutis, subjectique musculi, viscera, aliæque membranæ, uti in Pleuritide, Angina, Ophthalmia, Paronychia &c. calore, rubedine, eminentia satis alta; pulsione & tensione afficiuntur. à φλέγω inflammo, uro. Belgis **Een ontsteking.** Germ. **Entzündung.** Gall. *Phlegmon.* Angl. Inflamming, Inflammation.

PHLEGMONODES, est inflammatio phlegmoni similis. ex φλεγμονὴ inflammatio, & εἶδος forma.

PHLOGOSIS, idem quod *Phlegmone.* à φλογόω incendo.

PHLYCTÆNA sive *papula*, est pustula vel vesicula in cute excitata. B. **Waterpuist.** Germ. **Wasser bultz.** Gall. *Bouton.* Angl. Blisters. Item sub cornea tunica, ab ulcusculo, puris collectio. vocantur & φλυκτίδης, φλυζάκια, & φλύζεις. Arab. *Saphati* ab aliis *Ignis Silvestris* appellatur. Item φλύκλαινα, φλυκτὶς, φλυζάκιον Galeno. à φλυκλαινᾶμαι in pustulas erumpo. vel ἀπὸ τῦ φλύειν vel φλύζειν quod bullire & fervere est, pustulæ & vesiculæ quasi à fervent ibus & acerrimis humoribus excitatæ, iis, quæ ab igne vel fervente aqua excitantur, similes, Bel. **Het wilde Vuur.** Germ. **Purpeln.** Germ. *Feu volàgie.* Angl. The Wilde Fire.

PHLYCTÆNODES, sunt pustulæ phlyctænis similes.

PHLYSIS, idem quod *Phlyctæna.*

PHLYSACIUM, idem quod *Phlyctæna.*

PHŒNICIUS MORBUS, idem quod *Elephantiasis*, sic vocatus fortè, quia in phœnicia aliisque orientalibus plagis grassatur, vel colore rutilante. est & nomen alicujus Emplastri.

PHŒNIGMUS est Medicamentum, quod in cute rubedinem excitat, uti & *dropax* & *spanismus*, à φοι-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

à φοινίσσω rubefacio. B. 't Vel/ roodmakend Vel/ Blaartrekkend middel.

PHRENES, ſunt PRÆCORDIA, idem quoque quod *Diaphragma*.

PHRENESIS, idem quod *Phrenitis*.

PHRENITIASIS, idem quod *Phrenitis*.

PHRENITICI NERVI, ſunt qui ad diaphragma pertinent.

PHRENITIS, *Phrenitiaſis*, ſeu *Phreneſis*, eſt inſania febrici tantium, ſive delirium cum febre, continua, ſæpè cum furore & excandeſcentia, à ſpirituum animalium inordinato motu, ab exeſionibus menigum, inflammationibus &c. Ejus modi Symptomata producuntur: nam ab irritationibus iſtis convulſiones totius cerebri fiunt; unde imaginatio perturbatur, & objecta animæ non debite repræſentantur. Clariſſ. *Williſius* phreneſin hoc modo definit, quod ſit, nempe, totius animæ ſenſitivæ, ſive ſpirituum animalium quoad totam eorum Hypoſtaſin, phlogoſis ſive inflammatio. à φρὴν mens, quia mens laborat. Belg. raſende Koorts. Germ. Taub Fieber. Gall *Phreneſie* Angl. The Frenſie.

PHRICE, idem quod *Horror*.

PHRICODES, eſt febris horrifica, in qua una cum calore horrores ſentiuntur. ex φρῖξ horror, & εἶδος forma. Belg. Bevende Koorts. Germ. zitternde Fieber. Gall. *Fievre Tremblante*. Angl. Trembling Feavre, dreadful Fever.

PHTHARTICUM, eſt Medicamentum corrumpens & deleterium. à φθείρω corrumpo.

PHTHIRIASIS, ſive *morbus pediculariſ*, eſt affectio qua verminat corpus, ſcacetque pediculis. In hominis corpore primo exiguæ excitantur puſtulæ, quæ ſi aperiantur, facile curantur, ſin minus in gravem morbum pedicularem incidunt. B. Luis-ſiekte. Germ.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Germ. Lauß ſucht. Gall *Pouilleus*. Angl. The Lowſie Evil. Aliud genus eſt quod dicitur ἄγριον ſive ferum, quia ita corpori tenaciter adhærent, ut divelli nequeunt, ne priori durius eſt. Gall. *Marpion* & *Paetas*. Germ. Fultzläuß. Aliud Genus dicitur *Petale*: ſunt lati pediculi in barba, palpebris, pectine & ſub axillis nidificantes. Belg. **Platluiſen**. Germ. filtzläuß. Angl. Crabb-lowſe. Huc referuntur *Syrones*, *dracunculi*, *paſſio bovina*, *ricinus* &c. quandoque infantibus *Pediculi* ſuccreſcunt in pedibus. B. **Leus-ſiekte / Luigſucht**. Germ. Seuren / Lauß ſucht. Gall. *Maladie Pediculaire*. Angl. The Lowſe evil.

PHTHIRIASIS item eſt palpebrarum ſcabies furfuracea & ſquamoſa. à φθειριάω pediculis ſcateo.

PHTHISICUS, eſt, qui pulmonum tabe laborat. à φθέω corrumpo. Belg. **Die een Teeringe heeft**. Germ. Die Schwind-ſugt / die Lungen-ſugt. Gall. *Etique*. Angl. Man in a conſumption.

PHTHISIS, *Tabes*, φθόη φθίσις, φθίνας νόσος Plutarch. τηκεδὼν πύη Aretæo. eſt univerſi corporis conſumptio, ex pulmonum ulcere orta, cum febri lenta & continua conjuncta; cui ſæpe anhelitus fœtens & tuſſis comitatur. à φθέω corrumpo. Belgis **Lonze-zweer / Teering**. Germ. Darre / Ettich / Schweinſuch. Gall. *Phthiſie*, *Ethique*. Angl. Ulceration of the lightes.

PHTHOË, idem quod *Phthiſis*.

PHYGETHLON, ſive *panus* eſt tumor ex inflammatione glandularum ortus, ut in Peſte circa inguina &c. Belgis **Een Buil**. Germ. Geſchwulſt. Gal. *Tuberoſite*. Angl. Tumour.

PHYLACTERIUM, eſt amuleti ſpecies, qua venenati Morbi arcentur, ut Zenexton & alia.

PHYMA, ſive tuberculum, Græc. σύμα & φῦλὸν quatuor vel quinque generum ſunt, Verrucæ, Calli, Vari,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Vari, Furunculi & Hydroa sive Desudationes, de quibus suo loco. aliis est tumor glandularum duntaxat qui statim augetur & ad suppurationem festinat. à φύω cresco.

PHYMATODES est tuberculum *phymati* simile.

PHYMOSIS, idem quod *phimosis*.

PHYMUS & PHYMOSIS, idem quod *physema*.

PHYSEMA seu *Physesis*, est inflatio in quacunque corporis parte, intestinis vel abdomine ut in Tympanitide. Item Resina pini. à φυσάω inflo.

PHYSESIS, idem quod *Physema*.

PHYSIOGNOMICA, sunt signa, quibus nonnihil ex vultu præsagiri potest. ex φύσις natura, & γινώσκω cognosco.

PHYSIOGNOMIA est peritia in natura, hoc est, in creatis cognoscendis. à γινώσκω cognosco.

PHYSIOLOGIA: est medicinæ pars, quæ docet corporis humani constitutionem quatenus sana. ex φύσις natura, & λέγω narro.

PHYSIS, idem quod *Natura*.

PHYSOCELE, idem quod *Pneumatocele*.

PHYSODES, est quod flatibus abundat. à φυσάω inflo, & εἶδος forma.

PHYTOLOGIA, est pars Medicinæ, quæ strictè ad *pharmacologiam* & latè ad Physicos pertinet. est enim Vegetabilium & plantarum cognitio. ex φύη planta, & λέγω dico. Belgis **Plantkenning**.

PIA MATER, vide *Mater Tenuis*.

PICA, vide *Citta*.

PICATIO, vide *Dropacismus*.

PICRA, vide *Hiera Picra*.

PICROCHOLUS, qui amaram bilem eructat, eaque abundat. ex πικρὸς amara, & χολὴ bilis. Belg.

Gal-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Galachtig. German. Gallich. Gall. *Bilieux.* Angl. Gallish.

PIESTRUM, eſt inſtrumentum chirurgicum ad contundenda oſſa capitis in extrahendo fœtu mortuo; dicitur & *Pieſſorium* & *Contuſorium*, & *Embryothlaſtes.*

PIGRITIA eſt maxima tarditas cum appetitu otii & ſomni, metuque defatigationis, laſſitudiniſque, ſed pigri raro ſunt macilenti, unde Pigritia non tantum in macie vel tabe pinguedinis carniſque & ſuccorum defectu, quam in ſuccis non ſatis agilibus & fibris motricibus, hinc inde obſtructis, conſiſtit. Ideo qui pingues, carnoſi, craſſique ſunt, longi item & ventre tumidi, ſolent pigri eſſe: at Pigritia unum eſt, ex præcipuis ſcorbuti dicti ſymptomatis; quæ vero Pigritia aliquos tenet, qui cum alacres ſunt uni rei, ad aliam ſegnes exiſtunt: Exempli gratia, qui ad ſtudia lenti, magis amant vitam in ſtrepitu, in militia, labore, peregrinatione, venatione, luſu, alea, joco, ſaltatione &c. quam tranquilliorem & ſedentariam. ea ſegnities non morbus in motu corporis tardiore, ſed animi ægritudo ex aliis cauſis cum corpore nimium agili. Gr. ὄκνος. Belg. **Lupheid / traagheid.** Germ. **Fauligkeit / tragheit.** Gall. *Pareſſe.* Angl. Slouthfulnes, ydlenes.

PILA, ſpecies mortarii eſt, ex varia materia fabricata, ex ænea, lapidea, vitrea, fictilitia &c. ſumitur & piſtillo. Belg **Een mortier.** Germ. **Ein morſel.** Gall. *Un Mortier.* Angl. A Morter.

PILARIS MORBUS, idem quod *Phalangoſis* & *Trichiaſis.*

PILI ſunt corpora teretia, tenuia, conſtant ex plurimo ſulphure & terra; pro diverſo temperamento, diverſum colorem obtinent, creſcunt ex poris cutis, ut per eos, tanquam, tubulos, omnes vapores

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

res & fumi facilius foras exhalent. Microſcopium noſtrum in iis plurimos nodulos externe aliquando detexit, ſed & interiorem partem, mirum eſſe vaſculorum contextum. Dicuntur & *Crines*, & *Capilli*, quamvis capilli capiti ſolummodo attribuuntur, quaſi eſſent pili capitis. Belg. Haar. Germ. Haar. Gall. *Cheveux*, *Poil*. Angl. The Haire.

PILULA, ſive *Catapotium*, eſt Medicamentum ſolidum ſphærica figura, piſi magnitudine, ex pulveribus, gummis, extractis &c. glutinoſo liquore exceptis, efformatum. Suntque *purgantes*, *vomitum concitantes*, *ſudoriferæ*, *acidum concentrantes* &c. Belg. Pillen. Germ. Pillulen. Gall. *Pillules*. Angl. Pilles.

PILUM, idem quod *Piſtillum*.

PINEALIS GLANDULA, vide *Conarium*.

PINGUEDO, vide *Adeps*.

PINNA AURIS, eſt ſuperior & latior pars ipſius auris, quæ *ala* dicitur. B. De oor-top.

PINNA NASI, vide in *Pterygium*, & *Ala*.

PIPER, ejus ſunt variæ ſpecies, uti *vulgare piper* ſive *nigrum*, *Melanopiper* Gr. dictum. Secundo, *Album*, ſive *Leucopiper*, & *Longum* Græcis *Macropiper*; in Malavar maxima piperis provenit quantitas; naſcitur & in Malacca, in inſulis Javæ vicinis, Sunda & Cuda, aliiſque locis. Seritur ad radices alterius arboris, ad cujus uſque faſtigium ſeſe convolvenda ſcandere ſolet: foliis raris, mali aſſyrii effigie, ſed minoribus, & per extremum acutis, virentibus guſtu acri. Fructus uvarum ferè modo racematim cohæret, quamvis racemi & fructus minores ſint; inter nigri & candidi plantam tam exigua eſt differentia, ut à nemine quam ab incolis dignoſci poſſint. Longum naſcitur in Bengala, cujus planta eadem quidem, ſed folia teneriora & pallide vireſcentia habet, imo & petio-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

petiolum breviorem. Virtute omnia calefaciunt sed album superat nigrum, & illud iterum longum sua præstantia. Belg. Peper. Germ. Pfeffer. Gall. *Du Poivre.* Angl. Pepper.

PISO, idem quod *Mortarium.*

PISSASPHALTUS est nativus vel factitius. *Nativus* describitur à Dioscoride, quod nascatur in Apollonia Epirotarum. Item, quod ex Cerauniis montibus devolvatur, & impetu fluminis raptum rursus æstu in littus expuatur, ibique concrescat. Et hac ratione nihil aliud esse videtur quam *Asphaltus*, de quo vide suo loco. *Factitius*, est mixtura ex pice ac bitumine, (unde & nomen accepit) videturque id esse, quod nostrates *Asphaltum* vocant, seu *Bitumen Judaicum.* Non desunt qui putant Arabum esse *mumiam.*

PISSELEON, vide *Pix.*

PISTILLUM est instrumentum Pharmaceuticum, quo res in mortario tunduntur. Belgis Een Stamper. Germ. Ruhrpistill. Gall. *Un Bistortier.* Angl. An Agitacle, a Pestle.

PITTACIUM, est pannus modicus, qui medicamento illitus, affecto loco imponitur. πιττάκιον, πλάτυσμα. qui latior videtur, ut *splenium*, oblongior: *splenium* Plino, à splenis figura. longiusculum proprie emplastrum est. B. Wondplaaster. Germ. Wundpflaster. Gall. *Emplastre aux pleye.* Angl. A Wound Plaister.

PITUITA, idem quod *Phlegma.*

PITUITARIA GLANDULA, vide *Glandula pituitaria.*

PITYRIASIS, vide *Furfuratio.* à πίτυρον furfur. B. Semelachtig Vel.

PITYROIDES, est urinæ sedimentum furfuraceum. ex πίτυρον furfur, & εἶδος forma. Belg. Semelachtige Pis.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PIX Græc. Πίσσα est pars resinosa ex arboribus resinosis, uti Pinu, Abiete, Larice, Terebintho, Cedro &c. Vi ignis extorta, modus fit per descensum. Primo venit pix liquida, deinde crassior & crassissima. affertur copiosè ex Finlandia aliisque circa Norvegiam locis. Pix liquida, dicitur *Pisselæon Dioscoridis.* Pix illa ubi denuo coctione purgatur, seu si mavis dephlegmatur, crassescit magis & magis, diciturque pix sicca, *Palimpissa*, *pix navalis* (quod navibus picandis adhibeatur) non quod à navibus maritimis derasa sit, quippe hæc appellatur *Zopissa.* Belg. Pek / Pik. Germ. Pech. Gall. *De la Poix.* Angl. Pitch.

PLACENTA UTERINA, seu Hepar uterinum. Belg. De Moeder-hoek. Est substantia rubra hepati similis plurimis acinis glandulosis referta. habet venam unam, & arterias duas ex funiculo umbilicali & vasa fortè lymphatica à partibus vicinis. parte exteriore utero adhæret, alterutri lateri indifferenter, frequenter tamen in medio, quemadmodum fructuum petiolus arbori: interius Chorio obducitur: ex uteri porositatibus succum nutrientem, (non secus ac in papillis intestinorum contingit, quæ chylum imbibunt & vasis lacteis communicant) accipit, qui per venam umbilicalem, una cum sanguine refluo, in usum fœtus facessit, cujus pars superflua ab arteriis in ammion fortè deponitur, ut fætus etiam per os nutriatur. Placenta illa una cum membranis, post enixum fœtum, etiam expellitur, & secundinarum nomine veniunt. Belg. De na-geboorte/ geboorte hoek. Germ. After-burte. Gall. *Le Gateau de Secundine.* Angl. Womb-kake, the Womb-liver.

PLADAROSIS sunt parva & mollia tubercula, internæ parti palpebrarum accrescentia. Belg. Stuksjes vleis aan de oog-scheelen.

PLA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PLAGULA, vide *Splenia*.

PNANETICA ARTHRITIS, à πλανάω erro, vagor. Idem quod *Arthritis Vaga*.

PLANTA, est vegetabile integrum, sive arborem velis, sive fruticem, sive herbam. Belg. **Een plante.** Germ. **Ein zweyg.** Gall. *Une Plante*. Angl. A Plante.

PLANTA NOCTIS, idem quod *Hydroa*, & *Sudamina*. sic dicitur eo quod à frigore nocturno potissimum induceatur.

PLANTA PEDIS, est pedis inferior carnosa & concava pars, inter digitos & calcem. Belgic. **De voetsool.** Germ. **Fuß-soll/ fuß-bret.** Gall. *Plante du pied*. Angl. The Sole of the Foote.

PLANTARIS MUSCULUS. Hic à latere inter soleum & gastrocnemium ab externo femoris inferiore tuberculo exilis, longissimo tendinis tractu, emissus, calcis teres infigitur externo lateri plantamque tegens totam, omnesque adit digitos: ejus officium est retrorsum extendere. Belg. **De plant-spier.** Germ. **Der fuß solen mauß.** Gall. *Muscle de Plante du Pied*. Anglicè. The Brawne of the Sole of the Foote.

PLASTICA VIRTUS, dicitur quæ vim habet aliquid formandi: veterum est locutio & ignorantiæ asylum; quod enim recte explicare non poterant, vim plasticam, vocabant: ut est vis ossifica, ossiphraga, expultrix, attractrix &c. à πλάσσω fingo.

PLATYSMA, est linteum latum, quod ulceribus superimponitur. à πλατὺ latum.

PLATYSMA MYODES, vide *Myodes*.

PLECTRUM, vide *Cion*.

PLENITUDO, est *Plethora* sive boni sanguinis abundantia; quæ dicitur esse vel ad vasa vel ad vires: vide *Plethora*.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PLEROTICA, sunt Medicamenta carnem restaurantia & implentia. Vide *Sarcotica*. à πληρόω impleo. Belg. **Vleis-makende middelen.** German. fleisch-machende mittlen. Gall. *Incarnative.*

PLETHORA, est, cum sanguis, alendo corpori utilis, in vasis supra mediocritatem abundat. diciturque esse vel ad vasa, cum sanguis ita abundet, ut vasa quibus continetur, mole suâ distendat: vel ad vires, quando tanta est sanguinis copia, ut vasa quidem non supra modum repleat; viribus tamen sit gravis. Sed illa differentia, potius ad morbos referri debet, quam ad sanitatem: nam si vasa distendantur, crassum sanguinem & obstructiones indicat: & si homines viribus fuerint, graves, obstructiones non tantum, sed & virium imbecillitatem significat. Si enim plethorici abundent succis optimis, certe vasa iis non erunt distenta, nec vires graves, à πλήθω impleo. Belg. **Bloedrijk / volsappig.** German. **Blut-reich.** Gall. *Sanguin, plein de sang.*

PLETHORICUS, est is qui multo sanguine & succis abundat. à πλήθω repleo. Belg. **Een die veel bloed heeft.** Germ. **Blutig / voll blut.** Gall. *Plethorique, sanglant, sanguin.* Angl. Bloudie, Bloudyish.

PLEURA, sive *Membrana Subcostalis*; est membrana thoracem ejusque viscera intus succingens. Belg. **Het borst-vlies / ribbe-vlies.** Germ. **Das brust-fell.** Gallic. *Pleure.* Angl. The Breasts Membrane.

PLEURITIS, est, ut dicitur pleuræ & musculorum intercostalium inflammatio, cum febre acuta continuâ, punctorio lateris dolore, difficili respiratione, tussi sputoque interdum cruento. estque vel vera, ut supra definivimus, vel spuria. à πλευρὰ latus. Belg. **Zijde wee / pleuris.** Germ. **Das seiten-stechen / brust stechen.** Gall. *Pleurisie, douleur de coste.* Angl. The pleurisie.

PLEU-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PLEURITIS NOTHA seu spuria, est species pleuritidis, sed signa aliquo modo differunt. Belg. **Een bastaart pleuris.**

PLEURORORTHOPNOËA, est lateralis morbus, in quo non nisi erecto collo respirare possumus. ex πλευρὰ latus, ὀρθὸς rectus, & πνέω spiro.

PLEXUS CHOROIDES supra glandulam pinealem, velut supra fibulam suspendi videtur: iste plexus ad hunc modum constituitur: ex utroque medullæ oblongatæ latere, ubi cerebri limbus ei connectitur, duæ arteriæ è posterioribus carotidum ramis, ubi vertebralibus uniuntur, oriundæ, recta ascendunt; quæ statim divisæ, velut plures rivi juxta consiti, versus glandulam pinealem evehuntur, ibidemque mutuo occursu terminari videntur; atque illic loci, è sinu quarto furculi venosi utrinque prodeunt, qui pariter in filamenta divisi, arteriis capillaribus obviam fiunt, inque illos pluribus in locis inosculantur, & varie complicantur; adeoque hæc vasa, inter se plurimum irretita, & glandulis interserta, plexus admirandos constituunt. Belg. **De netwijs geblogten vlegting.** Germ. Netzgleiche flecht. Gall. *Rets Choroides.* Angl. The Net Choroides.

PLEXUS NERVOSUS dicitur, cum duo vel plures nervi coëunt, & exturberantiam velut nodum constituunt. Belg. **Zenuw-vlechten / zenuw-knoopping.** Germ. Zenn-flecht. Gall. *Neud Nerveux.* Angl. Nerve Knott.

PLEXUS RETICULARIS seu *Retiformis*, vide *plexus Choroides.*

PLICA est morbus *Polonis* endemius, quando capilli capitis, in unum cirrhum, vel plicam concrescunt, instar caudæ vaccinæ, adhæc, etiam gibbi fiunt, laxantur artus, membra conglobat & retor-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

quet, pediculos fundit, aliaque symptomata inde proveniunt. diligentissimus F. *Ruisch* mihi plicam ostendit, quam in musæo inter alia rariora servat. B. **Een vlecht.** Germ. **Maren-flecht** & **schrötlins zepff: auf maren-löck** / vel **moren-löck**.

PLUMACEOLA, idem quod *Splenia*.

PLUMBAGO, idem quod *Molybdæna*.

PNEUMATOCELE, est ramex seu Hernia ventosa: cum scrotum à flatibus distenditur à πνεῦμα ventus, & κήλη tumor. Belg. **Wind-breuk.** Germ. **Wind-bruch.** Gall. *Hernie venteuse*. Angl. A Windy rupture.

PNEUMATODES, est anhelosa respiratio. à πνέω spiro, & εἶδος forma.

PNEUMATOSIS, est spirituum animalium generatio, quæ fit in corticali cerebri substantia, illic arteriolæ deplentur, & spiritus extillantur, qui postquam cerebri meditullium subierint, totum nervosum genus, motibus actionibusque sensitivis perficiendis, irradiant. à πνεῦμα spiritus, & τίθημι constituo. Belg. **Geestmakinge.** Germ. **Geistmachung.** Gall. *Generation de Sprits.* Angl. Generation of Spirits.

PNEUMATOMPHALUS, est umbilici, à flatibus in ventre collectis, protuberantia. ex πνεῦμα flatus, & ὀμφαλὸς umbilicus. **Een wind-breuk in de navel.** Germ. **Windbruch in der nabel.** Gall. *Hernie Venteuse dans le nombril.* A Windy rupture in the navill.

PNEUMON, Græcis Πνεύμων pulmo. à πνέω spiro. vide *Pulmones*.

PNIGALIUM, idem quod *Epialtes*. à πνίγω suffoco. Belg. **De nacht-maar.**

PNIGMUS, est suffocatio, seu strangulatio. à πνίγω strangulo.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PODAGRA, est Arthritis pedum, vide *Arthritis*. ex πᾶς pes, & ἀγρεύω capio. Belg. **Voetenvel / voet-flerecijn.** Germ. Siperlein an den fussen Gall. *Goute aux pied.* Angl. The goutie in the feete.

PODEX, idem quod *Anus*.

POLLEX, vide *Digitus*.

POLLUTIO nocturna, est involuntaria seminis, cum titillationis sensu, per libidinosa insomnia, excretio. Belg. **Onwillige zaad-loosinge.** Germ. Unwillige saamen außtreibung. Gall. & Angl. Pollution.

POLYCHRESTON, est medicamentum multis morbis accommodatum. Belg. **Een middel tot veele siekten.**

POLYCHRONIUS, est morbus diuturnus, qui ad menses & annos plurimos sæpe extenditur. ex πολὺς multus, & χρόνιος diuturnus. Belg. **Een langduurige siekte.** Germ. Langwilige kranckheit. Gall. *Maladie longue.* Angl. A long disease.

POLYGALACTOS, est ea, quæ multo lacte abundat. ex πολὺ multum, & γαλὰ lac. **Die vol sog ofte melk is.**

POLYGOPHORA, sunt potus seu vina plurimis spiritibus pollentia. ex πολὺ multum, & φορέω fero. Belg. **Sterke wijn / krachtige wijn.**

POLYMORPHUM Os, idem quod *Sphenoides Os* & *Cuboides*.

POLYPHAGIA, est multi alimenti assumptio. ex πολὺ multum, & φάγω edo. Belg. **Veel-eting.**

POLYPHARMACON, idem quod *Polychreston*. Ex πολὺ multum, & φάρμακον Medicamentum.

POLYPODES, dicti *Aselli* & *Millepedes*: est insectum diureticum. Belg. **Seugen / pisse-bedden / krobben / eselkens.** Germ. Ezelgen / schäffelein. Gall. *Cloporte, closeporte, porcelet.* Angl. Cheeslips, sows, Hogs-lice, many-feet.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

POLYPUS, est tumor in cavitate narium excrescens, estque duplex, vel turundæ formam refert, & *Sarcoma* generali nomine vocatur: vel ramulis aut pedibus variis ad oris interiora aut nasi exteriora se extendit: color, est albus; sæpe ad rubedinem vergit; aliquando lividus, & niger. hujusmodi excrescentiæ in naribus, corde, & sinibus crassæ meningis aliquando contingunt. ex πολὺς multus, & πȣ̃ς pes. Belg. **Een slijm-prop / veel-voet.** Germ. Viel-fuß. Gall. *Polype.* Angl. Tumour with many leggs.

POLYSARCIA, est nimia corpulentia corporis. ex πολὺ multum, & σὰρξ caro. Belg. **Corpulentigheit / grof-lijvigheit.** German. Grösse des leibs. Gall. *Corpulent*, *Charnu.* Angl. Corpulent.

POLYSPASTON, est machinamentum articulis reponendis accommodatum: ita dictum, quod multis orbiculorum circuitionibus facilitatem præstet. ex πολὺ multum, & σπάω traho.

POLYSPERMOS, qui semine dives est. ex πολὺ multum, & σπέρμα semen. Belgic. **Veel-sadig.**

POLYTROPHIA, est nutritio multa, quando nempe quis maximopere nutritur. Belg. **Veel-voedinge.**

POMAMBRA dicitur, quasi pomum ex ambra aliisque odoramentis compositum. Ingredientia sunt plerumque ambra Grysea, Moschus, Zibethum, Ladanum, Benzoin, Styrax calamita, oleum cinamomi, oleum caryophyllorum &c. ex hisce cum mucagine alicujus gummi, globuli majores seu poma odoris gratia componuntur. Belg. **Een amber-bal / reuk-bal.** German. Rauch-kugell / rauch-ball. Gall. *Pastille.* Angl. A Smell-ball, Pomander, Muske-ball.

POMPHOLIGODES, urina est, cui in superfi-

cie

cie plurimæ bullæ innatant, quæ plerumque in flatibus & doloribus corporis obſervantur. à πομφολιγόω bullas excito. B. Schnimacht ge Bis.

POMPHOLYX, eſt favilla tenuiſſima & volatilis, quæ dum æs in fornacibus perficitur, ſupernæ earum parti adhæreſcit. Coit ibidem in glomuſculos Vellerum lanæ ſimiles, contactæque farinæ modo diſpergitur. Eodem modo & Cadmia, vi ignis violenti in favillam ſeu tutiam redigi poteſt. Arab. *Tutia.* Lat. Bulla, nam πομφόλυξ Bullam ſignificat, à πέμφιξ flatus; officinis *Nil* unde Belgis Niet / ſive Witniet / ad differentiam Tutiæ, item dicitur *Nihili album.* Germ. Weiß nicht. Gall. *Pompholige* & *Tuthie Blanche.* Ang: The Withe Tutty.

POMUM ADAMI, eſt protuberantia illa in collo anterius conſpicua, ſic dicitur quia vulgò perſuaſum eſt, in Adami faucibus Pomi partem ex pœna divina remoratam eſſe, & ad poſteros tranſlatam. Nihil aliud eſt quam capitis laryngis protuberantia. Belgis Adams Appel. Germ. Adams Apffel. Gall. *Pomme d'Adam.* Angl. Apple of Adam.

POMUM ODORIFERUM, idem quod *Pomambra.*

PONDO, de ponderibus, *Joh. Rhodius* hæc habet inter pondera Romana reliquorum omnium tam Ponderum quam Menſurarum veluti Regula primas merito poſcit *Libra.* Cujus Schema P. *Celſo* ſine ulla adjectione, notat pondo ſolum, hoc eſt, Libram, non Mercalem, negotiatoriam, κάπηλω *Poluci*, Gallis Regiam, quæ Senum Denum *Budæo*, de Aſſ. lib. 2. f. 38. Sedecim unciarum H. *Junio*, ſed Romanam, quæ tam menſuralis à mole, quam à gravitate ponderalis, Aſſis inſtar, Romanis uſitatiſſimè XII. Unciarum ſive 84. Denariorum erat: non quidem levi conjectura, ſed computatione legitima, noſtræ æqualis.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Hoc tamen discrimine, ut Libræ Unciæ XII. Mensurales, X ponderales respondeant, ex *Galeni* lib. 6. de comp. Med. S. gen. cap. 8. Sili, quod sciam, *Budæo* de Asse, duodecim & dimidiæ, cujus sententiæ momenta *Agricola* solide infregit lib. 4. de pond & Mensuris. noſtris sic notatur. pond. & Lib. pro Regionum, imo & urbium diversitate innumera penè dantur ponderum genera. Vide etiam *Libra*. Belg. Een Pond. Germ. Ein Pfund. Gall. *Livre*. Angl. a Pound.

Pons Varolii, sunt Processus quidam cerebelli globosi, prope vermiformes, sic à *Varolio* inventore dicti. Belg. De Brug van Varolius. Ger. Bruck von Varolius. Gall. *Pont de Varolius*. Anglicè Bridg of Varolius,

Ples est articuli istius, quo os femoris articulatur ossi tibiæ, pars interior, sive posterior, qua crus flectitur. Gr. ἰγνὺς & ἰγνύα. Belg. De Haassen Germ. Die Kniebieg. Grll. *Le Jaret*, Angl. The hollow of the afterpart of the Knee.

Poplitæus Musculus, est unus ex iis quo tibia movetur. Externo infernoque femoris osseo tuberi adnatus, oblique, itidem tibiæ superiori posteriorique eminentiæ quadrata ex parte figura inseritur. Belg. De Haassen spier. Germ. Der Kniebieg mauß. Gall. *Muscle Poplitee*. Angl. Idem.

Poplitæa Vena, ex duplici ramo crurali misto constat, & sub cute tecta posterius per medium poplitis flexum, excurrit usque ad calcem, aliquando ad malleoli cutim. Belg. De Haassen Ader. Germ. Der Kliebieg Ader. Gall. *Veine Poplitee*. Angl. Idem.

Populeum, est unguenti nomen, sic dictum, quia componitur ex oculis seu Gemmis Populi, quibus additur *Bardana*, *Hyoscyamus*, *Lactuca*, mandra-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

dragora, papaver nigrum, sempervivum majus & minus, solanum, viola, umbilicus veneris, rubi cyma, & porci axungia. Belg. Populier salf / Popeljoen salf.

POPULARIS MORBUS, idem quod *Endemius* seu *Epidemius*.

PORCELLIO, est insectorum species, quæ & *Aselli* & *Millepedes* dicuntur. Belg. Zeugen / Krobben / Pissebedden / ob odorem urinæ, quem spirant. Eorum pulvis valde diureticus est.

PORI, dicuntur meatus exigui & insensiles cutis aliarumque partium per quos sudor & effluvia vaporosa ex corpore decedunt. Belg. Zweet-gaten / pijpjes / luchtpijpjes. Germ. Schweißlöchlein. Gall. *Pore*. Angl. Pores.

POROCELE, est Hernia ex callo aut calculo excitata. ex πῶρος callus, & κήλη tumor.

POROMPHALUS, est calculus aut callus, in umbilico protuberans. ex πῶρος callus, & ὀμφαλὸς umbilicus.

POROSIS, est calli generatio. à πωρόω callum induco. Belg. Eeltmaking.

POROTICA, sunt Medicamenta callum generantia, seu quæ exsiccando, incrassando, & astringendo partis alimentum in callum convertunt. à πωρόω callesco.

PORRACEA BILIS, vide *Bilis*.

PORRUS est Verrucæ species, quæ habet quasdam radices ad extra, ad similitudinem porrorum, & ita minutim fixa. Vulgo *Oculus Gallinæ*.

PORRIGO, idem quod *Furfuratio*.

PORTA Gr. πύλη. Sic vocatur hepatis pars sima, ubi duæ parvæ inveniuntur eminentiæ seu protuberantiæ, quas *Portas* appellarunt, putantes Chylum ad hepar sanguificationis gratia deferri, quod tamen

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

falsum est. *Vena* quæ ibidem loci ex visceribus imi ventris sanguinem in hepar ducit, ideoque *Vena Portæ vocatur*. Belg. **De Lever-poort.** Germ. **Der Leber pfort.** Gall. *Porte de le Foye*. Angl. The Livers Port.

PORTÆ VENA, vide *Vena*.

PORUS BILARIUS, seu Hepaticus, est canalis, qui ab Hepate per ductum communem; biliosum suum excrementum, (quod in Hepate, mediantibus glandulis exiguis, segregatur) in intestinum duodenum a mandat. *Porus* etiam omnem ductum & meatum significat. à πέιρω pervado. Belg. **Galleider** Germ. **Der Gall-leitung.** Anglicè The Bile Channel,

POSCA, idem quod *Oxyceratum*.

POSSETUM Gr. ζυθάγαλα, est lac decoctum, cui sub finem coctionis cerevisia infunditur, potio est Anglis familiaris. Belg. **Een Biermelkjen.** Germ. **Beermilckling.** Gall. & Angl. *Posset*.

POSTBRACHIALE, idem quod *Metacarpus*.

POTIO, vide *Haustus*.

PRÆCIPITANTIA sunt, quæ acidum in corpore nostro infringunt, & quasi præcipitant: est vox à Chymicis mutuata, quia præcipitando res alterius indolis fiunt. Vide *Absorbentia*.

PRÆCIPITATIO, est quædam minimarum particularum in liquore conveniente solutarum: & per alium liquorem infusum, subsidentia & reviviscentia. Si corallia aliive lapides ut Margaritæ, oculi cancri, argentum vivum &c. Aqua forti fuerint soluta, & sal aliquod alcalicum iniiciatur, particulæ antea invisibiles, statim sub pulveris forma subsident. Ita sulphurea ut succinum, lacca, resina &c. spiritu vini soluta ab infusa aqua præcipitabuntur. Belg. **Schiftinge / nederstooting.** Germ. **Niderstutzung.** Gall. & Angl. Precipitation.

PRÆ-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PRÆCORDIA, Græcis φρένες sunt viscera omnia, thorace contenta. Belg. **Borstingewanden.** Germ. **Ober Eingeweid.** Gall. *Les Partie autour du cœur.* Angl. The Entrails in the Breast.

PRÆFOCATIO *Uterina*, vide *Hysterica passio.*

PRÆPARANTIA VASA, sed melius *Testicularia*, sunt venæ & arteriæ ad testes & Epididymides euntes, sic à veteribus appellantur, ex præjudicio putantes in iis semen præparari: vena plurimis ramificationibus & anastomosibus: Arteria vero recto ductu, duabus aut ad summum tribus bifurcationibus incedunt. Belg. **Bereidende Vaten / Zaatbaten / Bloetbaten.** Germ. Samen-gefässe & die Bereit-gefässe. Gall. *Vaisseax Spermatique*, vel *Preparante.* Angl. The Preparing Vessels.

PRÆPUTIUM, Græcis ἀκροβυστία & πόσθη est glandis, penis virilis, involucrum, à putando dictum, ab Hebræis enim & Turcis resecatur, unde Appellæ & Recutiti appellantur, Item clitoridis projectura, Belg. **De Voorhuid.** Germ. **Die Vorhaut.** Gall. *Prepruce.* Angl. The fore Skin.

PRÆSEPIA, seu *Præsepiola*, sunt foraminula illa utriusque maxillæ, quibus dentes continentur. φάτναι & φάτνια *Galeno.* Belg. **Taut-herbels.** Germ. Zahnhölen. Gall. *Cavite de Dents.* Angl. The holes of the Teeth. Item Apum alveos sive cellulas præsepia appellant.

PRÆSERVATORIA INDICATIO, est modus quo per victus rationem & remedia convenientia à morbis futuris præservamur. Belgis **Verhoedende inficht.**

PRÆSIDIUM, idem quod *auxilium*, *remedium*, aut *Indicatum.*

PRASSINA BILIS, vide *Bilis.*

PREGMA, vide *Bregma.*

PRES-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PRESBYTIA, est obscuritas visus in rebus propinquis, cum tamen in distantibus, aliqua sit perspicacitas: senibus familiaris. ex πρέσβυς senex. Belg. **Blindheid van Ouderdom / ende Gesicht.**

PRÆT. NAT. significat *Præter naturam.*

PRIAPISMUS, est *Tentigo*, sive pudendi diutina, sine libidine erectio. Item, membrum virile. Græcis etiam vocatur Σατυρίασις. à πρίαπος *Priapus*, *Veneris* & *Liberi* Filius. Vide *Satyriasis.* Belgis **Roedestand tegens wil.**

PRIAPUS, idem quod *Penis.*

PRIMORES DENTES, sive *Anteriores*, ab officio in cibis incidendis dicuntur *incisores* & *incisorii.* Item γελάσινοι quia inter ridendum primi denudantur · *tonici* Celso, τομεῖς, διγασῆρες, κλένες, λομῖται &c. numero quatuor sunt superius, totidemque inferius. Belg. **De Bottertanden.** Germ. **Die Vorderen zähn.** Gall. *Les Dents de Devant.* Angl. The fore Teeth.

PRINCIPES DIES, vide *Critici Dies.*

PRINCIPIA, idem quod *Elementa.*

PROBOLE, idem quod *Apophysis.*

PROCATARCTICA, est causa morborum præexistens: vel præincipiens, una cum aliis agens, unde primo morbus producitur; sive illa sit externa sive interna, ut ira vel æstus aëris, Cacochymiam movens, febrimque inducens. à προκαταρχω antegredior. Belgicè **Voortreedende oorsaak.**

PROCATARXIS, idem quod *Procatarctica.*

PROCESSUS, idem quod *Apophysis.*

PROCESSUS CILIARES, sunt quædam fibræ in oculo musculares, quibus oculi pupilla dilatatur

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tatur & contrahitur. Ab oculi pupilla, velut radii à corpore luminoso profecti, in orbem disponuntur; fibræ istæ serie densa ordinatæ, anterius, ubi carneæ tunicæ cohærent, colore variegato insigniuntur; interim ubi crystallini humoris margini, ac etiam tunicæ retinæ oræ contiguæ sunt, semper nigræ apparent. Iste processus ciliaris ex minusculis musculorum fasciculis subalbidis componitur, numerum octogenarium excurrentibus, ligamento cuidam ex totidem nigricantibus extructo, alligatis. Harum utriusque ordinis fibrarum quædam, ligamenti latitudinis margines ambos tangunt, quædam ad Medium pertingunt. Musculosa hæc contextura cum tota uvea membrana mobilis est. Ubi crystallini humoris limbum, ut & retinæ expansionem tangit, nigra planè est. Non tantum etiam oculi pupillam dilatant, aut contrahunt, quin & humorem crystallinum protrudunt, ac retrahunt, inque objectorum aspectus huc illuc deflectunt. Belg. **De regenboogs haarige kring.** Germ. Der Regenbogen haarge Kreitz. Gall. *Apophyse cilare.* Angl. Idem.

Processus Chymici, nihil aliud sunt quam Operationes Chymicæ integræ; quando nempe procedunt, & tandem ad scopum quæsitum perveniunt. Belgicè **Chymische Hartbang** German. Der Chymischer Furtgang. Gallicè *Procession Chimique.* Anglicè Procession Chymical.

Processus Peritonæi, describuntur quod sint veluti fistulæ duæ oblongæ, vel canales laxiores viris in scrotum descendentes, per foramina tendinum musculorum obliquorum & transversorum, in quibus productionibus,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tionibus, vel didymis uti vocarunt veteres, vasa seminaria descendunt & recurrunt, atque prope testes processus hi magis explicantur, fiuntque testium tunicæ. Verum illud magis locum habet in brutis quam hominibus: quia vasa ad testes euntia per peritonæi, duplicatam membranam excurrunt, nam si hominibus contingerent, nemo ab Herniis esset liber. Verum si detur, quid tum fit, quam quod intestina in scrotum delabantur, cujus lapsus, *Hernia intestinalis* vocatur. Belgic. **De pensſaks scheuten.** German. **Bauchs hautleins schuß.** Gallic. *Proces de Peritoine.* Angl. Proces of Paunc-fleece.

PROCIDENTIA ANI, est intestini recti, propter nimiam laxitatem, per anum delapsus. Vocantur item *Procidentia* sedis *Plin.* procidua sedes *Eidem*, προπίπτων ἀρχὸς, quando sedes prolabitur, πρόπτωσις ἀρχοῦ ἢ ἕδρας. Belg. **Als het lijf uit gaat/ uithangen des eindel-darms.** Germ. Senckung vel niderfallung der hinter darm. Gall. *Tombement de boyau cuilier.* Angl. Falling of the arse gut.

PROCIDENTIA UTERI, est relaxatio tunicæ internæ vaginæ, qua per pudendum prolabitur, & à Medicis resecata fuit; olim & adhuc quidam uterum prolabi posse putant licet rarissime fiat: & si fiat, per imprudentiam obstetricum fit, putantes attrahere placentam, & ipsum arripiunt uterum. De quibus legendus Dom. *Portal* qui Gallicè librum edidit *de l'accouchements des Femmes.* Belg. **Uitval, vel sinking des Lijfmoeders.** German. Senchung der mutter-rohr. vel niederfall/ auß-val/ zerreissung der mutter. Gall. *Tombement de la matrice.* Angl. A Falling of the Womb.

PROCONDYLI sunt ossa digitorum, Metacarpio proxima. ex πρὸ pro, & κόνδυλος digitus. Vide *Metacondyli.*

PRO-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PRODROMUS, est morbis, alium superventurum indicans: ut angustia pectoris, Phthisin vel Rachitim præsagit. ex πρὸ pro, & δρόμος fugio.

PRODUCTIO, vide *Apophysis*.

PROEGUMENA, est causa Antecedens interna, in corpore ex alia ortum habens, & ita morbum producens, ut eâ sublatâ, morbus possit perseverare quemadmodum cacochymia, à vitiata victus ratione producta, unde obstructio vasorum & meatuum vel constipatio viscerum producitur. à προηγέομαι antecedo. Belg. Voorgaande oorsaak. Germ. Vorgehende ursach. Gallic. *Cause Precedante*. Angl. Antecedent cause.

PROFLUVIUM multiplex est, nempe sanguinis ex naribus, vulneribus, ex pudendo muliebri, ut in expurgationibus, & menstruis nimiis. Sic dicitur de semine ut in Gonorrhæa. Sic de excrementis, ut in dysenteria, diarrhæa, lienteria, cæliaca passione: sic de lacte, nimia quantitate profluens. Ita de capillis decidentibus &c. Belg. Vloed. Germ. Fluß. Gall. *Fluxion*. Angl. A Fluxion, flixe.

PROFUNDUS MUSCULUS, idem quod *Perforans Musculus*.

PROGNOSIS, & *Prognostica signa* sunt, quibus futura, quæ ægro accidunt, prænoscimus. Tria autem in ægro præcipue sunt prænoscenda Medico: Eventus morbi, tempus & ejus Modus. *Prognosis* sive *Prænotio* Medicum aliquando admirabilem facit, &, si *Hippocrati* credas, Deo similem: arroganter dictum puto, nam Dei est futura præscire, & ejus qui ante novit prædicere: homini autem & Medico id non concedi potest, unde vana omnis est *Prognosis*, tum etiam ridicula, quod ab hac Medicus colligatur, existimationem sibi erigere: nam qui prædicere potest, cui præscientia omnis denegatur? sed

uti

uti quis pluviam prædicit ex eo, quod aves observat propius telluri volantes, aut nubes in se coactas, ita Medicus ex iis, quæ in morbis apparent, & quæ iis apparentibus consequi solent, de futuris hariolatur & conjicit potius, quam prævideat & prædicat: Etenim quia Medicus non exactè novit, quales sint vires & quæ morbi vehementia, tum etiam quot modis ægri percaturi sint aut non, & quæ alia multa indies incidere possint, quo modo, quid sit futurum, prævidebit & dicet? Sæpe enim morbi in morbos transeunt: aliquando intus latent quasi sopita vita, demum eruptura, cum id minimè cogitaveris. Unde illud Proverbium *Præstare à Medicis quam a judice condemnari*; nam Medicorum prognosis sæpe ridicula est, cum omnia sæpe contrario eveniunt. à προγινώσκω præcognosio. Belg. **Voorkenning / Voorsegging** Germ. **Vorwissenschafft / Vorwissenkunst.** Gall. & Angl. Prognostication.

PROJECTURA, idem quod *Apophysis.*

PROLABIA, Græc. Πρόχειλα, sunt extremæ labiorum partes prominentes. Belg. **Voorlippen.** Germ. **Vorlåffzens.** Gall. *Le devant du Levres.* Angl. The Fore Lips.

PROLAPSUS UTERI, vide Uteri *Prolapsus*, & *Procidentia Uteri.*

PROLEPTICUS, est morbus, semper anticipans: ut si febris hodie horâ quartâ adveniat, cras vero horâ quinta adveniat, cras vero hora tertiâ vel secundâ. à προλαμβάνω anticipo. **Een te rug gaande ziekte.**

PRONATORES MUSCULI, alter est *rotundus*, alter vero *quadratus*, & ambo radium movent. *Primus* à forma & munere dictus *pronator rotundus*, interiori humeri tuberculo alligatus, hinc ad radii medium, cui valido adhæret tendine, excurrit. *Secundus* dicitur *quadratus*, ab interna ulnæ ossis parte transversum

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

productus, interno itidem radii lateri annectitur. Belg. **De voorom keerende spieren.** Germ. **Furumschwindigende mauß.** Gall. *Muscle Pronateire.* A. The Pronator's Brawne.

PROPHASIS, est prænotio in morbis. Item, occasio & causa antecedens. à προφαίνω præluceo.

PROPHYLACTICA, est pars Hygieinæ, quæ morbos futuros & imminentes avertit. à προφυλάσσω præservo. Belg. **Verhoedende insicht.**

PROPHYLACTIS, idem quod *Prophylactica.*

PROPOLIS, est crassior apum materia, flava, odorata, styracem, ut scribunt, sed potius resinam odore referens; ceræ finitima, gluten in alveorum foribus repertum. Quidam *ceram sacram* vocarunt, quantum ego judico, non tantum ex aliorum relatione sed ἀυτοψία teste, nihil aliud est quam rudis quædam resina, nullam habens nec odore, nec sapore, nec consistentiâ cum cera similitudinem: sapor subamarus est, igni, si imponatur, lignum aloes redolet, & consistentiâ spissior est, imo & colore subnigra. Illâ materiâ lateribus alvei non tantum adhæret, ne aëris injuriæ apium generi nocuæ sint, sed hiemali tempore circa introitum sive alvei portam ob eandem causam, unde & ei nomen, maxime adhæret. ex προ pro, & πύλη porta. Belg. **Voorwasch.** Germ. **Bet / nebenwäx / vorwäx / vorstoß / vorgewäschs / wachs-binden.** Gall. *Propole.* Anglic. Idem.

PROPOMA, est potus ex vino & melle vel saccharo paratus. à προπίνω præbibo.

PROPOTISMA, est Medicamenti propinatio. à προπίνω præbibo.

PROPTOSIS, est partis alicujus procidentia: ut Oculi, Omenti, Uvulæ &c. à προπίπτω procido.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PRORÆ Os, vide in *Basilare Os.*

PROSPHEROMENA, sunt Cibi, vel Medicamenta, quæ intra corpus sumuntur. à προσφέρω offero, adhibeo, admoveo.

PROSPHYSIS, est agnascentia, cohærentia & coalitio, cum sc. digiti sibi imvicem connexi sunt & coalescunt. à προσφύω agnasci facio. Belg. **Een t'samen-was.** Germ. **Zusammen-wachsung.** Gall. & Angl. *Coalition.*

PROSTATÆ, *Adstantes*, sive *corpora glandulosa*, sunt duæ glandulæ infra vesiculas seminales sitæ, juxta meatum seminarium; quæ (ut conjicere est) urethræ lubricationi inserviunt, & vehiculum, seminali materiæ ejiciendæ præbent; item & titillationi ansam dare perhibentur: quarum succus aut liquor per varios tubulos in urethra, ad latera foraminum semen ejicientium, desinentes, una cum semine ejicitur. simile quid in fœminis reperit Doctiss. *C. Barthol. T. F.* cum *R. de Graaf.* à προίστημι prostituo, præsum. Belg. **De voorstanders.** Germ. **furstehenders.** Gallicè. *Prostates.* Anglic. The Fore Standers.

PROSTETHIS, est pectus, sive thoracis anterior facies: Item, pars carnosa in manuum & pedum cavitate, nec non inter digitos nascens. ex πρὸ pro, & στῆθος pectus.

PROSTHESIS, est pars Chirurgiæ, quæ quod deficit, restituit. Exemplum habemus in solutione continui, ut patet in ulceribus cavis & fistulosis, quæ arte chirurgica carne supplentur, à προσίθημι appono.

PROTOPATHIA, est morbus primarius, sive Idiopathia, quæ ab alio morbo non est orta. ex πρῶτος primus, & πάσχω patior. Belg. **Een voorna-me siekte / of die op sich selven bestaat.**

PRO-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PROTUBERANTIA, vide *Apophyſis.*

PROVOCATORII DIES, vide *Critici dies* & *intercalares.*

PRUNA, idem quod *Carbunculus.*

PRUNELLA ſumitur aliquando pro *aphthis* vel albicantibus, nigris vel puniceis. aliquando pro *angina* vel *Febre Hungarica.* Belg. **De huine.** Germ. **Breune / brounrot.** Gall. & Angl. *Prunelle.*

PRURIGO ſeu *Scalpurigo.*

PRURITUS, habet aliquid ex titillatione, dolore & voluptate: ſed illud proprium eſt, ut ad ſcalpendum incitentur, unde clarum eſt, vires ad reſiſtendum hic minores eſſe, ſed tamen majores quam in dolore, unde ſcalpendo nova ſenſorio inducta concuſſione, adeo videntur vires augeri, ut id quod titillat, excutiatur, & ad latus depellatur. Id etiam notandum, non ſentiri pruritum niſi in cute externa, adeoque comitem eſſe ſcabiei &c. definitur ergo quod ſit cutis inæqualitas ſicca, cum difficultate pruriginoſa: ortum habens à particulis ſalino fixis acriter pungentibus, in cutis glanduloſis acinis & poris ab aliis tenacioribus retentis, quæ circuitum abſolvere, vel per diaphoreſin emanare non poſſunt. Gr. Κνησμὸς, Κνησμὸς, Ξυσμὸς. Belg. **Jeuckte.** Germ. **Beiſſigkeit / juckung der haut.** Gall. *Demangement.* Angl. Itching.

PSAMMISMUS, eſt balneum ex arena ſicca & calida, quo Hydropicorum pedes exſiccantur. à Ψάμμος arena. Belg. **Een bad uit zand.** German. **Sandbad.** Gallic. *Bain de Sable.* Angl. A Bath of Sand.

PSAMMODEA, ſunt urinarum contenta arenoſa & fabuloſa, ex Ψάμμος arena, & εἶδος forma. Belg. **Zandachtigheid in de Pis.** Germ. **Sandige harn.** Gallic. *Urine Sablonneuſe.* Anglic. Sandy Urine.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PSAMMOS, est arena in corpore humano genita, quæ in passione nephritica sæpe emingitur. B. **Graebeelig zand.** Germ. **Grieß.** Gall. *Sable Graveleuse.* Angl. Gravel Sandy.

PSILOTHRON, est Medicamentum quo pili, vel è corpore auferuntur vel propter hirsutiem attenuantur. à ψιλὸς tenuis, & λάω lavo. Belg. **Een haer uitballend middel.**

PSOAS, sunt musculi lumborum, circa duas inferiores thoracis & tres lumborum vertebras superiores, initium assecuti, obliquo descensu in rotatorem femoris minorem deferuntur, à quo femur flectitur. à ψαύω contraho. Belgic. **Lenden-spieren.** Germ. **Der lenden mauß.** Gall. Muscle de rable.

PSORA, est scabies fera, cutim in furfures mutans. à ψωριάω scabie laboro. Græcis ψώρα ἀγρία. Belg. **Een zemelachtige schurft.** Germ. **Schüppechtige raud.** Gall. *Galle, rongne, Saincte main.* Angl. Scuruinesse.

PSORIASIS, est scabies scroti sicca, pruriginosa, quæ sæpè cum exulceratione molestat.

PSORICA, sunt Medicamenta adversus scabiem.

PSOROPHTHALMIA, est pruriginosa oculorum scabies. ex ψώρα scabies, & ὀφθαλμία oculorum dolor. Belg. **Schurftheit der oogen.** Germ. **Der augen kretzigkeit.** Gall. *Gratelle des yeux.* Angl. Itching of the eyes.

PSYCTICA, sunt Medicamenta refrigerantia. à ψύχω frigus.

PSYDRACIA, ut definiverunt *Paulus* & *Alexander*, sunt exigua cutis capitis ulcuscula similia eis, quæ cutem exardere solent. *Celsus* paulo diversus definivit, quod sit paulo durior pustula subalbida, acuta, ex qua quod exprimitur, humidum est. 1. Vero

Pol-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Pollux ex medicis ipsis definivit psydracea esse igneas efflorescentias ulceratas sponte in capitis cute apparentes. *Psydraces* aliis sunt parvæ pustulæ, tanquam bullæ, supra cutim, à frigore hyemali efflorescentes. à ψυχρὸς frigus.

PSYLOTHRUM, vide *Psilothrum*.

PTARMICA, seu *sternutatoria*; sunt, quæ majori, quam errhina, prædita acrimoniâ, tantopere irritando, & corrugando meninges, pituitam circa nares exprimunt, ut magna copia tum expellatur, tum erumpat. à πτάιρω sternuo. B. **Nies-middelen.** Germ. **Nießkraut.** Gall. *Sternutatoire*. Angl. Sneesing powder.

PTERNA, idem quod *Calx*.

PTERYGIUM, est ala seu *Pinna* nasi vel oculi aut processus aliformis ossis sphenoidis. Item, excrescentia membranosa, *unguis* & *ungula* dicta, supra corneam oculi tunicam, ab angulo ut plurimum interno, versus oculi pupillam excrescens, eamque sæpe obscurans. Belg. **Een nagel.** Item Nymphæ pudendi muliebris. à πτέρον ala.

PTERYGIUM, idem quod *Ala*.

PTERYGOIDES, dicuntur processus & musculi ossis cuneiformis à parte inferiore. ex πτέρον ala, & εἶδος forma. **Vleugel-wyse spieren / of uitsteeksels.** Item, cui scoptulæ opertæ alarum in modum extant, teste *Galeno* & *Aræteo*, quod genus hominum tabi obnoxium est πτερυγώδης. *Hippocr.* & *Arateo.* φθινάδης *Hippocr.* Belg. **Die de schouder-bladen uitsteekt.**

PTERYSTAPHYLINI, sunt musculi Gargareonis sive uvulæ, qui à processibus aliformibus originem trahunt, & in uvulæ lateribus finem consequuntur. à πτέρυξ ala, & σταφύλη uvula. Belg. **De lel-spieren.** Germ. **Das zäffleins mautz.** Gall. *Muscle de la Luette*, Angl. The brawne of the roof.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PTILOSIS, eſt oculorum vitium, ut incraſſatis, palpebrarum marginibus, ciliorum pili excidant. B. **Een dikte der oog-ſcheelen met uitrijzen des hairs.**

PTISANA, eſt decoctio ex hordeo decorticato, paſſulis mundatis, glycyrhiza &c. parata. à πτίσσω pinſo, decortico. Belg. **Een hoel-dzaank / gerſten-dzaank.** Germ. **Gerſtenbrühe.** Gall. *Ptiſane:* Angl. Ptiſan.

PTYALISMUS, eſt nimia ſalivæ ex ore ſecretio. à πτύω ſpuo. Belg. **Een geduurig ſpuwen.** Gall. *Flux de Bouche.*

PTYALON, eſt *ſputum* ſive illa materia quæ tuſſiendo ex pulmonibus ejicitur; *ſaliva* namque propriè ſignificat liquorem per ductus ſalivales effuſum; *humorem* è naribus & ſupra palatum, pituitam cerebri; at *mucus* tonſillarum, eſt materia viſcida, quæ per tonſillas excernitur. à πτύω ſpuo. Vide *Saliva.*

PTYSMA, idem quod *Ptyalon.*

PUBES, eſt illa pars abdominis quæ pudendo proxima & lanugine ſeu pilis tegitur, unde judicatur an quis maturuerit nec ne: ideoque qui hujuſmodi pilis non adornati ſunt *Impuberes* dicuntur. Maribus decimo quarto accreſcit, fœminis vero duodecimo. Belg. **'t Schaam-hair.** Germ. **Schaamhaar.** Gall. *Le Poil en Parties honteuſes.* Angl. Haire in the privie partes.

PUBIS Os, ſive *Pectinis os*, eſt pelvis in quo inteſtina recunduntur, utrinque habet oſſa tria, *ilium*, nempe, *coxa*, & *os pubis* quod præcedentibus tenuius eſt, amploque foramine pervium, ſic vocatur ob pudendorum viciniam. Belg. **Het Schaambeen.** Germ. **Der ſchaam-bein.** Gall. *l'Os Barre.* Anglic. The share bone.

PUDEN-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PUDENDAGRA, idem quod *Lues Venerea.*

PUERPERA, fœmina est, quæ iam, iam peperit. Græc. παιδόλοχος. Belg. **Een Kraambzouw.** Germ. **Kinds betterin.** Gall. *Une Acochée.* Angl. a Woman in childe bet.

PUGILLUS, Græc. δεσμίδιον, est mensura medicorum, qua herbæ mensurantur; continet pugillus, quantum manu modica capi potest. Aliis tamen quantum tribus digitis capi potest. *Galenus* abusivè rutæ fasciculum dixit quantum duobus digitis comprehendi potest. Belg. **Een Handvol.** Germ. **Handvoll / handbuschlin.** Gall. *Une Poignee,* Angl. Handfull.

PULMONES, Græcis πνεύμονα & πλεύμονα vocant. Spiramentum animæ *Virg.* organa sunt respiratoria statuit CL. *Malpighius* pulmonis compagem (si nervi & vasa quædam cum Tracheæ ramis excipiantur) quandam vesicularum aggeriem esse, atque vesiculas istas ubique protensas & sinuatas, talem situm & nexum obtinere, ut in easdem ex aspera arteria, deinde ex aliis in alias aditus pateſcat; donec omnes in membranam, pulmones investientem, desinant. Pumonum *usus* est respirationi inservire, & sanguinem in Pulmonibus, cum nitro inspirato, aliquatenus miscere & accendere. Belg. **De Longe / ligte / loose.** Germ. **Die Lunger.** Gall. *Le poulmon.* Angl. The Ligstes.

PULMONARIA, idem quod *Peripneumonia.*

PULSATIO, vide *Palpitatio.*

PULPA, est caro fructuum, radicum aliorumve corporum, quæ infusione, vel coctione extrahitur, eam per setaceum trajiciendo: ut pulpa tamarindorum, cassiæ, althææ, dactylorum &c. vel contundendo, ut in cucumeris, melonumve semine; vel eligendo, ut pulpa colocynthidis &c. Belgice **Vleis / merg.** Germ. **Das marck / Fleisch.** Gall. *Poul-*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

pe, *Chair.* Anglice Flesh, Marrow.

PULSATIO CORDIS, vide *Pulsus.*

PULSUS sive *Pulsatio cordis* & *Arteriarum*, est motus fibrarum carnearum & contortarum, ex quibus constant, constrictorius & dilatatorius, sive est systole & diastole, ab influxu succi nervosi originem ducens, adeo ut constringendo & dilatando sanguis per totum corpus ducatur, atque idem refluens à corde accipiatur. Si enim dexter ventriculus constringatur, sanguis ex eo versus pulmones comprimitur, & dilatato sinistro in sinistrum ex pulmonibus fluit: constricto sinistro, iterum dexter dilatatur; atque ita se quoque res habet cum auriculis & arteriis. Pulsus itaque est immediatus index cordis & cerebri, sive potius sanguinis & succi cerebralis seu nervosi bene vel male dispositi. Porro pro varia convulsione, & irritatione cordis, cerebri, arteriarum &c. etiam variatur pulsus: nam in morbis dicitur *validus*, *languidus*, *celer*, *tardus*, *durus*, *mollis*, *æqualis*, *inæqualis*, *intermittens*, *deficiens*, *myurus*, *mediocris* &c. Belg. **De Pols.** Gall. *Pous*, *batement* vel *mouvement des artéres*, *pulsation.* Angl. Beating of the Hart.

PULVERISATIO, est quando contundendo res duræ in pulverem *rediguntur.* Belg. **Poedermaking.** Germ. **Pulvermachung.** Gall. & Angl. Pulverisation.

PULVILLI, idem quod *splenia.*

PULVIS vide *species.*

PUMEX, lapis est erosus, porosus, spongiosus, exiguisque cavernulis, seu foraminibus plenus. Ad confluentiam Germaniæ invenitur. Probatur, qui candore, minimoque pondere, ut & qui quam maximè spongiosi, aridique sunt, trituque faciles, nec fricando arenosi &c. Belg. **Puimsteen.** Germ. **Bymstein.** Gall. *Pierre ponce.* Angl. Pumice-stone. Gr. Κίσσηρις. Arab. Tanech.

PUNC-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PUNCTUM LACHRYMALE, vide *Lachrymale punctum.*

PUNCTUM SALIENS, dum ovum grandescit, in interiori ejus tunica Amnios dicta, nubecula quædam comparet, quæ sensim crassior evadens, mucosam materiam acquirit, in cujus medio primo punctum saliens, deinde rude Embryonis corpusculum, ut informis galba, conspicitur: quod indies augescendo majorem perfectionem nanciscitur.

PUNCTURA NERVORUM, est quando nervus, tendo aut membrana, acu, spina, aut alia re acuta compungitur, unde sæpe symptomata lethalia orta fuerunt. Belg. **Een Senuw-steek.** Germ. **Senuwstech.** Gall. *Nerf pique.* Angl. Sinewe prik.

PUPILLA seu pupula, est Choroidis sive uveæ tunicæ apertio, in homine rotunda, quæ pro influxu spirituum animalium musculi in modum contrahi vel dilatari solet. ex κόρη & γλήνη. Belg. **Oogappel.** Germ. **Augapffel / Augenstern.** Gall. *La prunelle de l'Oeil.* Angl. The Ball, vel Apple of the Eye.

PUPPIS OS, idem quod *Frontis os.*

PUPULA, vide *Pupilla.*

PURGANTIA sunt, quæ propter peculiarem partium dispositionem, irritando, carneas ventriculi fibras, à dextris finibus inflatas & contractas, stomachi ambitum simul colligi & versus pylorum inclinari cogunt, ut excretio per inferiora succedat. **Buikſuiverende middelen / Purgeer middelen.** Germ. **Stulgang mittel.** Gall. *Remede purgative.* Angl. Purging Medicine.

PURGATIO est motus excretorius, in ventriculo & intestinis ob fibras eorum carneas celeriter ac seriatim contractas, crebrior & citatior; quo Chylus & fœces, tum humorum recrementa & corruptelæ, illic genitæ, aut aliunde suffusæ, à parte in partem

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

protruduntur, donec per ſedem velut cloacam foras ejiciuntur. Belgicè **Buikſuiveringe / Purgatie.** Germ. **Ein außführung / ein Reinigung.** Gall. *Purgation.* Angl. Purging.

PURPURA FEBRIS eſt, in qua corpus externè maculis purpureis coloratur, & inter letiferas recenceri debet. Belg. **De Purperkoorts.** Germ. **Purpur Fieber.** Gall. *Fiévre Pourpe.* Angl. a Purple Ague.

PUS, vide *Pyon.*

PUSCA, idem quod *Poſca.*

PUTRIDA FEBRIS, ſic olim vocabatur, ſed talis non datur, nec dari poteſt, corruptis enim ſanguine & ſuccis, cætera non vivunt. Vide *Synochus.*

PUSTULÆ, ſunt ſanguinis vitioſi efflorescentiæ in cute excitatæ, quæ vel propter Diaphoreſin impeditam, vel propter puſtularum materiam nimis Viſcidam eo loci hærent & inæqualitatem quandam excitant. Belg. **Puiſten.** Germ. **Ein Porpel / Blätterlin / Blätter.** Gall. *Ampoulle, Veſſie.* Augl. a Bliſter, wheale, pushe.

PUTREFACTIO CHYMICA eſt corporis concreti, per putredinem ordinariam, in calore humido ſubſtantiam ipſam corrumpente, ejuſque penetralia referante, diſſolutio. B. **Verrottinge.** Germ. **Vermodering / Chimiſcher Faulung.** Gal. *Putrefaction Chymique.* Angl. Putrefaction in Chymiſtry.

PYCNOSIS, vide *Pycnotica.*

PYCNOTICA, idem quod *Incraſſantia.*

PUELOS, vide *Choana.*

PYLORUS, ſive *Janitor*, eſt dextrum ventriculi orificium, cibis expellandis aptum. à πύλη janua, & ὠρέω cuſtodio. Belg. **De Poortier.** Germ. **Porter / thürhüter.** Gall. *Portier.* Angl. a Porter.

PYON

PYON sive *Pus*, est sanguis putrefactus est in albam materiam concoctus. Belg. Etter / Materie. Germ. Eyter. Gall. *Boue*, *Ordure d'ûne Playe*, *Apostume*. Angl. Matter.

PYOSIS, est puris in qualibet parte collectio. à πύον pus.

PYRAMIDALES MUSCULI, in abdomine locantur, & rectorum infimis tendinibus incumbunt. nec sunt rectorum partes, ut putant *Vesalius* & *Colombus*, sed distincti musculi ut probat *Fallopius*, licet rationibus quibusdam validis, quibusdam inanibus; membrana peculiaris, qua investiuntur, & fibrarum cursus, diversos à rectis esse musculos ostendit. Ortum ab externo pubis osse sortiuntur, & quanto longius ascendunt, tanto fiunt augustiores, circa umbilicum in alba linea terminum consequuntur. Aliquando desunt, vel siniſter dextro minor est, vel dexter siniſtro. Germ. Saulgleiche mäuß. Gall. & Angl. *Muscle Pyramidale*.

PYRAMIDALIA CORPORA sunt vasa semen præparantia dicta, de quibus suo loco. Item musculi narium & Abdominis pyramidales dicti: item duæ chordæ medullares circa basin medullæ oblongatæ, videatur *Willis* de cerebro cap. 3. à πυραμὶς corpus in superficie acuminatum.

PYRENOIDES PROCESSUS, est dens secundæ Vertebræ, *dentiformis*.

PYRETICA, idem quod *Antipyretica* & *Febrifuga*.

PYRETOLOGIA, est Febrium descriptio: de quibus *Th. Willis* acutissimè scripsit. ex πυρετὸς febris, & λέγω enarro. Belg. Koorts beschrijvinge.

PYRIFORMIS MUSCULUS, vide *quadrigeminus*.

PY-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

PYROSIS, est ardens faciei rubor, qui illis praesertim contingit, qui fervidis diebus iter faciunt. à πυρόω accendo. Belg. **Hitte in 't aangesigt.** Germ. Hitz im das angesigt. Gall. *Chaleur de face.* Angl. Hotnesse of the Face.

PYROTECHNIA, idem quod *Chymia.* ex πῦρ ignis, & τέχνη ars.

PYROTICA, sive *Urentia*, sunt Medicamenta potentiâ calida, quæ corpori humano adhibita valde incalescunt, propterea quod particulas & poros ita habeant dispositos, ut, vaporibus vel humoribus in eos se insinuantibus, subtilis materia tales ibi inveniat meatus; ut ipsa ibi vehementius mota, terrestres quasdam particulas duras & acutas, in iis natantes, impetuosius in vicinas partes agitet, atque ita calorem magis vel minus vehementem & diversimodè corrumpentem, vel immutantem, pro ratione sui motus & particularum movendarum diversitate excitet. Hæc sunt Rubefacientia, vesicantia, cathæretica, Septica, Escharotica, & Psilothra. à πυρόω incendo. Belg. **Inbrandende Medicamenten.**

PYULCON, est Instrumentum Chirurgicum, quo pus vel sanies, è profundis, sinibus trahitur. ex πύον pus, & ἕλκω traho. Belg. **Een Etterloser.** Germ. **Eyte Außlåßer.**

PYXIDIS Os, vide *Basilares Os.*

PYXIS, Capsula est Pharmaceutica & Chirurgica, in quo nempe Medicamenta asservantur: Hinc Unguentum quoddam olim, emolliens & inflammationes depellens, quia commodissime in theca seu pyxide asservabatur, *Pyxidis* nomen sortitum est. Sinus item ossis coxæ quoque & *Pyxis* & *Acetabulum* & *cotyla* appellatur. Belg. **Busse.** Germ. **Büchse.** Gall. *Boëte.* Angl. Boxe.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Q.

Q. PL. Significat Quantum placet.
Q. V. est quantum vis, quantum volueris.
Q. S. Hoc est, quantum satis, quantum sufficit.

QUADRANS, apud Medicos est pondus trium unciarum, id est Libræ Romanæ quarta pars. Belg. **Een vierendeel/ een Vaandel.** Germ. **Ein Viertel.** Gall. *La quatrieſme part d'un Tout.* Anglic. à Farthing.

QUADRATUS MUSCULUS, ab ilii postica, superioreque, sacrique laterali ossis regione erumpens, transversis lumborum processibus, ultimæque costæ alligatur, lumbosque flectunt. Est & *alius Quadratus*, qui buccæ, labioque inferiori, imo toti ferè faciei inferiori ac laterali communis est; à postica colli parte, scapula, sterno, claviculis, atque interdum primis costis originem sumens, mentum, partesque statim nominatas, invicem conjungit, & oblique deorsum movet. Vide porro in *Quadrigeminus*, & *Pronator*. Belg. **De vierhante Spier.** Germ. **Der vierſchrötiger Mauß.** Gall. *Muſcle Quarre.* Ang. a Fouresquare Brawne.

QUADRIGEMINUS MUSCULUS, est unus ex iis qui femur movent: quadrifariam, posterius supra femoris articulum collocati quatuor eique exigui sunt. Hujus cætus primus, titulo dignoscitur à situ assumpto, vocaturque *Pyriformis* seu *iliacus externus*: externo ossis sacri margini, ut qui sequuntur *ſecundus* & *tertius*, ischii ossis tuberculo adnati, Trochanteris cavitatis integumento affiguntur. Ejusdem ordinis

nis *quartus* nomen *Quadrati* obtinuit, ischii internæ tuberis sedi exteriorique inseritur femoris processui majori. Belg. De vierdubbelde Spier. Germ. Das vierdobpelt Mauß. Gall. *Muscle Quaduple.* Angl. Foure double Brawne.

QUALITAS est particularum minimarum dispositio seu contextus, unde corpus nostrum quacunque ratione, quale denominari potest. Hæc est Manifesta, Occulta, Venenata, Contagiosa, Pestilens &c. Belgis Hoedanigheid. Germ. Gestalt. Gall. *Qualité* Angl. Qualitie.

QUARTANA FEBRIS INTERMITTENS, quam *Saturni filiam* nominavit antiquitas, *Octavio Horatiano* teste. Hodie opprobrium Medicorum, quia difficulter, à Medicis antiquam sectam sectantibus, curabatur. Quadrimi circuitus febris *Plinio.* Gr. τεταρταῖος estque præter ordinaria sanguinis commotio cum suis symptomatibus, quarto quovis die hominem invadens eumque deserens. In *causa* est sanguis acidus, austerus & succus nutritius ab assimilatione impeditus. Belg. De derdendaagse koorts. Germ. Viertägiges fieber. Gall. *Fievre quarte.* Angl. a Quartan Ague.

QUARTARIUM, idem quod *Quadrans.*

QUERCERA, idem quod *Phricodes.*

QUID PRO QUO, alias *Succedaneum* dicitur & *Antiballomenon.* Est, quando Medicamentum unius indolis & qualitatis pro altero substituitur, hoc tamen, non nisi Medicorum consensu faciendum. Gr. Ἀντιβαλλόμενον. Belg. 't Een voor 't ander.

QUINTA ESSENTIA, vide *Essentia Quinta.*

QUOTIDIANA FEBRIS *Intermittens*, est, quæ à sanguine crudo & fermentativo, una cum chyli prohibita assimilatione, initium sumens, qualibet die redire solet. Græcis πυρετὸς ἡμιμερινὸς. Belg.

De

De dagelijkse koors. Germ. Tächliches fieber. Gal. *Fievre quotidiene.* Angl. a Quotidian Ague.

QUARTIO, dicitur *Talus*, sive *Astragalus*, à Quatuor nempe lateribus. Vide suo loco.

R.

R. Idem est ac si diceres *Recipe*, quod signum jovis insigne quoque fert, quasi Medici Deum prius invocarent, & notatur ♃. in Principio formularum reperitur.

RABDOIDES, idem quod *Sutura sagittalis.* ex ῥάβδος virga, & εἶδος forma.

RABIES HYDROPHOBICA, vide *Hydrophobia.*

RACHITÆ & *Rachiai*, sunt musculi ad dorsum pertinentes. à Ῥάχις dorsi spina.

RACHITIS, vide *Rachitis.*

RADICALES DIES, vide *Critici dies.*

RADIÆUS, est Carpi musculus; *externus* est vel *internus.* Posterior ab eodem fere cum cubitæo protuberculo descendens radioque incumbens, primi Metacarpi ossis involucro, sub Indice affigitur. Alter *Externus*, ab externo brachii processu latus erumpens, radio impositus, circa prima metacarpi ossa duplici ut plurimum separatoque desinit tendine; hic corpus flectit, ille vero extendit. B. Ellepijps Spier. Garm. Der elnbogen Mauß. Gall. *Muscle de Coude.* Angl. Brawne of the Elbowe.

RADIUS, est os cubiti minus, *Focile minus* dictum, obliquius est ulna, & ab ea in medio nonnihil di-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

distat, ubi tenue intercst ligamentum : supra vero ulna Radium excipit ; infra hic illam. Superior ejus pars cum externo brachii processu articulatur per diarthrosin, unde motus pronus & supinus. Inferior per appendicem cum carpi osse ad maximum digitum. Hujus superior pars tenuior, inferior vero crassior. Græcis Στήριγξ, κερκὶς, Παραπήχιον. Item, os tibiæ majus. Belg. De kleine Ellepijp. Germ. Arms schiene / dir kleinere Einbogen Pfeiffr. Gall. *L'os du Coude.* Angl. The Elbow's Bone.

RADIX est infima pars plantæ, terræ infixa.

RAMEX vide *Hernia.*

RAMUS, non tantum dicuntur Brachia vasorum Majorum, sed & plantæ.

RANINÆ VENÆ, sunt eæ quæ sub lingua manifestè visuntur. Belg. Kikvoets Aders. Germ. frosch aders. Gall. *Veine Ranine.* Angl. The frogge vessels.

RANULA, sive *Batrachium*, vide *Hypoglossis.*

RAPHE, vide *Sutura.*

RAREFACIENTIA, sunt remedia, quæ moderato calore, vapores humoresque difflando, poros partium majores faciunt. Gr. ἀραιωτικὰ. Belgis Dunmakende middelen.

RASETTA, sive *Rasetta*, idem est quod *carpus* aut *Brachiale.*

RASORIUM, est cultelli species, quo utuntur chirurgi in abradendis capillis, & ossibus carioſis : à radendo vocatum. Idem quod *Raspatorium* aliquando.

RASPATORIUM, seu *Scalprum Rasorium*, est instrumentum Chirurgicum, ossibus carioſis & squammosis abradendis, confectum. Græc. ξυσέρα vocant. Belg. Een Rasper. Germ. Schroteisen / schrotmeisel. Gall. *Râpe, raspe.* Angl. a Grate.

RA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

RATIONIS Os, idem quod *Sinciputis.*

RAUCEDO, Gr. Βράγχος, est vox rauca, acuta exilis, sic ut sæpè non audiatuo, nisi à prope adstantibus, adest etiam in hac sibilus aliquis: Sed raucedo consequitur vel tussim, vel susceptum frigus, vel crapulam, vel nimios clamores, vel pulverem in fauces illapsum, vel consumptionem Instrumentorum vocalium quæ à lue venerea, vel denique abusum ciborum aut Medicamentorum acrium. Belg. Heesheid. Germ. Heiserkeit. Gall. *Enrouëment*, *Enrouëure.* Angl. Hoarspinesse.

RAVED SENI, est Rhabarbarum Orientale.

RECEPTACULUM CHYLI, idem quod *Sacculus Chyliferus.*

RECEPTACULUM CHYMICUM, est vas amplum, in quo guttæ & vapores destillantes excipiuntur: Vocatur & *Recipiens*, & *Excipulum.* Belgicè Den Ontfanger. Germ. Receptackel / Vorlag / Recipient. Gall. *Un Recipient.* Anglis a Recipient.

RECEPTUM, idem quod *Formula.*

RECIDIVUS MORBUS est, quando materia à priore morbo relicta, denuo recrudescit.

RECRUDESCENTIA, est quando morbus jam desinens aut mitis factus denuo invadit.

RECTIFICATIO, est repetita liquorum destillatio, ad eos magis purificandos & exaltandos. Belg. Verbeteringe. Germ. Verbesserung. Gall. *Rectification.* Angl. Idem.

RECTI MUSCULI habentur inter externos abdominis Musculos: in quibus arteriæ & venæ Epigastricæ ab interna parte ascendunt, tum à mammariis interius prope mammillam descendunt. Circa Medium abdominis in latitudinem majores inscriptionibus binis, ternis, interdum & quaternis, in plures veluti musculos dirimuntur. Ad mucranotam pectoris car-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tilaginem, coſtarumque trium vel quatuor cartilagines, exortu carnoſi ſunt, in oſſe vero pubis, valido tendinoſoque corpore defixi. Duo porro paria dicuntur *Muſculi recti Majores & minores capitis.* Par rectum majus, parvum eſt carnoſum & gracile. Oritur à ſecunda colli vertebra, & deſinit in Medium occiput *Minus Rectum* ſub priori latet; venit à prima colli vertebra, & in Medium occiput terminum aſſequitur. Caput ambo retrorſum leviter ducunt & ad latus. B. **De regte Spier.** Germ. **Das rechte Mauß.** Gall, *Muſcle droit.* Angl. The Right Brawne.

RECTUM INTESTINUM, eſt omnium ultimum, incipit à coli fine, & deſinit in anum, gaudet muſculis ſphinctere, & duobus dilatatoribus. Belg. **Den Aarsdarm/ Endeldarm.** Germ. **Maſt-darm Arsdarm/ Afterdarm.** Gall. *Le Boyau culier, le gros Boyau.* Angl. The Streight Gut.

RECUTITUS, ſive *Apella*, eſt cui portio præputii reſecta fuit, ut in Judæis, & Mahometanis. Belg. **Beſneden.** Germ **Beſchnitten.** Gall. *Circoncis.* Angl. Circumciſed.

REDUCIA, idem quod *Paronychia.*

REDUVIA, eſt levis quædam cuticulæ ad unguium radices fiſſura. Belg. **Nijn-nagel.** Germ. **Nagelzwang.** Gall. *Panaris.* Anglicè An Ancome.

REFICIENTIA, idem quod *Analeptica.*

REFRIGERATORIUM, eſt vas ligneum, aqua plenum, cui fiſtula recta vel ſpiralis ex ſtanno vel plumbo ineſt, qua, aqua deſtillata, refrigerandi gratia perfluit. Belg. **Een koelvat.** Germ. **Kühl-faß.** Gall. *Refrigeratoire, Refrigere.* Angl. Cooling Veſſel.

REGIMEN, vox recepta eſt in arte Medica, circa diætam & victus rationem, tàm in ſtatu ſano quam mor-

cum violentia & artificioſè, in priſtinum locum reponitur. Belg. **Herſtelling**. Germ. Herſtellung. Gall. & Angl. *Repoſition.*

RES NATURALES, ſive *res debitæ* aut *ordinatæ* nam ut diximus *natura* non datur, vulgo recenſentur tres: Sanitas, Sanitatis cauſæ; & Sanitatis effecta. Alii ſeptem enumerant, ut Elementa, Temperamenta, Humores, Spiritus, Partes, Facultates, Actiones: ſed Elementa & Temperamenta pertinent ad Phyſicam; Humores, Spiritus & Partes, ſanitatis cauſis annumerantur, quæ conſtant ex bona temperie & apta conformatione, facultates & actiones, ſub Sanitatis effectis conſtituuntur. Belgis **Natuurlijke dingen.** vel potius **de behoorlijke** vel **ordentelijke dingen.** Germ. Naturleiche ſachen. Gall. *Choſe Naturelle.* Angl. Naturall things.

RES NON NATURALES ſunt ſex, Aer, Cibus & Potus, Motus & quies, Sommus & vigilia, Animi pathemata, excreta & retenta. ſic appellantur, quia ſi modum excedant, ſæpe morbis anſam præbent. Neſcio cur dicantur *non Naturales*, nam ut alibi diximus, non datur *natura*: quod ſubintelligitur recenſuimus, pertinent igitur ad ſanitatem, & ad morbos, proſunt enim & nocent: Sine illis nemo vivit, dicantur ergo potius *Res neceſſariæ.* Belg. Dicuntur **niet Natuurlijke dingen** / ſed potius **Noodſakelijke dingen.** Germ. Nicht naturleiche Sachen. Gall. *Choſe non Naturelle.* Anglicè Not Naturall Things.

RES PRÆTER NATURAM ſunt, Morbus, Morbi cauſæ, & Symptomata ſive morbi effecta. Cum nulla ſit natura, nihil igitur præter naturam eſſe poteſt. Dicantur potius *Res non Neceſſariæ*, ſive *peccantes.* Belg. **Tegennatuurlijke Saken** vel **ſondigende dingen.** Germ. Gegen naturleiche Sachen.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

animalibus, in sensorio communi, rursus offeruntur vel, reminiscentia est arbitraria rerum cerebro antea impressarum, ad suos usus depromtio. Bel. De Geheugenisse. Germ. Widergedächtnuß. Gall. *Reminiscence*, *Souvenance*. Angl. Remembrance.

REMISSIO FEBRIUM, est incalescentiæ supra modum sanguinis cessatio, quæ in febribus intermittentibus absoluta est, in continuis vero partialis.

REMORA, est Instrumentum Chirurgicum apud Hildanum, quo os femoris fractum restituitur.

RENES Græcis νεφροὶ. bini sunt in abdomine, sub Hepate & liene situm habent; dexter in homine inferior quam siniſter est: constant maxima ex parte ex cananiculis exiguis, qui à glandulis circa arteriarum extremitates adiacentibus oriuntur & serum ex illis suscipiunt, quod exinde ad carunculas papillares, pelvim, & uretheres foras deducitur per vesicam. Belg. De Nieren. Germ. Die Nieren. Gall. *Les Roignons*, *Reins*. Angl. The Reynes, Kindneys.

RENES SUCCENTURIATI, vide *Capsulæ Atrabilariæ*.

REPELLENTIA sunt, quæ ut dicunt, veteres, sua frigiditate, vel astringendi vi, fervorem & affluxum humorum reprimendo ac poros & meatus partium claudendo, intumescentiam partis imminuunt, & allabentes humores alio pellunt. Sed ejusmodi Medicamenta è foro Medico sunt abigenda, talis enim affuxus non datur, multo minus, alio pelli possunt, qui hoc dicunt, sanguinis periodo contradicunt. Gr. ἀποκριτικὰ. Belgicè Terugdrijvende Middelen.

REPERCUTIENTIA, idem quod *Repellentia*.

REPOSITIO, est operatio Chirurgica, qua membrum aliquod, quod loco suo debito excidit, cum

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

RETIFORMIS PLEXUS, vide *Plexus Retiformis*.

RETIFORMIS TUNICA, est quædam interioris substantiæ nervi optici in oculo expansio, quæ se habet ut paries albatus in camera obscura, qui species visibiles per foramen cameræ atratæ admissas excipit, repræsentatque. Vide *amphiblestroides*. Belg. Het Netblies. Germ. Das Netzhäutlein. Gall. *La Retine*. Angl. The Nets Fleece, Netlike Tunicle.

RETINA TUNICA, vide *Retiformis* & *Amphiblestroides*.

RETORTA, *cornuta* sive *matracium* est vas Chymicum, ex vitro, lapide, ferrove conflatum, figura rotunda, ad cujus latus rostrum est, flexum, retortum, & cavum, quo destillanda ingeruntur & egeruntur. Belg. Een retort / Stromhals. Germ. Retort / Storckenschnabel. Gall. *Cornue*, *Retorte*, *Matras*. Angl. a Retort.

REVERBERATIO CHYMICA, est ignitio, qua corpora igne vivo, in furno reverberii, calcinantur.

REVERBERIUM, est fornax chymica, qua corpora ignienda vel destillanda, calcinantur vel urgentur. Belg. Een weerstuit Oven. Germ. Reverberier Ofen. Gall. *Reverbere*. Angl. Idem.

REVULSORIA V. S. est, qua sanguis in partem aliquam irruens, in contrarium, per venam, in parte satis remota & apposita incisam, avertitur. Verum cum illa *Revulsio* ob circulum sanguinis fieri non potest, illa revulsio jam negatur. Belg. Verleiding. Germ. Wiederumführung. Gall. & Angl. Revulsion.

REVULSIO, vide *Antispasis*.

RHA, idem quod *Rheum*, & ita per excellentiam vocatur *Rhaponticum*, ab amne *Rha* voca-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Gall. *Choſe contre Nature.* Angl. Things Againſt the Nature.

RESINA Gr. ῥητίνη, ſunt arborum aut herbarum concretæ lachrymæ, ut *Maſtix*, thus, *Ammoniacum*, *Terebinthina* &c. Quæ tempore & ſolari calore indurantur. Belg. Hars. Germ. Hartz. Gall. *Reſine.* Angl. Roſin.

RESOLVENTIA, ſunt medicamenta, quæ particulis ſuis ſpirituo-ſulphureis, particulas corpori aut parti impactas, diſſipare, ſunt apta nata. Belg. Verdrijvende middelen.

RESOLUTIO, idem quod *Paralyſis.*

RESPIRATIO eſt thoracis alterna dilatatio & contractio, qua aër nitroſus per aſparam arteriam ejuſque partes veſiculares accenſionis gratia modo impellitur modo ex iiſdem, una cum vaporoſis effluviis ejicitur. Cauſa reſpirationis non in thoracis dilatatione & contractione tantum videtur conſiſtere ut vulgò cenſetur, ſed in tunicæ fauces, aſperamque arteriam ad intimos uſque receſſus, obtegentis etiam contractione. Belg. De Ademhaling. Germ. Der Athemhalung / Athemzug / Erſchaubung. Gall. *Reſpiration*, *Reſpirement.* Angl. a Breathing.

RETE MIRABILE, ſic dicitur ob mirabilem ſtructuram, conſtat ex plurimis arteriolis, ſubjicitur cerebri baſi & glandulam pituitariam in ambitu ſuo complectitur, à lateribus oſſis ſphenoidis: uſus eſt ne ſanguis ſubito nimis ad cerebrum ruendo, aliquo modo ſupprimat; in homine & equo, qui generoſis effectus edunt, non ita invenitur. Belg. Het Wondernet. Germ. Das Wundernetz. Gall. *Rets merveilleux.* Angl. The Wondernet.

RETICULARIS PLEXUS, idem quod *Choroides.*

RETICULUM, idem quod *Omentum.*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

nida abdominis impletione, Hypochondriorum tensione, tussi &c. nomen ab Anglis inditum est, *the Rickets*: sed quia in medulla spinali quandoque causa latet, haud incongruè à CL. Glissonio Rhachitidis nomine indigatur. Belg. **Lendevang.** Germ. **Der lenden kranckheit.** Gall. *Rhachite.*

RHACOS, à ῥήγνυμι rumpo. est linteamentum lacerum & detritum, & exinde ulcera quædam hoc modo nominantur, quæ lacera sunt & detrita. Dicitur & *Rhacosis.* **Een gescheurde sweer.**

RHACOSIS, idem quod *Rhacos.*

RHAGADES, Latinis scissuræ, fissuræ, rimæ, ut in aliis corporis partibus accidunt, manibus, pedibus, labris, uteri osteo: ita enim in ano, ac recti intestini extremitate, ac in sphincter seu musculo anum claudente accidere possunt. Suntque rhagades seu scissuræ, ani oblonga quædam in eo ulcuscula sine tumore iis similia, quæ interdum in manibus à magno frigore excitantur. Suntque alia superficialia saltem, alia profundiora: alia sine duritie & callo, alia callosa, latera habentia: alia humida & saniem fundentia, alia sicca & cancrosa. à ῥήγνυμι, rimo. Belg. **Berssen / klooven des Fondaments.** Germanicè. Spalt. Gallicè. *Fente.* Anglicè. Chinks, Clefts.

RHAGOIDES, est *uvea tunica* oculi ab uvarum colore ita dicta, ordine secunda, quæ & perforata à structura, alias & choroides. B. **Het druiven-vlies.** Germ. **Der trauben hautlein.** Gall. *l'Uvée.* Angl. The grape fleece.

RHANTERES, dicuntur oculorum anguli interiores, naso proximi: qui & ῥηγαὶ vocantur, seu *Fontes Lachrymarum.* Vide *Canthus.*

RHAPE, *Sutura*, quando vulnera consuuntur mediante emplastro conglutinante. Item suturæ

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tur, qui suas aquas per Tanaim fluvium tandem in Pontum Euxinum evomit. alii putant Rha Significari radicem, & radicem esse ponticam. Est radix purgans, flava, longior Rhabarbaro.

RHABARBARUM, idem fere ac *Rheum*, sed melior rádix est flavi coloris, intus variegatum instar nucis moschatæ diffractæ, alias non valet, mitissime purgat, & astringit. Volunt nomen ícomponi ex *Rha* radice, & barbarum, ac si esset Barbarorum radix. Duplex *verum de lavantes*, quod flavius & melius: alterum muscoviticum, quod obscurè flavum & vilius. Dicitur Arabibus *Raved* In china provenit, unde in Indiam & Turciam, hinc Venetias defertur, & quidem vel navibus vel itinere terrestri. Vide Rhaponticum.

RHABDOIDES SUTURA, idem quod *Sagittalis*.

RHACHIS, idem quod *Spina dorsi*.

RHACHISAGRA, est *Arthritis Spinalis*, in dorso.

RHACHITÆ vocantur musculi dorsales, qui universis costarum commissuris, in toto thorace, superinjecti sunt, à posteriore parte, nihil relinquentes, quod non contegant, sed omnes costarum radices, & vertebrarum processus, qui à lateribus sunt, adhæc, quid inter ipsas radices est, complectitur. Belg. **De ruggegraads spieren.** Germ. **Daß ruckgradß mauß.** Gall. *Muscle de l'epine du dos.* Angl. The Brawn's of the Chine bone.

RHACHITIS, est medulla spinalis, quæ suo loco videatur. Item, morbus Anglis frequens, qui est inæqualis nutritio cum partium laxitate, mollitie, debilitate, languore, ignavia, torpore, capite justo majore, infra caput macie, protuberantiis circa articulos, incurvatione ossium, angustia pectoris, tumida

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

RHODELÆON, est oleum rosarum. ex ῥόδον rosa, & ἔλαιον oleum. Belg. **Rosen-olie.** German. Rosen-oel. Gallicè. *Huile de roses.* Anglicè. Rose oylie.

RHODINUM, est acetum rosaceum, aut aliud quid, ex *rosis* paratum. à ῥόδον rosa.

RHODIUM LIGNUM. Asphalatorum quatuor modernis innotuerunt species, cortice cinereo, ligno purpureo seu Dioscoridis. Secunda, colore Buxi. Tertia, Albicans torulo citreo. quarta, rubens. Verum officinis nostratibus non nisi secundam & tertiam suppetunt. Prior est Aspalati species Lobelii. Posterior, dicitur *Rhodium Lignum*, quibusdam *Agallochum*, *oleaque Æthiopica*. *Rhodium lignum* vulgare roseum habet odorem, durum est, in Insula Rhodo insulisque fortunatis, altitudine unius hominis crescens, crassititie cerasi, colorè fere macis. Belg. **rhodes hout** & **rosenhout.** Germ. Rodiser-holtz. Gall. *Bois de roses.* Anglicè. Rose-wood.

RHUS, sive *Rhoë*, *Rhus culinarium*, *sumach.* Arbor est foliis ferè fraxini, semen, quod officinis in usu est, Botri in modum crescit. Provenit in Hispania, Italia, Ponto &c. sapor est astringens. color castaneus. Belg. **Smalt.** German. Ferber-baum / schling-baum. Gall. *Rhon.* Angl. sumach.

RHODOMELI, est mel rosarum. ex ῥόδον rosa, & μέλι mel. Belg. **rosenhonig.** Germ. Rosen honig. Gall. *Miel du roses.* Angl. rose hony.

RHODOSACCHARUM, est saccharum rosaceum. ex ῥόδον rosa, & σάκχαρον *Saccharum.* Belg. **Rose suiker.** Gern. Rose sucker. Gall. *Sucre de roses.* Angl. Rose sugar.

RHODOSTAGMA est aqua rosarum. ex ῥόδον rosa, & σταζω stillo.

RHOEAS, fortè à ῥέω fluo, quia flosculi statim deci-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

decidunt, ſic vocatur Papaver Rhæas, ſive Papaver erraticum, rubrum, quod & inter frumenta ſæpè reperitur. Contra affectus pleuriticos ejus ſyrupus & decoctio valde prædicatur. Belg. **Rooden heul / wilden heul / kolle bloemen / kanker bloemen / klapper roſen / hoorn roſen.** Germ. Clapper roſen & korn roſen. Gall. *Coquelicoc, pavot ſavage*, & *Confanons.*

RHOMBOIDES, eſt par muſculorum, initium habens à tribus inferioribus vertebrarum colli, totidemque ſuperioribus vertebrarum dorſi ſpinoſis proceſſibus: mox oblique deſcendens, principio, fineque carnoſum, ad ſcapulæ baſin fertur; quam retrorſum, ſed & oblique ſurſum agit. ex ῥόμβος figura quadrata; & εἶδος forma. Belg. **tarbots gelijke ſpieren.** Germ. Halbfiſch gleiche mauß. Gall. *Muſcle rhomboide* Angl. the rhomboine brawne.

RHOMBUS, eſt ſpecies deligationis chirurgicæ, figura rhombum referens, hoc eſt quadrangulum æquilaterum, ſed non rectangulum: hujus deligationis variæ deſcribuntur ſpecies. Belg. **de tarbots band.**

RHYPTICA ſunt medicamenta detergentia & ſordes abluentia. Quidam ſumunt, pro *ruptoriis.* à ῥύπτω ſordes abluo.

RHYTHMUS, eſt certa, pulſuum, temporum, vitæ, ætatum, &c. proportio. à ῥυθμίζω ad numeros aptos refero.

RHYTIDOSIS eſt corrugatio alicujus partis. à ῥυτιδόομαι in rugas contraho.

RICINUS, eſt inſecti ſpecies ſub cute noſtra.

RIGOR, Gr. ῥῖγος à ῥιγέω rigeo eſt convulſio ſubito incidens in cute, & quibusdam muſculis artuum, lumborum ac colli, ita ut, qui corripitur rigore, primum ſentiat concuſſionem ex ſubita & im-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

improvisa contraxione, deinde aliquandiu ita contractus, rigidusque manet: unde in hoc differt ab Opisthotono & Emprosthotono, quod in rigore nullum membrum distorqueatur ab ordinaria, quæ in motu corporis esse solet, figura, at si ritè perpenderis, *Rigor* est primus gradus, & viam sternit ad Opisthotonum vel Emprosthotonum, utpote qui non sine rigore fiunt, sed ultra procedentes rigorem efficiunt cum insolita corporis figura: hic vero Rigor, de quo loquimur, vix alibi observatur, quam initio febrium intermittentium, & in omnibus fermè, qui moriuntur. Belg. **Stijfheid.** Germ. **grimme kelte.** Gall. *Roideur*, *Rigeur*. Angl. Stiff.

RIMA PUDENDI sive *Fissura magna* dicitur: quia ab ossium pubis inferiore parte ad anum usque fere pertingit; ita ut inter illam & anum spatium, quod perinæum sive interforamineum appellatur, vix pollicis transversi latitudinem excedat. hæc repetito coitu dilatatur. usus est canalis modo penem tanquam in fossam dirigere, urinæ aliisque corporis excrementis exitum præbere, & fœtus exclusioni inservire. Belg. **De schamelheids spleet.** Germ. **Der schammen spalt.** Gall. *Fente de la partie honteuse*. Angl. Split of the privities.

RIMA, est ossis fissura, quando os aut cranium fere ruptum fuerit. Belg. **Een Spleet.** Germ. Spalt. Gall. *Fente*. Angl. Split, cleft.

RIMULA LARYNGIS, est ea, quæ ab epiglottidis cartilagine clauditur, ne quid cibi aut potus in laryngem incidat; nam si quid casu illabatur, illico tussis oritur, & non raro suffocatio, tunc nos belgæ dicimus, **'t Is in de verkeerde keel.** Belg. **Het Spleetjen des Stortenhoofts.** Germ. Spalt der gurgel. Gall. *Fente, sifflet*. Angl. Split of the gullet pipe.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Risus Sardonius est spasmus utriusque maxillæ.

Rob, idem quod *Apochylisma*.

Roborantia, idem quod *Cordialia*.

Robub, idem quod *Apochylisma*.

Rochum Alumen, sive *rupeum*. Forte à Gallica voce *Roch*, quod *Rupem* denotat, vulgo *alumen Rochæ* vocatur. Belg. **Klip aluin**. Germ. **Stein alaun**. Gall. *alum roche*. Angl. Rock alum.

Roriferus Ductus, idem quod *Ductus Chyliferus*.

Ros antiquis dicebatur, cum prima humitas ab extremitatibus vasorum excidit, & in membrorum substantiam dispersa est. Ros inquit *Galen*. 7. method: 6. Tertia humiditatis species unde partes corporis nostri nutriuntur, quæ continetur in omnibus animalis partibus, ceu Ros quidam per earum substantiam sparsus: hæc est antiquorum opinio. Belg. **Douw**. Germ. **Tau**. Gall. *Rosée*. Angl. dew.

Rosa, idem quod *Erysipelas*.

Rossalia & Rossania sunt nomina Neapolitana. ab aliis *purpuræ* vocantur & *rubores* ac ἐρυθρήματα. Sunt maculæ rubræ & quasi ignitæ, cum vix affatu digno tumore, per universum corpus, quasi quædam Erysipelata parva, in principio morbi seu die quarto vel quinto morbi erumpentia. Progressu morbi totum corpus occupant, ut id quasi ignitum appareat, ac si universali Erysipelate laboret; qui color in declinatione iterum, ut in principio in maculas mutatur, quæ tandem septimo vel nono die evanescunt, epidermide sqammarum instar decidente.

Rostriformis Processus, vide *coracoides*.

Rostrum, dicitur fistula illa quæ galeis seu capitellis destillatoriis continua est, per qua ex galea liquor

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

destillatus in receptaculum suppositum destillatur. Belg. De bek / de snuit. Germ. Schnabel. Gall. *Bec*, *museau*. Angl. Snoute.

ROTATOR MAJOR, & *minor* sunt duo Apophysis in superiore parte ossis femoris, Trochanteres dicti, in quibus plurium tendines terminantur. Belg. De dyebeens drayers. Germ. des ober schenckels umdraher. Gall. *tourneur de cuisse*. Angl. A turner of the thig.

ROTULA, idem quod *Mola genu*.

ROTULÆ, vide *Tabellæ*.

ROTUNDUS MUSCULUS MAJOR brachii, qui brachium retro deorsum trahit, & deltoidi musculo contrariatur. ab inferiore scapulæ margine & extimo angulo, unde transversas quasdam complectitur fibras radiosas, pronatus, brevi latoque tendine, brachii ossis infra cervicem desinit. Alter *Rotundus minor* est seu *brevior*, totus carnosus est, qui initio acuto ex infimo scapulæ angulo pullulat; postea magis magisque crascescit ad medium usque ventrem, inde sensim gracilescens, acuto fine finitur in ligamentum, quo humeri caput vestitum est oblique situs est, aliisque *transversus musculus brevior* appellatur. Videtur non sine ratione, partem esse præcedentis rotundi majoris. Tertius *rotundus* radii est, *pronator* dictus, vide *Pronator*. Belg. de ronde spier. Germ. der runde mauß. Gall. un rond muscle. Angl. à round brawne.

RUBEOLA est species variolarum vel morbillorum, sunt enim exanthemata ac tubercula rubra, cum calore ac tussi invadentia, morbillis minus periculosa. Invadunt autem quandoque sola, quandoque inter variolas insperguntur, quandoque iis sanatis superveniunt. Belg. roodjonk. Germ. Die ritteln sive rötteln à rubore appellant.

Ru-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

RUBINUS, est Gemma Diaphana rutilans, rubensque, (exigua portiuncula est rubicundi coloris) ac limam respuens. Rubedo ipsius est instar sanguinis, laccæ Indicæ aut coloris coccinei, Germ. Karmsine. Gall. *Escarlate.* Angl. Scarlet, Crimson colour. Belg. **schaarlaken koleur.** Nobiliores Rubini in insula Zeilan nascuntur, alii qui minores, in Coria, Calecut, Cambria, & Bisnagari Optimi in flumine Pegu. Exploratur Bonitas ore & lingua. Nam duriores & meliores reputantur. Nascuntur in Lapidea matrice rosei coloris, primumque candicant, deinde paulatim rubescentes ruborem contrahunt. Hinc alibi immaturi. Nascunrur plerumque in aurifodina, ubi Saphiri reperiuntur. Gr. Ἄνθραξ. Arab. Jacut. Lat. Carbunculus, καὶ ἐχόλω Belgis **rubijn.** Germ. Rubin. Gall. *Le Rubis.* Angl. Ruby, Rubin.

RUBRICA, vide in *Impetigo.*

RUCTATIO, sive *Ructus*, *Bombus*, aut *Eructatio.* Est flatuum ex ore egressus cum sonitu majore vel minore. Sed quatuor gradus agnoscit. I. Cum flatus copiose ejiciuntur. II. Cum eructandi conatus est major quam ructus, sæpe non sine dolore & flatuum ascensu in æsophagum cum descensu eorem mox subsequente. III. Cum in Nausea & ante Vomitum Ructus fiunt, aut magnus conatus. IV. Cum Ructus sonori sunt, & acres, acidi, salsi, tætidi aut humidi. Gr. Ἐρευγμὸς, Ἐρευγὴ, Ἐρυγμὸς. Belg. **rispinge / rupsinge / oprijsing.** Germ. Sorpß / reupß. Gall. *Rot*, *Rottement.* Angl. Belching vel Breaking of wind Upward.

RUCTUS, vide *Bombus* & *Ructatio.*

RUGITUS est chyli & excrementorum intestinis contentorum, effervescentia, qua flatus & motus varii in intestinis concitantur & hinc inde per excrementa

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

menta volvuntur, cum exitus per os & anum facilis denegetur. Belg. **rommelinge**. Germ. **Gemummel**. Gall. *Murmuré*. Angl. Murmur.

RUPTIO, vide *Rhegma*.

RUPTORIUM, ſeſt Medicamentum cauſticum, quo abſceſſus ſæpè aperiri ſolent, parantur vulgo ex lixiviis, vel ex cryſtallis lunæ aliiſque rebus.

RYAS, eſt nimia lachrymarum fluxio præter ordinaria.

S.

S. N. idem quod SECUNDUM NATURAM. S. Græc. Σ vel etiam C. utrumque characterem enim græcis in uſu fuiſſe docent Numiſmata. Alias Latinum S. eſt nota characteriſtica ponderis vel menſuræ, denotans dimidium præcedentis, vel *Semis*.

SABULUM, ſive Arena ſunt arenulæ in renibus aut veſica hærentes, quæ aliquando eminguntur. Gr. Ἄμμος & ψάμμος. Belg. **Sand / Grabeel**. Germ. **Sand / das Grieß**. Gall. *Gravelle*. Anglicè Gravell.

SACCHARUM, ſeu *Sacchar*, *Zuccharum*, *Zachar*, *Zaccharum*, *Succharum*, *Mel arundinaceum*, *Mel Cannæ*. Arundo hæc non tantum in India Orientali & Occidentali, ſed & in Africæ locis; imo & in quibuſdam Europæ regionibus creſcit. Exibet autem Saccharum, partim inciſione Cannæ unde Saccharum inſtar lachrymæ exſtillat, quod Candidum eſt & rarum; partim elixatione potiſſimum medullæ

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ac Radicis, donec ſcil Saccharum in fundo inſtar ſalis concreverit. Vulgare Saccharum eſt ſuccus ex arundinibus expreſſus, dulciſſimus, concretus, & in ſalis formam redactus: ideoque *Sal eſſentiale* jure vocari poteſt. Pro varia præparatione varia ſortitur nomina, ut *nigrum*, *rubrum*, *album*, *albiſſimum*, *cantum* ſeu *cryſtallinum*, *penidium* &c. Ex plumbo etiam paratur cum aceto deſtillato *Sal*, quod ob dulcedinem *Saccharum Saturni* appellatur. Belg. **Suiker.** Germ. Zucker. Gall. *Sucre.* Angl. Sugar. Arab. *Zazar Sudur*, *Sutter.*

SACCUS, à σάτλω onero, eſt inteſtinum cæcum quod ſacci inſtar propendet. Belg. **Een Sak.** Ger. Ein Sack. Gall. *Sac.* Angl. a Sack.

SACCULI ſeu DUCTUS ADIPOSI, ſeu *Veſticulæ adipoſæ* aut *lobuli*: obſervamus, ubicunque pinguedo eſt, præcipue circa cutim & in muſculorum interſtitiis, ibi inveniri multiplices membranas ſacculorum adinſtar, & lobulorum excavatorum, quæ ſubſtratæ cuidam membranæ craſſiori, adhærent. Per hanc propagari venas & arterias, quarum trunco à lateribus pinguedinis moles, veluti milii acervus, cumulatur. Vaſa ſanguinea expandi in ramos, arborum inſtar, quorum extremitatibus appenduntur membranoſi ſacculi ſeu lobuli, pinguedinoſis globulis referti, qui veluti folia arboris adnata, arboris exactam figuram complent. Membranoſi iſti ſacculi variè figurantur. Sunt enim leviter depreſſi & ovalem pene figuram habent, inſtar glandularum conglomeratarum. Nectuntur ad invicem membranis, quibus efformantur, & vaſorum rete. Glandulas habet copioſiſſimas, mediantibus quibus pinguedo & adeps ex arteriis immediate accipitur & exinde ſacculos adipoſos. Belg. **ſmeerſakjen.** Germ. **Der feißte ſäcklin.** Gall. *Sachet Graiſſe.* Angl. The Fat Sacks.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

SACCULUS CHYLIFERUS sive *Roriferus*, est inferior pars ductus chyliferi, cui omnes venæ lacteæ secundi generis, & plurima vasa lymphatica inosculantur. Belg. **de gijl-sak.** Germ. **speise safts/ der gyl sack.** Gall. *sac chylifere.* Angl. The chyle sack.

SACCULUS CORDIS, vide *Pericardium.*

SACCULI MEDICINALES componuntur ex variis simplicibus, scopo medici convenientibus; eaque si opus fuerit conteruntur; sacculoque, cujus figura parti affectæ quadrat, excipiuntur, qui sæpè, ne materia in unum locum coacervetur, acu, in quibusdam locis intersuitur. Belg. **popjes.** Germ. **sack/ beutel.** Gall. *un sachet, pochette.* Angl. à little sack, bag.

SACER IGNIS, vide *Herpes Exedens.*

SACER MORBUS, vide *Epilepsia.*

SACRA FISTULA, idem quod *Medulla Spinalis.*

SACRUM OS, Græcis πλατὺ, ἢ, ἱερὸν ὀστοῦν, ὑποσπονδιλος, τρητὸς κόκκυξ. Constat ex vertebris inferiorioribus sex, cui ossa coccygis annectuntur, in abdomine à parte posteriori constituit pelvim. Belg. **Het heilig been.** Gern. **Des heiligen bein/ das grosse ruck bein.** Gall. *L'os Sacrum.* Angl. The holy bone.

SAGAPENUM, lachryma seu gummi est Ferulæ in Media nascentis, ejusdem cum succo nominis, ex qua sauciata educitur. Nascitur in Media regione, unde Alexandriam, ac hinc Venetias atque in alia Europæ loca transportatur. Optimum debet esse Syncerum, translucidum, foris colore fulvo vel ruffo, intus albido, gustu acre, odore gravi, porrumque æmulans. Appellatur & *Sacoponium, Serapinum, Sacopenium* &c. Belg. **Gom Sagapeen.** Germ. **sirapinsaff.** Gall. *Sagabene.* Angl. Sagapen, Serapin.

SAGITTALIS SUTURA, vel veruculata,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Græcis ὀβελιαῖα. est illa quæ à coronali incipit, & in Lambdoidem desinit. Belg. **de pijl-naad.** Germ. **Die pfeilnaat.** Gall. *la suture Sagittale.* Angl. The Shaft Suture.

SAL, est triplex, *fixum*, *volatile* & *compositum* seu *neutrum*. *Fixum* est quod vi Ignis sursum non pellitur, ut sal tartari, cardui benedicti &c. & licet volatile sit, tamen ab aliis particulis ita fixum est redditum, ut motum ignis sequi nesciat. Longè secus se habet *volatile*, quod minimo ignis calore sursum evehitur, & inter salia simplicia recenseri debet. Sal neutrum est alumen, nitrum, vitriolum, sal marinum & fossile &c. quia constant ex sale puro & acido, & ab invicem tantum differunt, quod hoc alias particulas admixtas habeat quam illud. Salia vocantur quoque *Alcalia*, ex *al* arabica particula intensiva, & *Kali*, herba quædam marina sedi instar, sed coralli forma & Kali. fortè derivatur à græco ἅλς sal. Belg. **sout.** Germ. saltz. Gall. *sel.* Angl. salt.

SALACITAS, vide *Satyriasis.*

SALIVA & *Salivum*, quibusdam *Sputum.* Græc. σίελον & σίελος, est liquor insipidus, à glandulis maxillaribus segregatus & in os per ductus peculiares effusus, ut os & œsophagum madefaciant, masticationi ciborum inserviat, eosque in ventriculo aliquomodo digerat & fermentet. Belg. **speeksel.** Germ. **Geiffer.** Gall. *Salive*, *Bave.* Angl. Spet, Spetting, Spuing.

SALIVANTIA, sunt medicamenta quæ salivam copiosè eliciunt, inter quæ Mercurialia Principem sedem obtinent. Belg. **Oupl-middelen.** Germ. **Geiffer mittlen.** Gall. *Remede Salivante.* Angl. the Spetting remedye.

SALIVATIO est sputi vel salivæ per medicamenta salivantia evacuatio, ut sunt mercurialia. quandoque

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

que tamen in morbido ſtatu pro ptyaliſmo ſumitur. Belg. **Een ſalivatie / ſpeeksel-making.** Germ. ſalivatie. Gall. Angl. *Salivation.*

SALIUNCA, Germanicum eſt vocabulum, quo ſignificatur *Spica celtica vera*, quam in pharmacopoliis, *Spicam Romanam* appellant. Vide ulterius de *Spica celtica*.

SAL NITRUM, ſive *Halinitrum*, idem quod *nitrum*, ſeu *Salpetra*.

SALPETRA, idem quod *nitrum*.

SALVATELLA, eſt vena quæ à brachii ramis tendit ad digitum minimum. Belg. **De hooſd-beſchermſter.** Germ. **Die miltz ader.** Gall. *La Salvatelle.* Angl. The Salvatelle.

SANGUIFICATIO, vide *Hæmatoſis.*

SANGUIS, eſt liquor rubicundus, venis, arteriis, aliiſque partibus contentus, qui conſtat farragine omnis generis partium alimentarium, quæ papillas inteſtinorum poſſunt ingredi, eſtque nutritionis & vivificationis materia, magnumque corporis ſtabilimentum. detegit Microſcopium ſanguinem ex globulis conſtare; & febrilem ex vermiculis. vocatur etiam *cruor*, anima *Virgilio.* ψυχὴ *Ariſtoph.* αἷμα, ἔαρ *Poet.* Belg. **Het bloet.** Germ. **Blut.** Germ. *du ſang.* Angl. blood.

SANGUIS DRACONIS eſt lachryma rubra ex trunco arboris Draconis diebus canicularibus partim ſponte, partim vulnere caudici illato emanans, quæ poſtea exiccatur. Arbor iſta creſcit in inſula porto ſancto. truncus eſt admodum durus, ſuperius dividitur in octo & plures ramos, qui iterum ſubdividuntur, in cujus extremitate folia ſe erigunt inſtar Pancratii, vel jucæ Americanæ, memini hanc plantam vidiſſe Amſtelodami. Fructus ceraſis ſimiles ſunt, colore ſubflavo, guſtu ſubacido. Intus dicunt, de-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tracta pelle, draconem repræsentare. Sunt qui *Dioscoridis* cinnabarim esse velint. Germ. αἷμα δρακόντιον. Belg. **Draken bloed.** Germ. **Drachen blut.** Gall. *Sangue Dragon.* Angl. Dragons blood.

SANIES, est pus cruentum & crassum. Belg. **bloedig etter.** Germ. **Blutig eyter.** Gall. *Boue Sanglante d'ulcere.* Angl. Bloudie matter.

SANITAS, vide *Hygieia.*

SAPA, vide *Apochylisma* & *Defrutum.*

SAPHÆNA, est vena cruralis. Fortè a Σαφὴς manifestus, quia manifestè demonstrari potest. Belg. **De moeder-ader.** Germ. **Die frauwen** / vel **rosen ader** Gall. *La saphene.* Angl. the saphene.

SAPHATUM, est exulceratio crustosa in capite, non absimilis Achori. vide *Achor.*

SAPHYRUS, est Gemma cæruleo colore, pellucida & diaphana. Sunt aliquæ colore cæruleo albidæ, aliæ cæruleo saturo: hæ mares, illæ fœminæ appellantur, aliæ omni colore carent, albæque vocantur. Orientales inveniuntur in Calecut, Cananor, Bisnagar, zeilan, & præstantissimæ in regno Pegu. Occidentales, variis in locis reperiuntur. Confinia Bohemiæ, & Silesiæ satis præstantes ferunt. Præstantiores tamen sunt orientales. Color in igne facile aufertur. Belg. **Sapphier.** Germ. **Sapphir.** Gall. *Sapphir.* Angl. Saphire.

SAPIENTIÆ DENTES, vide in *dentes.*

SAPONEA, est linctus ex amygdalis confectus.

SAPOR, vide *Gustus.*

SARCITES, idem quod *Anasarca* & *Leucophlegmatia.*

SARCOCELE, est Hernia carnosa testiculorum ex σὰρξ caro; κήλη tumor. Belg. **Een vlees-breuk.**

SARCOCOLLA, est lachryma gummea in grabulis, mannæ seu pollini Thuris similis, colore subruffa

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ruffa vel flava, ſapore amara, dulcedinemque, glycyrrhizæ æmulans, poſt ſe relinquente, profluit ex arbore quadam exotica, ſpinoſa & nodoſa, ejusdem cum lachryma nominis, quæ tum ſponte, tum ſauciata lachrymam illam profundit. Adfertur nobis ex Perſia. ex σὰρξ caro, & κόλλα gluten, quia dicitur oſſa Conglutinari. Belg. **Vleis-lijm.** Germ. Fleiſch leim. Gall. & Angl. *Sarcocolle.*

SARCOEPIPLOCELE, eſt *Hernia carnoſa omentalis*, quando omentum in carneam ſubſtantiam accreſcit, & induratur; ſive circa umbilicum, ſive in ſcroto fiat. ex σὰρξ caro, ἐπίπλοιον omentum, & κήλη tumor. Belg. **Een nabels vleis breuk.** Gem. Der nabels fleiſch bruch. Gall. *Hernie carneuſe de nombril.* Angl. fleſſi chap of the navil.

SARCOMA, eſt carnis excreſcentia. Item, molarum in utero productio. à σὰρξ caro; & κομίζω porto, affero. Belg. **Een vleeſig Uitwas.** Germ. Fleiſig Außwaſch. Gall. *Sarcome.* Angl. Flesh waxe.

SARCOMPHALUM, eſt carnoſa in umbilico excreſcentia. ex σὰρξ caro; & ὀμφαλὸς umbilicus,

SARCOPHAGUM, idem quod *Cathareticum.*

SARCOSIS, vide *Sarcoma.*

SARCOTICA ſive carnem generantia ſunt, quæ moderato calore & vi deterſoria, ſordes è vulneribus & ulceribus tollendo, partiumque temperiem conſervando efficiunt, ut alimentum in partem ſolutam commodè impellatur. à σαρκόω incarno. Belg. **Middelen die Vleis doen groejen.**

SARDIUS LAPIS, ſeu *Sarda*, eſt Gemma ſemidiaphana, loturæ carnis, ſeu carni ſanguinolentæ ſimilis, unde & *Carneolus*, vel Corruptè *Corneolus* vocatur. Non omnes uniusmodi inveniuntur colores, alii enim ſunt rubri, alii exigua ſangninis rube-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

dine. Laudatiſſimus carneolus in ſardinia invenitur hinc in Epyro & Ægypto, ſed Babylonius Cæteris præfertur, Indici & Arabici etiam non contemnendi ut nec Europæi. Nam in Bohemia, Sileſia, aliiſque regionibus præſtantes inveniuntur. Belg. **Sardus/ Carneool**. Germ. **Carneol**. Gall. *La Carneole*. Angl. Sarda, Carneol.

SARDONIUS RISUS, eſt riſus præter voluntatem nobis adveniens.

SARE, idem quod *Eſſere*.

SARSA PARILLA, Radix eſt fere inſipida, lignoſa, fibroſa & uniformis. Color externus obſcure griſeus, vel aliquantulum flaveſcens. Adfertur ex nova Hiſpania, Peru, aliiſque locis Americanis, quam maximè ſimilacem aſperam referre aſſerunt. Præſcribitur in podagricis doloribus, Lue venerea, aliiſque morbis. Belg. **ſalſa Paril / ſtekende Winden.** Germ. **Sarſa Paril**. Gall. *Salſe Parrille*. Angl. Salſa Parille. Dicitur & *Zarzapille*.

SARTORIUS MUSCULUS, ſive *Faſcialis longus*, eſt inter eos qui tibiam movent. Hic interiori ilii oſſis tuberculo affixus, decuſſatim cæteris ſuperſtratus muſculus anteriori ſub genu tibiæ oſſis acutæ eminentiæ implantatur. Belg. **De Windel-ſpier / ſpierſpier**. Germ. **Windlen Mauß**. Gall. *Muſcle Faſciale*. Angl. a Swadle Brawn.

SASSAPHRAS arbor eſt prægrandis, naſcens in Florida, folio ficulneo, , Cortice ex fulvo nigricante, aliquantulum acri ſapore, ſed aromatico, odore ferè fæniculi & cinamomi mixto redolente. Dicitur & *Paname*. Cortex & lignum in morbis podagricis & lue venerea in maximo uſu ſunt, præſertim ſi ex radice ſit, quippe radix reliquis partibus prævalet, adeoque & ejus cortex. Belg. **ſaſſaphras-hout.** Germ. **Fenchelholtz**. Gall. & Angl. Saſſaphras.

SA

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

SATURANTIA ſunt quæ acidum è corpore noſtro abſorbent. Vide *Abſorbentia.*

SATURNUS, per eum intelligunt Chymici plumbum.

SATYRIASIS, *Satyriaſmus*, *Priapiſmus* vel *Salacitas*, eſt nimia in Venerem, Propenſio, hinc Satyriaſis dicta, quod Satyri tales eſſe creduntur. *Priapiſmus* autem eſt Priapus ſive virilis membri invita erectio, etiam abſque appetitu congreſſus, convulſo & Tetano diu affecto pene, quod non ſine dolore fieri ſolet, ita ut tenſio à coitu peracto non remittat, uti in Satyriaſi accidere ſolet, licet & in hac mox nova erectio, eaque ſæpius ſubſequatur: habet tamen Priapiſmus id quoque, quod ſubinde remittat, mox iterum revertatur, unde partim convulſio, partim motus convulſivus eſt: Reperiuntur vero hi affectus complicati cum aliis morbis, & quidem Satyriaſis cum Elephantiaſi, Priapus cum Gonorrhæa & Salacitas in iis qui multi roboris ſunt, in hernia colica cum multis flatibus, Calculo, Epilepſia, & Cæteris aliquando incidit Priapiſmus, ſubſequente pollutione, id quod etiam in animi deliquio & iis evenit, qui laqueo ſuſpenduntur: hic quoque ſpectat *Pollutio* dicta *Nocturna*, quæ etiam diurna eſt, ac verius diceretur ſomnoſa, id eſt, in ſomno & inſomnio contingens. Dicitur & *Tentigo veretri.* à σάλυρος ſimeus ſilveſtris hominem referens, & venerem ſummopere appetens. vel à σάθη membrum virile. Belg. **Venusquelling/ Schagts-ſtevigheid.**

SATYRIASMUS, idem quod *Satyriaſis.*

SAXIFRAGA, ſeu *Lithontriptica* ſunt ea quæ calculum frangunt. Belg. **ſteenbrekende Middelen.**

SCABIES, Græcis ψώρα. eſt humida vel ſicca; humida eſt cutis inæqualitas cum puſtulis humidis &

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

purulentis cum prurigine quadam coniuncta: Sicca est quadruplex, Pruritus, Impetigo, Psora & Lepra; de quibus suo loco. Belg. **schurft.** Germ. **Raud/ grind/ kratze.** Gall. *La, Gale, Rongne.* Angl. a Scab, a Scalde, vel Scabbednesse.

SCALA, est instrumentum Chirurgicum, quo articuli dislocati restituuntur, dicitur quoque *Ambe.* Gr. Κλίμαξ. Belg. **een Leder/ Ladder.** Germ. **Ein Leiter/ stegen.** Gall. *Eschelle.* Anglicè a Ladder.

SCALENUM, est par musculorum cervicem extendentium; oritur à prima thoracis costa vertebrarumque cervicalium processibus transversis anteriori tamen parte fibris obliquis adhærentes in ipsis finem suum consequuntur. Perforati sunt ut Nervis cervicalibus ad brachium tendentibus, venis & arteriis viam præbeant.

SCALPELLUM, vide *Scalprum.*

SCALPELLUM UMBILICARIUM, ὀμφαλιστὴρ *Poll.* quo obstetrix præcidit infantium umbilicos.

SCALPRUM CHIRURGICUM Celso, *Scalpellus* eid. *Phlebotomum* Isidor. φλεβότομον, μαχαιρὶς Ammonio, Μαχαιρὶς ὀξυβολὴς Hippocr. Galenus φλεβότομον vocat. Idem μαχαιρίδιον σηθοειδὴ nominat, quod Σμιλίον γαστροειδὲς Galenus; nimirum cujus medius alvus latior sit & ventrosior. Vide *Lancetta.* Belg. **Vlym/ Laat-yzer/ Lancet.** Germ. **Ein Flietmesser/ Laßeysen/ Lantzet.** Gall. *Lancette,* Angl. Launcelet.

SCALPRUM RASORIUM, idem quod *Raspatorium.*

SCAMMONIUM, *Scammoneum, Scammonia* & *Scammonea*, est succus inspissatus ex lactescente radice alicujus convolvuli, Scammonea dicti; Extrahitur

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tur ſuccus vel radicem adhuc creſcentem incidendo, vel eadem (dubio procul cum foliis & caule) prælo ſubmittendo. Planta ſimilax eſt, & floſculos producit albos. Eſtque Planta Syriaca, Monſpeliaca, Valentina &c. Optimum eſt quod ex Antiochia adfertur, dein Armenium, Europæum omnino pravum eſt. Probatur quod nitidum, ſplendidum, (inſtar Gummi) rarum, cito liqueſcens, friabile, colore, cum frangitur, fulvo, non valde ponderoſum, tactu linguæ lacteſcens, nec vehementer eam calefaciens, (nimirum hoc Tithymalli admiſti ſignum eſt) purgans eſt egregium. Scammonium cum cydoniis præparatum dicitur *Diacrydium*, quaſi diceres δακρύδιον, ſive lachrymulam.

SCAMNUM HIPPOCRATIS, eſt Inſtrumentum longitudine ſex ulnarum ſeu cubitorum, membris luxatis & fractis reſtituendis, accommodatum. Belg. **De Bank van Hippocratis**. Germ. **Ein ſchemel van Hippocraat.**, Gall. *Un Bank de Hippocrates.* Angl. Bench of Hippocrates.

SCAPHA, dicitur ambitus auris interior, exteriori oppoſitus.

SCAPHOIDES, eſt tertium os tarſi in pede, Naviculare, dictum, à Scaphæ ſeu cymbæ ſimilitudine: connectitur cum talo, & tribus oſſibus poſterioribus.

SCAPULA, vide *Homoplata.*

SCARIFICATIO, eſt inciſio cutis ſcalpello vel phlebotomo: quæ fit cum vel ſine cucurbitulis; ſine cucurbitulis fit in membris & partibus gangræna corruptis, ne ſc: Separatio procraſtinetur. Cum cucurbitulis autem fit, ut extrahatur ſanguis. Græc. Ἐγχάραξις, καταχασμὸς. Ἀπόσκηψις *Hippocr.* Ἀποχασμὸς. Belg. **Inſnijdinge / ſcarificering / bliemen / ſchrabben.** Germ. **ſchreffen.** Gall. *Ventouſer.* Angl. Cupping.

SCA-

SCARIFICATORIUM, eſt inſtrumentum quo ſcarificatio ſive inciſio fit. Belg. **Een Scherf-yſer.** Germ. **Schrepffeyſen.** Gall. *Scarificatoire.* Angl. Ferè idem.

SCAURUS, eſt is cui tali ſunt extantes.

SCELETUM, eſt oſſium totius corporis arida compages, arte anatomica articulis ſuis conjuncta. à Σκέλλω arefacio. Belg. **Een Geraamte.** Germ. **Ein Beincörper / Beingeruſt.** Gall. *un Squelette.* a Skeleton.

SCELOTYRBE, eſt cruris perturbatio, nunc ad hanc, nunc ad illam partem inclinans, ſæpe ex ſcorbuto proveniens. ex Σκέλος crus, & τύρβη tumultus. unde aqua ſcelotyrbitis, quæ adverſus ſcorbutum uſurpatur. Belg. **Blaauw-ſcheut.** Germ. **Mundfäule / ſchurbock.** Gall. *Scorbut.* Angl. Scurvy.

SCHESIS, eſt corporis diſpoſitio: unde ſchetica febris, quæ in diſpoſitione eſt, non in habitu. à σχηματίζω diſpono, effingo.

SCHETICA FEBRIS opponitur Hecticæ, ſchetica quippe in ſanguine ita radices egit, ut facile curam admittat; Hectica vero in ipſa ἕξει ſive partibus ſolidis ita altius radicata eſt, ut non niſi difficulter medicamentis curetur.

SCHIDACEDUM, eſt fracturæ ſpecies, per oſſis longitudinem, non per transverſum factæ, quæ καυληδὸν vocatur. vide *Cauledon.*

SCHISMA, eſt ſciſſura in dura vel molli parte. à χίζω findo.

SCHIATICA, vide *Arthritis.*

SCIRRHOSIS, idem quod *Scirrhus.*

SCIRRHUS, & *Scirroma*, Barb. *Sclirofis*, eſt tumor durus, lividus, renitens, & doloris expers. à σκιρρόω induro. Belg. **Verhard geſwel / een knoeſtgeſwel.** Germ. **Harte / Härtigheit.** Gall. & Angl. *Scirrhe.*

SCHÆ-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

SCHÆNANTHUM, juncus est arabicus, qui & fœnum Camelorum appellatur. est valde aromaticum, & fere roseo sapore, altitudine unius pedis; flosculos etiam aromaticos in summitate gerit, crescit in Arabia, uti hic loci graminum species. Belg. **Kemels hoy** / vel **Kemels stroy**. Germ. **Camels-heu** / **Camel-stroh**. Gall. *Pasture de Chameeau*. Angl. Camels-hay. ex Σχοῖνος fœnum, & Ἄνθος flos. vocatur & *Squinanthum*.

SCILLA idem quod *Squilla*.

SCLERIARIS, est alicujus partis induratio. à σκληρόω induro.

SCLEROMA, idem quod *Scleriasis*.

SCLEROPHTHALMIA, est Lippitudo dura, cum dolore, motu oculorum tardo, rubedine & siccitate. à σκληρὸς durus, & ὀφθαλμία dolor oculorum. Belg. **Hardigheid der oog-schelen.**

SCLEROTICA, vide *Cornea*. à Σκληρόω induro.

SCLEROTICA, sive indurantia sunt, quæ partes firmius inter se conjungunt: idque vel tenues & molles dissipando, vel eas interdum retinendo. Illud fit, ubi per nimis calefacientia scirrhus induratur; hoc, ubi, per sempervivum, solanum, portulacam, vel lentem palustrem, aliave refrigerantia & astringentia, pars ex. Gr. œdematosa duritiem acquirit. Ideoque horum materia, in calefacientibus, & refrigerantibus, ac astringentibus, est quærenda, à σκληρόω induro. Belg. **Verhardende middelen.**

SCLERUNTICA, idem quod *Sclerotica*.

SCLIROSIS & *Scliroma*, idem quod *Scirrhus*.

SCOLIASIS, est spinæ dorsi, in hoc aut illud latus distorsio. à σκολιόω intorqueo.

SCOLOPOMACHÆRION, est cultellus chirurgicus, quo vulnera thoracis angusta dilatantur; magnis

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

nis item tumoribus aperiendis summopere convenit; abdominis item aperturæ, maximè utilis. ex σκολόπαξ gallinago, & μάχαιρα culter.

SCORBUTUS est intemperies Belgis mare accolentibus endemia, qua manus, pedesque, maculis sæpe lividis conspurcantur, accedit item crurum debilitas, oris fætor, dentes vacillantes, sanguinem manantes gingivæ, spasmi, dolores, arthritidesque vagæ, colica & sexcenta alia. Estque vel salino sulphureus, vel sulphureo-salinus; Item vel in sanguine, vel in nervoso succo, vel in utrisque simul, quod symptomatibus indicatur. Antiquitati hunc morbum non fuisse incognitum liquet ex *Hippocrate* Lib. II. Cap. XLII. scorbuti symptomata enarrat evolvitque. Belgicè **De scheurbuik / blaauw-schuit / schimmelziekte / blaauw-zugt.** Germ. **Schurbuck / Scharbock / Schorbock / schor-mund.** Gall. *Scurbut.* Angl. Scurvie.

SCORBUTICA, sunt medicamenta acidum temperantia, & diaphoresin procurantia, quibus scorbutus medetur. Belg. **Scheurbuiks middelen.**

SCORIÆ, sunt recrementa metallica. Belg. **Schuim der metalen.** Germ. schlacken. Gall. *l'Ecume, l'impurite.* Angl. Droff, rust of metals.

SCORTUM, idem quod *Scrotum.*

SCOTODINOS, idem quod *Scotomia.*

SCOTOMA, idem quod *Scotomia.*

SCOTOMIA, Vertigo, δῖνος, ἴλιγξ, ἴλιγγος, σκότωμα, σκοτωμαλικὸν πάθος Ægin. σκοτόδινος Hippocrates σκοτοδινία Platoni. est spirituum animalium circumgyratio, ita ut, objecta externa videantur circumrotari. à σκοτόω obscuro. Belg. **Dzajinge in 't hooft / suiselinge / swijmelinge / hooft-swijmel.** Germ. **Ein schwindel.** Gall. *un Vertigineuse, tenebreuse, tournement*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

nement de tête. Angl. a turning round, vel rowling in ones head.

SCRIPTULUS, vide *Scrupulus.*

SCROBICULUS CORDIS, idem quod *Anticardium.*

SCROPHA, idem quod *Scrophula.*

SCROPHULA, seu *Struma, Chæres,* χοιράδες quia porcas infestare solent. glandulæ p. s. & adventitiæ, sive tumores p. s. glandularum colli vel aurium renitentes, propria tunica contenti. Belg. **klieren/ krop-zweren.** Germ. **Kropff/ truse.** Gall. *Escrouëlles.* Angl. The kinges evill.

SCROTOCELE, est Hernia scroti. Vide *Hernia.*

SCROTUM & *Scrotum* Gr. ὄσχεος, ταῦρος, ποιεὶν *Nicand. scol.* πτώιρα & πυνίρα θορράτω invenio apud *Erotianum* fortasse rectius πυρῖνα. est sacculus, quo testiculi viriles continentur, constans ex cute, panniculo carnoso, tunica Erythroide & Elythroide: in medio lineam habet secundum longitudinem, dextram à sinistra parte dividens: ad faciliorem extensionem & corrugationem pinguedine caret. Belgicè **Het kloot-sakje/ balsak.** Germ. **Der Hoden sack.** Gall. *La bourse des testicules.* Angl. sack of the stones.

SCROTUM CORDIS, vide *Pericardium.*

SCRUPULUS, est tertia pars drachmæ, continet scrupulus grana viginti seu obulos duos. vocatur item *scriptulus* & *scripulus* Belg. **Een scrupel.** Germ. **scrupel.** Gall. & Angl. *scrupule.*

SCUTALIS CARTILAGO, idem quod *Ensiformis.* item idem quod *Thyroides.*

SCUTIFORME OS, idem quod *Mola genu.*

SCUTIFORMIS Cartilago, vide *Ensiformis* & *Thyroides*

SCUTUM, idem quod *Mola genu.*

Scu-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

SCUTUM, item est emplastum *scutum* referens, quod stomacho, cordi aliisve locis applicatur. Belg. **Een schild-gelijke pleistez.** Germ. ein schilt pflaster. Gall. *Emplastre scutiforme.* Angl. schield plaister. *Scutum* quoque significat patellam seu molam genu, ideoque *os scutiforme* appellatur, vide suo loco.

SCYBALA, sunt excrementa alvina in globulos, velut ab ovibus aut capris, excreta.

SCYPHO, est infundibulum in cerebro: item meatus palato pituitam, ab osse cribriformi adducentes: sic appellatur, quod Scythæ simili vase vinum bibebant.

SCYTALIDES, vocantur ossicula digitorum singulorum terna, excepto pollice, qui duo habet, mutuo inter se colligata, & ordine succedentia, veluti in acie, turma equitum, quæ σκυτάλη vocatur. latine *internodia.*

SEBEL, idem quod *Pannus oculorum.*

SEBESTEN, prunorum species est, dicuntur & *Myxæ* & *Mixaria.* Crescunt in Ægyto pruni instar. flores parvi, albi & geranio proximi, à quibus fructus crescunt parvis rotundisque prunis similes, quorum nuclei tricostati cernuntur, viscosi sunt admodum masticati, exterius, siccati nigri, pro tussi assumuntur. Belg. **Borst pruimen/ sebesten.** Germ. **Brust beerlein.** Gall. & Angl. sebesten.

SECTIO CÆSAREA, vide *Hysteromotocia.*

SEC. NAT, significat Secundum naturam, vide infra suo loco.

SECUNDÆ idem quod *Secundina.*

SECUNDINÆ sunt tres membranæ, Chorion, Alantois & Amnion, quæ una cum placenta uterina & lochiis, ab utero post partum excluduntur. Belg. **De nageboorte.** Germ. **Nach gebuhrt/ affter geburt.** Gall. *l'Arriere faux.* Angl. The secundine.

SECUN-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

SECUNDUM NATURAM, quando omnia sese debito modo habeant, ut in statu sanitatis. Cui opponitur *Præter naturam*, in eo statu omnia male aut pessime sunt. vide quid de *Natura* dixerim.

SEDIMENTUM URINARUM sunt particulæ à succo nutritio residuæ, una cum sero à sanguine secretæ, quæ, præponderante gravitate, in urinis subsidunt.

SELIBRA, est libræ dimidia pars, sive unciæ sex. Belg. **Een half pond.**

SELLA EQUINA, seu *Turcica*, componitur interius ex quatuor processibus ossis Sphenoidis: continet glandulam pituitariam, & rete mirabile in brutis. Belg. **Het Saal-been.** Germ. **Das sattel bein.** Gall. *l'Os de selle.* Angl. saddle bonne.

SELLA SPHENOIDIS, vide *Sella equina.*

SELLA TURCICA, vide *Sella equina.*

SEMEIOSIS, idem quod *Diagnosis.*

SEMEN, est humor albus, calidus & spirituosus, crassus, viscidus, subsalsus, ex sanguine tenuissimo intestibus & Epididymidibus elaboratus, qui ad generationem fœtus, per vias proprias in uterum muliebrem ejaculatur. ibi enim à materia mucilaginosa comprehenditur. est & in fœminis alia materia, semen appellata, ea enim ex lacunis, prostatis glandulosæ vaginæ substantiæ insertis, provenit, quod non raro in lascivientibus prorumpit & foris emittitur: facit plurimum ad titillationem, ut concupiscibilis esset coitus. secus in fœminarum ovariis sive testiculis, in quibus ova reperit *insignissimus de Graaf*, quæ maturitatem adepta, à tubis & foliaceo ornamento comprehenduntur, uteroque materno traduntur. vocatur item, genitura *Plin.* semen genitale, urina genitalis. σπορὰ, σπέρμα, ῥόος Aristoph. γονὴ, θορὲς, θορὴ, *Aretæo.* Belg. **saad.**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Germ. ſaamen. Gall. *ſemence*. Angl. ſeed.

SEMEN, in officina minutiores plantarum fructus denotat, ex quibus ſimile naſci poteſt.

SEMICONGIUS, eſt dimidium congii, eſt nomen menſuræ liquidorum, continens aquæ libras quinque, olei libras quatuor cum dimidia.

SEMICOTYLE, eſt dimidium cotylæ. Vide *cotyla*.

SEMICUPIUM, idem quod *Inſeſſus*. eſt dimidium balneum, cui æger umbilico tenus inſidet.

SEMILUNARES VALVULÆ, vide *Valvulæ*.

SEMIMEMBRANEUS, ſeu *ſemimembranoſus muſculus*, eſt inter tibiæ motores. ab eadem, cum bicipiti, meta provectus, in tibiæ uſque oſſis involucrum tendinis lati productione extenditur. hic à diſſimili tendinum, ſupra carneam ſuperficiem, inflexione tendinis reſpectu membranæ præſe fert ſpeciem. Belg. **De half vliesige ſpier.** Germ. Halb Flieſiger mauß. Gall. *Muſcle ſemimembranoſe*. Angl. The ſemimembronous Brawne.

SEMINERVOSUS MUSCULUS, eandem hic cum ſemimembranoſo ſortitur alligationem, præterquam quod poſterius paulo atque inferius, tibiæ affigitur, uſque etiam ad oſſis medium provehitur, antequam tendinis arripit occaſionem. hujus tendines, ſeparatas cum teneant carneas claſſes, muſculum conſtituunt, intuitu primo, in duos diviſum, cum revera unus idemque maneat. Belg. **De half ſenuwachtige ſpier.** Germ. Halb zenage mauß. Gall. *Muſcle ſeminerveuſe*. Angl. The ſeminervous Brawne.

SEMIOBOLUS, eſt oboli dimidium, vide quantitatem, *oboli*.

SEMIOTICA, eſt pars Medicinæ, ſanitatis & morborum ſigna tradens, à σημειόω ſignifico.

SEMIS

SEMIS vel *Semissis*, est unciæ dimidia pars, & scribitur S. vel ℥ß.

SEMISIDERATUS, idem quod *Hemiplegia*.

SEMISPECULUM, est Instrumentum Chirurgicum, ad dilatandum vulnus, in collo vesicæ. Belg. **Een halve spiegel.**

SEMISSIS, vide *Semis*.

SEMISPINATUS MUSCULUS, est dorsi musculus, oritur à spinis ossis sacri & lumborum omnibus apophysibus lumborum transversis, spinisque vertebrarum thoracis omnibus affigitur, easque amplectitur, donec in spina thoracis prima sibi ponit terminum, dorso movendo una cum aliis musculis & extendendo destinatos. Belg. **De halfgratige spier.** Germ. Halbgratige Muuß. Gall. & Angl. Muscle Semi spinate.

SEMIUNCIA, seu *Semuncia*, est uncia dimidia, vide *Semis* & scribitur ℥ß. Belg. **Een half once.** Ger. **Ein Loth.** Gall. *Demie once.* Angl. halve Once.

SEMUNCIA, idem quod *Semiuncia*.

SENNA, estque Alexandrina, quæ & Orientalis, Ægyptiaca & Syriaca dicitur, quæ habet folia acuta, & ea est præstantissima: vel Italica, foliis magis obtusis, quæ priori substituitur. Appellatur & *Sena*. Estque planta sese erigens, floribus luteis instar coluteæ, folia habet oblonga, subviridia: post flosculos folliculi prodeunt semen continentes, renemque figura referentes. Belg. **Senebladen.**

SENSORIUM COMMUNE, est illa pars in cerebro ubi sensuum nervi terminantur, quæ est initium medullæ oblongatæ, non vero glandula pinealis ut quidam ἐγχειρήσεως anatomicæ imperiti statuerunt, Græc. τὸ πρῶτον αἰσθητήριον. Vide *Aistheterium*.

SENSUS Gr. αἴσθησις, est receptio, qua motus à corpore aliquo objecto, fibrillis nervorum impressus

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

sensorio communi, sive initio medullæ oblongatæ vel potius animæ mediantibus spiritibus animalibus in nervis existentibus, communicatur. Vide *Aisthesis*. Belg. **Sin / Bevat.** Germ. Empfindlichkeit / Sin. Gall. *Sens*, *Apprehensions*. Anglicè The Sense, perceiving.

SEPERATORIUM, est vas Chymicum vitreum oleis ab aqua separandis destinatum. Est vas transmittens quodammodo uniforme, oblongum, orificio ad capacitatem auricularis digiti aperto, cui materia infunditur, & fundo, in modum acus acuato materiam rursus emittendi gratia, præditum. In Medio ventricosum est, ad capiendam materiæ sufficientem capacitatem. Belg. **Schei-glas / scheituig / schei-trechter.** Germ. scheidetrechter. Gall. *Un Separatoire*. Anglicè a Separator by Sifting.

SEPHYRUS, est inflammatio uteri indurata.

SEPIÆ Os, vide *Os Sepiæ*.

SEPLASIARIUS, à foro Capuæ in Italia nomen habet *Seplasia* dicta; erant ii, qui odoramenta & unguenta aromatica divendebant. Tunc temporis circumforanei ita vocantur, & Pharmacopæis illud nomen, sed improprie, quoque attribuitur.

SEPTA, idem quod *Septica*.

SEPTANA, dicitur de febre, quæ septem dierum spatio periodum absolvit. An detur dubitandum. Belg. **Sevendaagse koorts.**

SEPTICA sive *Putrefacientia* sunt, quæ calore & acrimoniâ malignâ, carnem tenuem colliquant, putrefaciunt, & corrumpunt. à σήπω putrefacio.

SEPTUM AURIS, est membrana Tympani, vide *Tympanum*.

SEPTUM CORDIS; est carnosum interstitium Ventriculum dextrum à sinistro dividens. Belg. **Het**

Herte

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Herte schot. Germ. Daß Hertz schût. Gall. *La taille du Corps.* Angl. The middle part of the Heart.

SEPTUM LUCIDUM, est sepimentum, propter tenuitatem diaphanum, cerebri ventriculos distinguens. Belgicè Het doorschijnende Spiegelblies.

SEPTUM NARIUM, est Sepimentum illud quo nares ab invicem in duo foramina dividuntur. Belg. Het Neusschot. Germ. Der Nasen unterscheid. Gall. *La Taille des Narines.* Angl. The middle-part, or Bridge of the nostrils.

SEPTUM TRANSVERSUM, vide *Diaphragma.*

SEPTUNX, est pondus unciarum septem.

SERAPIUM, idem quod *Syrupus.*

SERICUM: est tegmen bombycinum. Illud crudum & integrum folliculi serici dicuntur, qui Hyacinthorum confectionem ingrediuntur. Belg. Zijde. Germ. seyden. Gall. *Soye.* Angl. Silke.

SERPIGO, vide *Lichen.*

SERRA est Instrumentum Chirurgicum quo ossa serrando auferuntur. Gr. πρίων. Belg. Een Zaag. Germ. sägen. Gall. *Scie, Scië.* Angl. a Sawe,

SERRATUS MUSCULUS quadruplex est, *Postici*, habentur duo & totidem *Antici. Posticus primus superior*, tenui ac membranoso principio, à tribus inferioribus vertebrarum colli posticis processibus, primaque spinæ productus, post in descensu carnosus ad tres quatuorve superiores costas feruntur, prout duobus aut tribus dentatis productionibus præditus fuerit costas sursum trahere videtur. Alter *Posticus inferior*, non minus dorso quam lumbis adhæret. Ab illi ossis margine, sacri posteriore sede, spinosisque lumborum processibus ortus, à costis, quibus omnibus inferius duplici tendinea insertione, trium circiter digito-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

gitorum à ſpinis ſpatio alligatur, maximum fibrarum accipit acervum. Alterum par *Anticum* eſt. Iſtius inferior muſculus major eſt, latus & undique carnoſus, cum abdominis obliquo deſcendente ſerratam compagem efficit. Oritur carnoſus ex baſi interna ſcapulæ, alii à coſtis duabus ſupernis uſque ad claviculam, quæ coſtæ videntur immobiles. Porrigitur tendine quinque inæqualibus extremis ad coſtas quinque ſuperiores, nonnunquam & ad inferiores ſeu breviores duas, quas attollit. Alterum par *Superius Anticum minus* ſub pectorali muſculo latens, Coſtis ſuperioribus quatuor, prima excepta, totidem extremitatibus adnaſcitur, hinc ad ſcapulæ proceſſum coracoidem implantatur. Antrorſum ad thoracem ſcapulam adducit. Belg. **De Zaagſpier.** Germ. ſägemauß. Gall. *Muſcle ſerrate.* Angl. The ſawe Brawne.

SERUM, Gr. ὀρρὸς, eſt humor aqueus; tenuis, ſubflavus, & ſubſalſus, conſtans ex plurima aqua, mediocri ſale & pauco ſulphure; uſus eſt ut ſit vehiculum ſanguinis ſeu alimenti, deinde ut ſanguinem diluat, ab aduſtione arceat, & ut commodè ad minimas partes, alimentum propellatur, aptum natum. Apud Hippocratem vocatur ὄχημα τῆς τροφῆς. Belg. **Wei / Hui.** Germ. ſchotten / käßmolcken. Gall. *Laict clair*, *Megue.* Angl. Whay.

SESAMOIDEA OSSA, ſunt officula, 16, 19, 20, & plura aliquando, à figurâ ſeſami ſeminis dicta, quæ in internodiis manuum & pedum reperiuntur. Belg. **De Zaatbeentjes.** Germ. ſamen beinlein. Gal. *Les os Seſamoides.* Angl. Seed-bones.

SESCUNCIA ſive *Seſquiuncia*, continet unciam unam & ſemiſſem, ſive drachmas duodecim. Sic notatur ℨiß.

SESQUIHEMINA, eſt Hemina una & dimidia.

SES-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

SESQUILIBRA, est libra una & dimidia.

SESQUIOBOLUS, est obolus unus cum dimidio sive grana quindecim.

SESQUICYATHUS, est Heminæ quadrans, vel sextans cum uncia dimidia.

SESQUIPLUM, est libra una cum dimidia.

SESQUISEXTARIUM, est sextarius unus cum dimidio.

SESQUIUNCIA, idem quod *Sescuncia.*

SETACEUM, pertinet ad Operationes Chirurgicas, est cum cervix acu compungitur, vulnusque per fetas aut ligulam apertum servatur, ut per id vitiosi humores evacuentur. Sed intentio illa nullius est momenti, nam per illud ulcus nihil evacuatur quam pus in ipso ulcere generatum, ideoque materia morbifica non exantlatur: Et si quis attentus fuerit ad rem, nunquam experietur, morbos hoc modo, nisi casu, vel ab aliis medicamentis, aut bona diæta, curari; idem fit dictum de *Fonticulis.* hæc enim circuitui Sanguinis contrariantur. Belg. **Een Seton.** Germ. idem uti & gallis & Anglis.

SEVUM est pinguedo duriuscula, sumiturque à solis quadrupedibus corruptis.

SEXCUNX, idem quod *Semiuncia.*

SEXTANS, est libræ sexta pars, uncias duas continens.

SEXTARIUS, mensuræ Romanæ genus est, quod si melle repleatur, pendet vncias triginta; si oleo uncias octodecim; si vero aqua repleatur, pendet aquæ uncias viginti. Capit (ut alii dicunt) mensurales uncias viginti olei: pondere vero habet uncias sedecim; Drachmas quinque & scrupulum unum. continet duas heminas vulgo, seu uncias decem & octo. Dicitur sexta pars Congii. Belg. **Een halve mate.**

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

SEXUNX, est pondus sex unciarum, sive libra dimidia.

SEXUS, sive *cunnus*, est differentia inter marem & fœminam. Belg. **Geslagt / kunne / sexe.** Germ. **S.schlecht.** Gall. *sexe.* Angl. a Kind, or sexe.

SIAGONAGIA, est arthritis Maxillarum, à σιαγὼν maxilla, & ἄγρεύω capio. Belg. **'t Flerecijn der kaake.**

SIALISMUS, idem quod *Ptyalismus.*

SIALOCHUS, idem quod *Ptyalismus.*

SIALON, seu *Sielos*, idem quod *Saliva.* à σιελίζω salivam emitto.

SIBILUS AURIS, idem quod *Tinnitus auris.*

SICILICUS, seu *Sicilium*, ponderis nomen veterinariis usitatum, pendens unciam dimidiam sive drachmas quatuor; alii putant esse quartam unciæ partem.

SIDERATIO, idem quod *Sphacelus.*

SIEF ALBUM, est Collyrium siccum; vide *Collyrium.*

SIELISMUS, idem quod *Salivatio*, à σιελίζω sputum emitto.

SIELOCINETIÇA, idem quod *Salivantia*, ex σίελον sputum, & κινέω moveo.

SIGMOIDES sunt Apophyses ossium semilunares; ut processus Ancyroides scapulæ, & sinus ossis radii, græcorum antiquorum C referentes.

SIGMOIDES item sunt valvulæ tres arteriæ magnæ, circa cor foris spectantes, ut sanguinis recursus inhibeatur. à littera C, seu sigma & εἶδος forma. vide *Valvula.*

SIGNUM MORBI Gr. σημεῖον est, quicquid sensibus nostris obvium, vel morbum, vel aliquid ad

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ad ipsum pertinens, potest indicare, quare id quod ad curationem necessariam pertinet, indicatur. signum est morbi causa vel Symptoma: signum est proprium vel commune: proprium separabile; proprium inseparabile sive Pathognomonicum; Synedreuon; Epiphainomenon; Bonum; Malum; Certum; Incertum, Salutare; Lethale &c. *Signa Sanitatis* sunt, Actiones integræ, Qualitates convenientes, excreta & retenta benè convenientia. Belg. **Teikenen der siekte.** Germ. **Zeichen von der Kranckheit.** Gall. *Signe de Maladie.* Angl. a token of the disease.

SILIQUA, Græcis κεράτιον est dimidium lupini, & siliquæ sex pendent scrupulum. semen autem in siliqua contentum, non tota siliqua intelligitur: & id mediocre, non enorme & habitius; neque strigosum & emaciatum, quare hordei aut tritici grana usurpamus, quæ hodie minimum pondus faciunt, velut olim grana lentis. *Siliqua*, est etiam folliculus, sive integumentum, cui grana leguminum includuntur.

SILIQUÆ DULCES, quorum arbor *Ceratonia* appellatur. Crescunt in Regno Neapolitano, insula Creta, Syria, Hispania &c. Fructus sunt siliquæ instar oblongi & plani, extus colore castanei; intus semina fere continent, ut cassia fistula; fructus ipsi dulces sunt, ideoque in morbis pneumonicis usu veniunt. Belg. **Sint jans-brood.** Germ. **Johannis brodt.** Angl. St. Johns-bread.

SILO, est is, qui habet nasum resimum, hoc est, sursum versus repandum, more simiæ. Belg. **Ramuis neus.** Germ. **Rumpffnaß.**

SIMILARES PARTES sunt, quæ sibi ubique per totum similes sunt, ut os, Cartilago, Ligamentum, membrana, tendo, fibra, vena, Arteria, Cutis,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Caro, Adeps, Pili, Ungues &c. Notandum tamen, illas partes non adeo esse similares, quam creditum vulgò fuerit, Venæ enim & arteriæ in varias tunicas sibi dissimiles dividi possunt: Cutis item ex variis fibrillis, vasculis & glandulis constat, & sic de cæteris. Vulgo decem his versiculis continentur. ut

Cartilago, Caro, Membrana, Arteria, Nervus,
Vena, Ligamentum, Cutis, Os, Lentissima Fibra.

Vulgo *simplices partes* dicuntur. B. **eendaantige deelen/ enkele deelen/ similare deelen.** Germ. einfältige theilen. Gall. *Les parties similaire.* Angl. The simple parts, similar parts.

SIMPLICES PARTES, vide *Similares partes.*

SIMPLICIA sunt medicamenta singularia & non composita, ut sunt radices, herbæ, semina, flores, gummi, succi, partes animalium &c. B. **enkele geneesmiddelen.**

SIMUS, est cui nares depressæ supetius. Græc. σιμὸς. B. **Platnuis.** Germ. schaaffnas/ flachnas. Gall. *Camus.* Angl. Flatte nose.

SINAPISMUS, est medicamentum capiti conveniens, ex *Sinapi, Raphano silv. Sale* & *Fermento acido* paratum. à Σίναπι sinapi semen. B. **een mostertpap.** Germ. Senff papff. Gall. *Sinapisme.* Angl. Mustard Cataplasme.

SINAPIUM, est embamma vel intinctus, ex semine sinapi paratus.

SINCIPUT, Græc. Βρέγμα, est pars anterior à fronte, usque ad futuram coronalem. B. **'t voorste deel des hoofds.** Germ. der vordertheil des haupt. Gall. *le devant de la tête.*, Angl. The fore parte of the heade.

SINGULTUS Græc. Αυγμὸς & λυγξ à λύζω singultio. Est respiratio brevis interrupta, cum expiratione, quæ sonitum acutum edit: molestus item est

est, nec sine aliquo, ut plurimum, dolore in cordis regione. Laborant aut Singultu, qui cibo aut potu non satis bono se impleverint; maxime autem nonnulli febricitantes, Hystericæ affectione afflictæ fœminæ: imo sæpe ii, qui Pleuritidem, colicam, Nephritidem, Iliacam passionem, gravem Vomitum, alvi fluxum vel Dysenteriam patiuntur: quinimo cum aliis convulsionibus incidit, & à vomitoriis & catharticis, aut julapiis refrigerantibus perperam datis, à cibis nimis celeriter ingestis sæpe efficitur; quinetiam moribundos exercere solet. Denique reperitur singultus non lethalis, qui per aliquot hebdomadas perseverare solet. Belg. **den Hik/ Nok.** Germ. **Kluzung/ das Kluzen.** Gall. *Hoquet*, *Hochet*. Angl. Yexing, Hicket, Sobling.

Sinus, est cum abscessus & ulceris initium satis angustum adparet, profunditas vero se in latitudinem diffundit. Græcis κόλπος, νεώνομον ἕλκος Diosc. Belg. **Boesem zweer.** Germ. **Busem geswär.** Gall. *le Sein Surgidoire.* Angl. Bosome of an ulcer.

Sinus Meningis, sunt cavitates, quas Galenus ventriculos crassæ membranæ vocat: primus & secundus sive laterales inter cerebrum & cerebellum situm habent, & desinunt in sinubus vertebralibus; tertius ab osse cribriformi incipit & in medio priorum sinuum finem consequitur; quartus à glandula pineali oritur & in medio lateralium sinuum desinit: quorum insertio vocatur *Torcular Herophili*: cranio egressi partim venis jugularibus continuantur, partim per totam medullæ spinalis partem ad os sacrum usque descendunt. usus est venarum vicem agere, nam omnem sanguinem à cerebro & cerebello aecipiunt & partim in venas jugulares, partim in sinus vertebrales se exonerant. Belg. **Hoek-hollen.** Germ. **Busem-hole.** Gall. *Sein.* Angl. Bosome cavitie.

Si-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

SINUS OSSIUM sunt cavitates, quæ capita aliorum ossium admittunt.

SIRENES, idem quod *Sirones*

SIRIASIS, est cerebri & meningum, ab ardore solari, inflammatio seu (rectius) incalescentia; pueris propter tenuitatem cranii, frequens, à σίρος cavitas sincipitis.

SIRONES sunt pustulæ, quæ in vola manus & pedum plantis oriuntur, in quibus minutissimum quoddam vermiculorum seu pediculorum genus sub cuticula latet.

SITIS est defectus humoris (salivæ nempe) ad irrigationem partium internarum, necessarii; quo phantasia sibi potum imaginatur in auxilium. Sitis etiam est ordinaria, quæ homini sano obtingit; vel præter ordinaria & nonnunquam depravata quæ ægris. Græcis δίψος Belg. Dorst. Germ. Durst. Gall. *soif*. Angl. Thirst.

SMILE est *scalpellum*, sive instrumentum chirurgicum, quod utrinque aciem habebat, & lineas utrasque, utrinque curvas; sed alteram concavam, alteram vero illi oppositam, gibbam. Cuspis autem acuta erat; diversi generis erant, aliud magnum, aliud parvum, aliud mediocre.

SMYRNA; idem quod *Myrrha*.

SODA, idem quod *Cephalalgia*.

SODA, idem quod *Ardor ventriculi*.

SODA, sunt cineres ex herba kali usti, quibus vitra conficiuntur.

SOL, quid sit notum. Sed à Chymicis sumitur pro auro: adeo ut Medicamenta solaria sint ex auro parata.

SOLEN, Chirurgis est instrumentum oblongum, intus cavum, in quod membrum fractum, crus aut femur, imponitur, aut continetur.

SOLEUS MUSCULUS, est latus & tibiæ fibulæque

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

læque ossis commissuræ posterius insertus robostissimus existit, suræque maximum constituit molis partem. Variam ab tendinum connexionem, varios fingit, ut Gastrocnemius, musculos. Belg. **De Sool spier.** Germ. **solen mauß.** Gall. *Muscle de Plante.* Angl. The Sole Brawne.

SOLUTIO CHYMICA, est operatio qua corpus quodcunque mistum in quinque sua principia, Spiritum nempe, Salem, Sulphur, Aquam & Terram, ex quibus omnia mista conflata sunt, recluditur. Belg. **Ontdoening der Schei-konst.** Germ. **Entbinding der Chymischer sachen.** Gall. & Angl. Solution.

SOLUTIO CONTINUI est, quæ partium cohærentiam & unitatem dissolvit: ut in vulneribus, ulceribus, fracturis &c. Belg. **Een scheiding des geheels.** Germ. **Entbindung eines theils.** Gall. *Solution de quelque partie.* Angl. Solution of the parts.

SOLUTIVE, idem quod *Laxantia.*

SOMNAMBULO, vide *Noctambulo.*

SOMNIFERA Græc. ὑπνωτικὰ, sunt, quæ sulphureis suis fætidis particulis, ex sulphure nempe & sale fixo constantibus) spiritus animales, profligant, extinguunt & eorum generationem aliquo modo impediunt, unde quies eorum & somnus concitatur.

SOMNUS, est pororum cerebri & nervorum considentia & anguslatio, à quiete spirituum animalium orta, qua sensus externi ab operationibus externis desistunt. Somnus dicitur *naturalis* vel *præternaturalis*, qui iterum divina vel diabolica, vocatur item *Sopor* & *quies.* Græc. ὕπνος Belg. **Slaap.** Germ. **Schlaff.** Gall. *Sommeil.* Angl. sleepe.

SOMNOLENTIA continua, est assidua in somnum procidentia & inclinatio; oritur, quod pori extremi corticalis substantiæ cerebri viscositate quadam obliterantur & clauduntur, ita ut liber transitus &

ge-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

generatio ſpiritibus animalibus denegatur.

SOPHRONESTERES, ſunt ſapientiæ dentes, vide *Dentes*.

SOPORALIÆ ARTERIÆ, idem quod *Carotides*.

SOPORIFERA, idem quod *Somnifera*.

SORA, idem quod *Eſſera*.

SORBETTUM, vulgo *Serbet*.

SORY, eſt mineralę, lapidoſius & vehementius compactum quam *Chalcitis* aut *Miſy*, ſed & craſſiſſimum, fricatum ſcintillas *Miſeos* emittens; *Chalcitis*, *Miſy* & *Sory* mineralia ſunt, inter ſe origine & viribus conjunctiſſima. Nimirum ex ſory fit chalcitis, ex hac Miſy. in ducatu Brunsvicienſi inveniuntur.

SPAGYRICA CALCINATIO, vide *Calcinatio Philoſophica*.

SPAGYRICA MEDICINA quam vocem nonnulli ἀπὸ τῆς σπᾶν & ἀγείρειν, à ſe gregando, & conjungendo, quod hèterogenea ſeparet, & homogenea iterum conjungat, deductam putant. idem quod *Hermetica Medicina*.

SPARADRAP, ſive *Sparadrapum*, eſt linteum utrinque unguento ſpiſſo vel emplaſtro tinctum, & hoc modo fit; poſt liquationem unguentorum vel emplaſtrorum, linteum penitus immergitur, quod tinctum extrahitur, extenditur & in uſum medicum aſſervatur.

SPARGANUM, vide Faſcia. ἀπὸ σπαργανόω faſciis ligo.

SPARGANOSIS, eſt mammarum, à nimia copia lactis, diſtenſio. ἀπὸ σπαργανόω faſciis diſtendo.

SPARSI MORBI, vide *Sporadici*.

SPASMA, idem quod *Spaſmus*.

SPASMODICA, ſunt medicamenta ſpaſmum pel-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

pellentia. Belgicè **Kramp en ſtuip-middelen.**

SPASMOLOGIA, eſt de contractione nervorum & tendinum enarratio. ex σπασμὸς contractio, & λέγω enarro. Belg. **Verhalinge der kramp.**

SPASMUS, & *Spaſma*, ut cum *Doctiſſ. Williſio* loquamur, denotat quemlibet motum convulſivum in genere: nam *Cardanus* affectus convulſivos dividit dupliciter, in Tetanum & ſpaſmum; per illum contractionem conſtantem, qua membrum rigidum & inflexile evadat; per hunc vero motus celeres & concussiones; quæ interjecta quiete, alternatim ceſſent redeantque, intelligit. Spaſmus fit cum acri dolore in artubus, crure, ſura, pede, &c. Spaſmus fit, qui aut momento uno aut altero, aut aliquot horis perſeverat; accidit vero ægris & iis qui utcumque ſani ſunt; in febribus, ſcorbuto, crapula, & ſæpe in ſommo: ac cui ſemel evenit, ei ſolet ſæpe contingere, ita ut ſomnus interrumpatur. Hujus ſpecies ſunt, ſpaſmus in vulneribus, ſpaſmus cynicus, Strabiſmus, riſus ſardonius &c. à σπάω contraho. B. **De kramp.** Germ. **Krampff.** Gall. *Spasme.* Angl. Crampe.

SPASMUS CYNICUS, ſive *canina convulſio*, eſt convulſio muſculorum oris. Hoc eſt, quando muſculi maxillares convelluntur, & os, naſus, oculus, atque adeò dimidii faciei pars in obliquum & in rugas torquetur, imo & irati canis effigiem repræſentant, ita ut qui correpti, efflare aërem, aut humorem expuere nequeant; ſaliva ex ore fluente. Belg. **Honds trekking.** Germ. **Hunds krampff.** Gall. *Convulſion de chien.* Angl. the doggs crampe.

SPATHA, eſt inſtrumentum oblongum, ex argento, chalybe, cupro aut ligno confectum: inferius latum, quo electuaria vel conſervæ, abſque manuum inquinatione commodè tractantur. Chirur-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

rurgis & Pharmacopæis, familiare. Belg. **Een ſpatel.** Germ. Spattel. Gall. *Un Spatule.* Angl. a Spatula.

SPATHOMELA, ſive ſpecillum latum, eſt inſtrumentum oblongum ex argento vel ferro, ligno, aut cupro confectum, quo Chirurgi & Pharmacopæi utuntur. dicitur & ſpatha. ex σπάθη ſpatha, & μήλη ſpecillum. Belg. **Een ſpatel.** Germ. Spattel. Gall. *Un Spatule.* Angl. a Spatule.

SPATILE, eſt ſpecies alvi lubricæ.

SPATULA vel *Spathula*, eſt inſtrumentum minori forma, quam *Spatha.*

SPECIES, ſeu *Pulvis*, dicuntur in officinis ſimplicia (ingredientia) pro compoſitis conficiendis coordinata. Sic dicuntur ſpecies theriacæ, i.e. ex quibus theriaca compilatur; ſic ſunt & ſpecies decoctorum uſualium. præ reliquis tamen hoc nomen ſibi vendicant pulveres nonnulli, tùm aromatici, tum cathartici. Forſan quia ordinati fuerint olim, ut inde conficerentur electuaria, morſuli vel rotulæ. ſic ſunt ſpecies aromatic. roſac. Species Diaturbith cum rhabarbaro, &c. Belg. **Poeder.** Germ. Pulver / ſtaub. Gall. *Poudre.* Angl. Powder.

SPECIFICA MEDICAMENTA, ſunt, quæ vi ſpecifica, hoc eſt appropriata morbos invadit, ut ſunt quæ dicuntur Hepatica, Splenica, cephalica & ſexcenta alia.

SPECILLUM, eſt inſtrumentum chirurgicum, Spithamæ longitudine, tenue ex argento, vel chalybe, ab una extremitate latum, rotundum & nonnihil incurvatum; ab altera vero rotundum nodulum habet; ſpecillis vulnerariis, vulnerum, fiſturarum que altitudo pertentatur. videtur eſſe diminutivum à *Specium*, quo uſus eſt *Pacuvius.* μήλη, τραυματικὴ μήλη *Galeno*, ἰχυρὴ *Hippocrat.* à tentando

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

do imperitum vulgus *Tentam* vocant. Belg. Een Tintel-yzer / tenten-yzerken / yzobet / wond-yzer / yzoef-yzer / sondeer. Germ. sucheysen / wundeisen / prusseisen. Gall. *Sondé*, *Esprouvette*. Angl. a Lancette.

SPECULUM LUCIDUM, idem quod *Septum Lucidum*.

SPECULUM OCULI, est *Aranea Tunica Oculi*.

SPECULUM MATRICIS, vide *Dilatatorium*.

SPECULUM ORIS, Matricis &c. vide *Dilatatorium*.

SPERMA, idem quod *Semen*.

SPERMA CETI, quid propriè sit, necdum constat. Alii Balænæ semen putant, & mari instar spumæ supernatans. Alii alicujus Ceti Macrocephali cerebrum, lixivio peculiari purificatum autumant. Alii aliud quid. Est substantia pinguedinosa, facile flammam suscipiens, optimâ est alba, adipis ferè odore. Belg. Walschot. Germ. Walroth. Gall. *Sperme de Baleine*. Angl. Parmacity, Seed of the Whale.

SPERMATICÆ PARTES: sunt venæ & arteriæ, sanguinem à testiculis abducentes & adducentes. *Item*, vasa seminis excretoria. *Item*, partes albidæ, quæ olim propter albedinem censebantur ex semine duntaxat generari, ut nervus, membrana, os, cartilago &c. Verum omnes partes ex semine successivè generantur, quia ex ovo, quod totius fœtus rudimentum continet, generantur: imo & omnes partes, quotquot habentur, si sanguis aliive succi eluantur, etiam albidæ apparent. Hinc omnibus illud nomen ex æquo competit. Ex Σπέρμα semen. Belg. Zaad-deelen. Germ. Samen theilen. Gall. *Les Parties Spermatique*. Angl. The Spermatick Parts.

SPERMATOCELE, impropriè ita dicitur, quia

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

non semen, sed vas seminis ejaculatorium corrugatum in Scrotum delabitur. ex σπέρμα semen, & κήλη tumor.

SPERNIOLA, seu *Sperniolum* vocatur *Sperma ranarum*; est enim mucilaginosa quædam substantia, aquis innatans. Belg. **Kikvorsch Schot.** Germ. Samen von Fröschen. Gall. *Semence de Grenouïlles.* Angl. Seed of Frogg's.

SPHACELODES, est sphacelo similis. ex Σφάκελος sphacelus, & εἶδος forma.

SPHACELUS, est Sideratio, sive sensus & vivificationis in quacunque parte extinctio. à σφάττω interficio. Græc. σφακελὸς, σφακελισμὸς, τελεία νέκρωσις. Belg. **Het Heet vuur.** Germ. Kalten-brandes. Gall. & Angl. Sphacele.

SPHAGITIDES, sunt venæ jugulares in collo, à Σφαγιάζομαι jugulo, macto.

SPHENOIDES, vide *Sphenois.*

SPHENOIS sive *Sphenoides*, vide *Cuneiforme os.*

SPHENOPHARYNGÆUS, est par musculorum, à sinu alæ internæ ossis cuneiformis ortum ducens, atque oblique deorsum inclinans, in œsophagi latera extenditur; gulam dilatat. ex σφὴν cuneus; & φάρυγξ œsophagi caput sive fauces. Belg. **Wiggebeens strotspier.**

SPHINCTER, est musculus constrictor. œsophagi, Ani, Vesicæ &c. à σφίγγω constringo. Belg. **sluitspier.** Germ. Schliefmauß. Gall. *Muscle Spinctere.* Angl. Contract Brawne.

SPHYGMICA, est pars Hygieinæ, agens de pulsibus. à σφύζω pulso.

SPHYGMUS sive *pulsus*, est motus fermentationis & ebullitionis sanguinis, à particulis spirituosis & fermentabilibus concitatus, ut mediante corde, sanguis

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

guis ex arteriis quaquaversum per totum corpus distribuatur, cui accedit fibrarum, arteriam una cum cæteris partibus componentium, contractio & remissio. à σφύζω pulso.

SPICA. *Spicæ* sunt summitates in longum deductæ, uti Spica lavendulæ, stæchados &c.

SPICA CELTICA, sive *Nardus Celtica*. Crescit in Liguria, Carinthia, Styria, in Alpibus Tyrolis, montibusque pyrenæis, ad spithami altitudinem: folia ferè salici similia habet, unde *Saliunca* forte dicitur, sed minora, erigit spicam, huc mittuntur folia cum radice fibrosa, aromaticum spirant odorem. Belg. **Celtische spicenard**: Germ. Celtischer Narden. Gall. *Du Nard Celtic*, *Aspic*. Angl: Celtick, Spikenard.

SPICA INDICA, vide *Nardus Indica*.

SPINA, vide *Acantha*.

SPINA DORSI, vide *Acantha*.

SPINA VENTOSA, Barbaris vocatur *Flatus*, seu *Ventus Spinæ*, & *Ventositas spinæ*. Est exulceratio, qua ossa; ab humore maligno, sine ullo periostei dolore, corrumpuntur & exeduntur, postea orto œdemate indolente, pars affecta exulceratur, unde non raro partis amputatio subsequitur. Vocatur & *Caries ossis*, *Teredo*, *Pædarthrocace*, vide suo loco. Belg. **Een Beenbyter/ Windboozn.** Germ. Beinfresser/ Beinfeule. Vide *Caries*.

SPINALIS MEDULLA, vide *Medulla Spinalis*.

SPINATI MUSCULI duo habentur in cervice, inter spinas totam cervicem occupant, suntque longi & ampli. Oriuntur à quinque spinis vertebrarum colli, septemque thoracis. In totam inferiorem spinæ secundæ vertebræ partem valide implantantur. Usus est, extendere vel in posteriora flectere, & obli-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

que movere. Belg. **Graatſpieren.** Germ. Stratige Mauß. Gall. & Angl. Muſcle Spinare.

SPIRITUS dicuntur triplices; *Animalis* in cerebro; *Vitalis* in corde; *Naturalis* in Hepate, dichotomiam amant, & dicuntur *Animales* in cerebro, ſed *Vitales* & *Naturales*, qui idem ſunt, in maſſa ſanguinea collocantur. Alii hunc numerum reſpuentes, unicum tantum agnoſcunt: & revera rem bene intuenti, unicus apparebit ſuccus cerebralis: cui notus eſt ſanguinis circuitus, etiam non ignarus ſit, per arterias carotides ſanguinem in cerebri corticalem ſubſtantiam vehi, quæ glandulosa eſt, & ab illis glandulis ſuccum tenuiſſimum ex ſanguine in medullarem ſeu fibroſam ſubſtantiam tranſcolari; qui latex tandem ad nervos penetrans totum corpus irradiat. Hinc ſatis liquet, unicum tantum eſſe ſpiritum, vel potius ſuccum *cerebralem*, qui & *nervoſus ſuccus* dicitur, ſpiritus enim dici non meretur. Ille ſuccus, qui jam in omnes partes influxerit, iterum per vaſa lymphatica in ductum thoracicum revehitur. Uſus iſtius ſucci eſt ſenſibus non tantum inſervire, ſed & actionibus, ſive motibus tam voluntariis, quam involuntariis, imo & nutritioni. Græc. πνεῦμα. Belg. **Geeſten.** vel **Herſenſap / ſenuwſap.** Germ. Geiſten. Gall. *Eſprits.* Angl. Spirits, Ghoſts.

SPIRITUS CHYMICI, ſunt liquores, qui deſtillando non tantum tenuiſſimi ſunt redditi, ſed & incorruptibiles & majoris efficaciæ. Sunt triplices, *Sulphurei*, *acidi* & *Salſi*. *Sulphurei* ſunt, qui facile flammam concipiunt, & conſtant ex particulis oleoſis, ut eſt ſpiritus vini, & omnes ſpiritus ardentes ex baccis ribium, fragorum, ſambuci &c. *Acidi* ſunt, qui conſtant ex particulis acidis & aqua, ut ſunt ſpiritus vitrioli, ſulphuris, ſalis &c. Qui veri ſpiritus non ſunt. *Salini* ſunt, qui ex ſale volatili & aqua con-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

constant, ut spiritus salis armoniaci, spir. urinæ, fuliginis &c. Alii sunt simplices, ut jam recensiti, alii *compositi sulphurei*, ut spir. aromatici, spiritus diuretici. *Acidi compositi*, ut Aqua fortis, spiritus nitri dulcis, aqua regia &c. *Salini compositi*, ut sal volatile oleosum, spir. salis armon. acidus &c. Belg. **Geesten.** Germ. **Geisten.** Gall. *Esprits.* Angl. Spirits, Ghosts.

SPLANCHNICA sunt Medicamenta, adversus morbos intestinorum. à σπλαγχνεύω exta in manus sumo.

SPLANCHNON, est viscus, sive pars organica, in magna cavitate contenta. Item, vide *Intestina.*

SPLEN, sive *Lien*, Græc. Σπλὴν, est infimi ventris viscus, à parte sinistra situm, post ventriculum, rubrum seu sanguinolentum quidem, sed & sæpe lividum, adeo ut obscure rubeat. Pars ventriculum spectans sima est, ubi & vasa sanguinea cum nervis & vasculis lymphaticis conspiciuntur. Ab altera parte gibba, & lumbis & diaphragmati, peritonæo adhærens. Interior substantia constat ex plurimis vesiculis seu sacculis, quibus glandulæ interspersæ sunt, qui vicem venarum gerunt, plantæ pedis non absimilis est, in vaccis & bobus bovinam linguam affabre refert. Usus est è sanguine lympham, segregare, eandemque in cisternam chyli ablegare: hinc lienes tam obscure rubent; nam sanguis, lympha sua orbatus, intensum colorem amittit. Hinc olim putarunt receptaculum esse humoris melancholici. Sive ut alii excrementorum salsorum & terrestrium, ut ibi mediantibus spiritibus animalibus volatilisentur, & sanguine denuo ad ulteriorem fermentationem inspirentur. Sed hoc verum non est, & si liveat, & atro sanguine turgeat, casu hoc factum aut à morbo & in-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

crassato sanguine puta. Belg. **De Milt**. Germ. Der Miltz. Gall. *La Rate* vel *Ratelle*. Angl. The Milte. *Lienes Morbidi*, valde obstructi & tumentes, etiam vocantur *Lienes*. Græc. à σπλάγχνον viscus, vel à σπάω λέων contraho valde. Belg. **Milt geswellen**. Germ. Miltz Kranckheit / Miltzsucht. Gall. *Mal de Rate*, Angl. a Disease in the Milt.

SPLENETICA, sunt Medicamenta, adversus splenum morbos. Belg. **Milt middelen**.

SPLENIA, *Plumaceoli*, seu *Plagulæ*, componuntur ex linteo ter, quater & quinquies duplicato, ita ut *Spleni* crassitie quadret, quæ vulneribus, ulceribus & fracturis imponitur. Sic à figura & crassitie lienis, dicta plumaceola antiquis, quia vulgo ex pluma inter duos pannos consuta constabant à splenis figura, splenia dicuntur. Item pulvilli, quod pulvinaris formam referant. Differunt ratione figuræ, longitudinis, latitudinis & crassitiei. Figura triplex est, pro positionis sc: eorundem modo. Quidam enim parti secundum longitudinem rectè, quidam oblique, quidam vero transverse imponuntur. & quidem nunc singuli, nunc plures; pro usu parti affectæ debito. ad deligationem firmandam, membra crassitudine inæqualia, aut partes graciles & concavas æquandas & explendas, ut tota deligatio æqualis evadat, partes item à fasciarum & vinculorum onere defendendas & saniem ichoresque exprimendos & imbibendos. Imponuntur interdum sicca vel liquore aliquo imbuuntur & madefiunt. Belg. **Plumesolen / Compressen / Wondlaussentje**. Germ. Plumesole / Tructruch Compress. Gall. *Plumesole*. Angl. Bolsters.

SPLENICA sunt, quæ validius attenuando, incidendo, & volatilizando, obstructionibus splenis corrigendis conducunt. Belgicè **Milt-middelen**.

SPLE-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

SPLENII MUSCULI seu Triangulares sunt, origine gemina, partim à quinque spinis vertebrarum colli inferiorum, partim à totidem apicibus vertebrarum thoracis superiorum prodeunt. atque obliquatis nonnihil fibris in occiput inseruntur; caput ad posteriora trahunt. sic à laterum figura nomen inditum est. Belg. **De spalt-spieren.** Germ. **Spalt-mauß.** Gall. *Muscle Splenetique.* Angl. The Splen brawn.

SPODIUM, est favilla eadem ac *Pompholyx* ob gravitatem in pavimentum decidens. Dicitur *Spodium Græcorum* ad differentiam *Spodii Arabum*, quod nihil aliud est, quam radix Alcannæ Combusta & Officinæ nostrates *Ustum Ebur* ejus loco substituunt. *Spodium Græcorum* uti specie à Pompholige non differt, ita & viribus inter se conveniunt. Gr. Σποδίον & Σποδός Lat. *Spodium Græcorum offic. Nil* vel *Nihili gryseum*; Belg. **Grauwe Tutia** / *Spodium.* Germ. **Grau nicht.** Gall. *Tutie grise.* Angl. Spodium, Grey Tutey.

SPONDYLUS seu *Vertebra*, *Verticillus*, sunt ossa triginta capiti subjecta, in medio excavata pro transitu medullæ spinalis, variis processibus, pro insertione musulorum, & foraminibus, pro vasorum & nervorum transitu, prædita. Septem collo; duodecim dorso, quinque lumbis, & sex ossi sacro tribuuntur. Connnectuntur per ginglymum. Gr. Σπόνδυλος, στροφεῖς, ἀστράγαλοι Hom. κύβοι Belg. **Werbelbeenen.** Germ. **Die gewerbbein des ruck graths.** Gall. *Spondile*, *vertebre.* Angl. Back bone, Chine bone.

SPONGIOSUM OS, idem quod *Cribriforme Os.*

SPONGOIDEA OSSA, vide *Cribriformia.*

SPORADICI MORBI sunt, qui specie differentes, plures homines simul uno tempore. & in una

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

regione infestant: item venarum propagines hinc inde palantes. à σπείρω sero. Belg. **Verſpreidende ſiekte.** Germ. **Verſpreitende kranckheit.** Gall. *Maladie Sporadique.* Angl. Sprinckling diſeaſe.

SPURII MORBI, ut febres ſpuriæ, pleuritis & angina ſpuria &c. ſunt qui ordinarium rythmum non abſolvunt. item *coſtæ* breves, dicuntur *ſpuriæ*. vide *nothæ coſtæ*.

SPUTUM eſt liquor ſaliva paulo craſſior, ab Amygdalis in palatum effuſus. Gr. πτύελον. Belg. **Spog/ Spouſel.** Germ. **Speichel/** Gall. *Crachat.* Angl. Spitle.

SQAMMOSA SUTURA, vide *Lepidoides.*

SQUILLA, bulbus eſt, ex Italia vel Hiſpania huc allatus, non procul à mari creſcens, Floribus ſubalbidis, ad ſulphureum colorem, quantum memini, nonnihil vergentibus. Exinde componuntur trochiſci pro theriaca, & acetum ſcilliticum. dicitur & *Scilla* & *cæpa marina.* Belg. **Zee ajuin.** Germ. **Meerzwibel.** Gall. *Scipoulle, Sqille,* & *Stipoulle.* Angl. Sea-onion.

SQUINANTHIA, barbaro vocabulo, dicitur Angina. vide *Angina.*

SRINT, morbi apud Hungaros familiaris nomen, quo omnis tumor in ore, gutture vel ano inflammatorius indigitatur.

STACTE, ſive gutta, à στάζω ſtilla. ſunt guttæ alicujus gummi ut ſtyracis, myrrhæ &c.

STAGMA, ſunt latices, qui deſtillationi exponuntur. à στάζω ſtillo.

STALAGMA, eſt id quod à Stagmate deſtillatum eſt. à στάζω ſtillo.

STALTICA, idem quod *Sarcotica.*

STAPES; vide *Incus.*

STAPHYLE, idem quod *Cion.*

STA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

STAPHYLEPARTES, est instrumentum chirurgicum, quo uvula laxior elevatur & attollitur. dicitur & σταφυλάγρα. Belg. **Een huig-ligter.** Germ. **Zäffleins-zang.** Gall. *Pincette pour la luette.* Angl. The roof pincer.

STAPHYLOMA, est oculi vitium, quando cornea rupta, & tunica uvea ei subjecta, acini instar excidit à σταφὶς uva, latinis *uvatio.*

STATER, est nomen ponderis unciam semis pendentis.

STATUS MORBI, vide *Acme.*

STEATOCELE, est tumor scroti sebaceus. ex στέαρ sebum, & κήλη tumor. Belg. **Kloot-saks-spek-geswel.**

STEATOMA est tumor propria tunica contentus, originem trahens à materia sebo simili, ejusdem ubique coloris, mollis, ab exiguo principio augmentum paulatim sumens, digitis difficulter cedens, at iis remotis facile ad primam magnitudinem rediens. ex στέαρ sebum. Belg. **Een spek-geswel.** Germ. **Speck-geschwulst.** Gall. *Steatome* Angl. Suet swelling.

STEGNOSIS, est pororum constrictio & constipatio. à στέγω constipo.

STEGNOTICA, idem quod *Astringentia.*

STERCUS est excrementum crassum, ab alimentis residuum, bile permixtum, & nutrioni inutile, quod per intestinum rectum & anum excernitur. vocatur item Excrementum alvi, Alvus, Merda, Horat. Σκὼρ, κόπρος ἀποπάτημα, ἀπόδευσις, πύραθος *Nicandro*, σπατίλη *Aristoph.* πάος, σκύβαλον, ἀφόδιον γαστρὸς *Nicandr.* ἀπόδευμα, διαχώρημα Belgicè **Stront / drek / uitdijgzel.** Germ. **Koth / dreck.** Gall. *Estron, merde, fiante.* Angl. Dung, Turd, excrement.

STERILITAS, idem quod *Agonia.*

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

STERNOHYOIDES, est musculorum par ossis hyoidis, quod recto ductu deorsum movet, à supremo sterno exterius profectum, in basin ossis hyoidis ascendit. à στέρνον pectus; & ὑοειδὲς os Hyoidis. Belg. **Tongbeens borst-spieren.** Germ. **Brust-blats mauß.** Gall. *Muscle de l'os de la poitrine.* Angl. The breast bones Brawn.

STERNOIDEI MUSCULI, idem quod *Triangulares.*

STERNOTHYROIDES, est par musculorum cartilaginis scutiformis, eamque deorsum trahens, à superiore atque interna sterni parte profectum, inferiori scutiformis cartilaginis lateri inseritur. ex στέρνον pectus; & θυρεοειδὲς scutiformis. Belgic. **Schild-wijze-krake-beens borst-spieren.**

STERNUM, est os quod in anteriore thoracis parte costis incumbit & insternitur unde *Sternum* dici putant; constat nunc ex tribus nunc ex quatuor ossibus, in adultis sæpe in unum solidum os facescit: inferius ei cartilago ensiformis adhæret. Belg. **Het borst-been.** Germ. **Brust-bein.** Gall. *L'os de la Poitrine.* Angl. Breast plate. The breast bone.

STERNUTAMENTUM, idem quod *Sternutatorium.* Vide *Ptarmica.*

STERNUTATIO, Gr. Πταρμὸς à πτάλλω sternuto. Est fortis ac subita aëris efflatio per nares potius quam per os: sed ita, ut in altum sublatis visceribus abdominis, imo altius quam solent, tum etiam & his & pulmonibus fortius constrictis, valida ac subita inspiratio subsequatur cum forti pæne totius corporis concussione, atque ita fit sternutatio, quæ raro una vice, plerumque bis vel pluries successive contingit, sed cum sæpius repetit, admodum molesta est non modo naribus, à quarum vellicatione incipit, sed toti corpori & maximè ventri ex illa concussione, aliquan-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

aliquando cum tussi illis morbis reperitur. Sunt etiam sani, nares humidas habentes, qui sæpius de die sternutant. Sic à sternutatoriis frequens est sternutatio. Belg. **Nieſinge.** Germ. **Nieſſung.** Gall. *Eternuement.* Angl. Neezung.

STERNUTATORIUM, *Sternutamentum* Cic. Græcis πταρμικὸν est medicamentum quod naribus inditum, tunicas cerebri in motus convulsivos concitando, per sternutationem caput expurgat. Belgicè, **Nies-poeder.** Germ. Nies-pulver. Gall. *Sternutatoire.* Angl. Sneesing Powder.

STERTOR, Græc. Πόγχος à πέγχω sterto, est sonus insolitus, qui inter respirandum auditur, maximè vexat quosdam moribundos, cum, viribus detritis, loquela abolita est. Sed etiam multi inter somniandum stertunt; sic ut alios secum dormientes excitent, iisque molesti sint. In Asthmate vero Apoplexia & Epilepsia frequens est stertor. Sed Asthma nunquam sine stertore, aut si gradus minor sit, sine sibilo, sive sonitu paulo arctiore respirationem difficilem facit: cum tussi denique etiam. stertor sæpe auditur, & tum Asthmatis initium; & in tussi etiam sonus auditur, qui tamen non est stertor. Belg. **Ronking/ſnorking.** Germ. Schnarchen. Gall. *Ronflemens.* Angl. Snooring, Snorting.

STIBIUM, quod & *Stibi* & *Stimmi*, Græcis στίμμι idem quod *Antimonium.*

STIGMA, est cicatrix unde cutis deformatur. à στίζω pungo. Belg. **Een lijk-teiken/ een lid-teiken/ Brandmerk.** Germ. Malzeichen/brandmahl. Gall. *signe* vel *marque de playe.* Angl. a skarr, gash, marke.

STILLICIDIUM SUPRA PARTEM, vide *Embroche.*

STILLICIDIUM URINÆ, idem quod *Stranguria.*

STI-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

STIPES, est pars plantæ inter radicem & ramos, idemque quod caulis.

STIPULÆ, cunt folia culmum ambientia.

STOMA, Os, seu cavitas, linguâ, dentibus, palato &c. præditum. Item, oscula vasorum dehiscentia, dicuntur *Stomata* & *Ora*. Belg. **mondekens**, Germ. **Mundlein**.

STOMACACIA, idem quod *Stomace*, & *Scelotyrbe*.

STOMACE, est Scorbuti symptoma, illud ob oris malè olentis & putridi vitium dicitur.

STOMACHICA, sunt medicamenta, adversus stomachi morbos. Belg. **Maagmiddelen**.

STOMACHUS, quandoque sumitur pro toto stomacho, verum strictè refertur ad sinistrum ventriculi orificium, cibis recipiendis destinatum, & plurimis nervis ex ramo paris vagi & intercostalis intertextum, ex στόμα os; & χέω fundo: vel à στόμα os; & ἄγχω coarcto: aliis à στενὸς & μακρὸς, angustus & longus. Belg. **De linker mond des maags**. Germ. **Der magen lincker mund**. Gall. *l'Estomac*. Angl. The left orifice of the ventricule.

STORAX, vide *Styrax*.

STRABILISMUS, idem quod *Strabismus*.

STRABISMUS, seu *Strabilismus* & *Strabositas*, est oculi spasmus, quo pupilla versus nares, vel tempora, vel frontem, vel genas trahitur: ita ut objecta cerni nequeant è directo; sed in contrarium flexo oculo. Est verò hic spasmus plerumque perpetuus, vel in uno tantum, vel in utroque oculo, atque iis versus unam partem, vel altero versus contrarium, contortis. Hinc evenit, quod objecta dupliciter repræsentantur. Causa non tantum à spasmo, sed à relaxatione, paralysi, nimia, mus-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

musculorum oculos moventium longitudine, aut brevitate &c. à στρέβλω sum oculis distortis. Belg. **Scheel-oog / dubbelt gesigt.** Germ. **Schillecht / schnäug.** Gall. *Louche*, *bigle*. Angl. askew, asquint.

STRABOSITAS, idem quod *Strabismus*.

STRANGURIA, sive *urinæ Stillicidium*, est quando urina, guttatim cum dolore stillat cui adest indesinens mingendi conatus. fit autem vel ex potu, &, ut passim creditur diverso, una vice hausto vel gonorrhœa, in dysuria, vesicæ calculo, &c. ex στράξ gutta, & οὖρον urina. Belg. **Dzoppelpis / de houde pis.** Germ. **Der harn wind.** Gall. *Difficulte d'uriner*, *retention d'urine*. Angl. a drop of pisse.

STRATIFICATIO, est corrosio per pulveres corrosivos; fit cum crucibulum, metallo laminato & pulveribus corrosivis replentur, faciendo S. S. S. hoc est ponendo aliquid de pulvere corrosivo in crucibulum, & huic supersternendo tenuem laminam corporis metallici, & sic pergendo, donec vas referciatur postea ponuntur carbones per circuitum, vel datur ignis reverberii paulatim augendo, ut res postulat.

STRATUM SUPRA STRATUM, vide *stratificatio*.

STRICTOR seu *Constrictor*, idem quod *Sphincter*.

STRUMA, idem quod *Scrophula*.

STRYPHNA, vide *Astringentia*.

STUPEFACIENTIA, idem quod *Narcotica*.

STUPHA seu *Stupa*, est linteum liquori intinctum & parti dolenti admotum. idem quoque quod *Laconicum balneum* vel *Sudatorium* aut *Vaporarium*.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

STUPOR, est id quod sensum tactus tollit; ut obstructio nervorum in Paralysi. Vel quando quis ex casu, lapsu aut alia plaga in caput stupet, & talis stupor vocatur Græcis ἔκπληξις. Idem fit in *Hæmodia dentium*. Vel quando pes, brachium, postque musculo premendo & incumbendo dicuntur dormire, & quando remittuntur punctionis sensum subsequitur. Belgic. **Doof-geboelig / een slapend geboel.** Germ. Schlafferigkeit der theilen. Gall. *Stupidite*. Angl. Numness.

STUPPA vel STUPA, vide *Stupha*.

STYLOCERATOHYOIDES, sunt musculi ossis Hyoidis oblique sursum trahentes, oriuntur à Styliformis appendice externo, qui in os Hyoidis cornuæ porrigiuntur. ex στύλος stylus, & κεραθοειδὴς cornuformis. B. **pziem-wijse tong-beens hoozn-spieren.**

STYLOGLOSSUM, est par musculorum linguam attollens, à styliformi appendice natum, quod circa linguæ medium inseritur. ex στύλος stylus; & γλῶσσα lingua. B. **pziem-wijse tong-spieren.**

STYLOHYOIDES, idem quod *Styloceratohyoides*.

STYLOIDES, sunt processus ossium styliformes posterius, basi ipsius cranii infixi. ex στύλος stylus, & εἶδος forma.

STYLOPHARYNGÆUS, est par musculorum gulam dilatans; ab appendice styliformi descendens, in gulæ latera exporrigitur. ex στύλος stylus, & φάρυγξ gula. Belg. **Des pziemwijzigen Nagchen-spier.**

STYMMA, est spissamentum seu crassamentum rerum (florum, rerumque aliarum) quod remanet post macerationem & expressionem oleorum.

STYPTICA, idem quod *Astringentia*. à στύφω astringo.

STY-

STYRAX, sive *Storax*, est *siccus* & *liquidus*. siccus dicitur *Calamita*, à cannarum calamis sic dicta, in quibus olim ex Pamphilia apportabatur. Est gummi alicujus arboris betulæ vel Cydonio non absimile. Florem profert album; fert quoque nuces fere uti *Staphylodendrum*, sed rotundiores. Ex cortice stillat illud gummi seu resina, quæ concrescens odoris est suavissimi. Fertur ad nos non in cannis, ut olim, sed in globulos concretus. Venit ex Syria, Silicia, Pamphilia &c. Debet esse pinguis lentus, fragmentis albicantibus ruffescens, vel flavus, odore perseveranti, qui dum mollitur, melleum liquorem reddit, *Styrax* porro *Liquidus*, instar Terebintinæ spissus est & graveolens. Unde veniat necdum ita planum: quidam putant esse factitium quid, alii quod ex fructibus & corticibus ejusdem arboris exprimatur: Alii esse Myrrhæ stacten. Στύραξ dicitur tela seu canna, in quibus olim solebat colligi & conservari.

SUBACTIO, est, quando res quædan manibus tractatur; & dicitur de mistione & emolitione Emplastrorum ceræ & similium massarum, manibus vel in mortario cum pistillo facta. Belg. t'Onderbrenging. Germ. Underbringung. Gall. & Angl. Subaction.

SUBCARTILAGINEUM, idem quod *Hypochondrium*.

SUBCLAVIA VASA, sunt venæ & arteriæ quæ sub clavicula transeunt. Belg. Ondersleutelbeens Vaten. Germ. Underschlüsselbeins gefassen. Gall. *Vaisseaux Souclaviculaires*. Angl. The Vessels under the Channel bone.

SUBCLAVIUS MUSCULUS, ita dictus, quod sub clavicula situs sit, spacium replet inter claviculam & primam costam. Oritur carnosus à parte interiore & inferiore claviculæ: inseritur carnosus in partem

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tem ſuperiorem primæ coſtæ, quam ſurſum & extrorſum trahit. Belg. **De Onderſleutelbeens ſpier.** Germ. **Underſchüſſelbeins Mauß.** Gall. *Muſcle ſoucla-viculaire.* Angl. The under Brawne of the Channel Bone.

SUBLIMAMENTUM, idem quod *Enæorema.*

SUBETH *Avicennæ*, idem quod *Coma.*

SUBLIMATIO, eſt ſicca ſubtiliorum partium per ignem in ſublime elevatarum, & vaſi adhærentium, extractio. Uti ſunt Mercurius dulcis &c. ſignificat quoque exaltationem alicujus rei, quando à debiliori ſtatu res in ſtatum majorum virium elevatur. Belg. **Opheffinge / verheffinge.** Germ. **Erhöhung.** Gall. & Angl. *Sublimation.*

SUBLIMATUM, eſt res elevata per ignem, uti flores ſulphuris &c. Belg. **Sublimaat / bloem / opheveling.** Germ. ſublimat. Gall. & Angl. *Sublimate.*

SUBLIMIS MUSCULUS, idem quod *Perforatus.*

SUBLUXATIO, ſive elongatio; eſt quando os paululum tantum promovetur à ſinu: vel eſt oſſis alicujus de loco ſuo aliqualis dimotio. Belgice **Verwringing.** Germ. **Verrenkung.** Gall. & Angl. *Subluxation.*

SUBSCAPULARIS MUSCULUS, vide *Infraſcapularis.*

SUBSIDENTIA, idem quod *Hypoſtaſis*, & *Sedimentum.*

SUBTILIATIO, Chymicis dicitur diſſolutio, qua partes craſſiores à ſubtilioribus ſeparantur. Illa eſt quando corpora brevi temporis ſpatio diſſolvuntur. Eſtque iterum duplex, *elevatio* vel *deſcenſio.* Hæc dicitur, quæ tempore longiore res diſſolvit. Eſtque *exaltatio* & *digeſtio.*

SUB-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

SUBVOLA, idem quod *Hypothenar.*

SUCCAGO vide *Apochyliſma.*

SUCCIDUS, idem quod *Oeſypus.*

SUCCINUM, à quibuſdam inter mineralia recenſetur; alii tamen illud pro terebinthina habent, quæ æſtivo tempore ex arboribus (quæ juxta aquas creſcunt, in aquam, & ex ejuſmodi ſortis arboribus, in terram, quæ certis temporibus, maris nempe fluxu & refluxu aqua marina, obducitur) deſtillat: poſtea hinc & inde aquæ ſuperficiei innatans, vel potius fundum petens, in ſuccinum mutatur. Colore differunt, habetur enim *Album*, *Flavum* ſive *Phalernum*, *Citrinum* ſive *Cereum* & *nigrum*, quod omnium vilius eſt, ſed album præ omnibus eſt præferenda. Dum adhuc liquidum eſt, varia animalcula involvuntur, uti muſcæ, culices, araneæ, feſtucæ &c. uti inter rariora mea videre eſt. Chymica Analyſis docet, *Succinum* ex multo oleo, pauca aciditate, & magna ſalis volatilis parte conſtare, illud oleum & ſal volatile, optima ſunt medicamenta; ſed ipſum ſuccinum crudum tanti non eſt æſtimandum. Dicitur *Ambra*, *Electrum*, *Chryſolectrum*, *Carabe*, *Gleſſum*, (*Gentarum* Pruſſorum, *Smalternium* Scytharum, *Sacul* Ægyptiorum putatur) Paracelſo. Belg. **Amber / Barnſteen / emmer.** Germ. **Agſtein / Bernſtein / Gentar.** Gall. *Ambre.* Angl. Amber.

SUCCEDANEUM, idem quod *Antiballomenon.*

SUCCENTURIATI RENES, vide *Capſulæ atrabilares.*

SUCCOLATA, vide *Chocolata.*

SUCCOTRINA ALOE, dicitur quibuſdam quaſi conſtans ex ſucco citrina, quia pulverem præbet crocei coloris: vel denominatio venit ab inſula *Soccotra* ubi copiosè creſcit.

SUCCUBUS, eſt *incubus* mulieribus nocte adve-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

niens, putantes cum incubo rem veneream habere. Idem quod *Epialtes*, vide *Ephialtes*.

Succus, succi in officinis vocantur expressi liquores, seu expressæ essentiæ ex radicibus, foliis, floribus, fructibus &c. Belg. Sap. Germ. Säffte. Gall. *Suc*, *jus*. Angl. Juice.

Succus Cerebralis, vide *spiritus*.

Succus Nervosus, vide *spiritus*.

Succus Pancreaticus, vide in *Callicreas* & *Ductus pancreaticus*.

Succus Nutritius, idem quod *Chylus*.

Sudamina, Græcis ἱδρῶα, sunt exanthemata in summa cute corporis hærentia, granis milii simillima, quæ ἑλκώδως cutem exasperant. à *Plinio* papulæ sudorum appellantur. affectus familiaris est pueris & juvenibus, præsertim temperamento calidioribus, qui æstatis tempore nimis moventur & exercentur, in collo, scapulis, pectore, brachiis, & femoribus, frequentius tamen circa pudenda & anum accidens. Belg. Zweet-zweertjes. Vide *Hydroa*.

Sudationes, idem quod *Sudamina*.

Sudor, est humor aquosus, ex plurima aqua, mediocri sulphure & sale constans, caloris & fermentationis ope, interdum quoque & sanguinis debilitate, per cutis poros sive glandulas aut tubulos lymphaticos, expulsus, & à frigore externo condensatus, qui in guttas colligitur. Istum humorem, cutis glandulæ, si calor fuerit paulo intensior, à sanguine separant, qui deinde per lymphica vasa, & tubulos foras erumpit. Græcis ἱδρὼς & ὑδρὼς. B. Zweet. Germ. Der schweyß. Gall. *Sueur*. Angl. sweat.

Sudor Anglicus, sive *Hydronosos*, & *Hydropyretos*. In Anglia febris est species, qua quis unico die liberatur vel moritur, vagabunda est, & contagiosa, finitur ut plurimum per sudorem, un-

de

de & febrem etiam *ſudorem* appellant incolæ. Quibus per ſudorem ſolvitur, ferè omnes evadunt, ſin minus, maxima pars perit. B. Sweet-hoorts. Germ. Schweyß fieber. Gallic. *Fievre ſuante*. Anglic. The ſweating feaver.

SUDORIFERA, vide *Hidrotica*.

SUFFÈRSURÆ, dicuntur exanthemata, vel puſtulæ, quæ pueris ex calore ſolent evenire, interdum ſicciores, interdum humidiores.

SUFFIMENTUM, idem quod *Suffitus*.

SUFFITUS, eſt pulvis craſſiuſculus, ex plurimis odoriferis paratus, qui ſuper carbones vivos injectus, non ingratum odorem & fumum à ſe diffundit. vocatur & ſuffimentum *Plin.* ſuffitio *ibidem*, ſuffimen *Ovidio*. Græcis θυεῖαμα, θυεῖασις. Belgic. rooking. Germ. Ein beräuchung. Gall. *Parfumement*. Angl. A Perfuminge, Fumigation.

SUFFOCATIO HYPOCHONDRIACA, vide *Hyſterica Paſſio*.

SUFFOCATIO HYSTERICA, vide *Hyſterica Paſſio*.

SUFFOCATIO UTERINA, vide *Hyſterica Paſſio*.

SUFFUMIGABULUM, eſt inſtrumentum, quo utimur in ſuffimentis accendendis. B. Een rook-tuig. Germ. Räuch-zuyg. Gall. *Encenſoir*. Angl. A Cenſor, ſmoaking veſſel.

SUFFUMIGIUM; vide *Suffitus*.

SUFFUSIO, vide *Hypochyma* & *Cataracta*.

SUGILLATA, vide *Enchymoma*.

SUGILLATIO, vide *Enchymoma*.

SULPHUR eſt reſina ſive terræ pinguedo vitriolica aciditate gravida. *Nativum* ſeu *vivum* proſtat in officinis & *Factitium*. *Nativum* ex terra effoditur, purum, ſolidum, interdum ſciſſile & ignis expers. Habetur

betur & *ſolare Americanum pellucidum*, quam ſpeciem inter alia ſulphura reſervo. *Factitium* vel ex vivo ſulphure impuriori vi ignis educitur, vel ex aquis ſulphureis excoquitur. *Sulphur caballinum*, fæces ſunt è coctione ſulphuris vivi impurioris relictæ & in urceos admixtis nonnunquam ſqammis martis transfuſæ. Adhæreſcunt quoque interdum quædam ſtiriæ ſulphureæ camino, ubi vitriolum ex ſua vena excoquitur, quæ nihil aliud ſunt, quam ſulphuris flores ex vitriolo dum excoquitur, elevati. Horum copiam exhibet Suecia ſat magnam. Exhibet chymia & artificialia ſulphura, ex Antimonio, cinnabare &c. ſulphur ſtillatitium, nitidiſſimè figuratum, & puriſſimum, inter *κειμήλια* mea reſervo. Eligatur colore optimè flaveſcens, facile inflammabile, luculenter ardens, fumumque magis cæruleum halans. Græcis θεῖον. Arab. *Cibut*, *Chybut*, *Crybtit*, *Rabric*, *Albuſao*. Chym. *Akiboth*, *Ahuſal*, *An*, *Anerit*, *Anerick*, *Alnerick*, *Kibrith*, *Kaprili*, *Lamare*, *Tifaſum*, *Tin*, *Uſifur*. Belg. **Swavel / Solpher.** Germ. ſchwevel. Gall. *ſoufre*. Anglic. Brimſtone, ſulphur. Omnia quoque olea, reſinæ, Adipes & pinguedines Chymicis ſub nomine ſulphuris veniunt, ſive ex vegetabilibus, ſive ex animalibus; imo omne, quidquid eſt inflammabile ſulphur habent. Sulphur proprie conſtat ex particulis ramoſis, facile aliis adhærentibus.

SUMACH, idem quod *Rhus*.

SUMMITATES, ſunt cacuminula herbarum, *Summitates* dictæ, & dicuntur de herbis foliorum minutiorum. ut abſinthii, centaurii &c. Belgic. **De opperſte topjes.** Germ. **Dolder / wadel.** Gall. *Le ſommet*. Angl. Crowne.

SUPERBUS MUSCULUS, eſt is qui oculum attolit, ſuperius locatus: oritur juxta foramen ubi nervus

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

vus opticus oculi orbitam intrat, venter ei carnosus est & teres: finis tendo tenuissimus est ad corneam porrectus. Belgic. **De hovaardige spier.** German. Hoffertige mauß. Gallic. *Muscle Orgueilleuse.* Anglic. High minded brawne.

SUPERCILIUM, dicitur quod *super cilium* sit. Græc. Ἐπισκύνιον & ὀφρὺς. *Supercilia* dicuntur pili in frontis fine supra oculos, excipientes quæ à capite defluunt, ne in oculos delabantur. Belg. **Wijnbrauwe.** Germ. quid **Die augbrawen.** Gall. *Les sourcils.* Angl. An eye browe. Partes ad sinuum orbem instar labrorum circa ossa prominentes, & sinus cavitatem augentes, *supercilia* quoque dicuntur & *Labra.*

SUPERFOETATIO, est cum post conceptum foetum, ex congressu iterum novus concipiatur, cujus exempla apud *Senertum* aliosque prostant. Belg. **Over bevrugting.** Germ. **Über empfangung.** Gall. *Superfetation.* Angl. Idem.

SUPERGEMINALIS, idem quod *Epididymis.*

SUPERHUMERALIS, idem quod *Epomis.*

SUPERIMPRÆGNATIO, idem quod *Superfætatio.*

SUPERLIGAMEN, idem quod *Epidesmus.*

SUPERLIGULA, idem quod *Epiglottis.*

SUPERPURGATIO, vide *Hypercatharsis.*

SUPERSCAPULARIS SUPERIOR, idem quod *Supraspinatus.*

SUPERSCAPULARIS INFERIOR, idem quod *Infraspinatus.*

SUPINATOR MUSCULUS est duplex amboque movent radium. Primus est *Supinator longus*, ab extremo humeri ossis tuberculo, ad radii apicem ten-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

dine membranaceo, funiculoso ac valido descendit ad inferiorem. Alter *brevis* est *supinator*, ab externo brachii processu emergens, circa radii medium tendineus ut supra, desinit. Hi ambo radium extrorsum movent. Belgicè **De achteromkeerende Spieren.**

SUPPLANTALIA sive *Hypopedia*, sunt Medicamenta externa, quæ in formam cataplasmatis pedibus alligantur: componuntur ut plurimum, ex fermento acido, sinapi, raphano silvestri, sale, sapone, pulvere pyrio &c. Belg. **Voetpappen**. Germ. Fußpapp. Gall. *Supplantale*. Angl. Feet pultise.

SUPPOSITORIUM, dicitur & *glans* & *balanus*, est Medicamentum rotundum, longitudine digiti medii in adultis: in pueris digiti minimi aut paulo minus ex melle, sale, & speciebus purgantibus, ut plurimum confectum; quod ano inseritur. Belgicè **Een Zetpil.** Germ. Zapfflin. Gall. *Suppositoire*. Angl. Suppositorie.

SUPPRESSIO MENSIUM. est quando mulierum mensium expurgatio cessat, sive à morbo, sive ab imprægnatione aut lactatione. Belg. **Ophouding van de Vrouwe suivering.** Germ. stillstand der Frauwen-Fluß. Gall. *Suppression de Mois*. Angl. a Stopping of Menstruall fluxe.

SUPRESSIO URINÆ, idem quod *Ischuria*.

SUPPRESSIONIS IGNIS, est ignis supra arenam.

SUPPURANTIA, sunt ea quæ abscessum maturant. Belg. **rijpende middelen.**

SUPPURATIO, vide *Abscessus*.

SUPRASCAPULARIS, idem quod *Infraspinatus*.

SUPRASPINATUS MUSCULUS, sive *supercapularis superior*, aliis *Rotundus minor*, supra axillam car-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

carnosus & oblongus implet cavitatem inter costam scapulæ superiorem, & ejusdem spinam, è qua nascitur. Inseritur vero tendine lato & valido cervici humeri ad articuli ligamentum, articulum primum supervectus. Brachium ad exteriora circumagere retrorsum videtur.

SURA, est posterior, intra genu & pedem infimum, maxime carnosa & extuberans, pars. Græc. γαστροκνημία. Belg. De Bzape / de huit. Germ. Die Waden. Gall. *Le Gras de la jambe.* Angl. The Calfe vel Brawne of the legge. Item *os* significat *fibulæ*, vide *fibulæ os.*

SURCULUS est, quod ex ramis simplex oritur, estque velut germen quoddam ex ipso trunco vel caudice productum.

SURDITAS, idem quod *Cophosis.*

SUSPIRIUM, est cum magno nixu respiratio fit rursumque cum sonitu efflatur susceptus aër. Hoc evenit tristibus & in iis, qui sæpe contristantur, in consuetudinem transeunt, ut etiam inscii, & sine tristitia suspirent in morbo quoque Melancholico; in Cachexia, in debili valetudine, & maximè cum quis ab animi deliquio revertitur: fœminæ quoque magis suspiriis afficiuntur quam viri. Gr. Σλοναγμὸς & Σλοναχνὴ. Belg. Sugting. Germ. seufftzung. Gall. *Soupirement.* Angl. Sighe.

SUSURRUS, idem quid *Tinnitus.*

SUTORIUM ATRAMENTUM, idem quod *Vitriolum.*

SUTURA ossium, est connexionis species, imitans compagem duarum serrarum, vel vestium ex plurimis pannis laceris compositionem. in cranio futuræ sunt coronalis, Sagittalis, Lambdoides & Mendosa. Commissuræ cranii item vocantur. Græc. ῥάφαι, συμβολαὶ, γεφυραὶ. Belg. Een Naad.

Germ.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Germ. Fuge/Naad. Gall. *Suture, jointure.* Angl. Suture.

SUTURA, est connexio labiorum vulneris aut aliarum partium mollium, quæ duplex est; *Actualis*, quæ fit acu triangulari, cannula & filo cerato. Sutura autem hoc modo fit: in medio vulneris acu duplex filum trahente, si vulnus sit magnum, vulneris labia transfiguntur, & facto nodo filum paulo supra nodum resecatur. deinde in mediis utrinque spatiis alii punctus simplici filo fiunt, & facto nodo similiter filum abscinditur, idque continuandum donec labia vulneris rectè consuta sint. quæ sutura interscissa vocatur, quod post singulos punctus facto nodo filum abscinditur; prospiciendum ne nimis rara nec nimis crebra fiat, monendum, suturas ita faciendas esse, ne ore ipsæ extorto se contingant, ut si quid intus humoris concreverit, sit, qua emaneat. unde Chirurgi turundas vel penicilla unguentis illita, immittere solent. Est & alius suturæ modus, qui prorsus ea ratione perficitur, qua pelliones pelles consuere solent, vulneratis intestinis & venis & arteriis dissectis accommodatus. Aliam describit *Celsus* quæ fit duabus acubus. & *potentialis*, sive emplastro firmiter conglutinante. quæ vocatur sutura per glutinum est in hac apparatus talis. lintea comparantur valida, æqualia, mollia, quadrangularis, triangularis, vel alterius figuræ, prout vulneris situs & membri, cui applicari debent, constitutio requirit, quæ in parte, qua vulnus respiciunt, complicentur vel suantur subtiliter, & fila per latitudinem eorum aliquoties trajiciantur, linteis istis annectuntur ansulæ è filo duplicato vel multiplicato & conforta cera oblito, ea Distantia, quam suturæ habere solent, aut etiam minore linteis istis inducatur glutinum, ex medicamentis astringentibus & viscosis compositum, qualia sunt *Albumen ovi*, *bolus arm. thus*, *mastix*, *sarcocolla*, *farina volatilis*, *gypsum*, *tra-*

tragacantha, *gunimi*, *resina pinguis &c.* Sutura hæc, circa corpora aut vulnera tenera adhibentur, quæ acum non ferunt. Belg. **Een Hegting.** Germ. Fuge naat. Gall. *Connexion*, *Conjunction*, *Suture*. Angl. Suture.

SYCOMA, idem quod *Sycosis*.

SYCOSIS, *Sycoma Marisca*, seu *Ficus*, est carnis excrescentia circa anum à ficus similitudine appellata. Est etiam ulcus, quod à fici similitudine Συκωσις à Græcis nominatur, quia caro in eo excrescit: & id quidem generale est. Sub eo vero duæ species sunt. Altera ulcus durum & rotundum est: altera humidum & æquale. Ex duro exiguum quiddam & glutinosum exit: ex humido plus & mali odoris. Fit utrumque in iis partibus, quæ pilis conteguntur: sed, id quod callosum & rotundum est, maxime in barba; id vero quod humidum, præcipue in capillo. à συκὴ ficus. Belg. **Een Vijggeswel.** Germ. **feig warzen.** Gall. *Condylome*. Angl. Fig tumour.

SYDERATIO, vide *Apoplexia*.

SYMBEBEGOTA, sunt accidentia sanis contingentia: nam Symptomata ægris obvenire dicuntur. à συμβάλλω accido.

SYMMETRIA, est bona temperies, sive pars sanitatis, in conveniente qualitatum constitutione consistens. ex σὺν cum, & μέτρον. Belg. **Een Gematigtheid.** Germ. **Mässigkeit.** Gall. *Temperament*. Angl. Temperance, Temper.

SYMPASMA, idem quod *Catapasma*.

SYMPATHIA, est morbus ab alio morbo dependens. Ut si quis nephritide laboret, per consensum sæpè vomiturus est. Sic à pleuritide, spirandi difficultas subsequitur. à συμπάσχω compatior. Belgice **Medelijdigheid.** Germ. **Mitleiden.** Gall. *Sympathie accord*, *Convenance*. Angl. Consens.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

SYMPATHETICUS, dicitur de vitrioli pulvere, quo vulnera sanantur, modo sanguinem attingat, sed hæc nugæ sunt, nam vulnera absque illo pulvere, simplici deligatione, ne ab aëris injuriis afficiantur, sanantur. Porro, an habeant astra, lapides, signa quædam fictitia, consensum, influxum, aut sympathicum nobiscum, esset inquirendum, ad me quod attinet, nego. De pulvere Sympathetico integrum librum scripsit *Kenelmus Digbæus*.

SYMPEPSIS, est humorum in absessum abeuntium coctio. à συμπέπτω concoquo.

SYPHONIA, idem quod *Harmonia*.

SYMPHYSIS est ossium coalitio, quæ fit absque motu, & duo tamen ossa se invicem tangunt, vel ad se mutuo appropinquant; estque vel absque medio, ut *Rhaphe*, *Harmonia*, *Gomphosis*: vel per medium, ut cartilagine, ligamento, carne. à συμφύω concresco. Belg. **Aangroeijing.** Germ. **Anwasch!** Gall. *Symphyse*. Angl. Joining.

SYMPHYTON, vide *Emphyton*.

SYMPTOMA, sive *Accidens*, est res contra sanitatem in corpore nostro à morbo profecta. Estque vel morbus à morbo ortus: vel morbi causa à morbo nata: vel Symptoma simplex. Hoc postremum est actio læsa, excrementorum vitium, qualitas corporis immutata. à συμπίπτω accido. Belg. **Een toeval/ een Accident.** Germ. **zufalle.** Gall. *Symptome*, *Accident*. Angl. a Accident, chance.

SYNAGTICA, sunt Medicamenta contrahentia à συνάγω contraho.

SYNAITIA vel *Synætia*, vide *Continens causa*. ex σὺν cum, & αἰτία causa.

SYNANCHE, vel à suspendii similitudine, quod non secus, quam laqueus præfocans enecet. ἀγχόνη enim laqueus est; vel à συνέχειν, quod spiritum continen-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tinendo respirationem inhibeat, ut *Aurelianus* inquit est anginæ species, sive inflammatio p. s. in musculis faucium exterioribus. vide *Angina*. à συνάγχω coarcto. Belg. **Quade keel.** Germ. Bräune / kälengeschär/ halswehe. Gall. *Esquinancie*. Angl. The quinsey.

SYNARTHROSIS, est articulatio, interveniente cartilagine. à συναρθρόω Belg. **t'zamen-leding/ nauw in malkander geslote leding.** vide *articulatio*.

SYNCAMPE, est flexura, sive locus, ubi pars brachii inferior committitur cum superiore, & ad hanc inflectitur.

SYNCAUSIS, est combustionis species, quando excrementa, æstu quasi febrili, indurata sunt.

SYCHONDROSIS, est ossium interveniente cartilagine connexus. ex σὺν cum, & χόνδρος Cartilago. B. **Kraakebeens vereeninginge.**

SYNCHYSIS, est sanguinis aut humorum confusio p. s. in oculo. à συγχύω confundo.

SYNCIPUT, vide *Sinciput*.

SYNCOMISTUS, vide *Autopyrus*. item, est cataplasma ex pane cibario paratum. à κομίζω conveho.

SYNCOPE, est magna omnium virium cum pulsu debili aut deficiente & motus sensusque privatione conjuncta, prostratio. à συνκόπτω concido. defectio animæ *Celso* deliquium animi. præceps virium lapsus. vide *deliquium animi*. Belg. **Onmacht / zwymelinge / hert-bang.** Germ. ein starke ohnmacht / das beschwimmen. Gall. *Defaillance*. Angl. Feebleness.

SYNCRITICA, sunt Medicamenta relaxantia.

SYNDESMUS, idem quod *Ligamentum*.

SYNDROME, est congressus variorum symptomatum in uno morbo concurrentium. Gr. συνδρομὴ concursus.

SA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

SYNEDREUONTA, sunt signa communia, quæ una cum morbo invadunt: hæc cum morbis necessario non cohærent, nec fluunt ab eorum essentia, declarant tamen aliquid circa morbum: magnitudinem, sc: durationem, morem &c. à συνεδρεύω confideo.

SYNNEUROSIS, est ossium nexus seu alligatio, quæ fit interventu partium, ligamentorum sc: ut femoris cum tibia &c. ex σὺν cum, & νεῦρον nervus.

SYNNYMENSIS, est talis connexio, quæ fit ope membranarum, uti in recens natis ossa sincipitis junguantur osse frontis. ex σὺν cum, & ὑμὴν membrana.

SYNOCHA, est Febris continua, quæ continuo intenditur & remittitur, quæ ad plurimos dies extenditur, cum insigni ardore & nonnunquam putredine conjuncta. estque vel quotidiana, tertiana, vel quartana. à συνοχέω una veho, sustineo. Belg. **Een geduurige verminderende en verheffende koorts.**

SYNOCHOS, est febris continens, nullas remissiones habens, quæ ad plurimos dies quandoque extenditur. estque simplex vel putrida. à συνέχω contineo. Belg. **Een geduurige koorts sonder vermindering.**

SYNOVIA, est liquor glutinosus intra articulorum commissuras. item, recensetur inter species luis venere e quando ille succus acris sit factus, membranas & ossa erodat &c.

SYNTASIS, est partium, a tumore vel alias, distensio. à συντείνω distendo.

SYNTENOSIS, idem quod *Syneurosis*.

SYNTERETICA, est pars *Hygieinæ* quæ præsentem sanitatem tuetur.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

SYNTEXIS, *Plin.* consumatio *Ciceroni*, est contabescentia & colliquatio corporis, qua mollis primum caro tabescit, mox etiam solidarum partium substantia. à συντήκω colliquo. vide *Marasmus*.

SYNTHESIS, est totius corporis structura & compages: sed strictè pro ossium compositione anatomica accipitur. à συντίθημι, compono.

SYNULOTICA, vide *Cicatrisantia*. à συνελόω cicatricem infero.

SYPHILUS, idem quod *Lues venerea*.

SYPHON, idem quod *Syringa*.

SYRINGA, est instrumentum, quo liquores in anum, uterum & aures, &c. injiciuntur. Item, vas fistulosum, ut arteria aspera. Belg. **Een spreut / spring.** Germ. **Eine sprütze.** Gall. *Seringue*. Angl. a Spout.

SYRINGOMATA, sunt cultelli chirurgici, quibus fistulæ inciduntur. Belg. **Fistel-mesjens.** Germ. **fistelmesser.** Gall. & Angl. *Syringotome*.

SYRINGOTOMIA, est Fistularum incisio. ex σύριγξ fistula, & τέμνω seco.

SYRINGOTOMUS, idem quod *Syringotomia*.

SYRONES, vide in *Phthiriasis*.

SYRUPUS, Serapium, Δρόσατον Nic. Σεράπιον Actuario, aliis Συρκπὸς, quasi Κύελ@ όπὸς, ut cuidam placuit. *Serapium* fortassis à *Sirapa*, quam vocem adulta Latinæ linguæ ætas, quæ *Columellam* tulit, agnovisse videtur, pro usitato quodam condituræ olivarum genere: unde ad similes condituras translata sit. vox Est medicamentum internum fluidum, ex decoctis, succis, vel infusione, cum addito saccharo vel melle, in eam consistentiam coctum, ut gutta in marmore non diffluat: estque simplex vel compositus: item alterans, Purgans, ad Tussim, Confortans, Stomachi

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

chicum, Nephriticum, Scorbuticum, &c. B. een Syroop. Germ. Sirup. Gall. *Syrop.* Angl. Syrup.

SYSSARCOSIS, est connexus ossium mediante carne, ut in Hyoides osse conspicitur. Ex σὺν cum; & σαρκόω incarno.

SYSTEMA, idem quod *Synthesis.* à συνίστημι constituo.

SYSTOLE, est cordis contractio, ejusque ventriculorum commissio, qua cruor in arteriam aortam expellitur. à συστέλλω committo. Belg. **toesluitinge des herts.** Germ. sammen truckung der hertz. Gall. *contraction du cœur.* Ang. contraction of the heart.

SYSYGIA; est debita temperies. ex σὺν cum, & ζεύγω jugum.

T.

TABELLA, est medicamentum internum solidum ex pulvere & triplo vel quadruplo sacchari, in liquore accommodato soluti, ad spissam syrupi consistentiam cocti & supra lapidem marmoreum in orbiculos effusi, confectum. Belg. **koekjes**/ vide *Morsuli.* Germ. zeltlein/ morsell. Gall. *Tablette.* Angl. a morsel.

TABES, vide *Atrophia.*

TABES DORSALIS, ex spinali medulla praecipuè vero recentes sponsos & libidinosos corripit: febris sunt expertes, bene comedunt & colliquantur, quod si ita affectum perconteris, asseret, sibi videri ex superioribus partibus à capite velut formicas in spinam demitti, cumque urinam aut stercus reddit: semen genitale copiosum & liquidum ei effluit, neque gene-

generatio fit, & inter dormiendum, cum uxore dormiat, nec ne, veneris ludibria patitur. Cumque alias, tum præcipuè per locum arduum iter fecerit aut concurrerit, anheloſus & imbecillis evadit, caput gravatur, & aures ſonant. Sic temporis progreſſu vehementibus febribus correptus perit ex lipyria febre. B. **rugge tering.** Germ. ruckettick. Gall. *ethique de dos.* Angl. conſomption in the ſpinal marrow.

TABULA, vide *Tabella* & *Morſuli.*

TABUM, eſt ſanies tenuis è malo ulcere exiens. B. **watering bloed.** Germ. waſſerich blut. Gall. *ſang aqueux.* Angl. waterish-blood.

TACAMAHACA, reſina eſt, ex Hiſpania nova huc allata. Colligitur ex vulnerata arbore inſtar populi procera, admodum adorata, cujus fructus rubet, pœoniæ ſemen emulans. Reſina autem colore accedit, ad Galbanum, unguibus eſt albis, uti Ammoniacum, odorem ac ſaporem gravem refert, cutique tenaciter adhæreſcit.

TACTUS, eſt ſenſus, quo tactiles quorumvis corporum tactilium qualitates, ex diverſo nervorum, per totum corpus diffuſorum, motu, mediante cute, communi ſenſorio offeruntur, ibique percipiuntur. vel, Tactus eſt rei tactæ, mediante cute, per nervos ſenſorio communi oblatæ, ibique perceptæ, ſenſus. Belg. **'t gevoel.** Germ. das fühlen. Gall. *ſens, attouchement.* Angl. a touching.

TÆNIÆ, ſunt lumbrici lati, vide lumbrici, ubi cucurbitini vocantur.

TALPA eſt tumor ita dictus, quod ſicut talpa ſub terra repit, ita hic ſub cute cranium depaſcit: referri poteſt ad ſpecies atheromatis. B. **een blint geſwel.** Germ. Blind geſchwulſt. Gall. *Tumeur aveugle.* Angl. Mole tumour.

TALPARIA, idem quod *Talpa*

TA-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

TALUS, vide *Astragalus*.

TAMARINDUS seu THAMARINDUS, est arbor Fraxini aut juglandis, castaneæve amplitudine; Folia sunt solsequia, noctu se contrahentia, interdiu se explicantia, minutim incisæ, vere forma & virore ciceris arietini, palmi magnitudine: flores fert albos & odoratos mali aurantii floribus perquam similes, è quorum medio exeunt quatuor fila alba & tenuissima, ex quibus siliquæ crassæ producuntur, primo virides, tandem maturæ cineritiæ, quæ intus nonnulla semina crassa, rubentia, dura & inæqualia, lupinorum magnitudine, pulpamque nigram gustui acidam, continent. per totam Indiam orientalem ferè crescit. *Tamar-Indi* idem vult ac *Dactylus* indi, quamvis dactylum vel glandem non referat. Græc. Οξυφόινιξ palmula acida. fructus conditi ad nos vehuntur.

TARAXIS, est humorum oculi, ventriculi, aut alvi perturbatio. à ταράσσω turbo.

TARSUS, est palpebrarum extremitas cartilaginosa, ex qua pili erumpunt à Latinis cilium dictum. item octo ossa pedis posteriora, cratium more ordinata. σῆθος *Rufo* προσηθὶς. Belg. **Voorvoet.** Germ. **Die sutz biege / der reigen.** Gall. *Le cou du pied.* Angl. instep.

TARTARUS significat id, quod vini doliis instar lapidis accrescit; sed & latius deducitur ad quodvis sabulum in rebus fermentantibus, imo ad crassamentum sabulosum in corpore humano.

TECMARSIS, morborum conjectura. à τεκμαίρω conjicio.

TELEPHIUM, idem ulcus est cum chironio, ita à *Telepho* dicitur, qui tali ulcere longo tempore afflictus fuit.

TEMPERAMENTUM, est qualitas ex unione & mistione

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

miſtione elementorum; reſultans, vide *Craſis*.

TEMPERANTIA, ſunt ea quæ acidum in corpore noſtro temperant. Vide *Abſorbentia*.

TEMPERATA ſunt, quæ nec nimis calida, nec nimis frigida ſunt.

TEMPERIES, idem quod *Craſis*.

TEMPORALIS MUSCULUS, Gr. κροταφίτης dictus. nomen ſortitur à ſitu, nam Temporum cavitatem occupat. ejus exortus circularis eſt è temporum regione, pericranio obductus infra os jugale deſcendens, ſenſimque attenuatus in tendinem brevem atque validiſſimum, maxillæ inferioris acuto proceſſui inſeritur. Muſculus hic leviſſimo negotio in varios ac multiplices ſecundum longitudinem, id eſt, à circumſcriptione ad tendinum punctum vergentes findi poteſt, ſecundum latitudinem in duos ſive biventralem, non ſolum reſpectu intermediæ tendinoſæ membranæ, ſed & carnearum fibrarum, apparentiæ dividendus eſt. Horum enim tendinoſæ & motrices fibræ membranoſo ſepto ab invicem diſtinguuntur. Belg. **De ſlaap-ſpier**. German. **Der ſchlaff mauß**. Gallic.. *Muſcle temporale*. Angl. The Temples brawne.

TEMPUS, Græcis κρόταφος eſt pars cranii lateralis inter oculos & aures media, in qua emplaſtra cephalica ad odonthalgiam & cephalæam applicantur. Belg. **De ſlaap van 't hooft**. Germ. **Schlaff**. Gall. & Angl. *Temple*.

TENACULUM, idem quod *Forceps*.

TENDO, eſt pars ſimilaris nervoſa, muſculis & oſſibus, annexa, qua motus arbitrarius membrorum, maximè peragitur. Græcis τένων, Ἀπονεύρωσις vulgus chirurgorum, tendinem & nervum vix diſtinguunt. Belg. **Een pees**. Germ. **Ein ſenne / ſennader / haarwachs**. Gall. *Tendon* & *Tendron*. Anglic. A tendon.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

TENESMUS, *Tenasmus*, τενεσμὸς & τεινεσμὸς, est continua considendi cupiditas, qua tamen nihil præter pauca cruenta, mucosa aut purulenta excernuntur: aliquando Vermes & præsertim Ascarides in causa sunt. Hic morbus sæpe diuturnus esse solet, & in gravidis non raro abortus est causa, *Tenesmus* dicitur ἀπὸ τάσεως; id est contentione & nisu, quitum fit, cum vehementi cupiditate egerendi, & lassi crebro exurgere coguntur. Belg. **Persinge / krupinge / dzuhkinge / dwang tot stoel-gang.** Germ. Zwang / spreuszung. Gall. *Tenesme*. Angl. Idem.

TENTA, idem quod *Mela*, vel quod *Turunda* aut *Pemcillus*.

TENTIGO, idem quod *Priapismus*.

TEPHRION, est collyrii nomen.

TEREBELLUM, idem quod *Modiolus*.

TEREBINTHINA in officinis duplex est *Veneta* & *Vulgaris*. Veneta quæ etiam dicitur *Chia*, & *Cypria* est liquidiuscula, referens Balsamum. sive Oleum crassiusculum, colore ex albo flavescens, sapore acris, lenta, cutique tenaciter adhærens. (Avicennæ est *Gluten Albotin.*) Paracelsus *Lorchet* appellat. Optima debet esse clara, pellucida, alba, vitrei coloris in cæruleum vergentis, acris & odorata. Venit ex Chio, Lybia, Cypro, Ponto, Syria, Judæa, Arabia &c. Ipsius arbor non admodum procera est, multos emittit ramos, cujus folia instar Fraxini ferè divisa sunt, & singuli nervi habent septem, novem vel plura folia uti in fraxino, rosis, sambuco &c. videre est. *Terebinthina Vulgaris* depromitur ex Larice arbore, ideoque & *Laricea* appellatur. Hæc quanto priori similior, tanto quoque præstantior. Pollet viribus cum priori, ast non est adeo pellucida. Græc. τερέβινθος & τέρμινθος. Belg. **Terpentijn / termentijn.** Germ. Turpentyn. Gall. & Angl. *Terebinte*.

TERE

TEREBRUM, vide *Modiolus.*

TEREDO sive Caries ossis vocatur & *Teredum*, Gr. *Pædarthrocace*, & ab Arabibus, *Spina ventosa.* Idem quod *caries ossis.* Belg. Beenbyter. Germ. Beinfresser. Gall. *Vermoliſſeure des Os.* Angl. Worm-eating of Bonnes.

TEREDUM, idem quod *Caries.*

TERENIABIN, vide *Manna.*

TERES RADII MUSCULUS, vide *Pronator Rotundus.*

TERETRUM, vide *Modiolus.*

TERGUM, vide *Dorsum.*

TERMINTHUS, est tumor in cruribus supra quem pustula nigra eminet, fructus terebinthini magnitudine.

TERRA DAMNATA, idem quod *Terra Mortua*, & *caput mortuum.*

TERRA JAPONICA, vide *Catechu.*

TERRA MORTUA, est terra ex elixiviatione residua, omnibus facultatibus efficacibus destituta. Belg. Doode aarde. Germ. Tode erde. Gall. *Terre Meurtri.* Angl. Death Earth.

TERTIANA FEBRIS INTERMITTENS, est p. s. sanguinis efferveſcentia, tertio quovis die, cum variis suis symptomatis ad aliquod horas exactè homines invadens. Causa est sanguis acido-sulphureus. Estque Vera, vel spuria. Græcis τριταῖος. Belg. De anderendaagse koorts. Germ. Dreitägiges fieber. Gall. *Fievre Tierce.* Anglicè a Tertian Feaver.

TESSELLÆ, idem quod *Rotulæ* aut *Tabellæ.*

TESSERÆ, vide *Cuboides.*

TESTES MULIEBRES, dicuntur *Ovaria*, vide *Orchis.*

TESTES VIRILES, constant ex plurimis &

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tenuibus vaſculis in quibus ſemen generatur: exterius variis tunicis obducitur. *Colei* Cic. & Mart. *vaſa* Plauto, ὄρχεις, δίδυμοι, μέζεα Heſiodo, μήδεα Hom. ὀρχείδια, ὄλκοι Oppiano. *poma amoris* quibuſdam, vide *Orchis*. Belg. **Ballen.** Germ. **Manlichen Hoden.** Gall. *Teſticules.* Angl. Teſticles, Stones.

TESTES CEREBRI, ſunt prominentiæ duæ poſteriores cerebri ob ſimilitudinem teſtes dictæ, quæ homini majores quam brutis ſunt.

TESTICULUS, vide *Teſtis* & *Orchis*.

TESTICULUS VENEREUS, eſt quando teſtis poſt illicitam & contagioſam Venerem valde intumeſcat, non ſine doloris ſenſu. **Sand-kloot / Venus-kloot.** Germ. **Venus Hoden.** Gall. *Teſticle Venerien.* Angl. The Venus Stone.

TESTUDO CEREBRI, vide *Fornix*.

TESTUDO, eſt tumor magnus mollis, vel non valde durus, in capite, latiore forma in modum teſtudinis, à cujus ſimilitudine accipit nomen, in principio in caſtaneæ, poſtea vero in formam ovi excreſcit, in quo mollis materia, tunica quadam obducta, continetur, (unde ab authoribus ad Melicerides referur) quæ calvariæ ita inhæret, ut ipſam plerumque vitiet, ipſique cariem inducat. Belg. **Een Schildpad geſwel.** Germ. **Schiltkrot geſchwulſt.**

TETANUS eſt convulſio ſive tenſio ex Emproſthotono & opiſthotono compoſita, contractis utrumque antagoniſtis in cervice, ſpina & artubus: ita ut corpus rigidum efficiatur & inflexile: quo ipſo patet Tetanum eſſe Rigorem vehementem, qui à communi rigore vehementia differt & duratione; tum etiam quod alter ille Rigor plus affligat fibras in cute, ſeu panniculo carnoſo. Tetanus vero muſculos utrinque, ita tamen ut ſemper vel Emproſthotonus, vel Opiſthotonus, nonnihil excedat. Aliquando quoque

Par-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Particularis est, qui membrum quoddam vel articulum privatum respicit. à τείνω extendo. Belg. **kramp/ trekkinge/ regt-stijvigheid/ spanning.** Germ. Hals starre. Gall. *Tetane*, *Rigeur du Col.* Angl. Constant Contraction.

TETRATÆUS, idem quod *Quartana.*

TETRADRACHMON, sunt quatuor unciæ.

TETRAPHARMACUM, est Medicamentum ex quatuor ingredientibus constans, ut unguentum Basilicum. ex τέτρας quatuor, & φάρμακον medicamentum.

TETROBOLON, est pondus quatuor drachmarum.

THAMAR, Arabibus *Dactylum*, palmæ arboris fructum significat; unde confectio quædam *Diathamaron*: corrupte *Diacamaron.*

THAMARINDUS, vide *Tamarindus.*

THEE, Frutex est, Chinensibus, Japonensibus, & Tartaris indigena. Dicitur & *Chà* vel *Chià.* Foliculum amygdali foliis ferè simile, obscure viride profert. Estque virgultum quod in ramulos varios aut virgulas sese diffundit. Flores fert cisti fœminæ & Gossipii mediam faciem referentes, quinis foliolis albicantibus aut pallidis constantes, staminulis multis medium florem occupantibus. His demum succedunt fructus, dum adhuc vigent, ut ferunt, virides, resiccati autem cortice magis rugoso, ex spadiceo fusco vestiti: Figura sæpe globosa est, magnitudine globuli lusorii, semen tantum unicum continentes: Alii contra geminati, sive in duos loculos ceu scrotum caninum dispertiti: Alii vero trigoni, & tria semina continent. Folia porro hujus fruticis, colligunt, & ignis calore in sartaginibus resiccant, quæ postea, urgente siti, aquæ fervidæ injiciuntur, quorum tinctura tunc ex vasculis myrrhinis forbillando ebibitur:

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Folia masticata leviter astringunt, & non ingratum saporem relinquunt.

THENAR, est unus ex musculis pollicem abducentibus. *Thenar* quoque habetur pro cavitate omni interiore manuum & pedum; dicitur *vola* item pro *planta*, suntque carnosæ portiones sub digitis manuum & pedum, sed strictè sumitur pro *vola manus*, sive *palma*. Belg. De hand-palm. Germ. Die flechte der hand. Gall. *La paulme de la main.* Angl. The palme of the hand.

THEODORETOS, quod & διανακαρδίων vocatur, est Antidotus, ad frigidas capitis affectiones.

THEOPHILION, est collyrium quoddam.

THEOPHRASTICI, sunt Sectatores *Paracelsi*.

THEOREMA, vide *Theoria*.

THEORETICA, vide *Theoria*.

THEORIA, est pars Medicinæ speculativa & contemplativa. à θεωρέω contemplor. unde Theorema, quod est speculatio: & Theorerica, quæ ad Medicinam speculativam pertinent. Belg. Bespiegelende deel der Medicijnen.

THERAPEUTICA, est pars Medicinæ, quæ tradit Methodum medendi. à θεραπεύω sano. Belgicè Genezende deel der Medicijnen.

THERENIABIN, sive Tereniabin, est Manna orientalis; quæ *Drosomeli* & *Aëromeli* Græcis dicitur.

THERIACA, est medicamentum venenum expellens. à θὴρ fera. quia ferarum morsus medetur: vel quia viperinæ carnes in ejus compositionem ingrediuntur; ab ἀκέομαι sano. Belg. Triakel. Germ. Thiriack. Gall. *Thriacle*, Angl. Treacle.

THERIOMA, est ulcus ferum, carcinomati simile, à θηριόω in ferinam indolem degenero.

THER-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

THERMÆ, sunt balnea vide *Balaneum*. à θερμαίνω calefacio.

THERMANTICA, sunt Medicamenta calefacientia. à θερμαίνω calefacio.

THERMINTHUS, vide *Terminthus*.

THERMOMETHRON, est calor debitus qui ex pulsibus deprehenditur. à θερμαίνω calefacio, & μέτρον modus. Belg. Vulgo **De natuurlijke warmte**. Germ. Natürlicher hitz. Gall. *Chaleur naturelle*. Angl. Natural heat.

THLIPSIS, est vasorum compressio. à θλίβω comprimo.

THORACICA, sunt medicamenta, adversus pectoris mala.

THORAX, sive medius venter, est totum id, quod circumscribitur superiore parte, à claviculis; inferiore, à Diaphragmate; parte antica, à sterno; postica, ab ossibus dorsi; lateribus à costis; ovalis figura est, continet cor, & pulmones, intus membrana pleura circumtenditur: ab Hippocr. & Aristotel. pro thorace sumebatur: totum id quod à claviculis, ad pudenda usque excurrit, hoc est medius & infimus venter. à θορέω salio, quia in eo cor continuo salit. Belg. **De borsteholligheid**. Germ. **Die burst**. Gall. *Poitrine*. Angl. The bulke, breast.

THOREXIS, est vini generosioris potus, pectus calefaciens & quasi loricis circumdans. à θωρέσζω lorico.

THROMBUS, est sanguinis, aut lactis in grumos coagulatio. à θρομβόω grumesco. Belg. **Een ronne bloed**. Germ. Geronnenblût. Gall. *Grumeaux de sang, le sang caillé* vel *Coagulé*. Angl. Clodded bloud.

THUS, sive *Olibanum*, Gr. λίβανος & λιβανωτὸν. Resina est duriuscula, obscurè pellucida, profluens ex arbore Arabica, quæ, ut ajunt, lentis-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

cum appoſite refert. Genera thuris traduntur duo; Maſculinum ſc. quod propriè. *Olibanum* vocatur, ſeu *Melax*, Arab. *Melaſon*: & *Fœmininum*. *Maſculum* ex albo flaveſcit, & teſticulorum inſtar rotundum eſt, guttarumque formam referens, candidum intus & pingue *Fœmininum* magis reſinoſum eſt ac molle, cito ardens & flavum. Præfertur *Maſculum*, ut quod ex arboribus montanis colligitur. *Cortex* etiam in uſu eſt; debet eſſe craſſus, pinguis, odoratus, recens, minime ſcaber. *Manna Thuris*, ſunt micæ fragmenta, pollen ac farina Thuris, quæ ex colliſione, dum in ſaccis vehitur, colliguntur. Belg. **Wierook.** Germ. **Weyrauck.** Gall. *l'Encens.* Angl. Frankincenſe. Arab *Lovan*, *conder*, *Thus* vel *Tus* oriri putent à tundendo.

THYMA, idem quod *Ecthyma*.

THYMIAMA, idem quod *Suffitus*.

THYMION, eſt verruca minor ſuper corpus in cute eminens, ut *Acrochordon*, tenuis, ſupra latior, ſubdura & in ſummo aſpera. idque ſummum colorem thymi repræſentat floris, à quo denominatur, habet magnitudinem fabæ ægyptiacæ. modo unum, modo plures naſcuntur in palmis, talis & plantis pedum; peſſima ſunt in obſcænis locis, maximè ubi ſanguinem fundunt.

THYMUS, eſt glandula in jugulo poſita, quæ lympham à ſanguine ſegregat, & per vaſa lymphatica amandat, Item, tuberculum p. s. carnoſum, quod ſupra corpus, inſtar verrucæ eminet, colore florem thymi referens; unde ei nomen impoſitum eſt. Belg. **De borſt-klier.** Germ. **Bruſt-drüſz.** Gall. *Thyme.* Angl. The breaſt glandule.

THYROARYTÆNOIDES, eſt pars muſculorum, ortum habens à cartilagine ſcutiformi, anterius

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

rius in latera Arytænoidis conſcendens, laryngis rimulam aſtringit. ex θυρεὸς ſcutum, ἀρύω aërem haurio, ἀνοίγω aperio, & εἶδος forma.

THYROIDÆÆ GLANDULÆ, ſunt numero duæ, ſubſtantiam habent viſcidam, ſolidam, ſanguineam, vaſis omnis generis communibus, membranaque duriore mire perfuſam, ovi gallinacei fere magnitudinis atque figuræ, ſitæ circa laryngis ſedem humiliorem, ad latera cartilaginum, thoracis, cricoidis, primorumque aliquot annulorum aſperæ arteriæ, quibus partibus immediatè incumbunt, ita tamen, ut facillime ab iis ſeparentur, niſi, ubi pertinacius adhæreant, circa principium & finem; ad id Studio in iis locis collocatæ, ut eadem frigidiora calefaciant, humiditates recipiant, colloque ornatum contribuant.

THYROIDES, eſt *Scutiformis cartilago* laryngis ſive *enſiformis*. Item, foramen oſſis pubis. ex θυρεὸς janua, ſcutum, & εἶδος forma. Belgicè **Het ſchilt-gelijke kraakebeen.** Germ. **Der ſchildgleiche knorfel.** Gall. *Cartilage Thyroide*. Angl. Schield like griſtle.

TIBÆ OS, Græcis κνήμη. eſt pars inter genu & talum, oſſibus duobus conſtat; unum exterius quod Focile minus: alterum interius & majus, totius nomine donatur & tibia dicitur, κνήμη, aliis *Focile majus*, *Canna major* &c. ſuperius proceſſum habet à femoris cavitate exceptum, & ſinus binos oblongos, pro femoris capitibus; quorum ſinuum profunditatem auget annexa per ligamenta cartilago, mobilis, mollis, lubrica & humore unctuoſo delibuta, in ambitu craſſa, centrum verſus attenuata, unde lunata dicitur, anterius aſpera veniunt ligamenta, quæ cartilagines lunares augent. anterior pars acuta & longa, ſpina dicitur. inferius adeſt proceſſus ex interno latere gibbus & prominens juxta pedem, diciturque malleolus internus.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

nus. Belg. **Het ſchéen-been.** German. **Das ſchin-beyn.** Gallicè. *Jambe.* Anglicè. A shin, shinbone.

TIBIÆUS MUSCULUS, idem quod *Tibialis Muſculus.*

TIBIALIS MUSCULUS, *Anticus* dicitur & *Poſticus. Primus* flectit pes antrorſum. Tibiæ fibulæque ex parte oſſis ſuperiori extremitati alligatus tibiæque involucro lateris exterioris affixus, ſub annulari pedis ligamento provectus, tarſi oſſis pollici ſubjecto ligamentaceo ligamento, ut plurimum adhæret, bifido namque nonnunquam tendine metatarſi, ut & innominato pedis oſſi affigitur inferior hic tendo ubi ſub tarſo reflectitur, cartilaginis inſtar durus evadit, ſuoque ſub extimo fibrarum faſciculo, oſciculum abſcondit minuſculum, Seſamoideum appellatum. Alter, ſive *Poſticus*, Tibiæ fibulæque oſſa interlocatus horumque involucris, ubi dehiſcunt, penniformiter ſive radiatim affixus, juxta interioris malleoli poſteriora, tendinem tarſi oſſis, quod teſſeræ conterminum eſt, ligamentaceo integumento inſeritur: atque hic inter oblique moventes & adductores; & ab aliis inter extenſores numeratur. Belg. **Schéen-ſpieren.** Germ. **Schin-muuſ.** Gall. *Muſcle de la Jambe.* Angl. The shin brawne.

TINCTURA, ſeu Elixir, eſt coloris, qualitatis & virium, alicujus rei extractio. Belg. **Verſſel / af-verſſel / uittrekſel.** Germ. **Färbung / eintunckung.** Gall. *Teinture.* Angl. A Tincture.

TINEA, ſi achores diu durent, aut tarde nimis & malè curentur, in tineam, ulcera nimirum capitis cruſtoſa cutem ejus erodentia, & fætida, transeunt; propterea merito inter morbos infantium ſed paulo adultiorum refertur. & ſi enim adulti quandoque hoc morbo laborent, tamen rudimenta ejus & initia

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

tia in infantiâ contraxerunt. Dicitur autem *tinea* à vermiculis illis vestes erodentibus; quia ulcera ista cutim capitis instar tineæ erodunt & corrumpunt quo nomine à Græcis hic affectus appellatus fuerit, vix patet.

TINNITUS AURIUM, sive *Sibilus* est susurrus quidam aurium, ab obstructione vel re aurem irritante, qua aër occlusus ab arteriis pulsantibus continuò movetur & tympanum leviter verberatur, unde susurrus & bombus producitur. Belg. **Ruisinge in het oor / oortuiting / oorsuising.** Germ. Das geräusch in dem ohr / das klingen der ohren. Gall. *Bruit dans l'Oreille*, *Tintouin*. Anglic. The eares tingle.

TITILLATIO, est in voluptatis sensus gradus, prope dolorem proximus: nam ut voluptatem percipimus, cum organum sensus ita concutitur, vires uti sint ad resistendum majores: ita, si concussio fiat aliquantulum major, minor vero vis, quæ resistat oritur *titillationis sensus*, qui cum habet aliquam conjunctam molestiam, proxime ad dolorem gradum struit, quare ad morbos referri debet: solet autem maxime sentire in latere, & sub planta pedum, & in iis, quibus cutis tenera est & non assuevere. Gr. γάργαλος. Belg. **Kittelinge.** Germ. **Kutzlung.** Gall. *Chattouillement*. Angl. tickling.

TMETICA, idem quod *Attenuantia*.

TOMICI DENTES, vide *Dentes*.

TOMOTOCIA, idem quod *Hysterotomia*. ex τέμνω seco, & τόκος partus. à τίκτω pario.

TONICA, sunt quæ membris foris illinita, nervis & tendinibus robur conciliant. à τείνω porrigo, tendo.

TONICUS, idem quod *Tetanus*.

TONOTICA, idem quod *Tonica*.

TON-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

TONSILLÆ, vide *Pæristhmia* & *Antias*.

TOPASIUS, idem quod *Chrysolithus*.

TOPHUS, est concretio lapidosa, in quacunque parte, excitata.

TOPICA, sunt medicamenta externa, quæ foris applicantur, ut Emplastrum, Cataplasma, litus &c. à τόπος locus. Belg. Plaatsmiddelen. Germ. Platzmittlen. Gall. *Topiques*. Anglice a Topike.

TOPINARIA, idem quod *Talpa*.

TORCULAR HEROPHILI, est ille locus ubi quatuor sinus crassæ meningis, conjunguntur. Belg. De Pers van Herophilus/Herfen Persbak. Gall. *Presse d'Herophile*. Germ. Preß von Herophilus. Angl. Press of Herophil.

TORMINA ALVI. idem quod *Cólica passio*.

TORMINA HYSTERICA; sunt hystericæ *passiones*, vide *Hysterica passio*.

TORMINA INFANTIUM, sunt dolores infantium ventris.

TORMINA POST PARTUM, sunt dolores, quos puerperæ post partum patiuntur, quando nempe lochia ritè non procedunt. Belg. Naween. Germ. Nawehe. Gall. *Doleurs apres l'Enfantement*. Angl. Pangs, or throwes after Child bearing.

TOSTIO, est actio qua medicamenta torrentur, uti fit in tostione Rhabarbari.

TOXICA, sunt Medicamenta venenata, quibus Barbarorum sagittæ illinebantur.

TRACHEA, idem quod *Aspera arteria*.

TRACHELAGRA, est Arthritis cervicis.

TRACHOMA, est quando palpebræ inverruntur, densiores & inæquales factæ; vel cum asperitate etiam rubent cum pruritu & pustulis, in-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

instar milii granorum; vel cum inveterato malo, insuper à parte interiore exulcerantur cum fissuris & callis. à τραχύνω aspero. Belg. Rouwe Oogschreelen.

TRACHOMATICUM, est Collyrii species, quæ olim in usu erat.

TRAGACANTHA, seu *Tragacanthum*, est Gummi fruticis ejusdem nominis pellucidum, album, subdulce, leve ac Syncerum, in granis plerumque fragmentisve contortis: ejus frutex pumila admodum est, lentis fere folia habet & pallida: Frutex hirsutus est, unde nomen, τράγος Hircus, & ἄκανθα spina, hinc dicitur *Spina Hirci*. Exudat hoc gummi radice incisa, vel ut alii volunt sponte sua. Præstat pellucens, gracilis, levis, syncera & subdulcis. Belg. Dragant. Germ. Tragant. Gall. *Melese*. Angl. Gum-Dragant, tragacanth.

TRAGEÆ, non differunt à pulveribus, nisi quod tenuissimè adeo Medicamenta, ex quibus parantur, haud terantur, & vel externè adhibentur corpori, appositæ aut in fumum resolutæ; vel sacculo lineo inclusæ in vino aut alio liquore detinentur, ut vires suas liquori communicent. Aliquando tamen componitur etiam ex speciebus antidotorum, odoratisque aliis rebus & medicamentis simplicibus in pulverem redactis, saccharo addito. in his confíciendis communiter capitur uncia una sacchari, ad singulas drachmas specierum, præsertim amariorum & minus gratarum. Belg. Koekjes. Germ. Pfaffenfutter. Gall. *Dragée*. Angl. Cake.

TRAGEMA, idem quod *Tragæa*.

TRAGUS, est auris eminentia, quæ tempora spectat, pilis aliquot hispida, in quibusdam densam hirci barbulam exprimens. Belg. De Bok. Germ. Bock. Gall. *Bouc*. Angl. Bucke.

TRANS-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

TRANSVERSALES MUSCULI, primum par exhibet sese membranoso principio, ab ipsis transversis lumbalium vertebrarum processibus, osse item Ileum cartilaginosoque: præterea costarum confinio interius prosectum, peritonæo subjecto inhæret, & ad eandem cum cæteris abdominis metam fertur. Alterum par cervici extendendo vel in posteriora flectendo destinatum, oritur à sex aut septem primarum vertebrarum processibus externis, & inseruntur exterius in omnes vertebrarum cervicis transversos processus. Belg. **Dwersspieren.** Germ. ǂwerch-mauß. Gall. *Muscle Transversale.* Anglicè Over Thwart Brawne.

TRANSVERSUS MUSCULUS HUMERI, idem quod *Rotundus minor.*

TRAPESIUS MUSCULUS sic dictus à figura Geometrica. Vide *Cucullaris Musculi* descriptionem.

TRAULUS & *Traulotes*, est blæsitas, sive vitium in L & R pronunciando. à τραυλίζω balbutio. Belg. **Lispende/ een Lisper of Lisperaar.**

TRAUMA, vide *Troma.*

TRAUMATICA sunt, quæ in decoctis & potionibus assumpta. serosos & acres humores seu succos è corpore educunt, sanguinemque ita attenuant, ut in partes vulneratas, ruptas vel confusas commodè propelli possit; & quibusdam partibus adstringunt, & detergunt, ista, lapsis, contusis, & vulneratis conducentia, Vulneraria nuncupantur. à τραυματίζω vulnero. Belg. **Wondmiddelen.**

TREMOR, Gr. Τρόμος à τρέω tremo, est motus convulsivus nimis vehemens, in quo contractiones & alternæ sunt & crebriores, sed non ita violentæ versus principium, quare Motus convulsivus plus habet de convulsione, at Tremor plus de motu ordinario.

Belg.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Belg. **Schuddinge / Bebinge.** Germ. Bebung / zittern / schaudren / Erzitterung. Gall. *Horreur, Tremblement, Frayeur.* Angl. Trembling, Quaking.

TREPANATIO, est Actio Chirurgica, qua Trepano sive Modiolo hominis viventis cranium pertebratur. Belg. **Trepaneringen.** Germ. Trepanirung. Gall. & Angl. *Trepanation.*

TREPANUM, idem quod *Modiolus.*

TRIANGULARE OSSICULUM, est illud os quod inter futuram Lambdoidem & Sagittalem situm est; quod ad epilepsiam quoque conducere ferunt.

TRIANGULARES MUSCULI, est aliquando unicus, sed non semper, à summo cubiti ortus, & circa medium ejusdem carnoso, angustoque fine desinens. verum *Casserius* putat se inveniisse duos parvulos, circa articulum cubiti exiles, & oppositio modo incedentes, atque instar trochleæ pronum & supinum radium moventes. Sunt & alii Triangulares musculi, dicti Sternoidei sub sterno oriuntur è medio sternoidei musculosi fasciculi, pro parte triangulari linea circumscripti, si oblique costarum extremis partibus ut & cartilaginibus quatuor, quinque & sex superioribus alligantur, cum intercostalibus tam indissolubili nexu læpe cohærent, ut alterutrorum fasciculi sine laceratione separabiles non existant; imo vero, nonnunquam radiata solummodo intercostalium musculorum fibrarum vestigia longe ab invicem remota inveniuntur, atque hoc in casu, pleura sub sterno solito crassior reperitur. Belg. **Borst-beens spier / drykantige spier.** Germ. Brustbeins mausz. dreischrötige mausz. Gall. *Muscle triangulaire.* Angl. brawne triangulare.

TRICA INCUBORUM, est plicæ polonicæ species. Germ. Maren flegt / schrötlinszepff / maren

ren lôck / vel Moren'-lôck.

TRICHIASIS, idem quod *Phalangosis.* Item, Urina pilosa, cui ab humoribus pituitosis, pili innatare videntur. à θρὶξ pilus.

TRICHISMUS, est fracturæ quædam species tenuissima, & veluti pilaris, ita ut sensum fere effugiat, hinc etiam mortis aliquando causa existit, quia se non facile prodit. à θρὶξ pilus.

TRICHOSIS, idem quod *Trichiasis.*

TRICONGIUS, est mensura octodecim sextariorum.

TRICUSPIDES VALVULÆ, vide *Valvulæ.*

TRIENS, est tertia pars libræ medicinalis, continens uncias quatuor.

TRIOBOLON, est pondus drachmæ dimidiæ, sive trium obolorum.

TRIPSIS, est contritio, sive contusio. à τρίβω tero.

TRISMUS, est dentium stridor: sive convulsio musculi temporalis, qua dentes invitè strident. à τρίζω strido. Belgic. **Knerssinge der tanden.** German. **Das knirschen der zähnden.** Gall. *Grincement avec le dents.* Angl. Grinding of the teeth.

TRITÆOPHYES: est febris continua remittens, quæ tertio quoque die exacerbatur. ex τριταῖος triduanus, & φύω cresco. Belgic. **Een gedurige anderendaagsche koorts.**

TRITÆUS, idem quod *Febris tertiana intermittens.*

TRITORIUM, idem quod *Infundibulum.*

TRITURATIO, est contusio, qua medicamenta in pulverem rediguntur, ut eo aptius cum aliis misceri vel virtus eorum extrahi possit.

TROCHANTER, idem quod *Rotator.*

TROCHISCI, sunt rotulæ seu orbiculi signati: sunt

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

fiunt ex pulveribus cum mucilagine exceptis & in pastam redactis, ex qua orbiculi in umbra siccandi formantur. à τρόχος rota. vocantur item pastilli, δακτύλιοι *Hippocr.* ab annuli specie. ἀρτισκὸς, quod panem referat. κυκλισκὸς à circuli figura. B. **Koekjes.** German. **Zeltlein.** Gallic. & Anglic. *Trochisque.*

TROCHLEA, vide *Bathmis*, & *Trochlearis Musculus.*

TROCHLEARIS MUSCULUS, est musculus oculi obliquus superior, sive major, & omnium tenuissimus, habens tendinem longissimum, oculum circumagit ad angulum internum: nam communi principio, cum primis quatuor ortus, ad internum angulum recta fertur, ibi per trochleam transit, & recto angulo adscendit ad eum locum ubi quintus inserebatur. Dicitur *Trochlearis*, quia quasi per trochleam circumrotatur, quæ cochlea cartilago est in oculo propendens, sita ad os Maxillæ superioris juxta internum oculi angulum. Hic cum altero obliquo, *Amatorius* appellatur. *Trochlea* venit à τροχίζω torqueo. Belg. **Katrol-spier.** Germ. **Scheibmauß.** Gall. *Muscle Trochaire.* Angl. The windlose brawn.

TROGLODITICA MYRRHA, est ea quæ optima est, & in trogloditi patria nata. Vide *Myrrha.*

TROMA, est vulnus, à causa externa inflictum. à τιτρώσκω vulnero.

TROMBOSIS, est coagulatio lactis, vel sanguinis in corpore humano. Vide *Coagulatio.*

TROMAS, idem quod *Tremor.*

TRUNCUS, dicitur illa pars arteriæ magnæ & venæ cavæ, quæ descendit à corde ad vasa iliaca, verum hoc in genere; verum specialiter, attribui-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours.

tur ramulis, qui è trunco magno, emittuntur ad viscera speciatim, ut truncus splenicus, hepaticus &c. Belg. **De Stam.** Germ. **Ein stamm.** Gallicè. *Le tronc*, Angl. A Logge.

TRYPANUM, idem quod *Modiolus.*

TRYSMUS, vide *Trismus.*

TUBA UTERI, idem quod *Tuba Fallopiana.*

TUBÆ FALLOPIANÆ, sunt duo meatus graciles, ab utero oriundi, cumque parum recesserint ab eo latiores sensim redduntur, & capreoli modo crispantur, foramina ampla habent, quæ ferè clausa jacent, concidentibus fimbriis illis extremis; tamen si diligenter aperiantur & dilatentur, tubæ cujusdam æneæ extremum orificium exprimunt. usus est, ut ova à testibus recipiant & in uterum deferant, secundum Doctiss. *R. de Graaf*: ex inspectione cuniculorum veritas manifesta est. Belg. **Trompetten / eyerleiders.** Germ. **Trommeter des Fallopii.** Gall. *Trompette de Fallope.* Anglicè. The Trumpet of Fallope.

TUBERCULA, idem quod *Phymata.*

TULUS, idem quod *Callus.*

TUMOR, Græc. ὄγκος, οἴδημα est Morbus quo partes humani corporis præter solitum modum ampliantur & extenduntur, ita ut destinatam operationem perficere nequeant. Belg. **Een gesuel.** Germ. **Geschwulst.** Gall. *Enflure.* Angl. A Swelling, a mushrom.

TUNICA, idem quod *Membrana.*

TUNICA CORNEA, vide *Cornea Tunica.*

TUNICA RETIFORMIS, vide *Retina* & *Amphiblestroides.*

TURBITH, seu *Turpetum* putatur esse radix purgans alicujus convolvuli Indici, quæ vario, longoque reptatu ad tres quatuorve cubitos ascendit. Radix,

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

dix, pollicem & amplius crassa, lignosa in aliquot ramos divisa, crasso fuscoque cortice tecta, qui ruptus, stillat succum lacteum, glutinosum in pallide flavescentem resinam illico concrescentem. Folia habet altheæ, floremque monopetalum convolvuli vulgaris magnitudine & forma candidum. adfertur nobis ex Guzarata, Canara, Goa, Cambaja, Dio insula, Bacia &c. in officinis eligitur non cariosa, intus alba, & resinosa. Fortè species erit scammonii, cujus radix etiam resinosa, & ejusdem indolis.

TURBITH MINERALE, seu *Turpethum minerale*, est pulvis flavus ex Mercurio præparatus.

TURGESCENTIA HUMORUM, idem quod *Orgasmus*.

TURIONES, sunt teneritates summitatum in arboribus, quæ singulis annis crescunt.

TURPETHUM, vide *Turbith*.

TURUNDA, idem quod *Turundula*.

TURUNDULA, seu *Turunda* Varr. *Linamentum* Celso, *Pannus* Colum. μοτὸς, ἔμμοτον, est linteum concerptum, quod unguento illitum, ulceribus imponitur. Belgic. **Een wieke.** Germanic. **Lumple / meisſel von ſchleiſſen.** Gallicè. *Tente*. Anglicè. Idem.

TUS, idem quod *Thus*.

TUSSEDO, idem quod *Tussis*.

TUSSIS, Græc. βῆξ à βήσσω tussio. Est motus convulsivus musculorum & motricium fibrarum, quibus respiratio peragitur, ita ut expiratio variis vicibus interrupta, iterumque repetens, aërem expellendo è pulmonibus, & repellendo & in gyros flectendo intra Asperæ arteriæ ramos, tandem post aliquot ictus, & nisus cum sonitu graviore, vel acutiore, non sine vi, & sæpe humoris vel phlegmatis

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

excretione peragitur: hinc ex tussi perinde ut in sternutatione concussio corporis fit, adeo ut in vehementiore tussi non lævis labor sit & motus suffocationis, ideoque facies & oculi rubore & livore afficiuntur, atque à tussi aliquot horas durant & identidem repente vires admodum franguntur, & venter, pectus atque caput dolore affliguntur, præsertim in *Sicca tussi*; aliquando etiam vomitus subsequitur, ex illa concussione viscerum aut Hernia in inguine vel umbilico. Verum Tussis comitem agit in Asthmate, Pleuritide, Hydrope, Empyemate, vulneribus pectoris, malo Hypochondriaco, Hæmoptoë, gravedine, phthisi &c. Dividitur in *Tussim siccam* in qua nihil vel parum excernitur, uti omnis tussis in Principio est. In *Humidam* in qua sanguis, pus, pituita vel tenuis liquor excernitur, sed ea ex accidenti fit. In *Nocturnam* & *infantium convulsivam*, quæ & etiam ex accidenti est. Dicitur quoque *Tussedo*. Belg. Den hoest. *Sicca* dicitur kink-hoest. Germanicè. Der Husten. Gallicè. *Toux*. Anglicè. Couge.

Tutia, sive *Cadmia factitia*, est corpus densum, ex fulgine æris, dum in fornace, conficitur concretum, adhærens lateribus, cameriscque fornacum, vel & in partem infimam delabens. Triplicis id fit generis, nominibus à re, quam repræsentare videtur, sumptis. *Botritem* appellant, quæ uvæ speciem refert: *Ostracitem*, quæ testis similis est: *Placitem*, quæ crustis. *Botritis* reperitur in fornacis parte media. *Ostracitis* in infima: *Placitis* in editiore. Sunt qui *Capnitem* & *Calamitem* addunt. *Capnitem*, quæ in ipso fornacum ore reperitur, tenuissima, exusta & nimia tenuitate simili favillæ. Verum hæc à Pompholige vix vel parum differre videtur. *Calamitem* vocant, figura calami, quam à pertica ferrea

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ferrea acquirit. Nimirum decutitur hæc à ferreis perticis, quibus cadmia, dum æs fusum iis agitatur adhæresci. Optima est *Botritis*, densa, modicè gravis, & in lævitatem magis clinans, racemosa facie, quæ fracta cinerulenta est. Vulgo in officinis dicitur *Tutia*, vel *Cadmia Græcorum*. Græc. Καδμεία. Arab. Climia, vel Chlimia. Belg. **Tutje/ Niet/ oog-niet.** Germ. **Augen nicht.** Gall. *Tutie.* Angl. Tutty.

TYLOMA, idem quod *Callus.*

TYMPANIAS, idem quod *Tympanites.*

TYMPANITES, *Tympanias, aqua intercus ficca*, est tumor abdominis fixus & constans, æquabilis, durus, renitens; & à pulsione sonitum edens, à partium & viscerum membranaceorum inflatione τετανώδη ortus, propter spiritus animales in fibras istas copia nimia adactos, ibidemque succi nervei obstruentis vitio, à recessu impeditos; cui affectioni, consequenter, flatuum in locis vacuis aggestio, velut, complementum accedit. à τυμπανίζω tympani instar sono. Belg. **Trommel-water / wint-water / wint-sucht.** Germ. **Trummen wasser / windt wasser.** Gall, *Timpanite.* Angl. Tympany.

TYMPANUM, est membranula tenuis, orbicularis, pellucida; cavitati auris internæ aërem congenitum continenti obtenditur, inservit auditui. Significat etiam in aure cavitatem concha dictam. Belg. **Het trommel-vlies.** Germ. **De trummel des ohrs.** Gall. *Le tympan de l'oreille.* Angl. The drum of the ear.

TYPHODES, est febris symptomatica continua & ardens; velut ab inflammatione viscerum. ex τύφος fumus & εἶδος forma.

TYPHOMANIA, est delirium cum phrenesi, & Lethargo. ex τύφω incendo, effero, & μανία furor.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

TYPHONIA, idem quod *Typhomania.*

TYPUS, sive *Periodus* & *Circuitus*, est ordo febrium, constans ex intensione & remissione, à τύπτω verbero, tundo.

TYRIA, idem quod *Ophiasis.*

TYRIASIS, idem quod *Elephantiasis* & *Satyriasis.*

TYROIDES, vide *Thyroides.*

TYROSIS, est quando lac comestum, in materiam caseosam coagulatur, à τυρὸς caseus. Belg. Kaasachtigheit.

V.

VACUATIO, vide *Evacuatio.*

VACUI DIES, sunt, quibus rarissima & imperfecta ac mala crisis plerumque contingit: iique sunt 6. 8. 10. 12. 16. 18; quibus nonnulli addunt 22. 23. 25. 29. 30. 32. 33. 35. 38. 39. hi Medicinales appellantur, quod in iis medicamenta exhiberi possint. verum illi dies hic loci non observantur.

VAGA ARTHRITIS vide *Arthritis vaga.*

VAGINA UTERI, dicitur & *matrix*, uteri ostium, uteri cervix, κόλπος, γυναικεῖον, κόλπος γυναικεῖος. est meatus ille, cui virilis penis in coitu inditur, non aliter quam vaginæ gladius aut culter; sita est in hypogastrio, figura oblonga; magnitudo, pro ætate & Veneris usu variat. crassities ejus in superiori parte latitudinem straminis adæquat. in inferiori vero

vero propter accretionem, eandem duplo vel triplo superat. Latitudo, qualis recti intestini, interne nervea & rugosa. perforatur plurimis porulis, præsertim in inferiori parte circa meatus urinarii exitum Belg. De scheede der lijsmoeder. Germ. Scheide der mutter. Gall. *Vagine de la matrice*. Angl. Mother Sheth,

VAGINA PORTÆ, idem quod *Capsula Glissonii*.

VAGINA HEPATICA, idem quod, *Capsula communis Glissonii*.

VAGINALIS TUNICA, vide *Elythroides*.

VALETUDINARIUS, est is, qui optima sanitate non fruitur, verum continuo morbis obnoxius est Græc. νοσώδης, νοσηματικὸς, Belg. Sieckelijk. Germ. Bawfellig ander gesundheit. Gall. *Maladif, mal sain*. Angl. Sicklie, subject to Sickneſſe.

VALGUS, est is cui pedes vel crura extrorsum versi sunt. vide *Blæsus*.

VALETUDO, est partium nostri corporis qualiscunque sive bona sive mala agendi dispositio.

VALVULÆ sunt membranulæ tenues in vasis aut fibris valvam referentes, à varia figuratione variam denominationem accepere, ut *Sigmoides*, *Semilunares*, *Tricupides*, *Mitrales* &c. reperiuntur in venis, arteriis, vasis lymphaticis, lacteis & in fibris musculosis, quas nostra curiositas primo detexit, de quibus peculiari tractatu egimus. usus est sanguinem & alios liquores à regressu impedire. Belg. Klap-vliesen. Germ. Fallen. Gall. *Valvules*. Angl. idem.

VALVULÆ etiam reperiuntur in intestinis. in tenuibus & crassis, præsertim in jejuno & circa initium intestini ilei, quæ à figura semicirculares vo-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

cantur. hæ valvulæ seu plicæ, quo proprius accedas ad ileum, paulatim incipiunt magis magisque obliquari, & in principio ilei minus obliquantur quam in progressu ejusdem. similiter prope finem jejuni, plicæ sensim longius ab invicem distant: & in ileo similiter quo ulterius descendat, adhuc longius. in principio & medio jejuni vix semi pollicem distant; in ileo, pollicem integrum & amplius. digito impulsæ aliquantulum cedunt, & huc atque illuc mobiles sunt. in principio coli valvula carnosa & circularis est, & præter hanc varias adhuc obtinet colon. *usus* est cibos nonnihil remorari, ut melius fermententur, chylus distribuatur, adjacentes partes calore foveantur, postremò ne iterum ascendant. Belg. **Klap-vliesen** Germ. **Fallen.** Gall. *Valvules.* Angl. idem.

VAPORARIUM, sive *æstuarium* est, cum non in liquore sedet æger, sed vapor ex sella perforatâ exhibetur. ollâ subditâ, decocto calente ex rebus morbo curando convenientibus, quantitate sufficiente parato plenâ, quo frigido, aliud infunditur. Belg. **Bad stoof.** Germ. **Bad-stube.** Gall. *Une estuve, Arçhet a Sueer.*

VARICIFORMES PARASTATÆ, epididymidibus continui sunt, ita nominata vasa, quod varicum instar flexuosa, contortaque spectentur, ad majorem, ut putant seminis elaborationem. præ cæteris nervosa est, atque tangenti duriuscula deprehenduntur, hisce continui sunt vasa semen ad vesiculas seminales deferentia.

VARICOSUM CORPUS, dicitur ille plexus vasorum spermaticorum, qui testiculos ingreditur.

VARIOLÆ, ex intemperie sanguinis contagiosa constat, ab aëris vitio aut aliunde contracta, cum

febre

febre continuâ incertâ & vagâ, quæ modo intensior modo remissior, dolore capitis & lumborum, anxietate & inquietudine, pustularum eruptione, quæ in molem attolluntur & suppurantur. CL. T. *Willisius*, causam putat esse inquinamenta seu semina fermentativa, ab utero fœtui unà cum alimento communicata; sed quomodo hoc locum habet in adultis, in quibus sanguis tam varias subiit alterationes, ex ipsius scriptis, necdum percipere potui. Videtur potius consistere in prava aëris temperie, cui accedit peculiaris sanguinis & succi nervosi in hunc morbum dispositio. Venenositas illa aëris, primo inficit succum nerveum (unde capitis & lumborum dolor) qua sanguis intumescit, effervescit & in frusta frustillatim ab invicem secedit, quæ inter circulandum, partibus extremis item & internis visceribus adhærent, matureſcentibus postea tuberculis, in pus abeunt. Arab. *Bothor.* Gr. ἐξανθήματα. Belg. **Kinder Pokjes.** Germ. **Die Kindsblattern / Bocken / Pocken / Urschlechten.** Ang. Small Poxe.

VARIX, vide *Cirsos.*

VARUS, vide *Jonthus*, *Varus* quoque sumitur pro *Arthritide vaga*, & pro eo cuspedes introrsum versi sunt.

VASA sunt cavitates, per quas liquores transeunt ut vena, arteria, vasa lymphatica, ductus chyliferus, ductus salivales &c. *Vas* Græcis Ἄγγος, Ἀγγεῖον. Belg. **Een Vat.** Germ. **Gefäß.** Gall. *Vaisseau*, *Vase.* Angl. Fat, Vessell.

VAS BREVE, vide *Breve vas.*

VASA CAPILLARIA, vide *Capillaria Vasa.*

VASA DEFERENTIA, dicuntur, quæ semen ex testiculis in vesiculas seminales deferunt.

VASA LACTEA, sunt vasa tenuia, in mesente-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

terio; ab inteſtinis præſertim tenuibus ad glandulas meſenterii porrecta, quæ ſunt primi generis, deinde quæ ſecundi generis ſunt ab iſtis glandulis ad ſaccum chyliferum deducuntur; *uſus* eſt chylum ab inteſtinis ad ſacculum chyliferum & ductum thoracicum vehere. eorum inventor primus *Aſellius* eſt, in quibus poſtea dexterrimus *F. Ruiſchius* valvulas detexit. Belg. De Melk-aderen/ melkvaten/ chylvaten. Germ. Milchädertein. Gall. *Les Veines lactées.* Angl. Milke Veſſels.

VASA LYMPHATICA, vide *Vena Lymphatica.*

VASA PRÆPARANTIA, vide *Præparantia Vaſa.*

VASA SEMINARIA, dicuntur venæ & arteriæ ad teſticulos euntes. Vulgo *Præparantia.* Belgicè Saad vaten. Germ. Samen-gefäſſe. Gall. *Vaiſſeaux Spermatique.* Angl. The Preparing Veſſels, Seed Veſſels.

VASA SPERMATICA, idem quod *Vaſa Seminaria.*

VASTI MUSCULI extendunt tibiam quorum *externus* à radice tota trochanteris magni, & cruris oſſe ſubjecto: internus à trochanteris parvo, utrinque paulo patellam infra ad latus recti inſeruntur. B. De groſſe Spier. Germ. Der große Mauß. Gall. *Muſcle Grande.* Angl. The great Brawne.

VECTIS, vide *Modiolus.*

VEGETABILE, dicitur de omnibus plantis, & arboribus.

VEHICULUM, vide *Ochema.*

VELAMENTUM BOMBICINUM eſt lanugino-ſa quædam ſubſtantia interiorem partem, cruſtæ inſtar, aut muſci villoſi ſuccingens. Alii *Vermiculatam cruſtam* vocant. Belg. De Fluweele Darmroh.

Germ.

Germ. Sammetgleiche Darmrok. Gall. *Tunique velours de Boyau.* Angl. Veluet Membrane of the Guts.

VENÆ sunt illæ fibræ, quæ in plantarum foliis apparent, in ramulos divisæ.

VENA CAVA, Græc. φλὴψ, ἐπαυθισμὸς *Eudoxo* δεξαμένη *Hesichio*, species sunt vena Cava, Portæ, Lymphaticæ, & Lacteæ. Arteriæ aliquando pro venis sumuntur. Constant ex quatuor tunicis, nervosa sc: glandulosa, musculari & membranosa. Venæ cavæ rami supra cor vocantur Venæ jugulares, quæ ad Brachia tendunt *Axillares*, in cor, *Coronaria*, in pulmones *Pulmonaria*; sic dicitur *Hepatica*, in hepate; *Phrenica* in diaphragmate, in cruribus *Cruralis*, in renibus *Emulgentes*, & sic à varia ramificatione variam denominationem accepit. Belg. De holle ader. Germ. Holer Ader. Gall. *Veine Cave.* Angl. a Veine Cave.

VENA AZYGOS, vel *Sine pari*, vide *Azygos*.

VENÆ LACTEÆ, vide *Vasa lactea.*

VENÆ LYMPHATICÆ, lympham à glandulis conglobatis accipiunt, vel in venas sanguineas, vel in chyli cisternam se exonerant. Vasa lactea chylum à papillis intestinorum accipiunt, quem in glandulas mesenterii deponunt, qui exinde statim per vasa lactea secundi generis, in sacculum chyliferum fluit. Belg. Water-baten. Germ. Wasser-gefässe. Gall. *Veine Lymphatique.* Angl. Lymphatik Vessels, Lymphatyk ducts.

VENA PORTÆ in adbomine tantum residet, & suas radices in hepar Lienem, Ventriculum, Mesenterium, Intestina, Pancreas, Omentum &c. Extendit: Venæ cavæ & portæ officium est sanguinem à nutritione superfluum circulariter ad Hepar vel cor & pulmones relegare. Belg. De Poort-ader. Germ.

Die

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Die Pfort-ader. Gall. *La Veine Porte.* Angl. The Port Veine.

VENÆ SECTIO, est sanguinis, qui in vasis continetur, per venam arte sectam, evacuatio, hæc dicitur, sed malè Evacuatoria, Revulsoria & Derivatoria in venæ sectione ad vires respiciendum est. plus sanguinis quam libra educi non debet, educantur potius primo unciæ sex vel octo, & si necessitas exigat, repetatur. vena, per longitudinem fibrarum secanda est. Belg. Een Aderlating. Germ. Aderlässe. Gall. *Seignée.* Angl. Letting of Bloud, opening of a Vein.

VENENUM, Græc. φάρμακον, est omne illud quod corpori nostro communicatum, mortem adfert ut sunt arcenici genera, pleraque Mercurialia deleteria qualitate prædita. Belg. Venijn. Germ. Gifft. Gall. *Poison, Venin.* Angl. Venom.

VENEREA LUES, vide *Lues Venerea.*

VENERIS OESTRUM, idem quod *Clitoris.*

VENTER, dicitur triplex *Infimus* sumitur pro abdomine. *Medius* pro Thorace, & *Supremus* pro capite. Vide *Cavitates.* Sed stricte sumitur pro abdomine. Belg. Buik. Germ. Bauch. Gall. *Ventre.* Angl. The Bellie.

VENTER EQUINUS, Chymicis dicitur fimus equinus, in quo, ob lenem calorem, suas tincturas & essentias collocant.

VENTER INFIMUS, vide *Hypogastrium.*

VENTOSA, vide *Cucurbitula.*

VENTRES, vide *Cavitates.*

VENTRICULUS, est viscus membranosum, in abdomine sub diaphragmate inter hepar & lienem, constans ex quatuor tunicis; nervosa fibrosa, glandulosa & membranosa; habet duo orificia, dextrum

Py-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Pylorus seu Ianitor vocatur, ex quo cibi expelluntur: Sinistrum vero stomachus, per quem cibi in ventriculum impelluntur. Officium est cibos concoquere seu fermentare, vocatur item stomachus, aqualiculus. γαστὴς, ἡ ἄνω κοιλία, στόμα κοιλίας. Belg. **De Maage.** Germ. der Magen / Bäuchlein. Gall. *Le Ventriculi, l'Estomac.* Angl. The Stomack.

VENTRICULI CEREBRI sunt quatuor, eorum usus est serosos humores accipere & per pelvim deducere ad glandulam pituitariam: vel in processus mammillares per os cribriforme ad nares. nihil aliud sunt quam complicationes cerebri, quæ ibi tanquam ex accidenti evenere. Belg. **Holligheden der Hersenen / Hersengroesjes.** Germ. das Hirn Hölen. Gall. *Ventricule de Cerveau.* Angl. The Ventricles of the Brain.

VENTRICULI CORDIS, duo sunt; primus sive Dexter sanguinem è vena cava recipit & pulmonibus tradit: Alter sive sinister à pulmonibus sanguinem recipit & per arteriam in totum corpus propellit. In contractione ventriculorum sive systole, sanguis exprimitur: in Diastole seu expansione & dilatatione, sanguis recipitur & admittitur: Alii tamen contrario explicant, quia Græca non sapiunt, & per consequens vim vocum ignorant. Belg. **De holligheid des Herts.** Germ. des Hertz holen. Gall. *Ventricule de Cœur.* Angl. Ventricles of the Heart.

VERATRUM, idem quod *Helleborus.*

VERETRUM, idem quod *Penis* seu *Membrum Virile.*

VERMES, vide *Lumbrici.*

VERMICULARIS CRUSTA, idem quod *Velamentum Bombycinum.*

VERMIFORMIS PROCESSUS, est prominentia cerebelli, sic à figura dicta. Gall. *Prominence,*

Ver-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Vermiforme. Angl. Wormlike Proceſſes.

VERMIS CEREBRI, vide *Febris Ungarica.*

VERNACULUS MORBUS, idem quod *Endemius.*

VERNIX, quod & *Verniſium* & *Sandarache*, ſive *Gummi Juniperinum* vocatur. Sed aliquando componitur cum aliis rebus, uti cum lacca, copalto, ſuccino &c. Belg. **Vernis.** Germ. Vernis. Gall. *Vernis.* Angl. Varnish.

VERRICULARIS TUNICA, idem quod *Amphibleſtroides Tunica.*

VERRUCÆ, ſunt ſpecies tuberculorum, Græcis ἀκροχορδόνες, à papulo *porri.* *Acrochordones* dicuntur, eo quod ſi vertices horum tuberculorum inſpiciantur, ſimiles ſunt reſectæ chordæ. *Celſus* hujus appellationis eam cauſam videtur attuliſſe, quod infundo ſint anguſtiores, in ſummo latiores; adeo ut pendere videantur, ideoque à pleriſque verrucæ penſiles appellantur. Dicuntur porri, eo quod ſi inſpiciantur ſummitates ipſorum, videntur æmulari brevia illa capillamenta porrorum. Eſt tuberculum durum, eminens, cuti erumpens, calloſum, parvum, & in omnibus corporis partibus naſcens. Belg. **Een Dratte/Werre.** Germ. Warzen. Gall. *Verrue.* Angl. a Wart.

VERTEBRA, idem quod *Spondylus.*

VERTEX, eſt pars capitis inter ſynciput & occiput media & gibboſa. Græc. Κορυφή. Belg. **De kruin.** Germ. Das Scheitel. Gall. *Le Sommet.* Angl. The Toppe of the Heade.

VERTICILLI, idem quod *Cotyledones.*

VERTIGO, vide *Scotomia.*

VESANIA, eſt furoris ſpecies vel dilirium ex nimio amore.

VESICA, eſt pars membranacea cava, in qua liquor

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

quor excernendus continetur: ut Vesica urinaria, Bilaria, Seminaria. Græcis κύστις, χοληδόχος κύστις. Belg. **Een Blaas.** Germ. Blase. Gall. *Vessie.* Angl. The bladder.

VESICA BILARIA, idem quod *Folliculus fellis.*

VESICA DESTILLATORIA, est vas æneum sive ahenum cupreum, quod materiam destillandam continet. Belg. **Een blaas.** per vesicam destillare, **door een blaas destilleren.**

VESICA URINARIA, Græc. Κύστις: est ea, quæ in viris posterius intestinum rectum habet; in fœminis vero uterum, cujus vaginæ alligatur. accipit urinam ex renibus per uretheres, eamque per urethram, quæ viris quam fœminis longior est, deponit. Belg. **De Pis-blaas.** Germ. Harn-blase / Harn-bluter / die blasen. Gallicè. *Vessie.* Anglicè. The bladder.

VESICATORIA, sunt species cauterii, ut dicitur potentialis, quando nempe ob copiam salis volatilis, cutis & cuticula quasi aduritur, unde cuticula mortificatur, & quicquid lymphaticum est, intra cutim & cuticulam colligitur, unde vesicæ excitantur. Inter illa sunt cantharides, ranunculi radix, tithymalli lacteus succus, arboris juglandis cortex &c. B. **Bleintrekkende dingen / spaanse bliegpleister.** Germ. Blädder machund pflaster. Gall. *Vesicatoire.* Angl. Vesicatorie.

VESICULÆ ADIPOSÆ, vide *Sacculi Adiposi.*

VESICULA FELLIS, idem quod *Folliculus Fellis.*

VESICULÆ SEMINALES solummodo in viris reperiuntur, nunquam in fœminino sexu: sedem habent inter vesicam urinariam & intestinum rectum.

Con-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Conſtant ex membrana ſatis tenui, & avium minorum inteſtinorum inſtar variis modis contortæ, niſi quod hinc inde varicum ad inſtar mirum in modum dilatatæ & interna cavitate magis contractæ conſpiciantur. Intus ſemen ex teſticulis recipiunt, & aſſervant. Belg. **Zaad-blaasjes.** Germ. Samen-gefaſſen. Gallic. *Veſicule ſeminale.* Anglic. The ſeed Veſſels.

VESPERTILIONUM ALÆ, ſunt ligamenta duo lata & membranoſa, utrinque unum, quibus uteri fundus oſſibus illii laxe connectitur: *Aretæus* Veſpertilionum alis aſſimilat. Belg. **De vleermuis gelijke banden.** Germ. Die Fläder-mäuſichten ſiegel / vel breiten-ſehnen. Gallic. *Aile de Chauve-ſouri.* Angl. Bats-wings.

VETERINARIA MEDICINA, eſt ea ars, quæ de Medicatione circa jumenta & pecudes agit, vulgo *Mulomedicina.*

VETERNUS, vide *Lethargus.*

VIBEX, vide *Enchymoma.*

VIBRATIO, eſt agitatio & motio corporis & membrorum involuntaria, ut conquieſcère non liceat, etiamſi ſtrenuè renitaris. Belg. **Schuddingen.** Germ. Schuttung / ſchwungung. Gall. *Branlement.* Anglic. Shaking, quaking.

VIBRISSÆ, dicuntur pili, qui è naribus excreſcunt. Belg. **De neushairen.** Germ. Die naſehärlein. Gall. *Le Poil de Narines.* Angl. The haire in the naſe.

VICTUS RATIO, eſt modus vivendi, quo ſanitas per convenientia conſervatur & morbus propellitur: conſiſtit in recto uſu rerum neceſſariarum. eſtque in Morbis triplex, Craſſa, Mediocris, Tenuis: Tenuis item eſt tenuis ſimpliciter, tenuior & tenuiſſima, vide *Diæta.*

VIGI-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

VIGILIA, est spirituum animalium in poris cerebri agitatio & expansio, qua per organa motus objectorum sensorio communi, facili negotio, offeruntur. qui si nimis expanduntur & agitantur, vigiliam pervicacem inducunt. Belg. Waken. Germ. Wachung. Gall. *Veille*. Angl. Watching.

VIGILIA NIMIA, idem quod *Agrypnia*.

VIGOR MORBI, vide *Acme*.

VILTRUM, idem quod *Filtrum*.

VINUM COS, est vinum Colore, odore & sapore pollens; Anglorum Schola Salerni nitorem addit hoc versiculo:

Vina probantur, odore, sapore, nitore, colore.

VINUM HIPPOCRATICUM, est cui saccharum & aromata infusa fuerint, & postea per manicam Hippocratis colantur. Belg. Hipocras wijn / specerij wijn. Germ. Hippocras. Gall. *Vin d'Hippocrate*. Angl. Wine of Hippocrates.

VINUM MEDICATUM, est cui medicamenta infusa sunt in usum ægrotantium. B. Geneeswijn.

VIRGA, vide *Penis*.

VIRGINALE CLAUSTUM, vide *Hymen*.

VIROSUS, est in quo *virus* sive *venenum*; sæpe etiam pro teterrimo & graveolento sapore aut odore sumitur.

VIRUS, est humor fluens, et accipitur quoque pro semine: venenum etiam significat, nec non ichores ex ulceribus manantes.

VISCERA, sunt organa, in cavitatibus majoribus contenta. vocantur item, *Exta*, interranea. σπλαγχνα, ἔγκατα, ἐγκοιλία. Belg. Ingewanden. Germ. Eingeweide. Gall. *Entrailles*. Angl. Bowells Entrailles.

VISCUM, vel *viscus*, est frutex peculiaris in arborum quarumdam ramis enatus, semper virens: uti

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

est viscus quercinus. Gr. ἰξὸς & ἰξία. Belg. **Marentakken.** Germ. **Mistell.** Gall. *Guy* ou *Guys.* Angl. Missel.

VISUS, est sensus, quo ex materiæ subtilis, in retinam oculi impingentis motu, lumen & colores ab anima percipiuntur. Gr. ὄψις. Belg. **Gesicht.** Germ. G. sicht. Gall. *Veüe.* Angl. Seeing, Sight.

VITA, est curriculus noster à prima enixione, mortem usque. et consistit in partibus nostri corporis bene constitutis, & in optima succorum circulatione. Græc. βίος, Σωὴ. Belg. **Leben.** Germ. Leben. Gall. *Vie.* Angl. Life.

VITALIA, idem quod *Cardiaca.*

VITALIS FACULTAS, est actio qua homo vivit, quæ involuntarie peragitur, ut sunt motus cordis, respiratio, nutritio &c. dependit maxime à cerebello: eadem dicitur esse enim cum facultate naturali, quanquam veteres distinguebant, naturalem ponebant in Hepate, & vitalem in corde.

VITALIS INDICATIO, est modus quo vires continuò reficiuntur & præservantur. Belg. **Verstærkende insicht.**

VITELLINA BILIS, vide *Bilis.*

VITILIGO, vitiliginis tres species sunt. Ἀλφός, ubi color est albus, ferè subasper, & non continuus, ut quædam quasi guttæ dispersæ esse videantur. interdum etiam latius, & cum quibusdam intermissionibus serpit. μέλας colore ab hoc differt, quia niger est, & umbræ similis. cætera eadem sunt. λευκὴ habet quiddam simile alpho, sed magis albida est, & altius descendit, in eaque albi pili sunt, & Lanugini similes. omnia hæc serpunt, sed in aliis celerius, in aliis tardius. belg. **Witte ruidigheid.** Germ. Weische raudigheit. Gall. *Gratelle blanche.* Angl. White leprosy.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

VITREUS HUMOR, vide *Humores Oculi.*

VITRIOLUM est sal minerale metallis proximum, ac præcipuè cupro &c. varia sunt ejus genera pro indole mineræ, quam in se continent, differentia. præcipua autem quorum hoc tempore est existimatio, sunt primo *Cæruleum*, Sapphyri instar, compactum, ut saccharum candum, tactu siccum, *Hungaricum* vocant, vel *Cyprium*, aut *Gallicum* ex agro Lugdinensi. secundo *Subviride*, herbacei coloris, magis granulatum, grumosumque instar salis communis, paulum unctuosum, manuique tangentis adhærens, quale *Goslarienſe*, *Suecicum* &c. Tertio, *Album*, in formam parvulorum panum effictum, tactu siccum. *Eduardus Brounw*, etiam de *Rubro* mentionem facit. *Cæruleum* & *Album*, de cupro participat, *viride* autem de ferro. Gr. χάλκανθον. Arab. *Cancantum*, *Calcant*, *Alcalcadis*. Belg. **Vitrioel/ Hoperrood.** Germ. **Vitriol / Kupfferwaſſer.** Gall. *Vitriol.* Angl. Vitriol. vitriolum nomen accepisse videtur à vitro, quia vitrum aliquatenus, modo purum fuerit, refert.

VITTA dicitur pars Tunicæ Amneos quæ capiti infantis, cum in lucem prodeat, adhæret, atque hoc locum habet in sexu fœminino, verum in masculis *Galea* appellatur. vide *Galea.*

ULCERATIO, vide *Exulceratio.*

ULCUS, est solutio continui, à materia erodente ortum ducens, in mollibus corporis partibus, cum imminuta magnitudine. Gr. ἕλκος. Belg. **Een zweringe.** Germ. **Ein geſchwär eyterſtock / eyerbeule.** Gall. *Ulcere.* Angl. Botche, sore.

ULNA, *Focile majus.* πῆχυς, περιπήχιον est os inter brachium & carpum, parte superiori cum humero per γιγγλυμὸν articulatur, ideo habet ibidem processus & sinus. processus sunt duo oblongi, & quasi

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

triangulares, asperi, ut ligamenta articulum valide ambiant. dicuntur κορῶναι id est rostra seu glandes. Anterior & superior minor, humeri sinum subit; posterior crassior & amplior in obtusum angulum desinit, & humeri sinum posteriorem subit. vocat *Galenus* ὠλέκρανον. *Hippocrates* ἀγκῶνα, Latini *Gibberum*. in medio horum est magnus sinus seu cavitas instar semicirculi, unde dicitur σιγμοειδὴς habet adhuc alium sinum lævum externum, lateralem pro radii capite. parte inferiore articulatur cum carpo, tum per mediam cartilaginem, tum per processum acutum, ideoque styloidem dictum: unde ligamentum oritur, cubitum cum carpi articulo firmans. Belg. **De groote elle-pijp.** Germ. **Ell bein.** Gall. *l'Os d'aune*. Angl. The elle bonne.

ULOMELIA, est totius membri integritas. ex ὅλος integer, & μελὸς membrum.

UMBELLÆ, sunt summitates plantarum sinuosæ, instar nidi avis formatæ.

UMBILICUS, umbo, ὄμφαλος, ῥίζα γαστρὸς *Aristoteli*. est umbo in medio abdominis situs, cui in fœtu intestinulum umbilicale conjungebatur, quod post partum abscinditur. Belg. **De nabel.** Germ. **Der nabel.** Gall. *Le nombril*. Angl. The navell.

UMBILICUS MARINUS, est testaceum quiddam, planum, ab una parte rubrum, ab altera fuscum: habentur majora & minora. Belg. **Zee-nabels**; Germ. **Meerbonen.** Gall. *Umbilic Marin*. Angl. Sea-navil.

UNCIA, est duodecima pars libræ medicinalis; continet uncia drachmas octo. Vide Gr. ὄγκια Belg. **Een once / twee lood.** Germ. **unze / zwey loth.** Gall. *Once*. Angl. ounce.

UNCUS, idem quod *Hamus* & *Hamulus*.

UNDEMIA, idem quod *Oedema*.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

UNGARICUS MORBUS, sive *Hungaricus*, est species febris Epidemicæ malignæ, plerumque cum nimio capitis dolore, delirio, aut angina periculosissima invadens, aliquando cum petechiis, sive maculis pulicaribus.

UNGUENTUM, est Medicamentum externum, quod consistentiam linimento paulo crassiorem habet. vocatur etiam Unguen *Plin.* Gr. ἄλειμμα & ἄλειφαρ. Belg. Salf. Germ. Salb. Gall. *Onguent.* Anglic. Ointment.

UNGUICULI, idem quod *Alabastri.*

UNGUIS, Gr. ὄνυξ est pars similaris, flexilis, alba, dura, digitos ab externis injuriis defendens, & quodammodo exornans, radix ejus ligamento cuidam jungitur, & ob vicinas adsitasque ei tendines, sensilis est. constitui videntur, ex collectione minimarum fistularum, densè sibi invicem adhærentium & in longitudinem excurrentium. ubi incipiunt, inveniuntur quædam fibræ nervosæ in modum papillarum elongatarum, quarum elongatæ partes ad unguem usque conspiciuntur. Si autem vi abrumpantur, foramina diversa relinquuntur. Ita ut cornea unguium substantia retis figuram obtineat. hisce accedit corpus papillosum ungui subjectum, una cum suis vasis excretoriis. apices unguium sunt, qui ultra carnem exeruntur, ἀκρωνυχίαι sive extremitates; partes quæ præciduntur, segmina unguium dicuntur; partes sub ungue, κρύπτα pars alba & semilunaris radici proxima, ἀνατολὴ, sive exortus, & ἄργεμον ab albedine, ipsa initia eorum cuti adnata, ῥιζώνυχες, unguium radices vocantur; latera ῥάγες καὶ κορυφαὶ, rima & vertices; anguli, γωνίαι, maculæ albæ, νεφέλια, nubeculæ & cicatrices albæ. B. Nagelen. *Unguis* etiam dicitur *Pterygium*, oculi quoddam vitium, vide locum. B. De nagel, Germ. Ein nagel. Gall. *Ongle.* Angl. The nail.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

UNGULA, ὄνυξ *Hippocr.* est uncinus seu Hamus educendo mortuo fœtui comparatus. Embryorectes *Tertulliano.* dicitur lib. de Anima, nisi placeat eo loco reponere ex *Galeno* ἐμβρυοθλάστης, sic enim ille nominat, aut ἐμβρυουλκὸς qua voce *Hippocrates* utitur, à quo idem instrumentum etiam ἕλκυστὴρ, item πίεστρον lib. de mulieribus, & ἰχθύη dicitur.

UNGULA OCULI, idem quod *Pterygium.*

UNICORNU, sæpè à medicis maximoperè laudatur, verum, an verum detur necdum ostensum est, nuperrime frustum dimidii spithami ostensum est, quod quia striis carebat, non videbatur mihi esse de dente piscis in groenlandia *Narhval* dicti. intus erat albi coloris & sine medulla. sed si daretur, quis diceret, tantis viribus valere, ut ignota Medicorum turba clamitat: facile est credere non aliis virtutibus, quam cornu rhinocerotis, aut cornu cervini. quod pro eo venditant, est dens alicujus piscis gronlandici, *Narhval* dicti. Piscis iste in juventute duos habet dentes, quod illi mihi narrarunt, qui illas regiones frequentarunt, imo & stigma & locus sive foramen, in quo collocatus fuerat: cum adoleverit sinister excidit, & loculus evanescit, verum dens dexter, qui remanserat, ut esset pisci æquilibrium, non recta via enascitur, sed sinistram versus partem magis ac magis inclinat. Cornua illa, sive potius dentes, aliquando sex pedes superare vidi: albi sunt instar eboris, sed cochleæ in modum striati. Græcis Μονόκερως. Belgicè **Eenhooren.** Germanicè **Einhorn.** Gallicè *Unicorne.* Anglicè Unicorn.

UNIO seu *Margarita* aut *Perla*, est Gemmæ ma-

riti-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ritimæ quædam ſpecies, in oſtreis, muſculis & ſortè aliis conchis naſcens. Ob vires inſignes valde laudatur. Sed ſi res intimius inſpiciatur, nihil aliud faciunt quam acidum temperare, uti & mater perlarum, & omnia conchilia faciunt. Vide *Margarita.*

VOLA, eſt poſtbrachialis pars interna manuum, *Palma* dicta, Græcis δῶρον, κοῖλον χειρὸς, κοίλη, θέναρ, Pind. Scol. Item, vola eſt concavitas pedis, κοίλη, κοῖλον ποδὸς. Belg. **Der hol van de Voet/ of Hand.** Germ. die höſe am Hand oder fuß. Gall. *La Paulme.* Angl. The Palme.

VOLATICA, idem quod *Lichen.*

VOLATILIA ſunt, quæ facile avolant, uti ſunt omnes ſpiritus & ſalia volatilia, Mercurius &c.

VOLSELLA, ſeu *Vulſella*, μαδιστήριον, τριχολαβὶς, τριχολάβιον. Inſtrumentum, quo pilos prehenſos radicitus è corpore exſtirpant: ſeu forceps chirurgica, quæ pro vario uſu, varia forma eſt. Belg. **Een Hair-trekker/ Nijp-tang/ Horen-tang.** Germ. Rauff zenglin. Gall. *Pinſet.* Angl. a Paire of Pincers.

VOLVULUS, vide *Iliaca paſſio.*

VOMICA, eſt vitium pulmonis à ſanguine heterogeneo excitatum, qui alibi in pulmonis ſinu, forſan intra cellulam quandam veſicularem deponitur; nec tuſſim nec febrem inducit; poſtea vero cum ſenſim aucta, vaſa languifera vicina comprimit, quin & ſanguini præter fluenti effluvia ſua imprimit, proinde febricula, cum inquietudine & marcore ſuccedit, tandem illa ad plenitudinem aggeſta & diuturna concoctione in pus ſincerum maturata, cyſtin ſeu nidum facit. Belg. **Longe zweer.** Germ. Lungen ſchwar. Gallicè *Apoſteme de Poulmon.* Angl. Impoſtum of the lights.

VOMITORIUM, eſt Medicamentum internum, ex remedio emetico ſimplici decocto, infuſo, vel

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

dissoluto, factum. Vide Emetica. Græcis Ἐμετικὸν. Belg. Een Braakdranck. Germ. Ein Spey Tranck-lein. Gall. *Un Emetick, Vomitoire.* Angl. a Vomiting drinke.

VOMITUS, Gr. Ἔμετος, ab ἐμέω vomo. Est ventriculi & œsophagi convulsivus motus, quo versus superiora contrahitur ventriculus, Pyloro occluso & fundo ac lateribus in se coactis versus sinistrum orificium, unde per partes convulso etiam œsophago ab imo ad fauces, contenta, si quæ sint in cavitate expelluntur in os & ultra: Hinc Anxietas, Dolor in cordis & ventris regiones, Respiratio nonnihil est impedita, facies rubet & tumet sæpe, caput distenditur, labia tremunt, sudor exprimitur, si vomitus diu durat, & indentidem repetit, ut solet: nam convulsio hæc est motus convulsivus, qui per vices repetit, unde contentorum ejectio una vice major, altera minor est: neque enim Respiratio concedit diuturnam convulsionem, & quasi Tetanum, sed sursum actus ventriculus ab Inspiratione aliisque causis, brevi deorsum urgetur, licet mox revertantur convulsiones, quæ rursum remittunt: atque in tali vicissitudine vomitus fit. Hujus species sunt, ab Ebrietate, Fastidio, cibis vel potibus acribus, venenis, Emeticis, Catharticis, in gravidis, vulneribus cerebri, viscerum inflammatione, eorum que dolore ut in colica, ileo, nephritide, Febribus, &c. Estque vel rei ingestæ, sanguinis &c. Belg. Braking / Spouwing / Geubeling. Germ. Kotzung / Erbrechung / ubergebung. Gall. *vomissement.* Angl. Vomiting, Casting, Spewing.

VOPISCUS, dicitur is, qui ex duobus conceptibus, uno ab ortu excluso, d partum legitimum reducitur.

URACHUS, & ductus urinarius in fœtibus, à vesica

vesica in Membranam Allantoidem porrectus, qui post fœtus editionem in substantiam ligamentosam facessit, & vesicæ pro suspensorio cedit. Conjungitur umbilico & vesicæ fundo. Belg. **Water-vat / blaas-band.** Germ. Der Blasen-band. Gall. *Vrache.* Angl. Urinary passagie, the Bladders Ligament.

URANISMUS, idem quod *Palatum.*

URENTIA, vide *Pyrotica.*

URETHER, est vas fistulosum & membranosum ab utroque rene intra vesicæ membranas se aperiens, per quod urina à renibus, vesicæ traditur. vena alba *Celso*, dicitur. Belg. **Een Pis-leider / Pis-buis.** Germ. Harngäng. Gall. *l'Urethere*, *Ouragie.* Angl. Urine-Pipp, The Urether, Urinary Passagie.

URETHRA, vel *fistula*, οὐραχὸς, οὐρήθρα, πόρος οὐρητικὸς est meatus urinarius, quo ex vesica per penem vel vulvam sive pudendum muliebre, urina excernitur. Item, inservit seminis ejectioni. in initio suo per duo foramina vesiculæ seminales, quum opus fuerit, se exonerant, iisque prostatæ glandulosæ, etiam plurimis foraminibus circumsistunt: quibus caruncula apponitur. Belg. **De Pisgang / de Schaft.** Germ. Harn-durchfahrt. Gall. *Conduit de l'Urine.* Angl. The Urinary Passage.

URETICA, idem quod *Diuretica.*

URINA, vide *Vron.*

URINA PERICARDII, vide *Aqua Pericardi.*

URINARIA FISTULA, idem quod *Urethra.*

URINOSA sunt Medicamenta Urinam olentia, ut spir. Urinæ, salis armon &c. ea poros cerebri dilatant & excitant, unde in affectibus Comatosis laudatissima sunt.

UROCRISIS, idem quod *Urocritica.*

UROCRITERUM, est judicium de urina. ex οὖρον urina, & κρίνω judico.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

UROCRITICA, sunt signa quæ ex urinis observantur. ex οὖρον urina, & κρίνω judico.

UROMANTIA, vide *Urocriterium*.

UROMANTIS, est qui ex urinis aliquid divinare valet. ex οὖρον urina, & μάντις vates.

URON, *Urina*, Lotium, οὖρον & οὖρημα excrementum serosum à sanguine in renibus, cum multo sale, pauco sulphure, terra & spiritu, per uretheres ad vesicam delatum donec convenienti tempore & loco, excernatur. ab οὐρέω urinam reddo. Belg. De Pis Germ. Harn / Brunz. Gall. *Urine*, *Pisset*. Angl. Urine, Pisse.

UROSCOPIA, est urinæ inspectio. ab οὖρον urina. & σκοπέω inspicio.

UROSCOPIUM, idem quod *Matracium*.

URTICATIO, est Operatio Chirurgica, qua membra corporis urticis recentibus percutiuntur, ad calorem nempe revocandum.

USNEA, est muscus ossibus vel arboribus adnascens. Propiè tamen sumitur pro mosco calvariis increscens. Belg. Mostch. Germ. Moß. Gall. *Mousse*. Angl. The Mosse.

USTIO, est quando res in cineres rediguntur, uti arte salis ex vegetabilibus elixiviatio fiat. Vel ut res melius in pulverem redigantur, uti fit in cornu cervino calcinando. *Ustio* Chirurgis quoque familiaris, quando cauteriis urunt. Belg. Brandi g. Ger. Brennung. Gall. *Brulement*. Angl. a Burning.

UTERI ASCENSIO, idem quod *Hysterica passio*.

UTERI LIGAMENTA, vide *Ligamenta uteri*.

UTERI OSCULUM, vide *Osculum uteri*.

UTERI PROCIDENTIA, vide *Procidentia uteri*.

UTERUS, *Loci*, *Matrix*, δελφὺς, ὑστέρα, νηδὺς Hesiod. & *Homer*. γονή Hippocr. μήτρα, ἀγγεῖον κυητήριον

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

τήλιον Galeno. est pars organica in abdomine mulierum sita, quæ in fundum, collum & vaginam dividitur. Ligamenta duo lata & totidem teretia habet. Substantiam obtinet nervosam & fibrosam; crassities variat pro ætate, & tempore gestationis fœtus. Intus in fundo osculum habet, ex cujus cavitate menses profluunt, in quo & conceptio & generatio contingit: anterius vesicam habet, posterius intestinum rectum. & sic homo inter stercus & urinam nascitur. Belgice **De Moeder / de Lijf-moeder.** Germ. Gebährmutter / Behrmutter / Gebermutter. Gall. *La Matrice.* Angl. The Whombe, Matrixe.

Uva, idem quod *Cion.*

Uvea Tunica, dicitur & *Uviformis* vel *Rhagoides.*

Uvea Membrana, sive *choroides*, tunicæ sclerioticæ intus ferè per totum continua est, anterius perforata & aperturam pro oculi pupilla relinquit, quæ contrahi & dilatari potest. Belg. **Druif Vesieblies.** Germ. Das Trauben Häutlein. Gall. *l'Uvée.* Angl. The Grapes Fleece.

Vulneraria, vide *Traumatica.*

Vulnus, solutio est continui, externo aliquo instrumento, recens in parte facta, cum cutis apertione: estque varium, tam ratione loci & partis affectæ, unde aliud nervi est, aliud carnis; quam instrumenti infligentis, unde si ab aliquo acuto cæsim illud fiat, *Sectio* vel *incisio*, si vero ab acuto punctim fiat, punctura, vel punctio dicitur. Græcis τραῦμα & τρῶμα. Belg. **Een Wonde.** Germ. **Wunde.** Gall. *Playe.* Angl. a Wound, a Hurt.

Vulsella, vide *Volsella.*

Vultus, idem quod *Facies.*

Vulva, est *pudendum muliebre*, vide *Cunnus.*

Vulva Cerebri, est fovea quædam, inter eminentias cerebri, oblonga. Uvu-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

UVULA, vide *Cion.*

UVULÆ CASUS, vide *Cion.*

X.

X. ξ. in quibuſdam ſcriptis Medicis denotat unciam.

XENEXTON, idem quod *Zenechdon.*

XERAPHIUM, eſt Medicamentum adverſus capitis & Menti exanthemata utilis.

XERASIA, eſt capillorum vitium, quando lanuginis inſtar apparent, & velut pulvere conſperſi. Inter ſpecies Alopeciæ referri debet.

XEROCOLLYRION, eſt collyrium ſiccum.

XEROMYRUM, eſt unguentum deſiccans, ſive compoſitio ex aromatis, pro ſuffitu, amyletis &c. conſtans. utitur quoque adverſus fætorem axillarem.

XEROPHTHALMIA, eſt arida & ſicca lippitudo. ex ξηρὸς aridus, & ὀφθαλμία oculorum dolor. Bel. Dzoogjeukende Oogen.

XEROTES, ſicca corporis diſpoſitio. à ξηραίνω ſicco.

XIPHOIDES, cartilago pectoris mucronata. ex ξίφος enſis, & εἶδος forma.

XYLOALOES, eſt lignum aloes vide *Agallochum.* Germ. Aloes holtz. Gall. *Du Bois d'Aloes.* Angl. Aloes Tree.

XYLOBALSAMUM, eſt frutex vel ſarmentum aut ſurculus Balſami. Amputabatur enim ab incolis, & vænibat propterea, quod eo decocto in unguentis vice Opobalſami multi uterentur; etiam ſi ex toto Bal-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Balsamo minima illi ineſſet odoris gratia. Vide *Balſamum.*

XYLOCASSIA, ſive *Caſſia Lignea*, vide *Cinamomum.*

XYMPHYSIS; idem quod *Symphyſis.*

XYNTASIS, idem quod *Syntaſis.*

XYPHOIDES CARTILAGO, idem quod *Enſiformis Cartilago.*

XYSTER, eſt ſcalprum raſorium, radendis oſſibus aptum. à ξέω rado.

Z.

ZOlim ſignificabat *Seſcunciam*, pleriſque octavam unciæ partem ſive *denarium*, hoc eſt *drachmam*, vel *Semiſicilicum*, ex veteri quadam ænea tabella conſtat *Duellam* fuiſſe, quæ tertiæ unciæ pars octonis ſcrupulis terminatur.

ZAPHARA, vel *Zaſſera*, eſt materia mineralis ex *Biſmutho*, ad *Smaltha* vel *Amaaſa* pertinens, quæ tingit vitrum cæruleo, unde & figuli utuntur ad tincturam cæruleam.

ZARZAPARILLA, & *Zalza Parilla*, idem quod *Salſapilla.*

ZEDOARIA eſt Radix è China & extremis Indiæ finibus allata. Habetur *longa* & *rotunda*, quæ promiſcue uſuales. Item *tuberoſa nigricans* & *geiduar* minus uſitatæ. Priores ſpecies externè cinerei coloris, intus vero fuſci ſunt. Odor & ſapor aromaticus valde & acris. Quoad vires non differunt. dicitur & *Zerumbet Serapionis*, & à quibuſdam *Anthora.* Belgicè Zedoar.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Zedoar. Germ. Zittwer. Gall. *Zedoar*, *Cretonart*. Angl. Zedoary, Setwal.

ZENECHDON seu *Zenexton* est vox arabica, & idem est ac si dicerem *diarsenicum*, seu compositio ex arsenico; arsenicum enim cum arabum *Arsenes*, *zenech* & *Zene* idem sonat: per aphæresin, senium pro Arsenicum, Zenech pro *arsenech*, & sic *Zenechdon*, pro diazenech dicitur. Idem quod amuletum.

ZENEXTON, idem quod *Zenechdon*.

ZERNA, idem quod *Lichen*.

ZIBETHUM, est liquor pinguis felis zibethicæ, vesiculis glanduloſis, intra penem & testes collocatis, emanans, qui premendo exprimitur & colligitur; & quod hic videntur esse vesiculæ zibeticæ, eædem in Castore Castoreum dicerem: liquor hic gravis est odoris, nisi adsit pauca quantitas. Dicitur & *Civetta* & *Zibetta*. Belg. Civet. Germ. Ziebeth. Gall. *Sivette*. Angl. Civet.

ZINGIBER, radix aromatica & acris est, geniculatis repit internodiis; singulis annis folia habent iridis aut gladioli in modum, crescit copiose in India Orientali, unde & ad nos portatur. Dicitur quoque *Zinziber*, *Gingiber*. Belg. Gember. Germ. Ingber. Gall. *Zingembre*. Angl. Ginger.

ZIRBUS Arab. idem quod *Omentum*.

ZIZIPHA, idem quod *Jujube*.

ZONA à ζωνύω cingo, est ea pars corporis, qua cingimur. Item Herpetis seu Erysipelatis species, qua corpus cingitur. Belg. Den rooden Omloop. Germ. Rothen umgehung. Gall. *Zone*. Angl. Idem.

ZOOGONIA, est animalium perfectorum generatio, qua vivos fœtus excluduntur. ex ζῶον animal, & γονὴ genitura.

ZOPISSA, vide *Pix*,

ZYTHOGALA, idem quod *Possetum*.

Zoo-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

CHARACTERES
qui apud medicos authores vulgo occurrunt.

Acetum	✠
Acetum Destillatum	✳
Aër	△
Æs, cruprum, venus	♀
Æs ustum	♀
Alcohol vini	^{S}A
Alembicum	⚔
Alumen	○
Amalgama	āāā
Ana	an. ā, āā.
Antimonium seu Stibium	♁
Aqua Destillata	▽
Aqua Fortis	▽F
Aqua pluvialis	▽P
Aqua Regia	▽R
Aqua Vitæ	☍
Arena	∴
Argentum, Luna	☾
Argentum Vivum	☿
Arsenicum	⚬⚬
Auripigmentum	⚬⚬
Aurum sive sol	⊙

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Balneum arenosum	B
Balneum Mariæ vel Maris	MB. BM.
Balneum Vaporosum	VB
Borax	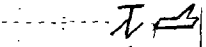
Calx	C
Calx viva	Ψ
Cancer	69
Caput mortuum	
Chalybs vel ferrum & Mars	♂
Cineres	Ξ
Cineres clavellati	Ψ
Cinnabaris	☥
Cornu cervi	CC.
Cornu cervi ustum	C.C.V.
Crocus martis	♂
Crocus veneris	☥
Cucurbita	
Crucibulum	☥ V.
Cuprum, æs, vel Venus	♀
Destillare	
Dies	☉
Dies & Nox	☉☽
Drachma	ʒ
Ferrum chalybs, mars	♂
Fiat	F
Granum	gr
Gutta	gutt
Hora	
Ignis	△
Ignis Rotæ, sive Reverberii	

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Jupiter vel Stannum	♃
Libra, Pondo	℔
Libra semis	℔ ß
Luna, argentum	☾
Mars, chalybs, Ferrum	♂
Martis Limatura	♂
Mercurius, argentum vivum	☿
Merc. præcipitatus	☿ ☿ ♈
Merc. sublimatus	☿ ☿ ♎
Mensis	⊠
Misce	M
Nitrum	⦶
Nox	♀
Obolus	♋
Oleum	⚬⚬
Phiala	♁
Plumbum, saturnus	♄
Præparare	PP, ℙ
Præcipitare	♈
Pulvis	♁
Quantum placet	q.p.
Quantum vis	q v
Quinta Essentia	Q.E
Recipe	℞. ♃
Regulus stellatus	✸
Regulus antimonii stellatus	℞
Retorta	☊
Sal alcali	♌
Sal armoniacum	✶
Sal commune	⊖

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Sal gemmæ	♉
Sal nitri vel petræ	⦶
Sal volatile	⊖V
Saturnus	♄
Scrupulus	℈
Secundum artem	s.a.
Semis	ß
Sol aurum	☉
Spiritus	♎ sp
Sp: vini	SV
Sp: vini rectificatus	SR
Sp. vini Rect. Alcohol	SA
Stella reguli antimonii	✡
Stratum super stratum	s.s.s.
Sublimatum	☿♎
Sulphur	🜍🜍
Talcum	✕
Tartarum	♀
Terra	▽
Tinctura	R
Tutia	⊗
Venus, cuprum, æs	♀
Vinum	V
Viride æris	⊕
Vitriolum	⊕+
Vitrum	○–
Uncia	℥
Volatile	☊
Urina	⊡

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ZOOTOMIA, est animalium artificiosa sectio. ex ζῶον animal, & τέμνω seco.

ZOTICA, est facultas vitalis. à ζάω vivo.

ZURUMBETH & *Zerumbeth*, est species Zedoariæ, quæ radicem habet rotundam & globosam, & affertur cum zedoaria Longa. vide *Zedoaria.*

ZYGOMA, est os jugale circa tempora. à ζυγὸς jugum. Belg. **Het jock-been.** Germ. **Joch-bein** Gallicè *l'Os jugale.* Angl. Anglicè Yake bonne.

Τψίσῳ μόνῳ δόξα καὶ τε Θεῷ.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

AUTHORES.

Qui huic Lexico partem contulerunt.

Avenzoar.
Acta Societ. regiæ in Anglia.
Ægineta.
Agellius.
Agricola.
Ammonius.
F. ab Aquapendente.
Arantius.
Aretæus.
Aristoteles.
Asellius.
Athenæus.
Averrhoës.
Avicenna.
de Back.
Bapt. Porta.
Barbette.
Casp. Bartholinus.
Th. Bartholinus.
Bauhinus.
Beguinus.
Beverovicius.
Bidloo.
Blasius.
Bontius.
Boyleus.
Budæus.
Calepinus.
des Cartes.
Cardanus.
Cassianus.
Castellus.
à Castro.
Celsus.
Charleton.
Cicero.
Columbus.
Columella.
Conringius.
Cordus.
Decker.
Deusingius.
Diemerbroekius.
Dodonæus.
Ent.
Ephem. Germ.
Erotianus.
Euripides.
Eustachius.
Everhardi.
Fallopius.
Fannius.
Fernelius.
Fœsius.
Fontanus.
Forestus.
Galenus.
Gemma.
Glissonius.
Gorrhæus.
de Gradibus.
Grammatici.
de Graef.
Guido.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

AUTHORES.

Guido.
Harvæus.
Helmontius.
ab Heers.
Herodotus.
Herophilus.
Heſychius.
Heſiodus.
Otto Heurnius.
joh. Heurnius.
Higmorus.
Hildanus.
Hippocrates.
Hoboken.
Hofmannus.
ab Hogelande.
Hollerius.
Homerus.
van Horne.
Horſtius.
Iſidorus.
Junius.
Johnſonus.
Kircherus.
Krollius.
Kyperus.
Langius.
Laurentius.
Liddelius.
L. de Bils.
van der Linden.
Lowerus.
Marchette.
Malpighius.
Martialis.
Maſſarias.
Moebius.
Mercurialis.
Minſicht.
Needham.
Nicander.
Oribaſius.
Ovidius.
Owenus.
Pacuinus.
Pancratius Bruno
Paracelſus.
Paræus.
Paſſeratius.
Pavius.
Pecquet.
Philotheus.
Piſo.
Pindarus.
Pinæus.
Platerus.
Plautus.
Plempius.
Plinius.
Plutarchus.
Pollux.
Primeroſius.
Portal.
Quercetanus.
Regius.
Renodæus.
Reuſnerus.
Rhodiginus.
Rhodius.
Riolanus.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

AUTHORES.

Riverius.
Rolfinkius.
Rondeletius.
Rouſſettus.
Rubekkius.
Ruiſch.
Sala.
Sanctorius.
Salius Diverſus.
Saxonia.
Scaliger.
Scapula.
Schenkius.
Scheinerus.
Schola Salernitana.
Schroderus.
Sculterus.
Senguerdus.
Sennertus.
Severinus.
Spigelius.
I. Sylvius.
D. Le boe Sylvius.
Stenonius.
Suida.
Swaluwe.
Swammerdam.
Swelfer.
Tertulianus.
Tulpius.
Valverda.
Varro.
Vernay.
Veſalius.
Veſlingius.
Virgilius.
Walleus.
Wekkerus.
Whartonus.
Williſius.
Wormius.

& alii plures.

FINIS OPERIS.

AAN-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

AANWYSER

Der

NEDERDUITSE KONST-WOORDEN IN DE MEDICINE,

In 't vorige boek begrepen.

A.

Aanbozstig 37
Aanbozstigheid 69
Aan een groeping 142
Aangenome Chymisten 10
Angewassen oogvlies ibid
Aangroepinge 608
Aansienlyk voozstel 75
Aansigt 258
Aanval 477
Aanwas der oogschelen 34
—— —— Tongriem 35
Aantwassing 243
Aanwys 334 329
—— dagen 330
Aarde/ die de selve schzoomt te raken 71 72
Aars 46
—— Billen 438
—— Darm 536
—— Krabber spier 38
—— Maepen 66
—— Spieren 287
—— Toegroeping 71
—— Wozmtjes 66
Accident 608
Adams-appel 509
Adelaar steen 12
Adem gemakkelyk 251
—— haling 540
—— haling regt op sittende 462
—— hyging 37
—— Stinkende 271
Aderberst 493
Aderen / gebozsten 139
—— uitgerekt ibid
Aderlating 494 642
Ader zonder paar 75
Ader zonder weergaa ibid
Ader-vlies 131
Ader-bzeuk met water 314
Aderlyk bloed 174
Afgaande koozs 336 473
—— —— Ouderdom 473
Afgang 189
Afgang van onverteerde spijs 355
Afgieting 187
Afschilling ibid
Affettinge 50 256
Affiedsel 54
Affoeting 220
Aftrekkinge 45

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Afſwagende middelen 3
Afverſſel 624
Afwaſſinge 147
Afſweikſel 332
Agterhand 414
Agterherſenen 122
Agterhoofd 450 450
Agterpens 2
Agtervoet 415
Agterwaertſe ſpanning 458
Alabaſter 16
Alchymie 134
Alembek 19
Algemein Buikzuivend Middel 470
——— Genees middel 116 470
——— Schei-vogt 18
——— Ziekte 471
Aloe 22
—— Hout 13
Aluin / klip-aluin 23
——— pluim-aluin 27
—— rotz-aluin 24
Alvleis 95 470
Alvleis-buis 213
Amandelen 42 476
Amandel melk 30
Ambeeld-been 329
Ambetjen 295
Amber 599
Amberbal 508
Ambergrys 26
Ambnieren. 26
Ammoniak gom 27
Anacarden 31
Anatomie 33
Ankergelijke uitſteekſel 35
Antimonie 44
Apoſteume 53
Apotheker 492
Apothekers winkel 207
Apozema 54
Apel van de wange 283
Appetyt 54 251
Arabiſche gom 56
Arent-ſteen 12
Arm. 87
Arm-band 61 418
Armeni-ſteen 60
Arm-ſwagtel 418
Artyk 63
Artzeny bereider 492
Artzeny-bereiding. 491
——— konſt ibid
Aſſche 136
Aſchmaking 136
Atlas 70
Axe 75
Azyn 5
Azyn-honig 466
Azynige zuiker 466

B.

Baard. 80 348
Bad 77 207 227 334 845
Bad/in 't bad deſtilleren 8
Bad daar men in zit 334
Bad-ſtove 77 638
Bad uit zand 921
Bak-tanden 193 421
Ballen 618
Balletjes 460
Balſak 565
Balſem 79
Balvlies 't roode 247
Band 274 356
Bank van Hippocrates 561
Baren / moepelijk 216
Baring 478
Barn-ſteen 590
Baſt 165

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Bastagtige substantie 165
Bastert pleuris 505
——— rasende koors 475
——— ribben 166 446
——— tand pleis 246
——— vleis 275
Barkens 227
Bederving 202
Bedieninge des lighaams 8
Been-band 356
—— booz 2 420
—— bzeuk 111 174
Beenderens inbzigting 203
——— zamenbzigting 64
Been heffer 226
—— merg 406
—— ongenoemde 333
—— lym 464
Beens indzukking. 254
—— beschzybing 464
—— uitwassing 255
Been-blies 487
—— bzeter 105 467
—— wortel 416
Begryp 334
Beharnassing 364
Bek 548
Beker / die riekt 206
Bekken 332 481
Bekkeneel 96 168
Belemmerde taal. 36
Bel-roos 247
Bereidende baten 513
Berg-rood 137
Beroertheid 52
Berssten aan 't Fondement 543
Beschikking 453
Beschzybing van besmettelijke ziekte 364
Beslag / groot en klein 54
Beslote winden 86
Besmettelijke ziekte 489
Besmettelijkheid 156 364
Besmetzel 417
Besneden 47 536
Bestuur 537
Betting 245
Bevat 15 571
Bevende koozs 496
——— oogen 305
Bevergeil 110
Beverswijn ibid
Beving 308 629
Beumhaas 15
Beurs-spier 90 398
Beweginge des gemoeds 479
Bezetentheid. 449
Bier-melkjen 512
Bill 287
Billen 438
Bilnaad 466
Bind-tuig 293
Bischops gelykende miters klap-vliesen 245
Blaar-trekkend middel 496
Blaas 645
——— band 655
Blaas / dooz de blaas destilleren 645
Bladeren / die eerst uitbzeken 341
Bladerens wolligheyd 347
Blauwe gal 338
Blauw-oog 318
——— scheut 562 564
——— sugt ibid
blauwe blekken 217
blein-trekkende dingen 645
Bles 96
Blik-aars 337
Blinde darm 93 144

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Blinde kop 178
blind geſwel 613
Blindheid van ouderdom 514
Blixemend goud 132
Bloed 555
—— gang 215
—— lating 494
—— making 294
—— rhk 504
—— omloop 487
—— ſpuwen 294
—— ſteen 293
—— ſtemſel 233 295
—— ſterking 104
—— ſtoppend middel 338
—— ſuiger 305
—— ſuiverende dzank 1
—— ſuivering 23
—— ſweer 278
—— vin 278
—— waterig 613
Bloedig etter 256
—— oog 293
Bloeding 296
Bloem 269 598
—— van notemoſchaat 387
Bloeyſels booz de bzugt 341
Blydſchap 282
Bok 627
Bolligheid onder d'oogen 317
Boog 338
Boomigheid 294
Booztuig 484
Bozſt 480
—— been 592
—— buis 212
—— holligheid 621
—— ingewanden 513
—— klier 622
—— middelen 479
—— pzuimen 34 566
—— ſpier 480 629
—— ſpzoop 98
—— vlies 504
Botertanden 193 514
Botten 450
Boven-buik 316
—— ſchouderblads ſpier 331
—— zyde buiks geſwel 316
Bzaad-verkens-oog 417
Bzaak-dzank 228 654
—— middel 228
—— middels beſchzyving ibid
Bzaking 654
Bzanding 258 477 656
Bzand-merk 593
Braſſen 168
Bzape 605
Bzeede windel-ſpier 410
Bzeuk 310
—— der lijfmoeder 302
Bzug van Varolius 510
Bzuine 521
Buik 642
—— die dik is 244
—— klierbedde 470
—— opening 473
—— ſpyding 282
—— ſteking 473
Buiks-hegting 282
Buikzuiverende middelen 527
Buikzuiveringe 528
Buikzuivering / onmatig 315
Buil 497
Buiſkens 346

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Buiten ſijn ſelven ſijn 219
Bult 184 460
Bultagtig na boven toe 364
Buſſe 530
Byziende. 429
Bytinge. 164

C.

Candelyzering 99
Candyzuiker ibid
Carneol 558
Cataplaſme 112
Catarn 114
Celletjes 118
Celtiſche ſpecenard 585
China woztel 126
Chirurgie 127
Chirurgijn ibid
Chyl 133
Chyl-baten 640
Chymie 134
Chymiſche artzeny 492
——— vooztgang 515
Chymiſt 134
Chymiſte geneeskunder 321
Chyzpſolyt 132
Cinober 137
Circuleer-glas 138
Civet 660
Clyſteer 141
Compozes 207 588
Complexie 151
Conſerve 50. 153 155 221
Conſerf van dalen 201
Conſiſtentie 155
Conſumaat 156
Contuſie 158
Cozpulentigheid. 508
Cozzoſyf 165
Curcuma 180
Cyper woztel 184

D.

Damen 295
Dadelen 186
Dadelijk bzandyſer 118
——— buur 323
Dagen 186
Dag-blind 298
Dagelijkſe koozs 533
Dalen 186
Darmen 237
Darm-been 325
——— ſpier 325
——— bzeuk 89 237
——— king 130 324
——— nuchtere 323
——— omgewonde 325
——— ſcheil 413
——— pijn 146
——— ſlinger 130
——— ſtijm 427
——— twaalf vinger- rige 209
Dauw 548
Dauw-boerder 212
Dauw-wozm 302
Deeg 399
Deel 477
Deelen die malkanderen niet gelijk zijn 208
Deeltjes die eendaantig ſijn 306
Defenſyf 188
Dephlegmeren 194
Derdendaagſe koozs 532
Deſtillering 196
Deſtilleren in 't bad 78
——— dooz de blaas 645

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Digerering 205
Dikkie-buik 244
Dikmakende medicamenten 328
Dikke herſenblies 401
Dikte 155
Diſſolutie 208
Diſtilering 196
Doctors ordinantie 273
Dolheid 333 393
Dolle honds bet 183
Dolle verlieftheid 49
Dolligheid 333 393
Donder-goud 132
Donder ſteen 368
Donker gezigt 25
Doode aarde 617
Doode hop 102 145
Doode overſchot 102
Doofgeboelig 596
Doofheid 159
Doolhof des oors 344
Doorborende ſpier 484
—— eting 30 197
—— gang 401
—— Geboorde ſpier 485
—— kleinſing 484
—— zuikering 154
—— ſwelging 189
—— ſygſel 145
—— ſyg-tuig ibid
—— ſyging 484
—— waſem / belet 10
—— die wel doorwaſemt 250
Doot / die gemakkelijk is 252
Dorſt 578
Douw 548
Draadties 100 264
Draak-geſweer 211
Draak-worm ibid
Drachme ibid
Draper 245
Draeping in 't hoofd 564
Dragant 627
Dragt 284
Draken bloed 556
Drankjen 296
Drabik 11
Dreck 254 591
—— braken 324
Driakel 620
Driſt 461
Drink-ſpier 83
Droefgeeſtig 408
Droefheid 14
Droeſem 259
Droog bad 345
—— jeukende oogen 658
Droogiſt 60
Droom 238
Droppel-pis 595
Druifbeſien blies 657
Druipinge uit de herſenen 165
Druiven-blies 543
Drukkinge 616
Dryakel 620
Dryhoofdige ſpier 192
Dubbende hairkens der oogen 99
Dubbeld geſigt 295
Dubbelt ſlaande pols 504
Dubbeld bat 206 207
Duim 205
Duivels brood 275
Duivels dreck 66
Dult 460
Dummakende middelen 534
Dwale 418
Dwang tot afgang 616

Dwers-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Dwers-bzeuk 117
——— spieren 628
Dyebeen 263
Dyebeens dzaepers 549
——— innerlijke deel 263

E.

E Dik 5
Ekels 77
Eelt 96
Eelt-making 511
Eendaagsche koorts 238 261
——— ——— ziekte 421
Eendaantige deeltjes 306 576
Eenhoorn 652
Eenzydige hoofd-pijn 421
Eetlust 462
Eet lust/ trage 215
—— zugt 90
Eggerigheid der tanden 294
Eige 465
Eigen gematigdheid 322
Eigenlindig ibid
Eigenisse ibid
Eijerleiders 632
Electuarie 221
Elementen 222
Element scheider 58
Elephants-ziekte 223 226
Elleboog 34 177
Elleboogs spier ibid
Ellepijp 534 650
Ellepijps spier 533 536
Emmer 599
Endeldarm 536
Engborstig 69
Engte 339
Enkele deelen 576
——— geneesmiddelen ibid
Enkelen 69 391
Enklauw 69
Erfziekte 301
Ervaring 229
Erwtagtige pis 461
Eselkens 507
Etens lust / slap 327
——— onlust 39
Etmaal 447
Etter 529
Etterborst 232
Etterdzagt 272
Etterg'swel 53
Etter-loser 530
Etter-oog 317
Evel 259
Evene / die gebaard is 11
Even-veel gewigt 30
Eul-sap 459
Exteroogen 297
Extirpatie 50256

F.

F Enn 642
Filtreer-tuig 268
Filtreeringe 268
Fiool glas 29
Fistel 268
Fistel aan 't oog 268
Fistel messen 611
Fistuleuse ulceratien 317
Flauwte 191
Flerecijn 69
——— der kaken 574
Fluimen 494
Fluweele darm-rok 640
Foelp 387
Fontanell 472

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

G.

GAl 84
Galagtig 84 129 499
Galblaas 271
Gal-bzaken 129
Galeniſche medicijne 280
Galiga 279
Galleider 128 512
Galnoten 280
Gapinge 463
Gaſthuys 445
Gebaarde ebene 11
Gebogchelt 58 184 284
Geboozte koek 502
Geborſte aderen 139
Gebzandheid 26
Gebzoken 237
Gecomponeerde conſerf 458
Gedaantheid 154
Gediſtilleert water 55
Geele 322
Geel-hair 356
Geel-zugt 321
—— wortel 180
Geeſt 58 282
Geeſten 586 587
Geeſtmaking 506
Geheim 57
Geheugnis 410 538
Gehonigde bzood-pap 65
Gehooz 72
—— gat 402
—— middelen 7
Geiten oog 11
Gekheid 333
Geleding 64
Gelei 50 280 285
Geluw 322
Geolyde wyn 453
Gematigdheid 168 607
Gember 660
Gemeene doos van Gliſſonius 101
—— ſinplaats 16
Geneés-middel 492
—— wijn 647
Geneſing 180
Geneſings beleid 416
Geneés-bier 123
—— Heer 406
—— konſt 405
—— middel 74 404
—— wyn 139
Geolide zuiker 221
Gepzobeert middel 484
Geraaktheid 52
Geraamte 562
Gerſte-melk 307
Gerſten-bzank 524
Geſchapentheid 154
Geſcheurde ſweer 543
Geſcheurt 237 301
Geſigt 648
—— ſtomp 429
—— verdonkert 25
Geſlagt 574
Geſpe 266
Geſt 281
Geſtelthеid des lighaams 303
Geſtinge 143 264
Geſwel 632
Getempertheid 151 168 249
Geubeling 654
Gevenſtert pypjen 99
Gevlogte net 131
Gevoel 613
Gevouwen band 207
Geuwinge 463
Gewzigt 64

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Gezondheid 313.
Gezondheids bewaring 314
——— hoogſte 6
——— ſtilſtand ibid
——— top 7
Gieren bek 290
Gifte / Doſis 211
Gift wortel 158
Gigt 63 64
Giſt 259 282
Glasagtig vogt 311
Glit 360
Gode drank 440
—— ſpijs 26
Gods gunſte 290
Goed / ſtonden 112 411
Goed-zappig 249
Gom 291
Gom van Arabien 56
——— Sagapeen 553
Gorgel 349
Gorgel-drank 281
——— geſwel 88
——— pijp 67
——— water 281
Gortig 125
Goud-glit 360
Graad 289
Graat-ſpieren 586
Graat-tang 4
Granaat 289
Graveel 511
Graveel-ſteen 441
Graveelige zandigheid 59 522
Grauwe loop 141
Grauwe tutia 589
Grauw-oogig 286
Grein 290
Grierſe Lazerie 352
Groene ſiekte 91
Groen waſch 290
Grof ſpijgheid 508
Grond 81
Grond-ſop 318
Groot beſlag 54
——— elleppp 650
——— herſenen 123
——— hoofd 387
——— lijder 95 470
——— lijders buijs 213
——— ſlagader 47
——— waereld 388
Gypsheid 99
Guide ader 295
Gulſig eten 9
Gulſigheid ibid
Gyl-ſalt 553

H

Haaſſen 510
——— ader ibid
——— ſpier ibid
Hair 170 500
—— ſpijting 204
—— trekker 653
—— uitvallen 22 59 388
—— middel 522
Hairtjes 264
Half vierendeel-loods 298
Hals 147
Hals des lijfmoeders 147
—— dragt 485
—— ſpanning voorwaarts 231
Halve mate 573
Halve once 569
——— ſpiegel ibid
Hamertjen 391
Hand 395
Hand eubel 126
——— ſleerertjn ibid

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

—— Gods 52
—— Jigt 126
—— kijking 126 305
—— Palm 620
—— vang 126
—— vol 394 525
Hanekams been 174
—— wijſige uitwaſſen 171
Hardlijvigheid 24 160
Harg 540
Hart / ſiet Hert
Haſemond 342 347
Haſe oogen 347
Heel-konſt 127
Heel-meeſter ibid
Heel-vleis 95
Heesheid 534
Heeſter 275
Heet houde koorts 68 239 360
Heet-buur 281 585
Hefboom 216
Hegting 607
Heftuig 216
Heilig been 553
Heilig bitter 304
Heldere Dzop 25
Helm 19 279
Hemels-loop kunde 70
Herleiding 541
Hermetiſche Medicijne 301
Herſen bekken 96 168
Herſen beſchermer 410
Herſenen 122 123
Herſen geſtel 233
—— groefjes 643
—— holligheden ibid
Herſen-merg 406
Herſen-pan 96 168
—— ſap 586
Herſen-vlies 401 402
Herſtelling 539
Hert 104 160
Herte beurſjen 485
—— beweging 460
—— buile 278
—— dekſel 235
—— holligheid 643
—— klopping 469
—— oozen 104
—— opening 203
—— peesjes 149
—— pers-bak 626
—— punt 426
—— putjen 43
—— pijn 104
—— ſakje 484
—— ſchot 571
—— ſluiting 612
—— ſpongie 86
—— ſterking 104
—— ſtikking ibid
—— vang 609
—— wamme 86
—— water 56
—— wee 104
Heupen 332
Heupenbeen 167 138
Heupenbeens holligheid 166
Heupen-gigt 338
Heups-ontwrigting 255
Hiacint 311
Hiel 96
Hilk 577
Hippocraats weſen 259
Hippocrags mouw 393
—— Salk ibid
—— Wijn 647
Hitte 58
Hitte in 't aangeſigt 550
Hoedanigheid 532
Hoek-hollen 577

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Hoeſt 634
Hol des Heupenbeens 166
Hol der haken 89
—— hand 653
—— boet ibid
Holle ader 641
Holle Zweeren 49
Holligheden 117 114
Hondsband 184
—— beet 183
—— honger 184
—— tanden 184 193
—— trekking 581
Honger 260 461
Hongerloosheid 39 52
Honger die onguur is 139
Honig 408
Honig dauw 395
—— geſwel 409
—— koeken Medicinaal ibid
—— water 312 409
Hooſd 102
—— ader 120
—— beſchermſter 555
—— dzagende wervel been 70
—— hair 100
—— middelen 120
—— pan 168
—— pijn 120 302 421 365
—— ſcheel 96
—— ſchotel 46 168
—— ſpieren 120
—— ſtoffen 222
—— ſwagtel 100
—— ſwarigheid 105
—— ſweer 119 120
—— ſwimmel 565
—— boorſte deel 576
—— waſſinge 100
—— zugt 22
Hoogte 155
Hoozmachtig bliez 162
Hovaardige ſpier 603
Hui 572
Huid 181 481
Huids uptrekking 219
Huig 137
—— lichter 591
Huiſenblas 321
Huishouding 442
Humeuren 310
Hyacint 311
Hyging na den adem 37
Hypocras 139

I.

JAn Potagie 15
Jeugdigheyd in oude jaren 13
Jeukte 521
Jigt 63 64
Inademing 231 334
Inbeelding 491
Inbzandende Medicamenten 530
Inbzanding 233
Indiaanſe Saffraan 180
Indoopſel 79
Induikeling 192 326
Ingebore logt 11
Ingewands hol 324
—— beweging 487
—— warmte 84 230
Ingewanden 647
—— Goede 252
—— Gzoote 408
—— daar het bloed dooz bliet 476
Ingewoztelde hooftzweer 119
Inhoek van 't Schouderbeen 81

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Inleiding 233
Inmonding der vaten 33
Innerlijke Stopspier 398
Inschieting 288
Insigt 234 330
Insnijding 234 561
Inspeuting in de blaas 116
Instrument om een Kind af te halen 228
Intentie 234
Invoeging 288
Invzigting der beenen 203
Jokbeen 661
Jodenlijm 68
Joden steen 340
Jusuben 341

K.

Kaakspier 89
Kaalhoofdig 96
Kaasachtigheid 636
Kakebeen 401
Kakhielen 488
Kakkoorts 91
Kalamint Steen 94
Kalcinatie de Philosophen ibid
Kalk 97
—— der Tanden 452
—— making 94 324
Kalmpsteen 94
Kampernoelien 275
Kampher 98
Kandeel wijn 139
Kanuis 576
Kanuis neus 575
Kandelizering 99
Kandy Suiker ibid
Kanker Bloemen 546
—— geswel 103
Kaneel 136
Kanon 99
Kapel 180
Kardamom 103
Kardinaal-muts 112
Kartel-darm 149
Kassen der Tanden 23
Kataplasme 112
Katarn 114
Katheter 116
Katrol-glas 29
—— Spier 631
Katte-oogen 298
Kauwinge 400
Kauwmiddel ibid
Kauw-spieren 399
Kauwtandens Tonge spier 429
Kawoerde zaad gelijkende Wormen 178
Keel / onregte 349
Keel-gat 403
Keels ontsteeking 37
Keelscheur 88
Keel-spoeling 281
Keiserlijke Snee 320 478
Kemels hoy 563
—— stroy ibid
Kennis der Sterren 70
Kenteiken 200
Ketel 15 91
Kinkvorsch ader 434
—— geswel 81 317
—— schot 584
Kin 412
Kind / dat in 't baren met de voeten voorkomt 14
Kinder-glas 29
—— pokjes 639
Kins-tong spieren 284
King 69 130
Kink-hoest 122 634

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Kinnebakken 393
Kittelaar 141
Kittelinge 625
Klaar-making 139
Klapmuts 279
Klap-oor 89
Klapper-rosen 546
Klap-vliesen 637 638
Klap-vliesen / miter gelijkende 245
Klarei 139
Klaretten-wijn 139
Klawieren 101
Klein beslag 54
—— oog 417
—— van Ingewanden 478
Kleine Hersenen 122
Kleine steen 339
Kleins-doek 149
Klier 286
Klieren 565
Klip-Aluin 23 548
Klootjes 460
Kloot-aders bzenk 138
Kloot-aders swelling 138
Kloot-sakje 565
—— geswel 591
Kloven des Fondaments 543
Klijsteer 237
Kneding 391
Kner singe der Tanden 630
Knevels 431
Kneusing 158
Knobbelen 154 255
Knoest-geswel 562
Knoop 284
Knoop-swellen aan den aars 154
Knoppen 16
Knozbeen 107
Knye 284
—— eubel 288
—— schijve 420
Kobalt 142
Koehonger 90
Koekjes 424 612 627 631
Koeldzank 341 524
Koelvat 536
Koken tot een dikten of hoogte 155
Koking 143 226
Koking / goede 250
Koking der Mage lanksaam 87
Kokkles 143
Kolf 178
Kolle Bloemen 546
Koloquint 148
Koljk 146
Komkommers / sterk purgeer-middel 221
Kompzes 207
Konnklijk Genees-middel 80
Koninksken 537
Koninx nagelen 109
Konserf 50 153 155 221
Konserf van Dalen 201
Konsistentie 155
Konst der Apotheken 461
Kontusie 158
Kookjsel 54
Kool 41
Koon 390
Koozd 129 130
Koozn-rosen 576
Koozn-tang 653
Koozs 261 630
—— afgaande 330
—— anderendaagse 261 617
—— beschrijving 529

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

—— dageliſkſe 261
—— derdendaagſe 261
—— eendaagſe 238 261
—— gaande en komende ibid
—— geduurige ibid
—— —— met vermindering 165 610
—— —— ſonder verminderinge 156 610
—— heet koude 68 239 360
—— middelen 261
—— opklimminge 73
—— ſweetende 226
—— trage en tape 350
—— uitgedroogde 296 396
—— uitterende ibid
Koot 69
Koppen 179
Kozal 162
Kozal moſch 161
Kozrel 6
Koren tang 272
Koperrood 649
Kozroſſif 165
Kozſt 248
Kozſtademig 69
Kozſt armig 280
Kozſtbondige Spzenk 48
Kozſtbozſtig 69
Kozte Elleboogs ſpier 88
—— Kibben 166
—— Vat 88
Koud Geſwel 457
—— Pis 595
Kouwen 260
Kraakbeenige band 129
Kraam 363
—— ſuivering ibid
—— Vzouw 325
Kraepebex uitſteekſel 163
Kragt 58 159
Kragteloos 235
Kragtigſte der Medicamenten 248
Krakebeen 107
—— Vereeniging 609
Krakinge 188
Kramp 581 699
Krampmiddelen 581
Krampreekking 159
Krampverhandeling 581
Kranebek 272 291
Krankzinnigheid 423
Krankte 423
Kreeftgeſwel 103
Krebeling 129
Krobben 507 511
Krombeen 365
hals 541
Kronkel 324
—— darm 107
Kroon naad 163
nagelen 109
vaten 163
Kroontjen 338
Kropader 140
been 149
ſlagader 106
ſweeren 565
dan de Maag 106
Kruid 300
Kruidtnier 61
Kruid kenning 86
Kruidmutsjen 177
Kruidnagelen 109
Kruid Wyn 139
Kruin van 't hooft 96 644
Kruipende Mier 273
Krupinge 616
Kryſtall 176
Kryſtallizatie ibid
Kryſtallijn vlies 57

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

——— bogt 175
——— making 154
Kuit 282 604
Kuitbeen 267 488
Kuitspieren 282
Kunne 574
Kurkuma 180
Kwaadsappig 92

L.

Laat koppen 179
Laat pier 347 560
Laborant 134 343
Laborateur 134
Ladder 560
Lagtanden 193
Lammigheid 474
Lammigheid aan een zyde 299
Lammigheid des ganschen Lichaams 475
Lam vlies 28
Lancet 347 560
Landloopers 230
Landziekte 235
Langduirige ziekte 132 507
Langemerg 407
Langemergs begin 332
Lang euvel 130 324
Langste rug spier 346
Lapidil 348
Lazerye 226 351
Lazerie / Gziekse 352
Lazeri / witte 23 353
Lazerye / Melaatsheid 223
——— gevlekt / geschubt 412
Lazuur steen 350
Ledematen 64
Leden ibid
Leden krankheid 63
Leden stiving 111
Ledenzugt 32 63
Leder 560
Leem 367
Leep-oogig 359
Leewater 368
Lektuig 268
Lell 137
Lelletjen van 't Oor 363
Lelspieren 523
Lende 336
Lende gigt 365
Lenden pyn 365
——— spieren 522
——— bang 543
Lepel 142
Leven 648
Levens manier 199
——— regel 317
——— wet 199
——— wyse 200
Lever 300
——— ader 80
——— doorloop 270
——— poort 511
——— bloed 270
——— ziektens middelen 511
Lupe Hendzik 70
Lupheid 499
Lid 64 410
Lid bad 412
Lidteiken 135 593
Lieflijke reuk 296
Liefhebber der artzeny 493
Liesbeuk 89
Liesen 332
Lichaams gesteltheid 303
Lichamelijke zielwerking 36
Ligte 525
Lichthoofdigheid 192

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Lit-stokjes 76
Likking 218
Lil 281 283
Limoen-drank 356
Linien / voorseggende 357
Lippen 343
Lippen der Vrouwelijkheid 16 343
Lips-voze 346
Lispen 85 628
Lisper ibid
Lisperaar ibid
Litten 64
Logt / ingeborene 11
Longe 525
Longepijp 67 89
——— opening 88
——— sugt 487
——— sweer 497 653
Logt-gaten 537
Lood 214 367 650
——— berwige koleur 481
——— berwige spier 362
Loof-werk 271 461
Loog 362
Loog-sout 363
Loop 203
Loose 525
Lozken swamme 13
Losse leding 203
Lubber 460
Lubbinge 110
Lugt-ader 67
——— middelste 89
——— pijpjes 511
Luissiekte 496 497
—— sugt 497
Lijdende Zenuw 497
Lijdinge des gemoeds 479
Lijf-makinge 328
Lijf-moeder 657
Lijf-moeders bzeuk 302
——— scheede 637
Lijf-water 32
Lijst-doozn 297
Lijm 146
Lijm sap 287
Lijnr-steen 387

M.

Mag 643
—— goede 252
——— honger 390
——— langsame kooking 87
——— linker mond 594
——— middelen ibid
——— pijn 104
——— sap 133
——— slagader 144
——— baten 282
——— blies 314
——— ziekte 127
Maal-tanden 193
Maandstonden 112 411
Maan-ziekte 242 366
Maeyen 226 366
Magneet-steen 390
Magt 259
Magteloosheid 71 191
Mamschyf 60
Mamwijse uitsteeksel 392
Mank 139 255
Mankoppen 143
Mannelijke roede 582
Mannetjes panbooz
Manwijf 15 101
Mare 329
Maren takken 698
Marmelade 397
Marmer steen 398
Maselen 442

Masse

Maſſe 399
Maſtix 400
Materie 529
Matras 402
Medelijdentheid 155 607
Medlaan ader 403
Medicament 492
Medicinale Honig kocken 409
Medicinale oblien 448
Meede 312 409
Meelachtige Pis 170
Meerdaantigheid 39 303
Meeſter poeder 389
——— ſtukken ibid
Meidzank 21
Melaatsheid 222
Melezoen 215
Melk 344
—— aderen 64
—— buiſen 278
—— hoozs 345
—— vaten 640
Melkſen 232
Mengſel 167 419
Mengſel van water en olie 312
Menſch beſchzijving 41
Merg 406 525
——— der beenen 407
——— herſenen 406
——— rugge 407
——— ſteenen 396 406
Mes / aan beide zijden ſnijdend 29
——— tot de tong riem 35
Metaal 414
Metaal menging met quik 25
——— ſcheiding 134
——— werker 415
Middelen / die aanſtonds helpen 211
——— die vleis doen gzoeyen 557
——— tegens 't ſuur 39
——— te rug dzijvende 538
Middel ader 403
——— boven buik 241
——— Lijfs band 112
——— punt 119
——— Kift 201 202
——— der Neusgaten 339
——— tot veele ziekten 507
——— binger 205
Mier gelijke pols 273
Mier / kruppende 273
Middernacht 413
Milt 588
— — geſwellen ibid
— — middelen ibid
— — ſuchtig 316
Mineraal 417 418
Mine Wigts 417
Minne dzank 493
Misbaring 3
Misdzacht ibid
Miskraam ibid
Miskraam makende middelen 25 220
Misval 3
Mithzidaat 419
Moeder 657
——— ader 556
——— banden 356
——— hoozns 163
——— kock 502
——— maal 388
——— ontleding 320
——— piſſen 489
——— pijn 318
——— remedie daar vooz 320

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

——— setsel 433
——— snee 320
——— spiegel 206 272
——— tregter 416
——— verwijderent Instrument 206
——— uitwas daar tu 122
Moer 320
Moerbezie dzank 423
Moernagelen 41 109
Moepelijke adem 216
——— baring 216
——— verduwing ibid
——— water maken ibid
——— van spzeken 80
Mond 89 462
——— der Moeder 463
——— spiegel 272
——— spoelsel 51 197
Mondekens 594
Monk kaps spier 177
Monster 422
Moozdjaar 39 140
Moztier 424 499
Mos 428 656
Moskaat Noot 424
Mostert pap 576
Most tot de helst versoden 189
Mugge kops oog 428
Muis ibid
Muscus 425
Muskel 428
Mijn stoffen 418
Werker 415
Myrrhe 431

N.

Naad 347 351 605
Naad sleuf 486
Nageboozte 502 566
Nageboozteng binnenste vlies 28
Nageboozteng uiterste vlies 131
Nageboozteng water 310
Nagel 523 651
Nagelen 109
Nagelhout 109
Nagtswellen 242
Nerrie 329 506
wandelaars 445
Nahand 414
Natuur 439
Natuurlijke dingen 539
Natuurlijke werkinge 439
——— warmte 621
Navel 650
——— bzeuk 237 243, 244 456
——— midden 8
——— pleister 245 246
——— uytbulting 255
——— Vleisbzeuk 557
Naween 626
Nederige spier 309
Nederstooting 512
Neder waarts dzukkende beweginge 487
Neerdzuktuig 188
Neerdzupping destillering 196
Neersaksel 264
Negenoog 41
Nek 123 446
Nek put ibid

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Neſt 270
Net 244 456
Net bzeuk ibid
Net gelijk 131
—— baten 282
—— blies 541
— blies des oogs 29
—— wijs geblogten bleg-ting 505
Neus 438
—— bloedig 294
—— gaten 433
—— haar 646
—— —— middelſchot 339
—— ſchot 571
—— ſteunſel 150
Neus-bleugels 16
Nier 442 538
—— bekken 481
—— dooſjes 101
—— hout 441
—— klieren 101
—— baten 232
Nieſinge 593
Nies-middelen 523
—— poeder 593
—— water 246
Niet 509 635
Niet natuurlijke dingen 539
Nok 577
Notemoſkaat 424
—— —— bloem 387
Nugtere darm 323
Nyn-nagel 536
Nyptang 653

O.

O Blien 448
Oeffening 259 255
Olie 455
Olie en water mengſel 312
Oliphants ziekte 223 226
Omdzijf-glas 138
Omgewonde darm 324
omkrullingen des oog-ſcheels 297
Omloop / roode 660
Omloop des bloeds 487
Omtrek 487
Onbevzugtheid 14
Onbeweeglijkheid 6
Once 650
Ondeel 71
Onderbzenging 597
Onderbuik 1
Onderkin 90
Onderpalm 318
—— —— ſpier ibid
Onderſchouder blads ſpier 331
Onderſleutelbeens baten 597
—— —— —— ſpier 598
Onderſoeking 409
Onderſtelling 318
Onderſteunſel 80
Ongedaantheid 91 354
Ongeduurige gigt 64
Ongel 10
Ongelijke pols 93
Ongelijke voeding 21
Ongematigdheid 337
Ongenoemd been 333
Ongenoemde oog-rok 332
Ongeregelde pols 65 218
Ongeſtalte 214
Ongeſuuzt bzood 76
Ongetemperdheid 7 335
Ongevoelige pols 68
Ongevoeligheid 31
Onguere honger 139
Oniuſt tot eten 3967
Onmagt 191 214 609

Onmatigheid 6 214
Onpaſſelijkheid / ſtonden 102
Onpatientig 215
Onregte keel 349
Onſinnigheid 39 333
Ontaſtbaar poeder 347
Ontbaſting 254
Ontbinding 32 208
Ontdoening ibid
——— der ſchei-konſt 579
Ontfang buiſen 232
Ontfanger 535
Ontfanginge 153
Ontfermt uw mijner 130 324
Onthoud / die ſig ont-houd 3
Ontleder 34
Ontleding 32 33
Ontleding van een onvol-waſſe vzugt 228
Ontleedkund 34
Ontlid 253
Ontploffing 196 221 256
Ontſchozſing 187
Ontſluiting der vaten 33
Ontſteking 495
——— der keel 90
——— longe 487
——— oogen 457
Ontwzigting 367
Ontwzigting des heupen-beens 255
Onverſadelijke honger 37
Onvertering 47
Onvolwaſſe vzugt 228
Onwillige zaad loſinge 507
Oost vzugten 307
Oog 450
—— appel 527
—— bewaarder 180
—— bloedig 293
—— bolligheid onder de ſelve 317
—— vzaad-verkens oog 417
—— dzoog jeukende 658
—— fiſtel 268
—— geiten oog 11
—— geſwel 457
—— hair 135
—— gelijke band 356
—— hoek 100 305
—— intrekking 220
—— klein 417
—— klieren 107
—— kryſtalline vlies 57
—— lap 472
—— ledens bebogtigers 212
—— middelen 457
—— net-vlies 29
—— niet 635
—— ontſteking 134 243 456
—— rok/ongenoemde 332
—— rond hol 144
—— ſchelen 468
—— ——— aanwas 34 148
—— ——— hardigheid 563
—— ——— omkrulling 297
—— ——— rouw 627
—— ———verrottinge 10
—— ſchemering 25
—— tanden 184 193
—— verbzand oog 41
—— verminktheid 138
—— uitpuiling 255
—— uitwyking 218 vlies

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

—— vlies aangewassen 10
—— water 147 314
—— winken 100 305
—— wit 17
—— — lid-teiken 354
—— — vlek 17
—— — vlies ibid
—— zenuw 459
Oordeel 171
Oordeel dagen 172
Oordeel uit sweeten 304
Oor 73
Oor des herts 73
Oor gat 402
—— lapjen 363
—— lel 363
—— pijn 465
—— rand 297
—— ruising 625
—— seep 124
—— smeer ibid
—— speut 465
—— suising 625
—— tent 409
—— top 600
—— tuiting 625
Oors doolhof 344
—— genees middelen 465
—— geswellen 477
—— klieren ibid
—— opperste 16
—— tegen slange trek 40
Opblasinge 229 331
Op-bruisinge 219
Opende dingen 33 47
Opening des herts 203
Opening der vaten 33 36
—— der monden der vaten 253
—— der vrouwelijkheid 273
Opeten der beenen 105
Opgerolde band 207
Opgesting 220
Opheffing 253 598
Opheveling 598
Ophouding van de vrouwelijke zuivering 604
Opiaat 458
Opklimminge der koors 72
Opligtende spier 393
Oppergeneesheer 58
Opperhuidjen 181
Opperklootjes 241
Oprisping 550
Opperste topjes 602
Opschortende spieren 169
Opschorting der pis 339
Opstijginge 320
Opvoedinge der kinderen 467
Opwellinge 220
Opziedinge 226
Ordentelyke pols 251
Order 461
Ordonantie van een Docter 273
Organijk deel 461
Oude jarens jeugdigheid 13
Ouderdom 12
Oud gesigt 514
Oven 276
Oven / om na om laag te destilleren 195
Overbevrugting 240 603
Over een komst 296
Overmatige buikzuivering 315
Overtreding 417
Overval 477
Overvoerende beweging 414

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Oxel 1774
bloed baten 74
—— hair 305

P.

Paarde triakel 204
Padde bzood 275
—— stoelen ibid
Paerel 397
Paezel-moer 402
—— suiker 395
Palm des hands 620
Palm-spier 468
Pan-booz 399
—— van 't hoofd 96
—— vlies 486
Pap 112
Papegaps bek 272
Pap-geswel 70
Paradys hout 13
Paradys-koozn 103
Peele 485
Pees 615
Pees-knoop 281
Pek 502
Pellicaan 272 481
Pens / agterpens 2
Penssak 488
Pens-saks scheuten 516
Penijn-suiker 482
Peper 401
Peper-koozn 489
Pers 350
—— van Herophilus 626
Persinge 616
Pese 50
Pest 263 489
Pest-buil 89
Pest-kool 41
Peter-olie 490
Peuse 485
Philosoops ei 465
Philosophische calcinatie 94
Phiool-glas 493
Pik 502
Pik-pleister 212
Pillen 400
Pink 205
Pip 494
Pis 656
Pis-blaas 645
—— buis 655
—— dzijvende middelen 209
—— gang 655
—— glas 402
—— leider 655
—— losende pijp 116
—— opstoppende dingen 339
—— opstopping ibid
—— scheiding 209
—— vlies 21
—— vloed 197
Pisse-bedden 507 511
Pissen 209
Pit van pts 19 248
Plaats-middelen 363 468 626
Plante 403 626
Plant-kenning 498
—— spier 503
Plat-luizen 497
Pleister 231
Pleuris 504
Pluksel 107 425
Plumesoten 588
Podde-hair 348
Poeder 582
Poeder / ontastbaar 347
—— making 526
Polkhout 290
Pols 526

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Pols / allenxkens verminderende 68
——— die tegen de gemeene regel ſlaat 475
——— dubbelt ſlaande 204
——— miergelijk 273
——— ongeregelt 65 219
——— ongevoeligе 68
——— ozdentelijk 251
——— pleiſter 239
——— ſonder ozder 65
Polijſt-tuig 351
Pond 344 417 510 567
Pokken / ſpaanſe 365
Poozt-ader 641
Poozticr 528
Pootjes 63
P p.ljoen ſalf 511
Popelſie 52
Popje 445 553
Pzulier ſalf 511
Pot aſch 24
Potten 179
Pziem-wys uitſteekſel 82
——— rachen ſpier 596
——— tong ſpieren ibid
——— tongbeens hoozn ſpieren ibid
Pzoefkundige medicyne 230
Pzoef ſpier 408 583
Pzobet 340 408 409 583
Puimſteen 527
Puiſten 219 220 253 528
Punt van 't hezt 426
Purgatie 115 315 528
Purgeer-middelen 527
Purper hoozs 528
Pyl-naad 448 554
Pyn 210
Pyn-appeltjes 152
Pyn-appel-klier ibid
Pyn-ſtillende middelen 39
Pyp 263
Pypjes 511
Pyp-kaſſie 110

Q

Quaataardige ſweer 92
Quaadaazdig zeer 126
Quaad-bloedigheid 92
Quaad-ſweer 445
Quaad-vogtig 92
Quaadwillige ziekten 391
Quaad-zappig 92
Quade dzift 93
Quade geſteltheid der gal 92
Quade gylmmaking ibid
Quade keel 27 609
Quade pols 93
Quade uitſpzaak der woozden ibid
Quade voeding ibid
Quaade voedſaamheid 92
Qualykte 359
Qualkſalver 15 230
Qualykte 70
Quaſijen 482
Quee-vleis 397
Quikbereidſels 412
Quikſilver 75 311 412
Quinte eſſentie 248
Quplmiddel 51

R

Rachen 260
Raming 171

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Raponticum 544
Rasende Honger 90
——— koors 406
——— moer 277
Rasentheid 393
Rasper 534
Ravenbeks spier 161
Ravenbeks uytsteeksel 161
Rauwe gylvloed 144
Recept 237
Regeer pijpen 537
Regelmatige Medicijne 210
Regen-boog 338
Regenboogs hairige kring 515
Regering 537
Rechte spier 536
Rechmatige Medicijns 210
Regt-stijvigheid 619
Reining 363
Restauraat 156
Retort 541
Reverbereer-vuur 324
Reuk 452
— — bal 508
— — werk 452
Reuzel 73
Rhodes hout 545
Ribben 166
Ribbevlies 504
Riekende bezien 206
Riekende Specerie 61
Rings schild-beens spieren 170
Rings-spleet spieren 169
Ringvinger 205
Ringwijs krakebeen 170
Ringwijs uitsteeksel 38
Riolen 98
Rispinge 550
Ritzigheid 277
Roede hoofd 77
Roede stand tegens wil 514
Rolle-sals 183 388
Rommelinge 551
Ronde spier 549
Rondom besetting 44
Ronking 593
Roode balvlies 247
——— Heul 547
——— hond 85 473
——— jong 85 473 549
——— jook 473
——— loop 215
——— Melezoen 215
——— omloop 661
——— vlek 388
——— vonk 85 473
Roking 601
Rooktuig ibid
Roos 247
Roose-drup 291
Rooster 169
Rosen honig 545
——— hout ibid
——— olie ibid
——— suiker ibid
Rottekruid 57
Rotterdamse fop 318
Rotz-Aluyn 24
Roze 463
Rosen-eek 460
Rubijn 550
Rug 415 446
Rugge-graat 4
——— ——— spieren 542
Rugge merg 407
——— tering 613
Ruidig 648
Ruik-bal 479
Ruikende kaarsjes 76
Rupsinge 550
Rijk 537
Rijpende middelen 604

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Kÿpmakende middelen 400
Kÿpwerdinge ibid
Kÿſinge 264

S.

SAad 567
Saal-been ibid
Saffraan 173 180
——— pleiſter 466
Sagapeen 553
Sachte Purgatie 315
Salt 552
Salkjen 490
Sal Armoniac 61
Salf 231 650
Salf om het hair uit te trekken 212
Salf-rolle 183
Salf uit was 121
Salivatie 555
Salpeter 444
Salpeterige maagkoking ibid
Salpeter ſchuim 49
Salſa Parill 558
Samen waſch 520
Sand 551
Sand-bad 60
——— kloot 618
Sap 600
Sapphier 556
Sap pleiſter 197
Sardus 558
Saſſaphras ibid
Satheid 168
Schaam been 244 524
——— hair ibid
Schape lammigheid 83
Schacht 655
——— ſtevigheid 559
Schamelheid ſpleet 547
Scharificering 561
Scharlaken beſſen 342
——— kleur 450
Scheede der Kÿſmoeder 637
Scheede vlies 227
Scheef been 365
Scheel hoofdzweer 29
——— oog 595
Scheen been 624
——— ſpieren 289 624
——— ſmalle 289
Scheep been 439
Scheer mes 446
Scheetſen op 't oog 171
Scheidinge des geheels 579
Schel glas 570
——— konſt 134
——— konſt ontdoeninge 571
——— regel 48
——— trechter 579
——— vogt 18 411
Scheil 413
——— baten 412
Scherkel 174
Schenkelſpier ibid
Scherfpſer 562
Scherpen / verſcherpen 8
Scheurbuik 564
——— middelen ibid
Scheuring van een 53
Scheute 183
Schifting 512
Schildgelijke krakebeen 623
Schildachtige krakebeens ſpieren 315
Schildgelijke pleiſter 566
Schildmijſe krakebeens boxſt

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

borst spieren 592
Schildpad geswel 618
Schimmel ziekte 564
Schoon vleis 470
Schouder 309
—— beens hoofd 8
—— —— inhoek 81
—— —— top 8
—— —— Uitstecksel ibid
—— blad 306
—— —— Flerecijn 458
Schrabbing 561
Schrijfpen 94
Schubachtige Pis 489
Schubnaad 351
Schudding 308 629 646
Schuimachtige Pis 509
Schuiminge 195
Schuim der Metalen 564
Schulp des oors 153.
Schurft 560
Schurftheid des Hoofts 5
—— —— der oogen 522
Schijt-hielen 488
Scrupel 449 564
Sebesten 569
Seef been 249
Seil-steen 390
Semelachtigheid 276
Semelachtige Pis 501
—— —— Schurft 522
—— —— vel 501
Senebladen 569
Serpentijn-steen 457
Seton 573
Sevendaagse koors 570
Seugen 507 511
Seutsel 75
Sexe 574
Siekelijk 637
Siftinge 69
Similare deelen 576
Sin 570
Sinking 114 945
Sint Anthonis vuur 347
—— Jans brood 575
—— Jans euvel 242
Siringue 611
Slaap 579
Slaap-bollen 143
—— —— Syroop 198
—— koors 352
—— middelen 315
—— siekte 108 112 150
—— slag-ader 106
—— spier 615
—— sugt 108 112
—— van 't hoofd 615
Slag-ader / groote 47
—— —— breuk 35
—— —— der Maag 144
—— —— opening 62
—— —— snijding ibid
Slagaderlyke buis 98
Slangenhout 149
Slapeloosheid 15
Slapend gevoel 596
Slaperigheid die zwaar is 116
Slapheid 71
Slee Pruimen 3
Spleet makende krakebeen
Slek-been 142
—— beens 65
Sleutel-been 140
Slikkin 218
Slik-mart ibid
Slim been 365
Slok-darm 454

Slok-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Slok-darms hoofd ſpieren 220
Slootjes 346
Sluytſpier 453 584
Slijm 426 494
Slijmige luiden ibid
Spmgeſwel 453
—— dzyvende middelen 494
—— klier 286
—— pzop 508
—— ſuiverend middel 51
Smaak 291
Smak 545
Smeer *10
Smeer ſoksen 552
Smeltinge 278
Smeltkroes 173
Smering 359
Smertzel 337
Sneut 549
Snof 945
Snozking 593
Snot 85 427 432 494
Snot ontfangers 423
Snuf 265
Snper-ſpier 558
Sm-konſt 33
Sode 59 141
Solpher 602
Somer-ſpzoeten 351
Sondeer-pzer 583
Sout 554
Sool ſpier 579
Spaanſe pokken 365
—— vliegpleiſter 645
Spalken 264
Spalkſpieren 589
Spanader 35 274
Spanning 619
Spanning in de ſchacht 288
Spatel 582
Specerpe / die riekt 61
—— wyn 647
Speekſel 554 555
—— making ibid
—— baten 213
Spene 472
Spenen 2
Speninge ibid
Spent 268 621
Spent ſetting 141
Spica Nard 433
Spiegel 206 272 569
—— harg 146
—— vlieg 371
Spier 428
—— aars 287
—— aars-krabber 38
—— afhalende 2
—— achter om keerende 604
—— beurs 90 368
—— dzinker 83
—— elleboogs 88
—— half gratige 569
—— —— vliesige 568
—— —— zenuagtige ibid
—— langſte des kngs 336
—— loodverwige 362
—— nahalende 9
—— nederige 309
—— oplichtende 353
—— ſamengeblogte 151
—— ſcheen 289
—— ſchildagtige krake-been 215
—— ſpleetmakende kra-kebeens 65
—— ſlok-darms 120
—— Sool 579
—— ſtopper 398
—— Tarbots gelykenende 336
—— tongbeens neder-dzuk-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Dzukkende 80
—— twehoofdige 83
—— bleugelwijſe 21
Speen-ader 295
Spek-Apoſteumie 438
—— geſwel 591
Spiesglas 44
Spinnewebs-blies 56 57
Spit 365
Spitsglas 44
Spits der Neus 287
Spleet 547
—— der ibi
—— ſtrottenhoofts ibid
Splijtinge des hairs 204
Spoeling 147
Spoel-water ibid
Spog 590
Spongieus Vleis dat uitwaſt 315
Spouſel 590
Spouwing 654
Spzakeloosheid 48
Spzeken dat moeyelijk is 80
Spzeute 183
Spzoeten 238 351 490
Spzouw 49
Spijſe 21
Spijsloop 144 355
Spijslust 54
Spijs onttrekkinge 331
Spijsverbranding 141
Spijswalging 39 52
Staal 398
Staar 113
Stam 632
Stameling 78
Stamper 501
Steek-messen 347
—— Pillen 489
—— Pleiſter 459
Steen 360
—— been 142 361 490
—— dzekende dingen 361 559
—— der Blaſen 95 360
—— lepel 348
—— olie 490
—— ſnijden 362
—— ſ. ijder ibid
—— ſnijding uit de nier 442
—— ſout 283
Steentjes in de Vuchten 462
Steert-Peper 176
Steke-blind 25
Stem / klein 339
—— ſware 216
Stemmeloosheid 48
Steut-been 142
Sterre benaming 70
Sterrekijk kunde ibid
Sterre loop-kunde ibid
Stiet-been 142
Stikking des Lijfmoeders 320
Stilziende 429
Stilſtand 488
Stinkende dingen 215
—— Neus zweer 466
Stof bp een bzenger 134
Stofſcheider ibid
Stof ſcheidinge ibid
Stokjes 76
Stokſuiker 99
Stomp geſicht 429
Stonden 112 411
—— bloed ibid
Stook Plaats 344
Stopſpieren 449
Stopping 145 271

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Strampyn 149
Streelmiddelen 468
Stremming 141
Striemen 234
Strijk 348
Stront 591
Strontjen ober 't oog 114 171 327
Strotlap 241
—— ſnee 88
Strottenhoofd 349
Stuipmiddelen 581
Stuiptrekkinge 159 126
Stryking 359
Stukjes bleis aan d'oog ſchelen 502
Stype 307
Stypigheid 457
Sublimaat 598
Sublimeer glaſen en Potten 23
Subtyſte van pts 19
Suchting 605
Sinker 552
Suiſeling 564
Suiverling 147 195
Suurbzekende middelen 3
Swaarhertig 216
Swaarhoofdigheid 121 165
Swaarhoorig 214
Swaarmoedig 408
Swakheid 187 235 326
Sware ſtem 216
Swarte Gal 409
Swarte Gal doosjes 101
—— — middelen 408
Swabel 602
Sweeren / die niet willen toeheelen 215
Sweertachtig krakebeen 235
Sweet 600
Sweet gaten ſtoppende Medicyn 231
—— ſweertjes 600
Sweet koozs 226 304 601
Sweetmiddelen 304
Sweetpuiſten ibid
Swelling der Klootaders 138
Swymeling 564
Springe 237
Syroop 313
Syroop van water 312
Syroop Stokjes 76
Syroop vooz de bozſt 198
Syroop van Slaapbollen ibid

T:

Aals-belemmering 36
Tafel 411
—— ſchyfdſel 207 406
Tandachtig 452
Tandeloos
Tanden 194
Tandens kalk 452
Tandinge 194
Tand-berbels 513
Tand kaſſen 23 424
—— middelen 452
Tandpoeder 194
Tandpyn 452
— — ſweer ibid
—— trekker ibid
—— bleis 285
—— knerſing 630
Tands losheid 288
Tarbots band 546
—— ſpieren ibid

Eerm

Teemſinge 169
Teering 497
Tegen-bok 46
—— dzang 44
—— gift 19 43 44 83
—— kooꝛſig middel 45
—— natuurlijke ſaken 539
—— ſcheur 158
—— ſlangetrek der ooren 40
—— ſtander ibid
—— ſtrijdigheid 44
Teiken 125 479
Teiken / goed 251
—— der ziekte 575
Temperament 168
Tentering 409
Tentyſer 408 583
Tepel 472
Tepelwijſe kliertjes 108
—— uitſteekſels der reuk-zenuwen 473
Teringe 71
Termentijn 616
Terpentijn ibid
Tin 342
Tintelyſer 339 408 583
Toegroeping der deelen 71
Toelyming 367
Toemaakſel 154
Toeval 608
Tong-been 314
—— bozſt-ſpieren 592
—— hoozn ſpieren
—— ravènbeks uitſteekſels ſpieren 161
Tongriem 271
—— aanwas 35
—— belemmering ibid
—— ſnymes ibid
Tonge 359
Tongsken 241
Tonnekens triakel 204
Traagheid 499
Traan-buiſen 213
Tzaan fiſtel 268
Tzaangat 345
Traangoten 147
Trage eet-luſt 215
Tranen 345
Tzegter 128 234 331
Tregters wyſige krakebeenen 65
—— ſpieren ibid
Trekking 157 619
Trek-tang 272
Tremelle 128 331
Trepaan 420
Trepaneringe 629
Triakel 204
Trommel-vlies 635
Trommel-vlies-kooꝛd 130
—— water 635
Trompetten 632
Tuitige krakebeenen 65
—— ſpieren ibid
Tuſſen beenige ſpieren 337
—— naeying ibid
—— ribbige knooping 336
—— lating ibid
—— ſenuw ibid
—— ſpieren ibid
—— tyd der kooꝛſen 55
Tutia 589
Twaalf vingerige darm 209
Tweebuikige ſpier 204
Tweehoofdige ſpier 83

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

V.

Vandel-pondſ &c. 531
Vaardige Medicijne 251
Vallende zickte 242
Valvlies op 't oog 113
Vaſte dingen 269
—— ſpier 646
Vaſtmakende dingen 267
Vaſt makinge 269
Vat 639
Vatens inmonding 33
—— ontſluiting ibid
—— opening 36
Vat met twee oozen 206
Veeldaantig 303
Veel-deeltig 39
Veel-eting 507
Veel-ſadig 508
Veel-voedinge ibid
Veel-voet ibid
Veerdigheid in d'ontleed-konſt 234
Vel 487
Velletjen 181
Velmakende Medicamenten 135
Vel roodmakend middel 496
Venſter 263
Venusberg 422
—— buil 89
—— kloot 618
—— quelling 559
Veranderzank 21
Verandering der ſaken 414
—— van zickte 415
Verbaaſtheid 218
Verbetering 164 535
Verbinding 190
Verbozge hoedanigheid 450
Verbozge zickte ibid
Verbzandheid 232
Verbzand-oog 41
Verbzyſeling 34
Verbuiſtheid 169
Verdikking 153
Verdikkende middelen 467
Verdikking 334
Verdonkertheid des geſigts 25
Verdooving 432
Verdovende middelen 433
Verdozven honger 139
Verdzaepinge 208
Verdzag / malikelijk 251
Verdzydende middelen 540
Verdunnende middelen 72
Verduwing 143
Verfzig-ſalf 7
Verſſel 624
Vergetelheid 448
Vergulding 186 327
Verhaal der ongeſontheid 479
Verhardende middelen 563
Verhard geſwel 562
Verheffinge 477 598
Verhemelte des monds 468
Verhoedende inſigt 512 519
Verhoedent-middel 188
Verhoging 253
Verſuis 456
Verkeerde keel 547
Vernis 644
Verrottinge 528
Verſagtende dingen 229
391 475
Verſcherpen / ſcherpen 8

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Verſchyfkling 218
Verkalking met ſtof 118
Verkleurtheid 6 7
Verkoutheid 165
Verleiding/ derivatie 195
Verlenging 227
Vermagering 256
Vermeerdering 72
Vermiljoen 137
Vermoeptheid 160 349
Vermogelyk bzand-yſer 118
——— buur 323
Vermorſeling 34
Vernieuwing 147
Verontwaardiger ſpier 330
Verplaatſing van ziekte 415
Verpoſing/ by verpoſing 240
Verrekking 227
Verrigting 457
Verſchyjnſelen 490
Verſenen 96
Verſpzeidende ziekte 590
Verſtand 334
Verſtandeloosheid 39
Verſterkende inſigt 648
Verſtopping 229
Verſtoptheid 449
Verſwering 52 258
Verteerloosheid 47
Verwogtigende middelen 308
Verzinging 598
Verwarminge 271
Verwaſſching 47
Verwelkſel-bzeuk 97
Verwyderend inſtrument 205
Verwyderinge 205 537
Verſegeling 367
Veſelen 264 265
Veſeltjes 265
Vet 10
Vet-vlies 410
Vet van ongewaſſe ſchape wol 454
Vierendeel 531
——— loods 211
Vierdubbelde ſpier 532
Vierhoofdig windſel 275
Vierkante ſpier 531
Vierkant vleis 105
Vinger 329 414
Viſch-lym 321
Uitademing 256
Uitberſting 201
Uitbotterde blakke 253
Uitbulting des navels 255
Uitdamping 249
Uitdeilinge 209
Uitdzooginge 195
Uitdzijvende dingen 350
Uitdzyſels 197 254 591
Uitgedzoogde hoozs 396
Uit-gerekte aderen 139
Uithalinge 252
——— dooz warmte 205
Uithangen des eindeldarms 516
Uitleding 367
Uitleging 249
Uitpullinge der oogen 255
Uit-rekkinge 33. 257. 471
——— des huids 219
Vitriool 648
Uitryſen des hairs 388
Uitſinking 190
——— des ijfmoeders 516
Uitſteekſels 52
Uitterende ziekte 396

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Uitteringe 60
Uittrekkende middelen 72
Uittrekkinge 208
Uittrekſel 226. 257. 624
Uitval 190
——— der darmen 237
——— — hairs 388. 440
——— — lijfmoeder 516
——— — nets 237
Uitvoering 457
Uitwaſeming 202 249
Uitwaſſen 41 255
Uitwerpſels 192
Vlam 269
Vlam / in de vlam ſetten 189
Vlaſſen baard 348
Vleermuis gelijkende banden 646
Vlegt 506
Vleis 105 525
——— bzeuk 556
——— — des Navels 557
——— lijm ibid
——— makende middelen 504 577
Vleiſige heuvelties 107
——— misdragt 421
——— uitwaſch 557
——— vlies 472
Vlek 338 388
Vlekken / blauwe 217
——— uitbottende 253
——— vlopebeten gelijk 247
Vleugels der Neus 16
——— wijſige uitſteekſels 17
——— ſpieren 20
Vleugelwijſe ſpieren 523
——— — uitſteekſels ibid
Vliegende Jigt 64
——— wind 432
Vliemen 501
Vlies 409
Vlies-ſpier 410
Vloed 517
Vloed / witte 270
Vloeijingen 118 544
Vlijm 560
Vngerſche Peſt 263
Voedens gebzek 71
Voedent ſap 133
Voeding 21 447
——— goede 20
——— ongelijke 252
Voedſel 21
Voet 81
——— bad 480
——— euvel 63 507
——— ſlercetjn ibid
——— Vap 604
——— ſoal 310
Vogt / glasachtige ibid
Vogt / eerſte vogt 309
——— ongenoemde 333
——— waterige 311
Vogten 310
Volgt my na 493
Volſappig 504
Voo2 - arm 177
——— gaande oo2ſaak 517
——— hand 107
——— herſenen 123
——— hoofd 274
——— middel 275
——— huid 238 512
——— kenning 358
——— lippen ibid
——— omkeerende ſpieren 519
——— overtrekkinge 231

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

——— seggende linien 357
——— segging 518
——— standers 520
voet 614
wasch 519
Woozken in d'opperste lip 364
Woozste vinger 329 414
Woozt-teling 284
Woozttrekkende oozsaak 514
Wzet 103 445
Urinaal 402
Wzouwelykheid 180
Wzouwelykheids lippen 16
Wzugt 271 478
Wzugt / onbolwaffen 228
Wzugten 275
Wzye tyd der koozsen 55
Wzyster-ziekte 127
Wzybinge 274
Duiligheid 389
Duur / dat uit d'oogen spzingt 397
Duurige puisten 220
Dyfdendaagse koozs 482
Dyfde wesentheid 248
Dyg geswel 607
Dyg-werten 267
Dysel 424
dyt 476

W

Wereld / groote 388
——— kleine 417
Waken 15 647
Wakende slaap-sugt 150
Waking 15
Walging 440
Walging van spys 39 52 67
Walg koozs 61
Walschot 583
Wal-steen 464
Wandaantig 91
Wange 390
Wangedaante 91
Wangens trekkinge 220
Wankoleurig 67
Wanstal 91
Warmte / ingeboren 84
Was-pleister 121
Was-salf die sagt is ibid
Wassinge 365
Water 66 368
——— afdzyvende dingen 311 313
——— bad 77
——— blaasjes 311
——— bloedig 321
——— bzeuk 312
——— en edik 466
——— olie mengsel 312
——— gedistilleert 55
——— goten 147
——— hoofd 312
——— in de nageboozte 310
——— kloot 312
——— loop 55
——— navel 312
——— pap 470
——— puist 495
Water sugt 66. 313
——— in de pispot 197
——— sproop 313
——— tussen vel en bleis 32
——— van syn water suiveren 194
——— vat 655
——— vaten 641
——— vzees 315

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

——— vogt 311
Weder dzijving 183
——— omkomende ziekte 468
——— overhalig 145
——— overtrekking 145
——— steut-buur 324
Wee / pijn 210
Weed-koleurige gal 338
Week-buikig 24
Weeragtig lighaam 164
Weere 96
Wees-steut oben 541
Weerver dzyvende middelen 219
Weg-schectsen 124
Wei 572
Weiking 387
Weisel 273
——— bzeuk 97
Wenne 438
Werde 7. 338. 644
Werking 457
Werkinge 235
Werkhing 455
Werkplaats ibid
Werktuige des lighaams 8
Werktuigig deel 461
Werre 7. 338
Wervel beenen 589
Wervel-been-die het hoofd dzaagd 70
Wieken 106. 107. 633
Wierook 622
Wiggebeen 179
Wiggebeens strotsspier 584
Wiggebeentjes 94 179
Wik-tuig 351
Wilde heul 546
Wilde komkomers / sterk purgeermiddel 221
Wild buur 455
winden 269
Wind-bzeuk 506
——— in de nabel ibid
Wind doozn 585
——— sucht 635
——— water ibid
Wind-dzijvende middelen 105
Windinge 260
Windsel ibid
Winkel 455
Winkelboek der Apothekers 207
Winkel-naad 347
Winterhielen 488
Wit lid-teiken op 't oog 354
Wit making 186
Wit niet 509
Wit toebereidsel 354
Witte Lazeri 23. 353
——— linie 357
——— oog-blek 17
——— ruidigheid 648
——— van 't oog 17
——— blies ibid
——— vlocd 270
Woelentheid 333
Wolf 103. 202. 367. 490
Wolfs-beet 367
——— gebeer 368
——— beest 460
Wolsten in de pis 233 441
Wolkjes 446
Wolle met de jonkers 454
Wolligheid der bladeren 347
Wond 657
——— kussentjen 588
——— meester 127
——— middelen 628
——— pleister 459. 510
——— teiken 135

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

——— yzer 583
Wonder-net 540
Wozg-geswel 37
Wozm 470
Wozmen 366
Wozmen / als kawoerde zaad 178
——— ronde 366
Wozm middelen 297
Wozst-blies 21
Wratte 7. 644
Wyn brauwe 603
Wyn / geelyd 453
Wyn puisten 291
Wyn ranken 110
Wyn ranks gelyke ligaam 469
Wys-vinger 205. 329

Y.

Yhoofdigheid 192
Yzer 398

Z.

Zaad 367
——— blaasen 646
——— deelen 583
——— doosjes 102
——— loop 288
——— vaten 102. 640
Zaag 571
——— spiet 572
Zadelboen 239
Zadeloosheid 14
Zaden / die besuikert syn 154
Zahjen 445
Zamen gestelde dingen 151
——— invoeging 285
——— leding 609
——— punting van zuur en sout 153
——— stelling 151
——— trekkende middelen 50. 69
——— vzigting der beenen 64
Zandagtigheid in de pis 521
——— bloot 302
Zappens welgesteltheid 249
Zedoar 660
Zee-ajuin 591
——— navel 650
——— schuim 464
Zenuw 443
——— beschrijving ibid
——— knoop 281. 505
——— middelen 442
——— salf 398
——— steek 527
——— vlegten 505
——— water 386
——— sap 586
Zetzel 318
Zeugen 511
Zieken-huis 445
Ziekte 423
Ziekte / aan een verknogte 151
——— doorgaans in swang-gaande 249
——— eigenschap 322
——— haastige 9
——— hoogste 6
——— quaadwillige 391
——— scherpe 9
——— sonder naam 476
——— stilstand 6. 7
——— swaar te genesen 216
——— ten

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

——— top 7
——— verandering 415
——— verplaatſing ibid
Ziel-werking des lighaams 36
Zikkel 259
Zin 15
Zinking 214
Zinplaats 16
—bang 111
Zog / gebrek 13
Zout / Alcali 18
Zugtig 91
Zuiger 421
Zuikerbewaartſel 153
Zuiverende dingen 427
Zuiveringe 195 427
Zuur-zout 235
Zwaar-hoorigheid 80
Zwangering / dubbelt 240
Zweet-gaten 511
Zwelling in de lies 89
Zweren die hol ſijn 49
Zweringe 648
Zwymeligheid 359
Zwymelinge 609
Zijde 571
Zijde boven buik 316
——— twee 504
Zijp-glas 178

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

REGISTER

Der

Furnemsten KUNSTWORDEN

Durchs gantze Buch hien aus zu finden.

A.

Abbrehe 232
Abentheurisch 15
Aberwitz 192
Aberwitz der Mutter 276
Abgang 189
Abgegnifftes biets von der haut 337
Abgiessung 187
Ablassen des Fieber 261 336
—— Kranckeit ibid
Ablauff des wassers 55
Ableitung 195
Ablossung 55
Abnemung 71
Abreissung 45 53
Abschaumung 195
Abscheitung der Rinde 245
Abstreichunde mittlen 3
Abtreennung 53
Abtzopffung 196
Abwasschung 2
Achs 75
Achsel 74
Achsel gefassen ibid
—— haar 305
Adams Apffel 509
Ader häutlein 131
—— bruch mit wasser 314
—— brust 494
—— lassung 494 642
Ader ohne Paar 75
—— öffnung 494
Adler stein 12
Aegerstenaug 297
Aehren kessen 91
Afgesottener Tranck 54
Afterburde 421 502 566
—— darm 536
—— Fuß 415
Agrest 456
Agstein 599
Aimant 390
Alabasterstein 16
Alat 24
Alaun ibid
Albschoß 387
Algemeinartzney 116 470
—— scheifeuge 18
—— Slag 475
Aloe 22
Aloesholtz 13 658
Alsterauge 297
Alter 12
Alterthum ibid
Amber 26
Amboß 329
Ammoniak 27
Anatomey 33
Anatomist 34
Anckergleiche aufwasch 35
Anfang von der Rucken marck 332
Angeborne brechen 300
Angel 295
Angesigt 258
Angesigt von Hippocraat 259
Angewachsenen Hautlein 10
Anhörung 72
Anmahl 432
Annemung 10
Anstreckende Kranckeit 156 364
Apthonius feuer 247
Antlitz 258
Anzunden der augen 242
Anwasch 608

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Register der Furnemſter Kunſt-wozden.

Anwaſſchung 243
Anwaſſchung der angliederen 34
Anzeygetagen 330
Anzeygung 329
Anzeyhung 234
Apoſtem 53
Apoteck 491
Apotecken werckſtäts buch 207
Apotecker 492
Arabiſchen 56
Arm 86
Arm band 61
—— ſchiene 534
Armenier Stein 60
Ars • backen 438
—— naht 486
Artz 406
Artzney 404
—— bereitung 491
Artzney-kunſt 405 491
Arß 46 287
Arß-mauß 287
Arß Kratzer 38
Arß-wurmlein 66
Artiſt 134
Artzney 180 492
Artzney beer 23
—— Gegen das kalte 261
Aſchma chung 328
Athem / beſchwäre 37
—— haltung 540
—— leichte 251
—— zug 540
—— zunglein 241
Atlas wirbel 70
Auff bläſung 317 331
Auffblehung 229
Auffgehung 220
Auffhebende mauß 353
Auffheber 226
Auff loſung 208
Auff ſchlieſſung der gefaſſen 33
Auffſtedung 226
Auffſteigen der Mutter 320
Auffſtoffen 440
Auff ſußung 220
Auffwachſung von Fieber 73
Aug 450
—— apffel 527
—— artzney 147
—— auß truckung 255
—— bebente 305
—— brawen 603
—— dunckelheit 25
—— feuchten 310
—— fluß 359
—— gebrent 41
—— haar gleiche bander 356
—— elieren 107
—— mittlen 457
—— nicht 635
—— wächter 180
—— waſſer 314
—— wehe 57
—— weiß 317
—— winkel 100 105
—— zahn 184 195
Augen deckel 468
—— glied ibid
—— ſtern 527
Augs-gliedrens anwaſch 34
—— beſeugtigers 212
—— gerſten geſchwulſt 307
—— haartein 135
—— kretzigkeit 522
—— umbkherung 297
Auſſatz 331
Auſſerſte am ohr 165
Auſſerſte häutlein 181
Auß arbeming 256
Auß Brechung 201
Auß Brennung 258
Auß dampffung 52 202
Auß dempffung 249
Auſſfall 190
Auſſfallen des Haars 22 59
—— Mutter 516
Auſſfuhrend artzney 115
—— mittel ibid
—— artzney 147
Auſſführung 249 528
Auß gebreiten adren 139
Auß geſottener ſafft 221
Auß lauff der ſamen 288
Auß ſchneidung 33 50
Außhauwung des heiligen glids 110
Auß ſaugende faß 232
Auß ſchlagung 221
Außſchneydung des heimlichen glids 110
Außſpannung der haut 219
Außſpreyzend zeug 205
Außſpeyzung 205
Außſtreckung 43 208

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Auß theilung 209
Auß truckung 226
——— der augen 255
——— nabel ibid
Außwasch 51
——— der beinen 255
——— der Mutter 122
——— schneider 460
——— houwer des heimlichen gliedes 460
Außzeigung der schultern bein 8
Auß ziehung 252 257

B.

Bachung 245
Backen 390
Back-zähn 193
Bad 77 227 334
Bad / in Bad distillieren 76
——— Stube 638
Bahung 271
Balsam 79
Band 339 356
Bande der gebähr Mutter 356
Bärn fenchel 416
Bärn wurtz ibid
Bart 80
Bauch 24 642
——— fluß 203
——— glas 86
——— grimmen 146
——— hauckleins schuß 516
——— lauff 355
——— nahe 282
——— offnung 473
——— säuberung übermassig 315
——— schneidung 282
——— wasser sucht 67
——— wehe 146
Baufellung an der gesundheit 637
Bebente augen 305
Bebung 308 629
Becken 332 481
Becker 182
Beeren 76
Beer-wurtz 416
——— milcklin 512
Beharnischung 363
Behr mutter 657
Bein bruch III 2 4 464
——— corper 562
——— feule 105 585
——— fräsier 467 585 617
——— geruft 562
——— häutlein 487
——— marck 407
——— schienen zum beinbruch 264
——— well 464
Beissigkeit der haut 321
Beoeltete wein 453
Berächung 601
Bereit gefasse 513
Berg-blauw 60
——— knapp 415
——— meister 415
Bernstein 599
Beschmierung 359
Beschnitten 47 536
Beschreibung vonder speytrancken 228
Beschrim mittel 188
Bestreichung 359
Beschweimen 609
Bet 519
Beutel 553
Beutel mauß 90
Bewährte artzney 251
Beystand 74
Bewegung des gemuts 479
Bibergeil 110
Biesem 425
Bilderen 285
Bischoffelicher fallen 245
Bissen 86
Blaast 296
Black-fisch 464
——— kittel ibid
Bladder machund Pflaster 645
Blancketsel 166
Blase 645
——— band 655
Blätter 528
Blätterlein 219 525
Blättern 25
Blättern zierd 461
Blättzeug 271
Blau aug 318
Blawe Gall 336
Blazen-stein 95
Bleyfarbige mauß 362
Blinder-darm 93 144
Blind geschwulst 613
Blumen 269

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Bluth 174 555
——— äger 306
——— fluß 294
——— gang 215
——— gerunnen 621
——— geſchwär 278
——— machung 294
——— reich 504
——— ſäubering 23
——— ſpeyung 294
——— ſtein 293
——— ſtellung 233 295
——— ſturtzend mittel 233 295 338
Blutig 504
——— aug ibid
——— eyter 556
Bluths umgang 487
Bock 627
Bocken 639
Bocken-wurtz 126
Bogen 338
Böhrlein 420 484
Böze Kranckeit 242 391
Böze ſpitzige raud 302
Böß geſchwär 92 126 445
Boße raud 412
——— wehe 242
Brand 26 258
Breiſchrötige mauß 629
Bräune 37 609
Brendmahl 593
Brend Yſen 118
Brennsofen 276
Brennung 118 196 656
Breitenſe hnen 646
Breune 521
Breyen 77
Brey geſchwulſt 70
Brodt-bruhe 470
Braun-rot 521
Bruch 302
——— band 27
——— des netz 237
——— des nabels ibid
——— der mutter 302
——— in dem gemachen 89 237
——— der zamen adren 158
——— ſtein 464
Bruck von Varotius 510
Brunſt 189 258 352 656
Bruſt 480 621
——— beerlein 341 565
——— bein 592
——— bein mauß 629
——— blats mauß 592
——— fell 201 504
——— gleiche außwaſch 392
——— grublein 43
——— kanall 112
——— mauß 480
——— mittel fell 403
——— ſtechen 504
——— Syroop 198
——— Truß 472
——— windlen 112
Brutung 271
Buben ſiſt 460
Buchler tranck 493
Buchſe 530
Bulk 184
Buſem von der Armbein 82
——— geſchwär 577
——— hole ibid
Butze 85 427
Butze empfangers 429
Bymſteen 525

C.

Canell 136
Capelln 279
Cardamomlein 103
Carbunkel 41
Caſtether 116
Celtiſcher Nard 585
Chryſolith 132
Chymey 134
Chymiſcher Artz 321
——— Artzney 492
——— faulung 528
——— furtgang 515
——— umtreibung 138
Chymiſt 134
Coloyck 146
Coloquinth 588
Compres 158
Compterion 158
Conſerf 50
Conſumaat 156
Conkrace 157
Corall 162
Corallens-moos 161
Criſis 172
Curarbit 178

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

D.

Därme 237
Darmbein 325
Darmbeins Mauß ibid
Darmbruch 237
Darm gicht 130 146 324
——— nuchtern 323
——— winde 146
Datteln 186
Daul haupt wehe 120
Daume 205
Dick Bauch 244
Dick machung 153 155 334
Digererung 205
Distillier artz 134
Distillierplatz 344
Distilliert wasser 55
Distillierung 196
Dole 55
Dolder 602
Dollheit 333
Dollkörner 143
Donner gold 133
Dörn 4
Drach geschwar 211
——— wurm ibid
Drachen blut 556
Drachme 210
Drateln 341
Dravich 11
Dreck 591
Dreyeckigte nahe 347
Dreyhaubtige mauß 192
Dreytagiges Fieber 261 617
Druse 286
Dumheit 159
Dunckelheit der augen 25
Dunn machendemittelen 72
Durchborente Mauß 484
Durch fressung 192
——— geborte Mauß 485
——— Lauff 203
——— Seyhung 145 484
——— suckerung 154
Durst 578
Dutlein 392
Dutten Wartzlein 472

E.

Ekel 39 440
Eichel 77
Einathemung 334
Einbildung 490
Einbogen 34
Einbrennung 233
Einfültige thelligen 576
Einfugung 288
Eingebohren hitz 85
——— warmte 230
Eingemachte sachen 153
Eingewaschener tufft 11
Eingeweyd 237 647
——— netz 488
Eingliederung 235
Einguß 128 331 332
Einhorn 56
Einmundung der gefassen 33
Einschneidung 234
Einspritzung 141
Einspritzung in der blatter 116
Einfaltige Theilens 306
Eintagiges Fieber 239 261
Eintagiges Kranckeit 421
Eintruckung der Beins 254
Eintunckung 79 326 624
Eisen 398
Element 222
Elephanten lauß 31
Ell bein 651
Ell bogen 177
Ell mauß 277 533
Ellpfeiff 534
Empfangung 153
Empfindelickkeit 15 570
Enferbt 6 7
Entbindung der Chymischer Sachen 579
——— eines theil ibid
Engbrustig 69 216
Enthalt / der sig Enthalt 3
Entschlaffung 435
Entwehnung 2
Entzundung 495
Entzundung der augen 134
Erb gebrechen 300
Erbgrind 276
Erbechung 654

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Erbsucht 417
Erfahrung 229
Erhaltung 20 447
Erhohung 253 598
Ermüdung 188
Ernehrung 20 21 447
Erschaamung 540
Erscheinungen 490
Erschreckung 218
Erste Schotzlein 341
Ersteckende Fluß 114
Ersteckung des Hertz 104
Ersten Feucht 309
Erstrummung 219
Ertz graber 415
Erzitterung 308 629
Esch 138
Eschlauch 77
Essen-lust 54
Essig 5
Essike Sucker 466
Ey 465
Eych apfel 280
Eygen-leidig 325
Eygenschafft der Kranckeit 322
Eyter 529
Eyter-aug 317
——— beule 649
——— brust 232
——— stock 649
Ezelgen 507

F.

Fallen 245 637 638
Fallende Kranckeit 241
Färbzucht 127
Farbung 625
Fauler heintz 70
Fauligkeit 498
Federweiß 27
Feigwartzen 267 295 607
Feinste von ein ding 19
Feiste 10 454
Feist eingeweydt 2
Feister darm ibid
Feißte säcklin 552
Fell 481
Fenche-holtz 558
Fenster 263
Ferber-baum 545
Ferse 96
Fersen bein 69
Fett 10
Fett-hautlein 410
Feuchten 312
Feuchtigkeit im aug ibid
Feuer-statt 270
Feuer / thatlyck 323
Feuer / vermogente ibid
Feuer das auß der augen springht 397
Feurige blätterlein 220
Fickung 274
Fieber 261
Fieber-kraut 45
Fiegierung 288
Filtz 268
——— läuß 497
Finger 205
——— wurm 476
Fisch-bein 464
Fistel messer 1611
Flache hand 468
——— Mauß ibid
——— nas 576
Flamm 269
Fläder-mausichten Fiegel 646
Fleche der hand 621
Flechten 273 355
Fleck 338
Fleisch 105 525
——— leim 557
Fleisig außwasch ibid
Fleischichste perment häutlein 472
Fleischgewäsch 421
Fleigunde wind 432
Fleisiger Mauß 568
Flieten 494
Flietmesser 560
Fluckſel 107
Flug 388
Flugel der Nasen 16
——— des ohrs ibid
——— der Frawen scham ibid
——— von der Keilbein 17
——— Mauß 20
Fluß 63 118 517 544
——— ersteckende 214
——— fallen 54
——— des haupt 114
——— loch 268 282

Ruch

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Register der

——— Ruch 114
——— der samen 228
——— von speise 144
Flüßig 544
Foll blut 504
Fraiß 242
Frantzoysen 365
——— holtz 290
Frassickeit 9
Frawen ader 556
Frawen-zeit 212 411
Fressende raud 302
Frosch-aders 534
Frosch geschwulst 81 317
Fruche 478
Fruchten 271 275 207
Fuge 606 607
Fügten 613
Fullz-lauff 497
Furgehunde ursach 517
Furnemster Artz 58
Furstehenders 520
Furum schwindige mauß 519
Fuß biege 6 4
Fusch einer thing 81
——— bad 480
——— hres 503
——— papp 604
——— soll 503
——— mauß ibid

G

Gapffel 280
Galenischer Artzney 280
Gatzen 279
Gall 84
——— leitung 512
Gallblase 271
Gallen Kranckeit 329
Gallich 499
Galmey 94
Galmey stein ibid
Galtrey 281 283
Gang 401
Gang des ohrs 23 402
Gauch Haar 348
Gebar mutter 657
Gebarung 284
Gebezmutter 657
Geberung 478
Gebochelt 58 184
Gebrechlichkeit 300
Gebrent aug 41
Geburt 478
Gedächtnuß 410
Gedarme 237
Gedarme holl 324
Geelsucht-wurtz 180
Gefäß 639
Gegen Bock 46
——— bruch 158
Gegen-kraiß am ohr 40
Gegen natürliche sachen 539
Gegen ständer 40
Gehäge 201
Geheim 57
Gehe mir nach 493
Gehirn 123
Gehonigte Brood-pappe 65
Gehor 72
Gehor mitten 7
Geiffer 554
Geiffer faßen 213
Geiffer mitten 554
Geinung 463
Geisten 586 587
——— machung 506
Geiß-aug 11
Gekrose 413
Gekroß druse 95 470
——— Kanall 213
Gelbsucht 322
Gemeine durch lauff der Gall 128
——— tistlein von Glissonius 101
——— Krancken 471
——— sinplatz 16
Gemummell 86 551
Geneeß-mitteln 404
Genesung 180
Genick 132
Gentar 599
Gerausch in dem ohr 625
Geronnen blut 621
Gersten Bruhe 524
——— milch 307
Geschwulst am dem augliedren 307
Gernch 452
Geschir des ohrs 153
——— mit zweyen handhaven 206
Geschlecht 574
Geschmäck 291

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Geschwar 53 649
Geschwulst 497
Gesicht 648
Gesoffner Wein 189
Gestalt 154 532
Gestaltlein 273
Gestaltnuß 151
Gestaltnuß des Leibs 303
Gestirnkunst 70
Gesundheit 313
Geswulst 632
Geuwung 462
Geweib-bruch 97
Gewerf der hand 107
——— ruck gratho 589
Gewelf 273
Gewürtz spezery 61
——— Wyn 139
Giat 63
Gifft 642
Gifft-wurtz 156
Gifft-gallig 84
Gilb-wurtz 180
Glasern augfeucht 311
Glatt-zuig 351
Gleet 360
Gleich theill 30
Glied 64 410
Glied-bad 312
wasser 386
wehe 63
Gliederung 203
Gliederung der beinen 64
Gliederung der forster Fingers 414
Gießfasgleiche Knorpen 65
Gießfasgleiche mauß 65
Gold-finger 205
Gottes speiße 520
Gottes hand 52
Grad 289
Granat 289
Grat zenglin 4
Gratigen mauß 586
Graven 440
Graunicht 589
Grawblaw 286
Grawe 99
Greyfen Schnabel 290
Grieß 59 551
Grieß der Nieren 442
Grieß-holtz 149
Grießig 125
Grießlein 441
Griffel-außwasch 82
Grimmen 146 324
Grimme kelte 547
Grimmen in Darmen 130 146
Grind 563
Grosse darm 149
——— des leibs 502
——— haupt 387
——— mauß 640
——— puls-ader 47
——— ruck-bein 553
——— welt 388
——— zahn 193
Grund-stellung 218
Grün Wachs 290
Grublein auff der brust 43
Grunent alter 13
Gruß holtz 441
Guck-gucks Beinlein 142
Gugel-mauß 177
Guldene aders 295
Gummi 291
Gurgel 89 349 454
Gurgel geschwulst 88
——— wasser 281
Gut 474
——— begärung 251
——— ernehrung 252
——— geruch 452
——— kochung 250
——— kranckeit 82
——— magen 252
——— Massigkeit 249
——— safftig ibid
——— zeichen 251
Gyl 133
——— führer 212
——— ick 553

H.

Haar 170 500
——— auß fallen 490
——— wachs 615
Haarig gefaßleins 100
Haarlein am den augen-gliedren 135
Haars scheußung 388
Hafft 266

Haffer

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Regiſter der

Häfftlein 266
Hagel geſchwulſtein 124
Hahn 124
Hahnen kambs außwaſch 171
—— bein ibid
Hagt 228
Halb fiſch-gleiche mauß 546
Halbgratige mauß 569
Halbquintlein 298
Halbzennge mauß 568
Halß der Mutter 147
Halßader 340
Halß geſchwulſt 37
Halß hencker 485
Halßſtarre 619
Halbe ſchlag 299
Hamerlein 391
Hand 395
Hand-vol 194 524
—— buſchlin ibid
Handlung 8
Hand weiſſagung 305
Härlein 264
Harn 656
—— außtäßende pfeiffe 116
—— blaſe 645
—— blater ibid
—— durchfahrt 655
—— gang ibid
—— fluß 197
—— hautlein 21
—— ſtrenge 217
—— verſtopffung 339
—— wind 595
Harte 562
—— harund 80 214
—— leib 164
Hartigkeit 562
Hartleibich 24 160
Hartz 440
Haſen augen 347
—— ſcharten 343 347
Haupt 102
Haupt-ader 120
—— artzney ibid
Haupt haar 100
—— mauß 220
—— ſchedel 96
—— waſchung 100
—— wehe 105 119 120
—— von den praſſen 168
—— windler 590
Haushalting 455
Haußenbias 521
Haut 181 481
Hautle 485
Hautlein 181 409
Haut machende artzney 135
Hefen 259
Heiligbein 555
Heilig bitter 305
—— holtz 290
Heilung 180
Heimliche ſucht 411
Heiſerkeit 535
Heiß Fieber 360
Heiter machung 139
—— tropff 2
Helm 19
Herbe der zahnden 294
Hermetiſcher artzney 301
Herſtellung 439
Hertz 104 160
Hertz ängſten 359
Hertz blat 235
—— bebung 498
—— brenn 265
—— erſteckung 104
—— geſperr 127
—— haußlein 485
—— hölen 645
—— klopffen 463
—— ſammen truckung 612
—— ſchut 571
—— ſennaderleins 149
—— ſtärckendes tränklein 104
—— ſpitz 426
—— wurtz 416
—— täſchlein 485
—— waſſer 56
—— wehe 104
Herzufurunte Mauß 9
Heylige Feuer 247
Himmils-brot 395
Hinauß Zeugente artzney 72
Hinckent 139
Hinder 46
—— Theil des Haupts 450
Hinfallende ſucht 242
Hinter der ohren 477
Hinweg furente Mauß — 2
Hippocras wein 139 647
Hirn 123 233
—— arß-backen 438

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

—— beschirmer 410
—— brunst 86
—— hautlein 401 402
—— marck 406
—— schale 96 168
Hirnle 122
Hirnlein ibid
Hirsch-schwam 86
Hitze 58
—— blätterlein 85 473
—— in das angesigt 530
—— der magen 59 141
Hitziges Fieber 117
Hoden 460
Hoden bruch 302
—— sack 565
Hoden hang mauß 169
Hofer 285
Hoffertige mauß 603
Hole des munds die man auffblasen kan 89
—— des Hands 653
—— des Fuß ibid
Hole fistlen 317
Hole geschwar 48 317
Hole im ohr 153
Holer ader 641
Holleins 118
Hollickeiten 117 144
Honig 408
Honig geschwulst 409
Honig Kuchlein ibid
Hornformige hautlein 162
Horns von der Mutter 163
Hufft bein 338
—— wehe ibid
Hulff 74
Hulfft 167
Hulsche 485
Hunds-band 184
Hunds-hunger ibid
—— zähnen ibid
—— krampff 581
Hunger 260 461
Hunger / Verderben 139
Hungner-aug 297
Husten 654
Hütten rauch 57
Hyacinth 321

I.

Inathemigung 231
Indianisch Spicanarden 433
Ingber 661
Joch-bein ibid
Johanns Kranckeit 575
Jucking der haut 521
Juden pech 68

K.

Kalc 97
Kalckbrennung 324
Kalck der zahnen 452
Kalck machung 94 118
Kalen geschwar 609
Kalheit des haupts 96
Kalte brand 281 584
—— Fieber 360
—— wehe 281
Kamel heu 563
—— stroth ibid
Kampher 98
Kanall der Puls adrer 98
Kanals ibid
Kandeluzirung 99
Kandit zucker ibid
Kappell 180
Karneoll 558
Kaß molcken 572
Kauw-artzney 400
—— mauß 399
Kauwung 400
Keichin 37
Keien geschwulst 37
Keiter 350
Kengel 85
Kentzeiten 200
Kessel 15 91
Keyserlicher schnitt 320 478
Kielbein 179
Kielbein 94 179
Kind daß mit dem füssen vor auß komt 14
Kinder betterin 525
—— blattern 629

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

—— genesung 478
—— noth ibid
—— sieken 422
King-hust 122
Kinn 012
Kinnebacken 393
Kinnes zung-beins mauß 284
Kirren der zahnden 6.0
Kistlein von Glissonius 101
Klapper Rosen 546
Klapper-stein 12
Klein aug 417
—— finger 205
—— gekröse 413
—— hirn 122
—— welt 417
Klingen der Ohren 625
Kluxen 577
Kluxung ibid
Knevel bart 431
Knettung 391
Knie 284
—— bieg 510
—— ader ibid
—— mauß ibid
—— psanlein 420
—— ubel 288
—— zipperlein ibid
Knochet 391
Knöchel der enkel 69
Knodden 391
Knodens 154
Knödle 284
Knöpfel bein 107
Knöpfflin 16
Knorpel 107
—— beinige band 129
Knuttel 89
Kobalt 142
Kochung 143
Koklen 41
Kolb 178
Kolf am Schwantz 77
Kolschen streichmasen 217
Königlin 537
Königlycher mittel 80
Kopff 102 179
Kopff / töden 102
Kopff am schwantz 80
Korall 162
—— moos 1.1
Körn 290
Kösein 422
Körnlin 6
Korn-rosen 547
Koth 591
Kotzung 654
Krachung 183
Krafft 235
Krafft loß ibid
Krampff 159 581
Krampff hindersich 458
—— säuberung 363
Kranchs-schnabel 290
Kranckeit 171 423
—— der grimmen in der darmen 130
—— wieder-aussatz 223
Kratze 560
Kratzung 274
Kraut 300
Krauter mutzlein 178
Kraut kundung 87
Krayschnabels außwasch 163
Krebs 103
Krebs geschwulst ibid
Kron-gefassen 163
—— naat ibid
Kropff 565
Kropff der magen 104
Kropffs puls adren 106
Krug 29
Krump-fuß 365
Krystal 176
Krystalliner feuchtigheit 175
Krystal machung 154
Krystallizierung 176
Kuel-tranck 341
Küh hunger 96
Küh faß 536
Kupfferwasser 649
Kurrbs 178
Kurbs saamengleiche wurmen 178
Kurt armich 280
—— athem 69
—— ellnbogen mauß 88
—— gefaß ibid
—— rippen 166
—— spruch 48
Kutzlung 625

Laborant

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

L.

Laborant 343
Lachtwerge 221
Laffzen 343
Land ubel 235
Lange darm 325
—— marck 467
—— ruch mauß 364
Langsames Fieber 350
Langwilige Kranckeit 507
Lantzet 560
Laßeysen 447 494
Laßeyselin 560
Latmergen 218
Laubflecke 490
Lauge 363
Lauge saltz ibid
Lautz sucht 497
Laxierende mittlen 24 350
Lazur stein 350
Leben 648
Leber 300
—— ader 80
—— flecken 388
—— fliessung 270
—— fluß 300
—— pfort 512
—— sucht mitt'en 300
Leibs gestaltnus 303
—— machung 228
—— wasser 32
Leichte athem 251
Leidend Zenn 427
Leimpaff 287
Leiter 560
Lenden 366
—— Kranckeit 543
—— Mauß 522
—— Spiß 565
Lercken Schwamm 13
Lid dorn 297
Lieblich geruch 296
Lichte butze 232
Liederende Artzney 361
Lispeln 85
Lisper ibid
Loffel 142
Loth 214 569 650
Luchsstein 387
Lufft loch 537
Luft-rohr 67
Lumple 633
Lungen sucht 487 497
—— schwär 653
Lunger 525
Lurtzer 72
Lust nach ungesienenden speisen 390

M.

Maaß einer Artzney 211
Macht 359
Magdleins hautlein 314
—— zeichen ibid
Magen-gefaß 282
—— kropff 104
—— linker mund 594
—— puls ader 144
Magere 257
Magerheide ibid
Mag kopff 143
Magnetstein 390
Mag hot 143
Malzeichen 593
Maltzey von der Griecken 352
—— weiße 23 354
Maltzey wie der aussatz 223 226
351
Maltzzey / weiße 23
Mandeln 476
Mandel milch 30
Mandlen 42
Mangel an nahrung 331
Manlein borer 319
Mannliche Glied 482
—— hoden 618
Manne 395
Man Weib 35 232
Marcasith 390
Marck 406 4-5
Maren-flecht 506 629
—— lock ibid
Marmelstein 398
Mirr 329
Massigkeit 168 323 6 7
Mastix 400
Maß leidigkeit 52 67
Masern 422

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Maul 462
Maulbeeren 423
Median ader 403
Meer moos 161
—— zwibel 596
Meeth 312 409
Meissel von schleiffen 633
Meiſſer pulver 589
Meiſſer flukken ibid
Melancholey 408
Mensch beschreibung 41
Merbonen 650
Messer das am beyden seitten schneidet 29
Metall 415
Meth 312 409
Midnacht 413
Milch 344
—— äderleins 640
—— Fieber 345
—— gefaß 278
—— haar 348
—— mangel 14
—— saugung 345
—— von geiſſen 307
—— von der milch frossung 2
Milchlein 232
Miltz 588
—— ader 553
—— Kranckeit 588
—— wehe 316
—— zucht 588
Minerall 417 418
Mirr gleiche hubeleins 107
Miſtell 648
Mißgeburt 3
Mißgeburt / mittlen wie ein machen 25
Mithridat 419
Mittel 404
Mittel-finger 205
—— gegen die Leber sucht 300
Mittlerden 155 607
Mittlen gegen das saur 39
Mitteiſt von der Nabel 8
—— tupflein 119
Monat-zeit 112 411
Monatliche reinigung ibid
Monskalb 421
Monsuchtig 366
Mord jahr 39 140
Moren-loch 506 630
Morsel 424 499
Morsell 424 512
Moß 429
Mucken pulver 142
Mude 160 349
Mund 462
—— faule 562
—— loch 463
—— mauß 89
—— der Mutter 463
—— voll 86
Mundtein 60 594
Muscat bluth 387
—— nuß 424
Musch 424
Musscheln des ohrs 153
Muſkeln 428
Mutter 657
—— aberwitz 277
—— auff steigen 320
—— auß wasch 122
—— bander 356
—— bruch 302
—— fleck 383
—— hals 147
—— horns 163
—— kraut 320
—— mahl 432
—— nagten 41
—— neteken 109
—— scheide 637
—— schnitt 320
—— spiegel 206
—— trechter 388
—— zwehe 318
—— wurtz 416
—— zapflin 489
Myrrhen 431

N.

Naßbluht 294
—— locher 339
Nabels außtruckung 255
—— bruch 237 243 244
—— pfaster 246
—— schaur 276
Naat 347 351 606 607
Nabel 650
Nabel bruch 456

fleesch

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

——— fleeſch bruch 557
Nach-gebuhrt 566
——— hand 414
Nachlaßung 537
Nacht geſchwulſt 242
Nacht-mannlein 329
Nacht-wandler 445
Nack 123
Nagel 651
Nagel-geſchwar 476
——— zwang 536
Nahrung 20
——— ſapff 133
Naſen 438
——— geſchwär 466
——— härlein 646
——— locher 433
——— ſaut 150
——— ſpits 287
——— underſcheid 571
Natur 439
Natürlicher hitz 621
Natürliche ſachen 539
Natürlicher wer kung 439
Nawehe 626
Neben-waſſer 519
Nelcken 109
Nerve 443 460
Netze 244 456
Netz-gleich 131
Netz hautlein 56 57 541
Netz bruch 237
——— gefäß 282
——— gleiche ſtecht 505
Nicht Natürliche ſachen 539
Nieder fall der hinter darm 516
——— ſenckung 318
——— ſtutzung 512
——— truckzeug 188
Nier 442 538
——— becken 481
——— faß 232
——— grieß 442
Nierlieren 101
Nießkraut 522
——— pulver 593
Nieſſung 593
Nuchtern darm 323
Nußblum 341

O.

Ober eingeweid 513
Ober ſchenckels umbraher 549
Oberſte des haupts 96
Oberſte hohe von dem Kranckeit 7
Oberſt Kinbacken 401
Obs 307
Oeffel fruchten 307
Oel 455
Oelicht zucker 221
Offnende mittlen 33 47
Offnung der adren 494
——— der Bauch 473
——— der gefaſſen 36
——— des hertz 203
——— der Puls-adren 62
Ohnmacht 191 359
609
Ohr 73
Ohren-ſchmaltz 124
Ohrlin des Hertz 73
Ordnung 491
Ordentliche puls-ſchlag 251
Ordnung in eſſen und trincken 199
——— von Lieben 200
Organick Theil 461

P.

Pap 172
Paradeiß holtz 13
Paradeiß korner 103
Pech 502
Pech-pflaſter 212
Pellican 451
481

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Penny-sucker 482
Perlen 397
Perlen Mutter 402
Perlen sucker 395
Pestilentz 489
Pfaffen-Futter 627
Pfantlein der Beinen 4
——— knien 421
Pfeffer 501
Pfeiffe-cassie 110
Pfeilnaat 448 554
Pflaster 231
Pflaster von Wasch 121
Pfort ader 642
Pfund 354 510
Philosophisch Brennung 94
——— Ey 465
Phiol 493
Pillulen 113 500
Pinsel 482
Platz-mittlen 363 626
Plumesole 588
Pocken 253 619
Posist 465
Porpel 528
Portner ibid
Preß von Helophilus 626
Probierkundig Artzney 230
Probiert Artzney 484
Pruff-eysen 583
Pfifferling 275
Puls-adren der Kropff 106
Puls-adren Kanall 98
Puls-adren Zerspannung 35
——— Pflaster 239
Pulver 582
Pulver Krarmer 61
——— machung 526
Purgierende Obiat 448
Purpulen 422 495
Purper Fieber 528

Q.

Qvecks Artzney 412
Quecksilver 75 311 412
Quint-essentz 226
Quintlein 211 298 367
Quittel-apffel fleisch 397

R

Raben-schnabels außwasch mauß 161 ibid
Räblaugteiche leib 499
Rache der Gummen 468
——— mund ibid
Rachen 493
Rauchung 471
Ratten pulver 57
Rauch Ball 508
——— Kugell ibid
——— zuyg 601
Rauchung 274 601
Raude 248
——— des Haupts 6
Rauff zenglin 653
Reb aug 450
Receptakel 535
Rech-flecken 489
Rechte mauch 538
Recipient 535
Reden / dem die schwerlich redent 36
Regelmäßige Artzney 210
Regenbogen haarge Kreyß 512
Reich 537
Reinigung 363 411 528
Reibulg 274
Restaurat 156
Retort 541
Reverberier ofen 541
Reupß 550
Rhapontick 544
Richtigkeit in Artzney 416
Riem 274
Rigierung 537
Rinden 165
Rinden-gleiche wesen 165
Rinnen der augen 359
Ring 138
Ringe-gleiche außwasch 38
Ringes Riß mauß 169
Rippen 166
Rippe-suche 127
Ritteln 549
Robiser-holtz 545
Robt 215
Rolle Salb 383 388
Rose 247
Rosen

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Roſenader 557
Roſen Eſſick 466
——honig 545
Roſenhut 19
——oel 545
——ſucker ibid
Roſt 169 215
Roth lauff 247
Rothen umgehung 660
Rotz 85 327 432 494
Rubin 550
Ruch bechertein 206
——kugelin 479
Ruck 211 415 446
——ettick 613
——grath 4
——raths marck 407
——mauß 542
Ruffe 248
Ruhr 203 215 355
——piſſill 501
Rumpffnaß 575
Ründe mauß 549

S.

Namen 568
Saamen adren bruch 138
——auß fluß 288
——auß lauff ibid
——gefaſſe 513 604 646
——kiſtlein 102
——theilen 583
——von froſchen 584
Saar 49
Sabelein 101
——gleiche gefäßlein ibid
Sack 552 553
Sacklein 445 490
Saffie 600
Saffran 173
Saffran pflaſter 466
Saffrypflaſter 197
Sagen 571
——mauß 572
Salb 641
Salbe von Waſch 121
——vor mudigkeit 7
——rolle 183
——verlauffig 431
Salivatie 555
Saltmiar 61
Salniter 444
Salt eter 446
Salpeter ſchaum 49
Salt 554
Sammetgleiche Darmrot 641
Sand 59 551
Sand bad 60 521
——ſtein 464
Sandtzie Harn 528
Sapphir 556
Sarſa Parill 558
Sattelbein 239 567
Säuberung 195 427
Sauberung von den waſſer 194
Säuber ſaltz 18
Sauffer mauß 83
Saulgleiche mauß 529
Saurbrechende mittlen 3
Saur ſalt 236
Schaafen hautlein 28
Schaaffnas 576
Schaarlach beer 342
Schaffelein 507
Scham am leib 332
Scham bein 244 524
——haar 524
Scham laſſzen 343
——ſpalt 547
Scham zunglein 141
Scharffe Krankeit 9
Scharffen 8
Schandren 629
Scheermeſſer 446
Scheib-mauß 631
Scheiden fließ 227
——trechter 570
Scheide der Mutter 637
Scheidſel 411
Scheinbeins dunne Mauß 289
Scheres kattweh 91
Scheitel 644
Schelung 187
Schenkel 174 263
——mauß 174
——innertheil oben bey der ſcham 263
Schemel von Hippocraat 561
Scheußung de Haars 338
Schieffer wiß 27
Schrift gleiche pflaſter 560

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Register der

Schiessen des zäpfflein 137
Schiessung deß Haars 490
Schiff-bein 439
Schil aug 595
Schillecht ibid
Schildgleiche knorpel 623
——— mauß 315
——— krot geschwulst 618
Schin-bein 624
——— mauß ibid
Schlachen 564
Schlaff 579 615
Schläff Fieber 353
——— mauß 615
——— mitten 315
——— wachende 150
——— zucht 108 112 150 353
Schlafferickeit / schwäre 116
——— der theilen 596
Schlag- 52 299 474 475
Schleehen dorn 3
Schleim 494
——— eychel 286
——— mittel 51
Schlief mauß 584
Schlier 89
Schlin baum 545
Schlirper 70
Schlune 493
Schmaltz 74
Schmeer 10 75
Schmeltz tiegel 173
Schmeltzung 278
Schmer bauch 2
Schmertze 210
Schmertzen saugtmittel 39
Schmutzige Wollen am schaff 454
Schnabel 549
Snarchen 593
Schnecken heussel bein 142
Schnelle triebung 461
Snudder 85
Schnudder-kengel 427 432
Schnur von der Nabel 276
Schoff mauß 449
Schostein 287
Schossen 572
Schottlung 341
Schlussel bein 140
Schränckelein 329
Schreib feeder 94
Schreffen 561
Schreff-eysen 582
Schrepff-hornlein 179
——— kopff 117
Schrötleins zepff 506. 629
Schroteisen 534
Schrotmeisel 534
Schulter 309
——— blad 306
——— fluß 456
Schuppechtige raud 522
Schurböck 562. 564
Schurbuck 564
——— mond 564
Schurpffel 78
Schussel 166
Schuttung 645
Schwachheit 326
Schwamm gleiche fleisch 315
Schwankung der Zahnden 288
Schwantz-spannung 288
Schwantz-beinlein 142
——— pfeffer 176
Schwär athem 37. 216
——— arbeid im der geburt 216
Schwär besprache 80. 93
Schwäre-aberwitz- 395
——— haupt-dick 121
——— mutich 216
——— noth 241
Schware schlafferickeit 116
Schwartze gall 409
Schwemme 275
Schwevel 602
Schweyß 600
——— blatter 304
——— sieber 304. 601
——— kalte 226
——— löchlein 511
——— mittlen 304
Schwindel 564
Schwinden 355
Schwind-sucht 296. 497
Schwungung 646
Scrupel 565
Sehn 443. 460
——— beschreibung 443
——— knopff 281
——— halb 399
Sehnum-artzney 442
Seichten 149
Seichtuch 145
Seissen 129
——— sie

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

——— ſtechen 504
Gerten von der trummel häutlein 130
Genckung der hinder darm 516
——— mutter rohr 516
Genn 443. 615
——— ader 615
——— ſtech 529
Genff papff 576
Gerpentin-ſtein 457
Heuffejung 605
Geuren 497
Geyden 571
Gichel 259
Gichthauß 445
Giehung 169
Gilber 366
Gin 15. 570
Ginnehmung. 111
Gipertein an den füſſen 507
Girapin-ſaff 533
Girup 612
Gleim 426
Gleim des darms 427
Gmertze der beinen 464
Gmerzen linderen artzney 475
Gode 59. 141
Golen-mauß 579
Gommer flecken 238. 351
Gorpß 550
Gpalt-mauß 589
Gpalt 268. 543. 547
——— der gurgel 547
Gpaniſche kranckeit 365
Gpan-adern 50. 356 443
Gpannung der ſchwantz 268
Gpartel 582
Gpatzieren in runde 26
Gpeck geſchwulſt 438. 591
Gpeichel 590
Gpeiß-rohr 459
——— ——haupt-mauß 120
——— ——maaß 453
——— ſack 553
——— unwillen 67. 327
Gpey-tranck 228. 614
Gpica narden- 433
Gpiegel hartz 149
Gpieß-glas 44
Gpinnewebs häutlein 56. 57
Gpinnewebs netzlein 59
Gpitz der naſen 287
Gpitziger beutel 393
Gpitz-zähn 193
——— des hertz 426
Grachloßkeit 48
Greußung 615
Groſſen 288
Gpuln-wurmen 366
Gpuntze 613
Gtaar 115
Gtahel 398
Gtat zähnezungs-mauß 429
Gtamm 632
Gtammeld 78
Gtaecke ehmache 609
Gtar artz 58
Gtat. bleibendes fieber 156. 157. 261
Gtaude 271
Gtaub 582
Gtegen 560
Gtein 360. 412
——— alaun 548
——— bern 361. 464. 490
——— brechente mitteln 361
——— dache 27
——— flachs 27
——— marck 397. 406
——— loffel 348
——— öle 450
——— ſaltz 283
——— ſchneider 362
——— ſchneidung 362
——— auß der nieren 442
Gtern-deuterkunſt 70
Gtetze haupt wehe 119
Gtetze krancken 132
Gtich-pflaſter 459
Gtillſtand der frauwe fluß 604
Gtinkend atem 271
Gtirn 274
Gtienen artzney 275
Gtock-zähn 193
Gtorken ſchnabel 545
Gtreckung 471
Gtreume 234
Gtulgang mittel 527
Gtumpff geſehen 429
Gublimat 598
Gublimirt geſchirr 23
Gucherlin 340. 408
Gucher-eyſen 585
Gucht 423

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Sucker zamen 154
Suyckery 155

T.

Tafel 411
—— absondrung 207
Täg-blind 298
Tägliches Fieber 261 533
Tappen-stein 387
Tachmauß 398
Tau 548
Taub Fieber 496
Teig 399
Teigen 614
Teuffels dreck 66
Thatiyk Feuer 323
Theil 477
Theilung der gefaster im dem under bauch 325
Thierige Werckung 38
Thiriack 620
Thorheit 423
Thorn 4
Thurhutey 528
Tobigkeit 333
Tode erde 617
Toden Kopff 102 145
Todliche ohmacht 68
Tolle Hunde biß 183
Tracht 184
Trächter 234
Tragant 627
Tragheid 499
Trähnen 345
—— fontanell 18 268
—— kanall 213
—— loch 345
Trancklein 296
Trauben hautlein 543 657
Trauben mauß 189
Traum 238
Traurigkeit 14
Trommeten des Fallopii 632
Tropff 52
Trott 350
Truch tuch 207 588
Truck bad 345
Trummel des ohrs 635
—— wasser ibid
Trusen 259 265 286 565
Turpentyn 616
Tüttlein gleiche klieren 108

V.

Varen 64
—— Vbel geferbt 67
Vbel gymachung 92
Vbel nahrung 93
Vbel Pulß ibid
Vber empfangung 240 603
—— gebung 654
—— hoden 248
—— massige bauch säuberung 315
—— sihnig 429
—— trettung 413
—— wulff 451
Venus berg 22
—— hoden 18
Veralterde Kranckeit 45
Verandern Tranck 21
Verbesserung 164 535
Verbindung 190
Verborgen gestalten 450
—— Kranckeit ibid
Verbrechung 34
Verbrennung 232
Verbringung des Wercks 457
Verdauhung 143
Verderbung 202
Verderben hunger 139
Vergessenheit 448
Vergetzligkeit ibid
Vergohrung 264
Vergüldung 187 327
Verhartung 96
Verhinderte durch dampff 10
Verlengung 227
Vertohren Kochung 47
Vertutterung 367
Vermehrung 72
Vermischung 167 419
Vermoderung 528
Vermogen 259
Vermogent Feut 323
Verpuffung 196
Vernis 644
Verrenkung 253 255 367 598

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

——— der hülfft 255
Verſchopfung 229 449
Verſtand 334
Verſe 96
Verſehrung der haut 258
Verſpreitende Kranckeit 590
Verwaſſchung 47
Verwelchung 396
Verwundung der haut 258
Vielformich 302
— fuß 508
— geſtältig 39 303
Vierdobbelt Mauß 532
— hauptige Widlen 275
— ſchrötige hautlein 105
— — — mauß 531
— tagiger Fieber 261 532
Viertheil 531
——— eines Loths 311
Viole 493
Vitriol 649
Vmbgang des bluts 487
Vmbkherung der aug-gliedren 297
Vmbkreiß 487
Vmbſitzung 44
Vmgehung / Rothen 660
Vmaeſpanten fell 488
Vmkreitzer 245
Vmtreibung der Chymie 138
Vmbewealnckeit 6
Vnbeſtandige Fieber 261
Vnce 650
Vnder backe 400
——— bingung 597
Vnder-ducklung 192
Vnder-mauß 318
Vnder ſchulterbeins mauß 331
598
——— gefaſſen 597
Vnderwange 401
Vnempfindlich 31
Vnempfindige pultz 65 93
Vnempfindlichkeit der zänhnden 294
Vnflat 197 254 389
Vnfruchtbarkeit 149
Vngeheffelt 76
Vngeſaurt ibid
Vngenänten aug hautlein 332
——— bein 333
Vngeordnet-piß ſchlag 219
Vngeſtalt der Gallen 92
Vngeſtaltich 91
Vngeſtalt von Feuchten 92
Vngewiſſenden Fieber 336
Vngewitter 335
Vngleiche ernehrung 21
——— theilen 208
Vnluſt 67
Vnluſt der ſpeiß 327
Vnmacht 70 71
Vnmäſſickeie 7 214 334
Vnracht 254
Vnruch 333
Vnruhigkeit im Kranckeit 7
Vnſinnigkeit 39 333 393
Vnterbauch 1
Vntploffung 256
Vmwillende Fieber 68
Vntwillige ſeamen außtreibung 507
Vnwurſchiger mauß 330
Vnzertrenlich ſtucklein 71
Vnzeytige Frucht 228
Vnzeytige Geburte 3
Volck-krancke it 240
Volkomen ettich 396
Volkommener ſpruch 75
Verlag 535
Vorderen zahn 193 514
——— theil des haupts 576
Vorgebocheit 364
Vorhewar 519
Vorhant 238 513
Vorhin-ſpannung 232
Vorſahung tagen 357
Vorſter fingers gleiden 4
Vorſtoß 519
Vorwar 519 414
Vorwiſſen kunſt 518
Vorwiſſenſchaffe ibid
Vpper-bauch 316
Vrnall 402
Vrſchwechten 639
Vtheil tagen 172
——— auß dem ſchweyß 304

W

Wachende ſchläff-ſucht 150
Wachung 15 647
Wadel 6 2
Waden 282 605
——— bein, 267 488
mauß

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Register der

——— mauß 282
Wahn-witz 192
Wahrſagung auß der handen 126
Wald cucumeren purgir mittel 221
Walſchot 583
Walſtern 464
Wangen 283
Warmhaltung 272
Wartz 7. 614
Waſchs binden 519
——— pflaſter 121
——— ſalb 121
Waſchung 147. 365
Waſſer 386
——— blattern 311
——— blutig 321
——— bruch 312
——— blutz 495
——— diſtillirt 55
——— forcht 313
——— fuß 313
——— gefäſſe 641
——— geſchwulſt 453
——— haupt 312
——— in dem nachgeburt 310
——— nabel 312
——— runſen 147
——— ſucht 67. 313
——— ſyrop 313
——— treibente mittlen 311
——— und eſſich 466
Waſſerich blut- 321. 613
Wechſel 171
Wehe tages an einer ſeiten des haupts 298. 303. 421
Wehe tages des leibes bollicke 146
Weiberfiſt 460
Weiblichen ſchaam 180
Weiche underhalb den rippen 316
Weich-bauchig 24
Weich machende waſchs-ſalbe 121
Weichung 387
Weinblattern 292
Weiſſe 99
Weiſſe fluß 276
——— raudigkeit 648
Weiſzen hautlein 17
Weiſſe augen fell ibid
Weiſz aug-zeichen 354
——— zubereytung ibid
Weiſſe maltzy 23. 354
——— ſucht 354
——— linie 357
Weiſz machung 186
——— nicht 509
Weitriechende kertzlein 76
Werck-laden 455
——— ſtat ibid
——— zeug 461
Weſen 248
Weſentheit ibid
Weirauck 622
Widergedachtnuß 538
Widergifft 19. 43. 44. 83
Wiederum diſtillierung 145
——— fuhrung 541
Wiederum ſtoſſund feur 324
Wider wertigkeit gegen eines dings 44
Wilder-dill 416
Wil-law 395
Wind 269
——— bruch 506
——— in der nabel ibid
Windlen 260
——— mauß 558
Wind-treibende miꝛel 105
——— waſſer 635
Windung 260
Winterfuß 488
Wirckung 235. 417
Wiß muth 396
Wölck 441
Wölcklein in das waſſer 253
446
Woff 367. 445. 490
——— biß 367
——— ſiſt 460
——— geberden 386
Wolfleiſchig 251
Wollichkeit 347
Wunde 657
Wund-artz 127
Wund-artzney ibid
——— eyſen 340. 408. 583
——— mahl 135
——— pflaſter 501
Wunder geburt 422
——— netz 540
Würmen 366
——— gleiche mauß ibid
Würffel bein 177
Würmleins 226 366
Würm-mittel 297

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Wurst-hautlein 21
Wurtz krämer 61
Wutende liebe 49

Z.

Zafflein 137. 604
—— mausz 522
—— zang 591
Zähnden kalck 452
Zaher 213
Zahnen 193. 194
—— fleisch 285
—— gleich 452
—— hölen 23. 424. 513
—— losz 440
—— mittlen 452
—— pulver 194
—— schär 272
—— schwankung 288
—— wehe 451
—— zang 451
Zange 272
Zasnleins 100. 265
Zaum-zeug 293
Zeichen 125. 251
—— von der kranckheit 575
Zeiger 205. 329.
Zeitigung 400.
Zeitlein 424. 612
Zenn-flecht 505
Zenuwe leiben 163
Zepfflein kreiß 60
Zernagund mittel 165
Zernagung 30. 164
Zernagung des metals mit queck-silber 25
Zerreissung 302
—— der mutter 516
Zerschneidung von die gurgel 88
Zerstossung 158
Ziebrt 660
Zetlein 631
Zimet 173
Zimmet 136
Zimmetrinde 136
Zinn 341
Zinober 137
Zipperle 63
—— der handen 126
Zitterente fieber 456
Zitter-mahl 473
Zitterschen 273
Zittetern 629
Zitwer 660
Zucker kandit 99
Zufalle 608
Zugewachsen 71
Zung 359
Zung-bein 314
Zung-beins horn-mausz 121
—— rabenschnabels mausz 161
Zunglein 241
Zungs niedertruckente mausz 80
Zung-riem 274
—— riems anwasch 35
—— —— messerlein 35
Zung / die nigt freyist 35
Zuruck treibend mittel 50
Zurüstung / grosz und klein 54
Zusammen fugung 285
—— gefügte kranckeit 151
—— gesetzte artzney 151
—— setzung 151
—— stimming 296
—— —— mausz 151
—— wachsung 142. 520
—— walkung 141
Ziehende artzney 69
—— Ziehung der spannadern 426
Zwang 616
Zwerch bruch 117
—— mausz 628
Zwerck fell 201. 202
Zweybauchige mausz 204
Zweyfach fasz 207
Zweyg 503
Zweyköpffig mausz 8
Zwischen beinige mausz 337
—— knopffung 336
—— nahung 337
—— rippicke mausz 338
—— gehn 336
Zwolff finrunge darm 209

Y.

Yuden-steiß 542

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

TABLE

Des

TERMES MEDICINALE.

Dans ce Livre.

A.

Ablution 2
Abouchement de vaiſſeaux 33
Acces 477
Accident 608
Accord 155. 607
Accouchée 525
Accouchement 478
Acoretion 72
Accretion de Paupieres 34
——— *nêrf ſous la langue* 35
Accroiſſement de fievre 73
Acier 398
Acouchement 478
Action 8
Adopte 10
Adoucement 220
Affection 479
Affolure 474
Agaçement de dents 294
Agaric 13
Age 12
Agraffe 266
Aide 74
Aiguiſer 8
Aile des parties honteuſes de la femme. 16
Alle de la nez 16
Aile d'oreille 16
Aile d'os ſphenoide 17
——— *de chauvre ſouri* 646
Ainne 332
Aimant 390
Air ne dans 11
Aiſelle 17. 74
Alantoide membrane 21
Albatre 16
Alembic 19
Aliment 20
Aloë 22
Alongement 227
Alun 24
Alun de roche 23. 548
——— *plume* 27
Amandes 43
Ambre 599
Ambre Gris 26
Ammoniac 27
Amour furieux 49
Ampoulle 219. 528

Am-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Ampoulle ardante 220
Amygdales 476
Anacardes 31
Anasarce 32
Anastomose 33
Anatomie ibid
Anatomiste 34
Anhelation 37
Anneau 138
Année climacterique 39
140
Annulaire 205
Anodyn 39
Antagoniste 40
Anthrac 41
Antidote 19.43.44
Antimoine 44
Antipathie ibid
Antiperistase ibid
Antophyl 109
Apertion de ventre 473
Apetit 54
Aphorisme 48
Apophyse 51
——— *ciliare* 515
——— *de corneille* 163
——— *courbeau* 161
——— *mammiforme* 392
——— *styloide* 82
Apoplexie 52
Aposeme 54
Aposteme 53.529
——— *de poulmon* 653
Apoticaire 492
Apoticairerie 491
Appareil, grand & petit 54
Apparitions 490
Apprehension 15.570
Aqueduc 55
Aranée 56.57
Arbrisseau 275
Arc 338
Arcenic 57
Archet a sueur 638
Archiatre 58
Ardeur ibid
Ardeur d'estomac 59
141
Arene 59
Argent 366
Arriere faux 566
Art de l'apothecairerie 491
Artere carotides 106
——— *celiaque* 144
Arteriotomie 63
Articulation 64.65.103
Articulation dedans 233
Ascaride 66
Aspic 585
Asse fetide 66
Assistance 74
Asthmatique 69
Astrologie 70
Astronomie ibid
Atherome ibid
Atlas, vertrebre ibid
Atome 71
Attouchement 613

Aveu-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Aveugle de jour 298
Avortement 3
Auron 11
Authorite 75
Axonge ibid

B.

Baignement 365
Baillement 463
Bain 77.79.227.334
—— aux pieds 480
Bain de ſable 60.521
—— ſec 345
—— pour un membre 412
Banc d'Hippocrates 561
Bandelette de poitrine 112
Bandelette de tête 100
———— avec quatre tête 275
Barbe 80
Bois de peroquet 13
—— nephretique 441
Baſe 81
Baſſin 332.481
———— de rein ibid
Baſteleur 15
Batement des árteres 526
Baventre 2
Bave 554
Baume 79
Bec de griffon 290
—— grue ibid
—— levres 343.347
Begayent 85
Beguayement 78
Begue 85
Bien charnu 251
Biere medicinale 123
Bigle 595
Bile 84
Bilieux 84.129.499
Biſtortier 501
Bitume judaique 68
Blanc manger 354
Blanc des yeux 17
Blanchiſſage 186
Blanchiſſure de cheveux 99
Bleſſeûre 258
Boete 530
Bois d'aloes 658
———— coluvre 149
———— coluvrier ibid
———— ſaint 290
Boiteux 139
Bonnet odoreux 178
Bon appetit 251
Bonne coction 250
Bon eſtomac 252
Bonne nutrition ibid
Bon Signe 251
Bon ſuc 249
Bon temperament ibid
Boſſe 184
Boſſe en quelque partie du corp 284
Bouc 627
Bouche 86.89.90.462

Bouché

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Bouche de ventricle 104
—— *la matrice* 463
Bouchement 229.449
Boucle 266
Boue 529
Bourfouflure 331
Bourgeon 473
Bourſe des inteſtins 565
Bouſſette comme un grain d'orge 307.308
Bout de la mammelle 472
Bout de nez 287
Boutelle 29
Boutique 455
—— *d'apoticaire* 492
Bouton 16. 450
Boyau 536
Boyau aveugle 144
—— *grand* 149
—— *gros* 536
—— *vuide* 323
Braeyer 27
Branlement 646
Bras 87
Brayer 27
Breuleure 26
Breuvagie 296
Bride 293
Brievete de Bras 280
Broſſe 482
Bruit dans l'oreille 625
Brulement 189.232.258 656
Brulure 258
Bubon 89

C.

Cachexie 91
Cacochymie 92
Cadmie 94
Cadmie native 142
Cal au pied 297
Calcination 94
Calcination de chaux 324
Calcination Philoſophicale 94
Calote 279
Camfre 98
Camus 576
Canalicule arterioſe 98
Canals ibid
Candeliſation 99
Canelle 136
Capſule commun de Gliſſone 101
—— *ſeminale* 102
Cardamom 103
Cardiaque 104
Carneole 556
Carpe 107
Carpy 425
Cartilage 107
—— *baſſineux* 65
—— *cricoide* 170
—— *thyroide* 623
Caruncule des yeux 107

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

——— *mirtiforme* ibid
——— *papillare* 108
Caſſe en baton 110
Caſſe laxative ibid
Caſtorée ibid
Cataplaſme 112
Cataplaſme du miel & du pain 65
Cataracte 113
Catharre 114
Catharre de mouelle de l'epine ibid
——— *ſuffocative* ibid
Catoche 111
Caverne de dent 23. 424
Cavute pour les boyaux 324
——— *de dents* 513
Cavités 117. 144
Cauſe precedente 517
Cautere 118
Cauteriſation ibid
Cellules dans les entrailles ibid
Cementation 119
Cendre 136
Centre du corps 119
Cercle de tetin. 60
Ceroine 121
Cerveau 122
Cerveille 123
Chaignon du col 123
Chair 105
Chalcoide 94
Chaleur né dedans. 85. 230
——— *de face* 530
——— *naturelle* 621
Champignon 275
Chancre 103
Chair 105. 526
Chair ſpongieuſe 315
Chancre 367. 445
Chandelle odoriferante. 76
Charactere 125
Charbon 41
Charletan 15. 230
Charnu 251. 508
Chartre, 91
Chaſſie, mal de yeux, quand ils pleurent & ſont chaſſieux. 359
Chaſtrement 110
Chateur 460
Chaton de noyer 341
Chattouillement 625
Chaux de dents 452
Chaude piſſe 288
Cháuſſe máre 329
Chauveeé 96
Chaux 97
Cheveux 170. 264
Cheveux d'aiſſelle 305. 500
Cheville du pied 391
Chimie 134
Chimiſt ibid
Chine 126
Chiromantie 126. 306
Chirurgie 127
Chirurgien ibid
Chloroſe 127
Chocolats 128

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Cholere 84
Choſe contre nature 540
——— *non naturelle* 539
——— *naturelle* ibid
Chryſolite 132
Chyle 133
Cicmatice 135
Cicatrice blanche ſur l'oeil 354
Circoncis 47. 536
Circonference 487
Circulation chimicale 138
—— *de ſang* 487
Circulatoire 138
Cire d'oreille 124
—— *verde* 290
Ciſeaux 272
Clarification 139
Clavicule 140
Clitoris 141
Cloporte 507
Cloſeporte ibid
Clou de Giroffle 109
Clyſtere 141
Coagulation ibid
Coaleſcence 142
Coalition 520
Coction perdue 47
Coeffe 456
Cœur 104. 160
Coffée 145
Cohobation ibid
Coin de l'Oeil 100. 305
Colation 145
Colatoitre ibid
Col de matrice 147
Colere 84
Colique 146
Colle 287
Colle du poiſſon 312
——— *pavot* 403
Collution 147
Colomme du nez 150
Coloquinte 148
Commençement de Mouelle de dos 332
Commun conduit du fiel 128
Complexion 151
Compoſition ibid
Compoſition de Medicine. 151
Compreſſe 207
Conception 153
Concoction 143
Concretion 13
Condenſation ibid
Conduit d'Eau 55
——— *du chyle* 212
——— *d'urine* 655
——— *du fiel* 128
——— *bygroblephare* 212
——— *de larme* 213
——— *de pancreas* ibid
——— *ſalivaire* ibid
Condylome 607
Confanons 547
Confection 154
Confects ibid
Confitures 153

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Conformation 154
Conjunction 285.607
Connexion ibid
Conserve 50.155
Constipation de ventre 160
Consummé 156
Contagion 157.489
Contignac 397
Continuel doleur de tête 119
Contraction 157
Contre boue 46
Contre boue d'oreille 40
——— *fissure* 158
Contrepoison 19.43.44 83
Contrition 34
Contusion 158
Convenance 155.607
Convulsion 159
——— *de chien* 581
Coquelioc 546
Coquernard 15
Coques 143
Coquille d'oreilles 153
Coquiole 11
Cor 7
Cor au pied 297
Corp pampiniforme 469
Corall 162
Coralline 161
Corde de membrane de tympan 130
Cordée 119.288
Cordon de nombril 276
——— *d'ombilic* ibid
Corne de matrice 163
Cornée 162
Cornue 541
Coronale future 163
Corps calleux 262
——— *molace* 421
Corps nerveuses 163
Corpulent 508
Correction 164
Corrosif 165
Corrosion 30.164.197
Corrosion de metaux avec le mercure 25
Corruption 202
Cosmetique 166
Costes briefs ibid
Cou du pied 614
Coude 34.177
Couloir 149
Coupe odorante 206
Courbe 58
Cour de ventre 203
Courte haleine 69
Couteau trenchant de deux costé 29
Coûtelêt pour le filet 35
Conture de cul 486
Couture de ventre 282
Crachat 590
Crachement de sang 294

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Crane 168
Craſſe d'oreille 124
Creſte 171
Crettonart 660
Creuſet 173
Creux d'un autre os 4. 166
—— *de la poitrine* 43
Cribaye 169
Criblement ibid
Cricothyroide 170
Criſe 171
Crochet 218. 295
Crouſte d'ulcere 2, 8
Cryſtal 176
Cryſtalline, humeur 175
Cryſtalliſation 176
Cubebe ibid
Cucurbite 178
Cueilliere 142
Cuiſſe 263
Cuiſſe, de la de dans. ibid
Cuiſſion 143
Cul 46
Curation 186
Curcumæ ibid
Cyme. ibid

D.

Danté 452
Dantelé ibid
Dartres 302. 355
Dattes 186
Deauration 187
Debilite 187. 235. 326
Decoction 54
Decortication 187
Decrepitation 188
Decuſſoire ibid
Defaillance 191. 359. 609
Defatigation 188
Defenſif ibid
Deflagration 189
Degaſt 202
Degout 39. 67. 327. 440
Degoutement 52
Degrée 289
Dejection 189
Delapſion 190
Deligation ibid
Demangement 521
Demerſion 192
Demi drachme 298. 367
—— *once* 569
Demoniaque 448
Dents 194
Dents de devant 193. 514
Dents machelieres 193. 421
Dents oreilleres 184. 193
Dephlegmation 194
Depuration 195
Deriere de la tête 450
Derivation 195

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Description de l'homme 41
——— *vomitifs* 228
Desiccation 195
Despumation ibid
Dessousouris 318
Detonation 196
Devant de levres 518
——— *— la tete* 576
Devoreur de l'os 467
Diafragme 202
Diaphragme 201. 202
Diarrhée 203
Diete 199 200
Difficulte d'haleine 216
Difficulte de pisser 217
——— *— uriner* 595
Difficulte de parler 36. 80 93
Digestion 143. 205
Dignite 75
Dilatation 205
Dilatation d'artere 35
Dilatatoire 205
Discontinuation 55
Dislocation 387
Dispensatoire 207
Disposition 479. 461
Disposition du corps 303
Dissection 33
Dissimulaire 208
Dissolution ibid
Distension ibid
Distillation 196
Distiller en bain 79
Distribution 209
Doleur 210
—— *de coste* 504
—— *de dent* 451
—— *durable de reins* 365
—— *apres l'enfantement* 626
—— *de la matrice* 318
—— *aux mains* 126
—— *d'oreille* 465
—— *de l'os* 464
—— *de Stomac* 104
—— *de Tête* 105. 120
Dorure 187
Dos 211. 415. 446
Dose 211
Douleur, vide doleur
Drachme 211
Dracuncule ibid
Dragée 627
Drame 211
Drogue 61
Dropacisme 212
Duodene 209
Durete de Ventre 24. 160
Durillon 96
Dysenterie 215

E.

Eau 386
— *avec vin aigre* 566
—— *dans le pericarde* 56
—— *dans secondines* 310
—— *dans l'arriere faix* ibid

de-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

——— *deſtillee* 55
——— *miellée* 312 439
——— *nerveuſe* 386
Echaudron 26
Eclegme 218
Ecorcement 254
Ecreviſſe 103
Ectique 497
——— *de dos* 613
Ectique parfaite 396
Ecume 565
Ecume de nitre 49
Edenté 440
Effemine 235
Effervescence 220
Efficace 235
Efflorescence 253
Egreſſion du nombril 456
Electuare 221
Elements 222
Elevatoire 226
Eliſion 221
Elixation 226
Elixir ibid
Emboite un antre os 4. 166
Embraſement 189
Emetic 654
Eminence de l'épaule 8
Emplaſtre 231
Emplaſtre de ſucs 197
———— *pour le nombril* 246
———— *aux playe* 501
———— *ſcutiforme* 566
Emroides 395
Emulſion 232
Enbruſlement 233
Encenſoir 601
Encens 622
Enclume 329
Energie 235
Enfantement 478
Enflement ſous le yeux 317
Enflure 632
Enflures de nuit 242
——— *humide* 451
——— *aqueuſe* ibid
Enroüement 535
Enroueure ibid
Entendement 334
Entourneur 245
Entonnoir 128. 234. 331
Entrallis 237. 647
Entraille aveugle 9. 3
Entretailes 337
Envelope du cœur 485
Epaule 309
Epicarpe 239
Epice 61
Epicerie ibid
Epiderme 181
Epididymide 241
Epilepſie 242
Epine 4.
Epiphyſe 243
Epouvante 218
Eruption 201
Eryſipéle 247

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Equal portion 30.
Eſchalotte 77
Eſchare 248
Eſcelle 560
Eſchine 211
Eſcorce 165
Eſcorcement 187
Eſcrouelles 565
Eſcuelle 180
Eſpicier 91
Eſprits 586 517
Eſprit qui ſepare les elements 58
Eſprouvette 340. 408. 583
Eſquinance 609
Eſſence 248
Eſſence de Maladie 332
Eſſien 75
Eſtendue 33 208
Eſtenſion 471
Eſtomac 643
Eſtiomene 249
Eſtoupement 449
Eſtreintes 27
Eſtron 591
Eſtuve 638
Eſtuvement 272
Eſtuy de grains 485
Etain 342
Etameure de la Peau 258
Etanchement du Sang 233 338
Eternument 593
Etique 497
Etomac 594
Etonnement 219
Evaporation 249
Exaltation 253
Exantheme ibid
Excrement 254
Excreſcence ſpongieuſe 276
Excreſcence de la Matrice 122
Exercice 254 255
Exercitation 254
Exhalation 52 202
Experience 229
Expiration 256
Exploſion ibid
Extenſion de peaux 219
Extirpation 50 257
Extract 226 257
Extraction 252 257
Extuberance de l'Os 255
Exulceration 258
——— *de Poulmon* 487

F.

Face 258
Face d'Hippocrate 259
Faculté ibid
Faculte animale 38
Faim 260 4 1

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Faim de vache 90
—— *corrumpe* 139
—— *de chien* 184
Famine. 260 461
Fard 166
Faucille 259
Faulgerme 421
Faute de boire 331
Faute de manger ibid
Faute du lait 13
Faux 259
Fauxgerme 3
Febrifuge 45
Feneſtre 263
Fente 268. 543. 547
—— *de la partie Honteuſe* 574
Fer 398
Fermalet 485
Fermentation 264
Ferveur 58
Feſſes 287. 438
Feſſe de cerveaux 438
Feu actuele 323
—— *potentiale* ibid
—— *reverberatoire* 324
—— *Saint Antoine* 247
—— *volagie* 302. 355 595
Feulles de Moſcat 387
Fiante 591
Fiel 84
Fiel Iſatode 338
Fievre 261
—— *chaude* 117
—— *chiante* 156
—— *contenente* ibid
—— *continuelle* 157. 261
—— *ectique* 296
—— *ephemere* 239
—— *intermittente* 261 336
—— *journaliere* 239 262
—— *lente* 350
—— *petechiale* 489
—— *pourpre* 258
—— *quarte* 261. 532
—— *quotidiene* 261. 533
—— *ſuante* 226. 340 601
—— *tierce* 261 617
—— *tremblante* 496
—— *d'un jour* 239
—— *vomante* 68
Figue 267
Filaments 265
Filet 35. 100. 274
Filets 264
Filtration 268. 272
Fiſtule de l'Oeil 11. 268
Fixation 268
Flamme 269
Flegme 494
Fleume ibid
Fleurs 269
Fleurs blanche 270
Fleuriſſante vieleſſe 13

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Flux d'aliment 144
——— *bouché* 524
——— *hepatique* 300
——— *ſang* 215. 294 300
——— *ſemence* 288
——— *ventre* 203. 215 355
Fluxion 114. 118. 517. 543
Fluxion d'urine 197
——— *de foye* 270
Focile 74
Foibleſſe 187. 326
Folie 333
Foire 203
Fomentation 272
Forcenement 39. 192
Forcenerie ibid
Formule 273
Foſſez 147
Fotation 245
Fourmi 273
Four à diſtillér pour les Philóſophes 70
Fourcelle 235
Fourneau 276
Foye 300
Foyer 270
Fracture d'os 111
——— *de travers* 117
Frayeur 308. 629
Frixion 274
Fronelle 278
Front 274
Fronteau 275
Frottement 274
Fruit de ventre 271
——— *l'eté* 307
Fruits 275
Fumigation 275
Fureur 393
Fureur de la matrice 276
Furuncle 278
Fuſion. ibid

G.

Gale 560
Gale de Tête ibid
Galle 280. 302. 522
Gangrene 281
Gangrene ambulante 26
Gargariſme 281
Garignon 69
Gateaux de ſecondine 502
Gelée 281. 283
Gencive 285
Generation 284. 478
——— *de ſprits* 506
Genioglosſe 284
Geniohyoide 284
Genouillet ibid
Genueil ibid
Germe 228
Geſtation 284
Geſte de loup 386
Giroffle, grande 41
Gland 77

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Glandule 286
Glandule pituitaire ibid
——— *de reins* 101
Glu 287. 367
Gomme 291
Gomme ammoniac 27
——— *d'arabie* 56
Gonorrhée 288
Gorge 349
Gosier 88.89.454
Gouille 349
Gouse de greins 484
Gouſt 291
Goute 63
——— *d'eſpaule* 456
——— *de genuil* 288
——— *aux mains* 127
——— ——— *pieds* 507
——— *ſciatique* 338
——— *ſerène* 25
——— *volante* 64
Gouttron 88
Gouvernement 537
Grain 6. 290
Grain de Parady 103
Graiſſe 10. 75
Granat 289
Grand appareil 54
Grand artère 47
——— *ſommeil* 108. 112
117
Gras 282
Gras boyau 2
——— *de jambe* 605
Gratelle 302
——— *blanche* 648
Gratele rongeante 302
de yeux 522
Grateur de feſſes 38.
Grave 59
Gravelle 442. 551
Gravite de tête 121
Greles des œufs 124
Grenat 289
Grêves 174
Gril 169
Grinçement avec le dents 630
Gros boyau 536
Gros goſier 88
Gróſſe 282
Grumeaux de ſang 621
Gueriſon 180
Gujac 290
Guloſite 9
Guy 648
Guys ibid

H.

Haim 295
Haleine puante 271
Hameſſon 295
Hanche 167
Hargne 237
Harmonie 296
Haut de la joue 283
Hauteur de la maladie 7
Hematite 293

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Hemicrane 298. 303
Hemodie 294
Hemorrhoide 295
Herbe 300
Hermaphrodite 35. 301
Hernie 237
—— *à l'aine* 89
—— *aqueuſe* 312
—— *carneuſe de nombril* 557
—— *de la coeffe* 237
—— *d'entrailles* ibid
—— *de la matrice* 302
—— *de nombril* 237. 234 244. 456
—— *de vaiſſeaux ſpermatique* 138
—— *Veneriene* 302
—— *venteuſe* 506
—— —— *dans le nombril* 506
Heterogene 303
Hochet 577
Homogene 306
Hoquet 577
Horreur 308. 6:9
Hoſpital 445
Hotel de Dieu ibid
Huile 455
—— *de roſe* 545
Humeurs 310
Humeur aqueuſe 311
Humeur cryſtalline 175
—— *de l'Oeil* 310
—— *verre* 311
—— *innomine* 333
Hyacinth 211
Hyaloide ibid
Hydragoge ibid
Hydrocele 312
Hydrocephale 312
Hydromel 312 409
Hydromphale 312
Hydrophobie 313
Hydropiſie ibid
Hydropiſie anaſarce 132
—— *dans le ventre* 67
—— *pituiteuſe* 354
Hyoide 314
Hyothyroide 315
Hypnotique ibid
Hypocatharſe ibid
Hypochondres 316 317
Hypochondriaque 317
Hypogloſſe ibid
Hypoſtaſe 318
Hypotheſe ibid

I.

Jambe 174. 624
—— *tortue* 365
Jaret 420
Jauneſſe 322
Jettement la Lie 220
Iliaque paſſion 130. 324
Imagination 491
Immerſion 326

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Immobilité 6
Impression de l'os 254
Improstothone 232
Impurité 564
Incarnative medicine 504
Incineration 328
Incision 234
Incorporation 326
Incrassation 155
Incurvation devant 364
Idiosyncrasie 323
Indication 319
Indique, doigt 205
Indisposition 92. 214
Inflammation de yeux 134
243
——— *de poulmon* 487
Injection pour la vesie 116
Injonction 288
33
Inosculation de vaisseaux
Inquietude 333
Insensibilité 31
Inspiration 231. 334
Inspissation 155. 334
Instrument pour le polir 351
Intemperance 7. 335
Intention 234
Intermission 55
Internodation 336
Intestin grand 149
——— *iliaque* 325
Intestins 237
Iointure 154. 607
Iouë 390
Iours indicantes 330
Iours judicaires 172
Ioye 282
Iugement selon la sueur 304
Iulep 341
Ius 600

L.

Lacs 348
Ladrerie 223. 226. 351
Laineux 327
Lait 344
Lait d'Amande 30
——— *clair* 572
——— *d'orge* 307
Lancette 347. 494. 560
Langue 359
Languette 241
Lapidil 348
Laqs ibid
Larmes 345
Larme du pavot 403
Lassement 188
Lassete 188. 349
Lavement 2. 141. 365
Lavement de tête 100
Lentiles 239. 351
Lentilleux 490
Lepre 223. 226. 351
Lepre blanche 23. 353
——— *de Grec* 352
Lessive 263

Lethar-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Lethargie 353
Levres 343
Levres de Parties honteuſes ibid
Lie fondrille 259
Lien de chien 184
Lienterie 355
Lies 263
Lieu commun pour le ſent 16
—— *pour diſtiller* 334
Ligament 356
Ligament du bras 61
——— *cartilagineux* 129
——— *ciliare* 356
——— *de la Matrice* ibid
Ligne Blanche 357
—— *fatale* ibid
Limon 426
Limon d'Inteſtins 427
Lipyrie 360
Liquation 276
Litarge 360
Livre 354 510
Long Boyau 325
Lorication 365
Louche 595
Loup 367 445
Luette 241
Luette abatuë 137
Lunatique 366
Lut 367
Lutation ibid
Luxation 253 367
Luxation de la hanche 255

M.

Maceration 387
Mâchement 400
Mâchoire 393
Mâchoire inferieure 401
—— *ſuperieure* ibid
Macule hepatique 388
——— *matricale* ibid
——— *volante* ibid
——— *de mere* 432
Magiſtere 389
Maigreté 257
Maigreur ibid
Main 395
Maitre de mine 415
Maladie 423
——— *aigue* 9
——— *ancienne* 45
——— *benigne* 82
——— *commune* 571
——— *contagieuſe* 156 364. 417
——— *continuelle* 132
——— *endemique* 235
——— *epidemique* 240
——— *hereditaire* 300
——— *hypochondriaque* 316
——— *intermittente* 336
——— *longue* 507
maligne

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

——— *maligne* 391
——— *occulte* 450
——— *pandemique* 471
——— *pediculaire* 497
——— *ſporadique* 590
——— *de viérge* 127
——— *d'un jour* 421
——— *unies* 151
Mal de rate 316. 588
—— *ſain* 637
—— *de tête* 120
—— *yeux* 457
Maladif 637
Male dartre 412
Manche d'Hippocrates 393
Mammiformes proceſſus 400
Manne 395
Maraſmode 396
Marbre 398
Marc 389
Marcaſite 396
Marguerite ibid
Marmelade 397
Marmite 91
Marque 125
Marques de Mere 432
Marque Meurtri 234
——— *de playe* 593
Maſſe 399
Maſticatoire 51 400
Maſtich 400
Matiere de pluſieurs parties 39
Matras 541
Matrice 657
Maturite 400
Mauvaiſe nutrition 93
Mauvaiſe coleur 6. 7
——— *diſpoſition* 92
——— *ulcere* 93
——— *chilification* 92
Mediaſtin 402
Medicament 404
——— *appaiſant les doleurs* 475
Medicin 406
Medicin en Chymie 321
Medicine 404 405 492
——— *aſtringente* 69
——— *chymique* 492
——— *dogmatique* 210
——— *emolliente* 391
——— *empirique* 230
——— *eprouvée* 251
——— *galenique* 280
——— *hermetique* 301
——— *hydropique* 313
——— *mercuriale* 412
——— *univerſelle* 116
Megue 572
Melancholie 408
Melancholicq 216
Melange 419
Meleſe 627
Melicere 409
Membrane ibid
——— *adipeuſe* 410
——— *blanche* 17

de

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

——— *de brebis* 28
——— *des eaux* 131
——— *des os* 487
——— *quarre* 105
——— *surnée* 10
Membre 64. 410
——— *viril* 482
Memoire 410
Menınge espaisse 401
——— *tenue* 402
Meningophylace 410
Menstrual sang 112
Menstrue 112. 411
Menton 412
Mercure 75
Merde 591
Mere de perle 402
Mesellerie 223. 226
Mesentere 413
Meslange 167
Metacarpe 414
Metacondyle ibid
Metallique 415
Metatarse ibid
Methode 416
Metrenchyte 416
Meurete 400
Meurtrissure 159
Microcosme 417
Miel 408
Miel du ciel 395
——— *rose* 545
Migraine 298. 421
Milieu, doigt 205
Milieu de nombril 8
Mineral 417. 418
Miroir pour la matrice 206
Mithridat 419
Mixtion 167. 419
Mol unguent de cire 121
Monde, grand 388
Monstre 422
Mole 421
Montagne de Venus 422
Morceau 86
Morsure d'un chien 183
Mort aux vers 297
Morsure de loup 367
Mortier 424. 499
Morue 85. 427
432
Merueau 85. 247
432
Motion convulsive 426
Mouchette 232
Mouelle 406
——— *du cerveille* ibid
——— *d'l'epine, vel echine* 407
——— *oblonge* ibid
——— *d'os* 407
——— *de pierres* 397
Mousce 428
Moustache 431
Mousse 131
Mouvement des artere 526
Muet 48
Muguette 387.
Mundation 427

Mur-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Murmure 86 551
Muſc 425
Muſcle 428
— *abducteur* 2
— *adducteur* 9
— *avec deux tête* 83
— *baſſuneux* 65
— *de Bec de courbeau* 161
— *bibitoire* 83
— *biventre* 204
— *de la Bouche* 90
— *bouchement* 449
— *bourſale* 90. 398
— *bref de coude* 88
— *chephalique de l'Eſophage* 120
— *coqueluche* 177
— *cornue de l'Os hyoide* 121
— *de coude* 533
— *cremaſtere* 169
— *cricoarytenoides* 169
— *crurée* 174
— *cubitée* 177
— *deltoide* 192
— *deprimente* 309
— *droit* 536
— *l'eſophage* 453
— *entre os* 337
— *de l'Eſpine de Dos* 512
— *faſciale* 558
— *de la foſſe* 287
— *grande* 640
— *degras* 282
— *humble* 309
— *de la Jambe* 624
— *liaque* 325
— *infraſcapulaire* 331
— *intercoſtale* 336
— *la langue ravalemanie* 80
— *levatoire* 353
— *livide* 382
— *de la Luette* 523
— *Lumbricale* 366
— *maſſeteré* 399
— *membranoſe* 410
— *meſcontentes* 330
— *mince de la jambe* 289
— *orgueilleuſe* 603
— *de la paume* 468
— *poplitée* 510
— *perforante* 484
— *perforate* 485
— *de plante* 503. 572
— *de la poitrine* 480
— *de l'os de la Poitrine* 592
— *de la Prominence d'hyoide* 11
— *pronateire* 519
— *pterygoide* 20
— *pyramidale* 529
— *quadruple* 532
— *quarre* 531
— *rable* 522
— *rhemboide* 546

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

——— rond 549
——— semi membranose 568
——— seminervose ibid
——— semispinate 569
——— serrate 572
——— souclaviculaire 598
——— sphincter 584
——— spinate 586
——— splenetique 589
——— supra scapulaire 331
——— aux talons 488
——— temporale 615
——— transverſale 628
——— tres longe de dos 364
——— triangulaire 629
——— trochleaire 631
——— unie 151
Myloglosse 429
Myopie ibid
Myrrhe 431
Myſtere 57

N.

NArd celtic 585
Nard indique 433
Narines ibid
Nature 439
Naturelle faculté ibid
Nephrotomie 442
Nêrf 274. 443
Nêrf intercoſtale 336
——— optique 461
——— patique 479
——— pique 527
——— ſou la langue 274
Neud de nêrf 281
——— nerveux 505
Nez 438
Nitre 444
Noirceur d'un coup 217
Noix de Galles 280
——— moſcade 424
Non perfore au quelque partie 71
Nourriture 20. 447
——— inegale 21
Noyau 462
Nuche 446
Nue 441
Nuée 441
Nuée dans l'urine 233

O.

OBliteration 47
Obſede 449
Odeur 452
Odeur agreable 296
Odontalgie 451
Odorement 452
Oeconomie 453
Oedeme ibid
Oeil 450
Oeil de chêvre 11
——— brun

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

——— *brulé* 41
——— *purulent* 314
——— *ſanguinolent* 293
——— *meurtri* 318
Oeſophage 454
Oeuf 465
Oeuf philoſophical 465
Oevre 457
Officine 455
Oignement 359
——— *pour la laſſitude* 342
Omphaloſe 456
Ongle 651
On uent ibid
Operation 457
Ophtalmie ibid
Opiat 458
Opiſthotone ibid
Or tonnant 132
Oraine d'eſchuriate 342
Ordre 491
Ordure 197
——— *du playe* 59
Ordure de l'corps 254
Oreille 73
Oreille du cœur 73
——— *exterieure* 363
Orer 327
Orifice de la matrice. 147
——— *Eſtomac* 493
Ornement de feuille 271. 461
Os 462
——— *d'asne* 650
——— *barre* 524
——— *chalcoide* 94
——— *du coude* 534
——— *de creſte de cocq* 171
——— *cuboide* 177
——— *cuneiforme* 179
——— *l'epaule* 306
——— *de le gras de la jambe* 267
——— *de la hanche* 339
——— *de honte* 244
——— *iliaque* 325
——— *innomine* 33
——— *jugale* 66
——— *naviculaire* 439
——— *petreux* 490
——— *de petite focil* 488
——— *de la poitrine* 591
——— *de la queue* 142
——— *come un coquille* 142
——— *ſacrum* 553
——— *de ſelle* 239. 567
Oſſelet cuneiforme 179
Oſtiocolle 464
Otalgie 565
Oubli 448
Oubliante ibid
Oublie laxative ibid
Ouragie 655
Ouverture des Vaiſſeaux 36
Ouvroir 455
Onje 72

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Oxycroce 466
Oxyrhodine ibid
Oxyſaccharum ibid
Ozene ibid

P.

Paetas 497
Palais 468
Palme ibid
Panacee 470
Panade ibid
Panaris 477. 536
Panatelle 470
Pancreas 95. 471
Pandiculation ibid
Panicule carneux 472
Paracentese 473
Paralyſie 474
Paralyſie d'un coſté 299
——— *par tous le corp* 475
Paregorique ibid
Parenchime 466
Parfum 452
Parfumement 601
Pareſſe 599
Parler comme la bouche plein de Bouïlle 77
Paronychie 476
Partie 477
——— *autour de Cœur* 515
——— *Diſſimilaire* 208
——— *honteuſe de femme* 180
——— *organique* 461
——— *ſimilaire* 576
——— *ſpermatique* 583
Paſme 159
Paſmoiſon 70. 71. 359
Paſſagie 401
Paſſion 479
Paſte 399
Paſtille 508
Paſture de chameau 563
Patic nerf 478
Paulme 653
Paume 468
——— *de la main* 620
Pavot 143
——— *ſavage* 546
Paupieres 468
Peau 181. 481
Pelade 22. 59. 388. 490
Pellican 481
Pepie 49
Percolation 484
Pericarde 485
Pericrane 486
Peritoine 488
Perle 397
Perſpiration empeché 18
Perte de ſang 294
Peſſuires 489
Feſte ibid
Peſtilence d'Hongarie 263

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Petit 54
— *bouche* 90
— *boutelle* 29
— *cardamom* 103
— *cerveau* 122
— *doigt* 205
— *marteau* 391
— *meſentere* 413
— *nuée dans l'urine* 233. 446
— *oeil* 417
— *peau* 181
— *voix* 339
Petreuſe 361
Petriſſemens 391
Petrole 491
Philtre 493
Phiole ibid
Phlegmon 495
Phreneſie 333. 596
Phthiſie 497
Pied 489
Pierre 360
Pierre d'aigle 12
— *d'armenie* 60
— *d'azur* 350
— *judaique* 340
— *de lynx* 387
— *nephretique* 441
— *ponce* 526
— *dans la veſie* 95
Pilules 113. 500
Pinceau 482
Pincette 272. 653
Pincêtte pour tirer l'Eſpine 4
— *un dent* 451
— *pour la luette* 591
Piſſet 656
Pituite 495
Playe 657
Plume 94
Plante 503
— *du pied* ibid
Plein de ſang 504
Plethoric ibid
Peure ibid
Pleuriſie ibid
Plongement dedans 79
Plumeſole 588
Pochette 553
Poêlon 15
Poignee 194. 525
Poil 500
Poil folet 348
— *en parties honteuſes* 524
Poil de paupiere 135
— *narines* 646
Pointe du coeur 426
Pois 149
Poiſon 643
Poitrine 480. 621
Poitrine poſtumeuſe 232
Poivre 501
Poix 502
Poix du pavot 403
Pollution 507
Polype 508
Pomme d'Adam 509

Pompholyge 509
Pont de Varole 510
Porcelet 507
Pore 511
Porte de le foye 512
Portier 528
Posset 512
Potion 296
—— *alterante* 217
—— *cordiale* 104
Potion de meure 423
Pouce 205
Poudre 582
—— *a frotter les dents* 194
Pouilleus 497
Poul 526
Poulcin 288
Poulmon 525
Poulpe ibid
Poulx 526
—— *deregle* 219
—— *inegal* 93
—— *insensible* 65
—— *manquant* 68
—— *mauvais* 92
—— *ordinate* 251
Poupe 466
Pourriture des os 105
Poussif 63
Pouvoir 259
Precipitation 512
Premier medicin 58
Preparation de Medicine 491
Prepuce 238. 513
Presse d'Herophile 26
Preservatif 19. 43
Pressoir 350
Primier liqueur 309
Processe de peritoine 516
Procession chymique 515
Prognostication 518
Promeneur de nuit 445
Prominence en façon d'anneau 38
Propole 519
Propriete de maladie 322
Prostate 520
Protuberance de nombril 255
—— *de yeux* ibid
Prunelle 521
—— *de l'oeil* 527
Prunier savagie 3
Ptisane 524
Pucelage 315
Puissance 259
Pulmonique 69
Pulsation des artere 526
Pulverisation 526
Purgatif 115
Purgation 528
Purgation de comcombre sauvage 221
Purification du sang 23
Pustule de vin 292
Putrefaction chymique 528

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Q.

Qualite 532
Qualité occulte 450
Quatrieme part d'un tout 531
Quic-motion 461
Quinteſſence 226
Qui naſt les pieds devant 14
Qui ne boit point de vin 3

R.

Rable 367
Racine de veninuſe 158
Racine de Xerva 158
Radotement 192
Ranule 317
Rdre 534
Raſoir 446
Raſpe 534
Rate 588
Ratelle ibid
Rayes 147
Recipient 535
Rectification ibid
Reduction en cendre 136
Refrigeratoire 536
Refrigere ibid
Regime de vivre 199
Reglement de vivre 200
Regne 537
Regule ibid
Reins 538
Relache 537
Relachement de dent 288
Relaxation 537
Remede 492
— abſtergente 3
— contre l'acidite 39
— aperiente 33
— aperitif 47
— aſtringente 69
— attenuante 72
— attrahente ibid
— avortive 25
— carnative 105
— cicatrizante 135
— contre la doleur de dents 452
— diaphoretique 304
— contre la fievre 261
— hepatique 300
— laxative 21. 350
— lithontriptique 391
— magiſtrale 389
— pour la matrice 320
— nervine 442
— ouvertante 33
— probate 484
— purgative 527
— repellente 50
— roale 80
— ſalivante 554
— qui etanche le ſang 295
— contre la ſourdeſſe 7
— ſuante 304

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

——— *sudorifique* ibid
——— *qui tempere l'aigre* 3
——— *pour la teste* 125
——— *topique* 363
——— *pour la mal de yeux* 147 457
Remeniscence 538
Renversement de les paupieres 297
Reposition 539. 540
Resine 149
Respiral 537
Respiration 540
Respiration facile 251
Respirement 540
Resverie 192
Retention d'urine 595
Retine 29. 541
Retorte ibid
Rets d'arterie carotide 131
——— *choroides* 505
——— *merveilleux* 504
Reverbere 541
Revulsion 45. 541
Rhacite 543
Rhapontic 544
Rheumatisme ibid
Rheume 114. 118. 544
Rhon 545
Rhume 165. 544
Rigeur 547
——— *du col* 69
Rogne 522
Roideur 547
Roignon 538
Roitelet 537
Rompeure 237
Rompure de voute 97
Ronflement 593
Rongement 30
Rôse 247
Rosée 548
Rot 550
Rottement ibid
Rougeole 422
Rougeole au visagie 247
Rubis 550
Rûme 165
Ruption 35
——— *de veine* 494
Rupture d'os 274
——— *vaisseaux* 33

S.

Sable 59
——— *gravelleuse* 522
Sablon 59
Sac 552
——— *chylifere* 553
Sachet ibid
Saffran 173
Sagapene 553
Saignée 494
Saint amer 505
main 522
Salgem 283
Salivation 555
Salive ibid

Salmiac

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Salmiax 61
Salpetre 44
Salseparill 558
Salvatelle 555
Sang 174. 555
——— *aqueux* 321
——— *caille* 621
——— *coagule* ibid
——— *de Dragon* 536
——— *Menstrual* 112
Sanglant 504
Sanguification 294
Sanguin 504
Sanguesuge 206
Sans Levain 76
Santé 313
Saphene 556
Saphir ibid
Sarcocolle 557
Sarcome ibid
Sassaphras 558
Scarrificatoire 562
Scipoulle 590
Scorbut 562. 564
Scherlei 342
Scië 571
Science d'Herbes 87
Scirre 562
Scrupule 565
Sebesten 566
Secours 74
Seche 464
Secret 57
Section d'artere 62
——— *sefariene* 320. 478
——— *de gosier* 88
——— *ventre* 282
——— *de la matrice* 320
Secund doigt 329
Seigee 642
Sein 10. 517
Sein de l'Os de Bras 81
surgidoire 577
Sel 554
Sel acide 236
— *alcali* 18
— *gem* 283
— *nitre* 444
— *petre* ibid
Sel pur 18
Semence 568
——— *de grenouilles* 584
Sens 15. 570. 613
Sentence 48
Senteur 452
Separation 53
Separation du crane 207
Separatoire 570
Serpentine 457
Seton 573
Sevrement 2
Sexe 574
Sie 571
Siflet 547
Signe 200
——— *de maladie* 575
——— *de playe* 593
Sinapisme 576

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Syngotomie 611
Syringues 236 611
——— *pour le nez* 544
——— *d'Oreille* 465
Sirup 612
Sirup pectoral 198
Sivette 960
Soif 578
Solution 53. 579
Sommeil ibid
Sommeil, grand 108. 112. 116. 150
Sommeil veillant ibid
Sommet 602
Sommet de tête 96
Sommite 183
Sondé 583
Songe 338
Sottise 423
Souchet 184. 279
Souclaviculaires 597
Soudâtre 80. 159. 214
Soufflement 269
Soufleure 229
Soufre 602
Soûpiral 537
Sourcils 603
Soupirement 605
Souvenance 538
Soye 571
Spâsme 159. 581
Spatule 582
Sperme de Baleine 583
Sphacele 584
Spic Indique 433
Spondile 589
Sqelette 562
Squille 590
Squinancie 37
Steatome 438. 591
Sterilite 14
Sternutatoire 523. 593
Stipoulle 590
Stupidite 596
Subaction 597
Sublimate 598
Sublimation ibid
Subluxation ibid
Substance corticeuse 165
Subtil, le plus subtil de quelquechose 19
Suc 600
Sucre 552
Sucre Candée 99
——— *huileuse* 221
——— *de perle* 194
——— *peny* 482
——— *de rose* 545
Sueur epidimicale 304
Sueur 600
Suffocaton de Cœur 104
——— ——— *la Matrice* 320
Suin de Laine 454
Superfetation 240. 603
Superpurgation 315
Supplantale 604
Suppositon 218
Suppositoire 604
Suppression de Mois ibid
Suppression d'Urine 339

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Surdite 159
Surfemure 125
Survenire 317
Suture 606. 607
Suture coronale 163
——— *mendoſe* 351
——— *Sagittale* 448. 554
Sympathie 155. 323. 607
Symphyſe 608
Symptome 608
Syrup d'eau 313

T.

Table 411
Tablette 424. 612
Tablette du bois legére 264
Tac 338
Taille du corps 571
Taille de marines 339. 571
Taillement de pierre 362
Tailleur des pierre 362
Talon 96 96.
Tamis 28
Taye 409. 456
Taye blanche en l'oeil 17
——— *qui couure les entrailles* 244
Teinge 276
Teinture 624
Temperement 168. 607
Temple 615
Tenaille pour tirer un dent. 451
Tendon 50. 615
Tendons de Cœur 145
Tendron 65
Tendron des chous 183
Tenebroſite 564
Teneſme 616
Tenons 101
Tente 633
Terebinthe 616
Terre meurtri 627
Teſticules 460. 619
——— *venerien* 619
Tetane 619
Tête 102
Tête aqueuſe 312
Tête mort 102. 145
——— *grande* 387
Tetin 472
Thyme 622
Timpan d'oreille 635
Timpanite 635
Tintouin 625
Tirement de laît 345
Tirers de metaux 415
Tombement de la matrice 516
Topique 627
Tournement de tete 564
Tourneur de cuiſſe 549
Toux 634
Toux ſeiche 122
Tumeur grêle 124
Tumeur de grenouille 81
Trachée artére 67
Trainepieds 72
Travail 478

Tra-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Travail difficile 216
Tremblement 308. 629.
——— *du cœur* 468.
469
Trenchee de ventre 146
215
Trepan 420. 484
Trepan masculin 399
Trepanation 629
Triacle 620
Tressaillement 469
Tristesse 14
Trochisque 631
Trompette de Fallope 632
Tronc ibid
Troubement dans la maladie 6
Trou d'Oreille 23. 402
Trou pour Larmes 345
Trousse galant 129
Tuberosite 497
Tumeur de grenoilles 317
——— *aveugle* 613
——— *sous les Oreilles* 477
Tunique d'oeil innomine 332
——— *velours de Boyau* 641
Tunique vaginale 226
Tutie 635
Tutie blanche 509
grise 589
Tuyaux 98
Tuyaux pour tirer l'Urine 116

V.

Vagine de la Matrice 637
Vaisseau 639
——— *d'aiselle* 74
——— *bref* 88
——— *capillaire* 100
——— *capreolaire* 101
——— *d'l'estomac* 212
——— *iliaque* 325
——— *coronaires* 163
——— *à deux anses* 206
——— *double* 207
——— *Lactifere* 278
——— *preparante* 513
——— *renale* 232
——— *souclaviculaire* 597
——— *spermatique* 513. 640
——— *de la taye* 282
Valvules 637. 638
Valvule mitrale 245
Varice avec d'eau 314
Varices 139
Vase 639
Veille 647
Veille perpetuelle 15
Veine basilique 80
——— *cave* 641
——— *cephalique* 120
——— *enflée* 139
——— *jugulaire* 340
——— *lactée* 640

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

lymphatique 641
mediane 403
sans pair 75
poplitée 510
porte 642
ranine 534
Vendeur de d'Unguents 431
Venin 642
Ventre ibid
Ventricule 643
de cœur ibid
de cerveau ibid
Ventoſe 179
Ventoſer 561
Ventre 24
conſtipe ibid
indure ibid
inferieur 2
libre 24
pareſſeux ibid
Ventru 244
Vent volant 433
Verd, 286
Verjus 456
Vermillon 137
Vermillor 342
Vermine 226
Vermoliſſure 617
Vermoliſſure des Os 104
Vernis 645
Veroles 365
Verre ventru 86
Verrue 7. 644
Vers petits 66
grandes 366
Vers Cucurbitine 171
Verſer par inclination 187
Vertebre 589
Vertebre d'Atlas 70
Vertiginoſité 564
Vertu qui ſepare les Elements 58
Veſicatoire 645
Veſicule ſeminale 646
Veſie 645
aqueuſe 311
du Fiel 271
de ſueur 304
Veſſe de Loup 460
Veſſie 528
Veuë 648
Veuë de Dents 194
hebete 429
Veuë obſcure 25
courte 429
Viande de deux 26
Vie 648
Vif argent 311. 412
Vin aigre 5
claret 139
d'Hippocrat 139
647.
cuit juſque à la tierce 189
partie 189
huileux 453
Virge 482
Virginité 314
Viſage 258
Viſage d'Hippocrates 259
Vitre ſublimatoire 23

Vitriol 648
Ulcere 649
Ulcére cáve 48.417
—— *fiſtuleuſe* 417
—— *maligne* 127.445
Umbilic marin 650
Unicorne 652
Univerſel diſſolvent 18
Vomiſſement 654
Vomitif 228
Vomitoire 228.654
Voracite 9
Voute 273
Urache 655
Urethere 655
Urinal 402
Urine 656
Urine farineuſe 170
—— *ſablonneuſe* 521
Uvée 543.657
Vuidanges 363
Vulve 180

Y.

Yeux de chat 298
—— *tremblante* 305
—— *de lievres* 347
Yvrongnerie 168

Z.

Zedoar 660
Zingembre 660
Zone 660

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ENGLISCH REGISTER,

In which alle the PHYSICAL TERMS

Are very accurately demonſtrated.

A.

A Bſtaining from meat 331
Accident 608
Acorne 77
Action 8
Actual fire 323
Acute diſeaſe 9
Adopted 10
Affection 4 9
Afterfeet 415
Agarick 13
Age 12
Agitacle 501
Ague 261
Ai e native 11
Aiſe gut 323
Alabaſter 16
Alembic ſtil 19
All flesh 95. 471
Almond-milke 30
Almonds 42. 476
Aloe 22
Altered pot ion 21
Alume 24
Amber 599
Amber Grece 26
Anacards 32
Anatomie' 33
Anatomiſt 34
Anckl e 69 392
Ancombe 476
Ancome 536
Anger 84
Angrie ibid
Ankle 69 392
Ant 273
Anthonies fore 247
Animall faculty 38
Antecedent cauſe 517
Antidote 19.43.44. 83
Antipathie 44
Antimony ibid
Anvile 329
Apophyſe 52
—— ciliare 515
Apoſtume 53
—— arch breaking 97
Apothecaries Shop. 492
Appetite of meat 46
Apple of Adam 509
—— the eye 527
Arme 87
Armenian ſtone 60
Arm holle 74
Aromatic wine 139
Arrowe ſuture 448

Anſe

Arſe 46
Art of diſſolving 134
Artere, great 47
——— of the mawe 144
Arteres Carotides 106
Arteriotomie 62
Arterious veſſel 98
Art of phyſick 405
Aſhes 136
Askew 595
Asquint ibid
Aſſa fœtida 66
Aſſiſtence 74
Aſtrologie 70
Aſtronomie ibid
Atlas wirle bone 70
Atome 71
Auditory paſſagie 402
Auger 420
Augmentation 72
Auricular clyſter 465
Ayde 74

B.

BAcke 211
—— of the hand 414
——— Bone 589
Bad for a member 412
—— of ſand 521
Bagge 445
Bagg brawne 398
Baine 77. 227. 334
Baine of the ſand 60
Bak 446
Bal of the eye 527
Baldneſſe 96
——— of the head 383
Ballon 138
Balme 79
Balſam tree ibid
Band of the dog 184
Barennes 14
Barke 165
Barley milke 307
—— corn of the eyes
—— browws 308
Baſilic veine 80
Baſin 332. 481
—— of the kidney 481
Bathe of the ſand 60. 521
Bats wings 646
Beard 10
Beathing of the heart 526
Beetle 391
Beginning of the oblongated marrow 332
Being of ony Thyngs 248
Belching of wind upwars 550
Bellied glaſſe 86
Belly 2. 24
Bench of Hippocrates 561
Bending 58
——— of the backbone forwars 364
Berry 76
Bile kannel 512
Binding things 69
Biſhops valvules 245
Bismuth 396
Bitting of the wolfe 367
Bladder 645
——— ligament 655
Bleaching 186
Bleareduneſſe 359
Blew bile 338
Blewe trace 234
—— eye 318
Blewneſſe with ſtripes 217
Blinde gut 93. 144
Bliſters 473. 528
Bloode 174. 555

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Bloodje flix 115
Bloudie 504
Bloudyish ibid
Bloudyish eye 293
Bloud-making 294
—— stone 293
—— stopping 233.295.338
—— sucker 306
Blowing 269
Bodkinlike process 82
Boile 89.93.278
Bolsters 588
Bone binder 454
Bones like as a snalle 142
—— of the calfe of the legge 267
Boorer 420.484
Bosome 577
Bosome of an ulcer ibid
Botche 649
Bound in belly 24
—— body 24
Bounding in belly 160
Bowe 338
Bowels 647
Boxe 530
Boy that is with the feets for out borne 14
Bracelet 61
Braine 233
Braines 123
Brannie disease 176
Braskettle 15
Brasse ore 142
Brawne 428
—— between the bones 337
—— of the bil of the raven 161
—— of the breast 480
—— of the calfe 282
—— of the chine bone 542
—— of the elbow 88 177.533
—— of the greve 174
—— of the gullet 453
—— of the legge 605
—— of the palme 468
—— of the process of hyoid's bone 161
—— of the roof 523
—— of the sole of the feet 503
—— triangulare 629
—— with two heades 83
Breaking of bones 111.274
—— a cross 117
—— of vein 494
—— of wind upwars 550
Breast 480 621
—— bone 592
—— —— brawn ibid
—— glandule 622
—— swaddle 112
—— syrup 198
Breathing 249.540
Breeding of teeth 194
Bridle 293
Bridle of the foreskin 274
Bridge of Varolius 510
Bridge of the nostrils 571
Brim of the ear 297
—— stone 602
Bring to Brawne 9
Bringing downward of the bones 254
Broken veines 1[illegible]9
Bruising 34 158
Bucke 627
Buckle 266
Buds 450
Bulke 621
Bunch 184
Burning 26.58.189.232 656

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

——— feaver 117
——— out 258
Burſting 302
——— of the mother 302
——— —— ſtones ibid
Burſting when the bowell's fal into the coddes 237
Buttoch 287
Buttockes 438
Buttocks ſuture 486
Button 16

C.

Cacochymie 92
Cake 502
Calaminaris-ſtone 94
Calcination ibid
——— philoſophicall ibid
Calfe 282
——— of the legge 605
Caltrope 295
Camphire 98
Candeliſation 99
Calcination by fire 94. 324
Camels-hay 593
Canine apetite 184
Canker 103
Cannel of the all fleſh 213
——— —— eyes moyſture 212
——— —— teares 213
——— —— ſpet ibid
Capillary veſſels 100
Cappe 279
Capreolare veſſels 101
Cardamoma the leſs 103
Carminative medicine 105
Carneol 558
Carquan 485
Cartilage 107
Cartilaginous ligament 129
Carvens of the teeth 412
Caruncule of the eyes 107
——— in the reins 108
——— — mirtiforme 107
Caſkins 341
Caſſia in the pipe, or canne 110
Caſting 654
Caſting out 197
Caſtore 111
Cataplaſme 112
Cataplaſme of the honey and bread 65
Cataract 113
Cateyed 298
Catharre 544
Catoche 111
Cavities 117. 144. 477
Cavities in the guts 118
Cavity in the huckle bone 4 166
——— of the inward ear 23
——— in the breaſt 43
——— in the bone of the arm 81
——— of the guts 324
Cauldron 91
Caule 244
Cauteriſation 118
Celtic 585
Cenſor 601
Chaf 302
Chalke 97
Chance 608
Channels 98
Channel-bones 140
Cheeke 89. 390
——— tooth 421
Chees lips 507
Cheriſhing warme 245. 272
Chermes berries 342

Chie-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Chiefeſt phyſician 58
Child-bearing 478
Chimicall medicine 492
Chimie 134
Chimiſt 134
China root 126
Chine bone 589
Chinks 543
Chinne 412
Chiromantje 126. 305
Chirurgeon 127
Chitterling 2
Choler 84
Cholere 129
Cholerike 84
Chryſolite 132
Chyle 133
—— ſack 553
Chymicall phyſician 321
Ciliar ligament 356
Cinamom 136
Cinnabar 137
Circle of the teat 60
Circular exaltation 138
Circulation of the bloud 487
Circumciſed 47
Civet 660
Claſpe 101. 266
Cleare drop 25
——— making 139
Cleft 302. 543. 547
Clefts of the ſeed veſſels 138
Cliſter 141
Clodded bloud 621
Cloude 441. 446
Clouves 109
——— great ibid
Coaking 143
Coale 41
Coalition 529
Coat 409
Cobiron 118
Coffe 145
Cohobation ibid
Colander 149
Colation 145
Colicke 146
Collyre 148. 314
Coloquintida 148
Cold fire 281
Common diſeaſe 240. 471
Common paſſage of the gall 128
Common ſenſori 16
Commons boxes of Gliſſon 101
Complexion 151
Complicated linnen 207
Compoſed medicine 151
Compoſition ibid
Conception 153
Concoction 143
Concretion 153
Condenſation ibid
Conduite pipe 237
Confection 154
Conſits 153. 154
Conformation 154
Congelation ibid
Conjonction of the limbs 65 203
Conſens 155. 607
Conſerve 50. 155
Conſomption 296
——— in the ſpinall row 613
Conſtant contraction 619
Conſumate 156
Conſuming feaver 396
Contagion 156
Contagions infection 417
Continent feaver 156

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Continuall feaver 157. 261
Continuall paind of the head 119
Contract brawne 584
Contraction 157
——— of the heart 612
Contrefiſſure 158
Contuſion ibid
Convulſit motions 426
Cooking 54
Cooling veſſel 536
Copal 159
Coppel 180
Corall 162
Corallin 161
Cord 129
Cord of the drumme fleece 130
Corde of the navell 276
Cordial medicine 104
Corne 297
Corner of the eye 100. 305
Corpulent 508
Correction 164
Corroſion 30. 164. 197
——— of metall by Mercury 25
Corroſive 165
Corruption 202
Corruſcations of the ey's 397
Corticall ſubſtance 165
Couge 634
Courſe of the diſeaſe 477
Cowe hunger 90
Coxe combe 171
——— bone ibid
Crab 103
Crampe 159. 581
Cramp Backwards 458
Crane bil 290
Criple 139
Criſe 171
Crooke 228. 295
Crooked legged 365
Crowne 602
Crown ſuture 163
——— veſſels ibid
Crucibule 175
Cruſt of a wound 248
Crycoarytenoides brawns 169
Crycothyroide 170
Cryſtall 176
Cryſtalline humour 175
Cryſtalliſation 176
Cubebe 176
Cucurbite 178
Cupping 561
Cupping glaſs 179
Curding 141
Cutting off 50. 234
——— of the belly 282
——— womb 320
——— of a veine 494
Cuttle 464
Cyprés 184

D.

DAtes 186
Day-blind 298
Days indicant 330
Dead earth 617
Dead head 102. 145
Deafneſſe 159
Decrepitation 188
Decuſſorie ibid
Defect 70
Defenſif 188
Dejection 189
Delapſion 190
Deligation ibid
Deltoide brawne 192

De-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Demerſion, 192
Demoniaque 449
Dephlegmation 194
Depravated appetite 139
391
Depreſſing brawne 309
Depuration 195
Derivation 195
Deſcription of the vomiting drinkes 228
Deſpumation 195
Deſtillation 114
Dotonation 196
Dew 548
Dewe worme 304
Die-bone 177
Diete 199. 200
Difficulte of utterance 35
Difficultie of breathing 216
—— —— in piſſing 217
Digeſting 143
Digeſtion 205
Diggers of metall 415
Dilatation 205
Dilatation of the arterie 36
Dilatoire 205
Dim ſight 429
Dipping 79. 320
Diſcontent brawn 330
Diſdaine 52
Diſeaſe of one day 421
—— the eyes 457
—— lightes 487
—— in the milt 588
Diſgorging 440
Diſmembring 367
Diſning 440
Diſpenſatorie 207
Diſpoſition 479
Diſſimular parts 208
Diſſineſſe. 165
Diſſolution. 208
Diſſolution of the parts. 53
Diſtenſion. 208
Diſtillation 196
Diſtillation in the baine. 78
Diſtilled water. 55
Diſtilling 544
Diſtribution. 209
Doctour of phyſik 406
Dogg's hunger 184
—— teeth 193
—— krampe 581
Doing. 8
Doſe. 211
Double fat 207
Downe 348
Dragen ulcer 211
—— worm 211
—— blood 556
Dramme. 211
Dreame 238
Dread 308
Dreadfull feaver 496
Dregges 259. 389
Drink-brawne 83
Drop of piſſe 595
Dropaciſme 212
Dropſie. 313. 353
Dropſie in the belly 67
Dropſie Anaſarce. 32
Dros of metals 564
Drum of the ear 635
Drye bayne 345
Dry cough 122
Ducking 326
Dullneſs of ſight 25
Dung 591

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

E.

EAgle ſtone. 12
Eare. 73
Eare, inmoſt ring. 40
—— of the heart. 73
—— wax 124
Eares tingle 625
Earth-flax 27
Eaſily breathing. 251
—— remedie ibid
Eclegme 218
Economicke 453
Edgeneſſe of the teeth 294
Edulcoration 220
Efficacie 235
Efflorescence. 253
Effuſion of ſeed 288
Egge 465
Egg-glas 338
Elbowe 34. 177
—— brawn 534
Electuarie. 221
Elements. 222
Elemni ibid
Elevatorie 226
Elixation ibid
Elixir 226
Elle bone 650
Emote 273
Empty gut 323
Enroads 295
Emulgent veſſel. 232
Emulſion ibid
Engendring 284
Entrailles. 237. 647
—— in the breaſt 513
Ephemere feaver 262
Epiphyſe 243
Equall portion 30
Eruption. 201
Eſſence. 248
—— of a diſeaſe 322
Evacuation by women in child-bed. 363
Evaporation 248
Evill chylification. 92
—— ulcer 93
—— pulſe ibid
Exaltation 253
Exantheme ibid
Excrement 591
Exerciſe 254. 255
Exhalation 52. 202
Experience 229
Expiration. 256
Exploſion. ibid
Extending of the yard. 288
Extirpation. 50. 257
Extract 257
Extraction 252. 257
Extuberance of the bones 255
Exulceration. 258
Eye 450
—— browe 603
—— of the hare 347
—— lids 466
—— —— togrowing 34
—— theeth 184
—— water 314
Eygs hail. 124

F.

FAce 258
—— of hippocrates 259
Facultie ibid
Faintneſſe 191
Falling out of ones haire 22. 59. 490
—— of

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

—— of the roof 137
—— ſickneſſe. 242
—— of the arſe gut 516
—— —— womb ibid
Famine 260. 461
Farthing 531
Faſt ſleepe 108. 112. 150
Fat. 75. 638
Fatall lip's. 357
Fat big-bellied 244
— fleece. 410
— ſacks 552
— woole of a ſheepe 454
Fatneſſe. 10
Fault of the milke. 13
Favorable diſeaſe. 82
Feaferefw 416
Fear. 14. 308
Fearfull nerve 479
Feathered-allum 27
Feaver 261
Feaver of a day. 239. 262
Feebleneſſe. 187. 191. 326 359. 609
Feet 489
Feet pultiſe 604
Fermentation 264
Fever wort 45
Figg 264
— tumour 607
Filets. 100. 265
Filtration 266
Firſt licour 309
Fiſtle 268 272
—— of the eyes 268
Fiſtulous inſtrument to provoce urine. 116
—— ulcers. 317
Fitte of the diſeaſe 477
Fixation 269
Flame ibid
Flatte noſe 576
Fleece of the ſkull of the head 486
—— bons 487
Flegm 494
Fleſh 105. 526
—— waxe 557
Fleſſy chap of the navill 557
Fleume 494
Flixe 517
—— of the belly 203
—— of bloud 294
—— laxe 355
—— of the liver 270. 300
—— of meat 144
Floure 269
Flouwers ibid
Fluxion 118. 517
Flying ſpot 388
—— winde. 432
Folding of the carotidal artery 131
Foot 447
— baine 480
Fore finger 205 329
— ſkin 238. 274. 513
— part of the head 576
Fore teeth 193. 514
— ſtanders 520
— heat 274
Forgetfulnes 448
Forgetting. ibid
Formule 273
Foundation 81
Founding 278
Foure double brawne. 532
Foure ſquare brawne 531
Fragrant-ſpice. 61
Frankincenſe 622
Freckles 238. 351. 490
French pockes 365
Frenſie 496

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Fleshy fleece 472
Fright 218
Frogge swelling 81
— tumour 317
— vessels 534
Front 274
Frontlet 275
Fruits ibid
Fumigation 275. 601
Function 8
Funnel 128. 234 331
Furnace 276
Fury of the womb 277

G.

Galangal 279
Gall 84
— blader 271
— flixe 129
Galling in the skinne 337
Gallith 84. 499
Gall-nutte 280
Gangreene with walking 26
Gaping 463
Garnishing of the leafs 271
Gath 593
Gelding away 110
Generall dissolvent 18
— healing 116
— rule of any part 75
Generation 284
— of spirits 506
Geniogloſſe 284
Geniohyoide 284
Geſture of the wolfe 386
Ghoſt 586. 587
Gilder 460
Gilding 187
Gild, to gild pils 327
Girdle for the ruptures 27
Glandule 286
Gliſtenings of the eyes 397
Gliſter 141
Gluer 287
Gobbet 86
Going 401
Good appetite 251
— cooking 250
— marke 251
— nourishement 252
— ſappie 249
— ſtomac 252
— temperateneſſe 249
Goſt 58
Goute in the feete 69 507
— hanche bones 338
— hands 126
— knee 288
— ſhoulder 456
Gouwt in the feete 69 507
Granate 289
Grape fleece 543. 657
Grate 534
Gravell 59. 442. 522 551
Gray of Coulor 286
Grayne 290
Greaſe 75
Greaſeneſſe 10
Great brawne 640
Greater cardamom 103
Great gutt 149
— head 387
— preparation 54
— ſleeping 116

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

—— world 388
Greedineſs 9
Greene ſickneſs 127
- waxe 290
Greins of paradiſe 103
Greve 174
Grey tutey 589
Grinding of the teeth 630
Griping of the guts 130
Groine 332
Ground 81
Groundes 259
Growing thick 141
Growing of te ſinuwe under the tongue 35
Growing together 142
Grype-bil 290
Gullet 454
Gumme 291
Gum ammoniak 27
—— of arabie 56
—— dragant 627
Gumme wherein the teeth beſcte 258
Gurling-water 281
Guts chap 237
Gutters 147

H.

HAbitude of body 303
Haile-ſtone ſwelling 124
Haire 500
—— on the eye-lids 135
—— of the head 100
—— naſe 646
—— in the privie parts 524
—— worme 302
Halfe dragme 398. 363
Halfe head ache 298. 303
—— once 569
Hammer 391
Hand 395
Hand full 394. 525
Hangers 169
Hard body 164
Hardneſſe 96
Hare mouth 343. 347
Harmonie 296
Haunch 167. 366
Headach 120
Heade ibid
—— brawn of the gullet ibid
—— of one place 421
—— ſwadling band 100
—— of the wind-pype 349
—— of the yard 77
Healt 313
Heanbe 300
Heart 104. 160
Hearth 270
Hearung 72
Heaveneſſe 165
—— in the head 121
—— of hearing 80. 214
—— ſpeaking 80
Heavenly foode 395
Heavie minded 216
—— ſpirided ibid
Heele bone 96
Height of a diſeaſe 7
Helpe 74
Hemorrhoides 295
Hereditarie ſickneſſe 300
Hermaphrodite 35. 301
Heterogene 303
Hicket 577
Hide 481
Hiden diſeaſe 450
—— quality ibid

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Hig minded brawne 603
Hinder part of the head 450
Hinder proceſſes 4
Hindred perſpiration 10
Hippes 438
——— of the braine 538
Hippe bone 167
Hippocrates his ſleeve aſtrainer with a narrow end 393
Hoarſpineſſe 535
Hogs-lice 507
Hole to let in aire 537
Hollowneſſe teeths 23
Hollow of the afterpart of the knee 510
Hollow ulcer 48
Holy bitter 305
——— wood 298
Homogene 306
Honey tumour 409
Honie 408
Hooke 295
Hoorn-fleece 162
Hornes of the womb 163
Horning brauwne of the tongue's bone 121
Hoſpital 445
Hot wheale 220
Hotneſſe of the face 530
Huckle bonne 69. 167. 339
Humours of the eye 310
Hunger 54. 260. 461
Hungry gut 323
Hurt 657
Huſke of ſeed 485
Hyacinth 311
Hydragoge ibid
Hypocatharſe 315
Hypochondriac diſeaſe 316
Hypoſtaſe 318

I.

Iacinct 311
Iaundis 322
Iaw-bone 393
Iaw-tooth 193
Idioſyncraſie 323
Ielley 281. 283
Iews pitch 68
Iews-ſtone 340
Iliak bone 325
——— brawne ibid
——— gutt ibid
——— guttsbone ibid
——— paine in the gats 324
——— veſſels 325
Ill habit of body 91
— nutriment 93
— voice ibid
Imagination 491
Immobility 6
Imperiall cutting 320 478
Impoſtume 53
Impoſtume of the lights 653
Inburning 233
Incineration 328
Incraſſation 155
Increaſe of feaver 73
Indian ſpicenard 433
Indication 329
Indiſpoſition 214
Indiſpoſition of the gall 92
Inflammation 495
Inflammation of the lightes 487
Inflammation of the eye 134. 243
Inflamming 495
Infuſion 332

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Ingot 180
Injection in the bladder 116
Injointing 233
Inmoſt ring of the eare 40
Innate heat 230
Inner part of the thig 263
Innominate bonne 333
——— licour ibid
Inſpiration 231. 334
Inſpiſſation 155. 334
Inſtep 614
Inſtrument to ſtretch out 205
——— for the polishing 351
Intemperate 7
Intercoſtall Sinew 336
Intermiſſion 55
Intermittent diſeaſe 336
——— feaver 261
336
Internodation ibid
Inveterate diſtemper 132
Ioined brauwne 151
Ioined Medicine ibid
Ioined ſickneſſes ibid
Ioining 608
Ioining of the bones 64
——— together 285
——— one into another 288
Ioint 154
Iointing 65
Ioye 282
Itching 521
——— of the eyes 522
Iudgings of ſweating 304
Iudicatoires days 172
Iuice 600
Iulep 341

K.

Keeping warme 245
272
Kerneill 6
Kernels of an ſwine 125
Kettle 91
Kibe of the heel 488
Kind 574
Kidney 442. 538
Kingdome 537
Kinglike medicine 80
Kings-evill 565
Knawe brawn 399
Knawe mittel 51
Knawing 400
Knawing through 30
Knaw-remedie 400
Kneading 391
Knee 284
Kneepan 420
Knife that cut on both ſides 29
——— for the Sinuw under the tongue 35
Knoble in mann's bodie 284
Knott ibid
——— in mann's bodie ibid
Knowledge of the hearbe 87
Knuckle 154
Knuckles of the back bone 4

L.

Laborious bearing 216
Labour into ſpeake 36

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Ladder 560
Ladle 142
Lambdoides ſuture 347
Lameneſſe 474
Lammeneſſe of one ſide 299
Lancette 583
Land-ſickneſſe 235
Lapidille 348
Laterall parts of the belly 316
Laverlyke brawne 65
——— cartilage ibid
Launcelet 347. 560
Laxatyf remedie 24. 350
——— wafer 448
Lazur-ſtone 350
Leaden coloured brawn 362
Leafs firſt breaking out 341
Leaneneſſe 257
Leaves ornaments 461
Lee 363
Lees 263
Legg-bonne 488
Lengthing 227
Leprie 223. 226. 351
— greeke 352
Leſt orifice of the ventricule 594
Letting of bloud 642
Licours 310
Lie 363
Lies 259
Liefe 648
Ligament 356
Ligament of the arme 61
——— fore ſkin 274
——— womb 376
Lightes 525
Lime 97
——— of the guts 427
——— tooth 452
Limm 64
Lips 342
Lips of the privitie of a woman ibid
Lipyrie 360
Litharge 360
Little brawne 112
——— cloude in to piſſe 233
——— urine ibid
——— finger 205
——— meſentery 413
——— preparation 54
——— ſack 553
——— ſchoots 183
——— ſkin 181
——— ſprouts 183
——— wedge bone 179
——— world 417
——— worms 226
Liſpe 85
Liver 300
——— port 512
——— ſpots 388
Lead-ſtone 390
Loathing 39. 67. 327. 449
——— feaver 68
Lobe 363
Logge 632
Lowſie evill 497
Lang brawn of the back 364
——— diſeaſe 507
——— flowers 341
——— marrow 407
Langſame feaver 350
Loſt of colour in the face 6. 7
— cooking 47
Love drinck 493
Lowſeneſſe of the belly 355

Lumpe

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Lumpe 86
Lunatikes 366
Lutation 367
Lute ibid
Luxation 253
——— of the huckle bone 255
Lymphatick vessels 641
——— ducts ibid
Lyncian stone 383

M.

MAce 387
Maceration ibid
Madnesse 39 333. 393
——— by a dog 183. 152
Maiden head 314
Magistery 1389
——— remedy ibid
Making sleepe 150
Maladie 423
Malignant disease 391
Man 395
—— in consumption 497
Man's borer 399
Man's yard 152. 482
Many feet 507
Marasmode 396
Marble stone 398
Marcasite 396
Marke 125. 593
——— in our nativitie 432
Marle 397
Marmale ibid
Marring 202
Marrow 406. 526
——— of the bones 407
——— of the braine 406
——— —— chine bone 408
——— —— stones 397
Masse 399
Maste 77
Mastereyke remedie 389
Mastiche 400
Matrixe 657
Matter 529
Matter eye 317
Matter of severals particles 39
Matterish breast 233
Mawe gutt 209
Mead 312
Meale 260
Mealie pisse 170
Measels 422
Meate 20
—— of the gots 26
Median veine 403
Mediastin ibid
Medicine 404. 492
Medicine that allays pain 39
——— wich purge the head 120
——— in the distempers of the head ibid
——— dogmatique 210
——— of Hermes 301
——— against the diseases of the womb 320
——— mercuriale 412
Member 64. 410
Membranous brawn 410
Memory ibid
Menstrue 415
Mercury 73
Metall 415
Metallin cadmia 142
Methegling 409
Method 416
Meu ibid
Middle of the navel 8
——— part of the heart 571

of

——— of the noſtrils 571
——— of a body 119
——— finger 205
Midnight 413
Midriff 201. 202
Midſt of the bowels 413
———--guts ibid
———--meſentery ibid
Milke 344
——— feaver 345
——— veſſels 278. 640
Melking 345
Milte 589
Minerall 417. 418
Mingling 167. 419
Mirour of the womb. 206
Miſbirth 421
Miſſel 648
Mitigating 220
Mixture 167. 419
Moderation 168
Mole 432
——— tumour 613
Moneth blood 112. 411
Monkes caps brawne 177
Montaine of venus 422
Morſel 86. 412. 612
Morter 412. 499
Moſch 425
Moſſe 428. 656
Mother cloves 41
——— funnell. 416
——— of perles 402
——— pill 489
——— ſheth 637
——— ſpot 388
Mountebanke 15. 230
Mouth of the mave 104
——— of the womb 463
Moyſtures 310
Mulberries 423
——— drinck ibid
Mulogloſſe 429
Murdering yeare. 39. 140
Murmur 86. 551
Muſchadoes on the upper-lip. 431
Muſcle of the cheeks 90
——— that depreſs the tongue 80
——— infraſcapularie 331
——— intercoſtale 336
——— lumbricale 366
——— poplite 586
——— pyramidale 529
——— ſemiſpinate 569
——— ſpinate 586
——— ſupraſcapularie. 331
——— temporale 615
——— triangularie 629
Muſhrome 275
Muſhrom 632
Muſhroom ſpawn. 86
Muſke ball 508
Muſtard cataplaſme 576
Mutual opening of veſſels into one another. 33
Myrrhe 431
Myſtere 57

N.

NAil 651
Natif heat. 85
Native fleece 11
Naturall faculties. 439
——— things 539
——— heat 621
Nature 439
Navell 650
——— burſting 243. 244
——— chap 237
——— plaiſter 246
——— rupture 243. 244

Nerf

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Nerve 123. 147
—— of the wombe ibid
Neesing 593
Nephritick stone 441
—— wood ibid
Nephrotomie 442
Nerve. 443
—— knott 505
Nervous body's. 163
Net choroides 505
Net like tunicle 541
Nets chap. 237
Nets fleece 29. 541
Night swillings 242
—— mare 329
Niper 270
No perforated in one part 71
Nose 438
Nostrils. 433
—— syrynge 544
Not naturall things 539
Nourishing 447
Nourishment. 20. 21
—— inequall. ibid
Numness 596
Nutmeg 422
Nut-schell 462

O.

OBliteration. 47
Odorous cover. 178
Offall 254
Ointment 651
Oimment for wearinesse. 7
Old disease 45
Opened medicine. 33
Opening of a vein 642
Opening of the vessels 36
—— things 47
—— of an arterie 62
—— of the heart 203
Operation. 8
Opiat 459
Opposed goat 46
Opposer 40
Optick nerf's. 460
Order 491
Orderly pulse 251
Organe 461
Organick part. 461
Orpment. 57
Overthwart brawne 628
Ounce. 650
Out ward fleece contain the child. 131
Oxycroce. 466
Oxyrhodyne ibid
Oxysacchara ibid

P.

PAin 210
—— of the bones 464
—— in the ears 465
—— in the head 105. 120
—— in the loines 565
—— in the womb. 318
Painting stuff 166
Paire 653
Pallate 468
Palme of the hand 620. 653
Palsey 52. 474
—— universell 475
Pancreas 95. 571
Pangs after the child bearing. 626
Panting of the heart 469
Pappe head 472
Pappy swelling. 70
Parenchyme 476

Par-

Pharmacy 583
Part 477
Paſſion 479
Paſt 399
Paſte 287
Paunch 24
—— fleece 488
Pearle 307
Pearle ſugar. 395
Pelican 138. 481
Peling away of the barck. 254
Pelte 481
Pepper 501
Perceiving. 15. 570
Perforant brawn 484
Perforated brawn. 485
Perforation of the belly 472
Perfuming 661
Peſt 489
Peſtilence of hungarie 263
Peſtilent poyſon 364
Peſtle 501
Petechiall feaver 489
Pewter. 342
Phiall 493
Phlegm 494
Phyſician 406
Phyloſophycal egge 465
Phyſick beere. 123
—— of Galen 280
Piece of plaiſter made up in form of a cylinder 388
Pilar of the noſe 150
Piles 295
Pilles 113. 500
Pilling away of the bark. 187
Pimple 473
Pincers 653
Pine-nut 152
Pipp 49
Piſſe 656
Pis-mire 273
Piſſe flixe 197
Pitch 149. 502
Pituitous dropſie 354
—— tumour 453
Place for the diſtilling 344
—— remedies 363
Plaiſter 231
Plante 503
Pleaſing ſent 296
Pleuriſe 504
Plucking away 110
—— up 159
Pluckings of linnen 107
Pockes 363
Point of the heart 426
Pollution 507
Pomander balles 479. 508
Poore blind 429
Pores 511
Porter 628
Port veine 642
Poſſet 512
Potential fire 323
Potion 45. 296
Pouder to rubb the teeth 194
Pound 354. 510
Pour of 187
Pourre otes 11
Power 529
Powder 582
Practiſe 229
Precipitation 512
Preparation, great and little 54
Preparer of medicine 492
Preparing veſſels 513. 640
Preparing of medicaments 491
Preſerver of the eyes 180
—— heads fleece 411

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Preſſe 350
—— of herophil 626
Principle of any part 75
Privie bone 244
Privie parts of a woman 180
Proceſs 51
—— of paunch fleece 516
Proceſs after the fashiun of a circle 38
—— of the crown's bil 163
Proceſſion chymical 515
Prognoſtication 518
Prolongierung 227
Pronator's brawne 519
Propole ibid
Protuberance of the navell 255
—— —— eyes ibid
Prunelle 521
Ptiſan 524
Puffing up 229
Pulling away of the bark 187
Pulſe veine 47
—— loſt to ſenſe 65
—— that is ſenſibly decayed 68
—— inegale 93
—— veine of the mawe 144
—— diſordinate 219
—— plaiſters 239
Pultiſe 112
Pulveriſation 526
Pumice-ſtone ibid
Purer ſubſtance of ony thing 19
Pure ſalt 18
Purgative 115
Purging 528
Purging medicine 115.527
Purging feaver 91
Purifying 427
Purifyng of the blood 23
Purpre ague 528
Purſe brawn 90
Purſeneſſe 216
Purſe of the heart 483
Purſie-mari 69
Purſey ibid
Puſhe 528
Putrefaction in chimiſtry ibid
Putrid ulcer 445
Pying 296
Pyles 295

Q.

Quack medicine 230
Quaking 308.629.646
Quaking eyes 305
Quak-ſalver 15
Qualitie 532
Quartan ague 261.532
Quick-ſilver 75.311.412
Quinſey 37.609
Quinteſſence 226
Quotidian ague 533

R.

Raſing love 49
Ratten-bread 57
Reali fire 323
Recept veſſels ibid
Recipient 535
Rectification ibid
Reething of the mawe 141
Refuſe any of thing ſifted 254
Regule 537
Rein 443
Reine 366
Reins glanduls 101
—— veſſels 232

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Releasing 537
Remedie 180. 404. 405 492
——— abortive 25
——— against the deafneſſe 7
——— —— feaver 261
——— —— ſawreneſſe 39
—— attrahente 72
—— for the eyes 148. 457
——— —— liver 300
——— —— nerfs 442
——— —— tooth ach 452
—— lithontriptike 361
—— that with ſkin cover 135
—— to wipe away 3
Remembrance 538
Repelling remedie 50
Repoſition 539
Retiring brauwns 2
Retort 541
Reverbere 540
Reverbering fire 324
Revulſion 45. 541
Reynes 538
Rhapontick 544
Rheume 114. 118. 544
——— of the marrow of the chine bone 114
Rhomboine brawns 546
Rickets 541
Ridg of the noſtrils 339
Rigt brawne 536
Ring 138
——cartilage 170
—— finger 205
—— griſtle 170
—— ot the ear 297
—— worme 302. 355. 412
Rinſing 2
——— of the mother 320
Ripeneſſe 400
Rock alume 24. 548
Roof-pincer 591
Roſe 247
—— hony 545
—— oylie ibid
—— ſugar ibid
—— wood ibid
Roſin 149. 540
Rotteneſſe of bones 105
Round Brawne 549
Roundneſs of any body 487
Rowling in ones head 565
Rubin 550
Rubbing 274
Ruby 550
Rudiment of a child 228
Rump-bone 142
Rupture of the bones 274
——— navill 456
Ruſt of metals 564

S.

Sachell 490
Sack 552
—— of the ſtones 565
Saddle bonne 567
Saffran 173
Sagapen 553
Salamanders hair 27
Sal gemm 283
Salivation 555
Salſa parille 558
Salt 554
Salt armoniak 61
—— of niter 444
—— peter ibid
Salvatelle 555

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Salve ſeller 431
Sand 59
Sand-bathe 60
—— blind 49
Sandy 522
Sandy urine 521
Sanguification 294
Saphene 516
Saphire ibid
Sap-plaiſter 197
Sarcocolle 557
Sarda 558
Saſſaphras ibid
Savour 452
Sawe 571
—— brawn 572
Scab 560
Scabbeneſſe ibid
Scabbeneſſe in ones head 6
Scalion 77
Scaly ſuture 351
Scarſe 61
Scarificatorie 562
Scarlet 550
Scarre of wounde 135
Scharpen 8
Scheares 22
Scheepe-fleece 28
Schell of the eare 153
Schort-windiſh 37
Schoulder 309
Schul 168
Schulb 96
Schutting up 229
Scirrhe 562
Scope 232
Scratcher of the arſe 38
Scrupule 565
Scumme of the niter 49
Scurvie 564
Scurvy 562
Scurvineſſe 522
Sea navill 650
Sea onion 590
Seare cloth 121
Sea ſolm 161
Sebeſten 566
Secret 57
Section of the wind-pipe 88
Secundine 516
Seed 568
—— bones 572
—— boxes 102
—— of the frogg's 584
—— veſſels 640. 646
—— of the whale 583
Seing 648
Seller of medicine 492
Sellet of ſpices 61
Semi membranous brawn 568
Semi nervous brawn ibid
Semi ſpinate brawn 569
Senſe 15 50
Sent 452
Separation of the crane 207
Separator by ſifting 570
Serapin 553
Seringue 611
Serpentin-wood 149
—— ſtone 457
Se on 573
Set wal 660
Sexe 574
Shaft ſuture 554
Shaking 308. 46
Snare bone 524
Shaving raſour 446
Sheath tunic 227
Shield-plaiſter 55
—— like griſtle 623

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Shieldlike griſtle's brawn 315
Shin 624
—— bone ibid
—— brawne ibid
Ship bone 439
Shivering of the heart 468
Shop 455
Shooting forth of the Shoulder bone, 35
Shortneſſe of the arme 280
Schort brawne of the elbow 88
——— ſentence 48
——— veſſel 88
Schoulder blade 306
Shrub 275
Shutting up 449
Sickle 259
Sicklie 637
Sickneſſe 423
Sift 268
Sifting 169
Sighe 605
Sight 648
Signe 125. 200
Silke 591
Silver 366
Similar part 576
Simple part ibid
Sinew 447
Sint johns-bread 575
Sinuwe under the tongue 274
——— prick 527
——— watter 386
Skar 593
Skelcton 562
Skilful in the art of diſſolving 134
Skin 181.481
Sleepe 579
Sleep remedie 315
Slime glandule 286
Sloe-tree 3
Sloutfulnes 499
Slow-henry 70
Small knife for the Sinuw under the tongue 35
—— poxe 639
—— voice 339
Smell 452
—— ball 508
Smoaking veſſel 601
Smoothering rheume 114
Snare 348
Sneeſing powder 523. 593
Snevel 85. 427. 432. 494
Snooring 593
Snorting ibid
Snot 85
Snoute 549
Sober 3
Sobling 577
Softening wax ointment 121
Softing remedie 391
Sole brawn 579
Sole of the feet 503
Solution 579
——— of the parts ibid
Sore 93. 649
Sorowe of the heart 104
Sowing 219
Sowre ſalt 236
Sowre tempering remedie 3
Sows 507
Span-ader 460
Spatule 582

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Speechleſſe 48
Spermaticks parts 583
Spet 554
Spet canal 213
Spetting 554
—— remedie ibid
Spewing 654
Sphacile 484
Sphemer 239
Spiders fleece 56. 57
Spignel 416
Spikenard 585
Spilling 202
Spine 4
Spirit 58. 586. 587
Spitle 590
Spitting of bloud 294
Spleen-brawn 589
Split 547
—— of the gullet pipe ibid
—— —— privities ibid
Spodium 589
Spongie fleſh 315
Spoone 142
Spot 338
Spour 611
Sprinckling diſeaſe 590
Spuing 554
Spurious ribb 166
Square fleece 105
Stammering 78
Steatome 438
Stiff 547
Stinking breath 271
—— of the nos 468
Stomack 643
Stone 361. 400
—— oyl 490
Stone bone 361. 490
—— cutter 362
Stone in the bladder 95
—— like a bonne 464
Stones 618
Stonishment 219
Stony cadmia 94
Stopping brawne 449
Stopping up 229. 449
—— of the menſtruall fluxe 504
Strainer 145. 149
Staining 484
Straining cloth 145
Streight gut 536
Stretching 571
Stretching of the ſkin 219
Strong purgation of the wild cucumbers 221
Stupiditie 433
Stupidity 423
Stuttering 38
Stutteth in ſpeaking 85
Subaction 597
Subject to ſickneſſe 637
Sublimate 598
Sublimation ibid
Subliming glaſe 23
Subluxation 598
Suet ſwilling 591
Suffocation of the heart 104
—— —— —— mother 320
Sugar 221. 552
—— candy 99
Sulphur 602
Sumach 545
Summer fruits 307
Superfetation 240. 603
Surfetting 168
Superpurgation 315
Suppoſition 318
Suppoſitoire 604
Surgeon 127
Surgerie ibid

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Sutvre 606. 607
Suture of the belly 282
Swadle whith four heads 275
——— brawn 558
Swadling band 260
Sweat 600
Sweat feaver 226 601
Sweating feaver 304
——— pushe ibid
——— remedie ibid
Sweet - swelling candle 76
——— ——— cup 206
——— ——— bread 95. 471
Sweet-taste 95
——— favour 452
Sweeting 200
Swelling 62
Swelling under the eyes 317
——— behinde ones eares 477
Swet-snelling 61
Sword-like cartilage 235
Sympathie 323
Syringotome 611
Syringue 611
Syrup 612
——— of water 313

T.

TAble 411
Tasting 291
Teap of the ear 363
Tears 345
hole 345
Teatlike process 392
Teeth 193
Temper 607
Temperement peculiar 323
Temperance 168. 607
Temperat 3
Temple 615
Temples brawn ibid
Tendinous knot 281
Tendon 50. 615
Tendons of the heart 149
Teneſme 616
Tente 633
Terebinthe 616
Terrour 308
Tertian feaver 261 617
Testicles 460. 618
Tetter 355. 412
Thick brains fleece 401
Thig 263
Things againſt the nature 540
Thinn brains fleece 402
Thinne brawne of the skin 289
Thinning remedie 72
Thirſt 578
Thoracik duct 212
Thorne 4
Thorne pincer 4
Thorn-tree 3
Throate veine 340
Throwes after child bearing 626.
Thumbe 205
Thunder gold 132
Tickling 625
Tincture 624
Tinne 342

Toad-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Toad-ſtoole 275
Toath ach 451
Toath-drawer ibid
Token of the diſeaſe 575
Tongue 359
Tongue-bone 314
Tooth 193
194
Toothed 452
Tooth leſſe 440
Top of the ſchoulder 8
Topike 526
Toppe of the head 644
Tops of poppies 143
Torment of the guts 130
Touching 613
Tragacanth 627
Treacle 620
Trembling 308, 629
Trembling eyes 305
——— feaver 496
Trepanation 629
Trochiſce 631
Trouble in the diſeaſe 7
Trumpet of Fallope 632
Tumour 497
——— with many leggs 508
Tumour in the throte 88
——— ſpongie 276
Tunicle innominate 332
Tunnell 128
331
Turd 591
Turmerick 180
Turner of the thig 549
Turming gut 325
Turning countrari wiſe of the eylids 297
Turning vertebre 245
——— round in ones head 565
Tutty 635
Twinnes bellied brawne 204
Tympany 635.

V.

Valvules 637
638
Varice with water 314
Varniſh 644
Vault 273
Veine without paire 75
——— cave 641
——— of the head 120
——— poplitée 510
——— porte 643
Veluet membrane of the guts 641
Venom 642
Ventricles of the brain 643
——— ——— ——— heart ibid
Venus ſtone 618
Veſicatorie 645
Veſſel 639
Veſſels, opening 36
——— of the arm hole 74
——— with two handles 206
——— of the cawl and the ventricle 282
——— under the channel bonne 597
Vial 493
Vine branchelike body 469
Virginity 314
Virgin's membrane ibid

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Vineger 5. 466
Virtue, which ſeparate the elements 58
Viſagie 258
——— of Hippocrates 259
Vitriol 649
Ulcer, hollow 48
——— difficult to cure 126
Ulceration of the lightes 497
Under brawne of the channel 598
——— cheeke bone 401
——— chin 90
——— mouſe 318
——— ſtanding 334
Unfruit fulneſſe 14
Unicorn 652
Univerſell palſey 475
Unquieteneſſe 333
Unſeaſonablenes 335
Unſenſibly 31
Untemperance 315
Untymelie birth 3
Vomiting 654
Vomiting drinck 228 654
——— potion 228
Up blaſing 331
Uplifting brawn 353
Upper belly 317
——— hairy part of the head 96
——— part of the gullet 493
——— part of the cheeke 283
——— teſticle 241
Upſtopping of piſſe 339
——— water ibid
Upyeſting 220
Urether 655
Urinall 402
Urinary paſſage 655
Urinary tunic 21
Urine 656
Utmoſt bones of the fingers 414
Utterance, difficulty 35

W.

WAgging of the teeth 288
Waking 15
Walker in his ſleep 445
Wandering gout 64
Want of voice 48
Ware houſe 455
Wart 7. 644
Waſhing 147 365
Waſſing 2
——— of the head 100
Watching 15. 647
——— ſleepe 150
Water, diſtilled 55
——— in the pericarde 56
——— ſecondine 310
Watery bladders 311
——— bloud 321. 613
——— cleft 312
——— ſcare 313
——— head 312
——— humour of the eye 311
——— navell 312
Waxe out of the womb 122
Weaekneſſe 310. 359
Weackneſſe of the belly 24

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Weake 235
Weaning 2
Wearineſſe 160. 188 349
Wedge 1399
Wedges bone 94. 179
Weſen patch 241
Whay 572
Wheale 219. 528
—— of wine 292
Whelke 473
White of an eye 17
—— flixe 270
—— Ieprie 354
—— leproſie 23. 648
—— linie 357
—— preparing 354
—— ſpots in the eyes 17
—— tunic ibid
—— tutty 509
Whiting 186
Whitneſſe of haire 99
Whombe 657
Wild dill 416
Wild fire 355. 495
Wild otes 11
Wildfleſchie 241
Wind 269
Winding 260
—— gut 325
Wind loſe brawn 631
Window 263
Wind-pipe 67. 89
Windy rupture 506
—— —— in the navill 506
Wine where of the third parte is ſodden in 189
—— of Hippocrates 647
Wing eare 17. 305
—— of the noſe 16
—— —— privie parts of woman ibid
—— —— wedge bone 17
Winged braūns 20
Without leaven 76
Wolfe 367. 445 490
Wolfs-fart 460
Woman in childe bet 525
Womans courſes 112 411
Womb-kake 502
—— liver ibid
Wonder-net 540
Wood of aloës 13
Woodneſſe 39. 393
Woolie 347
Workhouſe 455
Working 457
Wormes 368
Worm eating of bones 105 617
—— like ſeed of a gourd 178
—— ſeed 297
Wound 657
Wound yron 340 408
—— plaiſter 501
Wriſt 107. 414
Writing pen 94

Y.

Yake bonne 661
Yard of woman 141

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Yaunuage 463
Ydlenes 499
Yeelding of the ghoſte 256
Yerva 158
Yexing 577
Young 271
—— haire 348
Yron-ſteel 398

Z.

Zedoay 660
Zeething of the mave 59
Zone 660

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

INDEX
GRÆCORUM NOMINUM,

Quæ ad artem Medicam spectant, & in hoc Lexico præcipue exhibentur.

A.

Ἀγαρικὸν 13
ἀγγεῖον 639
——— κυητήριον 656
ἄγγος 639
ἄγκιστρον 295
ἀγκτὴρ, ἀγκτῆρες 265
ἀγκὼν 177.650
ἀγριον 497
ἄγρυπνον κῶμα 150
ἀγχόνη 608
ἀδὴν 286
ἀερομέλι 396
αιγις 17
αιδοῖον 636
αιδως 482
αἷμα 174.555
——— δρακόντιον 556
αἰσθητήριον 569
ακανθα 627
ακμη 6
ακοὴ 72
ακροασις ibid
ακροβυστια 513
ἀκροχορδώνες 644
ἀκρώμιον 8
ἀκρωνυχίαι 651
ἀλαβαστρίτης 16
ἄλγημα 210
ἄλειμα 651
ἄλειφαρ ibid
ἀλέξιον 404
ἄλευρον 260
ἀλόη 22
ἄλφιτον 260
ἄλφος 22.
648
ἀλωπεκία 59
ἄμβλωμα 2. 25
ἄμβλωσις ibid
ἀμβλωσμὸς 2
ἄμμος 59.
551
ἀμφίδαιον 29
ἀνάβασις 6. 73
ἀναγκαῖον 482
ἀνάδεσμος 260
ἀνάδοσις 208
ἀναθυμίασις 255
ἀνακάρδιον 31
ἀναλεπτιλὴ 314

ἀνά-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ἀναμνησις 537
ἀνατολὴ 651
ἀνατελίψις 274
ἀνδρεία 482
ἄνεσις 537
ἀνθέλιξ 297
ἀνθρωπηΐη 181
ἀντίαδες 42. 476
ἀνλιπυρελικὸν 261
ἀνλληήριον 182
ἀνώδυνον 39
ἄνω κοιλία 643
ἀνωχεὺς τῶν ἐνλέρων 413
ἄοιν 3
ἀπερίσατα ἕλκη 47
ἀπευθυσμένον 364
ἀποβρέγμα 332
ἀποκρυσικὰ 538
ἀπαγεύρωσις 615
ἀποσπάτημα 591
ἀποπληκτικὸν 74
ἀποῤῥηγὸς μυχὸς 179
ἀπόσκηψις 561
ἀπασπασμάτιον 53
ἀποχασμὸς 561
Ἀρωματικὰ 524
ἀρχνοειδὴς 57
ἄργεμον 561
ἀρμένιον λίθος 60
ἄρθρωσις 64
ἀρνλαινοειδὲς 349
ἀρχὴ 6
ἀρχὺς 364
ἄρωμα 452
ἀῤῥωσία τῆς δυνάμεως 191
ἄσβες 27
ἀσθένεια 187. 191
ἀσθμαλικὸς 37
ἄσκημα 254
ἄσκησις ibid
ἀσακὸς 142
ἀσράγαλος 69. 589
ἀσφαλτίτες 68
ἀσφάραγος 493
ἀτονία 191
ἄυξησις 72. 73
αὐχλὼ 123
ἀφέψημα 53
ἀφόδευμα 591
ἀφόδευσις ibid
ἀφόδιον γαστρὸς ibid
ἄχνη ὀδονίς 106
ἀχῶρες 5

B.

Βάλανος 77. 482
βδέλλα 305
βὴξ 633
Βιολύχνιον 269
Βίος 648
Βλέγγα 427
Βλέφαρα 468
Βλεφαρὶς 135
Βλῆχον 179
Βόθρια 424
Βραβὼν 332
Βράβρωσις 90
Βελιμία ibid

βέλι-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

βλίμος ibid
βεφύχος 535
βρέγμα 576
βρόγχος 348. 493
βυασὸς. 180

Γ.

γάλα 341
γαμφήλη 392
γάργαλος 625
γαστὴρ 24. 282. 514. 641
γαστροκνημία 605
γελάσινοι 193
γένειον 392. 312
γένος 392
γέρρον 180
γλυτοὶ 438
γλῶττον 166
γλῶσσα 359
γλωσσοκομεῖον 180
γλῶτται 359
γναθὸς 89. 392
γόμφιοι 193. 421
γογγρώνη 288
γόνη 284. 567. 656
γονίαι 651
γόνυον 284
γραμμαὶ 605
γραμματεῖον 273
γυμνάσιον 254
γυναικεῖα 292. 411
γυναικεῖον 636

Δ.

δακρυώδες 185
δακτύλιος 365. 631
δάκτυλος 185. 205. 329
δακτυλικὸς 329
δέλτα 180
δελφὺς 656
δέμας 482
δεξαμένη 641
δερβίσης 181
δέρμα ibid
δεσμίδιον χειροπληθὲς 394
δεσμὸς 266
διαίρεσις 198
διάκλυσμα 281
διανακαρδίων 620
διάπασμα 200
διάῤῥοιαι εἰς ἔρον 196
διάσυρος 106
διασφαξ 180
Διαυχένιος 407
διάφραγμα 339
διαχώρημα 254. 591
διαχώρησις 209. 254
διγασῆρες 193. 514
δίδυμοι 618
δῖνος 564
δίπλωμα 207
δίψος 578
δοθιὴν 270
δορὰ 181
δορίλος 179
δροσαλὸν 611

δροσος

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

INDEX.

δροσομέλι 395
δρόσος 567
δύναμις 259
δύναμις γαλακτοποιητική. 278
δύσοδμος 215
δύσοσμος ibid
δῶρον 653

Ε.

ἔαρ 555
ἔγκαλα 237. 647
ἔγκαυσις 258
ἐγκέφαλος 122
ἐγκόιλια 237. 647
ἔγκρεμνον 122. 475
ἐγχάραξις 561
ἐισβολὴ 477
ἐισπνοὴ 334
ἔκβολον 2
ἐκζέματα 304
ἔκλειπτὸν 217
ἔκλυσις 291
ἔκπληξις 596
ἐκπλήρωμα 2
ἐκπλήρωσις ibid
ἐκπλήρωσμὸς ibid
ἐκχύλωμα 257
ἐκχύλωσις ibid
ἔλαιον 455
ἐλατήριον 115
ἔλιξ 297
ἕλκος 577. 649
ἑλκίδια 72
ἕλκυσὴρ 652
ἔλκωμα 257
ἔλκωσις ibid
ἔμβολον 482
ἐμβρόντητος 74
ἐμβρυοθλάσης 652
ἐμβρυουλκὸς ibid
ἔμετος 654
ἔμμηνα 411
ἐμμηνία 292
ἔμμοτον 633
ἔμπασμα 200
ἐμπνευμάτωσις 229. 331
ἐμφρακτικὰ 231
ἐμφύσημα 331
ἔνδειξις 332
ἔνδινα 237
ἐνέργεια 457
ἔνυλον 285
ἐξάμβλωμα 2. 253
ἐξάμβλωσις 253
ἐξανθέματα 639
ἐξισωτικὰ 72
ἐπανθισμὸς 641
ἐπασημασία 477
ἐπιγλωτὶς 349
ἐπιγονὰλις 420
ἐπιδερὶς 447
ἐπιδερμὶς 181
ἐπίδεσις 190
ἐπίδεσμον 260
ἐπίδοσις 73
ἐπικρεμνὶς 122. 475
ἐπιμυλὶς 420
ἐπινώτιον 306

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ἐπιπλησμοσύνη 448
ἐπίπλοιον 456
ἐπίσειον 180
ἐπισκύνιον 603
ἐπισπαστικὰ 72
ἐπίσχιον 1. 255
ἐπίτασις 73
ἐπιχοργὶς 413
ἐπωμὶς 8. 123
ἐργαζία 457
ἐργαστήριον 455
ἐρεβινθος 482
ἐρευγὴ 550
ἐρευγμὸς ibid
ερυγμὸς ibid
ἐρικες 300
ἐρίκηρον 246
ἑρπηδὼν 302
ἕρπης ibid
ἕρπης ἐσθιόμενος ibid
ἑρπυστικον ἕλκος ibid
ἐρυθρόπελας 247
ἑστία 270
εσχάρα 247
ευθυμία 282
ἐυφροσυνη ibid
ἐφιάλτης 328

Z.

Ζυθόγαλα 512
Ζωὴ 648
Ζωστὴρ 302

H.

ηλικία 12
ἠλιτόμηνον 2
ἡμικεράυνιος 298
ἦτρον. 1

Θ.

Θέρμασμα 271
Θέρμος 366
Θηλὴ 472
θηραπεῖα 180
θλάσις 158
θλάσμα ibid
θορὴ 567
θορὸς ibid
θρεψις 21
θυρίαμα 601
θυρίασις ibid
θυρὶς 263
θυροειδὲς 348
θώραξ. 480

I.

ἴαμα 404
ἰατρὸς 406
ιγνύα 510
ιγνυς ibid
ἱδρωα 600
ἱδρως ibid
ἱερα σύριγξ 269
ἱερον ὀστεον 553

ἰητρος

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ἰητρὸς 405
ἴλιγγος 564
ἴλιγξ ibid
ἴν 265
ἰξία 138. 648
ἰξὸς 648
ἰξὺς 366
ἴσθμιον 339
ἰσθμὸς 454
ἱστὸς 306
ἰσχίον 167
ἴτριον 299
ἴυγξ 493
ἰχορὴ 582
ἰχθύη 652
ἰχὼρ 174

K.

καδμεία 635
καθάρσεις ἔμμενοι 411
κάθαρσις 115
καθαρτήριον ibid
καθαρτικὸν φάρμακον ibid
καμάριον ψαλλιδοειδὲς 273
κάματος 349
καμίνος 273
κανθοὶ 100
κάπρος 482
καρδία 160
καρπὸς 107
κασία μέλαινα 110
καστόριον ibid
κατάγμα 274
καταμηνία 292. 411
κατάντλημα 271
κατάντλησις ibid
κατάπασμα 200
κατάπαστον φάρμακον ibid
κατὰ σάρκα 32
καταχασμὸς 561
καύσων ἢ στομάχου 58
κεγχίας 302
κενεῶν 324
κενόσιμον 115
κένταυρος 180
κένωσις 249. 255
κερκὶς 534
κέρκωσις 447
κήλη 301
κηλὶς 388
κὴρ 160
κήρια 261
κῆτος 179
κιονὶς 137
κίων 339
κλάσις 274
κλάσμα ibid
κιρσὸς 138
κλεὶς 140. 179
κληὶς 140
κληίθρον ibid
κλητωρὶς 179. 447
κνησμὸς 521
κλίμαξ 560
κλυστὴρ 141
κνήμη 174. 623
κνισμὸς 521
κόγχη 142. 420
κόγχος 96. 420

κοιλία

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

κοιλία 24
κοῖλον ποδὸς 653
—— χειρὸς ibid
κόκκυξ 142
κόλλα 284
κολοκυνθὶς 148
κόπος 348. 577
—— γυναικεῖος 636
κόπρος 591
κοράλιον 16
κορκύτης 482
κόρρη 8
κόρυζα 427
κορυφὴ 644. 651
κορώνη 482. 48 . 50
κοτύλη 166. 653
κοτυληδόνες 4
κοχλία 2 7
κόχωνον 167
κράνιον 9
κράνος 96. 167
κραντῆρες 193
κρημνοὶ 16
κρίθη 307. 482
κρικοειδὲς 348
κριξὸς 138
κροκυφάντιον 4 5
κροταφίτης 615
κρόταφος 173. 615
κρύπτα 651
κτεὶς 107
κτένες 193. 5 4
κύαθος 1 2
κύβιτον 177
κύβοι 589
κύβωλον 177
κύημα 271. 478
κύημα ἀνεμιαῖον 2
κυκλισκὸς 631
κύκλοι 283
κυκλώπιον 17
κύκλος 1 3
κυνοδέσμιον 274
κυνοδόντες 193
κύριος ὁπὸς 611
κύστις 645
κύστις χοληδόχος 271
κῦτος 96
κύτταρος 77
κυψελὶς 124. 398
κυψελόβυστα 398.
κωλὴ 482
κῶλον 149. 410
κώπιον. 166

Λ.

λαβὶς 343
λαγῶν 324
λαγῶνες 240
λαιμὸς 454
λαμπαδιον 260
λαπαρα 1. 324
λάρυγξ 348
λεγνα 29
λειποτυμία 359
λειποψυχία ibid
λειγανὸς 329
λειχὴν 412
λεπιδοειδὲς 410

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

λεπιδοειδὴς περισκόπημα 410
λέπισμα 165
λεπίωσις 256
λεπτυντικὰ 72
λεπτυσμὸς 256
λευκὴ 353
λευκὸς μύελος 122
λεύκωμα 17
λήθη 448
λῆρος 192
λήψις 477
λίβανος 621
λιβανωτὸν ibid
λιμὸς 260
λίθος ἡ ἐξέκλεος 390
λίθος Μαγνῆτις ibid
λοβὸς 265
λογὰς 17
λοιμὸς 364. 489. 576
λύγξ 386. 576
λυκάγχη 36. 183
λυσίπονον 39
λύσημα 393
λυτήριον 404

M.

Μαγδάλια 183
μαδάρωσις 96
μαδιστήριον 653
μάζος 392
μάλη 17. 74. 420
μαλθακαὶ πρεῦραι 166
μάλθη 301
μάλκη 488
μανίη 192. 393
μανικὴ ἔκστασις 393
μαρασμὸς 396
μαργαρίτης 397
μάρμαρος 398
μασὸς 392
μαχάλη 79
μάχαιρα κοιλικὴ 446
μαχαιρὶς 446. 560
——— ὀξυβολὴς 560
μέζεα 460. 618
μέλα 29
μελαγχολίη 192
μέλαθρον 179
μέλι 408
μέλος 410
μέρος 477
μεσαραῖον 413
μέσαρχον ibid
μεσόκωλον ibid
μεσομφάλιον 8
μεσοπλεύρια 166
μετακάρπιον 414
μέταλλον ibid
μεταλλερικὴ 125
μετατρίδιον 415
μετάφρενον ibid
μεταφορισμὸς 258

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

μετωπον 274
μηδεα 460. 618
μηκης 482
μηλα 42. 476
μηλη 408. 582
μηλον 283. 392
μηλωτις 409
μηλωτίς ibid
μηνες 411
μηρὸς 263
μητερα 656
μιχροτέχνη 405
μνημη 410
μογιλάλος 35
μόδιος 419
μοῖρα 477
μονοκερὼς 652
μορφὴ 2
μοσχαλη 17
μοτος 623
μοχλίσκος 419
μόχος ibid
μυελὸς 407
ῥαχίτης ibid
μύκετες 426
μυκτῆρες 433
μυλακρὶς 420
μύλοι 193. 421
μύξα 427
μυρμηκία 272
μύσον 179. 447
μυσόχειλα 16
μῦς 428
μωμίσκος 411

N.

Νάρκη 433
νάρκημα ibid
νάρκωσις ibid
ναυτία 410
νεαίρη 149
νέμος 19
νεπενθὴς 440
νεῦρον 443. 482
νεφέλια 651
νεφέλιον 446
νεφροὶ 538
νηδὺς 656
νθσι πλευρὰ 166
νόσημα 422
νοσηματικὸς 637
νόσος 422
νοσώδης 637
νυκτοβάτης 45
νῶς 334
νυμφη 417
νωτιαῖος 407
νῶτον 210

Ξ.

Ξήρια 200
Ξύρον 4.6
Ξύρος ibid
Ξύσμα 106
Ξυσμὸς 521
Ξυστὴρ 446. 534
Ξυστὸς μοτὸς 106

Ο.

ὀγκία 650
ὄγκος 632
ὀδαξισμὸς 194
ὀδονταγωγὸν 272
ὀδόντες 193
ὀδοντίασις ibid
ὀδοντότριμμα 194
ὀδοντοφυΐα ibid
ὀδύνη 210
ὀθόνιον 260
ὄιδημα 632
ὄισιπος 454
ὀισύπη ibid
ὄκνος 499
ὁλκὴ 306
ὁλκοὶ 460. 618
ὁλμίσκος 424
ὀμφάκιον 456
ὄμφαλος 656
ὄνυξ 651. 652
ὀξύβαφον 4
ὀξύβαφον τὸ σκεῦος 5
ὀξύβαφος 4
ὀξύγγεον 75
ὀξὺ νόσημα 9
ὀξὺ πάθος ibid
ὀπίσθιος ἐγκέφαλος 122. 475
ὀπὸς 459
ὀπώρα 307
ὀρθαγόρας 180
ὀρρηπύγιον 142
ὀρχείδια 460. 618
ὀρχεῖς 460. 618
ὀστέον 462
ὀστοκόπος 349
ὀστοῦν 462
ὄσχεος 565
ὄσχιον 29
ὄσφρησις 452
ὀσφρητὸν ibid
ὀσφὺς 366
ὀϋλὴ 135
ὄϋλον 283
ὄϋλων ὀδαξισμὸς 194
ὀϋρὰ 482
ὀϋρανίσκος 468
ὀϋρανὸς ibid
ὀϋραχὸς 655
ὀϋρήθρα ibid

ὄϋρημα

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

ὄρημα 656
ὀροδόχος κύστις 645
ὄρον 656
ὄς 73
ὀφίασις 22
ὀφίτης 457
ὀφρὺς 135. 603
ὄχεμα τῆς τροφῆς 450 5 2
ὀψίγονοι 103
ὄψις 648

Π.

Πάγκρεας 470
Πάθημα 479
Παθήματα τῆς ψυχῆς. ibid
Πάθος ibid
παιδοπόρος γενεσις 180
παιδοτόκος 525
παραίρημα 260
παρακμὴ 6. 55
παράληρος 192
παραπήχιον 5 4
παραρθρωσις 226
παραφορὰ 227
παραφροσύνη 191. 192. 333
παρεγκεφαλὶς 12 . 457
παρειὰ 283
παρηγορικὸν 39
παρίσθμια 42
παροξυσμὸς 477
παρωπίαι 100. 305
πάτος 591
παυσίπονον 39
πέζα 391
πείνη 260
πέος 482
πέπανσις 400
περίττομα 254
πηγαὶ 100. 305
πηγιασις 269
πήνιρα 565
πῆξις 269
πηχὺς 649
πίεστρον 652
πιτυρίασις 276
πλάται 306
πλατη 166
πλατὺ 553
πλεκτάναι κεραῖαι 4. 167
πλευμονα 525
πλευρα 166
πνεῦμα 586
πνευμάτωσις 37
πνευμονα 525
ποιρὶν 565
πολος 96
πολυμορφον 177. 179
πομφόλυξ 509

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

πόνος 210
πόνου παυστήριον 39
πόρος 401
——— οὐρητικος 655
ποσθὴ 482.
512
ποσθία 307
ποῦς 489
πραυντικὸν 39
Πρίων 571
προμετωπίδιον 274
προπήχιον 6.9
προπίπτων ἀρχὸς 516
πρόπτωσις ἀρχοῦ ἢ ἕδρας
516
προστηθὶς 614
πρόσωπον 258
προφυλακτικὴ 314
πρόχειλα 518
προχώνη 486
πρῶτον αἰσθητήριον 15.
569
πταρμὸς 592
πτέρνα 96
πτερυγώματα 16
πτύγμα 207
πτύγμα ῥάκους ibid
πτυελὸν 554.
590
πυγαῖον 486
πυηλὸς ληνὸς 331
πύκνωσις 334
πύλη 511
πυνίρα θορράτιν 565
πῦρ ἄγριον 247
πύραθος 591
πυρετὸς 261
πυρετὸς ἀμφήμερος 28.
532
πυρία 271
πυρίαμα ibid
πυρίασις ibid

Ρ.

ῥᾶγες 651
ῥαγὴ 268
ῥαντῆρες 100. 305
ῥὰξ 6
ῥάφαι 605
ῥαχις 4
ῥητίνη 540
ῥίζα γαστρὸς 650
ῥιζῶνυχες 651
ῥίνος 181
ῥόγχος 593
ῥοδονιὰ 482
ῥοῦς γυναικοῖος 270
ῥυπτοντα 3

Σ.

Σάθη 482
σάκανδρος 179
σάραβος 180
σατυρίασις 514

σατυ-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

σατυριασμὸς	223.
	224
Σάυνιον	482
σεληνιακοὶ	366
σεράπιον	611
σημειον	574
σητιον	463
σιαγὼν	392
σιγμοειδης	65
σιελος	554
σικυα κατὰ χασμῦ	178
σικύα κύφη	178
σινδικὸν	180
σῖνος	482
σιοπηροὶ	192
σιτάριον	290
σίφων	116
σκάφη	561
σκαφοειδὲς	439
σκάφος	297
σκέλος	174
σκορδινημα	471
σκορδινιασμὸς	ibid
Σκοτοδινια	564
Σκοτόδινος	ibid
Σκοτοματικὸν πάθος	ibid
σκοτωμα	ibid
Σκύβαλον	591
Σκὼρ	ibid
σμῆγμα ὀδόντων	194
Σμιλίον γαστροειδὲς	560
σμύρνα	431
σκυταλιδες	64
σπαθη	166
σπασμὸς	159
σπατίλη	591
στεῖρον	260
Σπερμα	567.
	583
σπῖλος	343.
	388
σπιθάμη	209
σπίλομα	388
σπλαγνα	256.
	647
σπλάγνον	588
σπλαγχὸς	478
Σπλὴν	587
Σπογγοὶ	41
Σπόγγος	476
Σπόδιον	589
Σπόδος	ibid
Στονδυλιον	142
Σπόνδυλος	589
Σποραὶ	567
σταφυλάγρα	591
σταφυλοφόρον	137
σεαρ ὕειον	75
σεφαναῖα	163
σεφανίτης	ibid
σ΄φος	181
σῆθος	480.
	614
σῆμα	482
σήριξ	534
στιβι	44
στιμνι	ibid
σοιχεῖον	222
στομα	89.
	462

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

— κοιλίας 643
στόμαχος 454
Στοναγμὸς 605
Στοναχὴ ibid
στρεπτὸς μοτὸς 107
Στροφεῖς 589
στυλὶς 339
στυπτηρία 24
στυπτικὰ 69
Στύραξ 597
σῦκον 267
συμβολαὶ 605
σύριγξ 268. 316
συριπὸς 611
σύνδεσμος 355
σύνεσις 3[illegible]4
συντηρητικὴ 314
σφαγίτες 106
σφακελισμὸς 584
σφακελὸς ibid
σφενδόνη 17
σφυρὰ 391
σωφρονιστῆρες 193

Τ.

τάξις 289
ταραχὴ 323
τάρσοι 135
ταῦρος 482. 565
τεινεσμὸς 616
τελαμὼν 260. 293
τελαμὼν σινδονίτης 260
τελεία νέκρωσις 584
τένων 615
τέξις 478
τέρας 422
τερέβινθος 616
τέρμινθος 6. 16
τεταρταῖος 532
τηκεδὼν πύη 71. 497
τηνεσμὸς 616
τίλμα 106
τίλτος μοτὸς ibid
τιτθίον 392
τιτθὸς ibid
τμητικὰ 72
τόκος 478
τομεῖς 193. 514
τομῆται ibid
τράγος 627
τρεπτικὰ 363
τράπεζα 411
τραυλισμὸς 77
τραυλότης ibid
τραῦμα 657
τραυματικὴ μήλη 582
τραχεῖα ἀρτηρία 348
τρῆμα 179
τρητὸς κόκκυξ 553
τριέμβολον 482

τρι-

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

τελταῖος 617
τελχολάβιον 653
τελχολαβὶς ibid
τείψις 274
τρόμος 628
τροπαὶ 144
τροφὴ 20
τρόχος 631
τρυξ 263
τρῶμα 657
τύλος 482
τυφλὸς 144

ὑ.

ὑγραίνονλα 308
ὑγραντικὰ ibid
ὕδερος εἰς ἀμίδα 196
ὕθαρ 392
ὑμὶν 40
ὑμὶν σαρκώδης 472
ὑπερῶον 468
ὑπήλαιον 115
ὑπήτερον 1
ὑστή.ρον 392
ὑπνοβάτης 45
ὑπνωτικὰ 579
ὑποδερὶς 447
ὑπόζωμα 201
ὑπογάστριον 1
ὑποκοίλιον ibid
ὑπόνομον 577
ὑποσαρκίδιος 32
ὑποσπόνδιλος 353
ὑποφθαλμία 317
ὕσαρος 179
ὑστέρα 656
ὑστερικὴ πνὶξ 320
ὑστερομανία 277

φ.

φαγέδαινα 96
φακὸς 351
φάλαγγες 64
φαλάκρωσις 96
φθνλασία 491
φάρμακον 406.
411
φαρύγετρον 493
φάτναι 513
φάτνια ibid
φθιναδὴς 523
φθιναὸς νόσος 71.
497
φθίσις ibid
φθόη ibid
φίλτρον 346.
493
φλεβότομον 560
φλὲψ 641

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

φλὲψ γονιμὴ 482
φλοίσβος 165
φλυζάκια 495
φλυκαίνιον ibid
φλύζεις ibid
φλύκλαινα ibid
φλυκτίδης 459
φοίνιξ 186
Φορμίσιον 179
Φρενίτης 192
Φρενίτις ibid
Φρίκη 308
Φρίκιον ibid
Φύσις 179.
439

X.

Χαλάζωσις 124
Χαλασμὸς 537
Χαλινὸς 125
Χάλκανθον 649
Χαρὰξ 282
Χάσμη 463
Χάσμημα ibid
Χαύνωσις 537
χειλὼν 342
χεὶρ 395
χήλων 342
χημία 133

χίμελλον 488
χόανον 331
χόανος 331
χοινικίον 420
χοινικὶς ibid
χοῖρος 179
χολὴ ξανθὴ 84
⟶ κροκοειδὴς ibid
χόνδρος 107.
241
χονδρώδες ἄκανθαι 166
χορδαὶ 237
χὼς 132
χρυσόλιθος ibid
χρυσοποιητικὴ 125.
134
χρύσωσις 186
χρὼς. 181

Ψ.

Ψάμμος 59.
551
Ψελισμὸς 77
Ψελλότης 77
Ψόα 366.
482
ψυχὴ 555
Ψυχολογία 41
Ψωίτης 407

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

Ψωλὴ	482	ὠμοπλάτη	386
Ψώρα ἄγρία	522	ὦμος κεφαλὴ	8
Ω.		ὦτων ῥυπὸν	398
ὠλίκραγον	177. 650		

FINIS.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

LECTORIBUS
TYPOGRAPHUS.

HIc Habetis hujus Lexici quartam editionem, Lectores; primo ab Auctore editam; secundo in Germania recusam; tertio Londini Anglicè versam; verum quam nunc damus recens revisam, correctam, & uti videtis, auctam. Insuper adjecti sunt Indices Belgici, Germanici, Gallici ac Anglici, addidisset quidem Arabicarum, uti & aliarum Gentium, quæ in hoc Lexico hinc & inde occurrunt, vocabula, imo & Chymicornm Mystica nomina, sed ea vel in opere præcedenti vel explicata sunt, vel ob usum diu obsoletum, studio prætermissa. Leve unicuique forte videbitur Lexica scribere, non negatur: sed arduum sane est de Medicinæ Apicibus tot Chiliadas componere; & si nobis non credas, quæso & ipse faciat quisque periculum, & certè experietur difficultatem. Modus erat ei in hisce rebus colligendis, ideoque breviter omnia tanquam unica mappa, constrinxit; Largiter enim scribere & tædium parit & Auctori & Legenti. Sit ut sit, vix scribitur liber tam malè, unde non aliquid boni possit decerpi. Valete.

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours

© Centre d'Études Supérieures de la Renaissance - Tours